

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Tid: 2025-04-02 kl:13:00

Plats: Rosensalen, Rosenlunds vårdcentrum

1	Upprop och val av protokollsjusterare	
2	Fastställande av dagordning	
3	Anmälan av delegationsbeslut ANA 2025	2025/98
4	Övriga anmälningsärenden ANA 2025	2025/99
5	Kurser och konferenser	
6	Frågor	

Information

7	Aktuell information	
8	Patientsäkerhetsberättelse för elevhälsans medicinska insats år 2024 för naturbruksgymnasierna	2025/555
9	Månadsrapport 2025 ANA nämnden	2025/18

Beslutsärenden för nämnden

10	Verksamhetsberättelse 2024 Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet	2024/34
11	Remissversion - Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029	2025/451
12	Remissversion - Regional Kulturplan 2026-2029 Jönköpings län	2024/975
13	Remiss - Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet, skolans och socialtjänstens behov SOU 2024:87	2025/229
14	Projekt - SOFI Strategisk omställning för industrin	2024/2987
15	Projekt - Smålands trä- och möbelindustri, nya roller i ett cirkulärt ekosystem	2025/759
16	Projekt - AI-Powered Predictive Maintenance for Sustainable Industries	2025/760
17	Projekt - Stärkt samverkan för Smart Specialisering inom EU Utblick 2.0	2024/2960

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Tid: 2025-04-02 kl:13:00

18	Projekt - Kompetens för hållbar plastindustri	2025/754
19	Förstudie - Laserskanning skog	2025/694
20	Projekt - Framtidens fritidsledare	2025/755
21	Förstudie - Akademi för ledarskap och tillväxt	2025/751
22	Förstudie - Att kartlägga internationella studenters önskemål och hinder för att stanna kvar i regionen	2025/752
23	Förstudie - JU-studenters etablering i regionen	2025/753
24	Granskning av krisberedskap	2024/4336
25	Initiativärende - Ta fram en mobilscen för att få ut kulturen till kommunerna	2025/705

Övrigt

26 Övriga frågor

Kallade*Ordinarie ledamöter:*

Kerstin Hammar (M) ordf.
Thomas Lindén (M) 1:a vice ordf.
Per Eriksson (C) 2:a vice ordf.
Aneth Amundson (S)
Carina Stende (S)
Fredrik Johansson (S)
Vlada Dimoski (S)
Irada Söderberg (S)
Ann-Katrin Löfstedt (M)
Madalina Ebbesson (VD)
Olle Moln Teike (SD)
Ulf Svensson (SD)
Per Danielsson (KD)
Hans Jarstig (KD)
Mari Hultin (L)

Adjungerad: Elisabeth Töre (V)**För kännedom***Ersättare:*

Johnny Wismén (S)
Tina Gardestrand (S)
Linda Vestman (S)
David Hashemi (S)
Markus Kauppinen (S)
Anders Gustafsson (M)
Sam Kharazmi (M)
Kamran Sairafi (M)
Helen Skogelin Torvaldsson (VD)
Jan-Ove Lipponen (SD)
Anders Wennblad (SD)
Jan Eric Victor (KD)
Håkan Johansson (KD)
Raymond Pettersson (C)
Lenja Sharif (L)

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Tid: 2025-04-02 kl:13:00

Övriga:

Jane Ydman, regiondirektör
Karin Hermansson, regional
utvecklingsdirektör
Filip Boeryd, kanslichef
Anna-Gun Grännö, ekonomichef
Ante Jankovic, chef innovation och
attraktivitet
Magnus Jonsson, kulturutvecklingschef
Camilla Wetterö, skolchef
Marie Brander, ledningsstrateg
Linda Byman, nämndsekreterare

Regionråd:

Rachel De Basso (S)
Thomas Gustafsson (S)
Tommie Ekered (M)
Kerstin Hammar (M)
Martin Nedergaard-Hansen (VD)
Håkan Karlsson Nyborg (SD)
Stina Sinclair (KD)
Per Eriksson (C)
Jimmy Ekström (L)
Mikael Ekvall (V)

Personalrepresentanter:

Sofia Lindman, Vision
Erika Bergman Brunér, Kommunal

Delegeringsbeslut

Utskriftsdatum: 2025-03-25 Utskriven av: Linda Byman

Diarieenhet:	Region Jönköpings län
Beslutsfattare:	Alla
Kategori:	Alla
Beslutsinstans:	Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet
Sammanträdesdatum:	2025-04-02
Sekretess:	Visas ej

Id	Beskrivning	Paragraf
Datum	Avsändare/Mottagare	Beslutsfattare
Ärendenummer	Ärendemening	Kategori
		Ansvarig
2025.2674	Digital inkludering, Sörängens folkhögskola	ANAV 4.5.2 §5/2025
2025-01-29	Sörängens folkhögskola	Karin Hermansson
RJL 2025/382	Digital inkludering, Sörängens folkhögskola.	ANAV 4.5.2
		Lena Bohman
2025.4011	Elisabet Klason, regissör	ANA 4.2.1 §16/2025
	Bolaget ställer Elisabet Klason till verksamhetens förfogande som regissör i relevansprojektets produktion "Hushållning".	
2025-03-04	Act with Impact AB	Ulrika Josefsson
RJL 2024/2287	Hushållning	ANA 4.2.1
		Mirjam Gerebo

Rapport - Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitets 2025-04-02

Övriga anmälningsärenden

Handling	Dnr + rubrik/innehåll
Inkomna handlingar	
– Regeringsbeslut	
– Beslut från Sveriges kommuner och regioner (SKR)	
– Skrivelser från invånare	
– Skrivelser från organisationer	
– Övrigt	• Årsberättelse 2024 för Regionsamverkan Sydsverige
Upprättade handlingar	
– Protokoll och beslut	• Protokoll Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet 2025-02-26 • Protokoll Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet – presidium 2025-03-19 • Beslut regionstyrelsen 2025-03-05 § 45 - Direktiv budget med verksamhetsplan 2026 och flerårsplan 2027-2028 • Beslut regionstyrelsen 2025-03-05 § 55 - Parlamentariska referensgrupper revidering av styrande dokument
– Svar på skrivelser	
– Övrigt	

Handlingar

Utskriftsdatum: 2025-03-03

Utskriven av: Anette Nero

Diarienummer: Region Jönköpings län
Datum: 2025-02-01 - 2025-02-28
Riktning: Alla
Status: Alla
Handlingstyp: REMISS
Notering:
Sekretess: Visas ej

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Notering	Handlingstyp
		Ärendemening	
2025.1470	I	Remiss- Nya regler för vinterdäck och snökedjor	Emil Hesse
2025-02-03		Landsbygd - och infrastrukturdepartementet	Regionledningskontoret
RJL 2025/429		Dnr LI2025/00224 Svar senast 2025-04-30 Remiss - Nya regler för vinterdäck och snökedjor	REMISS
2025.1463	I	Remiss- Krav på tillgängligheten av hälsodata i gränsöverskridande telemedicintjänster	Peter Häyhänen
2025-02-03		E-hälsomyndigheten	Regionledningskontoret
RJL 2025/427		Requirements and use cases on the availability of health data in cross-border telemedicine services. Svar senast 2025-03-17 Remiss- Krav på tillgängligheten av hälsodata i gränsöverskridande telemedicintjänster	REMISS
2025.1784	I	Remiss: Samråd Detaljplan för Jöransberg 1:30 m.fl., i Huskvarna Jönköpings kommun	John Wilhelmsson
2025-02-10		Jönköpings kommun	Länstrafiken
RJL 2025/506		Svar senast 2025-03-26 Remiss - Samråd Detaljplan för Jöransberg 1:30 m.fl., i Huskvarna Jönköpings kommun	REMISS
2025.1824	I	Remiss: Detaljplan för Torpa 2:1, i Torpa Jönköpings kommun	John Wilhelmsson
2025-02-10		Jönköpings kommun	Länstrafiken
RJL 2025/523		Svar senast 2025-03-07. Remiss - Detaljplan för Torpa 2:1, i Torpa Jönköpings kommun	REMISS
2025.1936	I	Remiss - Det nödvändiga ska vara tillåtet – en lag om internationellt hälso- och	Anette Peterson

2025-02-11		sjukvårdssamarbete	
RJL 2025/556		Socialdepartementet	Regionledningskontoret
		S2025/00247	REMISS
		Svar senast 2025-05-11	
		Remiss - Det nödvändiga ska vara tillåtet – en lag om internationellt hälso- och sjukvårdssamarbete	
2025.2053	I	Remiss - Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)	Nathalie Bijelic Eriksson
2025-02-13		Justitiedepartementet	Regionledningskontoret
RJL 2025/578		Dnr Ju2025/00206	REMISS
		Svar senast 2025-05-14	
		Remiss - Straffbarhetsåldern (SOU 2025:11)	
2025.2174	I	Remiss- Beredning av förslag till ändringar i läkarintyg för sjukpenning	Evelina Örn
2025-02-17		Försäkringskassan	Regionledningskontoret
RJL 2025/609		Svar senast 2025-03-10	REMISS
		Beredning av förslag till ändringar i läkarintyg för sjukpenning	
2025.2119	I	Remiss-Personcentrerat sammanhållet vårdförlopp Karies	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/590		Svar senast 2025-04-14	REMISS
		Personcentrerat sammanhållet vårdförlopp Karies	
2025.2128	I	Remiss- Cancer i lever, gallblåsa och gallvägar, min vårdplan	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/593		Svar senast 2025-04-14	REMISS
		Cancer i lever, gallblåsa och gallvägar, min vårdplan	
2025.2130	I	Remiss- Nationellt vårdprogram för hudlymfom	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/594		Svar senast 2025-04-14	REMISS
		Remiss - Nationellt vårdprogram för hudlymfom	
2025.2132	I	Remiss- Nationellt vårdprogram för indolenta B-cellslymfom och hårcellsleukemi	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/595		Svar senast 2025-04-14	REMISS
		Nationellt vårdprogram för indolenta B-cellslymfom och hårcellsleukemi	
2025.2134	I	Remiss- Nationellt vårdprogram för Lungcancer	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/596		Svar senast 2025-04-14	REMISS
		Nationellt vårdprogram för Lungcancer	
2025.2136	I	Remiss- Nationellt vårdprogram för Myeloproliferativ neoplasmi - MPN	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/598		Svar senast 2025-04-14	REMISS

		Nationellt vårdprogram för Myeloproliferativ neoplasia - MPN	
2025.2138	I	Remiss- Nationellt vårdprogram för Waldenströms makroglobulinemi	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/599		Svar senast 2025-04-14	REMISS
		Nationellt vårdprogram för Waldenströms makroglobulinemi	
2025.2142	I	Remiss - Kliniskt kunskapsstöd Uveala nevi och melanom	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/601		Svar senast 2025-04-14	REMISS
		Kliniskt kunskapsstöd Uveala nevi och melanom Nationellt programområde Ögonsjukdomar	
2025.2148	I	Remiss- Kliniskt kunskapsstöd Retinoblastom Nationellt programområde ögonsjukdomar	Evelina Örn
2025-02-17		Kunskapsstyrning hälso- och sjukvård	Regionledningskontoret
RJL 2025/602		Svar senast 2025-04-14	REMISS
		Kliniskt kunskapsstöd Retinoblastom Nationellt programområde ögonsjukdomar	
2025.2257	I	Remiss - Samråd om planerad avveckling av Statens servicecenters servicekontor i Tranås kommun	Linda Löfgren
2025-02-19		Statens servicecenter	Regionledningskontoret
RJL 2025/627		Dnr 2025-00183-4.0.1	REMISS
		Svar senast 2025-03-04	
		Remiss - Samråd om planerad avveckling av Statens servicecenters servicekontor i Tranås kommun	
2025.2411	I	Remiss - Ändring av detaljplan för Smörstorp 2:2 och del av Smörstorp 2:1 m.fl. i Tranås kommun	Matilda Kruse
2025-02-24		Tranås kommun, tillväxtavdelningen	Regionledningskontoret
RJL 2025/669		Planbeskrivning Dnr BMN2024-42 Svar senast 2025-03-17	REMISS
		Remiss - Ändring av detaljplan för Smörstorp 2:2 och del av Smörstorp 2:1 m.fl. i Tranås kommun	
2025.2617	I	Remiss - Rapporten av Ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafikplikt	Nathalie Bijelic Eriksson
2025-02-27		Landsbyggs- och infrastrukturdepartementet	Regionledningskontoret
RJL 2025/713		LI2025/00230 Svar senast 2025-05-30	REMISS
		Remiss - Rapporten av Ökat regionalt inflytande avseende flyglinjer med allmän trafikplikt	
2025.2625	I	Remiss - En förändrad abortlag SOU 2025:10	Nathalie Bijelic Eriksson
2025-02-27		Socialdepartementet	Regionledningskontoret
RJL 2025/718		S2025/00219 Svar senast 2025-05-27	REMISS

Remiss - En förändrad abortlag SOU 2025:10

2025.2697	I	Remiss - Översiktsplan 2035 Mullsjö kommun	Nathalie Bijelic Eriksson
2025-02-28		Mullsjö kommun	Regionledningskontoret
RJL 2025/737		Svar senast 2025-04-30	REMISS
		Remiss - Översiktsplan 2035 Mullsjö kommun	

Handlingar

Utskriftsdatum: 2025-03-03

Utskriven av: Anette Nero

Diarienummer: Region Jönköpings län
Datum: 2025-02-01 - 2025-02-28
Riktning: Alla
Status: Alla
Handlingstyp: MOTION
Notering:
Sekretess: Visas ej

Id	I/U/K	Beskrivning	Ansvarig
Datum		Avsändare/Mottagare	Avdelning
Ärendenummer		Notering	Handlingstyp
		Ärendemening	
2025.2167	I	Motion - Klimatkort på bussar och tåg skulle hjälpa oss att nå klimatmålen för utsläppsminskning till 2030	Linda Byman
2025-02-17		Vänsterpartiet	Regionledningskontoret
RJL 2025/606		Motion - Klimatkort på bussar och tåg skulle hjälpa oss att nå klimatmålen för utsläppsminskning till 2030	MOTION

2025-03-19

§ 46**Kurser och konferenser****Beslut**

Presidiet beslutar om deltagande vid följande kurser och konferenser:

- Museernas vårmöte, 8-10 april på Science Park i Jönköping.
Presidiet föreslår att Kerstin Hammar (M) deltar.
- Europaforum, 15-16 maj i Växjö.
Presidiet föreslår att Kerstin Hammar (M) och Per Eriksson (C) deltar.
- Företagande i förändring, 11 april vid Kulturhuset Spira i Jönköping.
Presidiet föreslår att två från den politiska ledningen och två från oppositionen ges möjlighet att delta. I först hand ordinarie ledamöter och i andra hand ersättare.

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Från: Johan Gärskog <Johan.garskog@jkpglm.se>

Skickat: den 14 februari 2025 07:22

Till: Ydman Jane <jane.ydman@rjl.se>

Ämne: Representant från Regionen vid Museernas vårmöte?

Viktig Information: Detta e-postmeddelande kommer från en avsändare utanför Region Jönköpings län. Klicka aldrig på länkar och öppna aldrig bifogade filer om du är osäker på avsändaren eller innehållet.

Om du misstänker att meddelandet är skadligt, vidarebefordra meddelandet till natfiske@rjl.se

Hej Jane,

Som du kanske minns står Länsmuseum tillsammans med Tändsticksmuseet och Grenna museum som värd för Museernas Vårmöte 8-10 april.

Tisdagen den 8 april kl 19:00 är det middag för alla deltagare (runt 400 personer) på Science Park Nivå.

Eftersom Regionen så generöst bidragit med ett representationsanslag på 150.000 kr vore det väldigt trevligt om någon från er kunde hälsa gästerna välkomna tillsammans med kommunens representant.

Ni kanske kan diskutera om ni har möjlighet och i så fall vem som får detta uppdrag?

Vänliga hälsningar

Johan Gärskog

Länsmuseumchef

Museum director

JÖNKÖPINGS LÄNS MUSEUM

Box 2133, 550 02 Jönköping • Besöksadress: Dag Hammarskjölds plats 2

Tel: 036-30 18 10 • Mobil: 0720-71 02 24 • Växel: 036-30 18 00

johan.garskog@jkpglm.se • www.jonkopingslansmuseum.se

Enligt GDPR vill vi informera dig om att dina personuppgifter via denna e-post kommer att behandlas.

Läs mer på www.jonkopingslansmuseum.se/integritetspolicy

Europaforum

15-16 maj i Växjö

TEMA

30 år i EU – Hur stärker vi regionerna för framtiden?

TALARE I URVAL

Annika Wäppling Korzinek, chef för Europeiska kommissionens representation i Sverige

Christian Danielsson, statssekreterare med ansvar för EU-frågor och nordiska frågor

Daniel Silander, Docent vid institutionen för statsvetenskap Linnéuniversitetet

Varmt välkommen!

Henrietta Modig Serrate
Regionstyrelsens ordförande

Läs mer

REGION
KRONOBERG

Mer detaljerat
program samt
länk till anmälan
kommer i april

Europaforum är en mötesplats där vi sätter ljuset på de viktigaste frågorna inom EU just nu och hur de påverkar oss och hur vi kan agera på regional och lokal nivå.

Här möts beslutsfattare, tjänstepersoner och företrädare för en organisation för att diskutera, utbyta idéer, lära och tillsammans påverka framtidens Europa.

Europaforum Småland Blekinge Halland South Sweden anordnas för sjunde gången och i år står Region Kronoberg värd för dagarna.

HÅLLPUNKTER

Torsdag 15 maj

14.00-17.30 Studiebesök till platser i Kronoberg som inspirerar och ger ökad kunskap om hur EU på olika sätt bidrar till regional och lokal nytta.

19.00 Middag Stadshotellet Växjö

Fredag 16 maj

09.15-15.45 Europaforum 2025, Linneuniversitetet Växjö
IKEA-salen (fika och mingel från kl. 08.45)

Vi blickar framåt, vad blir viktigt framöver för EU och vad innebär det för vår region? Lärdomar från 30 år i EU och dess påverkan på svensk politik, vad tar vi med oss? Vi kommer även få ta del av valbara seminarier där vi fördjupar oss, får ta del av projekt och har dialog kopplat till elförsörjning, grön omställning, strategisk kompetensförsörjning och Fit for 2028 – framtidens europeiska regionalfondspolitik.

MÅLGRUPP

Forumet vänder sig till dig som i någon form jobbar med lokal eller regional utveckling. Här ges tillfälle att nätverka, delta i dialoger och seminarier.

Konferensen äger rum i Växjö och boende bokas på egen hand. [Här finns tips på hotell.](#)

FÖRETAGANDE I FÖRÄNDRING - EN INBLICK BAKÅT OCH FRAMÅT

DEN 11 APRIL

KULTURHUSET SPIRA I JÖNKÖPING.

Lokal: INSIKTEN

08:30 - 09:00

- Drop in - fika

09:00-11:00

- Dun & Bradstreet – Med backspegeln i fokus presenterar Jan Fineman och Viktor Vieweg en analys av bokslutsperioden 2018–2023 och näringslivets utveckling i Region Jönköping.
- Boo Gunnarson – Framåtblickande insikter om småföretagens vardag, utmaningar och framgångsfaktorer, baserade på Vismas kontinuerliga statistik.

Anmäl dig här! (senast 31/3)

DUN OCH BRADSTREET

Med närmare 200 års erfarenhet hjälper Dun & Bradstreet företag att växa och fatta smartare affärsbeslut genom data och analys. Som en global ledare inom datadrivna lösningar stödjer de företag genom hela deras livscykel – oavsett ekonomiska förutsättningar. Jan Fineman och Viktor Vieweg presenterar nyckelinsikter från bokslutsperioden 2018–2023, där trender, utmaningar och möjligheter identifieras för att ge en tydlig bild av näringslivets utveckling och dess påverkan på framtida affärsstrategier.

BOO GUNNARSSON

Med djup förståelse för småföretagens verklighet och bred erfarenhet inom entreprenörskap delar Boo Gunnarson med sig av insikter om företagarens vardag, vanliga hinder och nycklar till framgång. Hans kunskap, grundad i både statistik och praktisk erfarenhet, gör honom till en av Sveriges främsta experter på området. Statistiken vilar på Vismas kontinuerliga analyser och ger en aktuell och datadriven bild av hur nyföretagandet i Sverige utvecklas, vilka utmaningar nya företag möter och vilka faktorer som påverkar deras möjligheter att växa och lyckas.

2025-03-19

§ 27**Patientsäkerhetsberättelse för elevhälsans medicinska insats år 2024 för naturbruksgymnasierna**

Diarienummer: RJL 2025/555

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Att patientsäkerhetsberättelse för elevhälsans medicinska insats 2024 för naturbruksgymnasierna anmäls och läggs till handlingarna.

Sammanfattning

Enligt patientsäkerhetslagen ska vårdgivare varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse. Syftet med patientsäkerhetsberättelsen är att öppet och tydligt redovisa strategier, mål och resultat av arbetet med att förbättra patientsäkerheten.

Beslutsunderlag

- Patientsäkerhetsberättelse för elevhälsans medicinska insats år 2024 på Tenhults Naturbruksgymnasium och Stora Segerstads Naturbrukscentrum
-

VI ÄR EN DEL AV
REGION JÖNKÖPINGS LÄN

Patientsäkerhetsberättelse för elevhälsans medicinska insats år 2024 på Tenhults Naturbruksgymnasium och Stora Segerstads Naturbrukscentrum

Agera för säker vård

2025 01-30

Eva Karlsson medicinskt ledningsansvarig skolsköterska och
systemadministratör/förvaltare för journalsystem Prorenata

Tenhults
NATURBRUKSGYMNASIUM

STORA SEGERSTAD
NATURBRUKSCENTRUM

Inledning

PSL 2010:659, SOSFS 2011:9 7 kap.3 paragraf

Enligt patientsäkerhetslagen ska vårdgivare varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse. Syftet med patientsäkerhetsberättelsen är att öppet och tydligt redovisa strategier, mål och resultat av arbetet med att förbättra patientsäkerheten.

Patientsäkerhetsberättelsen ska ha en sådan detaljeringsgrad att det går att bedöma hur arbetet med att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra kvaliteten har bedrivits i verksamhetens olika delar samt att informationsbehovet hos externa intressenter tillgodoses.

Patientsäkerhetsberättelsen ska vara färdig senast den 1 mars varje år, finnas tillgänglig för den som vill ta del av den och den bör utformas så att den kan ingå i vårdgivarens ledningssystem för patientsäkerhet.

Källa: socialstyrelsen "Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020-2024

Sammanfattning

Elevhälsans medicinska insats EMI

Elevhälsans medicinska insats (EMI) arbetar för att alla elever ska få det stöd de behöver för att nå utbildningens mål. Inom EMI görs hälsokontroller och vaccination enligt basprogrammet som är framtaget för EMI. I hälsosamtalen som sker, har skolsköterskan en möjlighet att upptäcka och identifiera hälsoproblem men även ge förebyggande råd både till elever och vårdnadshavare. Olika fysiska sjukdomar kan ge sämre skolresultat och påverka skolgången med ökad frånvaro.

Under 2025 kommer vidare utbildning ske med rutiner kring journaldokumentation.

Det främjande och förebyggande arbetet inom EMI handlar om vikten av hälsosamma levnadsvanor och psykisk ohälsa. Nya riktlinjer inom hälso- och sjukvård kring bedömning och behandling kommer som vi ska vara uppdaterade på och kompetensutveckling blir viktig.

Det finns en skolsköterska på 80 % på Tenhults Naturbruksgymnasium, jobbar som skolsköterska, är medicinsk ledningsansvarig (MLA) för båda gymnasieskolorna och systemadministratör/förvaltare för journalsystemet Prorenata,

En skolsköterska på 50 % Stora Segerstads Naturbrukscentrum.

Totalt finns det 397 elever tillsammans på våra skolor. Skolläkare och skolpsykolog arbetar per timme. Mål att arbeta med under 2024 har varit att fortsätta erbjuda samtliga elever det som eleverna har rätt till, såsom hälsosamtal/besök och vaccinationer. Inga avvikelser har skrivits under 2024 av EMI.

Under år 2024 har MLA fortsatt att delta i verksamhetsträffar för MLA i regionen och lokala träffar för MLA i de närliggande kommunerna. Eftersom regionen inte är under kommunens elevhälsa så är vi inte med på några skolskötersketräffar. Vi har haft handledning under hösten 2024 för skolsköterskor och kuratorer tillsammans, dvs båda gymnasieskolorna är representerade. Under 2024 så fick båda skolorna nya kuratorer och skolsköterska på Segerstad kom tillbaka efter föräldraledighet

Grundläggande förutsättningar för säker vård

Nedan beskrivs mål och strategier, organisation och struktur för arbetet med att minska antalet vårdskador. För att kunna nå den nationella visionen ”God och säker vård-överallt och alltid” och det nationella målet ”ingen patient ska behöva drabbas av vårdskada”, har fyra grundläggande identifierats i den nationella handlingsplanen för ökad patientsäkerhet

Engagerad ledning och tydlig styrning

En grundläggande förutsättning för en säker vård är en engagerad och kompetent ledning och tydlig styrning av hälso- och sjukvården på alla nivåer.

Övergripande mål och strategier

PSL 2010:659, 3 kap.1§, SOSFS 2011:9, 3 kap.1-3 §

Målet är att bedriva god och säker vård utifrån skolsköterskan och skolläkarens ansvarsområde.

Det ska inom verksamheten finnas den bemanning och kompetens som är nödvändig för att uppnå detta.

Det ska finnas säkra rutiner och tydlig vägledning. Det systematiska kvalitetsarbetet har sin grund i ledningssystemet som är en rutin- och metodbeskrivning för de olika aktiviteter och processer som genomsyrar verksamheten. Detta finns i Prorenata för EMI.

Kontroll och uppföljning sker via verksamhetsbesök, verksamhetsberättelse, egenkontroller, regelbunden kompetensutveckling, inrapporterade avvikelser, risker, synpunkter och klagomål samt processarbete.

Organisation och ansvar

PSL 2010:659, 3 kap. 1§ och 9 §, SOSFS 2011:9, 7 kap.2 § p 1

Vårdgivare för gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola är regionen.

Verksamhetschef är Andreas Fanemo Tenhult Naturbruksgymnasium och Anders Nyberg Stora Segerstads Naturbrukscentrum.

Medicinska ledningsansvaret för EMI är Eva Karlsson.

Beslutande åtgärder följs upp och förändringar av rutiner förs in i ledningssystemet

All vårdpersonal har ett eget yrkesansvar och bär själv ansvar för att fullgöra sina arbetsuppgifter.

Alla inom EMI ansvarar för att avvikelser och risker identifieras och rapporteras.

Avvikelser, risker och vårdskador rapporteras till verksamhetschef som vid behov ger uppdrag åt MLA att genomföra risk eller händelse analys.

Samverkan för att förebygga vårdskador

SOSFS 2011:9 4 kap. 6 § och 7 kap. 2 § p 3

Intern samverkan

- Samverkan mellan yrkeskategorier i skolan sker regelbundet och systematiskt via EHT (elevhälsoteam)
- Samverkan sker med skolmåltiden gällande rutiner kring allergier och specialkost
- Intern samverkan sker mellan professionsgrupper inom elevhälsan

Extern samverkan

- Samverkan med socialtjänsten sker i samband med orosanmälningar
- Samverkan med olika verksamheter inom specialistvården sker för att underlätta för elever i behov av särskilda insatser
- Samverkan sker med flera verksamheter inom regionen , Barn och ungdomshabiliteringen,, Barn och ungdomspsykiatri, Barn och ungdomshälsan, vårdcentraler, vuxenpsykiatri.
- Deltagande i nätverk gällande socialtjänsten såsom, fältare, polis.

Informationssäkerhet

HSL-FS 2016:40, 7 kap. 1§

I dokumentationssystemet Prorenata finns olika spärrar och begränsad tillgång för användare, det är MLA som har tillgång till alla elever på våra skolor.

För att logga in i Prorenata krävs SITHS kort som säkerställer användarens behörighet. Under december månad 2024 infördes Nationell patientöversikt NPÖ som gör det möjligt för vårdgivare att dela journalinformation från hälso- och sjukvården med varandra. EMI är med som konsument vilket innebär att man endast kan se information som finns i NPÖ från hälso- och sjukvården.

En god säkerhetskultur

En grundläggande förutsättning för en säker vård är en god säkerhetskultur. Organisationen ger då förutsättningar för en kultur som främjar säkerhet.

EMI

EMI har en struktur där skolsköterskor och skolläkare ingår. MLA ingår i ett större nätverk där man planerar interna utbildningar under 2025 och följer nya lagar och förordningar.

Adekvat kunskap och kompetens

En grundläggande förutsättning för en säker vård är att det finns tillräckligt med personal med adekvat kompetens och goda förutsättningar för att utföra sitt arbete.

Agera för säker vård

SOSFS 2011:9, kap.2 §, 7 kap. 2 § p 2, PSL 2010:659, 3 kap. 10 §

EMI

Lokaler

Skolsköterskans lokaler ska vara ändamålsenliga och lättillgängliga med adekvat utrustning. Lokaler är av stor betydelse för att skolsköterskor och skolläkare ska kunna utföra sina arbetsuppgifter utifrån de lagar och författningar som ställer krav på hälso- och sjukvårdspersonal. I ledningssystemet finns beskrivning av vilka kriterier för lokaler och utrustning som ska uppfyllas för ändamålet.

Skolsköterskans rum på Tenhults Naturbruksgymnasium uppfyller inte kraven, svårt att hålla sekretess, detta har påpekats under flera år. Den åtgärd som är gjord är sekretessdörr, men fortfarande så uppfyller det inte sekretesskravet. Lokalen är liten och förvaringsutrymmen få. I planen för 2025 finns åtgärder för att få flytta till större lokal för skolsköterskan.

Underhåll av medicinsk utrustning ska göras årligen på respektive skola.

Kontroll av läkemedelsförråd görs på respektive skola av skolsköterskan tillsammans med MLA.

Dokumentation kommer bli ett fokusområde under 2025 då det kommer bli en utbildning

Öka kunskap om inträffade vårdskador

SOSFS 2011:9 7 kap.2 § sista stycket, HSL-FS 2017:40 3 kap, 1 §, PSL 2010:659 3 kap.3 §

Inga vårdskador har inträffat under 2024

Tillförlitliga och säkra system och processer

Vaccinationsprocessen är ett område som är ständigt pågående. Under gymnasietiden finns inga generella vaccinationer utan man fullföljer dem vaccinationer som inte har gått att genomföras under grundskoletid. Detta kan även gälla elev/elever som påbörjar sin gymnasieutbildning tidigare (särbegåvning) där man måste följa det basprogram som gäller för grundskolan.

Säker vård här och nu

Riskhantering

SOSF 2011:9, kap 5. 1 §, 7 kap.2 § p 4

Vårdgivare ska fortlöpande bedöma om det finns risk för att händelser skulle kunna inträffa som kan medföra brister i verksamhetens kvalitet.

Under 2024 har inga riskanalyser genomförts. Det som har varit är att risken för att hälsokontroller av elever blir försenade pga låg bemanning det är som störst risk på Stora Segerstads Naturbrukscentrum på grund av låg skolskötersketjänstgöringsgrad (50%), detta har MLA påpekat under flera år. Detta medför låg bemanning kan riskera patientsäkerheten då det kan dröja med dem uppdrag som en skolsköterska har.

En annan risk är när det är för låg bemanning och man bör ha en kompetensutvecklingsplan så är det svårt att hinna med det som en skolsköterska ska göra och då blir det ofta så att man inte prioriterar/kan genomföra kompetensutvecklingen.

I organisationen idag så har verksamhetschef personalansvar för skolsköterska på Tenhults Naturbruksgymnasium, på Stora Segerstads Naturbrukscentrum har rektor personalansvar för skolsköterska.

Stärka analys, lärande och utveckling Analys och lärande av erfarenhet är en del av det fortlöpande arbetet inom hälso-och sjukvården. När resultaten används för att förstå vad som bidrar till säkerhet, hållbarhet, önskvärd flexibilitet och goda resultat, kan verksamheten utvecklas så att kvaliteten och säkerheten ökar risken för vårdskador.

Avvikelse

PSL 2010:659, 6 kap. 4 §, SOSFS 2011:9 5 kap. §, 7 kap. 2 § p 5

Under året 2024 har inga avvikelserapporter/risker anmälts.

Mål, strategier och utmaningar för kommande år

EMI

Mål att utveckla dokumentationen.

Utmaningen framåt är att öka bemanningen på ena skolan (tjänst 50%), detta för att säkerställa patientsäkerheten.

Utmaningen för båda skolorna är att vi har många elever som bor på internatet under veckorna och där ser vi ett ökat behov av kontakt med EMI.

2025-03-19

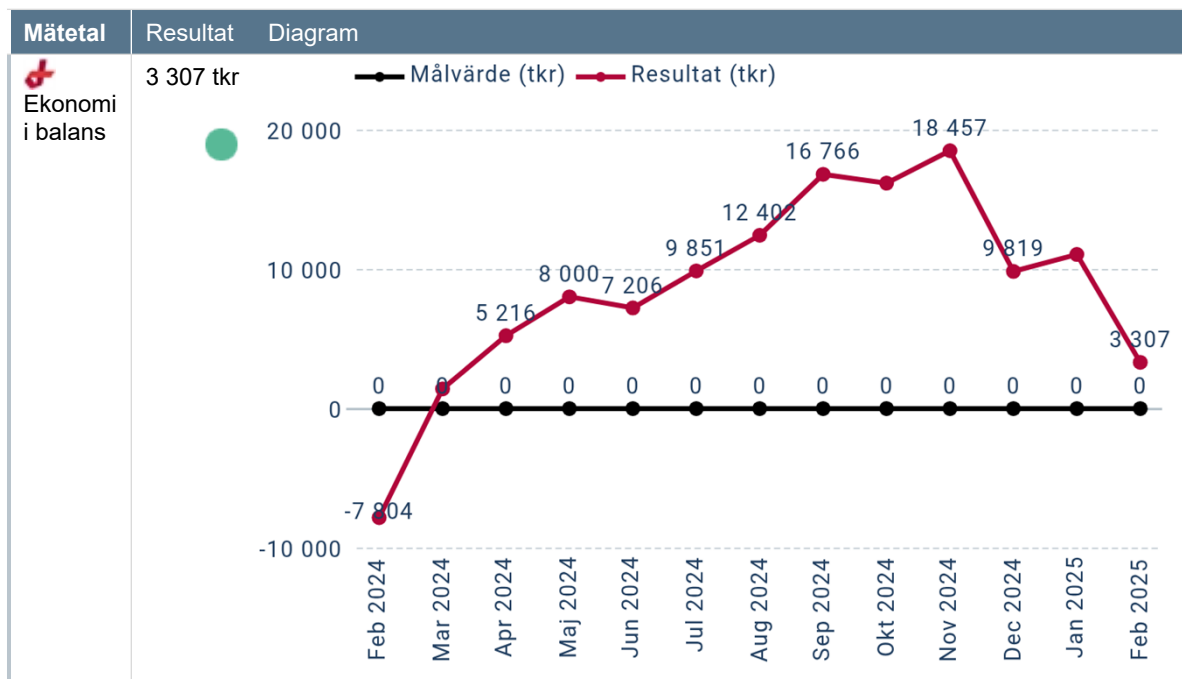
§ 29**Månadsrapport 2025 ANA nämnden**

Diarienummer: RJL 2025/18

Ekonomichef Anna-Gun Grännö redogör för månadsrapport per februari 2025, rapporten anmäls och läggs till handlingarna.

Månadsrapport februari 2025 ANA

0 0 1 0 av 1 Mätetal

A. Verksamhetsområdet Utbildning och kultur (+/- 0 mnkr)

Skolledning och folkhögskolornas budgetavvikelse är positiv och uppgår till 0,3 miljoner kronor och detta beror bland annat på hur budgeten är periodiserad jämfört med verkligt utfall.

Verksamheten vid SMOT uppvisar en negativ budgetavvikelse med -0,3 miljoner kronor, vilket beror på utvecklingskostnader för ett budget- och prognosverktyg för produktioner. Övriga delar inom verksamheten visar både positiva och negativa budgetavvikelser som i stort tar ut varandra.

Naturbruksskolorna är inte anslagsfinansierade och respektive skolas resultat balanseras vid årets slut.

B. Regionövergripande ANA (+3,3 mnkr)

Den positiva budgetavvikelsen med 3,3 miljoner kronor förklaras genom att regionala utvecklingsmedel inte är nyttjade i nivå med budget. Nämndens egna kostnader visar en liten negativ avvikelse med anledning av högre kostnader i samband med internat.

2025-03-19

§ 30**Verksamhetsberättelse 2024 Nämnd för
arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet**

Diarienummer: RJL 2024/34

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Godkänna verksamhetsberättelse 2024 för nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet.

Sammanfattning

I oktober 2023 antog nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet sin verksamhetsplan 2024 samt godkände förslag till budgeterade anslag 2024 för nämndens centrala anslag samt för verksamhetsområde utbildning och kultur. Verksamhetsberättelse 2024 ger återslag av verksamhetsplan och budget.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-04
- Verksamhetsberättelse 2024 nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Verksamhetsberättelse 2024 – Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- godkänner verksamhetsberättelse 2024 nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet.

Sammanfattning

I oktober 2023 antog nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet sin verksamhetsplan 2024 samt godkände förslag till budgeterade anslag 2024 för nämndens centrala anslag samt för verksamhetsområde utbildning och kultur. Verksamhetsberättelse 2024 ger återrapportering av verksamhetsplan och budget.

Information i ärendet

Inledning

I oktober 2024 antog nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet sin verksamhetsplan 2024 samt godkände förslag till budgeterade anslag 2024 för nämndens centrala anslag samt för verksamhetsområde utbildning och kultur. Verksamhetsberättelse 2024 ger återrapportering av verksamhetsplan och budget.

Regiondirektören är ytterst verkställande tjänsteman som på regionstyrelsens och nämndernas uppdrag leder verksamheten i enlighet med fastställd verksamhetsplan och budget för regionstyrelsen och respektive nämnd. Operativt ansvar fördelas vidare till verksamhetsområdesdirektör som rapporterar till regiondirektören.

Verksamhetsberättelserna utgör tillsammans regiondirektörens återrapportering av förvaltningens verksamhet och resultat för 2024. De är också en del av Region Jönköpings län interna kontroll. Verksamhetsberättelserna är även ett viktigt underlag för regionledningskontorets arbete med Region Jönköpings läns årsredovisning som utgör regionstyrelsens återrapportering till regionfullmäktige.

I verksamhetsberättelsen för 2024 lämnas en slutlig redovisning av hur verksamheten har utvecklats och om regionfullmäktiges mål har uppnåtts. Av de 10 mål för en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet som fullmäktige angivit som avser nämnden och som mäts för 2024 har 7 mål (70 procent) helt uppnåtts.

Vid årets slut redovisar nämnden en positiv budgetavvikelse motsvarande 9,8 miljoner kronor, varav 4,6 miljoner kronor inom verksamhetsområdet utbildning och kultur.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-04
- Verksamhetsberättelse 2024 nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Beslut skickas till

Regionledningskontoret ekonomi

REGIONLEDNINGSKONTORET

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Verksamhetsberättelse Styrelse/nämnd 2024

Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet
(ANA)

Dnr RJL 2024/34
Karin Hermansson, regional utvecklingsdirektör
Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA)
Region Jönköpings län, Box 1024, 551 11 Jönköping
© Region Jönköpings län, www.rjl.se

Innehållsförteckning

Inledning.....	4
Medborgare och kund	5
Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på.....	5
Process och produktion.....	8
Strategiska mål: Enklare vardag för invånare och medarbetare.....	9
Strategiska mål: Bästa möjliga kvalitet	10
Lärande och förnyelse	12
Strategiska mål: Bäst på att förbättra och förnya.....	12
Strategiska mål: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion	12
Ekonomi.....	15
Strategiska mål: God och hållbar hushållning	15

Inledning

Under 2024 har Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA-nämnden) förvaltat en budget på 316,3 miljoner kronor. Vid årets slut uppvisas en positiv budgetavvikelse på 9,8 miljoner kronor, främst till följd av vakanser, låg sjukfrånvaro samt att medel för regional utveckling inte har använts fullt ut. Samtidigt står länets naturbruksskolor inför ekonomiska utmaningar med ett negativt resultat på -11,1 miljoner kronor, huvudsakligen orsakat av lägre elevantal än beräknat. För att möta detta arbetar skolorna aktivt med handlingsplaner för att balansera ekonomin och stärka utbildningsverksamheten.

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är utgångspunkten för att insatser samordnas och att resurserna används där de gör mest nytta. Under året har resurser bland annat riktats mot kompetensförsörjning, näringslivsutveckling, kultur och utbildning samt förstärkning av samverkan med andra regioner för gemensam smart specialisering runt prioriterade styrkeområden - en viktig förutsättning för att länet ska vara konkurrenskraftigt inom EU över tid.

Tillsammans med länets kommuner, civilsamhället och näringslivet fortsätter arbetet med att lägga en stabil grund för att bidra till vår gemensamma vision att skapa ett bra liv för länets invånare i en attraktiv region.

Måluppfyllelse ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet

	2024	Andel	2023	Andel
Antal mätetal som är uppfyllda	7	70 %	2	33 %
Antal mätetal som är delvis uppfyllda	0	0 %	3	50 %
Antal mätetal som inte är uppfyllda	3	30 %	1	17 %
Antal mätetal som mäts	10	100 %	6	100 %

Under 2024 har målnivån för majoriteten av mätetalen uppnåtts. Två mätetal gällande publikmätetal Smålands Musik och Teater (SMOT) når dock inte målnivån. Orsak till detta kan delvis förklaras med att målnivån gällande ett mätetal höjdes 2024 och det andra mätetalet är nytt. Målstyrningen blev svår då SMOT planerar sin verksamhet två år i förväg. Antal tomma platser vid antagning (Naturbruksskolorna) är det tredje mätetalet där målnivån inte nås.

Medborgare och kund

Strategiska mål: Bästa plats att växa upp, leva, verka och åldras på

Framgångsfaktorer: Nöjda kunder och intressenter

Mätetal	Målvärde	Resultat	Analys
 Sökande per utbildningsplats (folkhögskolan)	1,5	2,5 	Det är ett högt söktryck till utbildningsplatserna på folkhögskolorna även om det finns en viss variation inom skolornas utbildningsutbud. Det är 2,5 sökande per utbildningsplats, vilket är över målvärdet på 1,5 sökande per plats.
 Andel antagna i förhållande till antal elever som slutar årskurs 9 i länet (Naturbruksskolorna)	3 %	3,3 % 	Andelen ungdomar i årskurs 9 från länets kommuner som till läsåret 2024/2025 har sökt en naturbruksutbildning inom gymnasieskola/anpassad gymnasieskola har ökat något i jämförelse med föregående läsår och ligger nu över målvärdet.
 Antal tomma platser vid antagning (Naturbruksskolorna)	208	75 % 	Av totalt 208 platser var det vid antagningsårets slut (15 september 2024) 156 antagna elever. Siffran är dock inte statisk utan efter 15 september har elevantalet ökat något. Fyllnadsgraden varierar mellan inriktningarna. Inriktning lantbruk fyllde sina platser väl vid båda skolorna. Inriktning häst var välfylld. Lägre fyllnadsgrad återfinns inom djurvård på båda skolorna och i år även inom skog som vanligtvis brukar fylla sina platser väl.

Framgångsfaktorer: God och jämlik hälsa

Uppdrag	Analys
Kultur - Delta i kunskapsutvecklingen med aktiviteter kopplade till kulturens roll för god hälsa.	Samverkansgruppen har under året arbetat med en digital festival på temat Kultur för hälsa och demokrati. Festivalen innehöll seminarier, föreläsningar och kulturinslag. Festivalen bestod av sex spår: barn och unga, seniorer, funktionsnedsättning, hälso- och sjukvård, integration samt organisation och ledarskap.
RUS - Främja god hälsa och bättre livskvalitet för länets invånare.	Uppdraget är beaktat i budget och verksamhetsplan 2025.
RUS - Ge människor möjlighet att påverka sin livssituation.	Uppdraget är beaktat i budget och verksamhetsplan 2025.
Hitta nya arbetssätt, organisationslösningar och finansiering för att få till en långsiktighet i förvaltning och samordning av Smålandsleden i länet.	Tillsammans med länets 13 kommuner pågår arbete med att höja standarden på den fysiska leden. Under våren 2025 färdigställs insatser som höjer ledens attraktivitet. Parallellt med utveckling av leden tas förslag fram på permanent ledorganisation för Smålandsleden och även detta arbete sker i samverkan med länets kommuner.

Framgångsfaktorer: Vitalt och tillgängligt kulturliv

Uppdrag	Analys
Kultur - Stärka alla barn och ungas möjlighet att ta del av och skapa kultur i Jönköpings län oberoende av socioekonomiska och geografiska förutsättningar.	Region Jönköpings län arbetar strategiskt för att stärka barns och ungas möjlighet att ta del av och skapa kultur, oberoende av socioekonomiska och geografiska förutsättningar. En central insats är Kulturrätten, som nu är en del av den ordinarie verksamheten, som stärker kulturens roll i skolan genom samverkan och riktlinjer. Kulturgarantier och breddningen av kulturutbudet, exempelvis genom spelkultur, säkerställer en mer jämlik tillgång. Samarbete med länets folkbibliotek främjar läsning och stödjer utsatta barn. Kultur integreras i lärarutbildningar och specialpedagogiska insatser utvecklas för att stärka delaktighet. Arbetet är omfattande och långsiktigt, vilket kräver fortsatt uppföljning för att säkerställa effekt och hållbarhet.
Kultur/RUS – Bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet i hela länet.	Uppdraget är beaktat i budget och verksamhetsplan 2025.
Kultur - Ta fram en plan för, samt påbörja arbete med att stärka arrangörsledets utveckling och förutsättningar.	Ingår som en del i arbetet med Kulturplanens genomförande. Uppdraget är beaktat i budget och verksamhetsplan 2025.
Kultur/RUS – Kultur ska vara vitalt och närvarande i hela länet och tillgängligt för alla.	Region Jönköpings län arbetar för att göra kultur vital och närvarande i hela länet genom bidrag, samarbeten och nätverk. Särskilt fokus läggs på att skapa en hållbar kulturinfrastruktur som når mindre orter och utsatta grupper. Extra satsningar på tillgänglighet och folkbildning har gjorts genom riktade bidrag, vilket främjar inkludering och geografisk spridning. Genom stöd till arrangörer, utbildningsinsatser och nya mötesplatser stärks både bredd och kvalitet inom kulturlivet, vilket möjliggör att kultur blir tillgängligt för alla.
Kultur – Utredda möjligheterna för utökat publiktal inom Smålands Musik och Teater.	Verksamheten planeras två år i förväg och årsplaneringen 2024 innehöll samtliga delar i SMOT:s uppdrag. Detta är ett verktyg för att kunna nå målen.
Kultur - Aktivt arbeta med införandet av Regionala kulturplanens intentioner i hela länet	Kulturplanen styr inriktningen för arbetet med att möjliggöra kultur i hela länet. Arbeta pågår utifrån de olika handlingsplanerna.

Mätetal	Målvärde	Resultat	Analys
 Publik Smålands Musik och Teater.	85 000	89 725 	2024 blev ett kulturår med höga besökssiffror. Vårens stora teaterföreställning Katt på hett plåttak överträffade försäljningsmålet. Även Sinfoniettans repertoar har överlag överträffat det budgeterade försäljningsmålet. Satsningen på Artist in Residence Rickard Söderberg och Composer in Residence Jonas Valfridsson har säkerligen hjälpt publiksiffrorna men ökningen har skett över lag. Samproduktionen med Teater Halland med klassrumsföreställningen Inuti överträffade målen både för antal föreställningar och intäkter. Turnéverksamheten och dialogen med länets

Mätetal	Målvärde	Resultat	Analys
			kommuner och skolor har förbättrats ytterligare under året.
 Publik vid föreställningar för barn och ungdom	35 000	16 746 	SMOT planerar sin verksamhet två år i förväg och när 2024 års produktioner planerades fanns det varken resurser eller kännedom om att målvärdet skulle komma att höjas med 40 procent för år 2024 från 25 000 till 35 000. Produktionen Gråterskorna nådde bara hälften av det publikantal som var förväntat.
 Publik länet (exklusive Kulturhuset Spira).	30 000	20 730 	Från 2023 till 2024 har publik i länet exklusive Kulturhuset Spira ökat med nästan 7 000. Ökningen beror till stor del på att kommunerna och SMOT har gjort en gemensam satsning på Musikcaféserien, där parterna har gått in med mer medel. Mätetalet är nytt för 2024 och styrning mot målet under året blev svårt eftersom planeringen görs två år i förväg, alltså innan verksamheten hade kännedom om detta mål.

Framgångsfaktorer: Ett demokratiskt och jämställt samhälle

Uppdrag	Analys
Bidra till arbetet med att minska oskäligen skillnader i samhället som beror på kön, sexuell läggning eller etniskt ursprung.	Region Jönköpings län stöttar flera initiativ inom jämställdhetsområdet i länet, bland annat tillsammans med Länsstyrelsen via den gemensamma samverkans- och kommunikationsplattformen JÄJ! (jajkpg.se). Tillsammans med kommunerna implementeras CEMR-deklarationen och länets jämställdhetsstrategi. Genom EU:s strukturfonder medfinansieras initiativ som Räkna med oss och Logistikutveckling i Jönköpingsregionen, vilka bidrar till ökad jämställdhet och inkludering i arbetslivet.
Arbeta för att fler företag ägs av kvinnor eller där VD:n är en kvinna samt fler kvinnor i bolagsstyrelser.	Region Jönköpings län arbetar strategiskt för att öka kvinnligt företagande och ledarskap genom långsiktigt stöd till Nyföretagarcentrum i Jönköping och Vetlanda. Genom nätverksbyggande och förbättrad rådgivning stärks förutsättningarna för kvinnor att starta och driva företag. Samtidigt lyfts kvinnors närvaro i näringslivet genom initiativ som Årets unga ledande kvinna och Årets styrelsetalang, vilket skapar synlighet och inspiration. Den kombinerade satsningen på praktiskt stöd och opinionsbildning bidrar till att fler kvinnor får möjlighet att äga och leda företag i länet.

Process och produktion

Verksamhetsstatistik kultur

Antal	Utfall 2023	Utfall 2024	Förändring % 2024-2023
Publik Smålands Musik och Teater	81 828	89 725	10 %
varav Kulturhuset Spira	67 139	67 421	0 %
varav Jönköpings kommun, exklusive Kulturhuset Spira	3 100	4 385	41 %
varav övriga kommuner i länet	10 840	16 345	51 %
varav turné utanför länet	749	1 574	110 %
Varav publik vid föreställningar för barn och ungdom Smålands Musik och Teater	19 708	16 746	-15%
varav Kulturhuset Spira	16 054	10 938	-32 %
varav Jönköpings kommun, exklusive Kulturhuset Spira	676	909	34 %
varav övriga kommuner i länet	2 650	4 477	69 %
varav turné utanför länet	328	422	29 %

Antal	Utfall 2023	Utfall 2024	Förändring % 2024-2023
Besökare Smålands Musik och Teater	81 828	89 725	10 %
Publik vuxen	49 503	58 483	18 %
Publik barn och ungdom	19 708	16 746	-15 %
Konferensgäster	12 617	14 496	15 %
Erbjuda scenkonst till kommunerna (utifrån kommunernas behov)			
Turné	10	13	30 %
Skolföreställningar	100	188	88 %

Total publik har ökat med 10 procent jämfört med 2023. Flera produktioner har överträffat beräknat försäljningsmål. Det gäller såväl teaterföreställningar som den klassiska musikrepertoaren men gäller överlag i genomförda produktioner. När det gäller publik barn och ungdom var det en produktion som bara nådde hälften av det publikantal som var förväntat och förklarar en stor del av minskningen med 15 procent. Samproduktionen med Teater Halland med klassrumsföreställningen Inuti överträffade målen både för antal föreställningar och intäkter. Turnéverksamheten och dialogen med länets kommuner och skolor har förbättrats ytterligare under året.

Verksamhetsstatistik naturbruksskolor

	Utfall 2023	Utfall 2024	Förändring % 2024-2023
Andel som har fått jobb efter avslutad gymnasieutbildning	Nytt från 2024	64 %	-

Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet (ANA), Verksamhetsberättelse
Styrelse/nämnd

8(17)

Av totalt 112 stycken elever som tog examen i juni 2024 har 64 procent uppgett att de har fått arbete, 28 procent har sagt att de ska fortsätta med studier och 8 procent har inte vetat vad som blir nästa steg. Av Tenhults naturbruksgymnasiums avgångselever har hela 50 procent uppgett att de ska fortsätta med studier medan i Stora Segerstads naturbrukscentrum är det 88 procent som har fått arbete.

Strategiska mål: Enklare vardag för invånare och medarbetare

Framgångsfaktorer: Utveckling av arbetssätt och digitala tjänster

Uppdrag	Analys
Utveckla formerna för att skapa en effektiv, hållbar och innovativ välfärd inom arbetet för digitaliseringsstrategin.	Arbetet med innehållet i kunskapsplattformen som ska inspirera och förse länets aktörer med relevant forskningsbaserad kunskap har avslutats och tar ny inriktning för 2025, då med mer fokus på näringslivsutveckling.
Kultur - Utveckla och främja digitaliseringens möjligheter för genomförande och spridning av kultur.	Uppdraget är beaktat i budget och verksamhetsplan 2025.
RUS - Inspirera till att öka den digitala kompetensen hos länets organisationer och näringar.	Region Jönköpings län arbetar brett med kunskapsspridning. Både offentlig och privat sektor har varit involverade i projekt och workshops som har genomförts under andra halvåret. Samverkan sker även inom Småland och Öarna gällande projekt om öppen data.
RUS - Arbeta för fler högteknologiska tillverkningsföretag och kunskapsintensiva tjänsteföretag.	Region Jönköpings län har under året beviljats ett 3-årigt ramprogram för affärsutvecklingscheckar från ERUF. Arbetet sker som tidigare i nära samverkan med Almi. Checkarna skapar konkreta möjligheter för länets företag.

Framgångsfaktorer: Samverkan med andra aktörer

Uppdrag	Analys
Delta i arbetet med hållbar utveckling i Sydsverige till förmån för hela landet genom att samverka inom ramen för Regionsamverkan Syd (RSS).	Region Jönköpings län samordnar utskott och arbetsgrupp för Regional utveckling inom RSS, med fokus på samverkan inom kompetensförsörjning och arbete med effektprognoser. Region Jönköpings län var genom sin arena i Almedalen värd för RSS gemensamma seminarium kring den regionala nivåns betydelse och roll. Under året genomfördes också ett möte med förtroendevalda och tjänstepersoner med uppdrag inom RSS med syfte att förstärka arbetet på hemmaplan. Liknande möten har planerats inför 2025.
Kultur - Utveckla arbetet med att initiera och främja samtal om yttrandefrihet, mångfald, demokrati och mänskliga rättigheter samt väcka uppmärksamhet för frågorna.	Region Jönköpings län stödjer fristadsförfattare genom deras medverkan i arrangemang om demokrati och yttrandefrihet. Vidare samordnas Banned Books Week tillsammans med folkbibliotek och Jönköpings litteraturhus. Arbetet har även fokuserat på att följa och stödja en fristadskonstnär som sitter fängslad i sitt hemland. Eventuellt fattas beslut om att bjuda in en ny konstnär till länet senare i år. Region Jönköpings län deltar vidare i projektet Biblioteken som tankesmedjor, vilket syftar till att

Uppdrag	Analys
	utveckla demokratiuppdraget i en digital samtid. Detta arbete sker i samverkan med flera andra regioner inom ramen för RSS.
RUS - Stärka och utveckla samt tydliggöra formerna för samverkan med civilsamhället.	Uppdraget är beaktat i budget och verksamhetsplan 2025.
RUS - Skapa förutsättningar för samarbeten mellan privata och offentliga aktörer.	Region Jönköpings län möter näringslivet genom branschorganisationer, företagarföreningar och det företagsfrämjande systemet. Under perioden har arbetet med Keystone utvecklats, vilket ger länet möjlighet att stärka kapaciteten för att det offentliga systemet ska stödja och samverka med näringslivet. Ett annat exempel som kan nämnas är arbetet inom livsmedelsstrategin, där samverkan sker mellan Region Jönköpings län, Länsstyrelsen, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och ett näringslivskluster.

Strategiska mål: Bästa möjliga kvalitet

Framgångsfaktorer: Säker verksamhet

Uppdrag	Analys
Utbildning - Utveckla formerna för att livsmedel som produceras på våra naturbrukscentrum kan användas i Region Jönköpings läns livsmedelsförsörjning.	Interna dialoger mellan olika verksamhetsområden inom Region Jönköpings län pågår för att undersöka om det är möjligt att starta ett genomförandeprojekt.

Framgångsfaktorer: Utveckla förmågan att dra nytta av de resurser som EU erbjuder

Uppdrag	Analys
Främja och delta i samarbete inom och utanför länet, delta i och utveckla internationell samverkan och samspel, samt delta i de nationella och regionöverskridande samtalen.	Samverkan är ett centralt verktyg i det regionala utvecklingsarbetet, både inom Region Jönköpings län och med nationella och internationella aktörer. Region Jönköpings län har stärkt sitt internationella arbete genom samarbetet inom Småland, Blekinge, Halland South Sweden (Brysselkontoret) och ett gemensamt arbete kring smart specialisering har inletts. Nationellt har samverkan med andra regionala aktörer fördjupats, bland annat kring påverkan inför EU:s kommande långtidsbudget.

Framgångsfaktorer: Utbildningsinnehåll anpassat till elevens behov

Uppdrag	Analys
Utbildning - Eleverna på naturbruksgymnasierna ska slutföra sin utbildning med godkänd examen inom tre år.	Andelen elever som slutför sin utbildning med godkänd gymnasieexamen inom tre år har ökat, särskilt på Stora Segerstad Naturbrukscentrum. Skolorna har intensifierat insatser för att stödja elevernas kunskapsutveckling genom mentorskap, uppföljning av frånvaro och riktade stödåtgärder. I samarbete med Skolverket pågår ett arbete för att ytterligare stärka måluppfyllelsen. Elevhälsan och skolläningen arbetar aktivt med förebyggande

Uppdrag	Analys
	insatser och anpassar resurser som speciallärare och elevassistenter efter behov för att maximera elevernas möjligheter att ta examen i tid.
RUS/Utbildning - Bidra till att gymnasiala eller eftergymnasiala utbildningar och uppdragsutbildningar på olika nivåer, som är anpassade efter näringslivets behov ska erbjudas och slutföras.	Region Jönköpings läns båda naturbruksskolor arbetar kontinuerligt med att utveckla detta. Dialog kring behov sker i lokala programråd med branscherna och genom Utvecklingsrådet för naturbruk, där skolchefsrepresentanter från olika delar av länet deltar.
Utbildning - Deltagarna inom folkhögskolan ska slutföra sina kurser.	Eftersom folkhögskolan är en frivillig skolform påverkas avbrott ofta av faktorer som hemlängtan, jobb eller hälsoskäl snarare än bristande stöd. För att främja fullföljande av kurser kartlägger skolorna orsaker till avhopp och anpassar insatser efter behov. Deltagarna erbjuds löpande stöd, exempelvis att få extra hjälp av lärare, vilket bidrar till att fler kan slutföra sina studier.

Mätetal	Målvärde	Resultat	Analys
 Andel elever på naturbruksprogrammet som slutför sin utbildning med godkänd examen	90 %	92 % 	Andel elever som når målen för godkänd gymnasieexamen har ökat. Det är framför allt måluppfyllelsen på Stora Segerstad Naturbrukscentrum som har ökat markant i jämförelse med tidigare år men även Tenhults naturbruksgymnasium har ökat något. Båda skolorna har påbörjat olika insatser för att fler elever ska nå målet för en gymnasieexamen. Även andelen elever som når målet för en gymnasieexamen inom tre år har ökat. Under 2024 påbörjades ett arbete tillsammans med Skolverket med målsättningen att öka måluppfyllelsen.
 Andel deltagare som slutför kurs inom folkhögskolan	90 %	94 % 	Det finns en viss variation utifrån olika utbildningar gällande om deltagare slutför eller avslutar sina studier innan fullföljd utbildningen. Folkhögskolan är en frivillig skolform, vilket är viktigt att betona. Att någon avbryter studierna innebär inte med automatik att skolan har misslyckats. Hemlängtan, hemförhållanden, erbjudande om jobb och hälsoskäl påverkar i högre grad avbrott. Det som är viktigt för folkhögskolan är att kartlägga varför deltagare slutar så skolan kan förebygga och främja att fler elever fullföljer sina kurser. Andelen elever som slutför sina studier har ökat och ligger nu på 94 procent, vilket är över målvärdet.

Lärande och förnyelse

Strategiska mål: Bäst på att förbättra och förnya

Framgångsfaktorer: Förbättringskunskap

Uppdrag	Analys
Inom ANA:s område identifiera och arbeta med förbättringsområden.	Uppdraget är beaktat i budget och verksamhetsplan 2025.

Framgångsfaktorer: Professionell kunskap

Uppdrag	Analys
Utbildning - Tillvarata den pedagogiska kompetensen.	Målet vid nyanställningar på naturbruksskolorna är alltid att rekrytera behörig personal. Ambitionen är att ha 100 procent legitimerade och behöriga lärare i gymnasiegemensamma ämnen. Skolledningarna arbetar kontinuerligt för att uppnå detta mål. Andelen legitimerade och behöriga lärare är mycket hög, nära 100 procent. För lärare i anpassad gymnasieskola, yrkeslärare eller obehörig personal, erbjuds kompletterande utbildning när det är relevant.

Mätetal	Målvärde	Resultat	Analys
 Andel behöriga lärare	100 %	100 % 	Målet är uppnått. Skolorna arbetar aktivt med kompetensförsörjning och att lärarna ska ha behörighet i ämnen som de undervisar i. Yrkeslärare utan yrkeslärarexamen ges möjligheter att läsa yrkeslärarprogrammet.

Strategiska mål: Långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion

Framgångsfaktorer: Innovationsstödjande arbete

Uppdrag	Analys
RUS - Attrahera företagsetableringar eller finansiella investeringar i regionen samt verka för att företag stannar kvar i länet.	En diskussion har förts med länets kommuner, både med tjänstepersoner kopplat till näringslivsutveckling samt med politiska ledningar i samband med kommunbesök. Ett gemensamt angreppssätt och ökad samverkan genom en gemensam plattform ligger i fokus framåt.
RUS – Satsningar i linje med den smarta specialiseringsstrategin för ett mer hållbart, diversifierat och kunskapsintensivt näringsliv.	Arbetet med samverkan inom Småland och Öarna för gemensam smart specialisering har påbörjats. Arbetet skapar långsiktiga möjligheter, bygger storlek och kraftsamling runt prioriterade styrkeområden, vilket är en förutsättning för att länet ska vara konkurrenskraftigt inom EU över tid. Projektmedel söks under våren 2025 inom EU:s strukturfonder för att möjliggöra europeiska utblickar inom plattformen.

Uppdrag	Analys
RUS - En utvecklad och stärkt besöksnäring i länet med fler affärsdrivna företag och en högre affärsmässighet hos befintliga aktörer.	Både Smålands turism och Region Jönköpings län har uppdrag kopplat till den nya besöksnäringstrategin. Arbete med gemensam handlingsplan har påbörjats.
RUS - En högre hållbar nyttjandegrad av befintliga små och stora besöksmål i länet.	Arbetet har ej påbörjats men kommer att vara en del av handlingsplaner kopplat till besöksnäringstrategin.
RUS – Utveckla arbetet med landsbygdsutveckling inom Region Jönköpings län.	Aktiviteter inom det regionala serviceprogrammet har genomförts liksom personliga besök hos butikerna på landsbygden, vilket har gett värdefull kunskap som kommer till nytta i planerade utvecklingsinsatser framöver. Riktade finansiella stöd har sökts av butiker på landsbygden och uppges ha kommit väl till användning.
Utbildning – Naturbruksgymnasierna ska bidra till de gröna näringarnas utveckling.	Region Jönköpings läns båda naturbruksskolor arbetar kontinuerligt med att utveckla detta område inom ramen för sitt uppdrag.
RUS - Den smarta specialiseringsstrategin ska ligga till grund för arbetet med att stödja näringslivets hållbara tillväxt.	Plattformarna för smart specialisering inom Småland och Öarna är i gång. Samordningsaktörerna har ansvar för att ta fram utvecklingsagendor och dessa förväntas vara klara under andra kvartalet 2025. Ett europeiskt perspektiv har också inkluderats för att stärka aktörernas förmåga att samarbeta inom en europeisk kontext.
RUS - Den smarta specialiseringsstrategin tar sin utgångspunkt i länets utvecklingsmöjligheter och ger innovation i ett tvärssektoriellt perspektiv.	Aktörerna som ansvarar för de fem fokusområdena inom Småland och Öarna arbetar aktivt med utvecklingsagendor. Dessa agendor kommer att tydliggöra riktningen för varje fokusområde de närmsta åren och skapa gemensam kraft över hela det geografiska området.

Framgångsfaktorer: Arbeta proaktivt med omvärldsanalys

Uppdrag	Analys
Region Jönköpings län ska utarbeta ett ramverk och verktyg för uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin.	Uppföljning av den regionala utvecklingsstrategin sker på olika sätt. För 2024 kan särskilt nämnas att klassificeringar med koppling till den regionala utvecklingsstrategin har utvecklats och införts i handläggningen av regionala utvecklingsprojekt. Detta möjliggör ett större fokus på portföljstyrning. För att följa länets utveckling används verktyg i form av Länsbarometern och Kompetensbarometern.

Framgångsfaktorer: Långsiktig plan för kompetensförsörjning i hela länet

Uppdrag	Analys
RUS - Den fastställda kompetensförsörjnings- och utbildningsstrategin ska ligga till grund för det regionala kompetensförsörjningsarbetet.	Region Jönköpings län har förankrat kompetensförsörjningsplanens innehåll med relevanta aktörer. Planen tydliggör insatser och prioriteringar för att stärka länets kompetensförsörjningsarbete. En konkret handlingsplan med prioriterade insatser kommer att

Uppdrag	Analys
	tas fram under början av 2025.
RUS - Årligen tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt som underlag för kompetensförsörjningsinsatser.	Den årliga kompetensbarometern färdigställdes i juni. Rapporten pekar på att digitaliserings- och AI-utveckling är viktigt för samtliga branscher som rapporten belyser.
RUS - Tillvarata länets alla lärosätens möjligheter att stärka det regionala kompetensförsörjningsarbetet och att satsning på den kompetens som behövs görs.	Den årliga kompetensbarometern fångar upp länets kompetensbehov. Resultatet återspeglar till Skolverket vart tredje år, vilket är en påverkansmöjlighet för att få relevanta utbildningar tilldelade till länet. Nästa rapportering till Skolverket sker 2026.
RUS - Etablera effektiva strukturer för regional validering så att alla länets invånares potential och kompetens tas tillvara.	Flertalet kunskapshöjande insatser har genomförts under året och dessa bidrar till ökad kunskap om vad validering är och vilka verktyg som kan användas av privata och offentliga aktörer.
RUS - Utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i hela länet.	Uppdraget är beaktat i budget och verksamhetsplan 2025.

Ekonomi

Strategiska mål: God och hållbar hushållning

Framgångsfaktorer: Kostnadseffektiv verksamhet

Mätetal	Målvärde	Resultat	Analys
 Ekonomi i balans	0 tkr	9 819 tkr 	A. Verksamhetsområdet Utbildning och kultur (+4,6 mnkr) Folkhögskolor +0,4 mnkr Folkhögskolorna har genom att arbeta proaktivt och med hög kostnadsmedvetenhet lyckats möta de utmanande ekonomiska förutsättningar som folkhögskolorna har ställts inför. För Sörängens folkhögskola har ett högt deltagarantal och välfyllt internat bidragit till högre intäkter samt en reavinst vid försäljning av en traktor. Vilket ledde till en positiv budgetavvikelse vid årets slut. Värnamo folkhögskola har fått lägre intäkter än budgeterat, framförallt en betydligt lägre etableringsersättning jämfört med tidigare år. Från 1,5 mnkr år 2023 till 0,4 mnkr år 2024. Nästa år, 2025, kommer den troligtvis att upphöra helt. Intäkterna från vandrahemmet har inte heller uppnått budget. Värnamo folkhögskola har erhållit högre statsbidrag än beräknat, vilket till viss del väger upp andra intäktsbortfall. Skolan har därför arbetat hårt med att minska kostnaderna. Bland annat har inte personal som slutat eller gått ner i tid ersatts. Detta innebar att även Värnamo folkhögskola redovisade en positiv budgetavvikelse vid årets slut. SMOT -0,3 mnkr Den negativa budgetavvikelsen beror på flera faktorer men framför allt på förändrad redovisningsprincip för produktioner, vilket innebär att kostnaderna inte längre periodiseras till premiäråret utan de redovisas det år kostnaderna uppkommer. Intäkterna kommer även fortsättningsvis att redovisas på premiäråret. Denna förändrade redovisningsprincip innebär sammantaget en påverkan på utfallet med -3 mnkr. Detta vägs upp av att produktionerna under 2024 totalt uppvisar en positiv budgetavvikelse med 3,2 mnkr som består av högre intäkter och lägre kostnader jämfört med budget för produktioner. Teknikrelaterade kostnader främst för ljud och ljus, samt fastighetsunderhåll som inte ingår i hyran, har kostat mer än budgeterat med ca -2,7 mnkr. Detta vägs upp av positiva avvikelser gällande lägre kostnader för musikerna, högre statsbidrag, högre intäkter för konferenser, ej inlösta presentkort samt lägre driftkostnader inom övriga avdelningar, vilket motsvarar ca 2,2 mnkr tillsammans. Kulturutveckling, bidrag och övrigt +4,5 mnkr Budgeten för kulturutveckling visar en positiv budgetavvikelse med ca 2,5 mnkr vid årets slut. Avvikelsen förklaras av högre intäkter jämfört med

Mätetal	Målvärde	Resultat	Analys
			budget. Det gäller såväl statsbidrag som projektmedel som till viss del möter högre kostnader. Avvikelsen beror även på lägre personalkostnader med anledning av vakanta tjänster. De flesta av dessa tjänster är tillsatta inför 2025. Av den utökade budgeten för kulturplanens implementering har allt och lite till använts under året. En stor del av dessa medel har, i avvaktan på mer långsiktiga lösningar, använts till extra utlysningar av bidrag till såväl aktörer inom kultursamverkansmodellen som andra kulturutövare men har också använts till en översyn av kulturbidragen. Alla medel är nu utlagda i budget 2025 och ingår i den ordinarie verksamheten. Avstämning av konstregistret innebar en negativ budgetavvikelse med ca -0,4 mnkr. De administrativa gemensamma kostnaderna för verksamhetsområdet visar en positiv budgetavvikelse på 1,4 mnkr och detta beror till största delen på lägre kostnader än beräknat. Verksamhetsbidrag visar en positiv budgetavvikelse med 1,0 mnkr och förklaras av en återbetalning från Almi av för högt utbetalat belopp 2023 samt att ersättningen till länets kommuner för Ung Drive blev lägre än budgeterat. Naturbruksskolorna -11,1 mnkr Naturbruksutbildning bedrivs på uppdrag av länets kommuner och är inte anslagsfinansierade. Respektive skolas resultat balanseras vid årets slut och möter tidigare års upparbetade resultat. Båda skolorna visar på negativa resultat efter årets slut, vilket innebär att båda skolornas balanserade reserver är negativa. Positivt för båda skolorna är att den beräknade budgeten för driften av jord- och skogsbruken stämmer väl överens med en positiv effekt av lägre dieselpriiser. Även EU-bidraget blev bättre än förväntat och påverkade båda skolornas resultat positivt. Stora Segerstad naturbrukscentrum visar ett resultat på -6,6 mnkr och anledningen är till största delen lågt elevantal i årskurs 3 samt något färre antal elever som började höstterminen 2024. Detta gör att förutsättningarna för vårterminen 2025 inte heller ser så ljusa ut vad gäller elevintäkterna. Elevantalet påverkar även intäkterna för internat och kost som har blivit lägre än beräknat. Under år 2024 kom det också färre studenter från SLU än planerat. Försäljning av skogsmaskiner förbättrade resultatet jämfört med vad som var förväntat. Skolan arbetar med en handlingsplan för att skapa en ekonomi i balans. En del i denna plan har varit en genomgång av fastighetsbeståndet med tillhörande hyror. Likaså arbetas det med att hålla nere personalkostnader, bland annat förekommer vakans för en del tjänster. Fullt genomslag får handlingsplanen dock under 2025-2026. Tenhults naturbruksgymnasium visar ett resultat på -4,5 mnkr. Där största delen förklaras av för få elever på vuxenutbildningen inom trädgård samt färre elever

Mätetal	Målvärde	Resultat	Analys
			inom gymnasieutbildningarna jämfört med vad som har budgeterats för. Försäljning av skog samt lagervärdering i bokslutet gav positiv påverkan på resultatet. Även Tenhults naturbrukscentrum arbetar med en handlingsplan med målsättningen att ekonomin ska vara i balans till läsåret 2026/2027. B. Regionövergripande ANA-nämnden (+ 5,2 mnkr) Den positiva budgetavvikelsen förklaras genom att regionala utvecklingsmedel (RU-medel) inte är nyttjade i nivå med budget. Budgeten för RU-medel består av två delar, dels en budget för ANA-nämnden och dels en för TIM-nämnden. Efter årets slut finns det en negativ budgetavvikelse för TIM-nämndensdel (-0,5 mnkr) men möts av den positiva budgetavvikelsen för ANA-nämnden (+5,1 mnkr). Sammantaget visar RU-medel en positiv budgetavvikelse med 4,6 mnkr. Nämndens egna kostnader visar en positiv avvikelse med 0,1 mnkr.

2025-03-19

§ 31**Remissversion - Biblioteksplan Region Jönköpings län
2026-2029**

Diarienummer: RJL 2025/451

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Godkänna föreliggande förslag till remissversion av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 att skickas ut på remiss till länets kommuner fram till 2025-06-05.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har under 2024/2025 reviderat Biblioteksplan Region Jönköpings län 2023-2025 enligt Bibliotekslag SFS 2013:801. Remissversionen har tagits fram av och omfattar de biblioteksverksamheter Region Jönköpings län är huvudman för: Biblioteksutveckling, Sjukhusbiblioteken Futurum och skolbiblioteken. Till grund för planen ligger relevanta styrdokument samt omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och dialog med berörda målgrupper, såsom bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek. Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 skickas ut på remiss till länets kommuner fram till 2025-06-05.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-05
- Remissversion av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029
- Följebrev till remissversion av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029.

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

REGIONLEDNINGSKONTORET

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och
attraktivitet

Remissversion av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- Godkänner föreliggande förslag till remissversion av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 att skickas ut på remiss till länets kommuner fram till 2025-06-05.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har under 2024/2025 reviderat Biblioteksplan Region Jönköpings län 2023-2025 enligt [Bibliotekslag SFS 2013:801](#). Remissversionen har tagits fram av och omfattar de biblioteksverksamheter Region Jönköpings län är huvudman för: Biblioteksutveckling, Sjukhusbiblioteken Futurum och skolbiblioteken.

Till grund för planen ligger relevanta styrdokument samt omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och dialog med berörda målgrupper, såsom bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek. Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 skickas ut på remiss till länets kommuner fram till 2025-06-05.

Ärendebeskrivning

Biblioteksverksamheten i det allmänna biblioteksväsendet regleras i [Bibliotekslag SFS 2013:801](#). Där anges att regioner och kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Tillsammans med Kungliga biblioteket ska de också följa upp hur de antagna biblioteksplanerna har utformats och hur de används. En biblioteksplan är enligt [Kungliga bibliotekets vägledning](#) en separat handling som ska vara kopplad till bibliotekslagen. Den är ett politiskt beslutat styrdokument och beskriver den lokala bibliotekspolitik.

Remissversion av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 har tagits fram av och omfattar de biblioteksverksamheter Region Jönköpings län är huvudman för: Biblioteksutveckling, Sjukhusbiblioteken Futurum och skolbiblioteken.

Biblioteksutveckling ansvarar för uppdraget att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Syftet är att länets invånare ska erbjudas en relevant och jämlik biblioteksverksamhet av hög kvalitet och målgruppen är personalen vid

folkbiblioteken. Sjukhusbiblioteken har i uppdrag att stödja kunskapsbaserad och hälsofrämjande vård med målgrupperna patienter, närstående, personal och studenter inom Region Jönköpings läns verksamheter. Skolbibliotekens verksamhet ska bidra till att främja läsning och medie- och informationskunnighet hos eleverna, bidra till goda studieresultat och även verka för kultur, litteratur och bildning.

Till grund för planen ligger relevanta styrdokument samt omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och dialog med berörda målgrupper, såsom bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek. De utmaningar och behov som identifierats, formuleras som strategiska fokusområden i planen. Tillgänglighet och ett inkluderande förhållningssätt är genomgående perspektiv.

Processen med att ta fram en reviderad biblioteksplan pågår parallellt med processen för reviderad kulturplan.

Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 föreslås att skickas ut på remiss fram till 2025-06-05. Länets kommuner ges möjlighet att lämna synpunkter.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-05
- Remissversion av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029
- Följebrev till remissversion av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029.

Beslut skickas till

Kulturutveckling

Karin Hermansson
Regional Utvecklingsdirektör

Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026–2029 Remissversion

Inledning

Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling. Det sker genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteksverksamheten i det allmänna biblioteksväsendet ska finnas tillgänglig för alla och regleras i bibliotekslagen (SFS 2013:801). Den visar en gemensam riktning med prioriterade grupper: personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska. Folkbiblioteken ska också ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar.

Enligt lagen ska regioner och kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Tillsammans med Kungliga biblioteket ska de också följa upp hur de antagna biblioteksplanerna har utformats och hur de används.

Denna plan har tagits fram av och omfattar Biblioteksutveckling Region Jönköpings län, Sjukhusbiblioteken Futurum samt skolbiblioteken som Region Jönköpings län är huvudman för. Till grund för planen ligger relevanta styrdokument samt omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och dialog med berörda målgrupper, såsom bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek. De utmaningar och behov som identifierats, formuleras som strategiska fokusområden i planen. Tillgänglighet och ett inkluderande förhållningssätt är genomgående perspektiv.

Biblioteksplanen är styrande för de biblioteksverksamheter som planen omfattar och för politiska beslut som rör dessa. För kommunala biblioteksplaner är den vägledande.

Planens syfte är

- att tydliggöra verksamheternas uppdrag, ansvarsområden och kompetens
- att vara ett stöd för prioritering och planering av utvecklingsinsatser

Biblioteksplanen fastställdes av regionfullmäktige [åå-mm-dd] och kommer att följas upp genom Region Jönköpings läns ordinarie styrsystem.

Biblioteksutveckling

Verksamhetsidé

Dela kunskap – främja samverkan – möjliggöra utveckling

Målgrupp

Primär målgrupp är personalen vid folkbiblioteken i Jönköpings län, där bibliotekscheferna är de främsta dialog- och samarbetsparterna.

Verksamhet

Biblioteksutveckling arbetar strategiskt för att länets invånare ska erbjudas en relevant och jämlik biblioteksverksamhet av hög kvalitet. Uppdraget enligt bibliotekslagen är att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

De områden som följer av bibliotekslagens skrivningar samt folkbibliotekens behov och deras lokala förutsättningar är grunden för verksamheten. För att nå gemensamma målsättningar är också Regional kulturplan 2026-2029 och Regional utvecklingsstrategi 2020-2035 utgångspunkter.

Biblioteksutveckling är en del av kultursamverkansmodellen och ingår i sektionen för kulturutveckling inom Regional utveckling, Region Jönköpings län.

Arbetsformer

Biblioteksutveckling initierar, driver, handleder och följer upp projekt och processer i nära samverkan och dialog med folkbiblioteken. Ett handledande förhållningssätt som också är processororienterat främjar och stimulerar reflektion, dialog och lärande. Tillsammans med folkbiblioteken söker, utforskar och delar Biblioteksutveckling nya kunskaper och provar nya metoder, som möjliggör utveckling och främjar samverkan.

Biblioteksutveckling stödjer folkbibliotekens systematiska förbättringsarbete med grund i biblioteksplanerna. Arbetet baseras på forskning och beprövad erfarenhet med användaren i fokus, vilket säkrar kvalitet och långsiktig hållbarhet.

Omvärldsbevakning fördjupar förståelsen för nuvarande och kommande behov på biblioteksområdet. Biblioteksutveckling skapar kontakter och strategiska relationer samt medverkar i nätverk inom och utanför bibliotekssfären för att stärka bibliotekens roll och betydelse. Genom samverkan med övriga regionala biblioteksverksamheter och myndigheter är Biblioteksutveckling en del av det allmänna biblioteksväsendet. I verksamheten ryms även internationella utblickar.

Fokusområden

Biblioteken i samhället

Folkbiblioteken är i sitt lokala sammanhang centrala arenor för det demokratiska samhällets utveckling. Med uppdraget att förmedla kunskap och stimulera fri åsiktsbildning har folkbiblioteken en samhällsviktig funktion kopplad till beredskap. De utgör också en betydelsefull infrastruktur för kultur. Grunden för folkbibliotekens verksamhet är personalen, som med professionell kompetens förmedlar tjänster, medier och upplevelser genom att möta användare både digitalt och fysiskt. I ett samhälle i ständig förändring utvecklas verksamheten för likvärdig tillgång utifrån användarnas behov.

Biblioteksutveckling ska:

- stärka folkbibliotekens professionella kompetens och stimulera kontinuerligt lärande för att bidra till hållbar verksamhetsutveckling
- stärka folkbiblioteken i demokratifrämjande arbete och som samhällsviktig funktion

- utforska och introducera metoder och arbetssätt för att göra folkbiblioteken tillgängliga för prioriterade målgrupper och nya användare
- stödja folkbibliotekens barnrättsarbete med särskilt fokus på barns delaktighet och inflytande

Digital kompetens och digital delaktighet

Folkbiblioteken är en aktör i den digitala samhällsutvecklingen och medverkar till att skapa förutsättningar för invånarna att bli digitalt delaktiga. Den digitala omvärldens snabba utveckling, särskilt inom artificiell intelligens, kräver ett medvetet förhållningssätt till medieanvändning och kommunikation. Folkbiblioteken har en central roll för tillgång till trovärdiga källor och faktabaserad information. Att bidra till invånarnas medie- och informationskunnighet, MIK, blir allt viktigare.

Biblioteksutveckling ska

- stärka folkbibliotekens digitala kompetens för att möta och utforska den digitala transformationen
- stärka folkbibliotekens kompetens inom medie- och informationskunnighet (MIK)
- främja samverkan mellan folkbiblioteken och andra aktörer, med särskilt fokus på digitalt utanförskap

Läsfrämjande, berättelser och bildning

Folkbibliotekens uppdrag är att främja språkutveckling och stimulera till läsning. Det relaterar till det nationella målet för litteratur- och läsfrämjande: Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet. Litteratur och berättelser i olika format, upplevelser av det lästa och det egna skapandet är i sig meningsfullt. Det är också grunden för bildning, kunskap och lärande för att aktivt kunna delta i ett demokratiskt samhälle.

Biblioteksutveckling ska

- stärka folkbibliotekens kompetens inom litteraturförmedling och läsfrämjande
- stödja folkbiblioteken i att skapa hållbara strukturer för samverkan med andra verksamheter och professioner
- stärka och stimulera folkbibliotekens arbete med tidiga insatser för små barns språkutveckling
- stödja folkbibliotekens arbete med att göra läsning tillgänglig för fler

Sjukhusbiblioteken Futurum

Uppdrag

Sjukhusbiblioteken är en del av Futurum, Region Jönköpings läns forsknings- och utbildningsenhet, och har i uppdrag att stödja kunskapsbaserad och hälsofrämjande vård. I centrum står patienten med sina unika behov och runt patienten finns en kunskapsintensiv vårdorganisation som utvecklas snabbt och möter nya och stora utmaningar. Tillgänglighet och ett inkluderande förhållningssätt är genomgående perspektiv i verksamheten.

Målgrupper

Målgrupper är patienter, närstående, personal och studenter inom Region Jönköpings läns verksamheter inklusive vårdvalsverksamheter. En prioriterad grupp är barn som besöker vården i egenskap av patient eller anhörig.

Verksamhet

Sjukhusbiblioteken skapar och utvecklar kunskapsfrämjande miljöer och ger pedagogiskt stöd för att möta målgruppernas skilda behov. Bibliotekariernas kompetens är sjukhusbibliotekens viktigaste resurs för att kunna vägleda i ett föränderligt informationslandskap och ge plats för lärande, reflektion och kreativa processer.

Digitala och fysiska resurser samspelar vilket bidrar till god tillgänglighet. Fysiska bibliotek finns på regionens tre sjukhus samt vid Odontologiska Institutionen. Målet är att skapa platser som präglas av öppenhet och tillgänglighet, nära men ändå skilda från vårdmiljön. De ska vara platser för lärande och en hälsofrämjande miljö för patienter, närstående och personal. Med barnbiblioteket Glänta bidrar sjukhusbiblioteken till samverkan och utveckling av ett stärkt barnperspektiv kring läsfrämjande och kultur i vården.

Arbetsformer

Via ett aktivt urval tillgängliggör sjukhusbiblioteken ett kvalitativt och allsidigt utbud av medier.

Sjukhusbiblioteken handleder i specialiserad informationssökning och värdering av information.

Verksamheten har ett fokus på biblioterapeutisk metod som handlar om att läsning och skrivande kan vara ett stöd för ökat välmående. Det läsfrämjande arbetet sker i mötet med användarna i biblioteken, ute på avdelningar och genom programverksamhet.

Sjukhusbiblioteken omvärldsbevakar med fokus på utveckling och forskning om bibliotek, samhälle och hälso- och sjukvård. Verksamhetsutveckling sker i dialog med användarna och genom erfarenhetsutbyte och samverkan med andra verksamheter. Av särskild betydelse är det nationella sjukhusbibliotekssamarbetet Eira, liksom de lärosäten som Region Jönköpings län har avtal med.

Fokusområden

Kunskapsbaserad vård

Sjukhusbibliotekens verksamhet ger vårdpersonal i Region Jönköpings län möjlighet att följa med i kunskapsutvecklingen, stärka sin kompetens i evidensbaserad vård, och stöd i att själva bidra till ny kunskap genom forskning.

Sjukhusbiblioteken tillgängliggör medicinsk och vårdvetenskaplig litteratur, databaser och kliniska kunskapsstöd, och följer utvecklingen av nya tjänster. Bibliotekarierna vägleder i hur resurserna kan användas och tar emot sökuppdrag för att stödja det kliniska vardagsarbetet. I forskarstödet ingår sökhandledning, stöd i referenshantering och strategiskt stöd inför vetenskaplig publicering.

Att möta patienters och närståendes kunskapsbehov är en viktig uppgift för sjukhusbiblioteken.

Patientinformation, livsberättelser och anpassad litteratur om hälsa och sjukdom kan öka patienters möjlighet att ta informerade beslut och känna delaktighet i sin egen vård.

Sjukhusbiblioteken ska

- verka för att anställda i alla verksamheter i Region Jönköpings län har likvärdig tillgång till bibliotekens resurser
- stärka kunskapen i frågor som rör informationssökning, upphovsrätt, källkritik och etik relaterat till AI
- utforska sätt att möta vårdpersonalens behov av ny kunskap i vardagsarbetet
- utveckla forskarstödet kring vetenskaplig publicering.

Hälsofrämjande vård

Sjukhusbibliotekens verksamhet ska främja hälsa och hållbarhet i vården och utgår från ett salutogent perspektiv i stödet till patienter, närstående och personal. Det är en plats där man kan söka kunskap eller finna ro och avkoppling.

Bibliotekarierna vägleder till enskild läsning, vid läsning i grupp och i reflekterande skrivande.

Läsning och skrivande kan skapa en känsla av sammanhang och väcka nyfikenhet och kreativitet.

Målet är att främja välmående och personlig utveckling.

Det läsfrämjande arbetet för barn och vuxna bidrar till att stärka förutsättningarna för jämlik hälsa. All slags läsning och att samtala om det man läser bildar grund för språkinläring och läs- och skrivkunnighet. Det behövs för att utveckla en god hälsolitteracitet och för att aktivt kunna delta i det demokratiska samhället.

Sjukhusbiblioteken ska

- utveckla biblioterapeutiska arbetssätt för att nå fler barn och vuxna
- stärka det läsfrämjande arbetet med fokus på läsfrämjande vårdmiljöer

Skolbiblioteken

Region Jönköpings län är huvudman för fyra skolenheter. Två naturbruksskolor, Stora Segerstad Naturbrukscentrum och Tenhults naturbruksgymnasium samt två folkhögskolor, Värnamo folkhögskola och Sörängens folkhögskola. Sörängens folkhögskola har också en filial, Jönköpings folkhögskola. Skolbiblioteken har en viktig roll i att höja elevernas kunskap om medie- och informationskunnighet för att stärka deras förmåga att söka, analysera och kritiskt värdera information, men även verka för kultur, litteratur och bildning. På samtliga skolor har alla elever tillgång till skolbibliotek inom den egna skolenhetens lokaler. För en tydlig koppling till skolans pedagogiska arbete läggs särskild vikt vid aktuell facklitteratur inom de olika utbildningarna och inriktningarna vid varje skolenhet. Region Jönköpings läns skolbibliotek använder sig av biblioteksdatasystemet Koha.

Verksamheter

Stora Segerstad Naturbrukscentrum

Skolan är belägen i Gislaveds kommun. Stora Segerstad Naturbrukscentrum erbjuder utbildningar inom lantbruk, skogsbruk och djurvård inom gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och vuxenutbildning. Det går ca 180 elever på skolan och arbetar ca 78 personal där.

Skolbiblioteket är öppet under skoltid och ligger i en av skolans sidobyggnader. I dagsläget finns en lärare som inom ramen för sin tjänst har specifikt ansvar för skolbiblioteket.

Tenhults naturbruksgymnasium

Skolan är belägen i Jönköpings kommun. Tenhults naturbruksgymnasium erbjuder utbildningar inom lantbruk, häst, djurvård och trädgård inom gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och vuxenutbildning. Det går ca 220 elever på skolan och arbetar ca 75 personal där.

Skolbiblioteket är öppet under skoltid och ligger i skolans huvudbyggnad. I dagsläget finns en lärare som inom ramen för sin tjänst har specifikt ansvar för skolbiblioteket.

Värnamo folkhögskola

Skolan är belägen i Värnamo kommun. Värnamo folkhögskola erbjuder utbildningar inom allmän kurs, baskurs, teater, fritidsledare, socialpedagog och textil. Det går ca 200 elever på skolan och arbetar ca 40 personal där.

Skolbiblioteket är öppet under skoltid och ligger i skolans huvudbyggnad. I dagsläget finns en lärare som inom ramen för sin tjänst har specifikt ansvar för skolbiblioteket. Biblioteket har också ett tidningsrum.

Sörängens folkhögskola

Skolan är belägen i Nässjö kommun. Sörängens folkhögskola erbjuder utbildningar inom allmän kurs, naturvetenskapligt basår, animation, bilderbok, fotografi, författarskola, keramik, konstkritik, konstskola och seniorekurs. Det går ca 190 elever på skolan och arbetar ca 45 personal där.

Skolbiblioteket är öppet under skoltid och är belägen i en av skolans större utbildningscenter. I dagsläget finns en lärare som inom ramen för sin tjänst har specifikt ansvar för skolbiblioteket

Skolan har också utrustat varje klassrum med aktuell facklitteratur utifrån utbildningens specifika behov. Till Sörängens folkhögskola finns också en filial, Jönköpings folkhögskola i samarbete med Ädelfors folkhögskola.

Fokusområden

Med skolbiblioteken avses biblioteksrummet, men skolbiblioteket är också en del av den pedagogiska verksamheten som utgår från målen i läroplanerna. Rektor ansvarar för att organisera så att skolbiblioteket på olika sätt stärker eleverna och deltagarnas utbildning/bildning. Skolbibliotekens verksamhet ska bidra till att främja läsning och medie- och informationskunnigheten hos eleverna och deltagarna. Skolbibliotekens tillgänglighet och bemanning är viktig för att kunna vara en lugn och trygg plats för skolarbete. Skolans storlek och elevunderlag har betydelse för graden av bemanning och om skolbiblioteket bemannas med lärare eller annan personal är det lämpligt att de får

kompetensutveckling utifrån skolbiblioteksperspektiv. Genom överenskommelse kan skolan samverka med ett folkbibliotek.

Skolbiblioteken ska:

- vara en trygg, tillgänglig och lugn plats för studiero och skolarbete
- utveckla eleverna och deltagarnas tillgång till relevant litteratur för ökad likvärdighet
- främja och stödja läsning och medie- och informationskunnighet för eleverna och deltagarna
- utveckla samverkan med folkbiblioteken i skolornas närområden för att stärka elevers och deltagares läsförmåga och läsintresse.

Referenser

[Bibliotekslag \(SFS 2013:801\)](#)

[Anpassade gymnasieskolan - Läroplan Gy25](#)

[Gymnasieskolan - Läroplan Gy25](#)

[Mål för kultur - Regeringen.se](#) med [riksdagsskrivelse 2013/2014:117](#)

[Patientlag \(2014:821\)](#)

Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län

[Regional utvecklingsstrategi för Jönköpings län 2020–2035](#)

[Skollag \(2010:800\) | Sveriges riksdag](#)

[Tillsammans möter vi framtidens behov av hälso- och sjukvård, Region Jönköpings län](#)

Till kommuner i Jönköpings län
samt politiska partier i Jönköpings län

Möjlighet till yttrande - Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029

Den 4 april 2025 tog nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet beslut om att skicka ut Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 på remiss.

Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029

Biblioteksverksamheten i det allmänna biblioteksväsendet regleras i [Bibliotekslag SFS 2013:801](#). Där anges att regioner och kommuner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Tillsammans med Kungliga biblioteket ska de också följa upp hur de antagna biblioteksplanerna har utformats och hur de används.

Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 har tagits fram av och omfattar de biblioteksverksamheter Region Jönköpings län är huvudman för:

Biblioteksutveckling, Sjukhusbiblioteken Futurum och skolbiblioteken.

Biblioteksutveckling ansvarar för uppdraget att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Sjukhusbiblioteken har i uppdrag att stödja kunskapsbaserad och hälsofrämjande vård med målgrupperna patienter, närstående, personal och studenter inom Region Jönköpings läns verksamheter. Skolbibliotekens verksamhet ska bidra till att främja läsning och medie- och informationskunnighet hos eleverna, bidra till goda studieresultat och även verka för kultur, litteratur och bildning.

Till grund för planen ligger relevanta styrdokument samt omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och dialog med berörda målgrupper, såsom bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek. De utmaningar och behov som identifierats, formuleras som strategiska fokusområden i planen. Tillgänglighet och ett inkluderande förhållningssätt är genomgående perspektiv.

Biblioteksverksamhet är också ett område i Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län. Med kulturplanen som grund beslutar Statens kulturråd om det statsbidrag som regionen ska fördela i kultursamverkansmodellen, där Biblioteksutveckling Region Jönköpings län ingår. [Förordning 2019:1082](#).

Synpunkter på förslaget

Ni inbjuds att yttra er över Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029. Remissperioden startar 7 april 2025 och pågår fram till 5 juni 2025.

Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026-2029 bifogas detta brev och finns även på www.rjl.se/Tillvaxt-och-utveckling/Kultur/remisser/. Av miljöskäl undviker vi pappersutskick.

Kommentar [BJ1]: Behöver uppdateras innan utskick

Remissvar skickas digitalt till e-postadress: regionen@rjl.se

Ange diarienummer: RJL 2025/451

Remissvaren ska ha kommit in senast 5 juni 2025.

Frågor under remisstiden besvaras av: johanna.billven@rjl.se 010-2428498

Vad händer sen?

När remisstiden gått ut sammanställs alla remissyttranden och beaktas inför färdigställande av slutversion. Slutgiltigt beslut om Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026–2029 fattas av regionfullmäktige i december 2025.

Slutversionen av Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026–2029 kommer tillgängliggöras på Region Jönköpings läns hemsida.

Karin Hermansson
Regional Utvecklingsdirektör

Magnus Jonsson
Kulturutvecklingschef

2025-03-19

§ 32**Remissversion - Regional Kulturplan 2026-2029
Jönköpings län**

Diarienummer: RJL 2024/975

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Godkänna föreliggande förslag till remissversion av Regional Kulturplan 2026-2029 Jönköpings län.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har under 2024/2025 reviderat Regional Kulturplan 2023-2025. Detta enligt förordningen Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet.

Remissversionen har tagits fram genom dialog med länets kommuner, civilsamhället och det fria kulturlivet. Den Regionala kulturplanen skickas ut på remiss till kommuner, regioner, intresseorganisationer, civilsamhälle och fria kulturlivet mellan 7 april och 5 maj 2025.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-02-13
- Remissversion av Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län,
- Följebrev till remissversion av Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Remissversion av Regional Kulturplan 2026-2029 Jönköpings län

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- Godkänner föreliggande förslag till remissversion av Regional Kulturplan 2026-2029 Jönköpings län.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har under 2024/2025 reviderat Regional Kulturplan 2023-2025. Detta enligt förordningen Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Remissversionen har tagits fram genom dialog med länets kommuner, civilsamhället och det fria kulturlivet. Den Regionala kulturplanen skickas ut på remiss till kommuner, regioner, intresseorganisationer, civilsamhälle och fria kulturlivet mellan 7 april och 5 maj 2025.

Ärendebeskrivning

Den regional kulturplanen är ett strategiskt dokument som visar den riktning organisationen tror på för en utveckling av kultur i hela Jönköpings län. Sedan 2012 ingår Region Jönköpings län i den nationella kultursamverkansmodellen och har att följa den statliga förordningen om statsbidrag till regional kulturverksamhet (2010:2012). Detta för att främja en god tillgång för länets invånare till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, konst- och kulturfrämjande verksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslojd.

I förordningen står det att en region får fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet om en regional kulturplan har upprättats av regionen och kulturplanen överensstämmer med ovan nämnda förordning och de föreskrifter som meddelas med stöd av denna. Kulturplanen är därmed en grund för Region Jönköpings läns ansökan till Statens kulturråd om statsbidrag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen. Kulturplanen är samtidigt ett styrande dokument för Region Jönköpings läns kulturpolitik. Den kan också vara vägledande för kommunernas och civilsamhällets arbete inom kulturområdet.

En region ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd med länets professionella kulturliv och civilsamhället.

Den 20 mars 2024 gav nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet Sektionen för kulturutveckling uppdraget att revidera gällande kulturplan. I dialog med civilsamhället, det professionella kulturlivet, tjänstepersoner inom kultursamverkansmodellen, kultur- och förvaltningschefer, samt regionala politiker har sektionen arbetat fram en reviderad plan som ska skickas ut på remiss – Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län. Remissversionen kommer att skickas ut till andra regioner, länets alla kommuner, civilsamhället och fria kulturlivet i Jönköpings län, samt lokala och nationella intresseorganisationer.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-02-13
- Remissversion av Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län,
- Följebrev till remissversion av Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län

Beslutet skickas till

Kulturutveckling

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Region Jönköpings län

Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län

Remissversion

Innehåll

Regional kulturplan 2026–2029	3
Inledningsord.....	3
Jönköpings län i siffror.....	3
Kultursamverkansmodellen 2023.....	3
Länets demografiska struktur (2023)	4
Befolkningsprognos 2024-2033.....	4
Region Jönköpings län	4
Vision: För ett bra liv i en attraktiv region.....	4
Mål: Bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras på.....	4
Regional utvecklingsstrategi 2020–2035.....	5
Regional kulturplan 2026–2029	5
Syfte och strategiska principer	5
Nationella kulturpolitiska mål.....	6
Regionala kulturpolitiska mål	7
Samverkan och dialog	8
Flernivåsamverkan	8
Samverkan med civilsamhället.....	8
Samverkan med länets kommuner.....	9
Interregional samverkan och Regionsamverkan Sydsverige	9
Samverkan mellan Region Jönköpings län och staten.....	10
Internationella samarbeten.....	10
Tvärsektoriell samverkan	10
Prioriterade utvecklingsområden.....	11
Kulturlivets infrastruktur	11
Barns och ungas rätt till kultur	12
Breddat deltagande.....	12
Kulturens roll för ett hållbart samhälle	13
Samverkan och samarbeten	14
Konst- och kulturområden	15
Enskilda arkiv.....	15
Bibliotek.....	16
Museer, kulturarv och kulturmiljö.....	17
Rätten till det fria ordet.....	18

Folkbildning	19
Hemslöjd.....	20
Bild, form och gestaltad livsmiljö	20
Litteratur	21
Film	23
Scenkonst	23
Musik	25
Dans.....	25
Teater	26
Samtida cirkus	27
Spelkultur	27
Kulturpolitisk organisation, roller och uppdrag	28
Organisation och uppdrag	28
Kultursamverkansmodellen i Jönköpings län.....	29
Implementering av regional kulturplan	30
Uppdragsbeskrivningar och handlingsplaner	30
Dialoger	30
Uppföljning och utvärdering	31
Hur kulturplanen har tagits fram.....	31
Dialog med fria kulturlivet.....	31
Dialog med unga.....	32
Dialog med kommuner	32
Dialog med kultursamverkansmodellens parter	32
Förlaga till Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län	32
Bilagor:	33
Organisationer med verksamhetsbidrag	33
Ordlista	Fel! Bokmärket är inte definierat.
Lagar och förordningar relevanta för kulturområdet.....	33
Kontaktuppgifter Kulturutveckling, Region Jönköpings län.....	35

Regional kulturplan 2026–2029

Regional kulturplan 2026–2029 är en strategisk plan för utvecklingen av kulturen i Jönköpings län. Regionfullmäktige antog den regionala kulturplanen i december 2025. Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län sorterar under Region Jönköpings läns övergripande plan: Budget med flerårsplan.

Den övergripande strategiska planen överför de politiska besluten till handling. Planen binder samman visionen ”För ett bra liv i en attraktiv region” och de strategiska målen med den operativa verksamheten.

En tillgänglighetsanpassad digital version av Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län finns på webbplatsen www.rjl.se/kultur.

Inledningsord

Kompletteras av nämndens ordförande.

Jönköpings län i siffror

Kultursamverkansmodellen 2023

(Källa: Kulturrådets rapport Kultursamverkansmodellen 2023)

Inom kultursamverkansmodellen fördelar Kulturrådet statliga bidrag till regioner med regionala kulturplaner. Regioner fördelar bidragen vidare till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, professionell bild- och formverksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet samt främjande av hemslöjd. Störst andel (65,6 %) av de sammanslagna årliga statliga och regionala bidrag som gått att härleda till ett kulturområde har fördelats till professionell teater, dans och musik. Näst störst andel av de totala årliga bidragen (18,2 %) gick till museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete. För övriga ekonomiskt sett mindre områden i modellen varierade områdenas andel av bidragen mellan en och tre procent. Fördelningen mellan de olika kulturområdena har inte förändrats i någon större utsträckning mellan 2014 och 2023.

Totalt har det årliga statliga bidraget ökat med 17,4 % i Jönköpings län mellan 2014–2023 (näst mest efter Halland). Under samma period har det regionala bidraget ökat med 4,8 % och de kommunala med 0,6 %.

Den ekonomiska fördelningen i Jönköpings län 2023 är statliga bidrag 23,6 %, regionala bidrag 67,7 % och kommunala bidrag 8,7 %. Det totala bidraget till kulturverksamheter (inom kultursamverkansmodellen) uppgår till 524 kr per invånare 2023.

Kostnaden för kulturverksamhet i Jönköpings län 2023 var 721,1 kr/invånare, jämfört med hela riket där kostnaden var 535,1 kr/invånare. (Källa: KOLADA)

Länets demografiska struktur (2023)

Invånare 368 856 fördelat på 168 179 hushåll.

- 181 477 kvinnor 49,2 %
- 187 379 män 50,8 %
- Medelåldern är 42 år
- 78 799 personer (21 %) är 65 år och äldre
- 60,8 % bor i kommunhuvudorterna, 22,6 % i övriga tätorter och 16,6 % utanför tätort, det vill säga landsbygd
- 25,5 % har utländsk bakgrund (utrikesfödd eller inrikesfödd med två utrikesfödda föräldrar). Andelen är något högre bland länets ungdomar 0-19 år, där 27,1 % har utländsk bakgrund.

Befolkningsprognos 2024-2033

Enligt prognosen kommer åldersgruppen 0-19 år att minska med 7 028 personer, gruppen 20-64 år öka med 4 862 personer, gruppen 65-70 år öka med 1 932 personer och 80+ med 8 509 personer. Medelåldern kommer alltså att öka ganska mycket de kommande 10 åren.

Den geografiska utvecklingen skiljer sig kraftigt åt och urbaniseringen fortsätter.

Jönköpingsområdet (Jönköping, Habo och Mullsjö) beräknas öka med 10 745 personer, högländskommunerna (Eksjö, Nässjö, Sävsjö, Vetlanda, Aneby, Tranås) beräknas minska med 979 personer och GGVV-området (Gislaved, Gnosjö, Vaggeryd och Värnamo) beräknas minska med 1 234 personer fram till 2033.

Region Jönköpings län

Region Jönköpings län finns till för alla invånare i Jönköpings län. Grunden för hur verksamheten styrs och utvecklas utgår från vision och mål samt fastställda grundläggande värderingar.

Vision: För ett bra liv i en attraktiv region

Vår vision är att ett län med bra miljö, goda möjligheter till arbete, utbildning och utveckling, bra kommunikationer och ett rikt kulturliv är attraktivt och ger förutsättningar för god hälsa och ett bra liv. Det får människor att söka sig till länet och det får dem att stanna. Visionen förverkligas genom vårt engagemang i att tillgodose invånarnas behov av hälso- och sjukvård, folkhälsa, kultur, utbildning, kollektivtrafik och regional utveckling. Vi behöver ständigt arbeta med frågan ”Varför och för vem finns vi till?”

Mål: Bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras på

Region Jönköpings län ska bidra till att Jönköpings län är bästa platsen att växa upp, leva, verka och åldras på. För att nå dit behöver vi nöjda kunder och intressenter och skolorna behöver ha ett utbildningsinnehåll som är anpassat till elevernas behov. Vi behöver arbeta för en god tillgänglighet till våra sjukhus och vårdcentraler, men även för ett vitalt och tillgängligt kulturliv.

Regional utvecklingsstrategi 2020–2035

Region Jönköpings län har regeringens uppdrag att samordna och leda det regionala utvecklings- och tillväxtarbetet. Det innebär bland annat att ta fram och fastställa en strategi för utvecklingen i länet – en regional utvecklingsstrategi (RUS). Den regionala utvecklingsstrategin pekar ut vad som krävs för att Jönköpings län ska bli Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region år 2035. Dokumentet är kopplat till Agenda 2030 och dess beskrivning av en hållbar samhällsutvecklings ekonomiska, sociala och ekologiska dimensioner. Den regionala utvecklingsstrategins inriktningsmål beskriver en hållbar, attraktiv, tillgänglig, smart, kompetent och global region. Den regionala kulturplanen och den regionala utvecklingsstrategin verkar tillsammans för att nå gemensamma målsättningar.

Regional kulturplan 2026–2029

Den regionala kulturplanen är ett strategiskt dokument som visar den riktning organisationen tror på för en utveckling av kultur i hela Jönköpings län. Sedan 2012 ingår Region Jönköpings län i den nationella kultursamverkansmodellen och har att följa den statliga förordningen om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet (2010:2012). Detta för att främja en god tillgång för länets invånare till professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, konst- och kulturfrämjande verksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslojd. Kulturplanen är därmed en grund för Region Jönköpings läns ansökan till Kulturrådet om statsbidrag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen. Kulturplanen är samtidigt ett styrande dokument för Region Jönköpings läns kulturpolitik. Den kan också vara vägledande för kommunernas och civilsamhällets arbete inom kulturområdet.

Syfte och strategiska principer

Syftet med kulturpolitik är att främja ett levande och oberoende kulturliv som omfattar allt från kulturskaparnas villkor till invånarnas tillgång till kultur i alla dess former. Kulturpolitiken i Region Jönköpings län utgår från en förståelse av att konst och kultur spelar en central roll i den enskilda människans upplevelse av ett gott liv, samt att den lägger grunden för ett demokratiskt samhälle. Kulturpolitiken i Region Jönköpings län utgår från att:

- konst och kultur spelar en central roll i den enskilda människans upplevelse av ett gott liv
- kulturen genomsyrar länets hela sociala och ekonomiska liv
- yttrandefrihet och konstens självständighet är hörnstenar i ett demokratiskt samhälle.

För att skapa en hållbar kulturpolitik som värnar om konstnärlig frihet, ger rättvisa förutsättningar för delaktighet i kulturlivet och främjar samhällsutvecklingen, ska kulturpolitiken i Region Jönköpings län de kommande åren vägledas av:

Armlängds avstånd:

Principen om armlängds avstånd mellan politik å ena sidan och olika kulturuttryck inklusive

museiverksamhet å andra sidan är en förutsättning för ett fritt och demokratiskt kulturliv. Kulturpolitiken ska värna om kulturens egenvärde och det konstnärliga uttryckets frihet även när det utmanar och provocerar rådande normer. I Jönköpings län ska politiker och politiska församlingar i enlighet med sitt demokratiska uppdrag besluta om de offentliga resurserna till konsten och kulturen, men avhålla sig från styrning som påverkar eller riskerar att påverka vilka företeelser konstnärer och kulturskapare väljer att skildra, men också hur olika företeelser skildras.

Demokratisk öppenhet:

Kulturpolitiken ska skapa rättvisa förutsättningar för alla att delta i kulturlivet – som publik, deltagare eller genom eget skapande. Principen baseras på det nationella kulturpolitiska målet om allas rätt att delta i kulturlivet och FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna.

Konstnärlig kvalitet:

Att värna om konstnärlig kvalitet som ett föränderligt och ifrågasatt, men nödvändigt, mål är av högsta vikt för kulturpolitiken. Kulturpolitiken kan inte själv åstadkomma konstnärlig kvalitet, men den kan skapa bättre eller sämre förutsättningar för innovation och skapande. En av kulturpolitikens svåraste uppgifter är att vara observant på, och tillräckligt flexibel för att hantera, att det konstnärligt intressanta och nyskapande ofta dyker upp på oväntade ställen.

Social relevans:

Kulturen bidrar till att skapa livsmiljöer och verksamheter som upplevs som meningsfulla och stimulerande av dem som lever och verkar i dem. Region Jönköpings län arbetar för ett kulturliv präglad av jämlikhet, jämställdhet och mångfald, som både värnar konstens egenvärde och de goda effekter som konst och kultur har för samhällsutvecklingen.

Ekonomisk potential och regional profilering:

Kulturpolitiken i Region Jönköpings län ska även beakta kulturens ekonomiska potential och regionala profilering. Kulturellt intressanta platser attraherar både boende, företag och besökare. Det fria och det ideella kulturlivet kan vara lika viktigt för den regionala profileringen som exempelvis kulturhus, mässor och festivaler. Genom att samverka med andra politikområden i medvetenhet om att kulturen påverkar en regions förmåga till utveckling, genom såväl det fria kulturlivet som institutioner och föreningsliv. Det är viktigt med nya företag inom kulturbranschen, men lika viktigt är att öka kunskapen om kulturens utökade samhällsekonomiska roll. Rimliga ekonomiska villkor till yrkesutövande konstnärer ska ses som samhällsinvesteringar snarare än som bidrag.

Nationella kulturpolitiska mål

Den statliga styrningen av regional kulturverksamhet utgår från de nationella kulturpolitiska målen:

- Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.
- Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet.
- Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling.

För att nå de nationella kulturpolitiska målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- främja internationellt och inter-kulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Regionala kulturpolitiska mål

De regionala kulturpolitiska målen ska ge en riktning för kulturpolitiken och skapa förutsättningar för kulturutveckling, utan att styra innehållet. Målen för planperioden 2026-2029 är:

- Alla ska ges möjlighet att delta i och ta del av ett kulturliv av både bredd och spets.
 - Att alla ska vara delaktiga i kulturlivet innebär att skapa ett inkluderande och tillgängligt kulturliv för alla invånare, oavsett ålder, socioekonomisk status eller geografisk plats. Region Jönköpings län ska arbeta för att alla invånare i Jönköpings län ska ha likvärdig rätt att konsumera och skapa kultur, samt bidra till kulturlivet. Genom att eliminera barriärer och diskriminering som hindrar vissa invånare från att delta i kulturlivet, skapas lika möjligheter för alla.
- Konst och kultur ska vara tillgänglig i, och en angelägenhet för, hela länet.
 - Tillgänglighet inom kulturområdet innebär att göra kulturaktiviteter, arrangemang och institutioner tillgängliga för alla invånare, oavsett var man bor. Det handlar om att skapa en stark kulturell infrastruktur i hela länet, både i stads- och landsbygdsområden. För att göra detta möjligt ska Region Jönköpings län främja närheten till ett relevant kulturliv för alla invånare, skapa ett brett engagemang för kulturfrågor, samt göra kulturen angelägen för fler aktörer som kan bidra till ett utvecklat kulturliv,
- Konstnärer och kulturaktörer i länet ska ges förutsättningar att utvecklas, verka och påverka.
 - Konstnärer och deras arbete utgör grunden för kulturens utveckling och utan dem skulle inget kulturliv existera. En plats där konstnärer och kulturaktörer kan etablera sig och utvecklas är en förutsättning för länets kulturella infrastruktur och för invånarna att få ta del av kultur. Konstnärer ska ses som en viktig del i samhällsutveckling då de ofta ifrågasätter normer, utforskar identiteter och berättar om både samtid och historia. Region Jönköpings län ska därför aktivt arbeta med att stödja konstnärer och den fortsatta utvecklingen av konstformerna.
- Kulturen ska integreras som en central kraft i samhällsutvecklingen.
 - Att positionera kulturen som en central del i den regionala samhällsutvecklingen skapar värden som sträcker sig långt bortom kulturpolitiken och gynnar invånarna i hela länet. Genom att Region Jönköpings län aktivt arbetar för att integrera kulturen i det regionala utvecklingsarbetet, stärks områden som demokrati, folkhälsa, näringsliv och besöksnäring, liksom förutsättningarna för ett hållbart kulturliv.

Samverkan och dialog

Samverkan mellan kommun, region, stat och civilsamhälle är avgörande för att skapa ett hållbart och inkluderande kulturliv. Genom samverkan och samarbeten kan resurser och kompetens samordnas och gemensamt säkerställa ett brett kulturutbud. Det fria kulturlivet spelar en viktig roll i att främja mångfald, kreativitet och innovation, vilket berikar den regionala och nationella kulturpolitiken.

Genom tvärsektoriell samverkan, när kulturen samspekar med andra områden som utbildning, hälsa och näringsliv, tas samhällsutmaningar an på nya sätt. En stark samverkan gör det möjligt att skapa långsiktiga insatser som stärker både den kulturella och samhälleliga utvecklingen.

En annan förutsättning för att stärka utvecklingen av kulturen i länet är dialog. Genom dialog skapas möjlighet till delaktighet i kulturlivet och till relevanta insatser som är förankrade bland kulturens aktörer. Dialog ska ske kontinuerligt med civilsamhället samt lokala, regionala, nationella och internationella parter.

Flernivåsamverkan

En av Region Jönköpings läns uppgifter är att genom flernivåsamverkan bidra till ett tillgängligt kulturliv med stark infrastruktur. Flernivåsamverkan innebär att olika aktörer, såsom kommun, region, stat, EU och civilsamhälle, samverkar för att uppnå ett relevant och varierat kulturutbud.

Den regionala nivån lämpar sig väl för att samordna parter för att främja samverkan. Region Jönköpings län intar därmed en roll att samordna och utveckla flernivåsamverkan inom kulturområdet. Ett brett engagemang, av både offentlig sektor och civilsamhälle, bidrar till att kulturen får ett förankrat stöd bland invånare och beslutsfattare. Gemensamma insatser skapar en större hållbarhet i kulturlivet och en helhet som gynnar länets invånare.

Samverkan med civilsamhället

Samverkan mellan Region Jönköpings län och civilsamhället ska bidra till en långsiktig utveckling och främja mötesplatser för kultur, kulturproduktion och nya kulturprojekt. Samråd med civilsamhället är en förutsättning för ett samtida och tillgängligt kulturliv. Civilsamhället är också de som många gånger utgör mötesplatser för kultur som främjar social sammanhållning och livskvalitet. Det skapar möjligheter för en större mångfald av kulturella upplevelser som kommer invånarna närmare.

Region Jönköpings län ska möjliggöra samverkan med och mellan länets fria kulturliv. Detta skapar förutsättningar för det fria kulturlivet att verka och leda till konstnärlig utveckling. Genom att det fria kulturlivet speglar vår samtid och bidrar till nya perspektiv skapas en angelägen utveckling av kulturen, och behöver därmed vara en självklar del av länets kulturliv.

Länets kulturliv ska ges möjligheter att gemensamt utforska nya initiativ inom ramen för de kulturpolitiska prioriteringarna. En del av detta är att Region Jönköpings län uppmuntrar och samordnar initiativ till dialog från länets kulturaktörer. Region Jönköpings län bjuder också

årligen in till dialoger med länets kulturliv där samverkan mellan Region Jönköpings län och länets kulturliv, och mellan kulturlivets olika aktörer, ska främjas. Arenor för ökad samverkan kan med fördel stärkas för att skapa en gemensam kraft, inte minst för mindre aktörer.

Samverkan med länets kommuner

Kommunerna står för den största delen av kulturens resurser i länet och har det kulturpolitiska ansvaret för huvuddelen av den offentligt finansierade kulturverksamheten i länet. I kommunerna möter invånarna kulturen i sin vardag. Varje kommun beslutar om sina egna ambitionsnivåer och sina kulturpolitiska inriktningar.

Jönköpings län har 13 kommuner som organiserar sin kulturpolitik på olika sätt. De flesta kommunerna är relativt små befolkningsmässigt och har därmed också begränsade resurser för att bedriva det kulturpolitiska utvecklingsarbetet. Kommunernas politiska organisation skiljer sig åt och i flertalet kommuner behandlas kulturpolitiska frågor i samma nämnder som fritids- och utbildningspolitiska frågor.

Region Jönköpings län och kommunerna verkar tillsammans för ett närmare samarbete såväl mellan kommunerna som mellan kommunerna och Region Jönköpings län. Genom att bedriva gemensamt utvecklingsarbete med utgångspunkt i parternas kulturpolitiska prioriteringar används kommunala, regionala och statliga resurser mer effektivt och parternas olika styrkor tas tillvara.

Genom kulturchefsnätverk och bibliotekschefsnätverk sker samverkan mellan kommunerna och regionen för att gemensamt flytta fram kulturens position i länet. Den politiska nivån i Region Jönköpings län kommer också att bjuda in till dialogmöten med politiska företrädare för kommunerna. Dialog kan mynna ut i utvecklingsprocesser, konkreta satsningar och projekt. För innevarande kulturplansperiod prioriterar kulturchefsnätverket särskilt spelkultur, kulturarv, arrangörskap och publikutveckling samt bibliotekssamverkan. I Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026–2029 framgår fokusområden med grund i relevanta styrdokument samt omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och bibliotekschefsnätverkets prioriteringar.

Interregional samverkan och Regionsamverkan Sydsverige

Genom samordning och samutnyttjande av kompetenser och resurser över regiongränserna ska Region Jönköpings län öka förutsättningarna för att de kulturpolitiska målen uppnås. Region Jönköpings län samverkar interregionalt inom olika projekt, processer och nätverk på politisk nivå, med tjänstepersoner och andra aktörer. Befintliga, framgångsrika samarbeten ska fördjupas och nya initiativ ska utvecklas.

De sex regionerna inom Regionsamverkan Sydsverige (Region Blekinge, Region Halland, Region Jönköpings län, Region Kalmar län, Region Kronoberg och Region Skåne) verkar tillsammans för att utgöra en dynamisk bas för kulturell och regional utveckling. Grunden är det sydsvenska kulturpolitiska positionspapper som regionerna antagit. När Sydsverige samverkar förbättras förutsättningarna för konstnärlig produktion och förnyelse. Samarbete över de administrativa gränserna möjliggör insatser som ingen region hade kunnat genomföra på egen hand. Inom Regionsamverkan Sydsverige finns gemensamma kulturpolitiska

ambitioner för ett flertal konstområden och för att utveckla interregionala samverkansstrukturer. Ett enat Sydsverige skapar ett starkt kulturliv.

Samverkan mellan Region Jönköpings län och staten

Regionernas roll i förhållande till staten när det gäller kultur och kultursamverkan är att samordna den nationella kulturpolitiken med de lokala förutsättningarna i olika delar av landet. Genom den regionala nivån anpassas statens kulturpolitik till de specifika behov och förutsättningar som finns på lokal nivå, och de har ofta en viktig roll i att stödja och samordna kulturella initiativ, främja kulturell mångfald och stärka kulturens tillgänglighet för olika grupper i samhället.

Genom kultursamverkansmodellen arbetar Region Jönköpings län och staten tillsammans för att säkerställa en bred och hållbar utveckling av kulturarvet och nya kulturella uttryck i Jönköpings län. Region Jönköpings län för årliga samtal med Kulturrådet, och andra ansvariga myndigheter för kulturfrågor, kring utvecklingsområden och utveckling av kultursamverkansmodellen.

Region Jönköpings län ska föra samtal med Länsstyrelsen Jönköpings län i frågor gällande kulturmiljö, kulturarv, gestaltad livsmiljö och frågor som rör nationella minoriteters språk och kulturarv och mänskliga rättigheter med fokus på barnrätt.

Internationella samarbeten

Internationella samarbeten bidrar till att länets invånare i högre utsträckning får tillgång till kultur från hela världen, samtidigt som det stärker möjligheterna för länets kulturaktörer att påverka och synas på den internationella arenan. Region Jönköpings län ska stärka samarbeten med, och utbyta kunskaper och erfarenheter, i internationella nätverk.

Länets kulturliv och kulturaktörer stärks genom EU:s samverkansplattformar och finansieringsmöjligheter där nya samarbeten skapas, vilket utvecklar både det lokala kulturlivet och ökar synligheten för länets kulturaktörer på den internationella arenan. Region Jönköpings län fungerar därmed som en brygga mellan det lokala och det internationella och gör det möjligt för kulturaktörer att ta del av olika EU-program.

Tvärsektoriell samverkan

Tvärsektoriell samverkan leder till ett mer hållbart och utvecklat kulturliv där olika intressen sammanförs för att skapa positiva effekter på både individ- och samhällsnivå. Genom att samordna resurser och kompetens från olika områden kan samverkan skapa nya möjligheter för kulturens utveckling och invånarnas möjlighet att ta del av och skapa kultur.

För att uppnå de regionala kulturpolitiska målen ska Region Jönköpings län arbeta tvärsektoriellt. Denna samverkan ska ge kulturen en drivande roll i samhällsutvecklingen och ge andra samhällssektorer möjligheter att bidra till den kulturella utvecklingen. Som ett exempel behöver näringslivspolitik och kulturpolitik samverka för att främja kulturella och kreativa branscher. Men medan kulturföretag är huvudsak för näringspolitiken är de för kulturpolitiken enbart medel, aldrig mål i sig. Andra viktiga områden där samverkan behöver stärkas är folkhälsa, funktionsrätt, gestaltad livsmiljö, utbildning och kompetensförsörjning

samt besöksnäring, digitalisering och länstrafik. När kunskaper och erfarenheter delas mellan sektorer uppstår utveckling och innovation som annars inte är möjlig.

Genom att tydliggöra roller och anlägga ett tvärsektoriellt helhetsperspektiv kan den regionala utvecklingen stärkas. En tvärsektoriell samverkan, där kulturen ges stort utrymme och involveras i processerna, främjar ett mångfacetterat, inkluderande samhälle där Jönköpings läns unika tillgångar kommer till sin rätt.

Prioriterade utvecklingsområden

I arbetet med att uppnå kulturpolitikens nationella och regionala mål prioriterar Region Jönköpings län ett antal utvecklingsområden som är övergripande och samspelar med varandra. Utvecklingsområdena ska under planperioden utforskas, utvecklas och stärkas genom samverkan och samråd mellan berörda aktörer.

Kulturlivets infrastruktur

Ett levande kulturliv förutsätter en kulturell infrastruktur med flera sammanhängande delar, som ändamålsenliga och tillgängliga lokaler, fort- och utbildningsmöjligheter, mötesplatser, kontakter med omvärlden, ekonomiska resurser, goda kommunikationer och en förtroendefull samverkan mellan berörda parter: fria kulturlivet, civilsamhället, region, kommunala förvaltningar, politik och näringsliv.

Den kulturella infrastrukturen är dynamisk och har ett dubbelt fokus. Det ena är att människorna som lever och verkar i Jönköpings län ska ges möjlighet att ta del av och växa med den livskraft som konsten och kulturen erbjuder. För detta krävs ett starkt arrangörsled, eftersom detta fungerar som en länk mellan kulturskapare och publik och möjliggör genomförandet av kulturella arrangemang och projekt. Det andra är att främja en kulturell infrastruktur som möjliggör för länets yrkesverksamma kulturskapare att utöva sin konst och därigenom skapa tillgång till denna livskraft. För att Jönköpings län ska bli en plats där kulturskapare kan verka och bo behöver deras villkor stärkas genom utveckling av arbetsmöjligheter, kompetensutveckling och främjande av produktionsvillkor. Genom att verka för utbildningsmöjligheter, både permanenta och tillfälliga, stärks hela länets kulturliv.

Genom digitaliseringen har tillgången till kulturella uttryck breddats och människor kan nu nå kulturyttringar som tidigare varit begränsade geografiskt. Dessutom har digitaliseringen möjliggjort innovativa sätt att skapa och dela kultur. Genom att utnyttja digitaliseringens potential kan fler invånare ges möjlighet att både ta del av och bidra till ett brett kulturliv. Samtidigt innebär den digitala utvecklingen nya utmaningar, särskilt när det gäller konstnärers villkor och upphovsrätt.

Den kulturella infrastrukturen ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- främjar utvecklingen av kulturella mötesplatser i hela länet
- främjar kulturskapares villkor
- främjar utveckling av residens och produktionsplattformar
- arbetar för fler konstnärliga utbildningar i länet och stärker dialogen med centrala utbildningar
- främjar arrangörskap och publikutveckling i hela länet
- tar tillvara på civilsamhällets engagemang för att öka kulturens närvaro i hela länet

- tar tillvara på digitaliseringens möjligheter
- främjar kunskap om hur digitaliseringen påverkar konstnärers villkor.

Barns och ungas rätt till kultur

Alla barn och unga har rätt till kultur och ska ha likvärdiga möjligheter att utveckla sina intressen och talanger. Barn och unga har kunskaper, erfarenheter och perspektiv som inte vuxna har och ska därför ses och behandlas med respekt och som en resurs. Med stöd i FN:s konvention om barnets rättigheter har barn och unga enligt lag rätt att till fullo delta i konst- och kulturlivet. Det innebär att de behöver ges förutsättningar att vara delaktiga i och bidra till kulturlivet genom sitt eget skapande, och att kulturaktiviteter behöver vara tillgängliga för alla barn oavsett funktionsförmåga eller var i länet man bor.

Barn och unga ska ges möjlighet att möta professionella kulturskapare som återspeglar hela befolkningen, samt själva prova på olika kreativa uttryck både på fritiden och i skolan. Kulturrätten verkar för kultur i skolan och alla barns rätt till kultur, både genom ekonomiskt stöd och kunskapsbyggande insatser. Länets kulturskolor bidrar till att lägga grunden för ett kulturellt skapande hos barn och unga. En tillgänglig kulturskola skapar meningsfull sysselsättning för länets barn och unga och övar framtida kulturskapare. För att kunna fullgöra sitt viktiga uppdrag bör kulturskolornas utbud breddas över hela länet, samt ges möjlighet att utvecklas utifrån ungas egna perspektiv.

För att skapa relevanta kulturupplevelser behöver ungas delaktighet och inflytande över kulturlivet stärkas. Ett sätt att möjliggöra detta är att skapa plattformar där ungas röster kan höras. Kunskapsbyggande insatser för beslutsfattare och vuxna som möter barn och unga är viktigt för att skapa hållbara strukturer för detta.

Unga och unga vuxna ska introduceras för möjligheten att utbilda sig och arbeta med kultur på en professionell nivå, både som konstnärliga utövare och inom arrangörsledet. Insatser som KulturCrew som stärker ungas arrangörskap och feriepraktik inom kultur är viktiga för att visa unga de möjligheter som finns.

Barns och ungas rätt till kultur ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- utvecklar hållbara strukturer för ungas delaktighet och inflytande genom riktade insatser och kunskapsbyggande arbete
- ökar kunskapen om ungas kulturintressen och kulturvanor
- skapar möjligheter för unga att ta del av professionell kultur i skolan och på fritiden
- möjliggör för unga kulturskapare att gå från amatör till yrkesutövare
- verkar för ett breddat utbud och deltagande i länets kulturskolor.

Breddat deltagande

Kulturlivet i Jönköpings län ska vara tillgängligt för alla att delta i, bidra till och ta del av. Tillgängligheten till kultur ska i Jönköpings län inte hindras av kön, könsöverskridande identitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder eller politisk övertygelse. Att uttrycka sig genom

musik, dans och konst kan vara en genväg till mänskliga möten. När vi delar med oss av det som berör oss på djupet skapas gemenskap och förståelse.

För att fler ska känna sig representerade och engagerade är det viktigt att kulturlivet speglar mångfalden i samhället. Det kan handla om att lyfta fram olika konstformer, traditioner, berättelser och perspektiv. Genom ett varierat och inkluderande kulturliv, med hänsyn till representation och mångfald, kan fler invånare känna att kulturen är relevant för just dem och deras erfarenheter.

Människors möjlighet att delta i och ta del av kultur ska inte begränsas av eventuella hinder, varken fysiska eller sociala. Det kan handla om att anpassa lokaler för personer med funktionsnedsättningar, erbjuda material på olika språk, samt att arbeta för att göra kulturarrangemang tillgängliga för personer med olika bakgrunder, åldrar och förutsättningar.

Region Jönköpings län ska bidra till att sprida kunskap om inkluderande arbetssätt och metoder och se till att fler utövare, upphovspersoner och konstnärliga ledare med funktionsnedsättning kan berika svenskt och internationellt kulturliv. Konsten utvecklas genom ökad inkludering. ShareMusic & Performing Arts och Freja Musikteater vid Smålands Musik och Teater är viktiga verksamheter i arbetet för att skapa en bred och tillgänglig scen.

Länets kulturliv breddas och stärks av kulturskapare med olika bakgrund och traditioner. Konsten och kulturen berikas och utmanas av att synliggöra och skapa samarbeten med konstnärer från olika delar av världen, samtidigt som det ger möjlighet till kulturupplevelser med en mångfald av perspektiv, uttrycksformer och erfarenheter som speglar hela samhället.

I Sverige finns fem erkända nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Minoritetslagstiftningen anger ett antal rättigheter för dem som tillhör en nationell minoritet. De viktigaste rättigheterna är delaktighet, möjligheten att få använda sitt språk och rätten till kultur. Region Jönköpings län har mål och riktlinjer för arbetet med minoritetspolitiken, där möjligheten till att behålla och utveckla sin kultur och sitt språk är en viktig del. Region Jönköpings län är finskt förvaltningsområde.

Breddat deltagande i kulturlivet ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- bidrar till ökad kompetens inom tillgänglighets- och likabehandlingsfrågor
- främjar representation och mångfald i kulturlivet
- synliggör och främjar nationella minoriteters kultur, kulturarv och språk.

Kulturens roll för ett hållbart samhälle

Konst och kultur bidrar till samhällets välmående, främjar medvetenhet och engagemang kring samhällsfrågor. Genom kulturen skapas möten mellan människor, som bidrar till social sammanhållning och ömsesidig förståelse. Kultur fungerar därmed inte bara som en källa till kreativitet och uttryck, utan även som en kraft för fredliga, jämlika och inkluderande samhällen. Ett kulturliv med tillgång till mötesplatser för kunskap, kulturupplevelser och skapande stärker individers möjligheter till delaktighet och engagemang i det demokratiska livet. En stark och oberoende kultursektor är avgörande för att bygga och upprätthålla en hållbar demokrati.

Konst och kultur spelar en viktig roll för människors välbefinnande och hälsa. Deltagande inom aktiviteter som dans, slöjd, konst, litteratur och musik bidrar till stärkt självkänsla och förebygger ohälsa. Kulturupplevelser ger människor en känsla av sammanhang, kan förbättra livskvaliteten och främjar därmed en god folkhälsa i samhället.

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling är en viktig utgångspunkt för Region Jönköpings läns arbete med social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Visionen om ett i alla avseenden hållbart samhälle ska genomlysas länets kulturliv. Kulturen och dess olika uttryck ska ges förutsättningar som skapar hållbara system i samhället och samhällsplaneringen.

Kulturens roll för ett hållbart samhälle ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- verkar för att länets kulturliv bidrar till ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbart samhälle
- främjar mötesplatser för samtal om yttrandefrihet, demokrati och mänskliga rättigheter
- utvecklar strukturer för arbete med kultur och hälsa som fokuserar på upplevelse, eget skapande och kunskapsutbyte.

Samverkan och samarbeten

Kulturpolitiken står inför komplexa utmaningar som kräver en tillitsfull samverkan där olika roller och funktioner samspelar för att nå kulturpolitiska mål. Samverkan är en ständig utvecklingsprocess som stärks genom kunskaps- och erfarenhetsutbyte, tydliggörande av roller och ansvarsfördelning samt en ökad medvetenhet om kulturpolitikens innehåll och betydelse. Samverkan och samarbeten skapar förutsättningar för kulturen att nå fler målgrupper, att vara innovativ och nyskapande samt stärkas över tid. Genom att samla resurser och kompetens, både lokalt, internationellt och tvärsektoriellt, skapas mer hållbara strukturer i länet och invånarna erbjuds ett mer varierat kulturliv.

För kommuner och regioner är samarbeten viktiga för att kunna erbjuda invånarna ett brett och varierat kulturutbud. Kommuner har ofta ett ansvar för att främja kultur på lokal nivå, medan regioner kan ha ett bredare ansvar för regional kulturpolitik och stödja kulturella satsningar som påverkar utvecklingen av kulturen, inte minst för yrkesverksamma kulturaktörer.

Genom Regionsamverkan Sydsverige tas respektive regions styrkor tillvara och hållbara strukturer skapas för att främja en likvärdig tillgång till kultur för invånare och besökare i Sydsverige. För de olika konstområden har denna samverkan en stor betydelse, inte minst för de områden med svag infrastruktur, där fler kan göra mer tillsammans.

En viktig aspekt i EU:s kulturpolitik är att ta tillvara kulturens och den kulturella mångfaldens kraft att främja social sammanhållning och välfärd, men också att stärka den kreativa branschen. För att integrera det lokala kulturlivet med det internationella stödjer Region Jönköpings län kulturaktörer med att identifiera möjligheter att söka EU-bidrag som kan finansiera olika kulturella projekt och initiativ. Genom samarbeten på både regional och internationell nivå, kan kulturområdet utvecklas på ett sätt som bidrar till både lokal och europeisk tillväxt.

Kultur är en central drivkraft för samhällsutveckling och ska integreras i flera sektorer för att skapa hållbar och inkluderande tillväxt. Många aktörer är inblandade; Länsstyrelsen för kulturarv och kulturmiljö, universitet och högskola för innovation och forskning och länets näringsliv och Tillväxtverket för kulturella och kreativa branscher. Genom att bygga broar mellan olika sektorer och kulturaktörer skapas synergier som gynnar kulturutvecklingen och kulturaktörerna i länet.

Samverkan och samarbeten ska stärkas genom att Region Jönköpings län:

- skapar mötesplatser där kunskapsdelning och innovation kan uppstå
- utvecklar samarbetet inom Regionsamverkan Sydsverige
- stärker nätverk på europeisk nivå för att främja kulturens tillväxt lokalt och internationellt
- initiera dialog mellan kulturens aktörer och ansvariga för näringsliv, folkhälsa, funktionsrätt, samhällsplanering, utbildning och kompetensförsörjning samt besöksnäring.

Konst- och kulturområden

Region Jönköpings län har identifierat möjligheter och utmaningar som omfattar utvecklingsarbete inom ett antal konst- och kulturområden. Några av dem är definierade i den statliga förordning (2010:2012) som reglerar kultursamverkansmodellen. Andra områden är definierade av Region Jönköpings län i dialog med företrädare för kommunerna, det fria professionella och ideella kulturlivet samt civilsamhället. Utvecklingsambitionerna inom de olika konst- och kulturområdena styrs av de kulturpolitiska målen och prioriterade utvecklingsområdena. Parter inom kultursamverkansmodellen har ett gemensamt ansvar att arbeta för att stärka det konstområde man verkar inom. För att nå utveckling krävs också samverkan med och mellan en rad andra aktörer, som civilsamhälle, professionella kulturlivet, region och kommun.

Å ena sidan är det viktigt att understryka att samtliga områden är dynamiska och i ständig utveckling, inget konst- och kulturområde är statiskt och en gång för alla givet. Å andra sidan bör det betonas att det inte finns några fasta gränser mellan de konstarter och kulturformer som nedan presenteras – tvärtom. Att överskrida gränser och skapa nya hybrider är konstens och kulturens sätt att fungera.

Enskilda arkiv

Arkiv är en del av samhällets kulturhistoriska minne och en kontinuerlig beskrivning och reflektion över samhället förr och nu. Arkiv belyser folkviljans betydelse och funktion i samhällsutvecklingen: hur människor i förening på ett organiserat sätt erövrar, försvarar och utvidgar demokratin. För att kunna göra detta krävs öppna och tillgängliga arkiv.

Enskilda arkivinstitutioners möjligheter att samspela med och vara relevanta för föreningar, företag, nätverk och grupper som inte är organiserade på traditionella sätt, behöver förstärkas. Samordningen mellan olika kunskapsbärare inom arkivområdet i Jönköpings län ska fördjupas. Arkiv Jönköpings län är en arkivorganisation som, tillsammans med Jönköpings läns museum, utgör en resurs för att främja arkivfrågor i hela länet. I kombination med regionens planerade arkivhus i Nässjö får Jönköpings län en välbehövlig förstärkning på arkivområdet när det kommer till möjligheter att samverka kring arkivfrågor, men också för att hantera de växande arkivbestånden i praktiken. Arkiv Jönköpings län utforskar också möjligheten att ta ett utökat ansvar för företagens arkiv i Jönköpings län.

Den tekniska utvecklingen påverkar både insamlandet av information och tillgängliggörandet av insamlat material. Vägen mot e-arkiv och digital långtidslagring är ett område där stor nytta kan dras av kunskapsutbyte och övrig samverkan på nationell nivå. Varken digitalisering eller e-arkiv kan ersätta fysiska arkiv, men innebär fler informationsbärande medier och en ökad tillgänglighet. För tillförlitligheten är det viktigt att insamling, urval, gallring och utställningsproduktion utförs av professionella yrkesutövare.

Området stärks genom att:

- främja samordningen mellan kunskapsbärare inom arkivområdet
- öka allmänhetens tillgänglighet till enskilda arkiv
- samordna kunskap kring den digitala infrastrukturen för föreningsarkiven
- utveckla möjligheten till företagsarkiv.

Bibliotek

Biblioteksverksamheten i det allmänna biblioteksväsendet regleras i bibliotekslagen (SFS 2013:801). Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning, främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla och lagen visar också en gemensam riktning med särskilt prioriterade grupper.

Folkbibliotek finns i alla länets kommuner och är i sitt lokala sammanhang centrala arenor för det demokratiska samhällets utveckling. De utgör också en betydelsefull infrastruktur för kultur.

Med syftet att länets invånare ska erbjudas en relevant och jämlik biblioteksverksamhet av hög kvalitet, ansvarar Biblioteksutveckling Region Jönköpings län för uppdraget att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Biblioteksutveckling är en del av kultursamverkansmodellen och ingår i sektionen för kulturutveckling inom Regional utveckling. Region Jönköpings län ansvarar också för Sjukhusbiblioteken som är en del av Futurum, med uppdrag att stödja kunskapsbaserad och hälsofrämjande vård. Skolbibliotekens verksamhet ska bidra till att främja läsning och medie- och informationskunnighet, bidra till goda studieresultat och även verka för kultur, litteratur och bildning.

Regioner och kommuner ska enligt lagen anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet, samt följa upp hur de antagna biblioteksplanerna har utformats och

används. I Biblioteksplan Region Jönköpings län 2026–2029 tydliggörs Biblioteksutvecklings Sjukhusbibliotekens och Skolbibliotekens uppdrag, ansvarsområden och kompetens. Planens syfte är också att vara ett stöd för prioritering och planering av utvecklingsinsatser. Till grund för planen ligger utöver bibliotekslagen en omvärldsanalys, länets kommunala biblioteksplaner och dialog med berörda målgrupper, såsom bibliotekscheferna vid länets folkbibliotek.

Region Jönköpings län arbetar med de utmaningar och behov som identifierats och formuleras i biblioteksplanens fokusområden: biblioteken i samhället, digital kompetens och digital delaktighet, läsfrämjande, berättelser och bildning, kunskapsbaserad vård och hälsofrämjande vård.

Området stärks genom att:

- möjliggöra utveckling av folkbibliotekens verksamhet för likvärdig tillgång utifrån användarnas behov
- stödja folkbiblioteken som aktörer i den digitala samhällsutvecklingen för att medverka till att skapa förutsättningar för invånarna att bli digitalt delaktiga
- bidra till folkbibliotekens uppdrag att främja språkutveckling och stimulera till läsning, vilket skapar förutsättningar för invånarna att aktivt delta i ett demokratiskt samhälle
- ge vårdpersonal i Region Jönköpings län förutsättningar att följa kunskapsutvecklingen och stärka sin kompetens i evidensbaserad vård
- bidra till ökat välmående för patienter, närstående och vårdpersonal genom ett biblioterapeutiskt förhållningssätt, samt genom kunskapsförmedling främja ökad hälsolitteracitet
- skolbiblioteken främjar och stödjer läsning och medie- och informationskunnighet hos elever och deltagare

Museer, kulturarv och kulturmiljö

Kulturarv avser såväl materiella som immateriella uttryck, som traditioner, språk, konstnärliga verk, hantverkskunnande, arkiv- och föremålssamlingar, historiska lämningar samt kulturmiljöer och kulturlandskap. Kulturarv är inte statiskt utan något som människor enskilt eller i grupp ständigt skapar, omformulerar, förändrar, förstärker och försvagar över tid. Begreppet kulturarv ska tolkas i sin fulla bredd och vara en angelägenhet för fler konst- och bildningsområden. Museisektorns roll som kunskaps- och demokratiutvecklande verksamhetsområde är i förändring. Samhällsuppdraget har breddats och en stödjande museilag har stiftats.

I ett samhälle som befinner sig i snabb strukturell omvandling är museernas bevarandeuppgift en utmaning och en nödvändighet. Minnesinstitutionernas uppdrag är att ge människor möjligheter att förstå och ta ansvar för kulturmiljön som gemensam källa till kunskap,

bildning och upplevelser. Kulturmiljön bidrar till invånarnas trivsel och till regionens profilering. Kommunerna och den kommunala samhällsplaneringen har stor betydelse för att utveckla och tillvarata kulturmiljövärden i länet. Det är strategiskt viktigt att Region Jönköpings län samordnar kulturarvssektorn på kulturmiljöområdet med utgångspunkt i de nationella målen, utvecklingsarbetet på nationell nivå och landskapskonventionens intentioner.

Samverkan mellan kulturarvsaktörerna i kulturmiljöfrågor ska främjas med särskilt fokus på individernas behov av identitetsskapande och känsla av samhörighet. Civilsamhället, i form av exempelvis hembygdsrörelsen, lämnar viktiga bidrag till kulturarvssektorn.

För att skapa förutsättningar för museiverksamheter som främjar god livsmiljö och hälsa, långsiktighet och innovationskraft, behövs gränsöverskridande samverkan. Nationella och internationella samarbeten inom EU:s ramverk behöver utvecklas systematiskt.

Konstnärliga uttrycksmedel och upplevelser bidrar positivt till barns och ungas utveckling till självständiga och kritiskt tänkande individer, och ger även insikter om demokratiska värden. Kulturarvsaktörerna ska tillse att barn och unga, oavsett förutsättningar, kan ta del av kulturarvets mångfald. Jönköpings läns museum är en viktig aktör inom detta arbete och möjliggör eget skapande, delaktighet och inflytande.

Kulturarvssektorn arbetar med digital delaktighet och lärande genom digitala miljöer. Genom sina arkiv och samlingar kan kulturarvsaktörerna öka kunskapen om och intresset för kulturarv och historiebruk samt uppmuntra till källkritiska diskussioner kring kulturarv som identitetsskapande faktor i ett mångkulturellt samhälle.

Området stärks genom att:

- samarbeta med skolan i pedagogiska projekt
- främja tvärsektoriellt arbete för att nå och angå nya målgrupper
- främja fortsatt digitalisering för tillgänglighet, delaktighet och lärande
- stärka samspelet inom kulturmiljöarbetet
- främja samlingstillväxt för materiellt och immateriellt kulturarv.

Rätten till det fria ordet

Kulturen är en grundpelare för yttrandefrihet och demokrati eftersom den möjliggör ett fritt uttryck för idéer, åsikter och identiteter. Demokratins värderingar om öppenhet och mångfald stärks genom en mångfald av kulturuttryck och rätten till det fria ordet. Interkulturella och gränsöverskridande möten bidrar till att motverka diskriminering, att skapa social sammanhållning samt ett mer jämlikt och inkluderande samhälle.

Genom medlemskap i ICORN (International Cities of Refuge Network) står Region Jönköpings län upp för yttrandefrihet och mänskliga rättigheter. Som fristadsregion ges en förföljd konstnär, som inte kan verka fritt i sitt yrke i hemlandet, möjlighet att skapa och samtidigt berika sitt eget konstnärskap och länets kulturliv. Värdskapet bidrar samtidigt till internationalisering av det lokala kulturlivet. Region Jönköpings län ska verka för att fristadsprogrammet utgör en del inte bara i större kommuner utan även i de mindre kommunerna genom att samordna och öka kompetens om att vara fristadsregion.

Området stärks genom att:

- främja interkulturella möten och samverkan vid befintliga mötesplatser
- uppmärksamma rätten till det fria ordet och verka för yttrandefrihet
- öka kunskapen om fristadsprogrammet i hela länet
- bidra med stöd i form av kompetens, samordning och ekonomi till kommuner som blir medlemmar i ICORN.

Folkbildning

Folkbildningen ska ge alla möjlighet att tillsammans med andra öka sin kunskap och bildning för att gagna personlig utveckling och delaktighet i samhället. Folkbildningen syftar till att stärka och utveckla demokratin och bygger på idén om ett livslångt lärande samt frivilligt och aktivt medskapande. Den skapar förutsättningar för människor att påverka sin livssituation och delta i samhällsutvecklingen genom att jämna ut utbildningsklyftor.

Folkbildningen för kulturen nära invånarna och når ett stort antal människor från många olika samhällsgrupper. Genom att fungera som arbetsgivare åt kulturarbetare, möjliggöra utbildning inom kulturområdet och bidra till möten mellan professionella och icke professionella utgör folkbildningen en viktig del av länets kulturella infrastruktur.

Folkhögskolan är en egen utbildningsform med ett omfattande utbud av korta och långa kurser där utgångspunkten är människors behov och vilja att lära. Studierna är individanpassade och når bland andra ungdomar med korta eller oavslutade studier. Flera folkhögskolor i Jönköpings län har kulturprofil och utgör en självklar del i den kulturella infrastrukturen, både som mötesplatser och arenor för kultur i lokalsamhället.

Folkhögskolorna erbjuder utbildningar som förberedelse för högre studier inom det konstnärliga området och har en stor betydelse som utbildningsaktörer för det professionella kulturlivet.

De studieförbund som finns i Jönköpings län har god geografisk spridning. De genomför studiecirklar och kulturarrangemang som bidrar till att skapa ett varierat kulturliv för invånarna i länet. Studieförbunden bidrar till landsbygdsutveckling och fungerar som aktiva noder i ett litet samhälle, inte bara genom de aktiviteter som är synliga, utan även för en bredare social sammanhållning. Med sin unika organisationsform, demokratiska utgångspunkt och närhet till invånarna har studieförbunden till sin fördel att snabbt kunna möta samhällsförändringar, och även efterfrågan på nya kulturuttryck. Region Jönköpings län ska tillsammans med studieförbunden öka möjligheter att möta invånarnas behov av kulturupplevelser, folkbildning och eget skapande. Studieförbunden är en resurs för ungas och unga vuxnas kulturutövande och genom ökad samverkan kan detta område stärkas och utvecklas.

Området stärks genom att:

- främja folkbildningsaktörernas roll i kultur- och samhällsutvecklingen, med fokus på demokrati och yttrandefrihetsfrågor
- främja folkhögskolornas betydelse som utbildningsaktörer för det professionella kulturlivet
- främja förutsättningarna för studieförbunden att samarbeta med övrigt kulturliv

- främja studieförbundens arbete med ungas delaktighet, inflytande, inkludering och eget skapande
- främja relationen mellan Region Jönköpings län och länets studieförbund med syfte att öka delaktigheten i kulturlivet.

Hemslöjd

Hemslöjd är idag mer varierat och betydelsefullt än tidigare, med flera aktörer som bidrar till att utveckla och bredda området. Det innefattar både skapandet av fysiska föremål kopplade till identitet, kreativitet och livsstil, samt möjligheten att påverka vardagen, både praktiskt och värderingsmässigt. Hemslöjd har med tiden, liksom konsthantverk och konst, fått mindre skarpa gränser och en utvidgad tolkning av vad begreppet kan inrymma.

Hemslöjd är påtagligt och värdebärande, på en gång materiell och immateriell kultur, och innefattar ett brett omfång från pyssel till konst, livsstilsfrågor och politiskt engagemang. Hemslöjd kan vara en avgörande faktor för upplevd hälsa och livskvalitet. Digitaliseringen ger förutsättningar för nya sätt att skapa, nya mötesplatser, uttryck och nya samarbeten när det lokala knyts ihop med det globala. Hemslöjd kan vara samhällsutveckling i praktiken med kultur, näring och hållbarhet i fokus.

Region Jönköpings län ska stärka förnyelsen och utvecklingen av hemslöjden ur ett kultur-, närings- och hållbarhetsperspektiv. Verksamheten ska även ta tillvara och utveckla hemslöjdens kunskaper, formspråk, traditioner och kvaliteter, samt belysa hemslöjdens värden för individ och samhälle.

Området stärks genom att:

- främja intresset för och tillgången till hemslöjd
- skapa mötesplatser och produktionsplattformar för slöjdare
- låta hemslöjd bidra till individens och samhällets utveckling
- utvidga möjligheterna för hemslöjden att vara en kunskapsbärare för hållbar utveckling.

Bild, form och gestaltad livsmiljö

Region Jönköpings län arbetar med att utveckla förutsättningarna för bild, form och gestaltad livsmiljö i Jönköpings län. Genom att möjliggöra konstupplevelser för länets invånare, främja eget skapande och skapa förutsättningar för bild- och formkonstnärer och designers att bo och verka i länet, bidrar området till länets utveckling.

Till länets fördelar hör en gynnsam geografisk placering mittemellan landets tre storstadsregioner, vilket ger möjligheten att stärka länet som bild-, form- och designlän. Goda kommunikations-möjligheter och länets många industriföre-tag attraherar bild- och formkonstnärer som exempelvis arbetar med produktutveckling, skulptur och gestaltningsuppdrag. Ett nav för form och design i Jönköpings län är Vandalorum museum för konst och design, som har i uppdrag att främja intresset för och tillgången till bildkonst, form och design, samt att vara länets konst- och designpedagogiska centrum.

På senare år har samarbetet inom det fria kulturlivet för bild, form och design stärkts. Inom civilsamhället finns nu aktörer som tar ett främjande ansvar och samordnar konstprojekt, både inom länet och interregionalt. Det interregionala samarbetet stärkts även genom Regionsamverkan Sydsveriges insatser riktade mot såväl barn och unga som yrkesverksamma konstnärer. För infrastrukturen inom området bild, form och design är det fria kulturlivet och de offentliga kommunala konsthallarna viktiga aktörer. Länets kulturskolor erbjuder barn och unga möjlighet att skapa och ta del av konst, och fria aktörer har utvecklat barn- och ungdomsverksamhet med inriktning bild och form. I länet finns konstutbildningar på förberedande nivå. Studieförbund och konstföreningar ger kurser i bildkonst och form inom ramen för sin verksamhet. Även de lokala konstföreningar som är verksamma på många platser i länet är centrala för bild- och formområdet.

För att stärka konstnärers villkor, skapa förutsättningar för utställningsarrangörer och ge möjlighet för allmänheten att möta konstnärer har Region Jönköpings län avsatt medel för medverkansersättning.

Områdets utmaningar i Jönköpings län är att man har få offentliga konstinstitutioner, inget samlande konstmuseum, och länet saknar professionella gallerier, produktionsplattformar samt högre konstnärliga utbildningar. Genom att stärka infrastrukturen för konstområdet, med stöd till befintliga konstinstitutioner, främja mötesplatser, produktionsplattformar, kollektivverkstäder och samarbeten mellan kulturskapare, institutioner och andra aktörer, etableras ett starkare bild- och formområde. Residensprogram inom bild- och formområdet har börjat etableras i länet och fler internationella samarbeten har påbörjats, men fler behöver komma till stånd.

Region Jönköpings län medverkar till att informations- och utbildningsinsatser rörande medverkans- och utställningsavtalet genomförs för institutioner, kommuner och bild- och formkonstnärer.

Samhällsutvecklingen medför nya villkor för hur miljöer bör utformas för att människor ska uppleva stimulans och trivsel. Den gestaltade livsmiljön berör flera politikområden och fordrar en medvetenhet om arkitektur-, form- och designfrågornas betydelse inom en rad samhällssektorer. Region Jönköpings län bidrar till kunskap om gestaltad livsmiljö och kan vara en samlande kraft för länets aktörer inom området.

Region Jönköpings län avsätter medel för konstnärlig gestaltning i samband med ny-, om- och tillbyggnad av sina fastigheter. Detta förhållningssätt kan även omfatta konstnärlig medverkan inom ramen för olika byggprocesser. Sedan 2016 arbetar Region Jönköpings län med enprocentsregeln för nya och större ombyggnationer.

Området stärks genom att:

- främja intresset för och tillgången på bildkonst, form och design
- främja mötesplatser och produktionsplattformar för länets bild- och formkonstnärer
- etablera en hållbar struktur för residens inom bild- och formområdet
- öka möjligheten till fortbildning för yrkesverksamma bild- och formkonstnärer
- tillämpa enprocentsregeln vid ny-, om- och tillbyggnad av Region Jönköpings läns fastigheter
- förvalta och tillgängliggöra Region Jönköpings läns konstsamling.

Litteratur

Litteraturen skärper förmågan till kritiskt tänkande, skapar förutsättningar för inlevelse och förståelse för andra människor, utökar ordförrådet, stimulerar fantasin och skänker njutning och glädje – oavsett om du möter den i form av en bok, ljudbok eller på en digital plattform. De nationella målen för litteratur och läsfrämjande slår fast att alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

I Jönköpings län finns många litterära arrangörer, som tillsammans med folk- och skolbiblioteken bjuder in till offentliga samtal kring litteratur. För att säkra ett fritt och demokratiskt samhälle där alla, utifrån sina förutsättningar, kan ta plats och påverka är det viktigt att öka invånarnas medie- och informationskunnighet och stödja den goda litteraturen och journalistiken i en tid präglad av ett ständigt pågående mediebrus, falska nyheter och starka kommersiella intressen. Det är därför viktigt att barn och unga från tidig ålder ges möjlighet att komma i kontakt med litteratur och berättelser. Möjlighet att läsa och att uttrycka sig i skrift ska under uppväxten uppmuntras och övas med hjälp av kulturskola, bibliotek, bildningsförbund och föreningsliv. Alla har en viktig roll att fylla i att utveckla ungas skrivlust och skapa utrymme för ungas berättelser och perspektiv. Region Jönköpings län arbetar med att stärka möjligheten för unga att skriva genom feriepraktik, workshops och nätverk.

Litteraturbranschen (författare, dramatiker, översättare, publicister, förläggare och bokhandlare) utmanas och ges nya möjligheter av den digitala teknikens utveckling och invånarnas ändrade medievanor. I digitaliseringens tidevarv behöver upphovsrätten stärkas och värnas, men också uppdateras utifrån en förändrad produktion, distribution och marknad. Enskilda författare behöver stöd för att navigera i detta förändrade landskap och relationen mellan branschens olika aktörer bör stärkas. Även arenor och samarbeten som synliggör professionella författare, scenkonstnärligt och tvärkonstnärligt, behövs för att stärka författarnas möjligheter och villkor. Exempel på detta kan vara utbudsdagar, novelltävlingar och antologier. Här verkar Region Jönköpings län som plattform, nätverksbyggare och stödfunktion för den regionala litteraturbranschens olika aktörer för att skapa nya möjligheter för litteraturen.

För att synliggöra det arbete som utförs inom litteraturområdet och ge läsarna möjlighet att möta professionellt verksamma författare ska fler digitala och fysiska arenor etableras. En central roll spelar folkbiblioteken i Jönköpings län, som har såväl kompetens och medier som lokaler, men även bokhandlare, litteraturföreningar, litterära sällskap, stiftelser, studieförbund och andra aktörer.

Region Jönköping län arbetar främjande för att stärka litteraturområdet. Det innebär att utveckla litterära mötesplatser och nätverk för Jönköpings läns författare, stärka verksamheter för att öka det litterära professionella utövandet i länet samt främja litterär verksamhet.

Området stärks genom att:

- främja litterär verksamhet för barn och unga
- omvärldsbevaka finansieringsformer och publiceringsformer

- skapa lokala, regionala och internationella nätverk för verksamma inom litteraturområdet
- främja arenor och samarbeten som synliggör professionella författare och ökar möjligheten för den att verka
- främja relationen mellan författare och bibliotek, arrangörer och bokhandel
- verka för att skapa ytterligare möjligheter för författare i regionen att nå ut i Europa.

Film

Region Jönköping län arbetar med filmkunnighet med fokus på barn och unga, filmskapare, filmproduktion samt visning och spridning av film.

Filmens ekosystem i länet växer kraftfullt och har en större betydelse än någonsin. Att e, uppleva och skapa film i olika former ska vara en möjlighet för alla. Film engagerar många yrkesgrupper som är sysselsatta i verksamheter som handlar om produktion, visning och spridning, talangutveckling och pedagogisk verksamhet för barn och unga. Även den ideella sektorn spelar en viktig roll.

Bland barn och unga ökar både användningen och det egna skapandet av film. Filmkunnighet har stor betydelse när det gäller att stärka barns och ungas förmåga att navigera och tolka innehållet i det utbud de exponeras för. Region Jönköpings län ska med medvetna satsningar fortsätta stärka filmkulturell verksamhet för, med och av barn och unga.

Region Jönköpings län satsar på talangutveckling genom fler olika insatser, bland annat det årliga talangutvecklingsprogrammet Gaze som nu är en del av den permanenta regionala filmverksamheten. Det regionala produktionsstödet har lett till att filmproduktionen i länet kommit igång, vilket även stimulerar produktionsbolag inom genrer som spelfilm, dokumentärfilm och animerad film.

Samarbeten sker inom Regionsamverkan Sydsverige och inom Filmregionerna. Nätverk och noder skapas i länet med aktörer som biografer, kulturskolor, studieförbund, festivaler, residens, folkhögskolor och yrkesutbildningar.

Biografen som visningsplats ska stärkas. Genom samverkan med kommuner, bibliotek, föreningsliv, organisationer och näringsliv kan stabila strukturer byggas för att öka tillgängligheten och möjliggöra en större publik vid visningsarrangemang i Jönköpings län.

Region Jönköpings län arbetar för att ge kompetens- och utvecklingsmöjligheter till de aktörer som utgör den regionala infrastrukturen för film. Genom att stödja samarbete mellan dessa aktörer kan Region Jönköpings län bidra med nya insatser och sätt att arbeta. I Jönköpings län finns utbildningsmöjligheter inom film och animation vid länets folkhögskolor samt filmmusikproduktion vid Yrkeshögskolan.

Området stärks genom att:

- främja alla barns och ungas möjlighet att skapa, se och analysera film
- främja konstnärlig utveckling inom film
- utveckla hållbara strukturer för visning och spridning av film
- etablera en regional filmpolitik

- stärka förutsättningarna för större filmproduktioner.

Scenkonst

Scenkonstområdet i Jönköpings län består av institutioner, fria grupper, enskilda kulturskapare och arrangörer inom bland annat teater, dans, musik och samtida cirkus. Här finns också de kommunala kulturskolorna, studieförbund, amatörgrupper och konstnärliga utbildningar på folkhögskole- och yrkeshögskolenivå. Tillsammans bildar dessa ett ekosystem av aktörer som står för ett varierat utbud i hela länet.

Region Jönköpings läns uppdrag är att genom strategiskt stöd, samordning och i dialog med nyckelaktörer arbeta för att stärka scenkonstens ställning i Jönköpings län, och skapa förutsättningar för de scenkonstnärer som verkar inom området. Tre verksamheter inom scenkonstområdet får statsbidrag genom kultursamverkansmodellen; ShareMusic & Performing Arts, Smålands Musik och Teater samt Riksteatern Jönköpings län. Organisationerna står som garant för långsiktighet och kontinuitet i utbudet, och kan i kraft av sin verksamhets anseende locka scenkonstnärer med nationell och internationell lyskraft till Jönköpings län.

I Jönköpings län finns ett antal fria teatergrupper, verksamma dansare, samt flera musikgrupper och orkestrar, som spelar en viktig roll inom scenkonstområdet. Även aktörer inom samtida cirkus har etablerat sig i länet och blivit en del av scenkonstområdet. En stor del av de scenkonstföreställningar som produceras av det fria kulturlivet riktar sig till den yngre målgruppen.

De lokala riksteaterföreningarna i Jönköpings län och deras regionala organisation, Riksteatern Jönköpings län, är centrala aktörer för att nå ut med scenkonst i hela länet. De bidrar till att ett kvalitativt utbud inom talteater, musikteater, dans och samtida cirkus får chansen att möta en publik i de flesta av länets kommuner, oavsett storlek.

Scenkonstens ställning i Jönköpings län ska utvecklas och stärkas genom att institutionerna ges möjlighet att inom ramen för sina uppdrag bedriva konstnärligt utvecklingsarbete. Villkoren för fria scenkonstaktörer och professionella kulturskapare ska stärkas för att möjliggöra att scenkonst av hög kvalitet når fler invånare i hela Jönköpings län. För att gynna återväxten och inflyttning av professionell yrkeskompetens ska Region Jönköpings län stärka kulturskaparnas villkor. Region Jönköpings läns uppdrag är att genom strategiskt stöd, samordning och i dialog med nyckelaktörer arbeta för att stärka scenkonstens ställning i Jönköpings län och skapa förutsättningar för de scenkonstnärer som verkar inom området. För att bredda området ska Region Jönköpings län verka för ökad internationalisering genom utbyten och samarbeten mellan kulturskapare och mellan aktörer inom scenkonstområdet.

Formerna för dialog och samverkan ska utvecklas mellan institutioner, arrangörer och kommuner kring turnerande scenkonstföreställningar och gästspel. Ett särskilt prioriterat område är att stötta länets tretton kommuner i att med sina olika förutsättningar bidra till konstområdets utveckling och ge sina invånare möjlighet att ta del av professionell scenkonst. Särskilt fokus ska läggas på de unga arrangörerna i länet för att säkra och stärka en långsiktig utveckling av scenkonstområdet.

Inom scenkonstområdet, liksom övriga konstnärliga yrkesområden, saknas utbildningsmöjligheter på högskole- och universitetsnivå i Jönköpings län. För att möta detta bör den konstnärliga utvecklingen inom scenkonstområdet stödjas på andra sätt, som att erbjuda konstnärsresidens och arrangera lokala fortbildningsmöjligheter. Man bör också se över samarbeten med närliggande utbildningsinstitutioner eller digitala plattformar och därigenom skapa tillgång till konstnärlig utbildning och kreativa nätverk. För att främja scenkonsten på lång sikt behöver utbildningskedjan ses över och göras möjlig utifrån de regionala förutsättningar som finns. Genom att knyta samman basutbildning, vidareutbildning och talangutveckling ökar förutsättningarna för nya generationer av konstnärer och kulturutövare att verka i länet.

Området stärks genom att:

- öka möjligheten för fria kulturlivet att producera kultur
- skapa nya spelplatser för scenkonst
- främja barns och ungas möte med scenkonsten och möjlighet till att arrangera scenkonst
- främja samverkan mellan institutionerna, de fria professionella och ideella scenkonstaktörerna och kommunerna
- erbjuda konstnärsresidens och lokala fortbildningsmöjligheter
- stärka arrangörsledet.

Musik

Musiklivet är rikt i Jönköpings län. För det breda musicerandet har såväl studieförbund som föreningsliv och kyrkor spelat en viktig roll för fortbildning, scen och sammanhang. Jönköpings läns musikliv kännetecknas av föreningar och arrangörer, musikgrupper, körer, orkestrar och yrkesverksamma musiker. På Smålands Musik och Teater återfinns den professionella Sinfoniettan. Den kommunala kulturskolan är stark på musikområdet och utbildningar finns på både folkhögskola och yrkeshögskola.

Runt om i länet finns flera initiativ, både privata scener och lokala aktörer, som med nationell samordning främjar livemusik. En utmaning ligger i bristen på samordning och infrastruktur. För att länets invånare ska få möta livemusik och musiker ska få arbetstillfällen krävs en utveckling av arrangörsledet och möjliga spelplatser, liksom att nyttja de möjligheter digitaliseringen innebär.

För att främja en konstnärlig utveckling inom området arbetar Region Jönköpings län med att ta tillvara på och stödja genreöverskridande projekt och produktioner i nya format. Region Jönköpings län arbetar också främjande för att länets invånare ska få möta livemusik och att musiker ska få arbetstillfällen.

Området stärks genom att:

- skapa nätverk, mötesplatser och förutsättningar för professionella musiker
- främja samarbete mellan bildningsorganisationer, musiker och arrangörer
- stärka arrangörsledet inom musikområdet.

Dans

Dansutvecklingen i länet har stärkts genom samverkan mellan organisationer, institutioner, studieförbund, fria utövare och kommuner. Dansaktörerna i länet ska tillsammans med kommunerna stimulera samverkan och samordning mellan lokala dansaktörer.

I länet finns två större scener för dans och på Smålands Musik och Teater har det de senaste åren producerats egna dansföreställningar. ShareMusic & Performing Arts agerar kunskapsbyggande för att tillgängliggöra dansen för alla. Region Jönköpings län har ett främjande uppdrag som ska stärka danskonsten som konstnärlig uttrycksform och utveckla dansens infrastruktur i länet. Genom att sprida, vidareutveckla och synliggöra dans för allmänheten, speciellt för barn och ungdomar i Jönköpings län, stärks dansen som konstform.

För att stärka utvecklingen av och tillgängligheten till dans i hela Jönköpings län behöver infrastrukturen utvecklas. Produktionsförhållanden och stödstrukturer för fria koreografer och dansare behöver stärkas för att möjliggöra etablering av yrkesverksamma danskonstnärer. För att öka utbudet av dansproduktioner i hela länet krävs fler dansanpassade spelplatser och arrangörsutveckling. All dans behöver dock inte kravs specifika platser. Det hör till vissa dansformers fördel att den kan utövas på platser där annan kultur inte alltid finns. Dans förekommer dessutom ofta i olika tvärkonstnärliga konstellationer. Kunskap är ett nyckelord för utveckling av området, där arrangörskap är en stor del, samt att öka de lokala och regionala förutsättningarna genom främjandearbete.

Samverkan på nationell nivå är nödvändig för att stärka förutsättningarna inom dansområdet. Genom att samordna turnéläggning, tekniksättning och utbudspresentationer samt tillhandahålla spetskompetens och samordna kompetensutbyte främjas hela området; från yrkesutövande dansare till arrangörer. Residensverksamhet med lokal förankring är också en viktig insats inom främjandearbetet.

Under de senaste åren har ett kunskapsbyggande arbete gjorts inom de estetiska programmen i länet. Pedagogisk fortbildning och möten med högre utbildningar och professionella danskonstnärer har genomförts, med syfte att skapa trygghet till att våga söka till högre konstnärlig utbildning inom dans. Detta har lett till att flera elever från länet har kommit in på högre dansutbildningar, vilket på sikt gynnar tillväxten av dans i länet. Ett ytterligare led i detta är att etablera utbildning på högre nivå i länet i samarbete med nationella utbildningsaktörer.

Området stärks genom att:

- stärka infrastrukturen för danskonsten i hela länet
- främja möjligheter för danskonstnärer att etablera sig i Jönköpings län
- främja kunskaps- och erfarenhetsförmedling inom dansområdet genom nationell samverkan
- främja barn och ungas möte med dansen
- möjliggöra pedagogisk fortbildning.

Teater

Teaterutveckling i länet sker av flera parter såsom institutioner, fria teatergrupper, arrangörer, studieförbund och kommuner. Etablerade teateraktörer förser länet med kvalitativa teaterupplevelser med möjlighet till spridning i hela länet, men också nationellt och internationellt. Smålands Musik och Teater ger en lokalt förankrad professionell kompetens till konstområdet och förser regionen med talteater och musikteater för barn och vuxna. Region Jönköpings län ska verka för att den repertoar som erbjuds ska ha både bredd och spets, samt kunna spela på både stora och mindre scener.

Hela Jönköpings län ska ha möjlighet att uppleva teater och för detta krävs fler spelplatser, konventionella och okonventionella. Spelplatserna och de lokala arrangörerna har en avgörande betydelse för att invånarna i Jönköpings län ska få möjlighet att ta del av teaterföreställningar. De lokala teaterföreningarna runt om i länet är viktiga aktörer ur ett tillgänglighetsperspektiv.

Förbättrade villkor för att producera teater i Jönköpings län är en viktig del av utvecklingen inom området, liksom utbildning och fortbildning. Etablerade aktörer i länet fungerar som inspiratörer för barn och unga, amatörteaterensembler och mindre etablerade professionella teateraktörer. Ett ökat samspel mellan institution, kommun och det fria kulturlivet främjar teaterområdet i stort.

Region Jönköpings län arbetar främjande för att stärka teaterområdet genom att stärka villkor för att producera teater i Jönköpings län, liksom utbildning, fortbildning och ett ökat samspel mellan institution, kommun och det fria kulturlivet.

Området stärks genom att:

- öka tillgängligheten till teaterupplevelser i hela länet
- skapa plattformar för samspel mellan institution, det fria kulturlivet, arrangörer och kommuner
- främja möjligheten att producera och turnera med professionell teater i Jönköping län
- utveckla fortbildningsmöjligheter och mötesplatser för yrkesverksamma inom teaterområdet.

Samtida cirkus

Samtida cirkus är en konstart under stark utveckling i länet. Fler yrkesutövande cirkuskonstnärer har etablerat sig i länet och scenkonstarrangörer erbjuder invånarna att möta samtida cirkus. En förutsättning för utveckling av området är också de nätverk som byggs upp, både regionalt och nationellt.

Centralt för en fortsatt utveckling av konstarten är att stödja samverkan mellan aktörerna och att stärka förutsättningarna för cirkuskonstnärer att verka i länet. Det handlar om att synliggöra och kunskapsbygga kring området, samt att stärka platser där invånare i alla åldrar kan möta samtida cirkus. För att yrkesverksamma cirkuskonstnärer ska kunna etablera sig i Jönköpings län behöver produktionsmöjligheter och pedagogisk verksamhet stärkas.

Region Jönköpings län främjar samtida cirkus genom att bygga nätverk och stärka samarbeten både regionalt, nationellt och internationellt.

Området stärks genom att:

- främja infrastrukturen för den samtida cirkusen i hela länet
- främja barns och ungas möte med samtida cirkus
- möjliggöra för cirkuskonstnärer att verka både lokalt, nationellt eller internationellt.

Spelkultur

Region Jönköpings län ser spelkultur som en del av kulturområdet, både genom det kreativa skapandet och deltagandet. Spelkultur är ett samlingsnamn för kreativt uttryck och upplevelser som är kopplade till spel och spelande. Det är en kulturform, eller rättare sagt flera kulturformer, som ingår i hybrider med många olika konstarter. I den ena ändan engagerar den digitala spelutvecklingen skådespelare, musiker, manusförfattare, bildkonstnärer och grafiker. I andra ändan återfinns lajvrörelsen som genom konsthantverk och hemslöjd, scenografi, författande och kostymmakande, återskapar miljöer hämtade från fantasin och historiska miljöer. Någonstans mittemellan skapar bordrollspelare nya världar och fantastiska historier genom ett sagoberättande som knyter an till urgamla myter och legender, medan figurspelarna utforskar beprövade skulpturtekniker i skapandet av sina figurer.

Idag finns nätverk både regionalt och nationellt som samlar området spelkultur. Det finns ett intresse inom offentlig sektor att arbeta för att främja området, främst för barn och unga, men området behöver också stärkas för kreatörer och pedagoger. Region Jönköpings län arbetar med kunskapsbyggande insatser som lyfter spelkulturen och spelkunnighet, främjar det egna skapandet och möjliggör för invånarna att ta del av kulturformen. Men arenor för spel och spelskapande behöver också utvecklas och för detta krävs flera olika aktörer som kulturskola, näringsliv och utbildning.

Med sin blandning av global industri och lokal föreningsverksamhet, tidsslukande eskapism och gränsöverskridande samtidskonst, hypermodern teknik och urgammalt sagoberättande, kräver området ett tvärsektoriellt samarbete.

Området stärks genom att:

- möjliggöra arenor för kunskap och samarbeten
- främja barns och ungas möjlighet till spelskapande
- skapa hållbarhet genom tvärsektoriella relationer.

Kulturpolitisk organisation, roller och uppdrag

Organisation och uppdrag

Region Jönköpings län

Region Jönköpings län har en politisk organisation med regionfullmäktige, regionstyrelse och tre nämnder. Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet ansvarar för kulturpolitiska frågor, samt andra områden som har betydelse för hållbar och långsiktig regionutveckling.

Med utgångspunkt i de kulturpolitiska målen initierar, samordnar och utvärderar Region Jönköpings län insatser för att utveckla kulturen i Jönköpings län. Region Jönköpings läns utvecklingsarbete av kulturen bedrivs av sektionen för kulturutveckling inom Regional utveckling. Sektionen ingår i kultursamverkansmodellen och arbetar för god tillgång till, samt utveckling av, professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, professionell bild- och formverksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslöjd.

Utvecklingsarbetet bedrivs som ett processinriktat arbete tillsammans med kommunerna, civilsamhället och det fria kulturlivet, för att med ett regionalt perspektiv komplettera och stödja kommunala insatser och initiativ från civilsamhället. Region Jönköpings län stödjer även kulturaktörer, institutioner, det fria professionella kulturlivet och folkbildning genom olika bidrag, som verksamhets- och projektbidrag, produktionsbidrag, arrangörsbidrag och stipendier.

Region Jönköpings län arbetar utifrån den kulturpolitiska principen om armlängds avstånd. Vid handläggning av projektansökningar som kräver konstnärliga bedömningar anlitas i möjligaste mån särskilda referens-personer med expertkunskap. Vid politiska beslut om bidrag till kulturverksamheter tillämpas jävsreglerna.

Kultursamverkansmodellen i Jönköpings län

Kultursamverkansmodellens syfte är att föra kulturen närmare invånarna och att ge regionerna en möjlighet att anpassa utveckling av kultur utifrån länets egna förutsättningar. Staten har ett övergripande strategiskt ansvar för den nationella kulturpolitiken, men genom samverkan mellan staten, regionerna, kommunerna och även det civila samhället och de professionella kulturskaparna ökar möjligheten till lokala prioriteringar och närheten till invånarna. De verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen i en region ska tillsammans bidra till en stark kulturell infrastruktur. Verksamheter med stöd från Region Jönköpings län genom kultursamverkansmodellen:

- Arkiv Jönköpings län
- Jönköpings läns museum
- Kulturutveckling, Region Jönköpings län (främjande verksamhet inom film, scenkonst, bild och form, hemslöjd, biblioteksutveckling och litteratur)
- Regionsamverkan Sydsverige
- Riksteatern Jönköpings län
- ShareMusic & Performing Arts
- Smålands Musik och Teater, Region Jönköpings län
- Vandalorum Museum för Konst och Design

I verksamheternas uppdrag ingår att:

- långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, kulturplanens prioriterade utvecklingsområden samt Regional utvecklingsstrategi för Jönköpings län 2020–2035.
- tillämpa barnrättsperspektivet i verksamheten utifrån FN:s barnkonvention i ett systematiskt och utvecklingsinriktat arbete
- utveckla strukturer för samråd med länets aktörer inom berört konst-/bildningsområde.

Därutöver har verksamheterna specifika uppdrag inom sina respektive områden, som ska bidra till utveckling av konst- och kulturområdena.

Medlen inom kultursamverkansmodellen fördelas med utgångspunkt i de regionala kulturplanerna, där de regionala målen och utvecklingsområdena ska tydliggöras. Utöver statens medel i modellen bidrar regioner och kommuner med en väsentlig del av den totala finansieringen av verksamheterna i modellen.

Implementering av regional kulturplan

Implementeringen av kulturplanen kräver samverkan och dialog med och mellan flera olika aktörer såsom kommun, civilsamhälle och andra sektorer. Genom strukturerad uppföljning av mål och prioriterade utvecklingsområden kan framsteg mätas och insatser justeras.

Uppföljning sker genom statlig statistik samt dialog mellan Region Jönköpings län, kommuner, kultursamverkansmodellens parter och andra kulturaktörer i länet. I handlingsplaner, uppdrag och uppföljning ska i möjligaste mån jämställdhets-, barnrätts- och hållbarhetsperspektiv integreras, analyseras och synliggöras.

Uppdragsbeskrivningar och handlingsplaner

Uppdragsbeskrivningar finns för de regionalt finansierade kulturverksamheterna inom kultursamverkansmodellen. Uppdragen följer kulturplanen och innebär ett särskilt ansvar att långsiktigt planera och agera enligt de nationella och regionala kulturpolitiska målen, den regionala utvecklingsstrategin samt kulturplanens prioriterade utvecklingsområden. Uppdragen följs upp årligen i dialog med ansvariga politiker och tjänstepersoner från Region Jönköpings län.

Sektionen för kulturutveckling ansvarar för att kulturplanen kompletteras med uppföljningsbara handlingsplaner utifrån prioriterade utvecklingsområden och uppdragsbeskrivningar, för de verksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen. Handlingsplanen ska vara en beskrivning av hur man tar sig an uppdraget och visa på förflyttningar i relation till den regionala kulturplanen. Handlingsplanerna utvecklas i samråd med relevanta aktörer så att verksamheter kan samverka och komplettera varandra. Handlingsplanerna följs upp och revideras årligen och utgör det huvudsakliga underlaget för uppföljning av kulturplanen.

Dialoger

Årliga dialoger mellan Region Jönköpings län och kulturlivet syftar till fördjupad förståelse för varandras förutsättningar och utmaningar, och att gemensamt utforska möjligheter till nya initiativ inom ramen för de kulturpolitiska målen och prioriterade utvecklingsområden. Region Jönköpings län har i uppdrag att bjuda in till dialoger, men initiativ kan också komma från andra aktörer. Dialoger kan vara både konstområdesspecifika och

konststartsöverskridande. Dialoger som specifikt avser den regionala kulturplanen ska ske med följande parter:

- länets kommuner
- det fria professionella kulturlivet
- regionala och nationella intresseorganisationer
- civilsamhället och det ideella kulturlivet
- folkbildningens organisationer
- barn och unga.

Uppföljning och utvärdering

Uppföljning och utvärdering fokuserar på de prioriterade utvecklingsområdena genom uppföljning av handlingsplaner, bidrag till regionala verksamheter inom kultursamverkansmodellen och på mer långsiktiga kulturpolitiska effekter.

Kontinuerliga dialoger mellan Region Jönköpings län och länets kulturliv görs för uppföljning av insatser som relaterar mot de kulturpolitiska målen och särskilda uppdrag.

Region Jönköpings län är i egenskap av mottagare av det statliga stödet inom kultursamverkansmodellen, ansvarig för uppföljning av bidragen till de regionala kulturverksamheterna. Uppföljningen ska vara ett stöd i dialogen med stat, län, kommuner och andra aktörer inom kulturområdet. Region Jönköpings län rapporterar årligen till Kulturrådet via de framtagna riktlinjerna för kvantitativ och kvalitativ uppföljning. Kulturdatabasen är ett verktyg för insamling av kvantitativ data, som har standardiserade kriterier för kulturstatistik och kan utgöra en plattform för att jämföra både regional och nationell statistik. Utvärderingen bör kompletteras med regionala undersökningar om invånarnas kulturvanor för att ge nämnanden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet ökade insikter i invånarnas eget kulturskapande och hur de använder sig av kulturlivet.

De långsiktiga effekterna av den regionala kulturpolitiken kan utläsas ur de resultat som den löpande uppföljningen visar. Men det kommer även att krävas ytterligare kvalificerade analyser. Region Jönköpings län bör skaffa sig en mer samlad bild av de kulturpolitiska effekterna på längre sikt genom ett nära samarbete med kulturpolitisk och annan samhällsforskning. Resultaten kan komma att återkopplas genom seminarier och dialog med invånare och företrädare för kommuner och kulturverksamheter.

Hur kulturplanen har tagits fram

För att en regional kulturplan ska kännas angelägen för alla inblandade aktörer och utgöra en färdplan för att nå kulturpolitiska mål, behöver den vara förankrad och utgå från en relevant analys. Utformningen av Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län har skett i samverkan mellan ansvarig sektion och politik på regional nivå, med ansvariga chefer på kommunal nivå och i samråd med civilsamhälle, det fria kulturlivet och kulturinstitutioner. Särskilda dialoger har ägt rum inom de olika konstområdena, med folkbildningen och med

barn och unga, där förtroendevalda från kommun och region bjudits in, samt tjänstepersoner, civilsamhälle och det fria kulturlivet.

Dialog med fria kulturlivet

För att få en fördjupad inblick i olika konst- och kulturområdets förutsättningar, utmaningar och möjligheter har dialoger genomförts inom mer specifika områden:

- scenkonst
- film
- arkiv, museum, kulturmiljö, kulturarv
- litteratur och yttrandefrihet
- bild och form
- hemslojd
- spelkultur
- dialog med unga
- folkbildning.

Fokus under dessa dialoger var att lyssna in civilsamhället och det fria kulturlivet, men även tjänstepersoner, representanter från kulturorganisationer och politiker var inbjudna.

Dialogerna med konst- och kulturliv samlade cirka 80 deltagare.

Dialog med unga

Inför revideringen av kulturplanen hölls dialog med unga. 74 unga födda mellan 2004–2011, från 5 av länets kommuner, deltog i dialogerna som genomfördes av organisationen Youth2030. En fullständig rapport om vad som framkom under dialogerna går att läsa på Region Jönköpings läns hemsida.

Dialog med kommuner

Inom befintlig mötesstruktur diskuterades kulturpolitikens roll och syfte, de nationella och regionala kulturpolitiska målen samt prioriterade utvecklingsområden för den kommande planperioden med länets kommunala kulturchefer. Kommunala tjänstepersoner deltog även i de konstområdesspecifika dialogerna.

Dialog med kultursamverkansmodellens parter

Inom befintlig mötesstruktur fördes dialog med kultursamverkansmodellens parter om förflyttningar relaterat till föregående planperiod, nuvarande utmaningar och utvecklingsområden. Delvis skedde detta tillsammans med tjänstepersoner inom Region Jönköpings län med ett främjandeuppdrag inom olika konstområden.

Kultursamverkansmodellens parter deltog även i de konstområdesspecifika dialogerna. Kultursamverkansmodellens parter möter årligen ansvarig nämnd presidium för uppföljning och dialog om utveckling. Även dessa dialoger ligger till grund för Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län.

Förlaga till Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län

2024 gav nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet sektionen för kulturutveckling i uppdrag att revidera Regional kulturplan 2023–2025 Jönköpings län. Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län har därmed Regional kulturplan 2023–2025 Jönköpings län som förlaga. Regional kulturplan 2026–2029 Jönköpings län har tagits fram enligt Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet och är antagen av Regionfullmäktige.

Bilagor:

Organisationer med verksamhetsbidrag

Region Jönköpings län fördelar verksamhetsstöd till kulturaktörer i länet som anses ha en betydande roll för den kulturella infrastrukturen. Dessa aktörer har en viktig roll i att uppnå de regionala kulturpolitiska målen:

- Folkets Hus och Parker, sydöstra regionen
- Grenna Bluegrass
- Huskvarna folkets park
- Internationell poesifestival Jönköpings län
- JONK! Scenkonst
- Jönköpings litteraturhus
- Jönköpings läns Bygdegårdsdistrikt
- Jönköpings läns Hembygdsförbund
- Jönköpings läns hemslöjdsförbund
- Jönköpings läns konstförening
- Kultivera
- Minopera
- Skådebanan Jönköpings län
- Småland Live
- SmåLit
- Stiftelsen Kulturreseptatet Åsens by
- Stiftelsen Lehmanns Verkstad
- Stiftelsen Smålands konstarkiv
- Sveriges konstföreningar distrikt Jönköpings län
- TEATERi
- Underjord
- Värnamo Filmhistoriska festival
- Österängens konsthall

Utöver detta fördelar Region Jönköpings län arrangemangs-, projekt-, och produktionsbidrag för att gynna kulturutvecklingen i länet, samt bidrag inom Kulturrätten som ska ge fler barn och unga möjligheten att möta kultur i skolan.

Lagar och förordningar relevanta för kulturområdet

Kommunallagen reglerar hur kommuner och regioner ska styras och organiseras. Lagen syftar till att säkerställa att den lokala självstyrelsen respekteras och att beslutsfattande i kommuner och regioner sker på ett öppet och demokratiskt sätt.

Regeringsformen utgör den mest fundamentala delen av landets konstitution. Den fastställer de grundläggande principerna för statsskicket, fördelningen av offentlig makt och skyddet av medborgarnas fri- och rättigheter.

Tryckfrihetsförordningen reglerar rätten att fritt ge ut böcker, tidningar och tidskrifter. I tryckfrihetsförordningen finns också offentlighetsprincipen. Den innebär att alla har rätt att ta del av allmänna handlingar hos myndigheter som inte omfattas av sekretess

Yttrandefrihetsgrundlagen reglerar rätten att uttrycka sina åsikter i radio, tv, film, ljud- och bildupptagningar, video och cd-skivor samt webbplatser.

FN:s konventioner om mänskliga rättigheter slår bland annat fast att var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv. 47 konventioner är bindande för de anslutna staterna, bland annat barnkonventionen och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) berör kulturområdet genom att slå fast barns rätt att delta i föreningar och fredliga sammankomster, barns rätt till yttrandefrihet: frihet att oberoende av territoriella gränser söka, ta emot och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer, att barn med funktionsnedsättning har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som säkerställer värdighet, främjar tilltron till den egna förmågan och möjliggör barnets aktiva deltagande i samhället.

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning erkänner bland annat rätten att på lika villkor som andra delta i kulturlivet och att personer med funktionsnedsättning ska erbjudas möjlighet att utveckla och använda sin egen kreativa och artistiska förmåga, inte endast i eget intresse utan även för samhällets berikande.

Bibliotekslagen (2013:801) bestämmer om det allmänna biblioteksväsendet som består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet, bland annat regionbibliotek. Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska finnas tillgänglig för alla och främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet reglerar kultursamverkansmodellen och fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. En region får fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet om en regional kulturplan har upprättats av regionen och kulturplanen överensstämmer med förordningen.

Förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete slår bland annat fast att regionala kulturplaner ska beaktas i framtagande av den regionala utvecklingsstrategin. I förordningen finns bestämmelser om regionalt tillväxtarbete och statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet.

Kulturmiljölagen (1988:950) tillförsäkrar nuvarande och kommande generationer tillgång till en mångfald av kulturmiljöer. Ansvaret för kulturmiljön delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter ska visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön.

Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk beskriver vilka rättigheter som minoriteterna har i hela landet och inom de speciella förvaltningsområden som finns för finska, meänkieli och samiska. Samtliga kommuner och andra myndigheter är skyldiga att informera minoriteterna om deras rättigheter. De är också skyldiga att skydda minoriteternas språk och kultur och särskilt viktigt är barns och ungas rätt att få utveckla sitt språk och sin kultur. Dessutom är kommuner och andra myndigheter skyldiga att ge minoriteterna inflytande över frågor som berör dem. I språklagen (2009:600) anges att de nationella minoritetsspråken är finska, jiddisch, meänkieli, romani chib och samiska.

Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk slår bland annat fast vad som avses med upphovsrätt, inskränkningar i upphovsrätten och ansvar och ersättningsskyldighet. Den som har skapat ett litterärt eller konstnärligt verk har upphovsrätt till verket.

Museilagen (2017:563) fastställer att ett museum, utifrån sitt ämnesområde, ska bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. I museilagen finns bestämmelser om det allmänna museiväsendet som bland annat innefattar regionala och kommunala museer. Lagen anger allmänna utgångspunkter för museernas arbete med samlingsförvaltning, kunskapsuppbyggnad och publik verksamhet.

Plan- och bygglag (2010:900) (PBL) ska främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna nu och i kommande generationer. I PBL finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att PBL har relevans inom arbetet med gestaltad livsmiljö och för stora delar av den byggnadsantikvariska verksamheten vid museerna och det generella kulturmiljöarbetet i länet.

Skollag (2010:800) anger att varje skolform och fritidshemmet ska ha en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Ett av målen i **Läroplan (Lgr22)** för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet lyder så här: "Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan använda och ta del av många olika uttrycksformer såsom språk, bild, musik, drama och dans samt har utvecklat kännedom om samhällets kulturutbud".

[Kontaktuppgifter Kulturutveckling, Region Jönköpings län](#)

På rjl.se/kultur finns mer information om hur Region Jönköpings län arbetar med kultur. Där kan du också läsa om kulturbidrag, stipendier och pågående insatser. Här finns också mer information om de olika konstområdena och kontaktuppgifter till utvecklare på respektive område.

Region Jönköpings län, Kulturutveckling, Box 1024, 551 11 Jönköping. 010-241 00 00.
Epost: kultur@rjl.se. Webbida: www.rjl.se/kultur

Möjlighet till yttrande - Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län

Den 2 april 2025 tog nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet beslut om att skicka ut Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län på remiss.

Vad är en regional kulturplan?

I förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet, står det att en region får fördela vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet om en regional kulturplan har upprättats av regionen och kulturplanen överensstämmer med ovan nämnda förordning och de föreskrifter som meddelas med stöd av denna.

En region ansvarar för att den regionala kulturplanen utarbetas i samverkan med länets kommuner och efter samråd med länets professionella kulturliv och det civila samhället. Med kulturplanen som grund beslutar Statens kulturråd om det statsbidrag som regionen ska fördela. Förordning (2019:1082) (§7).

Region Jönköpings län har tagit fram Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län i dialog med länets alla kommuner, civilsamhället, det professionella kulturlivet, regionala intresseorganisationer, tjänstepersoner inom kultursamverkansmodellen, kultur- och förvaltningschefer, samt regionala politiker.

Synpunkter på förslaget

Ni inbjuds att yttra er över Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län. Remissperioden startar 7 april 2025 och pågår fram till 5 juni 2025.

Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län bifogas detta brev och finns även på: www.rjl.se/Tillvaxt-och-utveckling/Kultur/remisser/
Av miljöskäl undviker vi pappersutskick.

Remissvar skickas digitalt till e-postadress: regionen@rjl.se

Ange diarienummer: RJL 2024/975

Remissvaren ska ha kommit in senast 5 juni 2025.

Frågor under remisstiden besvaras av: cajsa.lof@rjl.se 072-225 14 80

Vad händer sen?

När remisstiden gått ut sammanställs alla remissyttranden och beaktas inför färdigställande av slutversion. Slutgiltigt beslut om Regional kulturplan 2026-2029 Jönköpings län fattas av regionfullmäktige i december 2025.

Slutversionen av Regional kulturplan 2026-2029 kommer tillgängliggöras på Region Jönköpings läns hemsida.

Kerstin Hammar
Ordf. nämnden för arbetsmarknad,
näringsliv och attraktivitet

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Magnus Jonsson
Kulturutvecklingschef

Regional Utveckling

sektionen för kulturutveckling

Cajsa Löf

072-225 14 80

cajsa.lof@rjl.se

...

Lista remissinstanser: Regional Kulturplan 2026-2029 Jönköpings län (RJL 2024/975)

Länets kommuner:

Aneby kommun
Eksjö kommun
Gnosjö kommun
Gislaveds kommun
Habo kommun
Jönköpings kommun
Mullsjö kommun
Nässjö kommun
Sävsjö kommun
Tranås kommun
Vaggeryds kommun
Vetlanda kommun
Värnamo kommun

Parter inom kultursamverkansmodellen:

Riksteatern i Jönköpings län
ShareMusic & Performing Arts
Jönköpings läns museum
Vandalorum
Jönköpings läns folkrörelsearkiv
Smålands Musik och Teater

Regionsamverkan Sydsverige:

Region Skåne
Region Blekinge
Region Halland

Region Kalmar län
Region Kronoberg

Civilsamhället och intresseorganisationer:

Föreningen Norden Jönköpingsdistriktet
Ideell kulturallians (IKA)
Jönköpings läns bildningsförbund
Jönköpings läns hemslöjdsförbund
Sveriges Konstföreningar Jönköpingsdistriktet
Konstnärernas Riksorganisation (KRO)
Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS)
Länsstyrelsen i Jönköpings län
Svenska Filminstitutet
Sverok Jönköping-Kronoberg
Sverigefinska Riksförbundet
Svenska Tornedalingars Riksförbund
Skådebanan i Jönköpings län

Politiska partier i Jönköpings län:

Centerpartiet
Liberalerna
Kristdemokraterna
Miljöpartiet
Moderaterna
Socialdemokraterna
Sverigedemokraterna
Vårddemokraterna
Vänsterpartiet

Övrigt:

Fria kulturlivet och civilsamhället (yrkesverksamma konstnärer via nätverk, samt föreningar och övriga kulturorganisationer som får verksamhetsbidrag)

Remissversionen samt information om hur man svarar på remissen läggs också upp på Region Jönköpings läns hemsida.

2025-03-19

§ 33**Remiss - Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande
arbetet, skolans och socialtjänstens behov SOU
2024:87**

Diarienummer: RJL 2025/229

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Godkänna föreliggande yttrande som svar till
Utbildningsdepartementet.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjligheten att yttra sig om remiss av
betänkandet Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet- skolans
och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

Utredningen har genomförts inom ramen för Skolsäkerhetsutredningen och
syftar till att förbättra möjligheterna för skolor och socialtjänsten att
samverka och dela information i det brottsförebyggande arbetet. Fokus
ligger på att identifiera hinder i nuvarande lagstiftning och föreslå
förändringar som möjliggör ett mer effektivt uppgiftsutbyte mellan berörda
aktörer.

Förslaget syftar till att underlätta informationsutbyte i brottsförebyggande
syfte, men det krävs tydliga riktlinjer och stöd för skolpersonal så att det
inte påverkar skolans grundläggande pedagogiska och trygghetsskapande
uppgifter negativt. Skolor behöver säkerställa att elevernas förtroende för
verksamheten inte minskar och att integritetsaspekter hanteras på ett
rättssäkert sätt.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-03
- Förslag till yttrande
- Remiss – betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster SOU
2024:64

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Regionledningskontoret

Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och
attraktivitet

Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet- skolans och socialtjänstens behov SOU 2024:87

Förslag till beslut

Nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- godkänner föreliggande yttrande som svar till Utbildningsdepartementet.

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjligheten att yttra sig om remiss av betänkandet Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet- skolans och socialtjänstens behov (SOU 2024:87)

Utredningen har genomförts inom ramen för Skolsäkerhetsutredningen och syftar till att förbättra möjligheterna för skolor och socialtjänsten att samverka och dela information i det brottsförebyggande arbetet. Fokus ligger på att identifiera hinder i nuvarande lagstiftning och föreslå förändringar som möjliggör ett mer effektivt uppgiftsutbyte mellan berörda aktörer.

Förslaget syftar till att underlätta informationsutbyte i brottsförebyggande syfte, men det krävs tydliga riktlinjer och stöd för skolpersonal så att det inte påverkar skolans grundläggande pedagogiska och trygghetsskapande uppdrag negativt. Skolor behöver säkerställa att elevernas förtroende för verksamheten inte minskar och att integritetsaspekter hanteras på ett rättssäkert sätt.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-03
- Förslag till yttrande
- Remiss – betänkandet Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster SOU 2024:64

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektörLinda Löfgren
Regionjurist

Utbildningsdepartementet

Remiss - Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet - skolans och socialtjänstens behov SOU 2024:87

Sammanfattning

Region Jönköpings län har getts möjlighet att yttra sig över SOU 2024:87. Region Jönköpings län ser vissa möjligheter med förslaget men även risker, dessa redogörs för nedan.

Synpunkter på förslaget

Bakgrund och syfte

Utredningen har genomförts inom ramen för Skolsäkerhetsutredningen och syftar till att förbättra möjligheterna för skolor och socialtjänsten att samverka och dela information i det brottsförebyggande arbetet. Fokus ligger på att identifiera hinder i nuvarande lagstiftning och föreslå förändringar som möjliggör ett mer effektivt uppgiftsutbyte mellan berörda aktörer.

Huvudförslag

1. Lagändringar i offentlighets- och sekretesslagen (OSL)

- Förslag på justeringar som möjliggör bättre informationsutbyte mellan skola, socialtjänst och polis.
- Klargörande av sekretessregler för att undvika tolkningsproblem och osäkerhet hos personal.

2. Ändringar i skollagen

- Förslag om att skolor ska få tydligare mandat att rapportera och samarbeta med socialtjänsten vid oro för brottslig verksamhet bland elever.

3. Förändringar i socialtjänstens hantering av information

- Skapa förutsättningar för en mer effektiv delning av uppgifter mellan socialtjänsten och andra aktörer för att bättre kunna stödja barn och unga i riskzon.

4. Samverkan och ansvarsfördelning

- Förslag om tydligare riktlinjer och krav på samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.
- Skärpta krav på skolors arbete med brottsförebyggande åtgärder.

Motiv och konsekvenser

- Förbättrad förmåga att identifiera och stödja unga i riskzon.
- Minskad administrativ osäkerhet kring vad som får delas mellan myndigheter.
- Skolan som skyddsfaktor får en ökad roll om myndigheter kan samverka mer (än vad som är möjligt idag)
- Risk för integritetsintrång hanteras genom tydliga avgränsningar i sekretessbestämmelserna.

Slutsats

Utredningen föreslår lagändringar som syftar till att skapa en bättre balans mellan sekretesskydd och brottsförebyggande arbete. Genom att stärka möjligheterna till informationsutbyte kan skolor och socialtjänsten agera tidigare och mer effektivt för att förebygga brott och stödja utsatta barn och ungdomar.

Det finns flera potentiella risker för skolans arbete när det gäller förslagen i SOU 2024:87 i förhållande till nuvarande lagstiftning. Här är några viktiga aspekter att beakta:

1. Balansen mellan sekretess och brottsförebyggande arbete

Nuvarande situation:

- Sekretessbestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen (OSL) innebär att skolpersonal har strikta begränsningar i vilka uppgifter de får dela med andra myndigheter, inklusive socialtjänsten och polisen.
- Huvudprincipen är att uppgifter om en elevs personliga förhållanden omfattas av sekretess, om det inte finns ett tydligt stöd i lagen för att dela dem.

Risk med förslaget:

- Om sekretessreglerna luckras upp för att möjliggöra ett ökat uppgiftsutbyte, kan skolpersonal känna osäkerhet kring när de måste dela information och när de får avstå.
- Det kan leda till att för mycket eller för lite information delas, vilket kan ha negativa konsekvenser för eleverna och skolans förtroenderelationer.

2. Risk för minskat förtroende mellan elever och skolan

Nuvarande situation:

- Skolor fungerar ofta som trygga miljöer där elever vågar söka stöd hos lärare, skolkuratorer och elevhälsa.
- Många elever delar känslig information med skolpersonal i tron att den inte förs vidare utan deras medgivande.

Risk med förslaget:

- Om elever upplever att skolan automatiskt vidarebefordrar information till socialtjänsten eller polisen, kan de bli mindre benägna att söka hjälp hos skolpersonal.
- Det kan minska skolans möjlighet att arbeta förebyggande eftersom elever kanske undviker att prata om problem av rädsla för konsekvenser.

3. Tydlighet i ansvarsfördelning mellan skola och socialtjänst

Nuvarande situation:

- Skolor har ett ansvar att agera vid misstanke om att en elev får illa (anmälningsskyldighet till socialtjänsten), men de har inte ansvar för brottsutredningar eller åtgärder utanför skolans pedagogiska uppdrag.

Risk med förslaget:

- Förslagen kan leda till oklara gränser mellan skolans och socialtjänstens roll. Skolor kan uppleva att de får en ökad skyldighet att agera som en "förlängd arm" för brottsbekämpning snarare än att fokusera på sitt utbildnings- och stöduppdrag.
- Det kan skapa en administrativ börda där skolpersonal måste hantera fler ärenden kopplade till uppgiftsutbyte och sekretessbedömningar.

4. Risk för integritetsintrång och rättssäkerhetsproblem

Nuvarande situation:

- Sekretesslagstiftningen är utformad för att skydda individens integritet, särskilt när det gäller unga elever.

Risk med förslaget:

- Ökat uppgiftsutbyte kan innebära att känsliga uppgifter om enskilda elever sprids till fler aktörer, vilket kan äventyra deras integritet och rättssäkerhet.
- Det kan också finnas risk för stigmatisering av vissa elever om uppgifter om deras personliga situation delas med exempelvis polisen.

Sammanfattande bedömning

Möjliga positiva effekter:

- ✓ Förbättrad samverkan mellan skola, socialtjänst och polis.
- ✓ Möjlighet att tidigare upptäcka och stödja elever i riskzon.
- ✓ Minskad administrativ osäkerhet kring sekretessfrågor.

Möjliga negativa effekter och risker:

- ⚠ Försvagat förtroende mellan elever och skola om de upplever att information vidarebefordras automatiskt.
- ⚠ Otydliga gränser mellan skolans, socialtjänstens och polisens roller.
- ⚠ Risk för ökad administrativ börda för skolpersonal.
- ⚠ Möjligt integritetsintrång och risk för stigmatisering av vissa elever.

Slutsats

Förslaget syftar till att underlätta informationsutbyte i brottsförebyggande syfte, men det krävs tydliga riktlinjer och stöd för skolpersonal så att det inte påverkar skolans grundläggande pedagogiska och trygghetsskapande uppdrag negativt. Skolor behöver säkerställa att elevernas förtroende för verksamheten inte minskar och att integritetsaspekter hanteras på ett rättssäkert sätt.

Fördjupning

Påverkan på elevhälsans arbete och skolans anmälningsskyldighet

1. Elevhälsans roll och sekretess – Vad förändras?

Nuvarande situation:

- Elevhälsan (skolsköterska, kurator, psykolog och specialpedagog) omfattas av strikt sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (OSL).
- Elevhälsopersonalen får endast dela information om en elev med andra inom skolan om det är nödvändigt för elevens utbildning och i vissa fall med socialtjänsten vid misstanke om att en elev far illa.
- Sekretessen är starkare för skolkuratorer och skolpsykologer jämfört med lärare och rektorer.

Risker med förslaget:

⚠ Om uppgiftsutbytet mellan skola, socialtjänst och polis utökas utan tydliga riktlinjer, kan det innebära att elevhälsan tvingas dela känslig information på ett sätt som strider mot deras nuvarande professionella och etiska riktlinjer.

⚠ Elevhälsopersonalens förtroende hos elever kan minska om elever upplever att deras samtal inte längre är konfidentiella.

⚠ Det kan bli oklart vilka uppgifter som får delas och när, vilket kan skapa osäkerhet och rättssäkerhetsproblem.

Möjliga lösningar

✓ Förtydliga i lagstiftningen att elevhälsan endast får dela uppgifter i mycket specifika situationer där det är nödvändigt för att förhindra brott eller allvarlig skada.

✓ Ge skolpersonal utbildning i sekretesslagstiftning och uppgiftsutbyte för att undvika felaktiga tolkningar.

2. Påverkan på skolans anmälningsskyldighet till socialtjänsten

Nuvarande situation:

- Skolpersonal har enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen skyldighet att göra en orosanmälan till socialtjänsten om de misstänker att ett barn far illa.
- Anmälningsskyldigheten gäller oavsett sekretess – en skola måste anmäla om det finns misstanke om missförhållanden som kan påverka barnet negativt.
- Dock innebär anmälningsskyldigheten inte en skyldighet att kontinuerligt utbyta information efter att en anmälan har gjorts.

Risker med förslaget:

- △ En ökad skyldighet att dela information kan tolkas som att skolor ska agera mer aktivt i socialtjänstens utredningar snarare än att endast anmäla vid oro.
- △ Om skolpersonal förväntas ge mer information löpande till socialtjänsten eller polisen, kan det bli en gråzon mellan anmälningsplikt och brottsbekämpning.
- △ Det finns en risk att fler anmälningar görs i förebyggande syfte utan tydliga skäl, vilket kan belasta socialtjänsten och leda till färre resurser för de barn som verkligen behöver stöd.

Möjliga lösningar:

- ✓ Förtydliga när och hur skolor ska dela information utöver anmälningsplikten.
- ✓ Säkerställa att elevens bästa är i fokus och att uppgifter inte sprids i onödan.

3. Vad behöver skolor tänka på framåt?

- Interna rutiner och riktlinjer behöver anpassas om lagändringarna genomförs. Skolor bör ha tydliga handlingsplaner för informationsutbyte.
- Fortbildning för skolpersonal om sekretess och uppgiftsutbyte blir avgörande för att säkerställa rättssäkra bedömningar.
- Elevhälsan behöver särskilda riktlinjer för att bibehålla förtroendet hos eleverna och samtidigt följa nya regler.
- Säkerställ att elevens perspektiv tas med – hur påverkas elevens trygghet och rättigheter av förändringarna?

Slutsats

SOU 2024:87 föreslår förändringar som kan stärka det brottsförebyggande arbetet i skolan, men det innebär också utmaningar och risker. Elevhälsans arbete kan påverkas negativt om sekretessen luckras upp för mycket, och skolans anmälningsplikt kan förvandlas till en bredare informationsdelning, vilket kan vara problematiskt både juridiskt och etiskt.

Underlag från SOU som är extra intressant ur skolsynpunkt

5.1.3 Rektorerna efterfrågar fler uppgifter från socialtjänsten och Polismyndigheten

Enligt enkätsvaren önskar rektorerna fler uppgifter

Omkring 70 procent av de rektorer som besvarat enkäten (Sweco 2024a, se vidare om enkäten i avsnitt 2.3) anger att deras skola har ett behov av att få fler uppgifter än vad de får i dag från social-tjänsten, rörande elever som är involverade i eller riskerar att bli involverade i kriminalitet. En något lägre andel, omkring 60 procent, anger att deras skola har ett behov av att få fler uppgifter än vad man får i dag från Polismyndigheten.

I olika fritextsvar till enkäten anges bland annat följande som svar på frågan vilken typ av uppgifter skolan behöver få del av från socialtjänsten eller Polismyndigheten:

Information om elevens hemförhållanden, om dessa inverkar på elevens mående och därmed behov under skoldagen.

Om det finns anmälningar mot familjen till socialen som vi i skolan också behöver veta om för att få en samlad bild av hur familjen mår och därmed eleven. Om vi exempelvis har elever från rivaliserande kriminella nätverk som går på samma skola.

Status kring pågående utredningar när brott skett på skolan eller involverar andra elever på skolan.

På frågan inom vilka av skolans ansvarsområden som fler person-uppgifter behövs från socialtjänsten eller Polismyndigheten svarar rektorerna i enkäten att uppgifterna behövs främst för att trygga säkerheten i skolmiljön, i elevhälsoarbetet och i arbetet med trygghet och studiero. I två fritextsvar anges följande svar på frågan om när/varför fler uppgifter behövs:
Helhetssynen kring elevernas skolgång. Viktigt för personalens arbetsmiljö och att göra kvalitativa riskbedömningar.

Kerstin Hammar (M)
Ordförande nämnd för arbetsmarknad,
Näringsliv och attraktivitet

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet

– skolans och socialtjänstens behov

Slutbetänkande av Skolsäkerhetsutredningen

Stockholm 2024

STATENS OFFENTLIGA
UTREDNINGAR

SOU 2024:87

SOU och Ds finns på [regeringen.se](https://www.regeringen.se) under Rättsliga dokument.

Svara på remiss – hur och varför
Statsrådsberedningen, SB PM 2021:1.

Information för dem som ska svara på remiss finns tillgänglig på [regeringen.se/remisser](https://www.regeringen.se/remisser).

Layout: Kommittéservice, Regeringskansliet

Omslag: Elanders Sverige AB

Tryck och remisshantering: Elanders Sverige AB, Stockholm 2024

ISBN 978-91-525-1083-4 (tryck)

ISBN 978-91-525-1084-1 (pdf)

ISSN 0375-250X

Till skolminister Lotta Edholm, Utbildningsdepartementet

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 att uppdra åt en särskild utredare att lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet (dir. 2022:86). Jonas Trolle, chefen för Center mot våldsbejakande extremism (CVE), numera vikarierande generaldirektören och chefen för Brottsförebyggande rådet (Brå), förordnades samma dag som särskild utredare. Tilläggsdirektiv beslutades av regeringen den 9 februari 2023 (dir. 2023:22), den 14 augusti 2023 (dir. 2023:120) och den 18 januari 2024 (dir. 2024:7). Utredningen har antagit namnet Skolsäkerhetsutredningen.

Till sakkunniga att biträda utredningen förordnades från och med den 30 augusti 2022 departementssekreteraren Lars Karlander, kanslirådet Emma Lindahl Timmelstad, kanslirådet Joel Mård-Larsson, departementssekreteraren Malin Sedvallsson och kanslirådet, numera ämnesrådet, Marie Törn. Kanslirådet Joel Mård-Larsson entledigades som sakkunnig från och med den 7 februari 2023 och ersattes av ämnesrådet Elisabet Modée. Till sakkunniga att biträda utredningen förordnades från och med den 7 februari 2023 kanslirådet Anders Persson och kanslirådet Johanna Gokall. Kanslirådet Emma Lindahl Timmelstad entledigades från och med den 20 juni 2023 som sakkunnig i utredningen. Till sakkunnig att biträda utredningen förordnades från och med den 5 september 2023 rättssakkunnige Måns Norman. Rättssakkunnige Måns Norman entledigades från och med den 27 november 2023 som sakkunnig i utredningen och ersattes av rättssakkunniga Klara Hedlund.

Departementssekreteraren Malin Sedvallsson entledigades från och med den 7 mars som sakkunnig i utredningen och ersattes av departementssekreteraren Sandra Rosenälv. Kanslirådet Anders

Persson entledigades från och med den 2 april 2024 som sakkunnig i utredningen och ersattes av kanslirådet Johanna Granfors.

Som experter att biträda utredningen förordnades från och med den 30 augusti 2022 enhetschefen Stefan Anering, skolläkaren Kristin Carlström Dahllöf, enhetschefen Anders Duvkär, utredaren Carl Gynne, polismästaren Carin Götblad, handläggaren Kristian Hansson, utredaren Liselotte Persson Öhrn, utredaren Johan Rydstedt och verksjuristen Maria Sertcanli. Utredaren Johan Rydstedt entledigades från och med den 18 april 2023 som expert i utredningen och ersattes av verksamhetsutvecklaren Lars Thornberg. Verksamhetsutvecklaren Lars Thornberg entledigades från och med den 21 augusti 2023 som expert i utredningen och ersattes av undervisningsrådet Joakim Öberg. Skolläkaren Kristin Carlström Dahllöf entledigades från och med den 5 september 2023 som expert i utredningen och ersattes av skolpsykologen Emma Lindbom. Rektorn Hans Koljonen förordnades från och med den 5 december 2023 som expert i utredningen. Verksjuristen Maria Sertcanli entledigades från och med den 7 mars 2024 som expert i utredningen och ersattes av verksjuristen Jessica Ovin. Kammarrättslagmannen Peder Liljeqvist förordnades från och med den 18 juni 2024 som expert i utredningen

Revisionsdirektören Ulf Andersson anställdes från och med den 15 september 2022 som huvudsekreterare i utredningen. Hovrättsassessorn Emilia Anders anställdes från och med den 10 november 2022 som sekreterare i utredningen. Hovrättsassessorn Jakob Gustafsson anställdes från och med den 2 januari 2023 som sekreterare i utredningen. Utredaren Anne Gulati anställdes från och med den 7 februari 2023 som sekreterare i utredningen. Utredaren Anne Gulati entledigades som sekreterare i utredningen från och med den 8 mars 2024. Juristen Elisabeth Hedborg anställdes från och med den 1 juni 2024 som sekreterare i utredningen.

Utredaren har bedrivit arbetet i nära samarbete med sekreterare, experter och sakkunniga. Betänkandet är därför avfattat i vi-form, även om det finns skilda uppfattningar i vissa delar.

I juni 2023 överlämnades delbetänkandet *Samhället mot skol-
attacker* (SOU 2023:28). I mars 2024 överlämnades delbetänkandet
Skolor mot brott (SOU 2024:17). Härmed överlämnas slutbetänk-
andet *Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans
och socialtjänstens behov* (SOU 2024:87).

Stockholm i december 2024

Jonas Trolle

Ulf Andersson
Emilia Anders
Jakob Gustafsson
Elisabeth Hedborg

Innehåll

Sammanfattning	15
Summary	25
1 Författningsförslag.....	37
1.1 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).....	37
1.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)	40
1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter	42
2 Uppdraget och genomförandet.....	45
2.1 Uppdraget.....	45
2.2 De aktuella deluppgifterna och våra avgränsningar	46
2.3 Arbetet med det här betänkandet	47
3 Samhällets brottsförebyggande arbete gällande barn och unga	51
3.1 Allvarlig brottslighet bland unga har ökat i omfattning	51
3.2 Ambitionerna växer i det brottsförebyggande arbetet kring barn och unga	53
3.3 Det finns olika definitioner av brottsförebyggande arbete	55

3.4	Socialtjänstens och SiS brottsförebyggande arbete	56
3.4.1	Socialtjänstens uppdrag	56
3.4.2	Socialtjänstens brottsförebyggande roll	58
3.4.3	Frivillighet, mellantvång och tvång.....	59
3.4.4	Socialtjänstens brottsförebyggande arbete på individnivå.....	61
3.4.5	SiS uppdrag och brottsförebyggande arbete.....	63
3.5	Polismyndighetens, Säkerhetspolisens och Tullverkets brottsförebyggande arbete	65
3.5.1	Polismyndighetens uppdrag	65
3.5.2	Polismyndighetens brottsförebyggande arbete på individnivå.....	66
3.5.3	Säkerhetspolisens uppdrag och brottsförebyggande arbete.....	66
3.5.4	Tullverkets uppdrag och brottsförebyggande arbete	67
3.6	Skolans brottsförebyggande arbete	67
3.6.1	Skolans uppdrag	67
3.6.2	Skolans stödåtgärder	69
3.6.3	Skolans åtgärder för en säker skola	71
3.7	Individeriktad brottspreventiv samverkan	73
3.7.1	Vad är individeriktad brottspreventiv samverkan?	73
3.7.2	Vissa studier har gjorts av individeriktad brottspreventiv samverkan	75
4	Reglering av dataskydd och sekretess	77
4.1	Informationsutbyte och personlig integritet	77
4.2	Dataskyddsregleringen har sin grund i de mänskliga rättigheterna	79
4.2.1	Europakonventionen	79
4.2.2	Dataskyddskonventionen	80
4.2.3	EU-stadgan.....	81
4.2.4	Regeringsformen.....	81

4.3	EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen.....	82
4.3.1	Tillämpningsområdet	82
4.3.2	Personuppgifter och personuppgiftsansvar	83
4.3.3	Principer för personuppgiftsbehandling	84
4.3.4	Kravet på rättslig grund.....	85
4.3.5	Känsliga personuppgifter	87
4.3.6	Uppgifter om lagöverträdelser.....	89
4.3.7	Barns personuppgifter.....	90
4.3.8	De registrerades rättigheter	91
4.3.9	Säkerhetsåtgärder.....	91
4.4	Dataskyddsdirektivet och brottsdatalagen.....	92
4.4.1	Tillämpningsområdet	92
4.4.2	Gränsdragningsfrågor som rör brottsdatalagens tillämpningsområde.....	94
4.5	Personuppgiftsbehandling på området nationell säkerhet	96
4.6	Offentlighet, sekretess och tystnadsplikt	96
4.6.1	Offentlighetsprincipen.....	96
4.6.2	Allmänna handlingar hos myndigheterna	97
4.6.3	Allmänt om sekretess och tystnadsplikt	99
4.7	Förhållandet mellan dataskyddsregleringen och regleringen av offentlighet och sekretess	103
4.7.1	Finalitetsprincipen enligt EU:s dataskyddsförordning	104
4.7.2	Finalitetsprincipen enligt dataskyddsdirektivet och brottsdatalagen	107
4.7.3	Förhållandet mellan finalitetsprincipen och sekretessbrytande regler.....	109
4.8	Dataskydd och sekretess i skolan.....	113
4.8.1	Skolans personuppgiftsbehandling.....	113
4.8.2	Sekretess och tystnadsplikt i skolan.....	117
4.8.3	Olika sekretessbrytande regler kan tillämpas i skolan	120

4.9	Dataskydd och sekretess i Polismyndighetens, Tullverkets och Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet	125
4.9.1	Polismyndighetens och Tullverkets personuppgiftsbehandling i den brottsbekämpande verksamheten	125
4.9.2	Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet....	133
4.9.3	Sekretess inom den brottsbekämpande verksamheten.....	136
4.10	Dataskydd och sekretess i socialtjänstens och SiS verksamheter.....	141
4.10.1	Socialtjänstens och SiS personuppgiftsbehandling	141
4.10.2	Sekretess inom socialtjänsten och SiS.....	146
5	Utgångspunkter för utredningens förslag	153
5.1	Kartläggningen visar att flertalet aktörer efterfrågar förbättrade möjligheter till informationsutbyte	153
5.1.1	Vår kartläggning handlar om behovet av att utbyta personuppgifter	153
5.1.2	Skolmyndigheterna anser att utbytet av uppgifter behöver utökas	154
5.1.3	Rektorerna efterfrågar fler uppgifter från socialtjänsten och Polismyndigheten	157
5.1.4	Friskolornas riksförbund efterfrågar förbättrade möjligheter till informationsutbyte	159
5.1.5	Idéburna Skolors Riksförbund efterfrågar ett förbättrat informationsutbyte	161
5.1.6	Sveriges Kommuner och Regioner efterfrågar ett förbättrat informationsutbyte	162
5.1.7	Socialstyrelsen framhåller att det finns möjligheter att utbyta uppgifter i brottsförebyggande syfte redan i dag.....	163
5.1.8	Chefer inom individ- och familjeomsorg ser ett behov av ett större utbyte av uppgifter	165

5.1.9	Några av aktörerna efterfrågar fler uppgifter i brottsförebyggande syfte vid skolbyten	168
5.1.10	Flera aktörer anser att utbytet av uppgifter behöver förbättras vid skolbyten för barn och unga i samhällsvård.....	172
5.1.11	Polismyndigheten ser ett behov av att kunna lämna fler uppgifter till skolan.....	177
5.1.12	Polismyndigheten ser ett behov av att kunna lämna fler uppgifter till socialtjänsten	179
5.1.13	Säkerhetspolisen efterfrågar större möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten, SiS och skolan	180
5.1.14	Tullverket efterfrågar utökade möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten och SiS	181
5.1.15	Polismyndigheten och skolmyndigheterna ser ett behov av särskilt informationsutbyte vid strukturerad samverkan.....	182
5.1.16	Deltagarna i individinriktad brottspreventiv samverkan bör i stor utsträckning få samma information	185
5.1.17	Åtgärder inom individinriktad brottspreventiv samverkan kan vara av skilda slag	186
5.1.18	Samtycke utgör grunden för informationsutbytet	186
5.2	Vi föreslår inte särreglering av informationsutbytet inom specifika samverkansformer	190
6	Skolans informationsbehov	195
6.1	Bedömningar och förslag.....	195
6.1.1	Skolan har behov av mer information	195
6.1.2	Det bör införas möjligheter att dela information, men inte uppgiftsskyldigheter	203
6.1.3	En sekretessbrytande bestämmelse för vissa brottsbekämpande myndigheter	205
6.1.4	En sekretessbrytande bestämmelse för socialtjänsten.....	212
6.1.5	En utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor	223

6.1.6	Skyddet för uppgifterna hos den mottagande skolan.....	236
6.1.7	Skolenheter inom fler skolformer ska informera om att en elev mottagits	241
6.2	Integritetsfrågor	243
6.2.1	Våra förslag medför en utökad behandling av personuppgifter.....	243
6.2.2	Allmänt om integritetsrisker.....	244
6.2.3	Integritetsrisker aktualiseras som en följd av våra förslag	245
6.2.4	Det finns skyddsåtgärder.....	248
6.2.5	Nya rättsliga grunder för socialtjänsten, Polismyndigheten och skolan	250
6.2.6	En ny sekundär ändamålsbestämmelse för Säkerhetspolisen.....	255
6.2.7	Våra förslag innebär att vidarebehandling av personuppgifter kommer att ske	257
6.2.8	Skolan har rättslig grund att behandla mottagna uppgifter.....	265
6.2.9	Våra förslag innebär inte övervakning eller kartläggning.....	269
6.2.10	Det behövs ingen kompletterande reglering för skolan	270
6.2.11	Slutlig proportionalitets- och nödvändighetsbedömning	272
7	Socialtjänstens och SiS informationsbehov.....	275
7.1	Bedömningar och förslag	275
7.1.1	Det behövs förbättrade möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten och SiS.....	275
7.1.2	Det bör införas möjligheter att dela information, men inte uppgiftsskyldigheter.....	285
7.1.3	En sekretessbrytande bestämmelse för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket	286
7.1.4	En sekretessbrytande bestämmelse för skolan....	294

7.1.5	Det behövs ingen kompletterande sekretessreglering för uppgifterna hos socialtjänsten och SiS	300
7.2	Integritetsfrågor.....	302
7.2.1	Våra förslag medför en utökad behandling av personuppgifter	302
7.2.2	Integritetsrisker aktualiseras som en följd av våra förslag.....	303
7.2.3	Det finns skyddsåtgärder	306
7.2.4	Nya rättsliga grunder för skolan, Polismyndigheten och Tullverket.....	307
7.2.5	En ny sekundär ändamålsbestämmelse för Säkerhetspolisen	309
7.2.6	Våra förslag innebär att vidarebehandling av personuppgifter kommer att ske.....	310
7.2.7	Socialtjänsten har rättslig grund att behandla mottagna uppgifter	315
7.2.8	SiS har rättslig grund att behandla mottagna uppgifter.....	317
7.2.9	Våra förslag innebär inte övervakning eller kartläggning	322
7.2.10	Det behövs ingen kompletterande reglering.....	323
7.2.11	Slutlig proportionalitets- och nödvändighetsbedömning.....	324
8	Ikraftträdande	327
9	Konsekvenser	329
9.1	Krav på konsekvensanalysen	329
9.2	Utredningens uppdrag i korthet	330
9.3	Utredningens förslag i korthet.....	330
9.4	Betydelsen för det brottsförebyggande arbetet	332

9.5	Sveriges internationella åtaganden.....	333
9.5.1	Enskildas rätt till personlig integritet	333
9.5.2	Barn och ungas rättigheter.....	334
9.5.3	FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.....	336
9.6	Ekonomiska konsekvenser.....	338
9.6.1	Samhällsekonomiska konsekvenser	338
9.6.2	Statliga myndigheter	339
9.6.3	Kommuner och regioner	340
9.6.4	Särskilt om skolan	341
9.7	Övriga konsekvenser.....	342
9.8	Risken för dubbelreglering bör beaktas i det fortsatta beredningsarbetet.....	343
10	Författningskommentar	345
10.1	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	345
10.2	Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)	355
10.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter	358
	Källförteckning	361
	Bilagor	
Bilaga 1	Kommittédirektiv 2022:86.....	373
Bilaga 2	Kommittédirektiv 2023:22.....	389
Bilaga 3	Kommittédirektiv 2023:120.....	401
Bilaga 4	Kommittédirektiv 2024:7.....	459

Sammanfattning

Uppdraget och utgångspunkterna

Regeringen tillsatte utredningen med syftet att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö (dir. 2022:86). Utredningen hade från början inriktning mot att förebygga, förhindra och försvåra skolattacker. Genom tre tilläggsdirektiv (dir. 2023:22, 2023:120 och 2024:7) utvidgades det ursprungliga syftet med olika frågeställningar som handlar om att motverka alla former av brott inom skolväsendet och i samhället, det vill säga inte enbart skolattacker eller grövre våldsdåd. I juni 2023 lämnade vi delbetänkandet *Samhället mot skolattacker* (SOU 2023:28) och i mars 2024 lämnade vi ytterligare ett delbetänkande, *Skolor mot brott* (SOU 2024:17).

I det här slutbetänkandet redovisar vi uppdragen enligt de två sista tilläggsdirektiven. Enligt regeringen är det angeläget att möjligheterna för skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter att utbyta uppgifter om barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt är tillräckliga för att de ska få det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till, i rätt tid. Enligt regeringen ska utgångspunkten således vara att uppgifter ska kunna utbytas i brottsförebyggande syfte.

Ett uppdrag enligt tilläggsdirektiven har inneburit att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte och att föreslå författningsändringar som medför att sådana uppgifter kan utbytas (dir. 2023:120). Ett annat uppdrag har varit att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skolor i brottsförebyggande syfte och att vid behov lämna förslag som medför att sådana uppgifter kan utbytas (dir. 2024:7).

Det har ingått i uppdragen att göra en bedömning av om våra förslag är proportionerliga och ändamålsenliga samt att lämna nödvändiga författningsförslag.

Vi har avgränsat vårt arbete till att avse förbättrade möjligheter att lämna uppgifter till skolan, socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse (SiS). Det beror på att förslag om ökat uppgiftsflöde till brottsbekämpande myndigheter finns i lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*, från den 26 september 2024.

En naturlig utgångspunkt har varit att ett utökat uppgiftslämnande måste syfta till att skapa förutsättningar för skolan, socialtjänsten och SiS att bidra med åtgärder och insatser som ligger inom ramen för deras befintliga författningsreglerade uppdrag. Det bör därför vara den mottagande aktörens behov av uppgifterna inom sin ordinarie verksamhet som är styrande för huruvida ett uppgiftslämnande ska ske. Åtgärder inom skolan eller socialtjänsten som inte främst är motiverade av ett brottsförebyggande syfte, kan ändå vara av central betydelse för ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete. En fullgjord skolgång kan minska risken för att hamna i kriminalitet. Åtgärder för att skapa trygghet och studiero samt tidiga insatser för att alla elever ska nå utbildningens mål är därför viktiga utgångspunkter för skolans brottsförebyggande arbete.

Av vår kartläggning framgår att uppgiftsutbyte om en enskild individ mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten ofta sker med individens samtycke. Detta gäller inte minst inom ramen för så kallad individinriktad brottspreventiv samverkan där socialtjänst, skola och polis samverkar kring en enskild individ. Det finns en bred enighet om att det i det brottsförebyggande arbetet finns fördelar med att arbeta med den enskildes samförstånd och delaktighet. En utgångspunkt för våra bedömningar har därför varit att samtycke till informationsdelning även i fortsättningen bör eftersträvas i första hand.

Skolan har behov av mer information om enskilda från socialtjänsten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och från andra skolor, i brottsförebyggande syfte

Vi bedömer att skolan har behov av att få fler uppgifter från socialtjänsten, Polismyndigheten och i vissa fall Säkerhetspolisen än vad man får i dag om elever som befinner sig i riskzonen för eller är aktiva i kriminalitet, alternativt riskerar att bli utsatta för brott. Information behövs dels för skolans olika stödjande insatser, dels för att öka säkerheten för skolans elever och personal. Av samma skäl har en skola som tar emot en ny elev efter ett skolbyte behov av fler uppgifter än vad man får i dag, från den skola som eleven lämnar.

Skolan kan exempelvis behöva uppgifter om att en elev missbrukar narkotika, har begått brott, är aktiv i någon kriminell gruppering, utsätts för rekryteringsförsök av kriminella eller riskerar att dras in i våldsbejakande extremism. Vidare kan skolan behöva uppgifter om att elever tillhör olika kriminella grupperingar som ligger i konflikt med varandra eller att det finns en hotbild mot en elev vid skolan. Det kan även handla om att en elev på skolan misstänks ägna sig åt narkotikaförsäljning i anslutning till skolmiljön.

Uppgifter från socialtjänsten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller andra skolor, som direkt eller indirekt relaterar till kriminalitet, kan leda till olika stödjande åtgärder i skolan. En god skolanknytning är en väsentlig skyddsfaktor mot framtida kriminalitet. Alla åtgärder på individnivå som skolan kan vidta för att främja en god skolanknytning är således av betydelse för samhällets brottsförebyggande arbete, även om åtgärderna i skolkontexten inte är motiverade av ett uttalat syfte att förebygga brott. Det kan exempelvis handla om anpassningar i skolmiljön, beslut om särskilt stöd eller liknande. Uppgifterna kan också ligga till grund för en dialog med vårdnadshavare om hur skolan kan stötta. När en negativ utveckling hos en elev behöver brytas måste samordnade åtgärder vidtas från såväl skolan som socialtjänsten och Polismyndigheten. Detta kräver samverkan och informationsutbyte mellan aktörerna.

I vissa fall kan uppgifterna vara sådana att skolan måste agera för att stärka säkerheten i skolmiljön. Det kan till exempel handla om att sätta in rastvakter eller att öka vuxennärvaron. Men det kan också behövas mer långtgående åtgärder. Uppgifter av detta slag kan också

skapa en beredskap att agera snabbt vid incidenter och kontakta polisen.

I dagsläget finns begränsade möjligheter att utbyta information, särskilt från socialtjänsten till skolan, när samtycke saknas från vårdnadshavarna eller den individ som är berörd. Vår bedömning är att det bör finnas möjligheter att bryta sekretess i vissa situationer när samtycke saknas.

Bättre möjligheter för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att lämna uppgifter om enskilda till skolan

Vi föreslår en bestämmelse i 35 kap. 10 e § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, som innebär en möjlighet för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att lämna uppgifter om enskilda till en skolenhet, om det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Kravet på att uppgiften kan antas behövas för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet innebär att skolan måste kunna antas ha ett behov av uppgiften vid fullgörandet av sin ordinarie verksamhet. Det är den utlämnande aktören som ska pröva om det finns förutsättningar att lämna ut en uppgift. Utlämnande av uppgifter är inte begränsat till uppgifter om elever. Vi bedömer att bestämmelsen bör tillåta utlämnande av uppgifter som exempelvis rör utomstående personer som försöker rekrytera elever på skolan till kriminella grupperingar eller tidigare elever som uttalat hot mot skolan. En intresseavvägning ska göras som innebär att en uppgift endast får lämnas om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Bättre möjligheter för socialtjänsten att lämna uppgifter om enskilda till skolan

Vi föreslår en bestämmelse i 10 kap. 18 d § OSL som innebär en möjlighet för socialtjänsten att lämna uppgifter som rör en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller den kommunala vuxenutbildningen till den skolenhet eleven tillhör om

- det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott
- det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta och
- det med hänsyn till planerade eller pågående insatser eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Förslaget innebär att socialtjänstens möjligheter att lämna uppgifter till skolan till viss del kommer att motsvara socialtjänstens nuvarande möjligheter att lämna uppgifter till Polismyndigheten, i syfte att förebygga brott.

Kravet på konkreta omständigheter som talar för en risk för brottslig verksamhet innebär att bestämmelsen bara ska tillämpas när det framstår som särskilt viktigt att lämna information. Till exempel kan det handla om att eleven tidigare har begått brott, umgåss med kriminellt belastade personer eller vistas i sådan miljö att det finns risk att eleven begår brott. Vi bedömer att såväl en risk för att en elev utövar brottslig verksamhet som en risk för att eleven utsätts för brott ska kunna leda till att uppgifter lämnas till skolan. I det sistnämnda fallet kan det till exempel handla om att en elev har en hotbild mot sig, eller att eleven på något annat sätt löper en risk att utsättas för brott.

Möjligheten att lämna uppgifter är avgränsad till elever som hör till den aktuella skolenheten.

Utvidgad uppgiftsskyldighet avseende elever vid skolbyten

Vi föreslår en utvidgning av skyldigheten för skolor att överlämna uppgifter till en mottagande skola vid skolbyten. Bestämmelsen finns i 3 kap. 12 j § skollagen (2010:800). Den nuvarande innebörden av bestämmelsen är att uppgifter som är konkret knutna till elevens skolsituation ska överlämnas i syfte att underlätta övergången för eleven. Uppgiftsskyldigheten bryter sekretess och i förekommande fall tystnadsplikt. Uppgiftsskyldigheten gäller dock oberoende av om en uppgift omfattas av sekretess eller tystnadsplikt.

Vårt förslag innebär att uppgifter som rör eleven ska överlämnas till den mottagande skolenheten, om det på grund av konkreta om-

ständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott, och uppgifterna behövs i den mottagande skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta. En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar mot att uppgiften lämnas ut.

Skolenheter inom fler skolformer ska informera om att en elev mottagits

Vi föreslår en ändring av 3 kap. 12 j § andra stycket skollagen med innebörden att skolenheter inom fler skolformer än vad som är fallet i dag blir skyldiga att informera om att man tagit emot en elev vid ett skolbyte. Den befintliga skyldigheten gäller endast om mottagande skolenhet tillhör gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan. Det har dock framkommit att avlämnande skola inte alltid har kännedom om vilken skola som tagit emot en tidigare elev. Syftet med förslaget är att skapa bättre förutsättningar för skolan att fullgöra sin uppgiftsskyldighet vid skolbyten och därmed minska risken för att relevant information inte når fram till mottagande skola. Förslaget innebär att när en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från någon av dessa skolformer till en annan av de angivna skolformerna, eller byter skolenhet inom skolformen, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att eleven har tagits emot, om det inte är obehövt.

Socialtjänsten och SiS har behov av mer information om enskilda i brottsförebyggande syfte

Kommunala myndigheter inom socialtjänsten har en central roll inom det brottsförebyggande arbetet. Myndigheterna är dock beroende av att externa aktörer lämnar information om enskilda som kan vara i behov av stöd och hjälp med anledning av en problematik kring kriminalitet. Socialtjänstens behov av sådan information tillgodoses i stor utsträckning av skyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) att genast anmäla kännedom om eller misstankar om att ett barn far illa till socialnämnden. Den skyldig-

heten omfattar bland annat skolor, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. När det gäller enskilda som är över 18 år är emellertid möjligheterna att lämna information till socialtjänsten mer begränsade, trots att socialtjänsten har ett långtgående ansvar även för denna grupp. Vår kartläggning visar också att andra myndigheter i en inte obetydlig utsträckning lämnar information till socialtjänsten kring individer över 18 år, men att det då sker med stöd av den så kallade general-klausulen i 10 kap. 27 § OSL. Det är vår bedömning att uppgiftslämnande kring vuxna individer till de kommunala myndigheterna inom socialtjänsten utgör ett så pass regelmässigt inslag att informationsdelningen bör vara föremål för en särskild reglering.

Inom ramen för vårt uppdrag kan vi konstatera att socialtjänsten har behov av uppgifter från i första hand Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket och skolan. Socialtjänsten har ett brett ansvar och det är därför en stor mängd av olika typer av uppgifter som kan ligga till grund för att socialtjänsten inleder en utredning eller på annat sätt agerar med fokus på en individ.

Vi bedömer även att SiS har ett behov av att i större utsträckning än vad som sker eller medges i dag, få vissa uppgifter från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. SiS har behov av uppgifter för att kunna säkerställa trygghet och säkerhet för de barn och unga som är placerade vid de särskilda ungdomshem som SiS ansvarar för, exempelvis uppgifter om enskilda som rör kopplingar till kriminella grupperingar, tidigare hot- och våldsincidenter och aktuella hotbilder. Uppgifterna behövs dels för att kunna placera barn och ungdomar tryggt och säkert, dels i skolverksamheten. I SiS skolor kan dessa uppgifter till exempel användas för att säkerställa att inte elever från rivaliserande gäng placeras i samma klass.

Bättre möjligheter för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten och SiS

Vi föreslår ändringar av en befintlig bestämmelse i 35 kap. 10 c § OSL som innehåller en möjlighet för Polismyndigheten att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten om uppgiften kan antas bidra till att förebygga vissa brott enligt terroristbrottslagen (2022:666). Vi bedömer att bestämmelsen bör utvidgas på tre sätt. För det första ska uppgiftslämnande kunna ske avseende brottslig verksamhet,

utan krav på brottslighet av viss typ eller allvarhetsgrad. Det kan ofta finnas skäl för socialtjänsten att vidta åtgärder även om inte någon konkret brottsmisstanke föreligger. Det är också ett angeläget intresse att insatser sätts in i ett så tidigt skede som möjligt. För det andra ska även Säkerhetspolisen och Tullverket omfattas av möjligheten att lämna uppgifter enligt bestämmelsen. För det tredje ska, förutom kommunala myndigheter inom socialtjänsten, också SiS kunna ta emot uppgifter enligt bestämmelsen.

Exempel på uppgifter som kan lämnas ut enligt bestämmelsen är uppgifter om personer som har kontakt med andra personer med koppling till gängkriminalitet eller som behöver stöd och hjälp att lämna en kriminell gruppering.

En intresseavvägning ska göras som innebär att en uppgift endast får lämnas om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Bättre möjligheter för skolan att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten

Vi föreslår en ny sekretessbrytande bestämmelse i 23 kap. 6 b § OSL, som innebär att skolan får utökade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet. Bestämmelsen är åldersneutral men syftet med den är att se till att skolan har möjlighet att lämna uppgifter till socialtjänsten i situationer då skyldigheten att anmäla oro för barn enligt 14 kap. 1 § SoL inte är tillämplig. Avsikten är alltså att den i första hand ska tillämpas för elever som har fyllt 18 år. Skolan behöver bedöma om det föreligger en risk för brottslig verksamhet och om uppgiftslämnandet kan ha betydelse för att förebygga detta. En intresseavvägning ska göras som innebär att en uppgift endast får lämnas om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Vi föreslår ingen särreglering av uppgiftsutbytet om enskilda inom specifika samverkansformer

Det finns några etablerade samverkansformer i brottsförebyggande syfte på lokal nivå där skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten ingår och som rör barn och unga med riskbeteende för kriminalitet. Dit hör samverkansformerna SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid) och SIG (sociala insatsgrupper). En samverkansform som benämns Bob (barn och unga i organiserad brottslighet) är under uppbyggnad. Vi har övervägt en särreglering av uppgiftsutbytet om enskilda vid sådana särskilda former av strukturerad, individinriktad samverkan mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten, i brottsförebyggande syfte. I detta sammanhang har lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet lyfts fram som ett framgångsrikt exempel. Vår bedömning är emellertid att det inte är möjligt att avgränsa tillämpningsområdet för en sådan reglering med en tillräcklig grad av tydlighet. De olika sekretesskydd som gäller i socialtjänstens, skolans och Polismyndighetens verksamheter medför vidare att det kan ifrågasättas om en gemensam sekretessbrytande regel är ändamålsenlig. Vår bedömning är att sekretessbrytande regler som utformas med hänsyn till de samverkande aktörernas behov är ett mer ändamålsenligt sätt att skapa förutsättningar för ett uppgiftsutbyte i samverkan, än att knyta regleringen till särskilda samverkansformer eller någon särskild samverkanssituation.

Sammanfattningsvis medger våra förslag ett utökat informationsflöde, i syfte att förebygga eller förhindra brott

Våra förslag innebär sammantaget utökade möjligheter eller skyldigheter att lämna information om enskilda

- från socialtjänsten till skolan (förslaget i 10 kap. 18 d § OSL)
- från Polismyndigheten och Säkerhetspolisen till skolan (förslaget i 35 kap. 10 e § OSL)
- mellan skolor (förslaget i 3 kap. 12 j § skollagen)
- från skolan till socialtjänsten (förslaget i 23 kap. 6 b § OSL)

- från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket till socialtjänsten och SiS (förslaget i 35 kap. 10 c § OSL).

Våra förslag ger tillsammans med andra aktuella förslag som bereds i Regeringskansliet väsentligt bättre möjligheter till utbyte av uppgifter i syfte att förebygga eller förhindra brott.

Skyddet för den personliga integriteten

Vi har gjort en analys av om våra förslag är förenliga med bestämmelserna om skyddet för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter, en så kallad integritetsanalys.

De utökade möjligheterna och skyldigheterna att lämna information som de föreslagna bestämmelserna innebär, medför integritetsrisker och en inskränkning i rätten till skydd för personuppgifter för bland annat barn och unga. Vi bedömer att förslagen trots det är proportionerliga i förhållande till behovet av förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan de aktuella aktörerna. Mot bakgrund av de problem som vi har identifierat vad gäller befintlig reglering av dessa aktörers informationsutbyte, framstår det inte som möjligt att tillgodose behoven på något annat sätt än genom utökade möjligheter till uppgiftsutbyte. Vår bedömning är därför att förslagen är nödvändiga och ändamålsenliga. Vid proportionalitetsbedömningen har vi bland annat beaktat det allmänna intresset av att de aktuella aktörerna ges goda möjligheter att genom sina respektive uppdrag skydda framför allt barn och unga från att dras in i kriminalitet eller utsättas för brott. De avvägningar som vi har gjort vid utformningen av de föreslagna bestämmelserna är en viktig del i att säkerställa att den behandling av personuppgifter som utlämnandet innebär är proportionerlig.

Summary

Increased information exchange in crime prevention – the needs of schools and social services

Remit and basic premises

The Government appointed this Inquiry with a view to ensuring that children, pupils, teachers, headmasters and other school staff will have a safe and secure learning and working environment (ToR 2022:86). Initially, the Inquiry focused on preventing, averting and impeding school attacks. Three supplementary terms of reference (ToR 2023:22, 2023:120 and 2024:7) expanded this to include various issues that involve combating all forms of crime in the school system and society, i.e. not only school attacks or serious acts of violence. In June 2023, we submitted the interim report, Society against school attacks (SOU 2023:28), and in March 2024, we submitted another interim report, Schools against crime (SOU 2024:17).

In this final report, we present the tasks according to the latter two supplementary terms of reference. The Government considers it essential for schools, social services and law enforcement authorities to have sufficient possibilities to exchange information about children and young people at risk of developing in an unfavourable direction to provide them with the support and assistance that they need and are entitled to, at the right time. The Government considers that the basic premise should thus be that it should be possible to exchange information for crime prevention purposes.

According to the supplementary terms of reference, one task involved surveying and analysing what information schools, social services and law enforcement authorities may need to exchange for crime prevention purposes. It also involved proposing legislative changes to allow such information to be exchanged (ToR 2023:120).

Another task was to survey and analyse what information schools may need to exchange for crime prevention purposes and, if necessary, submit proposals to enable such information to be exchanged (ToR 2024:7).

Our tasks included assessing whether our proposals are proportionate and appropriate, and submitting necessary legislative proposals.

We limited our efforts to improving possibilities to provide information to schools, social services and the National Board of Institutional Care, and are thus not submitting any proposals concerning the flow of information to law enforcement authorities. Proposals for increased flow of information to law enforcement authorities have already been presented in the proposal referred to the Council on Legislation for consideration 'Increased flow of information to law enforcement' on 26 September 2024.

Increased submission of information must aim to create conditions for schools, social services and the National Board of Institutional Care to contribute with measures and initiatives that are within the framework of their duties regulated by law. It should therefore be the receiving actor's need for the information within its regular activities that determines whether information is submitted. Measures in schools or social services that are not primarily motivated by crime prevention purposes can also be key to successful crime prevention efforts. Completing school can reduce the risk of becoming involved in crime. Measures to provide safety, security and conducive study environments, and early efforts to ensure that all pupils achieve their educational goals are therefore important starting points for schools' crime prevention efforts.

Our analysis shows that the exchange of information about an individual between schools, social services and the Swedish Police Authority often takes place with the consent of the individual. This particularly applies within the framework of crime prevention collaboration that targets individuals, where collaboration between social services, schools and the police concerns one specific individual. There is broad consensus that working with the individual's consent and participation benefits crime prevention efforts. Our assessment was therefore based on the notion that consent to information-sharing should continue to be sought in the first instance.

Schools need more information about individuals from social services, the Swedish Police Authority, the Swedish Security Service and from other schools, for crime prevention purposes

Our assessment is that schools have a need for more information than they currently receive from social services, the Swedish Police Authority and the Swedish Security Service regarding pupils who are, or are at risk of becoming, involved in crime, or are at risk of being subjected to crime. Information is needed both for schools' various support initiatives and to increase security for pupils and staff in schools. For the same reasons, schools that receive a new pupil following a change of schools have a need for more information than they currently receive from the school that the pupil has left.

For example, a school may need to know that a pupil abuses drugs, has committed crimes, is active in a criminal group, is vulnerable to recruitment attempts by criminals or is at risk of being drawn into violent extremism. The school may also need information about pupils belonging to different criminal groups in conflict with each other, or regarding a threat against a pupil at school. It may also involve a pupil being suspected of selling drugs in connection with the school environment.

Information from social services, the Swedish Police Authority, the Swedish Security Service or other schools, that directly or indirectly relates to crime can lead to various support initiatives in schools. Our assessment is that a good connection to school is a key factor in preventing future crime. All measures that schools can take at the individual level to promote a pupil's good connection to school are thus beneficial to society's crime prevention efforts, even if the measures are not explicitly aimed at crime prevention. For example, this could involve adaptations in the school environment, decisions on special support or similar actions. This information can also form the basis for dialogue with custodial parents regarding how schools can provide support. When a pupil's negative development needs to be reversed, coordinated measures must be taken by the school, social services and the Swedish Police Authority. This requires collaboration and exchange of information.

In certain cases, this information could make it necessary for the school to enhance security in the school environment. This could

involve having guards on duty during breaks or ensuring increased adult presence, but further-reaching measures may also be necessary. Based on this type of information, schools could be prepared to act swiftly and contact the police when incidents occur.

The current possibilities to provide information, particularly from social services to schools, without the consent of custodial parents or the individual concerned are limited. Our assessment is that it should be possible to override secrecy in certain situations without consent.

Better possibilities for the Swedish Police Authority and the Swedish Security Service to provide information about individuals to schools

We propose a provision in Chapter 35, Section 10 e of the Public Access to Information and Secrecy Act (2009:400) that would allow the Swedish Police Authority and the Swedish Security Services to provide information about individuals to a school unit, if this information can be assumed to help prevent or avert criminal activities. The requirement that the information can be assumed to help prevent or avert criminal activities means that schools must be assumed to have a need for the information in the performance of their regular activities. A disclosing actor must determine whether this requirement has been met before disclosing information. Disclosure of information is not limited to information about pupils. This provision should allow disclosure of information concerning, for example, external individuals who attempt to recruit school pupils to criminal groups or former pupils who have made threats against a school. A balancing of interests must precede provision of information, where the interest in providing the information must take precedence over the interest that secrecy intends to protect.

Better possibilities for social services to provide information about individuals to schools

We propose a provision in Chapter 10, Section 18 d of the Public Access to Information and Secrecy Act that would make it possible for social services to provide information concerning a pupil in

preschool class, compulsory school, compulsory school for pupils with intellectual disabilities, special school, Sami school, upper secondary school, upper secondary school for pupils with intellectual disabilities or municipal adult education to the school unit to which the pupil belongs, if

- due to concrete circumstances, there is a risk that the pupil will commit criminal activities or be subjected to crime
- it can be assumed that this information is needed in the school's activities to prevent or avert this crime, and
- in view of planned or ongoing initiatives or other special reasons, it is not inappropriate to disclose the information.

According to this proposal, social services' possibilities to provide information to schools will, to a certain extent, correspond to social services' current possibilities to provide information to the Swedish Police Authority with the aim of preventing crime.

The requirement of concrete circumstances that indicate a risk of criminal activities restricts disclosure to situations in which disclosing information appears to be particularly urgent. For example, this could involve a pupil having previously committed crime, socialising with people with criminal records or being in an environment where they are at risk of falling into crime. Our assessment is that both a risk of a pupil committing crime and a risk of a pupil being subjected to crime should warrant a disclosure of information to the school. The latter case could involve a pupil being threatened or in some other way being at risk of being subjected to crime.

The possibility to provide information is limited to information concerning pupils enrolled in the relevant school.

Expanded obligation to provide information regarding pupils who change schools

We propose an expansion of the obligation for schools to provide information to the receiving school when pupils change schools. This provision is found in Chapter 3, Section 12 j of the Education Act (2010:800). The current meaning of this provision is that information that is concretely connected to a pupil's school situation

must be provided with the aim of facilitating the transfer for the pupil. The obligation to provide information overrides secrecy and, when relevant, the duty of confidentiality. However, the obligation to provide information applies regardless of whether the information is subject to secrecy or confidentiality.

According to our proposal, information concerning a pupil would have to be provided to the receiving school unit if, due to concrete circumstances, there is a risk that the pupil will carry out criminal activity or be subjected to crime, and the receiving school unit needs this information to prevent or avert such crime. Information should not be provided if the arguments against providing the information outweigh the arguments in favour of it.

Expanded obligation to provide information about receiving a pupil who changes schools

We propose an amendment to Chapter 3, Section 12 j, second paragraph of the Education Act, so that more schools are obliged to provide information about having received a pupil in a change of schools than is currently the case. The existing obligation applies only if the receiving school unit is responsible for upper secondary school or upper secondary school for pupils with intellectual disabilities. However, it has emerged that the school from which a pupil has left is not always aware of which school has received them. The aim of this proposal is to create better conditions for schools to fulfil their obligation to provide information when there is a change of schools and thus reduce the risk of relevant information not reaching a receiving school. According to the proposal, when a pupil in preschool class, compulsory school, compulsory school for pupils with intellectual disabilities, special school, Sami school, upper secondary school or upper secondary school for pupils with intellectual disabilities transfers from one to another of these types of schools or changes to another school of the same type, the receiving school unit would have to promptly inform the pupil's former school unit that they have received the pupil, unless this is not necessary.

For crime prevention purposes, social services and the National Board of Institutional Care need more information about individuals

Municipal social service authorities play a key role in crime prevention efforts. However, these authorities are dependent on external actors providing information about individuals who may need support and assistance due to problems related to crime. The needs of social services in this respect are largely met by the obligation under Chapter 14, Section 1 of the Social Services Act (2001:453) to immediately notify the social welfare committee if there is knowledge or suspicion of a child being mistreated. This obligation includes schools, the Swedish Police Authority and the Swedish Security Service, among others. However, in the case of individuals over the age of 18, the possibilities to provide information to social services are more limited, despite social services having a far-reaching responsibility for this group. Our survey also shows that other authorities provide information to social services about individuals over the age of 18 to a significant extent, but that this occurs pursuant to Chapter 10, Section 27 of the Public Access to Information and Secrecy Act (the ‘general clause’). The Inquiry finds that provision of information regarding adult individuals to municipal authorities in social services constitutes such a regular feature that this information-sharing should be subject to a special regulation.

Within the framework of our remit, we note that social services need information primarily from the Swedish Police Authority, the Swedish Security Services, Swedish Customs and schools. Social services have broad responsibility, which is why many different types of information can form the basis for them to initiate an investigation or act in relation to an individual in some other way.

Moreover, the Inquiry finds that the National Board of Institutional Care also has a need to receive certain information from the Swedish Police Authority, the Swedish Security Service and Swedish Customs to a greater extent than what currently occurs or is permitted. The Board needs information related to security for children and young people placed in special youth homes for which it is responsible. This includes information about individuals with ties to criminal groups, previous incidents of threats and violence, and current threats. This information is needed to be able to

make safe and secure placements of children and young people, and in school activities. For example, in schools run by the Board, this information can be used to ensure that pupils from rival gangs are not placed in the same class.

Better possibilities for the Swedish Police Authority, the Swedish Security Service and Swedish Customs to provide information about individuals to social services and the National Board of Institutional Care

We propose amendments to an existing provision in Chapter 35, Section 10 c of the Public Access to Information and Secrecy Act that allows the Swedish Police Authority to provide information about individuals to municipal social services if the information can be assumed to help prevent certain offences under the Terrorist Offences Act (2022:666). Our assessment is that the provision should be expanded in three ways. First, provision of information regarding criminal activities should be possible, without requiring the crime to be of a certain type or degree of seriousness. There are often grounds for social services to take measures even if there are no concrete suspicions of crime. It is also a pressing interest for initiatives to be put in place at as early a stage as possible. Second, the Swedish Security Service and Swedish Customs should also be able to provide information under this provision. Third, in addition to municipal authorities within the social services, the National Board of Institutional Care should also be able to receive information under the provision.

An example of what can be disclosed under this provision is information about individuals who have contact with individuals who are linked to gang crime or need support and assistance to leave a criminal group.

A balancing of interests must precede provision of information, where the interest in providing the information must take precedence over the interest that secrecy intends to protect.

Better possibilities for schools to provide information about individuals to social services

We propose a new provision in Chapter 23, Section 6 b of the Public Access to Information and Secrecy Act, that give schools expanded possibilities to provide information about individuals to municipal social services, if this information can be assumed to help prevent criminal activities. This provision is age-neutral, but its aim is to ensure that schools can provide information to social services in situations in which the obligation to report concern for a child under Chapter 14, Section 1 of the Social Services Act is not applicable. The provision would therefore apply primarily to pupils who are over 18 years of age. Schools need to assess whether there is a risk of criminal activity and whether the provision of information could be significant for preventing it. A balancing of interests must precede provision of information, where the interest in providing the information must take precedence over the interest that secrecy intends to protect.

We do not propose a special regulation of the exchange of information about individuals within specific forms of collaboration

There are some established forms of collaboration for crime prevention purposes at the local level concerning children and young people with a risk behaviour for crime. Among these are SSPF (school, social services, police and leisure activity associations) and SIG (social action groups). A form of collaboration named Bob (children and young people in organised crime) is being established.

We have considered a special regulation of the exchange of information about individuals in such structured collaboration between schools, social services and the Swedish Police Authority, that targets individuals for crime prevention purposes. In this context, the Act (2016:774) regarding Reporting Duty for Cooperation Against Certain Organised Crime has been highlighted as a successful example. However, we do not consider it possible to limit the scope of application of such regulations to a sufficient degree of clarity. The various forms of secrecy protection that apply to the activities of social services, schools and the Swedish Police Authority also cast doubt

on the suitability of a common regulation that overrides secrecy. Our assessment is that rules that override secrecy formulated with the needs of the collaborating actors in mind are a more appropriate way to create conditions for exchange of information in these actors' collaboration, than a regulation connected to a specific form of collaboration or to collaboration in a particular situation.

In summary, our proposals would allow an expanded flow of information with the aim of preventing or averting crime

Overall, our proposals would expand possibilities to provide information about individuals

- from social services to schools (the proposal in Chapter 10, Section 18 d of the Public Access to Information and Secrecy Act)
- from the Swedish Police Authority and the Swedish Security Services to schools (the proposal in Chapter 35, Section 10 e of the Public Access to Information and Secrecy Act)
- between schools (the proposal in Chapter 3, Section 12 j of the Public Access to Information and Secrecy Act)
- from schools to social services (the proposal in Chapter 23, Section 6 b of the Public Access to Information and Secrecy Act)
- from the Swedish Police Authority, the Swedish Security Service and Swedish Customs to social services and the National Board of Institutional Care (the proposal in Chapter 35, Section 10 c of the Social Services Act).

Our proposals, together with other current proposals under consideration by the Government Offices, would provide significantly better possibilities for exchange of information for crime prevention purposes.

Protection of personal integrity

We have conducted an analysis of whether the proposals we are presenting are compatible with the provisions on the protection of personal integrity when processing personal data.

The increased flow of information that the proposed provisions would allow entails privacy risks and a restriction on the right to protection of personal data for children and young people. However, we consider that the provisions are nevertheless proportionate in relation to the need for improved possibilities for information exchange between relevant actors. Considering the problems we have identified about existing regulation of these actors' exchange of information, it does not appear possible to meet the needs in any other way than through expanded exchange of information. Our assessment is therefore that the proposals are necessary and appropriate. In our proportionality assessment, we have considered the general interest in providing relevant actors with good opportunities to prevent and avert crime – above all among children and young people – through their respective tasks. The considerations we have made in drafting our proposed provisions are an important part of ensuring that the processing of personal data that this exchange of information entails is proportionate.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att rubriken närmast före 23 kap. 6 a § ska ha följande lydelse,

dels att 35 kap. 10 c § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 10 kap. 18 d §, 23 kap. 6 b § och 35 kap. 10 e § av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 kap.

18 d §

Sekretessen enligt 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som rör en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunala vuxenutbildningen lämnas till den skolenhet eleven tillhör om

1. det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott,

2. det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet

för att förebygga eller förhindra detta, och

3. det med hänsyn till planerade eller pågående insatser eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

En uppgift som angår misstanke om ett begånget brott får inte lämnas ut.

23 kap.

Sekretessbrytande bestämmelse Sekretessbrytande bestämmelser

6 b §

Sekretessen enligt 2 och 3 §§ hindrar inte att en uppgift om en enskild lämnas till en kommunal myndighet inom socialtjänsten, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Vad som föreskrivs i första och andra styckena ska även gälla sekretessen enligt 5 §, i fråga om den kommunala vuxenutbildningen.

35 kap.**10 c §**

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att Polismyndigheten lämnar uppgift om en enskild till en kommunal myndighet inom socialtjänsten, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga

1. brott enligt 4–10 §§ terroristbrottslagen (2022:666), eller

2. försök, förberedelse eller stämpling till terroristbrott enligt 4 § samma lag.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att Polismyndigheten, *Säkerhetspolisen eller Tullverket* lämnar uppgift om en enskild till en kommunal myndighet inom socialtjänsten *eller till Statens institutionsstyrelse* om uppgiften kan antas bidra till att förebygga *eller förhindra brottslig verksamhet*.

35 kap.**10 e §**

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen lämnar uppgift om en enskild till en skolenhet, om det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.2 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 12 j § skollagen (2010:800) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

12 j §

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

Den skolenhet som eleven lämnar ska, utöver vad som följer av första stycket och 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna uppgifter som rör eleven om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott, och uppgifterna behövs i mottagande skolenhets verksamhet för att förebygga eller förhindra detta. En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar mot att uppgiften lämnas ut.

När en elev byter skolform från grundskolan eller anpassade grundskolan till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den över-

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de an-

lämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövt.

givna skolformerna, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövt. *Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

1.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 4 § lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

4 §

Personuppgifter som behandlas med stöd av 1 § får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs

1. för något av de syften som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177) hos Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket,

2. i en myndighets verksamhet, om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott,

3. i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst och i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen,

4. i en myndighets verksamhet om Säkerhetspolisen enligt lag eller förordning ska bistå myndigheten med en viss uppgift,

5. i brottsbekämpande verksamhet hos en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, *eller*

6. i verksamhet hos utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst.

5. i brottsbekämpande verksamhet hos en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation,

6. i verksamhet hos utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst,

7. i en skolenhets verksamhet, för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet, *eller*

8. i verksamhet hos en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller Statens institutionsstyrelse för

*att förebygga eller förhindra brotts-
lig verksamhet.*

Personuppgifter som behandlas med stöd av 1 § får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen och, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

I ett enskilt fall får personuppgifter som behandlas med stöd av 1 § även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål än de som anges i första och andra styckena, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål som uppgifterna samlades in för.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2 Uppdraget och genomförandet

2.1 Uppdraget

I juni 2022 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att utreda och lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet. Utredningen tillsattes med syftet att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö (dir. 2022:86). Utredningen antog namnet Skolsäkerhetsutredningen. Utredningen har fått tre tilläggsdirektiv, med nya eller justerade deluppdrag och förlängd tid (dir. 2023:22, 2023:120 och 2024:7).

I delbetänkandet *Samhället mot skolattacker* (SOU 2023:28) behandlar vi frågan om samverkan i individärenden som rör oro för skolattacker. Vi redogör även för erfarenheter och lärdomar efter inträffade skolattacker i Sverige och andra länder samt lämnar förslag på hur det förebyggande arbetet mot våldsdåd i skolväsendet kan stärkas. Delbetänkandet har varit ett underlag för regeringens beslut att ge Centrum mot våldsbejakande extremism (CVE) utökade möjligheter att erbjuda stöd till skolor och andra aktörer som känner oro för en skolattack. Regeringen har också föreslagit författningsändringar, med ikraftträdande den 1 mars 2025, för att säkerställa att CVE kan hantera känsliga personuppgifter på ett rättsäkert sätt i samband med det nya uppdraget (prop. 2024/25:46).

I vårt andra delbetänkande *Skolor mot brott* (SOU 2024:17) föreslår vi att skolan genom skollagen (2010:800) ges ett lagstadgat ansvar för brottsförebyggande arbete. I det betänkandet föreslår vi också bestämmelser i skollagen som reglerar huvudmannens ansvar att se till att det på varje förskole- eller skolenhet bedrivs ett löpande arbete för att säkerställa en beredskap att hantera allvarliga våldssituationer. Vi föreslår även en bestämmelse i skollagen som ålägger huvudmannen att se till att det på förskole- eller skolenheten vidtas

åtgärder för att obehöriga inte ska ges fritt tillträde till förskole- eller skolenhetens område under tid då verksamheten pågår. Dessutom föreslår vi bestämmelser i skollagen som reglerar en möjlighet att besluta om undersökning av väskor och andra föremål inom skolans område under vissa förutsättningar. Vidare föreslår vi en bestämmelse i skollagen som reglerar skolans skyldighet att anmäla till Polismyndigheten när en elev kan misstänkas för brott i samband med skolans verksamhet. Slutligen föreslår vi att det i samtliga läroplaner görs ett tillägg som förtydligar att utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de lagar och andra regler som gäller i samhället.

2.2 De aktuella deluppdragen och våra avgränsningar

Ett av våra förslag i delbetänkandet SOU 2024:17 är att skolan ska upprätta en lägesbild över den brottslighet som förekommer i samband med verksamheten och utifrån denna ta fram en åtgärdsplan. Förslaget syftar till ett brottsförebyggande arbete på generell nivå och inte till att identifiera individer som begår brott eller att vidta individinriktade åtgärder. Förslaget i delbetänkandet innebär alltså inte att skolan ska samla in information om enskilda individer. I det här slutbetänkandet behandlar vi däremot frågor om vilka uppgifter om enskilda individer som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte. Vi behandlar också frågor om vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skolor i brottsförebyggande syfte.

I vårt uppdrag ingår att vid behov lämna författningsförslag eller andra förslag som förbättrar möjligheterna att utbyta uppgifter mellan ovan nämnda aktörer. Redan i dag är aktörerna oförhindrade att utbyta uppgifter av mera allmän karaktär. När det gäller uppgifter om enskilda individer finns det dock begränsningar, i form av regler om offentlighet och sekretess samt i den dataskyddsrättsliga regleringen. Vår kartläggning och analys samt våra förslag är inriktade på uppgifter om enskilda individer.

De uppgifter som kan behöva utbytas mellan de ovan nämnda aktörerna i brottsförebyggande syfte är framför allt uppgifter som kan användas för att förebygga och förhindra brott som begås av

skolelever. Även om vi enligt direktiven till utredningen är oförhindrade att lämna förslag som omfattar förskolan har vi funnit det nödvändigt att avgränsa utredningsarbetet till andra skolformer.

Våra deluppdrag om uppgiftsutbyte avser utbyte inom ramen för respektive myndighets befintliga uppdrag. Vi har alltså inte haft i uppdrag att utvidga skolans grunduppdrag för att därigenom kunna motivera ett ökat inflöde av uppgifter från socialtjänsten eller brottsbekämpande myndigheter. Vi kan bara motivera ett utökat inflöde av personuppgifter till skolan om dessa uppgifter kan komma till användning i skolans befintliga uppdrag. Det kan till exempel handla om elevhälsouppdraget, tillsynsansvaret eller uppdraget om trygghet och studiero. Motsvarande resonemang är giltigt även för socialtjänsten och de brottsbekämpande myndigheterna.

Vi har kartlagt och analyserat behovet av uppgiftsutbyte i flera bilaterala relationer som inkluderar skolan, socialtjänsten eller brottsbekämpande myndigheter. Vi har även kartlagt och analyserat behovet av uppgiftsutbyte vid strukturerad samverkan i individärenden som inkluderar flera av aktörerna. Vi har avgränsat bort uppgiftsflödet från skolan till brottsbekämpande myndigheter och även flödet från socialtjänsten till brottsbekämpande myndigheter. Skälet till dessa avgränsningar är att uppgiftsflödet i dessa relationer har behandlats i betänkandet *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen. En ny huvudregel* (SOU 2023:69), som legat till grund för lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*. Förslagen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

2.3 Arbetet med det här betänkandet

Vid ett sammanträde den 23 januari 2024 hade vi en inledande diskussion om de frågor som avhandlas i det här slutbetänkandet. Därefter har vi sammanträtt ytterligare fem gånger.

Under arbetet med våra två föregående delbetänkanden inhämtade vi synpunkter med anledning av utredningens uppdrag från Barnombudsmannen, Elevernas Riksförbund, Friskolornas riksförbund¹, Föräldraalliansen Sverige, Idéburna Skolors Riksförbund, Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Sveriges Lärare och Sveriges Skolledarför-

¹ Sedan den 1 juli 2024 är Friskolornas riksförbund Almega Utbildning.

bund. Vi hade även kontakter med utredningen *Förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter* (Ju 2022:03). Övriga kontakter som vi hade med olika intressenter under 2022 och 2023 framgår av kapitel 2 i våra två delbetänkanden.

Den 25 januari 2024 berättade vi om vårt arbete och tog emot synpunkter och frågor från Beredningen för utbildningsfrågor hos SKR.

Den 1 mars 2024 skickade vi en förfrågan till Polismyndigheten, Skolverket, Socialstyrelsen och Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM), om respektive myndighets syn på behovet av utbyte av uppgifter mellan skola, socialtjänst och polis i brottsförebyggande syfte. Motsvarande förfrågan ställdes den 13 mars 2024 till Friskolornas riksförbund, Idéburna Skolors Riksförbund och SKR.

Den 8 april 2024 skickade vi ut en webbenkät till ett urval av rektorer i samtliga skolformer, utom förskolan (Sweco 2024a). Ytterligare en webbenkät skickades till chefer inom socialtjänsten med ansvar för arbetet med barn och unga inom individ- och familjeomsorgen (Sweco 2024b). I enkäterna ställdes frågor om synen på behovet av att utbyta uppgifter i brottsförebyggande syfte mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten. Enkäten till rektorerna innehöll också frågor om behovet av att utbyta uppgifter mellan skolor i samband med skolbyten. Vi tog hjälp av konsultföretaget Sweco med att administrera enkäterna.

I syfte att få kontakt med rektorerna använde vi Skolenhetsregistret, som administreras av Skolverket, för att få e-postadresser till skolenheterna. Enkäten skickades till ett obundet slumpmässigt urval av skolenheter från Skolenhetsregistret. Det går inte att ange det exakta antalet respondenter i urvalet, beroende på att vissa adresser i skolenhetsregistret är gemensamma för flera skolenheter. I urvalet fanns skolenheter representerade från förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning. Vi bad den inom respektive skolenhet som mottog vårt e-postmeddelande med den bilagda enkäten att vidarebefordra enkäten till de berörda rektorerna.

Vi fick kontakt med cheferna inom socialtjänsten genom att skicka ett e-postmeddelande till registratören i samtliga av landets 290 kommuner, med en begäran om att enkäten skulle vidarebefordras till de berörda cheferna. I mindre kommuner är det endast en chef som ansvarar för socialtjänstens arbete med barn och unga

inom individ- och familjeomsorgen. I större kommuner finns det däremot flera chefer med detta ansvarsområde. Det går därför inte att avgöra hur många respondenter som fått del av enkäten.

Enkäterna var öppna till den 13 maj 2024. Totalt inkom 2 004 svar på enkäten till rektorerna. Enkäterna till cheferna inom socialtjänsten besvarades av 235 chefer. Med hänsyn till att bortfallet är stort, vilket är vanligt vid denna typ av undersökningar, måste resultatet tolkas med försiktighet. Vi har inte haft möjlighet att göra någon bortfallsanalys. Det går alltså inte att ange en svarsfrekvens i procent, beroende på dels att vissa adresser i skolenhetsregistret är gemensamma för flera skolenheter, dels att det är okänt hur många chefer som är berörda inom socialtjänsten. Sammantaget bedömer vi ändå att enkätmaterialen har gett ett värdefullt kunskapsunderlag för vår utredning.

Den 14 maj 2024 anordnade vi ett digitalt möte med en fokusgrupp med lokalt verksamma inom SIG (sociala insatsgrupper). I fokusgruppen diskuterades behovet av utbyte av uppgifter mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten, i brottsförebyggande syfte, vid samverkan inom SIG. Inför mötet med fokusgruppen samarbetade vi med Socialstyrelsen, bland annat för att få kontaktuppgifter till deltagarna.

Den 15 maj 2024 anordnade vi ett digitalt möte med en fokusgrupp med lokalt verksamma i samverkan inom SSPF (skola, socialtjänst, polis, fritid). I denna fokusgrupp diskuterades behovet av utbyte av uppgifter mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten, i brottsförebyggande syfte, vid samverkan inom SSPF. Inför utskicket av inbjudan till fokusgruppen samarbetade vi med Brottsförebyggande rådet, bland annat för att få tillgång till e-postadresserna.

Under maj månad 2024 hade vi enskilda möten med några erfarna specialpedagoger eller rektorer, efter rekommendation från Skolverket eller SPSM. Vid dessa möten ställde vi frågor om vilka extra anpassningar eller vilket särskilt stöd som kunde vara aktuellt för elever med normbrytande beteenden, särskilt om beteendet innefattade kriminalitet. Vi frågade också om vilket behov av uppgifter från socialtjänsten eller Polismyndigheten som skolan kan ha gällande dessa elever.

Den 10 och 11 juni 2024 anordnade vi digitala möten med fokusgrupper med rektorer. Även med dessa fokusgrupper diskuterades behovet av utbyte av uppgifter i brottsförebyggande syfte, denna

gång med fokus främst på skolans behov av uppgifter. Även behovet av utbyte av uppgifter i samband med skolbyten diskuterades. Vi fick hjälp av Skolverket med att få kontakt med ett antal rektorer som var villiga att delta i fokusgrupperna och dela med sig av sina erfarenheter. Fokusgrupperna gav oss bland annat hjälp med tolkningen av resultaten från enkäten till rektorerna (se ovan om enkäten).

Den 12 juni 2024 anordnade vi ett digitalt möte med en fokusgrupp med socialchefer, med fokus på behovet av utbyte av uppgifter mellan socialtjänsten, skolan och Polismyndigheten, i brottsförebyggande syfte, sett ur socialtjänstens perspektiv. Vi fick hjälp av SKR med att tillfråga chefer som var villiga att delta i fokusgruppen och dela med sig av sina erfarenheter. Den 20 juni 2024 skickade vi en förfrågan till Tullverket om behovet av förbättrade möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse.

Under arbetet med det här betänkandet har vi samrått och haft andra möten med *Utredningen om stärkt trygghet och studiero i skolan* (U 2023:06), *Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter* (Ju 2023:22) och utredningen *En förbättrad elevhälsa* (U 2024:01). Under arbetets gång har vi även fått information av Polismyndigheten om arbetet med det så kallade Bob-uppdraget. Bob står för barn och unga i organiserad brottslighet och är ett regeringsuppdrag till bland andra Polismyndigheten (Ju 2023/02529).

3 Samhällets brottsförebyggande arbete gällande barn och unga

I kapitlet beskriver vi socialtjänstens, Statens institutionsstyrelses (SiS), Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, Tullverkets och skolans uppdrag, med särskilt fokus på åtgärder på individnivå inom ramen för ett brottsförebyggande arbete. Vidare beskrivs olika former av individinriktad brottspreventiv samverkan. Vi redogör också för några av regeringens och riksdagens aktuella åtgärder för att förebygga brott bland barn och unga. Inledningsvis redogör vi för utvecklingen av den grova kriminalitet som i större utsträckning kommit att involvera barn och unga i Sverige.

3.1 Allvarlig brottslighet bland unga har ökat i omfattning

Vår utredning har i uppdrag att analysera och föreslå ny författningsreglering som medger att uppgifter kan utbytas i större utsträckning i brottsförebyggande syfte mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter. Uppdraget ska förstås mot bakgrund av den allvarliga brottsutvecklingen bland barn och unga i Sverige.

I direktiven (dir. 2023:120) motiverar regeringen uppdraget till oss med att Polismyndigheten under senare tid vittnat om att allt yngre personer påträffas, såväl som offer som gärningsmän, i samband med grova våldsbrott och kriminella nätverksuppgörelser. Genom att använda sig av yngre personer som utförare kan äldre kriminella skydda sig själva från exponering och straff.

Regeringen framhåller vidare att det är oacceptabelt att barn och unga socialiseras och rekryteras in i organiserad brottslighet och en kriminell livsstil och att barn har rätt till skydd mot alla former av våld och utnyttjande. Ytterligare åtgärder behöver därför enligt

regeringen vidtas för att förhindra att de socialiseras eller rekryteras in i gängkriminalitet och begår grova brott, liksom för att förhindra att barn och unga skadar andra.

Regeringen framhåller också i våra direktiv att det är viktigt att upptäcka och identifiera barn och unga som är i behov av stöd i ett tidigt skede. Tidiga insatser är viktiga för att förebygga en ogynnsam utveckling, normbrytande beteende, brottsutsatthet och kriminalitet bland barn och unga. I arbetet med att förebygga och förhindra att barn och unga utsätts för eller begår brott är socialtjänsten och skolan centrala aktörer tillsammans med polisen. Ett effektivt brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete förutsätter enligt regeringen ett ändamålsenligt informationsbyte mellan berörda aktörer. I en rapport från Brottsförebyggande rådet (Brå) beskrivs utvecklingen av det dödliga våldet i Sverige från 1990-talet och framåt (Brå 2024a). Av rapporten framgår att dödligt våld i kriminell miljö i Sverige har ökat i snart två decennier.

I en annan rapport från Brå beskrivs hur yngre barn rekryteras av äldre barn eller ungdomar, varpå de mer eller mindre omedelbart dras in i grov brottslighet. Barn i 12–15-årsåldern rekryteras till kriminella nätverk av andra unga som ofta är 15–20 år (Brå 2023). Brås analyser visar även att misstankar om vapenbrott, narkotikaöverlåtelse, utpressning och bedrägerier har ökat tydligt under åren 2012–2022, för barn som inte är straffmyndiga och barn under 18 år (ibid.). Unga under 21 år stod för omkring hälften av alla misstankar om mord med skjutvapen under 2022, vilket kan jämföras med omkring en fjärdedel tio år tidigare. Under 2022 avsåg dessutom 12 procent av misstankarna barn under 18 år (ibid.).

Under 2023 har rekordmånga 15-åringar åtalats för mord, mordförsök, förberedelse eller anstiftan till mord enligt Polismyndigheten. Det finns även flera exempel på barn under 15 år som har dödats inom ramen för gängkriminaliteten. Inte sällan rekryterar den organiserade brottsligheten barn som redan är kända av socialtjänsten eller placerade vid verksamheter som drivs av SiS. Rekryteringen av barn till kriminalitet kan även ske direkt i skolmiljön (Polismyndigheten 2023).

Arbetsmiljöverket skriver att myndighetens analys talar för att våld och hot i skolan blivit vanligare under den senaste tioårsperioden. Grundskolan är den skolform som både i antal anmälningar

och proportionellt bidrar med flest anmälda allvarliga händelser i arbete orsakat av hot och våld i skolan (Arbetsmiljöverket 2024).

Skolundersökningen om brott har genomförts återkommande sedan 1995, och har sedan 1999 genomförts av Brå, som har i uppdrag att genomföra undersökningen minst vart tredje år. Resultaten från Skolundersökningen om brott 2023 visar att 45,3 procent av eleverna uppger att de har utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under de senaste tolv månaderna. Andelen utsatta är på ungefär samma nivå som 2021, men dessförinnan har utsattheten legat på en högre nivå. Utsatthet för sexualbrott är 2023 på den lägsta nivån under hela mätperioden (12,5 procent). De tillfrågade eleverna som har utsatts för brott svarar ofta att det sker i skolmiljön. Det är den vanligaste brottsplatsen för både mindre grov och grövre misshandel, samt för fysiska sexuella kränkningar bland pojkar (Brå 2024b).

3.2 Ambitionerna växer i det brottsförebyggande arbetet kring barn och unga

Regeringen har utöver vår utredning även tillsatt andra utredningar med uppdrag att lämna förslag på ny författningsreglering i syfte att medge ett större utbyte av uppgifter i brottsförebyggande syfte. Vår utredning ingår som en del i en större helhet, där regeringen vidtar en rad åtgärder för att förbättra det brottsförebyggande arbetet bland annat genom att underlätta uppgiftsutbytet mellan myndigheter och mellan andra aktörer. Nedan omnämns två aktuella lagrådsremisser samt några av de aktuella utredningar som för närvarande bereds i Regeringskansliet, som direkt eller indirekt berör frågor om utbyte av uppgifter i brottsförebyggande syfte.

I lagrådsremissen *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*, som överlämnades till Lagrådet i juli 2024, föreslås att en ny socialtjänstlag ska träda i kraft den 1 juli 2025. Bland annat föreslås att det ska framgå av de övergripande målen för socialtjänsten att socialtjänsten ska arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig, att kommunens ansvar för planering av insatser ska utvidgas till att omfatta hela socialtjänstens verksamhetsområde och att kommunen särskilt ska väga in behovet av tidiga och förebyggande insatser vid planeringen. För att social-

tjänsten ska kunna nå fler på ett enklare sätt och i ett tidigare skede föreslås även att socialnämnden ska få befogenhet att erbjuda vissa insatser utan individuell behovsprövning. I lagrådsremissen *Ett stärkt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden* lämnas förslag som ska komplettera den nya socialtjänstlagen. Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att det tydliggörs i den nya socialtjänstlagen att socialnämnden ska arbeta för att förebygga och motverka brottslighet. Vidare föreslås att socialnämnden ska arbeta aktivt för att förebygga och motverka brottslighet bland barn och unga.

I lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*, som överlämnades till Lagrådet i september 2024, föreslås bland annat en ny uppgiftsskyldighet för skolan, som innebär att skolan ska lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter, om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, se vidare i avsnitt 4.8.3.

I promemorian *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* (Ds 2023:15) föreslås bland annat att en myndighet inom socialtjänsten under vissa förutsättningar ska få lämna ut uppgifter som rör ett barn till en annan sådan myndighet i samma eller i en annan kommun om det finns risk för att barnet kommer att utöva eller utsättas för brottslig verksamhet.

I februari 2024 tillsatte regeringen en särskild utredare med uppdrag att göra en översyn av den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation. Syftet är att stärka den statliga barn- och ungdomsvårdens vårdande uppdrag och del i vårdkedjan för att säkerställa att barn och unga ges en trygg och kvalitativ vård, skola och behandling. I dag ansvarar SiS för den statliga barn- och ungdomsvården. I detta ansvar ligger bland annat att planera, leda och driva de 21 särskilda ungdomshemmen (dir. 2024:13).

Under maj 2024 överlämnades betänkandet *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga* (SOU 2024:30). Betänkandet innehåller förslag om att staten får ansvar för att gripa in, besluta om och följa upp brottsförebyggande åtgärder för barn och unga som riskerar att begå allvarlig brottslighet.

Delbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar* (SOU 2024:63) innehåller förslag om att det i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska införas en ny generell sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör

utlämnande av annars sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet, bland annat i brottsförebyggande syfte.

3.3 Det finns olika definitioner av brottsförebyggande arbete

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av brottsförebyggande arbete. Begreppet kan behöva definieras och avgränsas på olika sätt beroende på sammanhang (prop. 2022/23:43 s. 15). I Brås publikation *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete* definieras brottsförebyggande som något som syftar till att förhindra att människor begår brott, genom att försöka påverka antingen vissa omständigheter i en situation där brott riskerar att begås, eller vissa personers benägenhet (motivation) att begå brott (Brå m.fl. 2020).

I Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet definieras det brottsförebyggande arbetet som aktiviteter som myndigheten genomför eller aktivt deltar i med det primära syftet att förhindra att brott begås (Polismyndigheten 2022).

Brottsförebyggande arbete delas vanligtvis in i tre nivåer – generell, selektiv och indikerad. Generell prevention är allmän och riktas till befolkningen i stort, den selektiva preventionsnivån är riktad till identifierade riskgrupper eller individer och den indikerade nivån har mer karaktären av behandlande eller förändrande insatser (Söderberg 2016).

Vår utredning har ett fokus på brottsförebyggande arbete som rör individer. Det är framför allt i arbetet kring individer som det kan finnas ett behov av att dela sekretesskyddade uppgifter. Generella brottsförebyggande insatser aktualiserar mera sällan ett behov av att dela annars sekretessbelagda uppgifter mellan myndigheter.

En särskild fråga är gränsdragningen mellan det generella förebyggande arbetet som framför allt ligger inom socialtjänstens, men även skolans, grunduppdrag, och det mer specifikt brottsförebyggande arbetet. Att avgöra vilken eller vilka typer av brottsförebyggande åtgärder som kan vara aktuella förutsätter en förståelse för de inblandade aktörernas uppdrag och befogenheter. I följande avsnitt redogör vi därför för socialtjänstens, SiS, Polismyndighetens, Säkerhetspolisens, Tullverkets och skolans uppdrag, med ett särskilt

fokus på åtgärder på individnivå som dessa kan vidta inom ramen för ett brottsförebyggande arbete.

3.4 Socialtjänstens och SiS brottsförebyggande arbete

3.4.1 Socialtjänstens uppdrag

Enligt 1 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, ska samhällets socialtjänst på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

Varje kommun ansvarar för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver, se 2 kap. 1 § SoL. Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer, vanligen av en socialnämnd. SiS är en statlig myndighet som framför allt bedriver socialtjänst. När vi använder begreppet socialtjänst i det följande avser vi dock den verksamhet som bedrivs av kommunala myndigheter inom socialtjänsten. När vi avser SiS så anges det uttryckligen i texten.

I 3 kap. 1 § SoL anges de uppgifter som vilar på socialnämnden inom socialtjänsten. Socialtjänstens uppgifter kan sammanföras i tre huvudfunktioner:

- *Strukturinriktade insatser*, som syftar till en god samhällsmiljö. Hit räknas medverkan i samhällsplaneringen, arbete med sociala problem i samhället och uppsökande verksamhet.
- *Allmänt inriktade insatser*, varmed åsyftas generellt utformade sociala insatser inom exempelvis barnomsorg och äldreomsorg. Av särskild vikt är här insatser som avser att tillgodose behov av information, barns och ungdomars omvårdnad och utveckling, arbete och försörjning, självständigt boende med mera samt social jour.

- *Individuellt inriktade insatser*, som avser sociala tjänster direkt anpassade till den enskilde individens behov. Hit räknas bland annat kommunal behovsprövad ekonomisk hjälp, upplysningar, samtal och rådgivning om ekonomi, barnuppfostran, samlevnad och så vidare, andra förebyggande insatser och hjälpåtgärder som motiveras av den aktuella situationen, fortlöpande kontakt för stöd och rådgivning vid problembearbetning (bland annat familjerådgivning och gruppterapi), erbjudande om behandling och vård i olika former samt insatser som gäller nyinflyttades och invandrares förhållanden (Lundgren & Sunesson 2024).

Socialnämndens särskilda ansvar för barn och unga regleras bland annat i 5 kap. 1 § SoL. Enligt bestämmelsen ska socialnämnden bland annat verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden, ha ett nära samarbete med hemmen för att främja en allsidig personlighetsutveckling och en gynnsam fysisk och social utveckling hos barn och unga och särskilt följa utvecklingen hos barn och unga som har visat tecken på en ogynnsam utveckling. Nämnden ska bland annat bedriva uppsökande verksamhet och annat förebyggande arbete för att förhindra att barn och unga far illa och tillsammans med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs uppmärksamma och verka för att barn och unga inte vistas i miljöer som är skadliga för dem.

Socialnämnden har också ansvar för att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får hjälp och stöd (5 kap. 11 § SoL). Till socialnämndens uppgifter hör vidare att verka för att den som utsätter eller har utsatt närstående för våld eller andra övergrepp ska ändra sitt beteende (5 kap. 11 a § SoL).

SoL innehåller flera bestämmelser som innebär att socialtjänsten ska samverka med andra aktörer. Enligt 3 kap. 4 § SoL ska socialnämnden i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp. När det är lämpligt ska nämnden härvid samverka med andra samhällsorgan och med organisationer och andra föreningar. Även när det gäller socialnämndens insatser för den enskilde anges i 3 kap. 5 § SoL att nämnden i mån av behov ska samverka med andra samhällsorgan, organisationer och föreningar. Kravet på samverkan uttrycks särskilt i arbetet med barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa. Enligt 5 kap. 1 a § SoL gäller att socialnämnden ska samverka med samhällsorgan,

organisationer och andra som berörs av frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa och att nämnden aktivt ska verka för att samverkan kommer till stånd. Samverkan ska ske både på individnivå och på övergripande nivåer (se prop. 2002/03:53 s. 58).

Som nämnts ovan har regeringen beslutat en lagrådsremiss med förslag om att en ny socialtjänstlag ska träda i kraft den 1 juli 2025.

3.4.2 Socialtjänstens brottsförebyggande roll

I lagrådsremissen *Ett stärkt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden* föreslås att ett uttalat brottsförebyggande ansvar ska regleras i den nya socialtjänstlagen. Socialnämndens ansvar i det brottsförebyggande arbetet ska enligt förslaget regleras genom dels en ålderneutral bestämmelse, dels en specifik bestämmelse för barn och unga.

I Socialdepartementets promemoria *Ett förtydligt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden* (S2023/03181) som ligger till grund för lagrådsremissen anges att brottsförebyggande åtgärder syftar till att motverka att brott begås och att de många faktorer som på olika sätt påverkar människors benägenhet att begå brott liksom tillfällena att begå brott gör att arbetet spänner över en mängd olika områden och kan omfatta åtgärder av varierande slag. I promemorian berörs frågan om gränsen mellan det allmänt förebyggande och det specifikt brottsförebyggande arbetet bland annat i följande uttalande.

Socialtjänsten har redan i dag uppdrag och ansvar att arbeta förebyggande (...). Det handlar inte minst om att förebygga sociala problem, exempelvis genom att i det uppsökande arbetet identifiera risker och sociala problem och erbjuda enskilda stöd och hjälp eller genom att tidigt främja och stärka faktorer som kan ha skyddande effekt. (...) Samma bakgrundsfaktorer är i hög utsträckning närvarande vid flera olika samhällsproblem, som missbruk, ohälsa, våld och kriminalitet. Ett brett förebyggande arbete som påverkar dessa bakgrundsfaktorer kan därför ha positiv effekt på flera problemområden samtidigt (...) Ett allmänt preventivt arbete, med breda insatser som spänner över flera områden, kan dock medföra att den allvarliga problematiken med potentiell kriminalitet och kriminalitet inte får den uppmärksamhet som krävs. Det riskerar i sin tur att leda till att ändamålsenliga insatser används i allt för liten utsträckning (...). Det allmänna preventiva arbetet behöver därför kompletteras med ett tydligt brottsförebyggande fokus där särskilda brottsförebyggande och återfallsförebyggande

insatser används. (...) Fokus bör vara den sociala brottspreventionen, vilken syftar till att minska individers risk och benägenhet att begå brott och återfalla i brott snarare än situationell prevention, vilken avser att förändra en plats eller situation där brott kan begås (s. 32–33).

Socialtjänsten bedriver redan i dag ett brottsförebyggande arbete med barn och unga som sträcker sig från generellt förebyggande arbete till individuellt anpassade insatser till barn och unga med normbrytande beteende eller som begår allvarliga brott (Kunskapsguiden 2024a).

Socialnämnden har som framgått ovan ett särskilt ansvar för barn och unga. Enligt 11 kap. 1 § SoL ska socialnämnden utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden. När en anmälan rör barn eller unga ska socialnämnden enligt 11 kap. 1 a § SoL genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd.

3.4.3 Frivillighet, mellantvång och tvång

Socialtjänstens verksamhet bygger på frivillighet. En utgångspunkt är alltså att socialtjänstens förebyggande arbete ska ske i samförstånd med barnet eller den unge.

När vård inte kan ske med samtycke finns dock olika möjligheter för socialtjänsten att använda tvång. Enligt 3 kap. 6 a § SoL får socialnämnden besluta om öppna insatser för ett barn som har fyllt 12 år även utan vårdnadshavarens samtycke om det är lämpligt och barnet samtycker till det.

Enligt LVU kan socialnämnden vidare besluta om vård utan samtycke. Sådan vård ska beslutas om det på grund av fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas (2 § LVU). Vård ska också beslutas om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende (3 § LVU). Vård ska även beslutas om den som dömts till sluten ungdomsvård enligt 32 kap. 5 § brottsbalken vid verkställighetens slut bedöms vara i uppenbart behov av fortsatt vård för att inte löpa sådan risk som avses i 3 § första stycket LVU. Ett

beslut om vård enligt 2 § LVU kan avse en person under 18 år, medan ett beslut om vård enligt 3 § LVU också kan avse en person som har fyllt 18 men inte 20 år om sådan vård med hänsyn till den unges behov och personliga förhållanden i övrigt är lämpligare än någon annan vård och det kan antas att behövlig vård inte kan ges med den unges samtycke.

I 22 § LVU finns bestämmelser om så kallat mellantvång. Om det kan antas att den som är under 20 år till följd av ett beteende som avses i 3 § kommer att behöva beredas vård enligt LVU om beteendet fortsätter och det stöd eller den behandling som den unge behöver inte kan ges med samtycke av den unge själv, om han eller hon har fyllt 15 år, och av den unges vårdnadshavare, får socialnämnden besluta att den unge ska hålla regelbunden kontakt med en särskilt kvalificerad kontaktperson som socialnämnden utsett, eller att den unge ska delta i behandling i öppna former inom socialtjänsten. När ett sådant beslut meddelas, ska en särskild behandlingsplan finnas.

En särskilt kvalificerad kontaktperson är en insats som kan användas i situationer när den unge har behov av bland annat särskilt stöd och särskild vägledning av en vuxen person. Kontaktpersonen har ett särskilt ansvar för den unge som innebär att dels ge stöd och vägledning, dels hjälpa den unge i frågor om samhällets insatser och åtgärder. Med behandling i öppna former inom socialtjänsten avses den behandling en socialsekreterare eller behandlare inom ramen för öppenvård kan ge. Det kan vara öppenvårdsteam med exempelvis familjeterapeuter och socialpedagoger med särskilda inriktningar. Beslut om behandling i öppna former kan innebära individuell behandling för den unge eller behandling i grupp.

Det har uttalats att det generellt är angeläget att socialnämnden inte utan vidare släpper kontakten med unga som har visat tecken till en ogynnsam utveckling i situationer när förutsättningarna för vård enligt LVU inte är uppfyllda och samtycke till insatser inte har kunnat erhållas (Lundgren & Sunesson 2024). Den möjlighet till ingripande som skapas genom 22 § LVU minskar inte heller det ansvar som nämnden har enligt SoL. Detta innebär således att socialtjänsten även efter ett beslut enligt 22 § LVU behöver fortsätta att motivera till frivilliga insatser enligt SoL (Socialstyrelsen 2019).

Det finns inga sanktionsmöjligheter om den unge inte följer behandlingsplanen. För att ett beslut enligt 22 § LVU ska kunna verkställas krävs således att den unge medverkar.

Även om utgångspunkten är att socialtjänsten ska arbeta utifrån frivillighet och i samförstånd med den enskilde finns det således möjligheter och skyldigheter för socialtjänsten att använda olika mått av tvång i vissa sammanhang.

I departementspromemorian Ds 2024:30, *En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas*, lämnas förslag om en ny lag som ger socialnämnden befogenheter att besluta om insatser i öppna former och särskilda föreskrifter till vårdnadshavare, barn och unga (som fyllt 18 år men som inte har fyllt 21 år) när samtycke till dessa saknas. Enligt förslaget ska beslut om sådana insatser bland annat kunna ske när det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att barnet kommer att utveckla ett missbruk av beroendeframkallande medel, involveras i eller ägna sig åt brottslig verksamhet eller uppvisa något annat socialt nedbrytande beteende. I förslaget anges vidare att socialnämnder ska kunna förena beslut om insatser till vårdnadshavare med vite. Om barnet eller den unge inte följer ett beslut om insatser i öppna former föreslås en reglering som innebär att socialnämnden ska få kalla barnet eller den unge samt barnets vårdnadshavare till ett samtal i syfte att förmå barnet eller den unge att efterleva beslutet. Lagförslaget innebär vidare möjligheter att besluta om provtagning för kontroll av nykterhet och drogfrihet samt elektronisk övervakning för kontroll av skyldighet att under vissa tider uppehålla sig i bostaden eller annan anvisad plats som kan likställas med bostad. Enligt promemorian bör, som en följd av förslagen, de nuvarande bestämmelserna om så kallat mellantvång i 22 och 23 §§ LVU upphävas.

3.4.4 Socialtjänstens brottsförebyggande arbete på individnivå

Socialstyrelsen rekommenderar fem insatser som socialtjänsten bör erbjuda barn med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. För barn 6–11 år rekommenderas beteendebaserade föräldraskapsstödsprogram vilka bland annat syftar till att stärka föräldra-barnrelationen och föräldrarnas uppfostringsstrategier. För samma grupp

rekommenderas även multimodala¹ KBT-baserade färdighets-
träningsprogram, som bland annat syftar till att stärka förmågan
till känsloreglering, problemlösning och socialt samspel. Förutom
barngrupp innehåller programmen insatser till föräldrar och kon-
takt med skolpersonal för att omgivningen ska kunna stödja barnet
i färdighetsträningen.

För barn 12–17 år rekommenderas strukturerad familjebehandling
i öppenvård som bland annat syftar till att minska konflikter i famil-
jen, stärka föräldrarnas uppfostringsstrategier och barnets prosociala
beteende. Socialstyrelsen rekommenderar även Treatment Foster
Care Oregon (TFCO) som alternativ till institutionsvård för barn
12–17 år med hög risk för fortsatt normbrytande beteende. Treatment
Foster Care Oregon är en form av strukturerad familjebehandling
som ges under tiden barnet är placerad i en behandlingsfamilj. För-
utom behandlingsfamilj består programmet av en ungdomsterapeut
och en färdighetstränare som arbetar direkt med barnet, och en
familjeterapeut som arbetar med ursprungsfamiljen. Slutligen
rekommenderas strukturerad, individuell KBT-baserad beteende-
och färdighetsträning. Insatsen ges individuellt och syftar bland
annat till att utveckla prosociala beteenden och tankesätt samt fär-
digheter som självkontroll, problemlösning och konsekvenstänk-
ande. Beteende- och färdighetsträning kan med fördel kompletteras
med insatser riktade till föräldrar/familj och skola för att samtidigt
påverka riskfaktorer i barnets omgivning (Kunskapsguiden 2024b).

Gemensamt för de insatser som Socialstyrelsen rekommenderar
är bland annat att de är multimodala och riktade mot faktorer hos
både barn och föräldrar. I många fall inbegrips även de sociala sam-
manhangen runt barnet såsom kamrater, skola och fritid. Exempel-
vis kan skolpersonal och fritidsledare behöva nya strategier för att
bemöta barnet eller så behövs stöd och extra anpassningar i skolan.
Omständigheter som skapar stress och orsakar problem, såväl
hemma som i skolan, på fritiden och i närmiljön, kan också behöva
påverkas. Prosociala beteenden, färdigheter och tankar behöver för-
stärkas överallt där barnet prövar och tillämpar nya strategier, såsom i
hemmet, på fritiden och i skolan. Det har påpekats att flera av dessa
förändringar ligger utanför socialtjänstens mandat varför samverkan
och samordning med andra myndigheter och aktörer ofta är nöd-

¹ Multimodala insatser kännetecknas av att de är inriktade på flera olika riskfaktorer och
arenor i den unges liv.

vändigt (Socialstyrelsen 2021). Det påpekas ofta att insatser som involverar både den unge, vårdnadshavarna och omgivningen såsom skola och fritid samt insatser som består av en kombination av psykosociala och pedagogiska stödinsatser, generellt har visat sig ha bättre effekt för unga med missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende (Socialstyrelsen 2019).

Även om socialtjänsten kan anses vara en av huvudaktörerna inom det brottsförebyggande arbetet framhålls ofta att en väl fungerande samverkan krävs för att få en helhetssyn och för att nå framgång i arbetet. Samverkan utgör en central del i flera av de konkreta insatser som ingår i socialtjänstens verktygslåda, till exempel sociala insatsgrupper (SIG), olika typer av föräldraskapsstöd och tidiga samordnade insatser (Socialdepartementet S2023/03181).

3.4.5 SiS uppdrag och brottsförebyggande arbete

SiS bedriver vård av vuxna enligt lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) vid SiS LVM-hem. Vid SiS särskilda ungdomshem bedrivs individuellt anpassad tvångsvård av barn och unga enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). SiS ansvarar även för verkställigheten av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU). Vid hemmen finns även möjlighet att bereda plats för barn, unga och vuxna som vårdas utan tvång med stöd av SoL.

SiS ska inom ramen för sin verksamhet säkerställa att de barn, unga och klienter som vårdas vid hemmen får en ändamålsenlig, god och rättssäker vård samt bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk, kriminalitet och annat socialt nedbrytande beteende. SiS ansvarar för planering, ledning och drift av de särskilda ungdomshemmen och LVM-hemmen, anvisning av platser till hemmen, ekonomisk styrning, resultatuppföljning och kontroll samt för metodutveckling, forskning, uppföljning av vårdresultat och utvecklingsarbete. Myndigheten ansvarar för att placerade barn och ungas rätt till utbildning kan tillgodoses under placeringstiden och är huvudman för den skolverksamhet som bedrivs på de särskilda ungdomshemmen. Som vårdgivare ansvarar SiS för hälso- och sjukvård som är öppen och frivillig och har att för-

hålla sig till gällande bestämmelser inom hälso- och sjukvården (SiS 2024a).

SiS huvudsakliga vård- och behandlingsuppdrag är att avbryta kriminalitet, missbruk och annat socialt nedbrytande beteende. Vården är beroende av den enskildes behov och den placeringsgrund socialnämnden beslutar om. För LVM-vården är uppdraget begränsat till att avbryta missbruk samt motivera till vidare vård (SiS 2024a).

Begreppen vård och behandling är sammanvävda inom SiS. Vård har en bredare innebörd och inkluderar exempelvis mer generella behov av omsorg, stabilisering och omvårdnad, insatser med stöd av hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt skydd. Med behandling avses riktade insatser utifrån individuella behov som bland annat syftar till att minska riskfaktorer och träna färdigheter (ibid).

De barn, unga och klienter som vårdas inom myndigheten har omfattande psykosociala vårdbehov, ofta i kombination med psykiatriska behov och neuropsykiatriska funktionsvariationer. Sammantaget ger detta ofta en mycket komplex behovsbild. En viktig förutsättning för ett gott resultat är att miljön är trygg, säker och trivsamt samt att vården präglas av delaktighet (ibid).

I syfte att kunna möta komplexa och individuella behov är SiS avdelningar speciellt utformade för vård av olika målgrupper med skilda vårdbehov. När barnet, den unge eller klienten bedöms ha bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv, behöver öppna vårdinsatser ta vid. På så sätt bedrivs verksamheten i samverkan med andra aktörer såsom socialtjänst, hälso- och sjukvård och skola där SiS är en länk i en längre vårdkedja. Det pågår arbete med att utveckla säkerheten samt vården och behandlingen för de barn och unga som har högst risk för återfall i brott, våld, avvikning och fritagning (ibid).

3.5 Polismyndighetens, Säkerhetspolisens och Tullverkets brottsförebyggande arbete

3.5.1 Polismyndighetens uppdrag

Till Polismyndighetens uppgifter hör enligt 2 § polislagen (1984:387) att

- förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten,
- övervaka den allmänna ordningen och säkerheten och ingripa när störningar har inträffat,
- utreda och beivra brott som hör under allmänt åtal,
- lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp, när sådant bistånd lämpligen kan ges av polisen,
- fullgöra den verksamhet som ankommer på Polismyndigheten enligt särskilda bestämmelser.

Det har uttalats att Polismyndighetens brottsförebyggande verksamhet i egentlig mening är sådan verksamhet som är riktad till personer som inte är föremål för rättsväsendets åtgärder på grund av brott, till exempel information till skolelever. En bredare förståelse för begreppet har emellertid förordats i förarbeten, med innebörden att alla aktiviteter som polisen vidtar i syfte att förhindra eller försvåra genomförandet av brott, brottslig verksamhet eller ordningsstörningar omfattas (prop. 2011/12:171 s. 11).

I Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet definieras detta arbete som aktiviteter som myndigheten genomför eller aktivt deltar i med det primära syftet att förhindra att brott begås (Polismyndigheten 2022). I strategin anges att det brottsförebyggande arbetet ska vara problemorienterat och underrättelsebaserat, baserat på polisiär närvaro, kunskap och samverkan och främst fokuserat på situationell brottsprevention. Det anges dock att Polismyndigheten ska främja att andra aktörer, som arbetar med att minska individers benägenhet att begå brott, tar ett större ansvar för social brottsprevention och att Polismyndigheten ska delta i social brottsprevention när det bedöms att dess initiativ eller medverkan effektivt bidrar till att förebygga och förhindra brott (ibid.).

3.5.2 Polismyndighetens brottsförebyggande arbete på individnivå

Polismyndighetens brottsförebyggande arbete beskrivs således främst som ett arbete med situationell brottsprevention på övergripande nivå. Polismyndigheten deltar dock ofta som en självklar aktör i individinriktad brottsförebyggande samverkan såsom SSPF eller SIG. Polismyndighetens uppgifter inom sådan samverkan beskrivs emellertid i regel som att lämna information till andra aktörer, samt att vidta åtgärder för att kontrollera den unge, till exempel genom att hålla kontakt med vårdnadshavare och informera när den unge påträffas i olämpliga miljöer (Socialstyrelsen m.fl. 2022a).

De konkreta åtgärder som Polismyndigheten kan vidta inom ramen för ett individriktat brottsförebyggande arbete handlar ofta om riktade insatser för att förhindra att brott begås. Det kan till exempel handla om att Polismyndigheten utövar störande verksamhet genom att närvara vid tillfällen då det annars finns en risk att den unge begår brott, se betänkandet *Ny sekretesslag* (SOU 2003:99) samt prop. 2011/12:171 s. 47. Det är däremot inte Polismyndighetens uppdrag att erbjuda stöd till enskilda eller att genom egna åtgärder agera socialpreventivt.

3.5.3 Säkerhetspolisens uppdrag och brottsförebyggande arbete

Säkerhetspolisens verksamhet är indelad i fem huvudområden; kontraspionage, kontraterrorism, författningsskydd, personskydd och säkerhetsskydd. Tyngdpunkten i Säkerhetspolisens uppdrag är att förebygga brott och syftet med verksamheten är alltså att förhindra att brott över huvud taget begås. Säkerhetspolisens huvudsakliga uppgifter och ansvar framgår av 3 § polislagen (1984:387) och förordningen (2022:1719) med instruktion för Säkerhetspolisen. Säkerhetspolisen arbetar framför allt med att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott mot Sveriges säkerhet eller terrorbrott och att skydda den centrala statsledningen. En form av förebyggande verksamhet är att Säkerhetspolisen kontakter personer som misstänks planera brottslig verksamhet och som därigenom blir medvetna om Säkerhetspolisens intresse, vilket i sig kan leda till att den brottsliga

verksamhet som planerades aldrig blir av (jfr betänkandet *En tydligare organisation för Säkerhetspolisen*, SOU 2012:77).

Säkerhetspolisen är också nationell säkerhetstjänst, vilket innebär att myndigheten arbetar för att höja säkerhetsnivån i Sverige. Det görs dels genom att avslöja och reducera säkerhetshot som riktas mot Sverige, dels genom att reducera sårbarheter. Myndigheten bedriver omfattande säkerhetsunderrättelseverksamhet för att ta fram hot- och sårbarhetsbedömningar. Verksamheten är inriktad på att avslöja om viss brottslighet kan komma att begås. Bedömningarna tjänar som underlag för beslut om vilka åtgärder Säkerhetspolisen ska vidta i sitt förebyggande arbete (ibid).

3.5.4 Tullverkets uppdrag och brottsförebyggande arbete

Tullverket har, till skillnad från Polismyndigheten, inte ett generellt uppdrag att bekämpa brott. Tullverket uppvisar i stället likheter med Säkerhetspolisen och Kustbevakningen, som båda har ett visst, väldefinierat, område inom vilket de kan sägas ha huvudansvaret för att förebygga, upptäcka, utreda och i viss utsträckning lagföra brott (prop. 2023/24:132 s. 288). Tullverket har framför allt till uppgift att övervaka och kontrollera varuflödet in i och ut ur Sverige. Tullverkets uppdrag styrs främst av tullbefogenhetslagen (2024:710) och förordningen (2016:1332) med instruktion för Tullverket. I sin kontrollverksamhet och brottsbekämpning ska Tullverket arbeta aktivt för att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet i samband med in- och utförsel av varor, se 2 kap. 1 § tullbefogenhetslagen och prop. 2023/24:132 s. 172.

3.6 Skolans brottsförebyggande arbete

3.6.1 Skolans uppdrag

I regeringens skrivelse *Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet* (skr. 2023/24:68) anges att skolan och förskolan på flera sätt kan bidra i arbetet med att förebygga brott. Regeringen pekar på att en fullgjord skolgång kan vara en stark skyddsfaktor mot kriminalitet och ett flertal andra problem senare i livet. Åtgärder för ökad kvalitet och en mer lik-

värdig utbildning, värdegrundsarbete, arbete för att skapa trygghet och studiero samt tidiga insatser för att alla elever ska nå utbildningens mål är därför viktiga utgångspunkter för skolans brottsförebyggande arbete enligt regeringen.

I en rapport från Skolverket om skolans roll i det brottsförebyggande arbetet anges att skolan i stor utsträckning arbetar brottsförebyggande även om skolan inte formellt har ett sådant ansvar och att centralt för detta är skolans uppgift att arbeta för att alla elever ska nå målen för utbildningen och att i alla delar av utbildningen utgå från den värdegrund som ligger till grund för Sveriges demokratiska samhällsform (Skolverket 2023). Skolans grundläggande uppdrag beskrivs således som en central aspekt av samhällets brottsförebyggande åtgärder i stort.

Skolans grundläggande uppdrag kommer till uttryck i 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) som stadgar att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden och att den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Det anges vidare att utbildningen syftar till att i samarbete med hemmen främja barns och elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvars-kännande individer och medborgare.

Formuleringarna är allmänt hållna och utgör i första hand en grundval för tolkningen av andra mer konkret utformade bestämmelser (prop. 2009/10:165 s. 634). Skollagen innehåller en stor mängd bestämmelser som på olika sätt konkretiserar hur utbildningen ska genomföras, vilka typer av stöd skolan ska bidra med och hur skolan ska agera i olika situationer.

I regeringens brottsförebyggande strategi anges att skolan och förskolan även kan bidra med mer riktade insatser i det brottsförebyggande arbetet. Viktiga delar i detta arbete är att tidigt upptäcka, uppmärksamma och anmäla oro kring barn och unga med risk för en ogynnsam utveckling, som kan leda till stödinsatser som är an-

passade efter barnets situation. I skolan kan elevhälsan vara navet i detta arbete. Det anges vidare att skolan behöver samverka med exempelvis socialtjänst, polis och hälso- och sjukvård när behov finns av samordnade insatser från flera aktörer. I strategin lyfts ett behov av att öka effektiviteten och kvaliteten i det återfallsförebyggande arbetet för barn och unga, både för att förhindra fortsatt kriminalitet under pågående stödinsatser och för att öka förutsättningarna för ett liv utan brott efter genomförd vård och behandling. En förutsättning för detta är en effektiv samverkan mellan de aktörer som berörs, exempelvis inom ramen för SIG, SSPF-arbete eller andra samverkansmodeller (skr. 2023/24:68).

När det handlar om hur skolan kan arbeta brottsförebyggande på individnivå aktualiseras två olika perspektiv som härrör från olika ansvarsområden för skolan. För det första kan skolan vara en aktör som bidrar med stöd till en elev som befinner sig i eller i riskzonen för kriminalitet. Skolans roll i detta avseende kan relateras till skolans övergripande ansvar för elevens utveckling och elevhälsoansvaret. För det andra har skolan en uppgift att skydda elever och personal från att utsättas för brott i skolmiljön. Skolans roll i detta avseende kan relateras till skolans arbetsmiljöansvar, ansvaret för trygghet och studiero, tillsynsansvaret med mera. Utifrån båda perspektiven kan skolan sägas ha ett särskilt ansvar som är av betydelse för det brottsförebyggande arbetet, och det kan i båda fallen finnas behov av mer riktade åtgärder på individnivå.

3.6.2 Skolans stödåtgärder

Som framgått ovan har skolan ett brett övergripande ansvar för elevernas utveckling enligt 1 kap. 4 § skollagen. Enligt 2 kap. 25 § skollagen gäller vidare att det för eleverna i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården

och socialtjänsten. I förarbetena till bestämmelsen uttalas att en utgångspunkt är att lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma generella faktorer och att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper. I det individuellt inriktade arbetet har elevhälsan ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling (prop. 2009/10:165 s. 276).

Elevhälsoarbetet ska vara en del av undervisningen och det som sker mellan lektioner, på till exempel raster. Ett framgångsrikt elevhälsoarbete förutsätter att skolor länkar samman elevhälsoarbetet med övriga uppdrag enligt skollagen och läroplaner, till exempel de övergripande stadgandena i 1 kap. 4 § skollagen och till skrivningar i läroplanerna om att omsorgen om den enskilda elevens hälsas, välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten (Skott 2023). Skolan har således ett relativt brett ansvar att ge stöd till elever som av något skäl hindras från att nå målen med utbildningen.

De centrala bestämmelserna i skollagen som reglerar stödinsatser på individnivå finns i 3 kap. 5 och 7–9 §§ skollagen. Enligt bestämmelserna ska en elev – om det framkommit att det kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas – skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen (5 §) eller särskilt stöd (7–9 §§).

Stöd i form av extra anpassningar är till exempel att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier. Även hjälp med att förstå texter, att förklara ett ämnesområde på annat sätt eller extra färdighetsträning inom ramen för den ordinarie undervisningen, såsom lästräning eller mattestugor, är att anse som stöd i form av extra anpassningar. Till stöd i form av extra anpassningar hör även enstaka specialpedagogiska insatser under en kortare tid. Likaså kan särskilda läromedel eller utrustning i form av till exempel tidsstöd, det vill säga hjälpmedel för att förstå och passa tider, samt digital teknik med anpassade programvaror som huvudregel anses falla inom ramen för stöd i form av extra anpassningar (prop. 2013/14:160 s. 21).

Till skillnad från stöd i form av extra anpassningar är särskilt stöd insatser av mer ingripande karaktär och är normalt inte möjliga att genomföra för lärare och övrig skolpersonal inom ramen

för den ordinarie undervisningen. Särskilt stöd för en elev beslutas av rektorn i ett åtgärdsprogram.

Bestämmelserna om extra anpassningar och särskilt stöd syftar som framgått främst till att åtgärda situationen att det kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla betygskriterier eller andra kriterier för bedömning av kunskaper. Det är således fråga om stöd som tydligt är relaterat till undervisningen och skolans kunskapsuppdrag. Behovet av särskilt stöd ska dock även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Det pekas också ofta på att dessa åtgärder kan utgöra en del av en brottsförebyggande insats i samverkan med socialtjänst och polis (Socialstyrelsen m.fl. 2022a). Extra anpassningar och särskilt stöd beskrivs ofta kunna utgöra en viktig del av multimodala insatser för barn och unga med hög risk för fortsatt normbrytande beteende (Socialstyrelsen 2021, se ovan).

När det handlar om att skolan inom ramen för det brottsförebyggande arbetet ska ge stöd på individnivå är det i regel fråga om ett arbete som sker i samverkan med andra aktörer. I Skolverkets rapport om skolans roll i det brottsförebyggande arbetet beskrivs att skolans arbete på indikerad nivå sker i samverkan med vårdnadshavare och externa aktörer som socialtjänst och polis (Skolverket 2023).

Som framgått ovan kan åtgärder som skolan vidtar på individnivå vara av betydelse för ett brottsförebyggande arbete, även om åtgärderna i sig inte i första hand syftar till att vara brottsförebyggande. Ett arbete i samverkan med socialtjänsten kan exempelvis innebära att skolpersonal tillämpar nya strategier för att bemöta eleven, eller att skolpersonal bidrar till att förstärka prosociala beteenden, färdigheter och tankar (Socialstyrelsen 2021).

3.6.3 Skolans åtgärder för en säker skola

Vid sidan av ansvaret att bidra med stöd till enskilda elever har skolan även ett ansvar för elevernas och personalens säkerhet i skolmiljön. Skolan har ett tillsynsansvar för eleverna, vilket innebär att skolan i viss utsträckning ansvarar för att eleverna inte skadas eller skadar andra under tiden de står under skolans tillsyn. Skolan har vidare ett arbetsmiljöansvar. Enligt 3 kap. 2 § arbetsmiljölagen

(1977:1160) ska en arbetsgivare vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. Med arbetstagare likställs den som genomgår utbildning, med undantag för barn i förskolan och elever i fritidshemmet. I arbetsmiljölagstiftningen regleras våld och hot i arbetsmiljön i föreskrifter om åtgärder mot våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:2). Föreskrifterna innefattar bland annat bestämmelser om att arbetsgivaren ska utreda de risker för våld eller hot om våld som kan finnas i arbetet samt vidta de åtgärder som kan föräledas av utredningen (2 §), och att arbetet ska ordnas så att risk för våld eller hot om våld så långt som det är möjligt förebyggs (3 §). I skollagen ställs vidare krav på att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Det finns således flera olika rättsliga skyldigheter för skolan som innebär att skolan måste agera för att skydda elever och personal från att skadas eller utsättas för brottsliga handlingar. I detta sammanhang bör också påpekas att vi i vårt delbetänkande *Skolor mot brott* (SOU 2024:17) föreslår ett krav på ett arbete med beredskap för allvarliga våldssituationer och på att det på varje förskole- och skolenhet ska finnas en beredskapsplan som anger de åtgärder som ska vidtas vid en sådan situation.

Det ansvar som följer av redovisade bestämmelser kan sägas innebära krav på såväl åtgärder som rör social brottsprevention som åtgärder som är mer orienterade mot situationell brottsprevention. En skola kan arbeta socialt med konflikthantering i syfte att deskalera konflikter innan de leder till allvarliga våldshandlingar. Det kan också handla om att förstärka övervakningen på skolan i syfte att avskräcka från brottslig verksamhet, till exempel genom rastvakter, övervakningskameror eller liknande. Liksom beträffande skolans stödåtgärder kräver som regel skolans brottsförebyggande åtgärder samverkan med externa aktörer, inte minst Polismyndigheten.

3.7 Individinriktad brottspreventiv samverkan

3.7.1 Vad är individinriktad brottspreventiv samverkan?

Som framgått av redogörelsen ovan förutsätts i regel samverkan för att det brottsförebyggande arbetet som bedrivs av skola, socialtjänst och polis ska vara effektivt. Begreppet samverkan kan förstås på olika sätt. Samverkan kan beteckna ett organisatoriskt sätt att lösa utmanande uppgifter som den egna verksamheten inte klarar på egen hand, eller en form av systematiserande samarbete (Kunskapsguiden 2024c). Ibland avgränsas begreppet samverkan till sådant samarbete som innebär att flera aktörer vidtar samordnade åtgärder, medan begreppet i andra sammanhang betecknar informationsutbytet som sådant. Det har till exempel uttalats att samverkan kring barn som riskerar att fara illa kan vara såväl en hjälp i arbetet med att få en god helhetsbild av barnets situation som ett sätt för de olika inblandade verksamheterna att samordna eventuella insatser (prop. 2002/03:53 s. 107).

En särskild form av samverkan har betecknats *individinriktad brottspreventiv samverkan* (Söderberg 2023). Sådan samverkan innebär att flera aktörer samarbetar både vad gäller informationsutbyte och samordnade insatser avseende en enskild.

Det mer konventionella samarbetet runt unga i utsatta livssituationer mellan polis, skola och socialtjänst har bestått i att polis eller skola gör en orosanmälan till socialtjänsten, som sedan hanterar ärendet enligt gängse ordning. Det innebär bedömning och eventuell utredning, varpå beslut om insats från socialtjänsten fattas. I utredningsskedet förekommer ofta att socialtjänsten inhämtar information från skola, BUP, familj och så vidare. Ibland fortsätter samarbetet med olika instanser för att arbeta framåt runt den unga individen. Vid misstanke om brott håller polisen förhör med den unge där socialtjänst och vårdnadshavare bjuds in att delta. I den nyare typen av samverkansformer, där SSPF är ett exempel, är det alltså vanligt att polisen finns med i samverkansarbetet runt målgruppen även på individnivå (Söderberg 2016, s. 36).

Några av de vanligaste arbetssätten för individinriktad brottspreventiv samverkan är SSPF och SIG. Det finns emellertid ett flertal andra arbetssätt och beteckningar på motsvarande samverkan.

Den konkreta organiseringen av arbetet kan skilja sig åt mellan olika modeller för samverkan, men även inom en och samma modell. Ofta finns någon form av styrgrupp som beslutar i övergripande frågor och en operativ grupp som arbetar direkt med den unge

(jfr Turner m.fl. 2015 samt Socialstyrelsen m.fl. 2022b). Styrgruppen består vanligen av personer i ledande funktioner från de olika deltagande myndigheterna. Om styrgruppen enas om att gemensam oro finns bland samverkansparterna för den aktuella unge så går ärendet vidare till en arbetsgrupp. I denna finns vanligen personer som arbetar i direkt kontakt med den unge, såsom lärare och/eller kurator från skolan, fritidsledare eller exempelvis fotbollstränare och handläggande socialsekreterare (Söderberg 2016).

Inom de arbetssätt för individinriktad brottspreventiv samverkan som finns i dagsläget, som SSPF eller SIG, möjliggörs informationsutbytet genom att den enskilde eller dennes vårdnadshavare samtycker till att inblandade aktörer utbyter information. Detta beskrivs också ofta som en central del i arbetsformen.

Kärnan i SIG är insatser och samordnat stöd från viktiga aktörer i syfte att motverka att den unge återfaller i brott. Genom att den unge och/eller vårdnadshavare samtycker till att de medverkande aktörerna får dela uppgifter om den unge har alla inblandade samma kunskap. Detta ökar förutsättningarna för att kunna ge rätt stöd i rätt tid (Socialstyrelsen m.fl. 2022a).

Själv grundtanken i SSPF baseras på att den unge/vårdnadshavare samtycker till att sekretessbelagda uppgifter får delas mellan de aktörer som ska medverka (Socialstyrelsen m.fl. 2022b).

I en vägledning för SSPF anges att ett syfte med informationsdelningen är att aktörerna ska få en gemensam bild av den unge och den unges situation för att kunna sätta in rätt åtgärder. Relevanta frågor under informationsdelningen kan vara: Hur beskrivs individens behov och situation av olika aktörer? Finns det bland aktörerna olika åsikter om hur situationen bör förstås eller hanteras? (Socialstyrelsen 2022a).

Uppgiftsutbytet i detta sammanhang syftar således till att skapa en lägesbild över den unges situation som kan utgöra underlag för en bedömning av vilka risker som föreligger och vilka åtgärder eller insatser som är påkallade.

Som regel är avsikten att en åtgärdsplan ska upprättas och att denna ska innehålla alla samverkande aktörers olika konkreta åtgärder rörande den unge och familjen. Till exempel insatser som socialtjänsten beviljar till barn och familj, åtgärder som skolan vidtar i form av exempelvis särskilt stöd eller anpassning av skolmiljön samt åtgärder från polisen i syfte att hålla kontakt med

vårdnadshavare och informera när den unge påträffas i olämpliga miljöer. Uppföljning måste ske bland annat för att visa huruvida den enskilde unge fått de åtgärder som överenskommits och huruvida de haft avsedd effekt (Socialstyrelsen m.fl. 2022a).

Samverkan innebär inte att någon av de samverkande aktörerna får nya uppgifter som de inte annars skulle ha haft. Varje aktör agerar således i samverkan inom ramen för sitt författningsreglerade uppdrag och det är viktigt att samverkan inte sker på ett sätt så att denna rollfördelning blir otydlig.

I november 2023 gav regeringen Polismyndigheten, Brå, Kriminalvården, länsstyrelserna, Socialstyrelsen, SiS, Skolverket och Åklagarmyndigheten i uppdrag att inrätta en samverkansstruktur, för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott, i miljöer kopplade till organiserad brottslighet (Ju 2023/02529). Uppdraget benämns Bob, och står för barn och unga i organiserad brottslighet (Polismyndigheten m.fl. 2023).

Bob-arbetet, som för närvarande är under uppbyggnad, ska bedrivas på central, regional och lokal nivå. Arbetet i de lokala råden ska vara individbaserat med fokus på operativt arbete och konkreta insatser. Arbetet i de lokala råden ska komplettera och förstärka redan etablerade och fungerande samarbetsformer. Inrättandet av en samverkansstruktur innebär inte att gällande sekretessregler kan åsidosättas (Ju 2023/02529).

3.7.2 Vissa studier har gjorts av individinriktad brottspreventiv samverkan

De få kvantitativa utvärderingar av SIG som finns i svensk kontext finner inga entydiga resultat som visar på minskad brottsaktivitet för de individer som deltagit i SIG jämfört med motsvarande individer som fått ordinarie insatser. Det har därvid uttalats att förbättrad samverkan i sig inte kan avgöra om det blir ett positivt utfall för ungdomarna om inte innehållet i insatserna skiljer sig från dem som getts vid tidigare kontakt med socialtjänsten. Trots detta framkommer att professionella tenderar att uppfatta att SIG fyller en viktig funktion och att det är en effektiv arbetsform för att motverka återfall i kriminalitet (Socialstyrelsen 2020). Även i studier som rör SSPF har uttalats att yrkesverksamma har en positiv inställning till

SSPF, trots att det ofta är svårt att se konkreta resultat av samverkan (Söderberg 2023).

En problematik som ibland lyfts fram kring individinriktad brottspreventiv samverkan är att det kan råda ett spänningsförhållande mellan den kontrollogik som Polismyndigheten står för och den omsorgslogik som socialtjänsten representerar. Det har i sammanhanget anförts att det inom samverkan ofta är den mer repressiva kontrollogiken och intresset av att kartlägga och identifiera risker, som dominerar. Därigenom riskerar socialtjänstens grundlogik att i viss mån suddas ut och bli otydlig (ibid.).

4 Reglering av dataskydd och sekretess

I det här kapitlet redogör vi för den reglering av dataskydd och sekretess som är av betydelse för vårt uppdrag. I avsnitt 4.1–4.7 redogör vi för övergripande regleringar och frågor av allmän betydelse för de aktuella aktörerna. I kapitlets tre sista avsnitt redogör vi för regleringen om dataskydd och sekretess som gäller specifikt för skolan (avsnitt 4.8), Polismyndigheten, Tullverket respektive Säkerhetspolisen i den brottsbekämpande verksamheten (avsnitt 4.9) samt socialtjänsten respektive Statens institutionsstyrelse, förkortad SiS (avsnitt 4.10).

4.1 Informationsutbyte och personlig integritet

Informationsutbyte är en av förutsättningarna för en fungerande samverkan mellan myndigheter och andra aktörer. I vissa fall kan det vara tillräckligt att utbyta allmän eller avidentifierad information, medan det i andra fall kan vara nödvändigt att utbyta uppgifter om enskilda individer, det vill säga personuppgifter. En personuppgift kan vara all slags information om en identifierad eller identifierbar fysisk person. Personuppgiftsbehandling är ett vidsträckt begrepp som bland annat omfattar utlämnande av personuppgifter (vi återkommer till definitionerna av dessa begrepp nedan). För att det ska vara tillåtet att lämna ut uppgifter om enskilda individer krävs dels att uppgifterna inte omfattas av sekretess eller tystnadsplikt alternativt att sekretessen/tystnadsplikten kan brytas, dels att det finns rättsligt stöd för den personuppgiftsbehandling som själva utlämnandet av personuppgifter utgör. För att personuppgifterna ska få behandlas av den mottagande aktören efter utlämnandet krävs också att mottagaren har rättslig grund för personuppgifts-

behandlingen enligt den dataskyddsrättsliga reglering som gäller för mottagaren.

Rätten till skydd av personuppgifter ingår i den grundläggande rätten till respekt för privatlivet, som regleras i flera internationella konventioner till skydd för de mänskliga rättigheterna. Skyddet för privatlivet omfattar vitt skilda aspekter av en persons liv och begreppet kan inte ges någon uttömmande definition (se Europadomstolens uttalanden i till exempel López Ribalda med flera mot Spanien, mål nr 1874/13 och 8567/13, dom den 17 oktober 2019 och Breyer mot Tyskland, mål nr 50001/12, dom den 30 januari 2020). Utöver skydd för en persons bostad och kommunikationer garanterar dock denna rättighet bland annat ett skydd för den personliga integriteten, en rätt till självbestämmande och en rätt till personlig utveckling.

Behandling av personuppgifter och annan data sker i en alltmer omfattande utsträckning, mot bakgrund av den snabba tekniska utvecklingen och framväxten av informationssamhället. Detta gäller såväl offentlig som privat sektor. Om personuppgifter behandlas för ett annat ändamål än vad som avsetts eller om de hanteras av någon som inte borde ha tillgång till uppgifterna kan det utgöra ett otillåtet intrång i den personliga integriteten. Automatiserad behandling av personuppgifter kan dessutom innebära särskilda risker för den personliga integriteten eftersom tekniken gör det möjligt att på ett enkelt sätt både samla in, sammanställa och sprida stora mängder information.

Det finns ingen allmänt vedertagen definition av begreppet personlig integritet. Integritet är en inre egenskap som är olika hos olika individer. Rätten att få vara i fred är en tolkning av begreppet. Rätten att få sin personliga egenart och inre sfär respekterad och inte utsättas för kränkande behandling, är en annan (IMY 2024). Kränkningar av den personliga integriteten kan även möjligen sägas vara intrång i den fredade sfär som den enskilde bör vara tillförsäkrad och där intrång bör kunna avvisas (prop. 2005/06:173 s. 15 och prop. 2009/10:80 s. 175). Regeringen uttalade i samband med den senaste utvidgningen av integritetsskyddet i regeringsformen att en rimlig utgångspunkt för bedömningen av behovet av ett utökat skydd för den personliga integriteten var att den skulle ske utifrån den enskildes intresse av att skydda information om sina personliga förhållanden (prop. 2009/10:80 s. 175).

Vissa faktorer har ansetts särskilt viktiga att ta hänsyn till när det gäller att bedöma integritetskänsligheten vid behandling av personuppgifter. Det gäller arten av personuppgifter som samlas in och registreras, varför detta görs, hur och av vem uppgifterna används samt mängden av uppgifter som samlas på ett och samma ställe eller som på något annat sätt är tillgängliga för bearbetningar och sammanställningar (prop. 2005/06:173 s. 15). Även rådande samhällsvärderingar kan ha viss påverkan på vilken reglering och begränsning av behandlingen av personuppgifter som är nödvändig för att skydda den personliga integriteten (prop. 2022/23:34 s. 162, prop. 2023/24:146 s. 77 och prop. 2023/24:147 s. 77).

Skyddet för den personliga integriteten är dock inte absolut och kan under vissa förutsättningar begränsas, se mer om det nedan.

Skolan, socialtjänsten, SiS och brottsbekämpande myndigheter hanterar stora mängder allmänna handlingar och uppgifter som rör enskilda fysiska personer. Offentlighetsprincipen innebär att enskilda har rätt till insyn i den offentliga verksamheten genom att ta del av allmänna handlingar och uppgifter om de inte är sekretessbelagda. Utöver de dataskyddsrättsliga regelverk som syftar till att skydda enskildas personliga integritet finns bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt som ger skydd mot spridning av uppgifter om enskilda. I svensk rätt betraktas bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt som en viktig del av det nationella skyddet för personuppgifter (prop. 2021/22:272 s. 133).

4.2 Dataskyddsregleringen har sin grund i de mänskliga rättigheterna

4.2.1 Europakonventionen

Europeiska konventionen den 4 november 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) gäller som svensk lag, se lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Lag eller annan föreskrift får inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen (2 kap. 19 § regeringsformen). Artikel 8 i Europakonventionen stadgar att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Offentlig

myndighet får inte inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter. Artikel 8 innebär därmed en förpliktelse för stater att avstå från att göra oproportionerliga intrång i rätten till respekt för privat- och familjelivet. Behandling av personuppgifter faller ofta inom artikelns tillämpningsområde (se till exempel Europadomstolens dom i S. och Marper mot Förenade kungariket, mål nr 30562/04 och 30566/04, dom den 4 december 2008).

4.2.2 Dataskyddskonventionen

Europarådets dataskyddskonvention (nr 108) antogs 1981 till skydd för enskilda vid automatisk behandling av personuppgifter. Sverige och övriga medlemsstater i EU har ratificerat konventionen. Syftet med konventionen är att säkerställa den enskildes rätt till personlig integritet i samband med automatiserad behandling av personuppgifter. Dess innehåll kan ses som en precisering av skyddet vid användning av automatiserad behandling av personuppgifter enligt artikel 8 i Europakonventionen (prop. 2016/17:91 s. 24).

Dataskyddskonventionen tar sikte på behandling av personuppgifter i automatiserade personregister och automatiserad personuppgiftsbehandling i allmän och enskild verksamhet. Enligt konventionen ska personuppgifter inhämtas och behandlas på ett korrekt sätt och de ska vara relevanta med hänsyn till ändamålet. Vissa kategorier av personuppgifter får inte behandlas genom automatiserad databehandling om inte den nationella lagstiftningen ger ett ändamålsenligt skydd. Till sådana kategorier hör personuppgifter som avslöjar ras, politisk tillhörighet, religiös tro eller övertygelse i övrigt, sexualliv samt uppgifter om brott.

Med anledning av bland annat den tekniska utvecklingen sedan 1981 har konventionen genomgått en översyn i syfte att modernisera och förbättra den.¹ Ändringarna har ännu inte trätt i kraft.

¹ Protocol amending the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, CETS No. 223.

4.2.3 EU-stadgan

EU:s medlemsstater har antagit Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (EU-stadgan) som, sedan Lissabonfördragets ikraftträdande i december 2009, är rättsligt bindande för EU-institutionerna och medlemsstaterna när de tillämpar unionsrätten och en del av EU:s primärrätt (jfr prop. 2007/08:168 s. 58–59). Enligt artikel 7 i EU-stadgan har var och en rätt till respekt för sitt privatliv och familjeliv, sin bostad och kommunikationer. Av artikel 8 i EU-stadgan framgår vidare att var och en har rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Uppgifterna ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Enligt artikeln gäller vidare att var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få rättelse av dem. En oberoende myndighet ska kontrollera att dessa regler efterlevs.

Även i EU-stadgan är utgångspunkten att en inskränkning av skyddet för personuppgifter endast får göras i lag och måste vara förenlig med det väsentliga innehållet i de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan. Begränsningar får med beaktande av proportionalitetsprincipen endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter (artikel 52.1).

4.2.4 Regeringsformen

Den personliga integriteten skyddas av regeringsformen (RF). Av målsättningsstadgandet i 1 kap. 2 § RF följer att det allmänna ska värna den enskildes privat- och familjeliv. Målsättningsstadgandet anger ett viktigt mål för den samhälleliga verksamheten, men är inte rättsligt bindande för det allmänna. I 2 kap. RF finns däremot rättsligt bindande föreskrifter om grundläggande fri- och rättigheter. I 2 kap. 2 § RF föreskrivs att ingen får av det allmänna tvingas att ge till känna sin åskådning i politiskt, religiöst, kulturellt eller annat sådant hänseende. Vidare anges i 2 kap. 3 § RF att ingen svensk medborgare får utan samtycke antecknas i ett allmänt register enbart på grund av sin politiska åskådning. Av 2 kap. 6 § andra stycket RF

framgår att var och en är gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden.

Skyddet för den personliga integriteten får endast begränsas genom lag (2 kap. 20 § första stycket 2 RF). Begränsningar i lag får endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 21 § RF). Enligt förarbetena innebär bestämmelsen att lagstiftaren noggrant ska redovisa sina syften, när en fri- och rättighetsinskränkande lag beslutas, se betänkandet *Medborgerliga fri- och rättigheter* (SOU 1975:75) och prop. 1975/76:209 s. 153. Lagstiftaren ska göra en proportionalitetsbedömning där integritetsriskerna med personuppgiftsbehandlingen vägs mot fördelarna med behandlingen. I detta ingår att bedöma om behandlingen av personuppgifterna är nödvändig utifrån det avsedda ändamålet med behandlingen och om det finns alternativ som är mindre integritetskänsliga.

4.3 EU:s dataskyddsförordning och dataskyddslagen

4.3.1 Tillämpningsområdet

Det allmänna skyddet för den personliga integriteten i samband med behandling av personuppgifter regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (EU:s dataskyddsförordning). Förordningen ska tillämpas på sådan behandling av personuppgifter som helt eller delvis sker på automatisk väg och på annan behandling än automatisk av personuppgifter som ingår i eller kommer att ingå i ett register (artikel 2.1). Förordningen syftar till att skydda fysiska personers grundläggande rättigheter och friheter, särskilt deras rätt till skydd av personuppgifter (artikel 1.2). Förordningen

är tillämplig på behandling av personuppgifter i såväl offentlig som privat sektor. Den är dock inte tillämplig vad gäller personuppgiftsbehandling som rör nationell säkerhet eller den behandling som behöriga myndigheter utför i brottsbekämpande syfte, jfr artikel 2.2 a och d i EU:s dataskyddsförordning. Vi återkommer till detta i avsnitt 4.4, 4.5 och 4.9 där vi redogör för den dataskyddsrättsliga regleringen för Polismyndigheten, Tullverket och Säkerhetspolisen.

EU:s dataskyddsförordning är direkt tillämplig i varje medlemsstat, men förutsätter att det i vissa fall finns nationella bestämmelser som kompletterar eller utgör undantag från förordningens regler. Lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) innehåller tillsammans med förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddsförordningen) bestämmelser som kompletterar EU:s dataskyddsförordning på ett generellt plan i svensk rätt. Dataskyddslagen kan inte tillämpas fristående, utan endast tillsammans med EU:s dataskyddsförordning. Det finns även sektorsspecifika författningar, så kallade registerförfattningar, som innehåller bestämmelser som kompletterar EU:s dataskyddsförordning för vissa myndigheter eller inom vissa områden.

Dataskyddslagen är enligt 1 kap. 6 § subsidiär i förhållande till andra lagar och förordningar. Avvikande bestämmelser i en annan lag eller i en förordning ska alltså ha företräde framför dataskyddslagen. Det kan till exempel vara bestämmelser som specificerar eller begränsar rätten att behandla känsliga personuppgifter i en viss verksamhet. Sådana avvikande bestämmelser finns ofta i författningar som helt eller delvis innehåller bestämmelser om behandling av personuppgifter hos en viss myndighet, inom en viss sektor eller i ett visst sammanhang (prop. 2017/18:105 s. 186).

4.3.2 Personuppgifter och personuppgiftsansvar

Ett centralt begrepp i sammanhanget är personuppgifter. Av artikel 4.1 i EU:s dataskyddsförordning framgår att personuppgifter definieras som varje upplysning som avser en identifierad eller identifierbar fysisk person.

Personuppgiftsansvar är ett annat centralt begrepp i EU:s dataskyddsförordning. Enligt artikel 4.7 avses med personuppgifts-

ansvarig en fysisk eller juridisk person, offentlig myndighet, institution eller annat organ som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter. Den som är personuppgiftsansvarig åläggs en stor mängd skyldigheter av förordningen. Enligt principen om ansvarsskyldighet i artikel 5.2 i EU:s dataskyddsförordning är det den personuppgiftsansvarige som ska ansvara för och kunna visa att de grundläggande principerna som gäller för all behandling efterlevs. När en myndighet behandlar personuppgifter i syfte att utföra sin verksamhet är myndigheten personuppgiftsansvarig för den behandling som utförs.

4.3.3 Principer för personuppgiftsbehandling

Varje behandling av personuppgifter måste vara laglig och rättvis. Det bör vara klart och tydligt för fysiska personer hur personuppgifter som rör dem samlas in, används, konsulteras eller på annat sätt behandlas samt i vilken utsträckning personuppgifterna behandlas eller kommer att behandlas (skäl 39 till EU:s dataskyddsförordning).

Personuppgiftsbehandling är ett vidsträckt begrepp som omfattar insamlande, utlämnande, registrering, organisering, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, spridning eller tillhandahållande på annat sätt, justering eller sammanförande, begränsning, radering eller förstöring av personuppgifter (artikel 4.2 i EU:s dataskyddsförordning).

EU:s dataskyddsförordning ställer krav på att all behandling av personuppgifter ska ha en rättslig grund och att den ska göras i enlighet med de grundläggande principer som kommer till uttryck i artikel 5.

Enligt artikel 5 ska uppgifterna behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade. Öppenhetsprincipen kräver att all information och kommunikation i samband med behandlingen av personuppgifterna är lättillgänglig och lättbegriplig samt att ett klart och tydligt språk används (artikel 5.1 a och skäl 39 till EU:s dataskyddsförordning). Enligt principen om ändamålsbegränsning ska personuppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare

behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Enligt principen om uppgiftsminimering ska uppgifterna vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Uppgifterna ska vidare vara riktiga och om nödvändigt uppdaterade. Enligt principen om lagringsminimering ska uppgifterna inte förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. Slutligen ska uppgifterna behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna.

4.3.4 Kravet på rättslig grund

Laglighetsprincipen i artikel 5.1 a i EU:s dataskyddsförordning innebär bland annat att varje personuppgiftsbehandling måste ha stöd i minst ett av de villkor som räknas upp i artikel 6.1 a–f i förordningen. Man brukar säga att det ska finnas en rättslig grund för personuppgiftsbehandlingen. Merparten av myndigheters personuppgiftsbehandling sker med stöd av artikel 6.1 c (behandlingen är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige) och artikel 6.1 e (behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning). Även andra än myndigheter, till exempel fristående skolor, kan behandla uppgifter med stöd av artikel 6.1 c och e om det finns en fastställd rättslig grund enligt artikel 6.3.

För personuppgiftsbehandling med stöd av artikel 6.1 c och 6.1 e finns det enligt artikel 6.2 ett generellt utrymme för nationell reglering som preciserar bestämmelserna i förordningen. Vidare finns det i artikel 6.3 ett krav på att den grund för behandlingen som avses i artikel 6.1 c och e ska fastställas i enlighet med unionsrätten, eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Syftet med behandlingen ska, vad gäller artikel 6.1 c, fastställas i den rättsliga grunden. I fråga om behandling enligt artikel 6.1 e, ska syftet med behandlingen vara nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. I svensk rätt kan den rättsliga grunden för personuppgiftsbehandlingen fast-

ställas i lag eller annan författning, i kollektivavtal eller beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning (se 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen). Författningsregleringen ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas (artikel 6.3 andra stycket sista meningen).

Den reglering som fastställs i nationell rätt för att ge stöd för personuppgiftsbehandlingen benämns i förordningen som ”rättslig grund”. Begreppet rättslig grund används alltså i två betydelser; dels som en benämning för de villkor för laglighet som anges i artikel 6.1, dels som en benämning för den reglering i unionsrätt eller nationell rätt som fastställs enligt artikel 6.3.

I den rättsliga grunden som fastställs enligt artikel 6.3, kan även mer specifika bestämmelser om personuppgiftsbehandlingen tas in. Det kan vara nödvändigt bland annat för att uppfylla kravet på proportionalitet enligt artikel 6.3 och kraven enligt skäl 41, där det anges att den rättsliga grunden bör vara tydlig och precis och dess tillämpning förutsägbar för dem som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Vilken grad av tydlighet och precision som krävs i fråga om den rättsliga grunden för att en viss behandling av personuppgifter ska anses vara nödvändig ska bedömas från fall till fall, utifrån behandlingens och verksamhetens karaktär. En behandling av personuppgifter som inte utgör någon egentlig kränkning av den personliga integriteten, såsom när det gäller behandling av elevers namn i reguljär skolverksamhet, kan ske med stöd av en rättslig grund som är allmänt hållen. Ett mer kännbart intrång kräver att den rättsliga grunden är mer preciserad och därmed gör intrånget förutsebart. Om intrånget är betydande och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden krävs dessutom särskilt lagstöd enligt 2 kap. 6 och 20 §§ RF (prop. 2017/18:105 s. 51).

Den rättsliga grunden enligt artikel 6.3 är ofta fastställd i myndigheters instruktioner eller i annan reglering som styr verksamheten, till exempel socialtjänstlagen (2001:453). På vissa områden kompletteras verksamhetsregleringen av en särskild författning som reglerar personuppgiftsbehandlingen, en så kallad registerförfattning, till exempel lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten. Såväl verksamhetsregleringen som

registerförfattningen utgör då den rättsliga grunden som fastställs i nationell rätt (IMY 2022).

Vid informationsutbyte fastställs ofta den rättsliga grunden för utlämnandet genom bestämmelser som reglerar skyldighet eller möjlighet att lämna uppgifter. För myndigheter styrs informationsutbytet till stor del av regleringen om sekretess i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, och av bestämmelser som bryter sekretess.

4.3.5 Känsliga personuppgifter

EU:s dataskyddsförordning uppställer ett principiellt förbud mot behandling av personuppgifter som avslöjar ras² eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening och behandling av genetiska uppgifter, biometriska uppgifter för att entydigt identifiera en fysisk person, uppgifter om hälsa eller uppgifter om en fysisk persons sexualliv eller sexuella läggning, så kallade känsliga personuppgifter (artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning).

Förordningen medger ett antal undantag från förbudet. Ett centralt undantag regleras i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning. Enligt denna bestämmelse gäller undantag från förbudet om

- behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse,
- på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt,
- vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet,
- vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och
- innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

² Enligt skäl 51 till EU:s dataskyddsförordning innebär användningen av termen ras inte att unionen godtar teorier som söker fastställa förekomsten av skilda människoraser.

I 3 kap. 3 § dataskyddslagen regleras myndigheters behandling av känsliga personuppgifter för ett viktigt allmänt intresse. Där framgår att känsliga personuppgifter, med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning, får behandlas av en myndighet om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag (3 kap. 3 § första stycket första punkten), om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende (3 kap. 3 § första stycket andra punkten) eller, i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet (3 kap. 3 § första stycket tredje punkten).

Vad som är ett allmänt intresse respektive ett viktigt allmänt intresse är inte definierat i EU:s dataskyddsförordning. Regeringen har dock bedömt att verksamhet som innefattar myndighetsutövning utgör ett viktigt allmänt intresse och att det också är ett viktigt allmänt intresse att myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (prop. 2017/18:105 s. 83). Regeringen har vidare uttalat att anordnande och bedrivande av utbildning är ett sådant viktigt allmänt intresse (prop. 2017/18:218 s. 52).

Vidare krävs att behandlingen sker på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträfvade syftet. Regeringen har bedömt att det innebär att den rättsliga grunden för behandlingen typiskt sett kommer att vara någon av de som avses i artikel 6.1 c eller e i EU:s dataskyddsförordning och som har stöd i rättsordningen på föreskrivet sätt.

Utöver kravet på att behandlingen ska vara nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse ställs också särskilda krav på det rättsliga stödet för behandlingen. Detta måste vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande intressen. Skyddsåtgärder kan exempelvis vara sekretessregleringar, till skydd för enskildas ekonomiska och personliga förhållanden, eller sökbegränsningar. Även specifika begränsningar och villkor för behandlingen av känsliga personuppgifter kan vara att anse som skyddsåtgärder (jfr prop. 2017/18:105 s. 89). Vad som utgör det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd definieras inte i EU:s dataskyddsförordning. Regeringen har

dock uttalat att det är svårt att föreställa sig en rättslig grund för behandling av personuppgifter som uppfyller kraven i artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning, men som ändå inte är förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd. Regeringen förtydligade att om grunden för behandlingen inte är förenlig med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd torde den inte utgöra en godtagbar rättslig grund för behandling av personuppgifter över huvud taget. Det bör därför enligt regeringen kunna ifrågasättas om tillägget i artikel 9.2 g utgör ett krav som går utöver de krav som gäller enligt artikel 6 och som måste vara uppfyllda vid all behandling av personuppgifter i allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 84).

Ett annat viktigt undantag följer av artikel 9.2 h i EU:s dataskyddsförordning. Undantaget avser behandling som är nödvändig av skäl som hör samman med bland annat förebyggande hälso- och sjukvård och yrkesmedicin, tillhandahållande av hälso- och sjukvård, behandling, social omsorg eller förvaltning av hälso- och sjukvårdstjänster och social omsorg. Behandlingen ska ske på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller enligt avtal med yrkesverksamma på hälsoområdet och under förutsättning att de villkor och skyddsåtgärder som avses i artikel 9.3 är uppfyllda.

I artikel 9.3 anges att känsliga personuppgifter får behandlas för de ändamål som avses i artikel 9.2 h när uppgifterna behandlas av eller under ansvar av en yrkesutövare som omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ eller av en annan person som också omfattas av tystnadsplikt enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt eller bestämmelser som fastställs av nationella behöriga organ.

4.3.6 Uppgifter om lagöverträdelser

I artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning anges att behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 endast får utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Ett

fullständigt register över fällande domar i brottmål får endast föras under kontroll av en myndighet.

Artikel 10 omfattar enligt Integritetsskyddsmyndighetens (IMY) rättsliga ställningstagande (IMYRS 2021:1) uppgifter om att en person är eller har varit föremål för en polisanmälan, en förundersökning, ett åtal eller rättegång i ett brottmål, men även om något rättsligt förfarande inte inletts kan uppgifter om att en fysisk person har eller kan ha begått ett visst brott (brottsmisstankar) utgöra brottsuppgifter, om uppgifterna har en viss konkretionsgrad. En tillräcklig konkretionsgrad har nåtts om uppgifterna avser ett visst brott eller en viss brottskategori eller om uppgifter sammanställs på ett sådant sätt att uppgifterna motsvarar de objektiva rekvisiten i en straffbestämmelse.

Enligt 3 kap. 8 § dataskyddslagen får även andra än myndigheter behandla personuppgifter om lagöverträdelser, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna följa föreskrifter om arkiv. Med stöd av bland annat denna bestämmelse hindras inte de personuppgiftsansvariga som omfattas av offentlighetsprincipen att arkivera och bevara allmänna handlingar.

Vidare får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om i vilka fall andra än myndigheter får behandla personuppgifter om lagöverträdelser (3 kap. 9 § första stycket dataskyddslagen). IMY får i enskilda fall besluta att andra än myndigheter får behandla sådana uppgifter. Ett beslut får förenas med villkor (3 kap. 9 § andra stycket dataskyddslagen och 6 § dataskyddsförordningen).

4.3.7 Barns personuppgifter

Barns personuppgifter förtjänar särskilt skydd, eftersom barn kan vara mindre medvetna om berörda risker, följder och skyddsåtgärder samt om sina rättigheter när det gäller behandling av personuppgifter (skäl 38 till EU:s dataskyddsförordning). All information och kommunikation som riktar sig till barn bör utformas på ett tydligt och enkelt språk som barnet lätt kan förstå (skäl 58 till EU:s dataskyddsförordning).

4.3.8 De registrerades rättigheter

EU:s dataskyddsförordning innehåller ett antal rättigheter för de enskilda vars personuppgifter behandlas. Förenklat kan bestämmelserna om enskildas rättigheter sägas innebära en rätt att veta vem som behandlar vilka uppgifter, och varför. Den registrerade har bland annat rätt att få information från den personuppgiftsansvarige. Informationen och kommunikationen ska enligt artikel 12 vara klar och tydlig, särskilt när den riktas till barn. Det görs en åtskillnad i EU:s dataskyddsförordning mellan situationer då den personuppgiftsansvarige samlar in personuppgifter direkt från den registrerade och situationer då personuppgifterna erhålls från andra än den registrerade. Den senare situationen, som är aktuell när myndigheter utbyter personuppgifter direkt med varandra, regleras i artikel 14. Av artikeln framgår bland annat att den personuppgiftsansvarige ska förse den registrerade med information om ändamålen med behandlingen, vilken rättslig grund behandlingen har och vilka mottagare som eventuellt ska ta del av uppgifterna. Enligt artikel 14.5 gäller vissa undantag från informationskravet, bland annat om registreringen eller utlämnandet av personuppgifterna uttryckligen föreskrivs i lag.

Enligt artikel 15 har den registrerade rätt att på begäran få tillgång till de personuppgifter som behandlas och viss information, vilket ibland benämns rätten till registerutdrag. Vidare har den registrerade rätt att begära att få uppgifter rättade eller raderade eller att behandlingen ska begränsas (artiklarna 16–18). Enligt artikel 21 har den registrerade bland annat rätt att göra invändningar mot behandling av personuppgifter som grundar sig på artikel 6.1 e, det vill säga som sker för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller i samband med myndighetsutövning. De rättigheter som tillkommer de registrerade kan enligt artikel 23.1 begränsas under vissa förutsättningar.

4.3.9 Säkerhetsåtgärder

Den personuppgiftsansvarige ansvarar för att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa och kunna visa att behandlingen utförs i enlighet med EU:s dataskyddsförordnings bestämmelser (artikel 24 i EU:s dataskyddsförordning).

Det innebär att en myndighet eller annan aktör måste vidta tekniska och organisatoriska åtgärder med hänsyn bland annat till vilka och hur många uppgifter som behandlas. Förordningen innehåller även ett krav på att integritetsskydd byggs in i de tekniska system som används för behandling av personuppgifter, uttryckt genom kravet på inbyggt dataskydd och dataskydd som standard (artikel 25). Kraven enligt artikel 25 innebär bland annat att personuppgiftsansvariga är skyldiga att genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att endast personuppgifter som är nödvändiga för varje specifikt ändamål med behandlingen behandlas. Den skyldigheten gäller mängden insamlade personuppgifter, behandlingens omfattning, tiden för deras lagring och deras tillgänglighet. Framför allt ska åtgärderna säkerställa att personuppgifter inte görs tillgängliga för ett obegränsat antal fysiska personer (artikel 25.2). Personuppgiftsansvariga ska också vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa en säkerhetsnivå som är lämplig i förhållande till riskerna med behandlingen för fysiska personers rättigheter och friheter, bland annat utifrån behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål (artikel 32.1). Vid bedömningen av lämplig säkerhetsnivå ska särskild hänsyn tas till de risker som behandling medför, särskilt till risken för bland annat obehörigt röjande av eller obehörig åtkomst till de personuppgifter som behandlas (artikel 32.2). Personuppgiftsansvariga ska också vidta åtgärder för att säkerställa att varje fysisk person som utför arbete under den personuppgiftsansvariges överinseende endast behandlar personuppgifter på instruktion från den personuppgiftsansvariga (artikel 32.4).

4.4 Dataskyddsdirektivet och brottsdatalagen

4.4.1 Tillämpningsområdet

Vid viss behandling av personuppgifter gäller Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF, nedan kallat dataskyddsdirektivet,

i stället för EU:s dataskyddsförordning. I Sverige är dataskyddsdirektivet infört i nationell rätt genom brottsdatalagen (2018:1177) och brottsdataförordningen (2018:1202). Brottsdatalagen gäller vid behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder. Den gäller också vid behandling av personuppgifter som en behörig myndighet utför i syfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet (1 kap. 2 § brottsdatalagen).

Med behörig myndighet avses enligt definitionen i 1 kap. 6 § brottsdatalagen en myndighet som har till uppgift att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa straffrättsliga påföljder, eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte, eller en annan aktör som har anförtratts myndighetsutövning för ett syfte som anges i 1 kap. 1 §, när den behandlar personuppgifter för ett sådant syfte.

Det framgår inte direkt av brottsdatalagen vilka som är behöriga myndigheter. Det avgörande är om myndigheten har sådana uppgifter att den behandlar personuppgifter för syftena brottsbekämpning, lagföring, straffverkställighet eller upprättande av allmän ordning och säkerhet. Polismyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen, Skatteverket, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, de allmänna domstolarna och Kriminalvården är behöriga myndigheter, men enbart när de behandlar personuppgifter för sådana syften (prop. 2017/18:232 s. 429). En myndighet kan alltså vara både behörig och icke behörig i lagens mening beroende på vilka uppgifter som utförs (ibid. s. 434). När Polismyndigheten till exempel utfärdar pass eller behandlar personuppgifter i tillståndsärenden är myndigheten inte en behörig myndighet och omfattas i stället av EU:s dataskyddsförordning. Brottsdatalagen ska inte heller tillämpas vid sådan kontrollverksamhet som vissa myndigheter som också har ett brottsbekämpande uppdrag utför med stöd av sina kontrollbefogenheter, till exempel vid tullkontroll (ibid. s. 431). Lagen gäller alltså inte generellt i de behöriga myndigheternas verksamhet.

Även andra myndigheter än de nyss nämnda har vissa arbetsuppgifter som gör brottsdatalagen tillämplig, till exempel när SiS eller socialnämnden utför sina uppgifter att verkställa straffrättsliga på-

följder (se avsnitt 4.10.1, under rubriken *I vissa fall omfattas socialtjänsten och SiS av brottsdatalagen*).

4.4.2 Gränsdragningsfrågor som rör brottsdatalagens tillämpningsområde

I förarbetena till brottsdatalagen lyftes gränsdragningsfrågor mellan tillämpningsområdet för brottsdatalagen och EU:s dataskyddsförordning. Regeringen konstaterade att det var en fråga för rätts-tillämpningen att slutligt avgöra vilket regelverk för dataskydd som gäller i ett enskilt fall och att det inte var möjligt att inom ramen för lagstiftningsärendet ge klara svar på om vissa enskilda verksamheter eller arbetsuppgifter ska omfattas av brottsdatalagens tillämpningsområde eller inte (prop. 2017/18:232 s. 110–111). Regeringen pekade emellertid på vissa utgångspunkter för bedömningen av när brottsdatalagen ska tillämpas. Om en myndighet har en skyldighet att anmäla misstänkt brottslighet medför inte detta att anmälaren ska betraktas som behörig myndighet i brottsdatalagens mening, om anmälaren varken har ett brottsbekämpande uppdrag eller utövar myndighet för de syften som ramlagen omfattar (ibid. s. 111).

Som ovan nämnts är syftet med behandlingen av personuppgifter i det enskilda fallet avgörande för om behandlingen omfattas av ramlagens tillämpningsområde. En behörig myndighets behandling av samma personuppgift kan därför antingen styras av brottsdatalagen eller EU:s dataskyddsförordnings regler. Typen av personuppgiftsbehandling, vilken verksamhet den behandlas i eller personuppgiftens karaktär är däremot inte avgörande för vilket regelverk som ska tillämpas (ibid. s. 112).

Den som har en författningsreglerad skyldighet att biträda behöriga myndigheter med särskild kompetens eller särskilda resurser – till exempel forensisk, medicinsk eller psykiatrisk kompetens – bör vid utförandet av sådana uppgifter anses som behörig myndighet och tillämpa brottsdatalagen. Annat stöd som inte är författningsreglerat och som lämnas till en behörig myndighet av en myndighet eller annan aktör som inte själv är behörig myndighet i brottsdatalagens mening ligger däremot utanför brottsdatalagens tillämpningsområde, till exempel stöd från myndigheter som deltar

i olika insatser för att förebygga brott eller att samverka mot brott och oordning (ibid. s. 112).

Regeringen ställde sig vidare bakom de ytterligare överväganden som gjordes i den bakomliggande utredningen, se delbetänkandet *Brottsdatalag* (SOU 2017:29). I utredningen bedömdes specifikt den myndighetsöverskridande samverkan som förekommer inom ramen för samverkan mot organiserad brottslighet. Utredningen gjorde bedömningen att uppdraget inte gav någon av de icke brottsbekämpande myndigheterna sådana arbetsuppgifter som är förutsättningen för att en myndighet ska vara behörig myndighet. De samverkande myndigheterna förutsätts verka inom ramen för sina ordinarie arbetsuppgifter. Myndigheter utanför rättskedjan som deltar i samverkan ansågs därför inte genom uppdraget bli behöriga myndigheter i brottsdatalagens mening. Inte heller det faktum att myndigheterna genom lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet (LUS) getts en ömsesidig uppgiftsskyldighet ansågs medföra att myndigheterna var att anse som behöriga.

Särskilda gränsdragningsfrågor kan uppkomma när en aktör som inte tidigare haft ett sådant får ett tydligt lagstadgat ansvar att arbeta brottsförebyggande. I betänkandet *Kommuner mot brott* (SOU 2021:49) lämnades förslag på ett lagstadgat brottsförebyggande ansvar för kommunerna. Detta ansvar bedömdes inte förutsätta ett informationsutbyte avseende uppgifter om enskilda individer. Att kommunerna gavs ett lagstadgat brottsförebyggande ansvar ansågs dock kunna innebära att brottsdatalagen blir tillämplig på eventuell behandling av personuppgifter som sker i anslutning till sådant arbete om behandlingen av personuppgifter i det enskilda fallet utförs för något av syftena att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder. Frågan bedömdes dock vara komplicerad och i första hand få besvaras i tillämpning och rättspraxis (SOU 2021:49). I propositionen uttalades endast att informationsdelning inom arbetet fick ske i enlighet med de gällande reglerna om offentlighet och sekretess samt dataskydd (prop. 2022/23:43 s. 22).

Vi återkommer till brottsdatalagen i avsnitt 4.9.1 där vi redogör för de grundläggande kraven på behandlingen av personuppgifter enligt brottsdatalagen tillsammans med den särskilda kompletterande

regleringen för Polismyndighetens och Tullverkets personuppgiftsbehandling inom brottsdatalogens område.

4.5 Personuppgiftsbehandling på området nationell säkerhet

Varken dataskyddsdirektivet eller EU:s dataskyddsförordning gäller för behandling av personuppgifter på områden som faller utanför unionsrätten, till exempel nationell säkerhet (artikel 2.3 a dataskyddsdirektivet och artikel 2.2 a i EU:s dataskyddsförordning). Säkerhetspolisens kärnverksamhet ligger därmed till allra största del utanför tillämpningsområdet för brottsdatalogen och EU:s dataskyddsförordning. Till Säkerhetspolisens huvuduppgifter hör att förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott mot rikets säkerhet och terrorbrott och att utreda och beivra sådana brott. Säkerhetspolisen ansvarar vidare för personskyddet av den centrala statsledningen. Nu nämnda uppgifter hör till nationell säkerhet.

I avsnitt 4.9.2 beskriver vi regleringen som gäller för Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter i myndighetens kärnverksamhet.

4.6 Offentlighet, sekretess och tystnadsplikt

4.6.1 Offentlighetsprincipen

Offentlig verksamhet angår alla medborgare. Det är därför i ett folkstyrt samhälle ofrånkomligt att myndigheterna lämnar medborgarna en vidsträckt information om sitt arbete. Att så sker är dock inte detsamma som att en offentlighetsprincip råder i samhället. Offentlighetsprincipen innebär något mera, nämligen att enskilda och massmedierna, på eget initiativ och efter eget val, kan skaffa sig upplysningar i olika angelägenheter oberoende av myndigheternas informationsgivning. På så sätt främjas den fria åsiktsbildningen som den svenska folkstyrelsen bygger på (se till exempel prop. 1975/76:160 s. 69).

Offentlighetsprincipen kan beskrivas som den grundsats enligt vilken samhällsorganets verksamhet ska ske under allmän insyn

och kontroll. Traditionellt beskrivs offentlighetsprincipens syften som att garantera rättssäkerheten, effektiviteten i folkstyret och effektiviteten i förvaltningen. Allmänheten ska bland annat tillförsäkras insyn i och kontroll av både myndigheternas ärendehantering och deras verksamhet i stort. På så sätt är den också ägnad att främja allmänhetens förtroende för myndigheterna, se till exempel delbetänkandet *Integritetsskyddet i informationssamhället*, (SOU 1988:64).

Offentlighetsprincipen kommer till uttryck på olika sätt, exempelvis i form av domstolsoffentlighet, genom offentlighet vid beslutande församlingars sammanträden och som yttrande- och meddelarfrihet för tjänstemän. När det mer allmänt talas om offentlighetsprincipen brukar man i första hand avse reglerna om allmänna handlingars offentlighet (handlingsoffentligheten).

4.6.2 Allmänna handlingar hos myndigheterna

Principen om handlingsoffentlighet regleras primärt i 2 kap. TF. Det är en grundlagsskyddad rätt för var och en och som utgångspunkt tillkommer den både svenska och utländska medborgare. Rätten att ta del av allmänna handlingar gäller även för juridiska personer (RÅ 2003 ref. 83).

Med handling avses framställningar i skrift eller bild, så kallade konventionella handlingar, som kan uppfattas visuellt utan tekniskt hjälpmedel. Begreppet handling kan också avse upptagningar som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med ett tekniskt hjälpmedel (2 kap. 3 § TF). En särskild form för upptagning är vad som i 2 kap. 6 § TF beskrivs som upptagning för automatiserad behandling.

Handlingen är vidare allmän om den förvaras hos en myndighet och enligt 2 kap. 9 eller 10 §§ TF är att anse som inkommen eller upprättad hos en myndighet (2 kap. 4 § TF).

En begäran om att få ta del av en allmän handling ska göras hos den myndighet som förvarar handlingen (2 kap. 17 § TF). Begäran ska behandlas genast eller, om den avser att få kopia av en allmän handling, skyndsamt (2 kap. 15 och 16 §§ TF).

Av 2 kap. 18 § TF följer att en myndighet inte får kräva att den som vill ta del av en allmän handling ska tala om vem personen är eller vad handlingen ska användas till. Sökanden ska alltså kunna

förbli anonym och offentlighetsprincipen därmed upprätthållas på ett effektivare sätt. Med anledning av sekretessbestämmelsers konstruktion kan det ibland vara så att myndigheten måste få veta vem som vill ha handlingen och i vissa fall vad den ska användas till. I annat fall kan inte myndigheten ta ställning till om en handling ska lämnas ut eller inte. Den enskilde får då välja mellan att lämna dessa uppgifter eller avstå från att ta del av handlingen.

När det gäller uppgifter som kan omfattas av sekretess med rakt skaderekvisit har JO uttalat att det vid menprövningen kan ha betydelse vem som begär uppgiften (i avsnitt 4.6.3, under rubriken *Sekretessens föremål, räckvidd och styrka*, redogör vi för innebörden av raka och omvända skaderekvisit). Men eftersom den efterfrågade uppgiftens art är utgångspunkten vid sekretessprövning med rakt skaderekvisit, kan det aldrig vara relevant att efterfråga sökandens identitet eller syfte innan det står klart vilka uppgifter som begärs (JO 2014/15 s. 486).

Ett beslut att vägra lämna ut handlingen eller att endast lämna ut den med förbehåll får normalt sett överklagas av den som begärt ut handlingen (2 kap. 19 § TF).

Den som vill ta del av en allmän handling har rätt att göra det på två sätt. Antingen kan man ta del av handlingen i myndighetens lokaler utan kostnad (2 kap. 15 § TF) eller genom att mot en avgift få en avskrift eller kopia av den (2 kap. 16 § TF).

Handlingsoffentligheten kan dock inte upprätthållas utan undantag, utan ibland måste såväl allmänna som enskilda intressen ges företräde framför intresset av insyn. Rätten att ta del av allmänna handlingar får dock endast begränsas till skydd för något av de intressen som anges i 2 kap. 2 § TF. Som exempel kan nämnas skyddet för rikets säkerhet eller dess förhållande till annan stat eller mellanfolklig organisation, myndigheters verksamhet för inspektion, kontroll eller annan tillsyn, intresset av att förebygga eller beivra brott samt skyddet för enskildas personliga eller ekonomiska förhållanden. Bestämmelser ska anges noga i en särskild lag eller, om det i visst fall är lämpligare, i en annan lag vartill den särskilda lagen hänvisar. Den särskilda lagen som avses är OSL. Regeringen har också meddelat närmare föreskrifter i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

4.6.3 Allmänt om sekretess och tystnadsplikt

Sekretessens innebörd

Sekretess innebär ett förbud att röja en uppgift, oavsett om det sker genom utlämnande av en allmän handling eller genom att röja uppgiften muntligen eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Sekretessen innebär således dels handlingssekretess, dels tystnadsplikt. Till den del sekretessen innebär tystnadsplikt innebär den en begränsning av yttrandefriheten enligt RF och Europakonventionen.

Bestämmelser om sekretess och tystnadsplikt är straffsanktionerade. Enligt 20 kap. 3 § brottsbalken kan den som bryter mot dessa dömas för brott mot tystnadsplikt till böter eller fängelse i högst två år.

Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till enskilda utan också mellan myndigheter. Den gäller även inom en myndighet, om det där finns olika verksamhetsgrenar som är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (8 kap. 1 och 2 §§ OSL). Myndigheter måste dock kunna utbyta uppgifter för att kunna utföra sina författningsreglerade uppdrag. Sekretessregleringen innehåller därför särskilda sekretessbrytande bestämmelser. Dessa har utformats efter en intresseavvägning mellan myndigheternas behov av att utbyta uppgifter och det intresse som den aktuella sekretessbestämmelsen avser att skydda.

Sekretess mellan myndigheter och mellan självständiga verksamhetsgrenar inom en myndighet

Som framgår i avsnittet ovan gäller sekretess mellan myndigheter, men också mellan självständiga verksamhetsgrenar inom en myndighet. I förarbetena till den tidigare sekretesslagen (1980:100) uttalades att ett fullgott integritetsskydd för information hos en myndighet om en enskild i princip ställer krav på att informationen inte vidarebefordras utanför den verksamhet i vilken den har inhämtats. Uppgifter kan hos en annan myndighet läggas till grund för åtgärder som, även om de är helt lagenliga, har en negativ innebörd för den enskilde. Även den omständigheten att ett större antal tjänstemän kan få kunskap om ett känsligt förhållande kunde enligt förarbetena upplevas som menligt för den enskilde som uppgiften berör.

Risken för obehörig vidare spridning ansågs också öka även om de funktionärer hos den myndighet som får del av informationen i sin tur har tystnadsplikt (prop. 1979/80:2 Del A s. 90).

Sekretessens föremål, räckvidd och styrka

En sekretessbestämmelse består i regel av tre grundläggande rekvisit, eller förutsättningar, för bestämmelsens tillämplighet. Dessa tre rekvisit anger sekretessens föremål, sekretessens räckvidd och sekretessens styrka (prop. 1979/80:2 Del A s. 72).

Sekretessens föremål är information med visst innehåll som anges i bestämmelsen genom ordet uppgift tillsammans med en mer eller mindre långtgående precisering av uppgiftens art.

Sekretessbestämmelsens räckvidd bestäms genom att det till exempel anges att sekretess gäller i viss typ av verksamhet eller i ärende av visst slag eller vid viss myndighet. Sekretess gäller i samtliga fall för vissa uppgifter (ibid. s. 72–73). Vissa sekretessbestämmelser gäller dock utan att räckvidden är begränsad till viss verksamhet, ärende eller myndighet. Sådana bestämmelser finns till exempel i 21 kap. OSL.

Sekretessens styrka bestäms med hjälp av skaderekvisit, det vill säga villkor som i regel för sekretess kräver sannolikhet i det särskilda fallet för skada av viss art om en uppgift lämnas ut (ibid. s. 78).

Sekretessbestämmelser med ett rakt skaderekvisit innebär att utgångspunkten är att uppgifterna är offentliga och att sekretess endast gäller om det kan antas att viss skada uppstår om uppgiften i det enskilda fallet lämnas ut. Skadebedömningen ska i dessa fall i huvudsak göras med utgångspunkt i själva uppgiften. Avgörande för om sekretess gäller är om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som ska skyddas genom bestämmelsen. Om uppgiften genomsnittligt sett måste betraktas som harmlös ska den alltså normalt anses falla utanför sekretessen (prop. 1979/80:2 Del A s. 80). Vissa bestämmelser innehåller ett kvalificerat rakt skaderekvisit, vilket innebär att det krävs särskilt mycket för att sekretess ska gälla.

Ett omvänt skaderekvisit i en sekretessbestämmelse innebär att sekretess som huvudregel gäller för uppgiften. Sekretess gäller i dessa fall om det inte står klart att en uppgift kan röjas utan att viss

skada uppstår. I praktiken innebär det att tillämparen ofta inte kan lämna ut en uppgift som omfattas av en sådan sekretessbestämmelse utan att ha kännedom om mottagarens identitet och om dennes avsikter med uppgiften (ibid. s. 82).

Sekretessen kan också vara absolut, vilket är fallet då en sekretessbestämmelse saknar skaderekvisit. Då ska uppgifter hemlighållas utan någon skadeprövning om uppgifterna begärs ut.

För att en enskild person ska lida skada eller men krävs att uppgifterna är hänförliga till en viss individ. Aidentifierade uppgifter kan därmed lämnas ut utan hinder av sekretess (ibid. s. 84).

Överföring av sekretess

Om en sekretessreglerad uppgift lämnas från en myndighet till en annan gäller sekretess för uppgiften hos den mottagande myndigheten antingen om sekretess följer av en sekretessbestämmelse som är direkt tillämplig hos den mottagande myndigheten (så kallad primär sekretess) eller om sekretess följer av en särskild bestämmelse om överföring av sekretess (så kallad sekundär sekretess). Om ingen av dessa förutsättningar är uppfyllda blir uppgiften offentlig hos den mottagande myndigheten (7 kap. 2 § OSL).

Sekretessbrytande bestämmelser som gäller generellt

Nödvändigt utlämnande

Sekretessbelagda uppgifter får enligt 10 kap. 2 § OSL lämnas från en myndighet till en enskild eller en annan myndighet om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet. Bestämmelsen är avsedd att tillämpas restriktivt och enbart i sådana fall då utlämnandet är en nödvändig förutsättning för att en myndighet ska kunna fullgöra en uppgift som myndigheten har. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att sekretessregleringen gör det omöjligt för en myndighet och dess personal att sköta de uppgifter som åvilar myndigheten. Enbart en bedömning att effektiviteten i myndighetens handlande nedsätts genom en föreskriven sekretess får dock inte leda till att sekretessen åsidosätts (prop. 1979/80:2 Del A s. 465 och 494). Sekretessen får

inte heller brytas på den grunden att uppgiften är nödvändig för mottagarens verksamhet.

Generalklausulen

Enligt 10 kap. 27 § första stycket OSL gäller att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Bestämmelsen förutsätter alltså en intresseavvägning där den mottagande myndighetens behov av uppgiften ska vägas mot det intresse som sekretesskyddet tillgodoser. Generalklausulen är endast tillämplig vid utlämnande av uppgifter till en myndighet och inte till enskilda. Den kan således inte användas för att lämna uppgifter till exempelvis fristående skolor. Vissa typer av sekretess är undantagna från generalklausulens tillämpningsområde, bland annat sekretess enligt 26 kap. 1 § OSL. Socialtjänsten kan följaktligen inte stödja ett utlämnande av annars sekretessbelagda uppgifter på generalklausulen.

Syftet med generalklausulen är att underlätta samverkan mellan myndigheter genom att utgöra en ventil för det fall ett utbyte av uppgifter uppenbart behöver ske och lagstiftaren inte har förutsett situationen. I ett flertal lagstiftningsärenden som gäller just samverkan mellan myndigheter har generalklausulen ersatts av särskilda sekretessbrytande bestämmelser som ansetts bättre motsvara behoven av informationsutbyte.

Samtycke

Sekretess till skydd för en enskild hindrar inte att en uppgift lämnas till en annan enskild eller en myndighet, om den enskilde samtycker till det (10 kap. 1 § OSL). Sekretess till skydd för en enskild gäller som utgångspunkt inte i förhållande till den enskilde själv (12 kap. 1 § OSL).

Om den individ som uppgifterna avser är underårig krävs som regel vårdnadshavarnas samtycke till ett utlämnande med stöd av samtycke. Vårdnadshavarnas samtycke är i ett sådant fall också tillräckligt (jfr 6 kap. 11 § föräldrabalken). I takt med ökande ålder och mognad får den enskilde unge större rätt att bestämma över sig

själv och då kan samtycke behövas från både den unge och vårdnadshavaren. Någon bestämd åldersgräns finns inte, men vid en viss tidpunkt och beroende på omständigheterna kan det vara tillräckligt att den unge själv lämnar samtycke (prop. 1979/80:2 Del A s. 330).

4.7 Förhållandet mellan dataskyddsregleringen och regleringen av offentlighet och sekretess

En särskild fråga är hur dataskyddsrättsliga regler och regler kring offentlighet och sekretess förhåller sig till varandra. Ett utlämnande av personuppgifter kan ofta aktualisera såväl dataskyddsrättsliga regler som regler om offentlighet och sekretess. När det gäller allmänhetens tillgång till allmänna handlingar finns en bestämmelse i 1 kap. 7 § dataskyddslagen, som anger att EU:s dataskyddförordning och dataskyddslagen inte ska tillämpas i den utsträckning det skulle strida mot tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen.

21 kap. 7 § OSL innehåller en sekretessbestämmelse med direkt koppling till dataskyddsregleringen. Enligt den bestämmelsen gäller sekretess för personuppgift, om det kan antas att uppgiften efter ett utlämnande kommer att behandlas i strid med EU:s dataskyddförordning eller dataskyddslagen. Bestämmelsen gäller när myndigheter lämnar ut personuppgifter, oavsett i vilket sammanhang personuppgifterna förekommer. Bestämmelsen tar alltså sikte på mottagarens behandling av personuppgifterna. JO har uttalat att vidare undersökningar får vidtas endast om det finns konkreta omständigheter som indikerar att mottagaren kommer att behandla uppgifterna på ett sätt som strider mot dataskyddsregleringen, till exempel massuttag eller selekterade uttag. Finns det inga sådana indikationer behöver inte någon bedömning enligt dataskyddsregleringen göras. Rekviritet ”kan antas” torde också innebära att någon fullständig bedömning om behandlingen kommer att strida mot förordningen inte krävs (JO dnr 1102–2004 samt prop. 2017/18:105 s. 135–136).

Av särskild betydelse är frågan om förhållandet mellan finalitetsprincipen som kommer till uttryck i såväl EU:s dataskyddförordning som dataskyddsdirektivet och regler i nationell rätt som på-

bjuder eller tillåter att uppgifter lämnas ut från en myndighet. I det följande kommer vi därför att gå närmare in på denna fråga.

4.7.1 Finalitetsprincipen enligt EU:s dataskyddsförordning

Finalitetsprincipen kommer till uttryck i artikel 5.1 b i EU:s dataskyddsförordning där det anges att personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Denna huvudregel innebär att om en tilltänkt behandling av redan insamlade personuppgifter inte omfattas av de ursprungliga ändamålen måste den personuppgiftsansvarige göra en bedömning av om ändamålet med den senare behandlingen är förenligt med de ursprungliga ändamålen eller inte.

I artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning anges de kriterier som den personuppgiftsansvarige måste beakta för att fastställa om behandling för nya ändamål är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in (det så kallade förenlighetstestet). Enligt bestämmelsen ska den personuppgiftsansvarige bland annat beakta

- kopplingar som finns mellan insamlingsändamålen och ändamålet för den avsedda ytterligare behandlingen
- det sammanhang inom vilket personuppgifterna samlats in
- personuppgifternas art
- eventuella konsekvenser för den registrerade av den fortsatta behandlingen och
- förekomsten av lämpliga skyddsåtgärder.

I skäl 50 till förordningen anges att den personuppgiftsansvarige särskilt bör beakta den registrerades rimliga förväntningar på hur dennes uppgifter kommer användas. Utgångspunkten är att den registrerade inte ska bli överraskad av den nya behandlingen.

Det finns dock möjligheter för lagstiftaren att införa undantag till den personuppgiftsansvariges skyldighet att bedöma om ändamålet med en senare behandling är förenligt med de ursprungliga ändamålen eller inte. Av artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning

framgår motsatsvis att en behandling för andra ändamål än det ändamål för vilket personuppgifterna samlades in är tillåten, om den grundar sig på unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1 i förordningen.

Det finns alltså en möjlighet att i nationell rätt ange en rättslig grund för vidarebehandling av uppgifter, och någon särskild prövning av förenlighetstestet behöver då inte göras. I skäl 50 anges att

- om behandlingen är nödvändig för att fullgöra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i myndighetsutövning som den personuppgiftsansvarige har fått i uppgift att utföra, kan unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt fastställa och närmare ange för vilka uppgifter och syften ytterligare behandling *bör betraktas som förenlig och laglig* (skäl 50 andra meningen).
- om behandlingen grundar sig på unionsrätten eller på nationell rätt som utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle, speciellt om det sker i syfte att säkerställa viktiga mål av allmänt intresse, bör den personuppgiftsansvarige dessutom tillåtas att behandla personuppgifterna ytterligare *oavsett om det är förenligt med insamlingsändamålen eller inte* (skäl 50 andra stycket första meningen).

Av artikel 23 i EU:s dataskyddsförordning framgår bland annat att det är tillåtet att i nationell rätt införa en lagstiftningsåtgärd som begränsar de skyldigheter som föreskrivs i artikel 5. Sekretessbrytande bestämmelser om att insamlade personuppgifter får eller ska lämnas ut, oberoende av för vilka ändamål de har samlats in, är ett exempel på en sådan lagstiftningsåtgärd. Enligt skäl 41 till EU:s dataskyddsförordning bör en sådan lagstiftningsåtgärd vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för personer som omfattas av den. Enligt artikel 52.1 i EU-stadgan framgår vidare att varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan ska vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

Artikel 23 i EU:s dataskyddsförordning innebär att en lagstiftningsåtgärd som begränsar skyldigheten enligt artikel 5.1 b för den personuppgiftsansvarige får ske bland annat i syfte att säkerställa förebyggande, förhindrande, utredning, avslöjande eller lagföring av brott eller verkställande av straffrättsliga sanktioner, inbegripet skydd mot samt förebyggande och förhindrande av hot mot den allmänna säkerheten (artikel 23.1 d).

I EU-domstolens avgörande av den 2 mars 2023, Norra Stockholm Bygg AB, C-268/21 aktualiserades frågan om hur bestämmelserna om edition i 38 kap. rättegångsbalken (RB) förhåller sig till EU:s dataskyddsförordning. Domstolen konstaterade att den behandling av personuppgifter som följde av att vissa handlingar blev föremål för edition var en vidarebehandling av uppgifterna för ett nytt ändamål som inte grundar sig på de registrerades samtycke. Vid sådana förhållanden ska vidarebehandlingen av personuppgifter för ett annat ändamål än det ursprungliga behandlingsändamålet inte endast ha stöd i nationell rätt, såsom bestämmelserna i 38 kap. RB, utan även utgöra en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle, i den mening som avses i artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning, och skydda ett av de mål som avses i artikel 23.1 i förordningen. Skydd av rättsväsendets oberoende och rättsliga åtgärder samt verkställighet av civilrättsliga anspråk är sådana mål som anges i artikel 23.1 f. Enligt EU-domstolen ankom det dock på den svenska domstolen att pröva huruvida de relevanta bestämmelserna i 38 kap. RB svarar mot ett av eller båda dessa mål och dessutom är nödvändiga och står i proportion till målen, vilket i sådant fall innebär att dessa bestämmelser kan omfattas av de fall av behandling av personuppgifter som anses vara tillåtna enligt bestämmelserna i artikel 6.3 och 6.4 i EU:s dataskyddsförordning, jämförd med artikel 23.1 f och j (verkställighet av civilrättsliga krav) i förordningen.

EU-domstolen uttalade emellertid vidare att en nationell domstol är skyldig att fastställa huruvida ett utlämnande av personuppgifter är adekvat och relevant för att säkerställa det mål som eftersträvas med de tillämpliga bestämmelserna i nationell rätt och huruvida detta mål inte kan uppnås genom att man använder bevismedel som är mindre ingripande med avseende på skyddet av ett stort antal individers personuppgifter. Domstolen måste vidare beakta principen om uppgiftsminimering.

4.7.2 Finalitetsprincipen enligt dataskyddsdirektivet och brottsdatalagen

Finalitetsprincipen gäller även enligt artikel 4.1 b dataskyddsdirektivet som stadgar att personuppgifter ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte behandlas på ett sätt som står i strid med dessa ändamål.

Enligt artikel 4.2 i dataskyddsdirektivet ska emellertid behandling som utförs av samma eller en annan personuppgiftsansvarig för något annat ändamål som anges i artikel 1.1 än det för vilket personuppgifterna samlas in tillåtas om

- a) den personuppgiftsansvarige i enlighet med unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt är bemyndigad att behandla sådana personuppgifter för ett sådant ändamål, och
- b) behandlingen är nödvändig och står i proportion till detta andra ändamål i enlighet med unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt.

Det är alltså inte det s.k. förenlighetstestet som avgör om en ny behandling är tillåten, utan huruvida det finns en rättslig grund att behandla uppgifterna för det nya ändamålet och om vidarebehandlingen är nödvändig och proportionerlig.

I artikel 9 i dataskyddsdirektivet regleras vad som gäller när personuppgifter som behandlas med stöd av direktivet ska behandlas för ändamål utanför direktivets tillämpningsområde. Där anges att personuppgifter som har samlats in för ändamål inom direktivets tillämpningsområde inte får behandlas för andra ändamål, såvida inte sådan behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt. EU:s dataskyddsförordning är tillämplig redan på de behöriga myndigheternas behandling för att tillhandahålla personuppgifter till andra myndigheter, om ändamålet med behandlingen ligger utanför direktivets tillämpningsområde. Prövningen av om sådan behandling är tillåten ska som regel enbart göras med utgångspunkt i bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning. Eftersom behandlingen för ett nytt ändamål som inte omfattas av direktivet i de flesta fall blir en ny behandling enligt förordningen är det inte fråga om någon vidarebehandling, vilket gör att finalitetsprincipen inte ska tillämpas på den behandlingen (prop. 2017/18:232 s. 132).

Brottsdatalagen skiljer följaktligen på behandling för ett nytt ändamål när den nya behandlingen sker inom respektive utanför brottsdatalagens tillämpningsområde.

I den första situationen gäller enligt 2 kap. 4 § första stycket brottsdatalagen att innan personuppgifter får behandlas för ett nytt ändamål ska det säkerställas att det finns en rättslig grund enligt 2 kap. 1 § brottsdatalagen för den nya behandlingen och att det är nödvändigt och proportionerligt att personuppgifterna behandlas för det nya ändamålet. Som utgångspunkt torde det anses både nödvändigt och proportionerligt att uppgifter från en förundersökning används för att motverka ny misstänkt brottslig verksamhet eller för att uppfylla en internationell förpliktelse (ibid. s. 442). I den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning ska någon prövning enligt första stycket dock inte göras (2 kap. 4 § andra stycket brottsdatalagen).

Det måste alltså först och främst finnas en rättslig grund enligt brottsdatalagen för den nya behandlingen. Det krävs att den nya behandlingen är nödvändig för en sådan uppgift som anges i 2 kap. 1 § brottsdatalagen. Det tycks inte stå klart vad kravet på att det dessutom ska vara nödvändigt att personuppgifterna behandlas för det nya ändamålet innebär utöver det nödvändighetskrav som alltid gäller för behandlingen. Regeringen uttalade i förarbetena att utgångspunkten bör vara att om det finns en rättslig grund för att behandla personuppgifterna för det nya ändamålet så är personuppgiftsbehandlingen också nödvändig för detta. Kravet på proportionalitet innebär att skälen för att personuppgifterna behandlas för det nya ändamålet ska väga tyngre än det intrång som behandlingen innebär för den enskilde (prop. 2017/18:232 s. 128). Det har också betydelse vilka personuppgifter det är fråga om och i vilken verksamhet de ska användas (ibid. s. 442).

När det gäller behandling för ändamål utanför brottsdatalagens tillämpningsområde – det vill säga behandling som omfattas av EU:s dataskyddsförordning – gäller enligt 2 kap. 22 § brottsdatalagen att det innan uppgifterna behandlas för ett ändamål utanför lagens tillämpningsområde ska säkerställas att det är nödvändigt och proportionerligt att personuppgifterna behandlas för det ändamålet.

Det anges inte explicit i bestämmelsen att det ska finnas en rättslig grund för behandlingen när personuppgifter behandlas för ändamål utanför brottsdatalagens tillämpningsområde, men detta

följer av artikel 6 i EU:s dataskyddsförordning. Utöver att det ska finnas en sådan rättslig grund ska samma prövning som enligt 2 kap. 4 § brottsdatalagen göras av om det är nödvändigt och proportionerligt att personuppgifterna behandlas för det nya ändamålet. Detta krav följer egentligen inte av dataskyddsdirektivet. Regeringen bedömde emellertid att det skulle uppstå en omotiverad skillnad mellan de två situationerna om motsvarande prövning inte skulle krävas vid behandling för nya ändamål utanför ramlagens tillämpningsområde (ibid. s. 134).

Under rubriken *Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling för nya ändamål* i avsnitt 4.9.2 redogör vi för finalitetsprincipen enligt Säkerhetspolisens datalag.

4.7.3 Förhållandet mellan finalitetsprincipen och sekretessbrytande regler

En särskild fråga som i olika sammanhang har diskuterats är hur finalitetsprincipen förhåller sig till olika typer av regleringar som avser sekretess och uppgiftsskyldighet i svensk rätt. Den centrala frågan är om det ska göras en särskild prövning av huruvida utlämnandet är förenligt med finalitetsprincipen när uppgiftslämnandet sker i enlighet med en sekretessbrytande regel.

I förarbetena till den tidigare personuppgiftslagen (1998:204) uttalades att bestämmelser om så kallad uppgiftsskyldighet hade företräde framför bestämmelserna i personuppgiftslagen (prop. 1997/98:44 s. 116). I betänkandet *Ny sekretesslag* (SOU 2003:99) fördes resonemang kring förhållandet mellan reglerna i sekretesslagstiftningen och finalitetsprincipen enligt dåvarande personuppgiftslagstiftning. Särskild uppmärksamhet riktades mot bestämmelsen i 15 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100), som stadgade att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna uppgift som den förfogar över i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång. Denna bestämmelse motsvaras i dag av 6 kap. 5 § OSL.

I utredningen anfördes att finalitetsprincipen är ett integritetsskydd och att den har utformats i en politisk miljö där majoriteten av medlemsstaterna saknar en offentlighetsprincip och därmed inte heller har samma sekretessreglering som finns i Sverige.

Vi har på grund av offentlighetsprincipen en detaljerad sekretessreglering där integritetskänsliga uppgifter har givits ett sekretesskydd. Sekretessen gäller inte bara gentemot enskilda, utan även mellan myndigheter och mellan olika självständiga verksamhetsgrenar inom samma myndighet. I vissa fall har lagstiftaren infört sekretessbrytande regler som innebär att sekretesskyddade uppgifter under vissa förutsättningar får lämnas till en eller flera andra myndigheter.

Genom denna ordning uppnås samma syfte som man vill åstadkomma genom finalitetsprincipen. Myndigheterna hindras att lämna ut integritetskänsliga uppgifter till andra myndigheter, för ändamål som av lagstiftaren bedömts vara oförenliga med de ändamål för vilka uppgifterna samlats in. De uppgifter som inte försetts med något sekretesskydd eller som omfattas av sekretessbrytande regler har av lagstiftaren ansetts vara av sådan karaktär att utlämnanden till andra myndigheter, eller, när det gäller sekretessbrytande regler, vissa myndigheter, inte kan anses vara oförenliga med det ändamål för vilket uppgifterna samlats in. Detta ställningstagande kommer till uttryck i 15 kap. 5 § sekretesslagen (SOU 2003:99 s. 232).

I utredningen anfördes vidare att det måste anses spela mindre roll om uppgifterna lämnas ut av myndigheten självmant eller efter begäran. Det var enligt utredningen svårt att se att denna skillnad skulle ha någon betydelse för bedömningen av om uppgiftslämnandet står i strid med dataskyddsdirektivet eller personuppgiftslagen. Oavsett hur en sekretessbrytande bestämmelse formulerats hade lagstiftaren, enligt utredningen, beaktat integritetsaspekterna vid utformningen av bestämmelsen. För den enskilde fick det anses stå klart att ett utlämnande med stöd av bestämmelsen kunde komma att ske. Även i betänkandet *Myndighetsdatalag* (SOU 2015:39) anfördes uppfattningen att behandling i form av utlämnanden är förenliga med finalitetsprincipen så länge som utlämnandena som sådana sker i överensstämmelse med lag eller förordning enligt vilken uppgifterna får eller ska lämnas ut. Det bedömdes alltså att lagstiftaren genom att reglera ett uppgiftslämnande fick anses ha tagit ställning till att sådana utlämnanden som ska eller får ske inte är oförenliga med ursprungliga ändamål och att myndigheterna är bundna av den prövning enligt finalitetsprincipen som lagstiftaren gjort genom exempelvis en sekretessbrytande bestämmelse (SOU 2015:39).

I förarbetena till brottsdatalagen framfördes emellertid en delvis annorlunda uppfattning. I slutbetänkandet *Brottsdatalag – kompletterande lagstiftning* (SOU 2017:74) uttalades att när det i lag eller

förordning föreskrivs att uppgifter ska lämnas har lagstiftaren tagit ställning till att det dels är så viktigt att det ska införas en skyldighet att lämna information, dels att eventuell sekretess ska brytas. Lagstiftaren får då också anses ha tagit ställning till att uppgiftslämnandet är nödvändigt och proportionerligt. Enligt utredningen kunde dock lagstiftaren inte anses ha gjort den prövning som måste förutsättas när det i lag eller förordning bara föreskrivs en möjlighet, men ingen skyldighet, att lämna uppgifter. Utredningen utvecklade resonemanget vidare genom att konstatera att bestämmelser om sekretess har ett annat syfte än bestämmelser om skydd av personuppgifter. Sekretess kan skydda enskildas integritet, men det är inte alltid det primära syftet med lagstiftningen. Att det konstateras att sekretess inte gäller för en uppgift innebär således inte att lagstiftaren har tagit ställning till att tillhandahållandet är nödvändigt och proportionerligt i brottsdatalogens mening. Som en konsekvens av detta resonemang menade utredningen att ett uppgiftslämnande enligt 6 kap. 5 § OSL inte skulle utgöra ett undantag från prövningen av om den nya behandlingen är nödvändig och proportionerlig.

Regeringen delade utredningens bedömning att om det i lag eller förordning bara föreskrivs en möjlighet, men ingen skyldighet, att lämna uppgifter ska myndigheten pröva om det är nödvändigt och proportionerligt att lämna dem, eftersom lagstiftaren då inte har gjort den prövningen. Regeringen uttalade dock att myndighetens prövning i sådana fall ofta torde mynna ut i att det är nödvändigt och proportionerligt att lämna uppgifterna. Till skillnad från utredningen bedömde regeringen att uppgiftsskyldigheten enligt 6 kap. 5 § OSL skulle omfattas av undantaget. Detta motiverades med att det i annat fall finns risk för en normkollision mellan 6 kap. 5 § OSL och de aktuella bestämmelserna i brottsdatalogen (prop. 2017/18:232 s. 137–138).

Något motsvarande resonemang fördes inte i förarbetena till dataskyddslagen. I HFD 2021 ref. 10 bedömde Högsta förvaltningsdomstolen emellertid att samma synsätt skulle anläggas på förhållandet mellan 6 kap. 5 § OSL och finalitetsprincipen enligt EU:s dataskyddsförordning. Domstolen uttalade därvid att myndigheterna genom sekretessbestämmelserna hindras från att lämna bland annat integritetskänsliga uppgifter till andra myndigheter. Härigenom fick lagstiftaren anses ha tagit ställning till när ett uppgiftslämnande är oförenligt med det eller de ändamål för vilka uppgif-

terna samlades in. Utöver sekretessprövningen ska den personuppgiftsansvariga myndigheten således inte göra någon kontroll av förenligheten med finalitetsprincipen i samband med lämnande av uppgifter enligt 6 kap. 5 § OSL.

Rättsläget får således anses vara klart såtillvida att en uppgiftsskyldighet, inklusive den som framgår av 6 kap. 5 § OSL, innebär att någon prövning inte därutöver ska göras av om utlämnandet är förenligt med finalitetsprincipen. Uttalandena i framför allt förarbetena till brottsdatalogen skapar emellertid en viss oklarhet kring huruvida en sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör, men inte kräver, att uppgifter lämnas ut ska bedömas på något annat sätt.

Som framgått har olika synsätt anförts på denna fråga. Som uttalas i HFD 2021 ref. 10 kan personuppgifter vara integritetskänsliga trots att de inte omfattas av sekretess och en tolkning som reducerar finalitetsprincipen till en ren sekretessprövning måste anses vara mycket tillåtande. Att göra någon skillnad mellan ett utlämnande av uppgifter på eget initiativ och ett utlämnande med stöd av 6 kap. 5 § OSL kan emellertid inte motiveras av sakliga skäl. Huruvida en uppgift begärs ut från en myndighet eller lämnas ut av en myndighet på eget initiativ i det enskilda fallet har ingen betydelse för de intresseavvägningar och bedömningar som gjorts i lagstiftningsärendet genom vilket den sekretessbrytande bestämmelsen infördes. Huruvida ett undantag från finalitetsprincipen ska anses förenligt med EU:s dataskyddsförordning måste ytterst bero på en bedömning av om lagstiftningsåtgärden utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1, se artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning.

Regeringen har också nyligen bedömt att om det i lag eller förordning finns en sekretessbrytande bestämmelse som reglerar att en myndighet *ska eller får* (vår kursivering) lämna ut personuppgifter innebär det att någon särskild prövning av om utlämnandet är förenligt med det ursprungliga ändamålet inte behöver ske. Det är därmed ofta tillräckligt att pröva ett utlämnande i enlighet med en sådan bestämmelse. Regeringen uttalade dock att det kan finnas begränsningar i ändamålsbestämmelser i särskilda registerförfattningar som kan utgöra hinder för utlämnande (prop. 2023/24:85 s. 24).

4.8 Dataskydd och sekretess i skolan

4.8.1 Skolans personuppgiftsbehandling

Rättsliga grunder

Skolan omfattas av tillämpningsområdet för EU:s dataskyddsförordning och den kompletterande dataskyddslagen. Skolväsendet har ingen egen registerförfattning, men vissa bestämmelser om behandling av personuppgifter har införts i 26 a kap. skollagen.

I förarbeten har regeringen uttalat att tillhandahållande, anordnande och bedrivande av utbildning och annan pedagogisk verksamhet, genom bestämmelser i skollagen med anslutande föreskrifter och beslut fattade med stöd av dessa, är en i svensk rätt fastställd uppgift av allmänt intresse. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att utöva verksamhet som grundas på nämnda föreskrifter kan därmed ske med stöd av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse i artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:218 s. 57). Dåvarande Datainspektionen (numera IMY) framförde viss kritik mot denna slutsats och menade att det inte i tillräcklig utsträckning utretts vilken behandling som är nödvändig utifrån skolornas verksamhet eller huruvida skollagen och därtill hörande bestämmelser ger stöd för den behandlingen och om bestämmelserna är tillräckligt tydliga, precisa och deras tillämpning förutsägbar för personer som omfattas av den. Regeringen bedömde däremot att den verksamhet som sker med stöd av skollagen och anslutande föreskrifter är uppgifter av allmänt intresse som har legala grunder som har fastställts genom tydliga, precisa och förutsebara regler i nationell rätt som är proportionerliga mot det mål som eftersträvas (ibid. s. 67–68). När det gäller frågan om vilken behandling som är nödvändig konstaterade regeringen att det är den personuppgiftsansvarige som ansvarar för att bedöma om syftet med behandlingen är nödvändigt för att utföra en uppgift av allmänt intresse (ibid. s. 68).

Det finns således stöd för personuppgiftsbehandling inom den faktiska verksamheten som bedrivs utifrån skollagen. Vissa åtgärder i skolan innefattar även myndighetsutövning, till exempel betygssättning och beslut om särskilt stöd. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig för myndighetsutövningen kan ske

med stöd av den rättsliga grunden myndighetsutövning i artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:218 s. 68).

Skollagen innehåller många rättsliga förpliktelser för de huvudmän som bedriver skolverksamhet enligt lagen. I förarbetena anges som exempel på sådana bland annat att eleven och elevens vårdnadshavare fortlöpande ska informeras om elevens utveckling (3 kap. 4 § skollagen), att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd, och att rektorn ska se till att vårdnadshavaren till en elev i vissa skolformer, till exempel grundskolan, samma dag informeras om eleven utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten (7 kap. 17 § skollagen). Ofta kan behandlingen i dessa fall göras med stöd av den rättsliga grunden rättslig förpliktelse i artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, såväl som grunden uppgift av allmänt intresse i artikel 6.1 e i förordningen, eftersom de rättsliga förpliktelserna i regel ingår i uppgiften att anordna utbildning (ibid. s. 70).

Känsliga personuppgifter i skolan

Enligt artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning gäller som framgått ovan ett undantag från förbudet att behandla känsliga personuppgifter om behandlingen är nödvändig av hänsyn till ett viktigt allmänt intresse, på grundval av unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, vilken ska stå i proportion till det eftersträlvade syftet, vara förenligt med det väsentliga innehållet i rätten till dataskydd och innehålla bestämmelser om lämpliga och särskilda åtgärder för att säkerställa den registrerades grundläggande rättigheter och intressen.

Vad som är ett viktigt allmänt intresse har inte definierats i EU:s dataskyddsförordning. I förarbetena till dataskyddslagen har emellertid uttalats att verksamhet som innefattar myndighetsutövning utgör ett viktigt allmänt intresse och att det också måste anses utgöra ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (prop. 2017/18:105 s. 83). Regeringen har vidare uttalat att anordnande och bedrivande av utbildning är ett sådant viktigt allmänt intresse som krävs för

behandling av känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:218 s. 52). Den närmare regleringen i nationell rätt av förutsättningarna för en skola att behandla känsliga personuppgifter finns – för skolor med offentlig huvudman – i dataskyddslagen och – för skolor med enskild huvudman – i skollagens 26 a kap.

I 3 kap. 3 § dataskyddslagen anges att känsliga personuppgifter får behandlas av en myndighet med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning om uppgifterna har lämnats till myndigheten och behandlingen krävs enligt lag, om behandlingen är nödvändig för handläggningen av ett ärende, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig med hänsyn till ett viktigt allmänt intresse och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Den sistnämnda bestämmelsen möjliggör under vissa omständigheter behandling av känsliga personuppgifter hos myndigheter då behandlingen varken sker med koppling till ett visst ärende eller krävs enligt annan lag. Bestämmelsen är således tillämplig i faktisk verksamhet hos myndigheter, det vill säga i sådan förvaltningsverksamhet som inte utgör ärendehandläggning. Bestämmelsen är inte avsedd att tillämpas slentrianmässigt i den löpande verksamheten. Det krävs att den personuppgiftsansvarige, i det enskilda fallet, gör en bedömning av om behandlingen innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet. Om behandlingen skulle innebära ett sådant intrång, får den inte ske enligt denna bestämmelse (prop. 2017/18:105 s. 194).

I 26 a kap. 4 § skollagen finns en bestämmelse som medför att känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning hos en enskild huvudman enligt 2 kap. skollagen eller hos en enskild aktör enligt 24 eller 25 kap. skollagen, om behandlingen är nödvändig för en hantering som motsvarar handläggning av ett ärende hos en myndighet, eller i annat fall, om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet.

I förarbetena uttalas att det kan finnas ett behov av behandling av känsliga personuppgifter inom ramen för olika utredningar, till exempel utredning om en elev behöver särskilt stöd (3 kap. 7 § skollagen), utredning med anledning av att en elev vid upprepade gånger har stört studieron, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse (5 kap. 9 § skollagen) och utredningar om

kränkande behandling (6 kap. 10 § skollagen). Ett sådant behov ansågs även finnas inom elevhälsan till exempel för att en specialpedagog eller en kurator skulle kunna utföra dokumentations-skyldigheten vid handläggning av enskilda elevärenden som avser myndighetsutövning. Även utanför elevhälsan ansågs det kunna finnas behov av att behandla känsliga personuppgifter. Som exempel angavs att skolmatsalspersonalen behöver kunna behandla uppgifter om specialkost på grund av allergier eller religiös övertygelse (prop. 2017/18:218 s. 133).

När det särskilt gäller behandling utanför ärendehandläggning uttalas i förarbetena att det kan vara nödvändigt att behandla känsliga personuppgifter i faktisk verksamhet såsom kommunikation mellan skola och föräldrar. Även inom till exempel elevhälsans psykosociala och specialpedagogiska insatser kan det förekomma situationer när bestämmelsen är tillämplig (ibid. s. 141).

Uppgifter om lagöverträdelser i skolan

Enligt 3 kap. 8 § dataskyddslagen får personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning behandlas av myndigheter. Regeringen har tidigare bedömt att myndigheter inte behöver uttryckligt stöd i föreskrifter eller särskilda beslut för att få behandla uppgifter som rör lagöverträdelser (prop. 2017/18:105 s. 99). Inom skolverksamhet med offentlig huvudman kan alltså personuppgifter som rör lagöverträdelser behandlas (prop. 2017/18:218 s. 180).

För skolor med enskilda huvudmän gäller enligt 26 a kap. 6 § skollagen att personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får behandlas om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet i löpande text inom elevhälsan, och i skriftlig dokumentation som ska föras enligt 5 kap. 24 § skollagen.

I förarbetena uttalades att det i samband med att disciplinära åtgärder vidtas kan vara nödvändigt att behandla en uppgift om lagöverträdelser. Ett exempel kan vara i ett ärende rörande avstängning av en narkotikapåverkad elev som dyker upp i skolan och är farlig för sig själv eller andra. I detta sammanhang skulle det, om eleven tidigare har dömts för till exempel ringa narkotikabrott, kunna bli aktuellt att även anteckna den uppgiften. Det uttalades

vidare att det även inom elevhälsan kan uppstå situationer där det finns ett berättigat behov av att i löpande text behandla en uppgift om en lagöverträdelse (ibid. s. 179).

4.8.2 Sekretess och tystnadsplikt i skolan

Sekretess i skolor med offentlig huvudman

Sekretess till skydd för enskild i utbildningsverksamhet regleras i 23 kap. OSL. Enligt 23 kap. 1 § OSL gäller sekretess i förskola och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen som kompletterar eller erbjuds i stället för förskola för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Det omvända skaderekvisitet innebär att sekretess är utgångspunkten.

Elevhälsans medicinska del omfattas av tillämpningsområdet för hälso- och sjukvårdssekretessen i 25 kap. 1 § OSL.

För förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola gäller sekretessbestämmelsen i 23 kap. 2 § OSL. I 23 kap. 2 § OSL skiljs på elevhälsan, som regleras i första stycket och den särskilda elevstödande verksamheten i övrigt, som regleras i andra stycket.

Av bestämmelsens första stycke framgår att sekretess gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Även denna bestämmelse innebär att sekretess är utgångspunkten.

Med specialpedagogisk insats avses till exempel de mera aktiva rådgivnings- och stödåtgärder som kan förekomma, såsom uttagning av elev till stödundervisning, specialundervisning, särskild undervisning eller anpassad studiegång (Lenberg m.fl. 2024).

Av 23 kap. 2 § andra stycket OSL framgår att sekretess gäller dels i särskild elevstödande verksamhet i övrigt för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast om det kan

antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

Den särskilda elevstödjande verksamheten har beskrivits som en beteckning på skolans strävanden att förebygga uppkomsten av skolsvårigheter och andra personliga problem för den enskilde eleven och på de särskilda åtgärder som kan vidtas för att komma till rätta med de svårigheter som ändå uppstår. Under begreppet rymmer en verksamhet av betydande omfattning. Elevstödjande uppgifter ligger på i princip alla verksamma funktionärer inom det obligatoriska skolväsendet och i gymnasieskolan. Som exempel på funktionärer kan nämnas skolledare, lärare och de särskilda elevvårdsfunktionärerna skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och studie- och yrkesvägledare. Men även elever och föräldrar som ingår i samarbetsnämnder eller andra organ inom skolan anses delta i elevstödet i den mån man tar befattning med sådana ärenden (ibid.). I JO 2001/02 s. 451 bedömdes åtgärder som rektor och annan personal vidtagit när en elev kom till skolan med ett vapen ytterst vara hänförliga till skolans elevvårdande verksamhet och därmed falla under dåvarande sekretessreglering. Till den elevstödjande verksamheten räknas vidare bland annat lärarnas inhämtande av uppgifter om elevernas personliga förhållanden i syfte att förebygga eller avhjälpa skolsvårigheter. Det kan gälla till exempel uppgifter om elevernas fysiska eller psykiska förutsättningar, deras beteenden och prestationer i skolan, hemmet eller fritidsmiljön (Lenberg m.fl. 2024).

Som exempel på uppgifter som inte faller under elevstödjande verksamhet i bestämmelsens mening kan nämnas ärenden om antagning av elev till utbildning och uppgifter som hänför sig till elevens studiesituation i mera begränsad bemärkelse, som en elevs betyg, studieresultat eller frånvaro (ibid.).

Sekretess gäller även i andra fall än som avses i 23 kap. 2 § första och andra styckena OSL för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Med detta avses befarad personförföljelse och andra former av trakasserier (prop. 1997/98:9 s. 117).

Enligt 23 kap. 3 § OSL gäller sekretess i fritidshem och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen som erbjuds

i stället för fritidshem för uppgift om enskilds personliga förhållanden i sådan särskild elevstödjande verksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats. Sekretessen gäller med ett omvänt skaderekvisit som innebär att sekretess gäller om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. För övriga uppgifter som förekommer i nämnda verksamhet gäller sekretess med ett rakt skaderekvisit (23 kap. 3 § andra stycket OSL).

Inom den kommunala vuxenutbildningen gäller 23 kap. 5 § OSL. Bestämmelsen är uppbyggd på i huvudsak motsvarande sätt som 23 kap. 2 § OSL. Sekretess med omvänt skaderekvisit gäller för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen. I den elevvårdande verksamheten i övrigt gäller sekretess med ett rakt skaderekvisit.

Tystnadsplikt i skolor med enskild huvudman

För skolor med enskilda huvudmän gäller inte OSL. I stället regleras i 29 kap. 14 § skollagen att den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, enskilt bedrivit fritidshem eller enskilt bedriven förskoleklass eller inom sådan enskilt bedriven verksamhet som avses i 25 kap., inte får obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden. Den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt skollagen får inte obehörigen röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödjande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden. Han eller hon får inte heller obehörigen röja uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Den som är eller har varit verksam inom enskilt bedriven gymnasieskola eller enskilt bedriven anpassad gymnasieskola får inte heller obehörigen röja vad han eller hon har fått veta om någons personliga förhållanden i ett ärende enligt 22 kap. 14 § skollagen om mottagande till utbildning där distansundervisning används.

Sekretess hos SiS skolor

Utbildningen som bedrivs hos SiS skolor utgör en särskild utbildningsform och regleras i 24 kap. 8 och 9 §§ skollagen. Socialtjänstsekretess gäller för uppgifter inom SiS skolor. Vi redogör för tillämpliga sekretessregler för socialtjänsten i avsnitt 4.10.2. Samma utgångspunkter gäller för SiS skolverksamhet. En skillnad i förhållande till socialtjänstens verksamhet är dock att SiS skolor omfattas av den sekretessbrytande uppgiftsskyldigheten i 3 kap. 12 j § skollagen i samband med skolbyten. Uppgiftsskyldigheten beskrivs närmare nedan.

4.8.3 Olika sekretessbrytande regler kan tillämpas i skolan

Generella möjligheter att lämna ut information

Som vi redogör för i avsnitt 4.6.3 finns vissa generella möjligheter att lämna ut annars sekretessbelagd information enligt bestämmelserna om nödvändigt utlämnande, samtycke och den s.k. generalklausulen.

För skolor med en offentlig huvudman är dessa bestämmelser tillämpliga. Skolor har således därigenom ett visst utrymme att lämna ut sekretessbelagd information.

För fristående skolor är bestämmelserna i OSL inte direkt tillämpliga. Vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet i andra sammanhang har det dock ansetts naturligt att söka ledning i bestämmelser som reglerar sekretess. I lagstiftningsärenden har anförts att införandet av sekretessbrytande regler för offentlig verksamhet bör medföra att obehörighetsrekvisitet för enskild verksamhet tolkas på motsvarande sätt, se prop. 1980/81:28 s. 23, prop. 2005/06:161 s. 82 samt prop. 2017/18:147 s. 285. Som utgångspunkt gäller således att en fristående skola bör kunna lämna ut uppgifter som omfattas av tystnadsplikt i den utsträckning det hade varit möjligt att lämna ut uppgifterna med stöd av en sekretessbrytande regel.

Eftersom generalklausulen endast är tillämplig när mottagaren av informationen är en myndighet kan emellertid inte ett uppgiftslämnande till en skola med en enskild huvudman stödjas på denna bestämmelse. En SiS-skola som omfattas av socialtjänstsekretess

enligt 26 kap. 1 § OSL kan inte stödja ett utlämnande av uppgifter på generalklausulen.

Möjligheter för skolan att lämna uppgifter till socialtjänsten

Yrkesverksamma inom skolan omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) (SoL) och den därmed sammanhängande skyldigheten att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd. En erinran om anmälningsskyldigheten har tagits in i 29 kap. 13 § skollagen. I förarbeten har uttalats att det inte är möjligt att närmare ange alla situationer där ett barn ska anses fara illa, men att det kan avse barn och ungdomar som far illa på grund av sitt eget beteende, exempelvis på grund av missbruk, kriminalitet och annat självdestruktivt beteende eller som utsätts för hot, våld eller andra övergrepp från jämnåriga (prop. 2012/13:10 s. 47).

Anmälningsskyldigheten gäller endast för barn. Om oro uppkommer för en elev som är över 18 år kan det finnas förutsättningar att lämna ut uppgifterna kring oron till socialtjänsten med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Skolor med enskilda huvudmän omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL på samma sätt som skolor med offentliga huvudmän.

Möjligheter för skolan att lämna uppgifter till brottsbekämpande myndigheter

Det finns en specifik bestämmelse i 10 kap. 24 § OSL som medför att en uppgift som angår misstanke om ett begånget brott kan lämnas till bland annat Polismyndigheten om fängelse är föreskrivet för brottet och detta kan antas föranleda någon annan påföljd än böter.

För uppgiftslämnande av sekretessbelagda uppgifter i övrigt från skolan till brottsbekämpande myndigheter är det för närvarande främst en tillämpning av generalklausulen som kan möjliggöra ett utlämnande. I vissa fall, till exempel om skolan behöver hjälp från Polismyndigheten att hantera en situation där elevers eller skolpersonals säkerhet är hotad kan sannolikt ett utlämnande av sekretess-

belagda uppgifter ske med stöd av 10 kap. 2 § OSL, om det bedöms nödvändigt för skolans egen verksamhet.

I lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen* föreslås emellertid en ny uppgiftsskyldighet med innebörden att en rektor inom skolväsendet utan föregående begäran ska lämna en uppgift som framkommer i den verksamhet som rektorn ansvarar för till Polismyndigheten om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten, om inte övervägande skäl talar emot att uppgiften lämnas ut. Rektorn ska vidare vara skyldig att på begäran lämna en uppgift som framkommer i den verksamhet som rektorn ansvarar för till en brottsbekämpande myndighet om uppgiften behövs i den brottsbekämpande verksamheten. En uppgift ska dock inte lämnas om det finns en sekretessbestämmelse eller bestämmelse om tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften och övervägande skäl talar för att det inträffat som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda har företrädare framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Förslaget bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Det finns en uppgiftsskyldighet i samband med skolbyten

Det finns ingen specifik sekretessbrytande regel som möjliggör för en skola att lämna ut uppgifter till en annan skola. Även här är det således de generella möjligheterna att lämna ut uppgifter trots sekretess eller tystnadsplikt som kan tillämpas. Vid skolbyten har emellertid införts en särskild uppgiftsskyldighet.

Uppgiftsskyldigheten syftar till att underlätta övergången för eleven

Enligt 3 kap. 12 j § skollagen ska den skolenhet som eleven lämnar till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Denna skyldighet gäller om en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan byter skolform eller byter skolenhet inom skolformen. Det framgår alltså direkt av lagtexten att uppgiftslämnandet ska ske i syfte att underlätta övergången för eleven.

Uppgiftsskyldigheten gäller för vissa typer av uppgifter

Vilken typ av uppgifter som kan behöva överlämnas utvecklades i förarbetena till bestämmelsen i 3 kap. 12 j § skollagen. Överlämningen bör avse uppgifter om stödinsatser, för att elever som har haft stöd under sin tidigare skolgång ska få en bra start på den nya skolenheten. Både extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen och särskilt stöd omfattas. Om det finns ett åtgärdsprogram bör även det överlämnas. Ibland kan det bedömas vara relevant att överlämna den utredning som ligger till grund för åtgärdsprogrammet till den mottagande skolenheten. Ibland behöver överlämningen avse uppgifter om elevens kunskapsutveckling och studieresultat eller studiesituationen i övrigt. Sådana uppgifter kan vara relevanta att lämna över även när en elev inte har behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Som exempel kan nämnas en elev som byter skola under pågående läsår, utan att betyg har satts. I ett sådant fall kan även information om tidigare undervisningsinnehåll behöva överlämnas.

Elever som av olika skäl behöver särskild utmaning och stimulans i undervisningen, till exempel särskilt begåvade elever, behöver också ofta en överlämning av kunskapsutveckling och hur huvudmannen har arbetat med olika insatser för att så långt som möjligt stärka elevens progression. Vilka uppgifter som är relevanta att överlämna är därmed i hög grad beroende av elevens studiesituation och av när under skoltiden övergången sker. Även resultat av kartläggning av nyanlända elevers kunskaper är något som kan behöva överlämnas om en nyanländ elev flyttar (prop. 2017/18:183 s. 61).

Utöver uppgifter om studieresultat, kunskapsutveckling och stödinsatser kan det även finnas andra uppgifter som rör elevens studiesituation och som är relevanta att lämna över, till exempel åtgärder som vidtagits för att motverka frånvaro för en elev med problematisk frånvaro. Uppgifter om frånvaro som inte varit problematisk för en elev som antagits till ett nationellt program i gymnasieskolan behöver inte överlämnas (ibid. s. 137). Det framgår också att uppgifter av personlig karaktär som på något sätt kan vara negativa för eleven inte heller bör lämnas över (ibid. s. 62). Regeringen gjorde i stället gällande att många elever rentav kan gagnas av att få en nystart vid bytet från grundskola till gymnasieskola och de är inte nödvändigtvis betjänta av att uppgifter om dem följer med

till den nya skolan. Det innebär också att överlämnande skola måste bedöma vilka uppgifter som är relevanta att överlämna till den nya skolan med hänsyn till elevens fortsatta skolgång. Oftast behöver bedömningen göras i samråd med eleven och vid behov även med dennes vårdnadshavare. Om skolan och eleven eller elevens vårdnadshavare är oense om vad som ska lämnas över bör skolan göra ytterligare en bedömning av vad som är bäst för barnet. Denna bedömning måste göras utifrån barnets ålder. För ett äldre barn som motsätter sig överlämning, till exempel vid övergången från grundskolan till gymnasieskolan, kan det finnas skäl att anta att överlämningen inte underlättar övergången. De uppgifter som överlämnas ska ta sin utgångspunkt i målen för utbildningen men däremot inte beskriva egenskaper hos individen (ibid. s. 137). Skolverket betonar också på sin hemsida att det är viktigt att dokumentationen har sakligt innehåll och inte innehåller värdeladdade ord eller uppgifter om personliga egenskaper (Skolverket 2024a).

Uppgiftsskyldigheten bryter eventuell sekretess

Bestämmelsen i 3 kap. 12 j § skollagen utgör en sådan sekretessbrytande uppgiftsskyldighet som enligt 10 kap. 2 och 28 §§ OSL medför att en skola med offentlig huvudman kan lämna uppgifter till en annan skola utan att inhämta samtycke. På motsvarande sätt gör en sådan uttrycklig uppgiftsskyldighet att det inte innebär ett obehörigt röjande om en skola med enskild huvudman lämnar uppgifter på samma sätt. Regeringen uttalade i samband med införandet av bestämmelsen att eftersom bara sådana uppgifter som kan antas underlätta övergången för eleven ska föras över, talar starka skäl för att bestämmelsen ska utformas som en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet (prop. 2017/18:183 s. 66–67).

Det kan finnas uppgifter som en elev eller elevens vårdnadshavare inte vill ska överlämnas till en ny skola och som normalt omfattas av sekretess eller tystnadsplikt. Även om elevens eller dennes vårdnadshavares samtycke inte behövs vid överlämning av uppgifter så är det angeläget att skolan beaktar elevens och vårdnadshavarens rätt till insyn och information och att skolan har en kommunikation med de berörda kring vilka uppgifter som överlämnas och varför. Barnets bästa ska vara utgångspunkt i all utbild-

ning och annan verksamhet enligt skollagen och barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas (se 1 kap. 10 § skollagen). Regeringen har betonat vikten av att överlämningsarbetet görs på ett systematiskt sätt så att det finns rutiner och professionell dokumentation och att det finns en kommunikation med elever och vårdnadshavare inför övergångar. På så sätt kan situationer där man är oense om vad en eventuell överlämning behöver omfatta så långt det är möjligt undvikas. Om skolan och eleven eller vårdnadshavaren ändå är oense om vad som ska lämnas över kan det finnas skäl för skolan att göra ytterligare en bedömning av vad som är bäst för barnet och om överlämningen av uppgifter ändå behövs för att underlätta övergången. En sådan bedömning måste göras utifrån barnets ålder. För ett äldre barn som motsätter sig överlämning, till exempel vid övergången från grundskolan till gymnasieskolan, kan det finnas skäl att anta att en överlämning inte underlättar övergången mellan skolformerna och därför bör undvikas (prop. 2017/18:183 s. 67).

4.9 Dataskydd och sekretess i Polismyndighetens, Tullverkets och Säkerhetspolisens brottsbekämpande verksamhet

4.9.1 Polismyndighetens och Tullverkets personuppgiftsbehandling i den brottsbekämpande verksamheten

Brottsdatalagen och kompletterande registerförfattningar

Som vi nämnt tidigare ska brottsdatalagen tillämpas vid behandling av personuppgifter som utförs av behöriga myndigheter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder. Lagen gäller också vid behandling av personuppgifter som en behörig myndighet utför i syfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet (1 kap. 2 § brottsdatalagen). Polismyndigheten och Tullverket är behöriga myndigheter enligt brottsdatalagen när de behandlar personuppgifter i något av de nyss angivna syftena. Lagen är generellt tillämplig inom det område som dataskyddsdirektivet reglerar men subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning (1 kap.

5 § brottsdatalagen). Det innebär till exempel att om det finns avvikande bestämmelser i en viss behörig myndighets registerförfattning gäller dessa i stället för bestämmelserna i brottsdatalagen.

Brottsdatalagen kompletteras för Polismyndighetens del av lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (polisens brottsdatalag) och förordningen (2018:1942) om polisens behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (polisens brottsdataförordning). Vad gäller Tullverket kompletteras brottsdatalagen av lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (Tullverkets brottsdatalag) och förordningen (2018:1876) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område (Tullverkets brottsdataförordning). Lagarna och förordningarna innehåller bestämmelser som innebär preciseringar, undantag eller avvikelser från brottsdatalagen.

Personuppgifter och personuppgiftsbehandling enligt brottsdatalagen

En personuppgift är varje upplysning om en identifierad eller identifierbar fysisk person som är i livet (1 kap. 6 § brottsdatalagen). Varje upplysning som kan hänföras till en fysisk person är en personuppgift. Det gäller även upplysningar som kan hänföras till en individ om en fysisk person kan identifieras med hjälp av informationen. Det krävs inte att den personuppgiftsansvarige ska förfoga över samtliga uppgifter som gör identifieringen möjlig. Det innebär att till exempel oidentifierade fingeravtryck och dna-profiler är personuppgifter, eftersom det är möjligt att identifiera en person med hjälp av dem. Även bild- eller ljudupptagningar kan utgöra personuppgifter, om man direkt eller indirekt kan avgöra vilken individ som upptagningen avser (prop. 2017/18:232 s. 437).

Uttrycket behandling av personuppgifter omfattar alla åtgärder som vidtas med sådana uppgifter. Så snart personuppgifter hanteras på något sätt är det fråga om behandling som omfattas av lagens bestämmelser, om den är helt eller delvis automatiserad eller avser manuell behandling i en strukturerad samling av personuppgifter (ibid. s. 434). Uttrycket definieras i 1 kap. 6 § brottsdatalagen som en åtgärd eller kombination av åtgärder som vidtas i fråga om personuppgifter eller uppsättningar av personuppgifter, oavsett om det

görs automatiserat eller inte, till exempel insamling, registrering, organiserings, strukturering, lagring, bearbetning eller ändring, framtagning, läsning, användning, utlämnande, spridning eller tillhållande på annat sätt, justering, sammanföring, begränsning, radering eller förstöring. Uppräkningen i definitionen av olika sätt att hantera personuppgifter är inte uttömmande.

Rättsliga grunder och behandling för nya ändamål

Den huvudsakliga rättsliga grunden för Polismyndighetens personuppgiftsbehandling inom brottsdatalagens tillämpningsområde regleras i 2 kap. 1 § polisens brottsdatalag. Enligt bestämmelsen får Polismyndigheten behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att kunna utföra uppgifterna att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, verkställa uppbörd, upprätthålla allmän ordning och säkerhet, eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden. För Tullverkets del regleras den huvudsakliga rättsliga grunden i 2 kap. 1 § Tullverkets brottsdatalag. Tullverket får enligt bestämmelsen behandla personuppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten ska kunna utföra uppgifterna att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, eller fullgöra förpliktelser som följer av internationella åtaganden.

Personuppgifter får endast behandlas om det är nödvändigt för att fullgöra de ovan angivna uppgifterna. Nödvändighetsrekvisitet innebär att personuppgiftsbehandlingen ska behövas för att uppgiften ska gå att fullgöra på ett effektivt sätt (prop. 2017/18:232 s. 117).

Enligt 2 kap. 1 § andra stycket brottsdatalagen måste personuppgiftsbehandling alltid gå att härleda till den behöriga myndighetens uppgifter så som de kommer till uttryck i unionsrätten eller i svensk lagstiftning och andra för verksamheten bindande beslut om uppgifter som regeringen meddelat. Grunden för att behandla personuppgifter finns alltså i regleringen av den behöriga myndighetens uppgifter. Som exempel kan nämnas att det i 2 § polislagen (1984:387) anges att en av Polismyndighetens huvuduppgifter är att utreda och beivra brott. Den arbetsuppgiften preciseras av bestämmelser i framför allt rättegångsbalken som reglerar hur förundersökning ska bedrivas och i vilka fall en polisman får utfärda

föreläggande om ordningsbot. Regleringar av motsvarande slag finns även för övriga behöriga myndigheter (ibid. s. 118).

Den andra rättsliga grunden för Polismyndigheten och Tullverket regleras i 2 kap. 2 § brottsdatalagen och innebär att behöriga myndigheter även får behandla personuppgifter om det är nödvändigt för diarieföring eller om uppgifterna har lämnats till myndigheten i en anmälan, ansökan eller liknande och behandlingen är nödvändig för myndighetens handläggning.

Förutsättningarna för Polismyndigheten och Tullverket att behandla personuppgifter för nya ändamål regleras i 2 kap. 4 och 22 §§ brottsdatalagen (se avsnitt 4.7.2).

Andra grundläggande krav på behandlingen

Enligt 2 kap. 3 § brottsdatalagen får personuppgifter bara behandlas för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Att ändamålet ska vara särskilt innebär att det måste vara tillräckligt preciserat för att det ska kunna avgöras om de personuppgifter som behandlas är adekvata och relevanta för ändamålet med behandlingen eller om för många personuppgifter behandlas (prop. 2017/18:232 s. 441).

Av 2 kap. 6 § brottsdatalagen följer att personuppgifterna ska behandlas författningsenligt och på ett korrekt sätt. När det är tillåtet att behandla personuppgifter och vilka krav som ställs på behandlingen framgår av brottsdatalagen och de behöriga myndigheternas registerförfattningar, men även bland annat av andra författningar som reglerar särskilda register eller särskilda samarbeten inom lagens tillämpningsområde. Vad som är ett korrekt sätt för behandling styrs emellertid inte bara av författningsregler och den praxis som utbildas kring dem. Tillsynsmyndighetens (IMY:s) allmänna råd och uttalanden i fråga om personuppgiftsbehandling har också betydelse, liksom myndigheternas interna regler (ibid. s. 443 f.).

Lagen ställer också krav på att de personuppgifter som behandlas ska vara korrekta och, om det är nödvändigt, uppdaterade. Uppgifter som beskriver en persons utseende ska utformas på ett objektivt sätt med respekt för människovärdet (2 kap. 7 § första stycket brottsdatalagen). Uppgifterna ska vidare vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålen med behandlingen. Fler upp-

gifter än nödvändigt får inte behandlas och inga uppgifter får behandlas längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålen med behandlingen (2 kap. 8 § brottsdatalagen). Olika typer av personuppgifter ska särskiljas – till exempel uppgifter om misstänkta respektive brottsoffer – och personuppgifter som grundar sig på fakta ska skiljas från personuppgifter som grundar sig på personliga bedömningar (2 kap. 9 och 10 §§ brottsdatalagen).

Enligt 2 kap. 17 § första stycket brottsdatalagen får personuppgifter inte behandlas under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. I det fjärde kapitlet i polisens brottsdatalog respektive Tullverkets brottsdatalog finns särskilda bestämmelser om längsta tid för behandling för olika situationer. I lagarnas tredje kapitel finns vidare särskilda bestämmelser om när personuppgifter får göras gemensamt tillgängliga, det vill säga när fler än ett fåtal personer har tillgång till personuppgifterna, samt bestämmelser med krav på särskilda upplysningar om behandlingens ändamål, uppgifternas sakriktighet och trovärdighet samt särskilda upplysningar om personer vars uppgifter behandlas i underrättelseverksamheten och som inte misstänks för att utöva brottslig verksamhet.

Känsliga personuppgifter

Personuppgifter som avslöjar ras³, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning betecknas känsliga personuppgifter. Enligt 2 kap. 11 § första stycket brottsdatalagen får känsliga personuppgifter som huvudregel inte behandlas. Det innebär att det inte är tillåtet att föra register över eller på annat sätt göra anteckningar om enskilda på den grunden att de utifrån etniskt ursprung, politiska åsikter eller något annat i paragrafen angivet förhållande kan hänföras till en viss kategori av människor.

I bestämmelsens andra stycke görs det undantag från huvudregeln att känsliga personuppgifter inte får behandlas. Uppgifter

³ I skäl 37 till dataskyddsdirektivet klargörs att användningen av ordet ras inte innebär att unionen godtar teorier som söker fastställa förekomsten av skilda människoraser. I prop. 2017/18:232 s. 151–152 redogörs för skälen till att ordet i vissa fall används i svensk lagstiftning.

om en person som behandlas på annan grund får kompletteras med känsliga personuppgifter, om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen. Det innebär att om andra uppgifter om en person samlas in i samband med till exempel en förundersökning får de kompletteras med uppgifter om religiös övertygelse eller etniskt ursprung om det är av betydelse för utredningen, exempelvis för att utreda hets mot folkgrupp. Under utredning av sexualbrott kan det ibland vara befogat att anteckna uppgifter om den misstänktes sexualliv. Med hänsyn till den restriktivitet som ligger i uttrycket ”absolut nödvändigt” måste dock behovet av att göra sådana kompletteringar prövas noga i det enskilda fallet (prop. 2017/18:232 s. 447).

Känsliga personuppgifter kan också förekomma i behöriga myndigheters verksamhet på grund av att någon under ett förhör har lämnat en sådan uppgift eller i en inläga nämnt uppgiften. Det kan vara fråga om helt grundlösa påståenden eller påståenden som inte har någon relevans i sammanhanget. Eftersom myndigheterna inte kan hindra någon från att yttra sig vare sig muntligen eller skriftligen kan känsliga personuppgifter på detta sätt komma att ingå i till exempel en förundersökning eller en dom. Om det nedtecknade förhöret eller den inkomna handlingen ingår i förundersökningen eller uppgiften antecknas i domen omfattas behandlingen av den känsliga personuppgiften även i dessa fall av undantaget (ibid.).

Biometriska uppgifter som används i identifieringssyfte och genetiska uppgifter är också känsliga personuppgifter. Sådana uppgifter får enbart behandlas om det är särskilt föreskrivet (2 kap. 12 § brottsdatalagen). Polismyndigheten och Tullverket får enligt 2 kap. 4 § polisens brottsdatalag respektive 2 kap. 4 § Tullverkets brottsdatalag behandla biometriska uppgifter om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen.

Känsliga personuppgifter får alltid behandlas med stöd av 2 kap. 2 § brottsdatalagen, det vill säga om det är nödvändigt för diarietföring eller om uppgifterna har lämnats till myndigheten i en anmälan, ansökan eller liknande och behandlingen är nödvändig för myndighetens handläggning (2 kap. 13 § brottsdatalagen).

Den personuppgiftsansvariges skyldigheter och säkerhet för personuppgifter

I brottsdatalagens tredje kapitel finns bestämmelser om den personuppgiftsansvariges skyldigheter. Av 3 kap. 1 § brottsdatalagen följer att den personuppgiftsansvarige är ansvarig för all behandling av personuppgifter som utförs under dennes ledning eller på dennes vägnar. Med det avses all personuppgiftsbehandling vid den behöriga myndigheten. Den personuppgiftsansvarige ska också enligt 3 kap. 2 § brottsdatalagen, genom lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder, säkerställa och kunna visa att behandlingen av personuppgifter är författningsenlig och att den registrerades rättigheter skyddas (principen om ansvarsskyldighet). I 3 kap. 3 och 4 §§ brottsdatalagen finns bestämmelser om inbyggt dataskydd respektive dataskydd som standard. Enligt 3 kap. 6 § brottsdatalagen ska den personuppgiftsansvarige också se till att tillgången till personuppgifter begränsas till vad var och en behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter. I 3 kap. 5 § brottsdatalagen finns en skyldighet för den personuppgiftsansvarige att säkerställa att det i automatiserade behandlingssystem förs loggar över personuppgiftsbehandling i den utsträckning det är särskilt föreskrivet.

I 3 kap. 7 § första stycket brottsdatalagen finns bestämmelser om konsekvensbedömningar. Om en ny typ av behandling eller betydande förändringar av redan pågående behandling kan antas medföra särskild risk för intrång i den registrerades personliga integritet ska den personuppgiftsansvarige bedöma konsekvenserna för skyddet av personuppgifter. Bedömningen ska göras innan behandlingen påbörjas eller förändringen genomförs. Enligt 3 kap. 8 § brottsdatalagen ska den personuppgiftsansvarige vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas, särskilt mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller annan oavsiktlig skada.

Enskildas rättigheter

I brottsdatalagens fjärde kapitel finns bestämmelser om enskildas rättigheter. Av 4 kap. 1 § brottsdatalagen framgår att viss allmän information ska göras tillgänglig för den registrerade. Det handlar exempelvis om den personuppgiftsansvariges och dataskyddsom-

budets kontaktuppgifter, information om kategorier av ändamål för behandlingen, rätten att begära information, rättelse eller radering och möjligheten att lämna in klagomål till tillsynsmyndigheten. Enligt förarbetena kan informationen göras tillgänglig på till exempel den behöriga myndighetens webbplats. Av 4 kap. 2 § brottsdatalagen framgår att den personuppgiftsansvarige i ett enskilt fall ska lämna viss information till den registrerade, om det behövs för att han eller hon ska kunna ta till vara sina rättigheter. Av förarbetena framgår att det är fråga om personrelaterad information som på den personuppgiftsansvariges eget initiativ ska lämnas till den registrerade. Här framgår också att det normalt bör krävas att det är fråga om överträdelser av regelverket som kan föranleda skadeståndsansvar, allvarlig kritik eller ingripande från tillsynsmyndigheten eller någon liknande reaktion för att informationsskyldigheten ska inträda. Den personuppgiftsansvarige ska, enligt 4 kap. 3 § brottsdatalagen, till den som begär det utan onödigt dröjsmål lämna skriftligt besked om personuppgifter som rör honom eller henne behandlas. Om sådana uppgifter behandlas, ska sökanden få del av dem och få viss i bestämmelsen uppräknad information. I 4 kap. 9 och 10 §§ brottsdatalagen finns bestämmelser om den personuppgiftsansvariges skyldighet att på begäran av den registrerade rätta eller komplettera personuppgifter som är felaktiga eller ofullständiga med hänsyn till ändamålet med behandlingen samt i vissa angivna situationer radera personuppgifter.

Barns personuppgifter

I skälen till dataskyddsdirektivet framhålls att barn är särskilt sårbara och att behandling av barns personuppgifter gör att särskilda skyddsåtgärder är påkallade, se skäl 50 till dataskyddsdirektivet.

4.9.2 Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet

Säkerhetspolisens datalag

Som vi tidigare har nämnt gäller varken dataskyddsdirektivet och EU:s dataskyddsförordning för Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet. För sådan behandling gäller Säkerhetspolisens datalag och förordningen (2019:1235) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter (Säkerhetspolisens dataförordning). Säkerhetspolisens datalag gäller vid behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet i Säkerhetspolisens brottsbekämpande och lagförande verksamhet (1 kap. 2 § första stycket). Utlämnande av personuppgifter genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt utgör behandling av personuppgifter (1 kap. 5 § Säkerhetspolisens datalag). En personuppgift definieras på samma sätt som i brottsdatalagen, det vill säga som varje upplysning om en identifierad eller identifierbar fysisk person som är i livet (1 kap. 5 § Säkerhetspolisens datalag).

För närvarande pågår en översyn av de bestämmelser som reglerar Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet (dir. 2023:64 och dir. 2024:99). Uppdraget ska redovisas senast den 1 april 2025.

Rättsliga grunder för Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling

De tillåtna rättsliga grunderna för Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter som rör nationell säkerhet regleras i 2 kap. 1 och 2 §§ Säkerhetspolisens datalag. Enligt 2 kap. 1 § får personuppgifter behandlas om det är nödvändigt för att utföra en uppgift i vissa där angivna syften, till exempel för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som innefattar brott mot rikets säkerhet, terrorbrott eller tryckfrihets- eller yttrandefrihetsbrott med rasistiska eller främlingsfientliga motiv. Personuppgifter får också behandlas bland annat om det är nödvändigt för att utreda eller lagföra nyss nämnda brott, för att fullgöra uppgifter i samband med visst personskydd, uppgifter enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585) eller uppgifter enligt utlännings- och medborgarskapslagstiftningen. Nödvändighetsrekvisitet innebär att personuppgiftsbehandlingen

ska behövas för att uppgiften ska gå att fullgöra på ett effektivt sätt (prop. 2018/19:163 s. 65 och 217).

Enligt 2 kap. 2 § får personuppgifter även behandlas om det är nödvändigt för diarieföring eller om uppgifterna har lämnats till Säkerhetspolisen i en anmälan, ansökan eller liknande och behandlingen är nödvändig för handläggningen.

Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling för nya ändamål

Förutsättningarna för Säkerhetspolisen att behandla personuppgifter för nya ändamål regleras i 2 kap. 3 och 4 §§ Säkerhetspolisens datalag. Enligt 2 kap. 3 § första meningen får personuppgifter bara behandlas för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål (principen om ändamålsbegränsning). När Säkerhetspolisen ska behandla personuppgifter för nya ändamål inom Säkerhetspolisens datalags tillämpningsområde, till exempel använda information från en förundersökning för att förebygga nya brott, får uppgifterna inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ändamål som personuppgifterna ursprungligen behandlades för, vilket ger uttryck för den s.k. finalitetsprincipen (2 kap. 3 § andra meningen Säkerhetspolisens datalag). När Säkerhetspolisen ska behandla personuppgifter för nya ändamål bör myndigheten alltid pröva om det nya ändamålet är förenligt med det ändamål som personuppgifterna samlades in för. Eftersom verksamheten är inriktad på att bekämpa brott som är systemhotande kan Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter för nya ändamål för den egna verksamheten i de allra flesta fall anses förenlig med ursprungsändamålet (prop. 2018/19:163 s. 69 och 220–221).

Bestämmelsen i 2 kap. 4 § Säkerhetspolisens datalag reglerar för vilka ändamål Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter för att tillgodose behovet av information i annan verksamhet. Enligt bestämmelsen får personuppgifter som Säkerhetspolisen behandlar även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs för brottsbekämpning, lagföring, straffverkställighet eller upprätthållande av allmän ordning och säkerhet hos Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen och Skatteverket (2 kap. 4 § första stycket första punkten Säkerhetspolisens datalag). Säkerhetspolisen

har även stöd för att, om det är nödvändigt, behandla uppgifter för att lämna ut dem till en annan myndighet inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott (2 kap. 4 § första stycket andra punkten Säkerhetspolisens datalag). I första hand tillgodoser punkten behovet av informationsutbyte med andra myndigheter än brottsbekämpande. I 2 kap. 4 § punkterna 3–6 regleras ytterligare sekundära ändamål.

Enligt 2 kap. 4 § andra stycket Säkerhetspolisens datalag får personuppgifter som behandlas med stöd av Säkerhetspolisens datalag även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information till riksdagen eller regeringen och, i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning, till andra.

I bestämmelsens tredje stycke tydliggörs att de i paragrafen angivna ändamålen inte är uttömmande. För att en uppgift ska få vidarebehandlas för något annat ändamål än de som anges i första och andra styckena måste det emellertid i det enskilda fallet göras en bedömning att det nya ändamålet inte är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in.

Vissa andra grundläggande krav på Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling

Principerna om laglighet, korrekthet, uppgifts- och lagringsminimering överensstämmer i princip med brottsdatalagens bestämmelser och finns i 2 kap. 6 och 8 §§ respektive 4 kap. 1 § Säkerhetspolisens datalag.

Principen om ansvarsskyldighet finns i 5 kap. 1 § Säkerhetspolisens datalag. Bestämmelser om inbyggt dataskydd, dataskydd som standard, loggning och tjänstemäns tillgång till personuppgifter finns i lagens 5 kap. 2–5 §§ respektive 4 kap. 5 § i Säkerhetspolisens dataförordning. Bestämmelser om konsekvensbedömningar och dess dokumentation samt förhandssamråd finns i lagens 5 kap. 6 § och 4 kap. 6 § i Säkerhetspolisens dataförordning. Bestämmelser om skyldigheten att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder finns i 5 kap. 7 § Säkerhetspolisens datalag och skyldigheten att upprätta en förteckning över de kategorier av behandlingar med mera som utförs finns i 4 kap. 4 § förordningen. Av 6 kap. 1 § Säkerhetspolisens datalag framgår att Säkerhetspolisen, på samma sätt som enligt brottsdatalagen, ska göra viss allmän

information tillgänglig för den registrerade. I 6 kap. 2 § finns bestämmelser om den registrerades rätt till registerutdrag och i 6 kap. 6 och 7 §§ om den registrerades rätt att under vissa förutsättningar begära rättelse, komplettering eller radering av personuppgifter. Samtliga ovan nämnda bestämmelser motsvarar brottsdatalagens.

Känsliga personuppgifter

Behandling av personuppgifter som avslöjar ras, etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse, medlemskap i fackförening eller som rör hälsa, sexualliv eller sexuell läggning är, i likhet med bestämmelserna i brottsdatalagen och EU:s dataskyddförordning, som huvudregel förbjuden enligt Säkerhetspolisens datalag. Uppgifter om en person som behandlas på annan grund får dock kompletteras med sådana känsliga personuppgifter, om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen (2 kap. 9 § Säkerhetspolisens datalag). Säkerhetspolisen får även behandla biometriska uppgifter om det är absolut nödvändigt för ändamålet med behandlingen. Genetiska uppgifter får inte behandlas (2 kap. 10 § Säkerhetspolisens datalag).

Känsliga personuppgifter får alltid behandlas med stöd av 2 kap. 2 § Säkerhetspolisens datalag, det vill säga om det är nödvändigt för diarieföring eller om uppgifterna har lämnats till myndigheten i en anmälan, ansökan eller liknande och behandlingen är nödvändig för myndighetens handläggning (2 kap. 11 § Säkerhetspolisens datalag).

4.9.3 Sekretess inom den brottsbekämpande verksamheten

Sekretessregleringen

I många delar omfattas samtliga av de brottsbekämpande myndigheterna av samma sekretessreglering.

Sekretess till skydd främst för intresset av att förebygga eller beivra brott regleras i 18 kap. OSL. Enligt 18 kap. 1 § OSL gäller sekretess för uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål eller till angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i sådant mål eller i annan verksamhet för att förebygga brott, om det kan

antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Sekretess gäller även i annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen. Enligt 18 kap. 2 § OSL gäller sekretess för bland annat uppgifter som hänför sig till underrättelseverksamhet.

Sekretess till skydd för enskild i verksamhet som syftar till att förebygga eller beivra brott regleras i 35 kap. OSL. Enligt 35 kap. 1 § OSL gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden som förekommer i bland annat utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål eller i annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott eller verkställa uppbörd och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen. Enligt bestämmelsen gäller ett omvänt skaderekvisit. En uppgift får således röjas endast om det står klart att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne inte lider skada eller men. Enligt 35 kap. 20 § OSL gäller sekretess även för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs och uppgiften hänför sig till verksamhet som enbart innefattar hjälp eller annat bistånd åt enskild. Det kan till exempel handla om att polisen avvärjer ett självmord, hjälper någon till sjukhus eller att kontakt förmedlas med socialtjänsten för att möjliggöra hjälpverksamhet från denna.

Sekretessen enligt 18 kap. 1–2 §§ OSL följer med och gäller som primära sekretessbestämmelser när uppgifter lämnas till en annan myndighet med stöd av någon sekretessbrytande regel, oavsett om mottagaren är en brottsbekämpande myndighet eller inte. Detta gäller dock inte för sekretessen enligt 35 kap. OSL. För sådana uppgifter ska skyddet för uppgifterna bedömas enligt den sekretessreglering som gäller hos den mottagande myndigheten.

Brottsbekämpande myndigheters möjligheter att lämna ut uppgifter till en skola

Det finns ingen specifik sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör för en brottsbekämpande myndighet att lämna ut sekretessbelagd information till en skola. Som vi redogör för i avsnitt 4.6.3 finns vissa generella möjligheter att lämna ut sekretessbelagd information enligt bestämmelserna om nödvändigt utlämnande, samtycke och den s.k. generalklausulen.

Nödvändigt utlämnande

Brottsbekämpande myndigheter kan, i syfte att föra en brottsutredning framåt, ibland med stöd av bestämmelsen om nödvändigt utlämnande lämna ut sekretessbelagda uppgifter till andra myndigheter för att få underlag för den egna utredningen. Det kan till exempel vara nödvändigt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter inom ramen för förhör med vittnen under en förundersökning. Det har däremot uttalats att polisen endast har mycket begränsade möjligheter att lämna ut uppgifter med stöd av 10 kap. 2 § OSL på grund av sitt allmänna brottsförebyggande uppdrag (Ekroth & Montoya 2008). Av Justitieombudsmannens (JO) uttalande i frågan framgår att ett utlämnande av uppgifter enligt bestämmelsen inte får ske i ett mer allmänt brottsförebyggande syfte utan det krävs att det handlar om att i ett konkret fall förebygga brottslighet som är nära förestående (JO dnr 768–2023).

Det bör således vara möjligt för en brottsbekämpande myndighet att med stöd av bestämmelsen lämna sekretessbelagda uppgifter till en skola om myndigheten har information om ett nära förestående brott i skolan. Däremot ger bestämmelsen inte stöd för ett utlämnande av mera allmänna uppgifter exempelvis om att en elev på grund av vissa omständigheter bedöms vara i riskzon för att dras in i kriminalitet eller att eleven lever under en mera generell hotbild med anledning av brottslig verksamhet.

Generalklausulen

Det har tidigare påpekats att det ställs höga krav på den enskilda handläggaren att bedöma om uppgifter kan lämnas ut med stöd av generalklausulen och att dessa svårigheter kan medföra såväl att alltför lite information delas med andra aktörer som att alltför mycket information sprids, se betänkandet *Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism* (SOU 2018:65). Regeringen har mot denna bakgrund tidigare uttalat att en tillämpning av generalklausulen vid myndighetsöverskridande samverkan mot organiserad brottslighet inte är en helt ändamålsenlig lösning (prop. 2015/16:167 s. 21).

Sekretessen till skydd för enskildas personliga och ekonomiska förhållanden enligt 35 kap. 1 § OSL gäller med ett omvänt skaderekvisit. Det finns såldes en presumtion för att sekretess gäller, vilket talar för att de skäl som bär upp den sekretess som gäller till skydd för den enskilde väger tungt. Intresset av att förebygga brott är förvisso också ett tungt vägande intresse, men det är inte klart hur intresseavvägningen ska falla ut i alla de fall då det kan vara aktuellt att lämna ut uppgifter från en brottsbekämpande myndighet till en skola. Polismyndigheten har framfört till oss att svårigheterna med att tillämpa generalklausulen hindrar polisen från att kunna informera lärare, rektorer och annan skolpersonal i den utsträckning som Polismyndigheten bedömer vara påkallat.

Samtycke

Om den enskilde eller dennes vårdnadshavare samtycker till att uppgifter lämnas ut hindras detta inte av sekretess till skydd för enskild enligt 35 kap. 1 § OSL.

Möjligheter för brottsbekämpande myndigheter att lämna uppgifter till socialtjänsten

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen omfattas enligt 14 kap. 1 § SoL av skyldigheten att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Denna skyldighet utgör en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet enligt 10 kap. 28 § OSL. De som omfattas av anmälnings-

skyldigheten är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd.

Det finns förslag om tydliggörande av vilka brottsbekämpande myndigheter som omfattas eller framgent ska omfattas av anmälningsskyldigheten. I departementspromemorian *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* (Ds 2023:15), föreslås att bland annat Kustbevakningen, Skatteverket och Tullverket i fortsättningen ska omfattas av anmälningsskyldigheten. I utredningen redovisas också – med hänvisning bland annat till uttalanden från regeringen och JO – uppfattningen att såväl Åklagarmyndigheten som Ekobrottsmyndigheten redan i dagsläget omfattas av anmälningsskyldigheten och att detta bör förtydligas i bestämmelsen.

Av 6 § andra stycket polislagen följer att Polismyndigheten förlöpande ska samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten och snarast underrätta dessa om förhållanden som bör föranleda någon åtgärd av dem. Det har i förarbeten uttalats att detta utgör en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet enligt 10 kap. 28 § OSL, men att det måste förutsättas – om det kan antas att syftet med beslutade åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgift lämnas – att uppgiftslämnandet sker först sedan en sådan risk inte längre föreligger (prop. 1983/84:111 s. 57). Det har emellertid i doktrin uttryckts att bestämmelsen är för generell för att omfattas av tillämpningsområdet för 10 kap. 28 § OSL (Lenberg m.fl. 2024). Detta har också anförts i senare förarbeten (se till exempel prop. 2011/12:171 s. 19 och SOU 2018:65). Enligt vår bedömning är det tveksamt om stadgandet i 6 § polislagen utgör någon mer omfattande uppgiftsskyldighet än vad som följer av skyldigheten att anmäla oro enligt 14 kap. 1 § SoL.

Det finns ett antal fall där Polismyndigheten har specifika skyldigheter att lämna olika typer av uppgifter till socialtjänsten. Till exempel ska myndigheter som i sin verksamhet regelbundet kommer i kontakt med vuxna personer med missbruk och beroende enligt 6 § lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall genast anmäla till socialnämnden om de får kännedom om att någon kan antas vara i behov av vård enligt lagen. Polisen ska också enligt 6 § lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare

genast underrätta socialnämnden om någon som inte har fyllt 18 år är skäligen misstänkt för ett brott som kan leda till fängelse.

Det finns vidare en specifik möjlighet för Polismyndigheten enligt 35 kap. 10 c § OSL att efter en intresseavvägning lämna uppgift om en enskild till en kommunal myndighet inom socialtjänsten, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga viss terroristbrottslighet. I utredningen som låg till grund för bestämmelsen uttalades att regeln troligen inte kommer att få så stor betydelse för barn och unga under 18 år då orosanmälan kommer att fortsätta vara den centrala bestämmelsen för utlämnande av uppgifter om underåriga (SOU 2018:65). Genom bestämmelsen möjliggjordes emellertid uppgiftsutlämnande till socialtjänsten beträffande äldre personer utan att Polismyndigheten därmed blev hänvisade till att tillämpa generalklausulen (prop. 2019/20:123 s. 16).

4.10 Dataskydd och sekretess i socialtjänstens och SiS verksamheter

4.10.1 Socialtjänstens och SiS personuppgiftsbehandling

Personuppgiftsbehandling inom EU:s dataskyddsförordnings tillämpningsområde

Socialtjänstens verksamheter har ett stort behov av att behandla uppgifter om personers hälsa och andra personliga förhållanden. Det är ofta fråga om känsliga personuppgifter som omfattas av sekretess. För den personuppgiftsbehandling som är nödvändig inom socialtjänstens verksamhet gäller bland annat EU:s dataskyddsförordning med den kompletterande dataskyddslagen. Den registerförfattning som särskilt reglerar personuppgiftsbehandling inom socialtjänstens verksamheter är lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förkortad SoLPuL. I 2 § SoLPuL anges vad som avses med socialtjänst enligt den lagen. Socialtjänst definieras i en vidare bemärkelse i SoLPuL än i SoL och SoLPuL har därför ett vidare tillämpningsområde än den specifika del av socialtjänsten som omfattas av SoL. Av 2 § framgår att det som avses med socialtjänst bland annat är:

- verksamhet enligt lagstiftningen om socialtjänst och den särskilda lagstiftningen om vård utan samtycke av unga eller av missbrukare och den särskilda lagstiftningen om insatser för barn i form av skyddat boende,
- verksamhet som i annat fall handhas av socialnämnd samt
- verksamhet som i övrigt bedrivs av SiS.

3 § 3 SoLPuL innebär att lagen inte ska tillämpas på behandling av personuppgifter som behöriga myndigheter utför i syfte att verkställa straffrättsliga påföljder, något som både socialtjänsten och SiS gör i viss utsträckning (mer om det i nästa avsnitt).

Uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning utgör den rättsliga grunden för majoriteten av den personuppgiftsbehandling som sker inom socialtjänsten. Alla uppgifter som riksdagen eller regeringen gett i uppdrag åt statliga myndigheter har av regeringen bedömts vara av allmänt intresse. På motsvarande sätt är de obligatoriska uppgifter som ålagts kommuner att utgöra av allmänt intresse (prop. 2017/18:105 s. 56 och 57).

Även rättslig förpliktelse utgör laglig grund för personuppgiftsbehandlingen hos socialtjänsten eftersom flera personuppgiftsbehandlingar som utgörs inom verksamheten framgår direkt av lag.

Socialtjänsten ska dokumentera handläggningen av ärenden som rör enskilda, och genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling ska dokumenteras. Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem (11 kap. 5 § SoL). Dokumentation ska vidare utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör också hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om den enskilde. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas (11 kap. 6 § SoL).

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) innehåller krav på hur socialtjänstens dokumentation ska gå till. I föreskrifterna definieras begreppet personakt som den akt som innehåller journalanteckningar och andra handlingar om en eller flera personer som är eller har varit aktuella för utredning eller insats inom socialtjänsten eller verksamhet som

bedrivs med stöd av LSS (2 kap. 1 § SOSFS 2014:5). Med journal avses enligt samma föreskrifter den del av en personakt där anteckningar av betydelse för handläggning av ett ärende samt för genomförande och uppföljning av en insats görs i kronologisk ordning. Handlingar som upprättas och gäller enskilda ska begränsas till att innehålla uppgifter som bedöms vara tillräckliga, väsentliga och ändamålsenliga i förhållande till vad saken gäller (4 kap. 1 § SOSFS 2014:5). En personakt ska innehålla en journal samt upprättade och inkomna handlingar av betydelse för handläggningen av ett ärende eller för genomförande eller uppföljning av insatser (4 kap. 6 § SOSFS 2014:5). En personakt ska som huvudregel endast avse en person (2 kap. 3 § SOSFS 2014:5).

Enligt 6 § första stycket SoLPuL får personuppgifter behandlas bara om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten ska kunna utföras. Bestämmelsen innebär att det läggs fast en yttersta ram när behandling av personuppgifter är tillåten. Endast sådan behandling kan anses berättigad (prop. 2000/01:80 s. 175). Enligt paragrafens andra stycket får personuppgifter även behandlas för uppgiftsutlämnande som föreskrivs i lag eller förordning. Med detta avses bestämmelser om att uppgifter får eller ska lämnas ut (ibid. s. 143). Regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, får också meddela föreskrifter om bland annat begränsning av den tillåtna behandlingen av personuppgifter (11 § SoLPuL). Förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter i socialtjänsten, förkortad SoLPuF, kompletterar SoLPuL i viss utsträckning.

I SoLPuF räknas upp ett antal tillåtna ändamål för att behandla personuppgifter. Kommunal myndighet får enligt 12 § SoLPuF behandla personuppgifter för bland annat följande ändamål.

- Handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av beslut om bistånd, stödinsatser, vård och behandling samt annan social service som följer av bestämmelserna i SoL och 2 kap. 7 § lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter,
- handläggning av ärenden och annan verksamhet som följer av bestämmelserna i LVM, LVU och lagen (2024:79) om placering av barn i skyddat boende,

- handläggning av ärenden som följer av bestämmelserna i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare och
- tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamheten.

Av 7 § första stycket SoLPuL framgår att socialtjänsten får behandla följande typer av personuppgifter.

- Person- och samordningsnummer,
- personuppgifter som avses i artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning (känsliga personuppgifter) och
- uppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden.

Personuppgifterna får endast behandlas om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten (7 § andra stycket SoLPuL).

Känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 9.2 h i EU:s dataskyddsförordning under förutsättning att kravet på tystnadsplikt i artikel 9.3 i förordningen är uppfyllt. Artikel 9.2 h utgör ett undantag avseende hälso- och sjukvård samt social omsorg.

Förutom personakter som upprättas inom socialtjänstverksamheten görs även olika typer av sammanställningar av personuppgifter om klienterna (så kallade sammanställningsregister). Ur integritetssynpunkt skiljer sig dessa från personakterna. De lämnar uppgifter om den enskilde utan att samtidigt kunna ge en fullständig och objektiv beskrivning av hans eller hennes förhållanden. De är även mer lättillgängliga och används av ett långt större antal tjänstemän vid socialförvaltningen än vad som är fallet med den enskilda personakten. Sammanställningsregister framstår därför som särskilt känsliga för den personliga integriteten. Därför finns det ett förbud mot att i sådana register ta in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden i 7 a § SoLPuL (prop. 2002/03:36 s. 19–20). Det finns vissa undantag från denna huvudregel, bland annat avseende uppgifter om åtgärder

som har beslutats inom socialtjänsten som innebär myndighetsutövning samt om uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring.

En registrerad person har inte rätt att motsätta sig sådan behandling av uppgifter som är tillåten enligt SoLPuL (6 § tredje stycket SoLPuL).

I vissa fall omfattas socialtjänsten och SiS av brottsdatalagen

Som vi tidigare nämnt ska SoLPuL inte tillämpas på personuppgiftsbehandling som sker av behöriga myndigheter för syften som omfattas av brottsdatalagen (jfr 3 § 3 SoLPuL). Brottsdatalagen gäller när en behörig myndighet behandlar personuppgifter i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott, för straffverkställighet och för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet (1 kap. 2 § brottsdatalagen). I verksamheter som bedriver socialtjänst är brottsdatalagen tillämplig vid behandling av personuppgifter som rör verkställighet av straffrättsliga påföljder. SiS ska tillämpa brottsdatalagen i den del av myndighetens verksamhet som avser verkställighet av sluten ungdomsvård enligt lagen (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård (LSU) (se prop. 2017/18:232 s. 431), men även vid verkställighet av vård enligt LVU eller LVM i de fall ungdomar eller missbrukare överlämnas till sådan vård med stöd av 31 eller 32 kap. brottsbalken (SOU 2017:29). Den omständigheten att till exempel tvångsvård kan avse såväl verkställigheten av en påföljd som socialtjänst medför att det kan förekomma fall där det finns vissa svårigheter att avgöra vilken rättslig reglering som ska tillämpas (prop. 2017/18:171 s. 184). SiS har ingen egen kompletterande registerförfattning till brottsdatalagen, något som myndigheten har påtalat behovet av (SiS 2024d), se avsnitt 7.2.10.

Även socialnämnden verkställer i viss utsträckning straffrättsliga påföljder när påföljden är ungdomsvård, ungdomstjänst eller vård av missbrukare. Vid behandling av personuppgifter för sådana syften ska brottsdatalagen tillämpas (se prop. 2017/18:232 s. 431).

När det gäller behandling av personuppgifter för socialtjänstens syften utan att det rör verkställighet av en straffrättslig påföljd är däremot EU:s dataskyddsförordning och de kompletterande bestämmelserna i dataskyddslagen, SoLPuL och SoLPuF tillämpliga.

Har behandlingen flera syften kan de olika regelverken vara tillämpliga parallellt (prop. 2017/18:171 s. 184). Arbetsuppgifterna och syftet med behandlingen är avgörande för när en myndighet är behörig enligt brottsdatalagen.

Regeringen har uttalat att de förslag som lämnats i lagrådsremissen rörande ny socialtjänstlag inte innebär att socialtjänster har fått en uppgift eller ett uppdrag att förebygga brottslig verksamhet på sätt som krävs för att de ska bli behöriga myndigheter enligt brottsdatalagen. Brottsdatalagen är därmed inte tillämplig på de nya förslagen (regeringens lagrådsremiss den 4 juli 2024, *En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter*, s. 535). Lagrådsremissen innehåller inte heller några förslag om ändringar i sak i den befintliga SoLPuL.

4.10.2 Sekretess inom socialtjänsten och SiS

Sekretessregleringen

Sekretess till skydd för enskild inom bland annat socialtjänst regleras i 26 kap. OSL. Enligt 26 kap. 1 § OSL gäller sekretess inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Det innebär att det finns en presumtion för att en uppgift omfattas av sekretess. Det har i tidigare förarbeten uttalats att de restriktiva reglerna kring uppgiftslämnande från en socialtjänstmyndighet speglar de värderingar som ligger bakom socialtjänstlagstiftningen (prop. 1981/82:186 s. 14). En av socialtjänstlagens centrala utgångspunkter är att verksamheten bygger på respekt för individens självbestämmande och integritet (1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen, SoL). Av 26 kap. 1 § andra stycket OSL framgår att socialtjänst förstås omfatta verksamheter enligt lagstiftningen om socialtjänst, den särskilda lagstiftningen om vård av unga och av missbrukare utan samtycke och den särskilda lagstiftningen om insatser för barn i form av skyddat boende samt verksamhet som i annat fall enligt lag handhas av socialnämnd eller av SiS (till exempel vård enligt LSU).

Verksamheten behöver inte bestå i handläggning av ett ärende utan kan vara rent faktisk verksamhet. Som exempel kan nämnas att sekretessen omfattar handlingar och uppgifter i övrigt som

gäller uppsökande verksamhet, social hemhjälp, kontaktverksamhet, vård och behandling vid kommunernas och regionernas institutioner som barn- eller ungdomshem, behandlingshem, inackorderingshem och särskilt boende för äldre. Även handlingar och uppgifter i övrigt, kopplade till social service och socialt bistånd som lämnas av socialnämnd omfattas av socialtjänstsekretessen (prop. 1979/80:2 Del A s. 180 samt Lenberg m.fl. 2024).

Till socialtjänst räknas också verksamhet hos annan myndighet som innefattar omprövning av socialnämnds beslut eller särskild tillsyn över nämndens verksamhet, och verksamhet hos kommunal invandrarbyrå. Med socialtjänst jämföras även ärenden om bistånd åt asylsökande och andra utlänningar, ärenden om tillstånd till parkering för rörelsehindrade, ärenden hos patientnämnd om allmän omvårdnad och verksamhet enligt lagstiftningen om stöd och service till vissa funktionshindrade.

Enligt 26 kap. 3 § OSL gäller sekretess inom kommunal familjerådgivning för uppgift som en enskild har lämnat i förtroende eller som har inhämtats i samband med rådgivningen. Sekretessen är absolut.

Från sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL undantas ett antal beslut enligt 26 kap. 7 § OSL. Det gäller bland annat beslut om omhändertagande av enskild, om vård utan samtycke samt beslut om slutet ungdomsvård. Omhändertagandebeslut av en socialnämnd och av nämndens ordförande är alltså offentliga. Det är endast besluten och skälen för besluten som inte kan omfattas av socialtjänstsekretessen. För uppgifter i det bakomliggande materialet kan sekretessen däremot gälla.

Vid sekretessprövningen är de bestämmelser i OSL tillämpliga som tar sikte på den verksamhet varifrån handlingen begärts utlämnad. Om handlingen är offentlig i någon annan verksamhet saknar självständig betydelse (RÅ 2000 not. 171). När det gäller SiS så omfattas redan uppgiften att någon vårdas eller har vårdats inom SiS av sekretess (Kammarrätten i Stockholms dom den 2 juni 2023 i mål nr 3395-23). De beslut som anges i 26 kap. 7 § OSL kan därmed, trots undantaget, omfattas av sekretess enligt 26 kap. 1 § OSL när de förekommer hos SiS (jfr Kammarrätten i Stockholms dom den 29 augusti 2024 i mål nr 2516-24).

Enligt 26 kap. 9 § OSL hindrar sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL inte att uppgift om enskild eller någon närstående till denne

lämnas från en myndighet inom socialtjänsten till en annan sådan myndighet eller till en myndighet inom hälso- och sjukvården, om det behövs för att ge den enskilde nödvändig vård, behandling eller annat stöd och denne inte har fyllt 18 år, fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel eller vårdas med stöd av lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård eller lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård.

Möjligheter att lämna ut uppgifter till en skola

Det finns få specifika sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör för socialtjänsten att lämna ut sekretessbelagd information till en skola. Det finns en möjlighet för socialnämnden att informera den som gjort anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL om en utredning har inletts, inte har inletts eller redan pågår, se 26 kap. 9 a § OSL och 14 kap. 1 b § SoL. I promemorian *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* (Ds 2023:15) lämnas bland annat förslag om att den som ska få återkoppling efter en anmälan om oro ska få det skriftligen och inom viss tid. Promemorian bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Uppgifter som skyddas av socialtjänstsekretess kan även lämnas ut till en skola med stöd av 3 kap. 12 j § skollagen när en elev övergår från en SiS-skola till en vanlig skola.

Ett utlämnande av sekretessbelagd information måste i övrigt ske med stöd av de generella sekretessbrytande bestämmelserna. Socialtjänstsekretess enligt 26 kap. 1 § OSL är undantaget från tillämpningsområdet för generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. De regleringar som aktualiseras är således främst nödvändigt utlämnande och samtycke.

Nödvändigt utlämnande

10 kap. 2 § OSL möjliggör för socialtjänsten att lämna ut vissa uppgifter, om det är nödvändigt för att socialtjänsten ska kunna utföra sitt uppdrag. I 11 kap. 2 § SoL stadgas exempelvis att nämnden, vid en utredning av om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd eller stöd, får konsultera sakkunniga samt i övrigt ta de kontakter som behövs för bedömningen av behovet av insatser. Vid

sådana konsultationer och kontakter kan det bli nödvändigt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter i syfte att få tillbaka relevant information, och ett utlämnande kan då ske med stöd av 10 kap. 2 § OSL. Samma bestämmelse kan vidare ge stöd för att annars sekretessbelagda uppgifter lämnas till domstolen när socialnämnden ansöker om vård enligt LVU, se HFD 2023 ref. 33.

10 kap. 2 § OSL kan i vissa fall utgöra stöd för ett utlämnande av uppgifter om ett begånget brott till brottsbekämpande myndigheter. Det har uttalats att bestämmelsen ger stöd för en polisanmälan av misstänkt brott riktat direkt mot myndighetens verksamhet eller riktat mot ett intresse myndigheten har att tillvarata (Ekroth & Montoya 2008). Eftersom det numera finns ett flertal specifika bestämmelser som möjliggör för socialtjänsten att anmäla begångna brott (till exempel 10 kap. 21 och 23 §§ OSL) torde det emellertid sällan finnas behov av att tillämpa 10 kap. 2 § OSL i detta syfte.

Det är däremot tveksamt om bestämmelsen kan tillämpas i syfte att förhindra eller förebygga brott. I en rapport från dåvarande Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) anges följande.

Vid behov kan också socialtjänsten enligt 10 kap. 2 § OSL meddela uppgifter till Polismyndigheten om en socialtjänst får kännedom om att en ungdom befinner sig i riskzonen för våldbejakande extremism och behöver Polismyndighetens hjälp. I de faller sker socialtjänstens utlämnande för att socialtjänsten själva ska kunna bedriva sitt eget arbete med den unge. Ett sådant uppgiftslämnande kan dock inte ske inom ramen för ett samverkansarbete mellan olika myndigheter, utan kan bara ske enkom till Polismyndigheten i ett särskilt fall (SKL 2019).

I SOU 2018:65 bedömdes det emellertid vara oklart om bestämmelsen alls kan användas av socialtjänsten för att lämna ut uppgifter om enskilda till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen i syfte att tillse att den enskilde inte kommer att begå brott med kopplingar till våldsbejakande extremism och terrorism. Det bedömdes i normalfallet inte vara möjligt även om det inte kunde uteslutas att så kan vara fallet i undantagssituationer.

Enligt vår bedömning är det tveksamt om socialtjänsten med stöd av 10 kap. 2 § OSL kan lämna ut uppgifter till brottsbekämpande myndigheter i syfte att förebygga eller förhindra brottslighet. Följaktligen ger bestämmelsen inte heller stöd för socialtjänsten att lämna ut uppgifter till en skola i det övergripande syftet att

förebygga eller förhindra brottslighet. Även om socialtjänsten bedömer att det finns ett behov av insatser som skolan kan vidta kan det knappast bedömas vara nödvändigt för att socialtjänsten ska kunna fullgöra sin verksamhet att skolan vidtar åtgärder som ligger inom skolans ansvarsområde.

Samtycke

Den enskilde kan efterge sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL genom att samtycke till att informationsdelning sker. Frågan om samtycke till informationsdelning är ofta särskilt relevant för socialtjänsten. Socialtjänstens verksamhet är beroende av att de enskilda som söker sig till socialtjänsten har förtroende för verksamheten. Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet (1 kap. 1 § tredje stycket SoL) och socialnämndens insatser för den enskilde ska utformas och genomföras tillsammans med honom eller henne (3 kap. 5 § SoL).

Att arbeta i samförstånd med och med samtycke av den enskilde är således något som genomsyrar hela socialtjänstens verksamhet enligt socialtjänstlagen och är inte endast en fråga som aktualiseras i samband med uppgiftsutbyte.

Särskilt om samtycke vid tvångsvård

Som framgått av vår redogörelse i kapitel 3 har socialtjänsten vissa möjligheter att vidta åtgärder gentemot unga personer utan samtycke genom tvång eller s.k. mellantvång. Även om arbetet med unga personer som riskerar en ogynnsam utveckling som utgångspunkt ska bedrivas med dennes samtycke anses således socialtjänstens ansvar för att skydda unga personer från en destruktiv utveckling vara ett överordnat intresse i vissa situationer.

Ibland anförs att socialtjänsten har större möjligheter att lämna ut sekretessbelagda uppgifter kring en enskild när denne vårdas enligt LVU. Enligt 11 § fjärde och femte styckena LVU ska nämnden eller den åt vilken nämnden har uppdragit vården ha uppsikt över den unge och, i den utsträckning det behövs för att genomföra vården, bestämma om hans eller hennes personliga förhållanden. Nämnden har under vårdtiden samma ansvar som vårdnadshavaren

för att den unges grundläggande rättigheter enligt 6 kap. 1 § föräldrabalken tillgodoses.

Vid en placering med stöd av LVU tar nämnden alltså över vårdnadshavarens bestämmanderätt i den utsträckning det behövs för att genomföra vården. Nämnden behöver emellertid också ta hänsyn till den unges egen beslutskompetens under tiden för placeringen (Socialstyrelsen 2023a).

Nämnden kan i vissa fall fatta beslut i frågor om medicinsk vård eller behandling, om rätt för den unge att företa resor eller att påbörja arbetsanställning (Lundgren & Sunesson 2024).

Det kan således argumenteras för att socialnämnden i vissa fall skulle kunna samtycka till informationsdelning i vårdnadshavarnas ställe om det behövs för att genomföra vården eller att ett informationslämnande kan anses nödvändigt enligt 10 kap. 2 § OSL i fler fall. Om nämnden exempelvis ska kunna fatta beslut om vård eller behandling för den unge bör detta som utgångspunkt också innefatta att vissa uppgifter lämnas ut trots sekretess.

Socialstyrelsen, Skolverket och Specialpedagogiska skolmyndigheten har tagit fram stödet SAMS som syftar till att säkerställa en obruten skolgång för placerade barn och unga när placeringen medför skolbyte. Enligt stödet bör informationsdelningen ske med stöd av samtycke från den enskilde eller dennes vårdnadshavare. Om samtycke inte lämnas får enligt stödmaterialet en bedömning i varje enskilt fall göras av om sekretessen går att bryta med stöd av någon annan sekretessbrytande bestämmelse. Det anges emellertid inte närmare om någon särskild sådan möjlighet anses finnas vid tvångsvård (Socialstyrelsen m.fl. 2024).

I sammanhanget kan konstateras att det i 43 b § LVU införts en särskild bestämmelse om att den som begär hjälp med handräckning enligt 43 § utan hinder av sekretess ska lämna den verkställande myndigheten de uppgifter om den unge eller närstående till denne som behövs för planeringen och genomförandet av åtgärden. I förarbetena till bestämmelsen angavs att relevanta uppgifter skyddas av sekretess och att det därför i allmänhet föreligger hinder mot att lämna ut information till Polismyndigheten och Kriminalvården i samband med handräckning. Informationsutbyte för riskbedömning och planering inför en transport ansågs inte träffas av bestämmelsen om nödvändigt utlämnande enligt 10 kap. 2 § OSL (prop. 2016/17:57 s. 59). I detta sammanhang har således inte

tvångsvården som sådan ansetts medföra större möjligheter för socialtjänsten att lämna ut sekretessbelagd information.

Det finns inga avgöranden som direkt berör frågan om socialtjänstens möjligheter att till följd av ett beslut om tvångsvård lämna ut fler sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet än vad som annars vore fallet. Sammanfattningsvis finns det inte stöd för slutsatsen att ett ingripande med stöd av tvångslagstiftningen ger socialtjänsten ett betydande utrymme att i brottsförebyggande syfte lämna ut uppgifter som annars skulle skyddas av sekretess, till exempelvis en skola eller Polismyndigheten.

5 Utgångspunkter för utredningens förslag

I det här kapitlet redovisar vi resultatet av vår kartläggning av de tillfrågade intressenternas syn på skolans, socialtjänstens, Statens institutionsstyrelses (SiS) och brottsbekämpande myndigheters behov av att utbyta uppgifter i brottsförebyggande syfte. Avslutningsvis diskuterar vi behovet av särreglering av uppgiftsutbytet vid strukturerad, individinriktad samverkan.

5.1 Kartläggningen visar att flertalet aktörer efterfrågar förbättrade möjligheter till informationsutbyte

5.1.1 Vår kartläggning handlar om behovet av att utbyta personuppgifter

Vår kartläggning och analys handlar om skolans, socialtjänstens och brottsbekämpande myndigheters behov av att utbyta sekretessreglerade uppgifter om enskilda individer i brottsförebyggande syfte. Dessa aktörer har givetvis även behov av att utbyta generell information om exempelvis pågående konflikter eller aktuell brottslighet i närområdet till en skola. Men generell information om företeelser och tendenser som varken innefattar sekretessbelagda uppgifter eller uppgifter om enskilda individer kan delas utan hinder av lagstiftningen om sekretess och dataskydd. Det finns alltså i regel inte något hinder mot att aktörerna utbyter denna typ av information.

När vi formulerat våra frågor till aktörer inom skolväsendet, socialtjänsten och brottsbekämpningen om behovet av att utbyta uppgifter har vi utgått från det behov av sekretessbelagda uppgifter

som aktörerna anser sig ha för att kunna arbeta brottsförebyggande inom ramen för respektive aktörs befintliga uppdrag. Vi har alltså inte frågat efter eventuella önskemål om förändringar av grunduppdragen.

I det följande avhandlar vi inte uppgifter som kan behöva lämnas från skolan till brottsbekämpande myndigheter eller från socialtjänsten till brottsbekämpande myndigheter. Det beror på att förslag till förändringar i dessa delar för närvarande bereds i Regeringskansliet (se avsnitten 2.2 och 3.2 gällande SOU 2023:69 och lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*).

5.1.2 Skolmyndigheterna anser att utbytet av uppgifter behöver utökas

Skolverket

I svaret på vår förfrågan om behovet av att utbyta uppgifter i brottsförebyggande syfte lyfter Skolverket inledningsvis fram att skolans syfte och grunduppdrag, att ge eleverna möjlighet att nå målen, inhämta kunskaper och få betyg för ett fortsatt studie- och yrkesliv, i sig är den viktigaste skyddsfaktorn för att förhindra att barn och elever hamnar i brottslig verksamhet (Skolverket 2024b).

Skolverket anser att det är viktigt att skolan i större utsträckning än vad som sker i dag får del av uppgifter från de brottsbekämpande myndigheterna. Syftet anges vara att förbättra arbetet med säkerhet inom skolväsendet. Skolverket framhåller ett behov av följande uppgifter.

Uppgifter av övergripande karaktär, exempelvis

- pågående konflikter i området
- förekomsten av rivaliserande gäng i området
- pågående narkotikahandel i skolans närområde
- annan pågående brottslighet i närområdet som kan påverka skolan eller elever på skolan.

Uppgifter av mer specifik karaktär, exempelvis

- oroslägesbild kring eleven (vänner, relationer, familj) så att skolan kan sätta in rätt stöd
- misstanke om planerad skolskjutning eller allvarligt hot/brott mot skolan
- information om en elev lever under en allvarlig hotbild
- information om pågående allvarliga konflikter mellan elever
- uppgifter om att eleven utgör ett hot mot andra.

Skolverket menar i svaret på vår förfrågan att ovan nämnda uppgifter behövs till grund för arbetet med trygghet och studiero samt i elevhälsans arbete. Skolverket framhåller att skolan är ansvarig för elevernas och personalens trygghet. Uppgifter från Polismyndigheten ger skolan möjlighet att planera, genomföra och utveckla trygghetsarbetet, inklusive det brottsförebyggande arbetet. I och med att skolan får möjlighet att anpassa sitt arbete utifrån given information ökar skolans möjlighet att utföra sitt grunduppdrag, menar Skolverket.

Skolverket framhåller också att uppgifterna kan vara av särskild betydelse för att skolan ska kunna uppfylla sitt tillsynsansvar för en enskild elev, till exempel för elever som lever under en allvarlig hotbild från utomstående.

Skolverket nämner i svaret på vår förfrågan flera åtgärder som kan vidtas inom ansvarsområdena trygghet och studiero samt elevhälsa, med stöd av uppgifter från brottsbekämpande myndigheter:

- Göra en översyn av tryggheten i studiemiljön
- göra en översyn av säkerheten på skolan
- göra riskbedömningar
- uppdatera krisplaner
- sätta in rastvakter
- tillse att det finns fler vuxna i allmänna utrymmen
- vara aktivt uppsökande.

Skolverket exemplifierar även med flera åtgärder som kan vidtas inom ramen för skolans tillsynsansvar:

- Eventuella anpassningar av undervisningen
- planera extra tillsyn av den aktuella eleven
- ha tätare samverkan med vårdnadshavare, socialtjänst med flera
- om det rör sig om elever som lever under en allvarlig hotbild från utomstående – säkerställa att obehöriga inte vistas inom skolområdet.

Skolverket anser att skolan har möjlighet att lämna uppgifter till socialtjänsten i den utsträckning som behövs för att bidra i det brottsförebyggande arbetet. Skälet till detta är att det finns en lagstadgad skyldighet att anmäla oro för barn till socialtjänsten, som bryter sekretessen. Skolverket anser däremot att skolan endast har begränsade möjligheter att lämna uppgifter till Polismyndigheten i brottsförebyggande syfte.

Specialpedagogiska skolmyndigheten

I svaret på vår förfrågan uppger Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) att myndigheten anser att skolan har ett behov av att få uppgifter från socialtjänsten och Polismyndigheten i större utsträckning än vad som sker i dag, för att kunna bidra i det brottsförebyggande arbetet (SPSM 2024).

SPSM betonar att frågan är komplex. Det kan enligt SPSM exempelvis finnas många uppgifter inom socialtjänsten som kan vara viktiga för att skolan ska kunna stödja och sätta in adekvata åtgärder för en elev i skolan, men där det vore olämpligt att ändra förutsättningar för socialtjänstens sekretessreglering. Det handlar enligt SPSM om att identifiera de fall där det finns skäl att frångå den grundläggande huvudregeln om att den primära sekretessbrytande bestämmelsen är samtycke från den enskilde. Skolan kan enligt SPSM behöva information för att kunna vidta åtgärder för att förebygga brottslighet. Det handlar om att kunna skydda en elev som riskerar utsättas för brottslighet i skolmiljö, men även om att kunna vidta åtgärder för att skydda andra elever och personal. Informationen kan handla om insatser av polis eller socialtjänst, till exempel

vid ingripande/omhändertagande, men även exempelvis kring eventuella riskbeteenden.

SPSM betonar att uppgifter till skolan från socialtjänsten eller Polismyndigheten kan skapa en medvetenhet och uppmärksamhet om att eleven kan vara i behov av insatser som kan ges inom ramen för skolans verksamhet. Det kan leda till att skolan undanröjer risker som kan finnas i verksamheten, exempelvis genom anpassningar i undervisning och lokaler, stödinsatser från elevhälsan och kontakt med vårdnadshavare, men även via en beredskap för att ta kontakt med socialtjänsten och/eller brottsbekämpande myndigheter vid behov.

SPSM bedömer att det finns tillräckliga möjligheter för skolan att lämna uppgifter i brottsförebyggande syfte till socialtjänsten. SPSM betonar att skolans uppdrag inte primärt är att förebygga brott. För att skolan ska lyckas i sina uppdrag krävs, framhåller SPSM, förtroendefulla och tillitsfulla relationer och samverkan mellan skola och elev, samt mellan skola och vårdnadshavare. SPSM menar att risken med ett alltför omfattande utlämnade av uppgifter, förutom att de inte kan tas om hand av socialtjänst och polis, är att det kan påverka skolans huvuduppdrag negativt och därmed försvaga skolans funktion som en viktig skyddsfaktor mot kriminalitet. SPSM betonar även vikten av bra kontaktvägar på lokal nivå från skolan till Polismyndigheten.

5.1.3 Rektorerna efterfrågar fler uppgifter från socialtjänsten och Polismyndigheten

Enligt enkätsvaren önskar rektorerna fler uppgifter

Omkring 70 procent av de rektorer som besvarat vår enkät (Sweco 2024a, se vidare om enkäten i avsnitt 2.3) anger att deras skola har ett behov av att få fler uppgifter än vad de får i dag från socialtjänsten, rörande elever som är involverade i eller riskerar att bli involverade i kriminalitet. En något lägre andel, omkring 60 procent, anger att deras skola har ett behov av att få fler uppgifter än vad man får i dag från Polismyndigheten.

De vanligaste kategorierna av uppgifter som rektorerna anger att det finns ett behov av att få i större utsträckning från socialtjänsten eller Polismyndigheten är uppgifter om

- att en elev har en hotbild mot sig
- pågående insatser från socialtjänsten i syfte att förebygga brott hos en elev
- att en elev befinner sig i riskzonen för kriminalitet, exempelvis genom att eleven umgås med kriminellt belastade eller vistas i riskmiljö
- att en elev uttryckt våldsfascination, intresse för skolattacker eller liknande
- att en elev nyttjar narkotika.

I olika fritextsvar till enkäten anges bland annat följande som svar på frågan vilken typ av uppgifter skolan behöver få del av från socialtjänsten eller Polismyndigheten:

Information om elevens hemförhållanden, om dessa inverkar på elevens mående och därmed behov under skoldagen.

Om det finns anmälningar mot familjen till socialen som vi i skolan också behöver veta om för att få en samlad bild av hur familjen mår och därmed eleven.

Om vi exempelvis har elever från rivaliserande kriminella nätverk som går på samma skola.

Status kring pågående utredningar när brott skett på skolan eller involverar andra elever på skolan.

På frågan inom vilka av skolans ansvarsområden som fler personuppgifter behövs från socialtjänsten eller Polismyndigheten svarar rektorerna i enkäten att uppgifterna behövs främst för att trygga säkerheten i skolmiljön, i elevhälsoarbetet och i arbetet med trygghet och studiero. I två fritextsvar anges följande svar på frågan om när/varför fler uppgifter behövs:

Helhetssynen kring elevernas skolgång. Viktigt för personalens arbetsmiljö och att göra kvalitativa riskbedömningar.

I relationer och kontakter med vårdnadshavare.

Rektorerna som deltog i fokusgruppen önskar fler uppgifter

Vi har också diskuterat behovet av uppgiftsutbyte med två fokusgrupper bestående av ett antal rektorer inom olika skolformer. Diskussionen i fokusgrupperna utgick från svaren på enkäten. Till stor del överensstämmer de synpunkter som framkom i fokusgrupperna med enkätsvaren.

Rektorerna i fokusgrupperna framhöll bland annat att skolan generellt sett har ett större behov av att få fler uppgifter om enskilda elever än vad man får i dag från socialtjänsten än vad som är fallet från Polismyndigheten. En rektor påpekade att uppgifter om att en elev brukar narkotika kan vara viktiga att få del av, bland annat för att kunna stödja den berörda eleven, men också för att kunna skydda andra elever och personal.

En rektor förde fram att det finns situationer där skolan har önskemål om information från Polismyndigheten, som inte alltid tillgodoses. Som exempel nämndes ett fall där Polismyndigheten hade gjort ett tillslag mot familjens bostad under natten. När barnet kom till skolan dagen därpå, så hade skolan haft nytta av att känna till att polis besökt familjen, för att bättre kunna förstå och ge stöd till barnet.

En rektor berättade om en händelse där en familj med två barn blivit beskjutna i sin lägenhet under natten. Ett av barnen gick i lågstadiet och det andra i högstadiet. Skolan visste ingenting om händelsen när barnen kom till skolan på morgonen. Rektorn menade att skolan behöver få information i fall som detta, för att kunna möta barnen på morgonen på ett så bra sätt som möjligt.

5.1.4 Friskolornas riksförbund efterfrågar förbättrade möjligheter till informationsutbyte

Friskolornas riksförbund har besvarat vår fråga om huruvida skolan har ett behov av att få uppgifter från socialtjänsten och polisen i större utsträckning än vad som sker i dag, för att kunna bidra i det brottsförebyggande arbetet (Friskolornas riksförbund 2024). Förbundet svarar att frågan är komplex. Å ena sidan gäller skolans huvuduppdrag elevernas kunskapsutveckling. Å andra sidan inverkar elevernas mående eller utsatthet självfallet också på elevernas möjligheter till utveckling. I det avseendet behövs stöd från andra myndigheter där samverkan kan stötta eleven och även bidra till en

bättre skolmiljö för alla elever och förebyggande av brott. Friskolornas riksförbund framhåller också att många fristående skolor önskar större återkoppling från socialtjänsten efter gjorda orosanmälningar, men att denna återkoppling ofta har ett annat syfte än att bidra i det brottsförebyggande arbetet.

Friskolornas riksförbund bifogar även anonymiserade svar på samma fråga från några skolhuvudmän som ingår i förbundets referensgrupp. Flertalet huvudmän önskar få del av mer information än vad som erhålls i dag om enskilda elever från socialtjänsten eller Polismyndigheten. Några huvudmän framhåller att skolans möjligheter att arbeta brottsförebyggande begränsas av att skolan inte får återkoppling från vare sig socialtjänsten eller polisen efter delning av information kring en elev.

En huvudman skriver:

Eftersom skolan för många elever i svåra situationer är en skyddsfaktor behöver skolan information om händelser som påverkar elevens situation och mående negativt. Det kan vara problematiska familjesituationer, drogproblematik eller inblandning i kriminalitet.

En skolhuvudman har en avvikande uppfattning i synen på behovet av att få mer information från socialtjänsten eller Polismyndigheten. Huvudmannen skriver:

Nej, jag ser i dagsläget inget behov av att förändra möjligheterna för avlämnande/mottagande av uppgifter. Med tanke på vår nuvarande elevsammansättning konfronteras vi aldrig/mycket sällan med situationer där vi behöver utbyta information. På den tid vi hade behovet fungerade SSPF (socialtjänst, skola, fritidsförvaltning och polis) bra (...)

På frågan vilken typ av uppgifter skolan skulle behöva i större utsträckning än vad som erhålls idag, i brottsförebyggande syfte, svarar Friskolornas riksförbund att skolan i högre grad behöver få uppgifter/återkoppling från socialtjänsten om elever som det finns oro eller utredning kring och där skolan kan bidra med att bedöma elevens behov av stöd. Eventuella uppgifter från polis skulle kunna handla om upptäckt brottslighet i närområdet, till exempel narkotikaförsäljning eller gängrelaterad brottslighet.

En skolhuvudman skriver:

Framför allt återkoppling på lämnad information, till exempel orosanmälningar. Information om vad skolan bör vara uppmärksam på och vilka åtgärder som kan vara relevanta att vidta.

Ytterligare en skolhuvudman skriver:

När vi är oroliga för en elev och orosanmäler får socialtjänsten inte berätta något för oss om hur det går, utan vårdnadshavares samtycke. Vi behöver ibland råd och stöd i hur vi ska gå vidare och hjälpa eleven. Ibland rådfrågar vi också polisen och då kan vi inte nämna namn utan samtycke och det skulle vara till hjälp om polisen får reda på vilka elever vi är oroliga för.

Flera skolhuvudmän har svarat på frågan om vilka åtgärder skolan kan vidta efter att ha fått uppgifter från socialtjänsten eller Polismyndigheten. En skolhuvudman skriver:

När skolan samverkar med polis och socialtjänst kan en tydligare gränsdragning göras om vem som ansvarar för vad. Om inget samarbete sker, arbetar vi runt varandra och mer och mer läggs i skolans förväntade ansvar för hela elevens familj. Skolan arbetar då med fel arbetsuppgifter. Med rätt information går det att vägleda och delegera till andra, rätt professioner.

5.1.5 Idéburna Skolors Riksförbund efterfrågar ett förbättrat informationsutbyte

Idéburna Skolors Riksförbund (ISR) har besvarat våra frågor om behovet av att få fler uppgifter än vad som erhålls i dag ifrån socialtjänsten och Polismyndigheten (ISR 2024).

ISR efterlyser en förändrad lagstiftning som bidrar till att skolan, socialnämnden och Polismyndigheten i ökad grad och med bibehållen rättssäkerhet ges möjlighet att utbyta relevant information för att förebygga och beivra brottslighet av olika slag, främst narkotika-relaterad sådan.

ISR anser vidare att det vore en rimlig ordning att socialtjänsten meddelade den berörda skolan om att en utredning inletts om ett visst barn efter en anmälan om oro i enlighet med 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), förkortad SoL, även om anmälan inte kommit från barnets skola. ISR framhåller att socialtjänsten oftast tar

kontakt med skolan där ett barn går vid en utredning, men att det är en regel med betydande undantag.

ISR anser även att bestämmelsen i 14 kap. 1 b § SoL bör kompletteras med att även uppgift om avslutad utredning bör lämnas till anmälaren, eftersom detta ger ett tydligt besked om att en ny formell anmälan kan behöva göras vid fortsatt oro.

ISR menar att uppgifter från socialtjänsten eller Polismyndigheten kan behövas i elevhälsan specifikt inför utredningar och beslut om särskilt stöd via åtgärdsprogram eller vid disciplinära utredningar och beslut när den information som skolan har fått från polis och socialnämnd fogas till skolans egna och tidigare kända uppgifter. Informationen kan dessutom bidra till fler anmälningar till socialnämnden och till polisen. Men eftersom den information det gäller ofta måste antas vara starkt integritetskänslig är det rimligt att informationen i det första skedet delges rektor som i sin tur bestämmer hur informationen vidarebefordras till annan personal.

ISR menar att skolan i stort sett har möjlighet att lämna uppgifter till socialtjänst och polis i den utsträckning som behövs för att bidra i det brottsförebyggande arbetet.

5.1.6 Sveriges Kommuner och Regioner efterfrågar ett förbättrat informationsutbyte

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har besvarat vår förfrågan om behovet av utbyte av uppgifter i brottsförebyggande syfte (SKR 2024).

SKR framhåller inledningsvis i svaret på vår förfrågan att skolan i stor utsträckning arbetar brottsförebyggande även om skolan inte formellt har ett sådant ansvar. Frågor om samverkan, trygghet och att motverka kränkande behandling är områden som skolor har stort fokus på och som i sig kan bidra till att förebygga brott.

SKR menar att skolan skulle ha nytta av att få uppgifter från socialtjänsten i ärenden där skolan gjort en orosanmälan, för att få reda på om utredningen har lett till insatser eller inte samt om utredningen har avslutats utan åtgärd.

SKR har ett tjänstemannaförslag om behovet av att i vissa situationer i större utsträckning än vad som är möjligt i dag kunna bryta sekretess mellan socialtjänst och skola, som SKR framfört vid möten med socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall och justitie-

minister Gunnar Strömmer. Enligt förslaget ska enbart socialtjänsten kunna bedöma när det finns behov av att dela information. Det torde vara när ett barn eller en ungdom är på väg in i ett normbrytande beteende, med risk för ungdomskriminalitet och socialtjänstens bedömning är att det behövs en gemensam individuell plan för barnet/ungdomen. Socialtjänsten ska enligt förslaget ansvara för att kalla skola, barn och vårdnadshavare till ett möte. Förslaget förutsätter att huvudmännen på sikt har en gemensam digital individplan, där varje huvudman kan dokumentera och den andra huvudmannen får en signal om ny notering i planen. Med utgångspunkt i planen ska bägge huvudmännen ha täta avstämmningar med både barnet och familjen. Med stöd av nya sekretessbrytande bestämmelser genomförs informationsdelningen mellan huvudmännen via Säker digital kommunikation det system för säker digital informationsöverföring som nu ska implementeras i Sverige. På så sätt ska även polisen kunna ta del av information som huvudmännen bedömer är nödvändig i ett brottsförebyggande syfte.

Nya sekretessbrytande bestämmelser mellan socialtjänst och skola ska enligt SKR enbart ha ovanstående syfte. Det vore, menar SKR, alltför långtgående, och osäkert, att använda sådana möjligheter för att lämna uppgifter, exempelvis från socialtjänsten till skolan, för att skolan ska kunna göra risk- och skyddsbedömningar för andra barn och den egna personalen i skolmiljön. Risk- och skyddsbedömningar i sådana fall, exempelvis gällande elever med koppling till gängkriminella miljöer, måste vara en uppgift för polisen att bistå med.

SKR menar att skolan behöver uppgifter från socialtjänsten och Polismyndigheten i första hand inom arbetet för trygghet och studiero för att undvika att andra elever drabbas av eventuell brottslighet från den elev som polisen lämnat uppgifter om.

5.1.7 Socialstyrelsen framhåller att det finns möjligheter att utbyta uppgifter i brottsförebyggande syfte redan i dag

Socialstyrelsen betonar i myndighetens svar på våra frågor att socialtjänsten kan få del av de uppgifter den behöver i brottsförebyggande syfte från skolan och Polismyndigheten om de befintliga lagbestämmelserna om informationsdelning efterföljs. Däremot kan exempelvis bristande rutiner, personalomsättning och bristande

kunskap om varandras verksamheter leda till att uppgifter inte utbyts i den utsträckning som är önskvärd (Socialstyrelsen 2024a).

Socialstyrelsen framhåller också att om det finns en fungerande lokal brottsförebyggande samverkansstruktur med återkommande möten där medarbetare från både skola, socialtjänst och polis medverkar så kan information utbytas som handlar om lägesbilden i området, utan att röja enskilda individer.

Socialstyrelsen understryker att socialtjänsten är beroende av att skolan och Polismyndigheten gör anmälningar enligt 14 kap. 1 § SoL när barn far illa eller misstänks fara illa, för att kunna ge barn det skydd och stöd som behövs. Om socialtjänsten inom ramen för en förhandsbedömning bedömer att en utredning ska inledas så är skolan och polisen skyldiga att lämna uppgifter om barnets situation på begäran av socialtjänsten. Det gäller även om uppgifter omfattas av förundersökningssekretess. Om socialtjänsten får uppgifter om barnet så finns det bättre möjligheter att utifrån risk- och skyddsfaktorer utreda och göra en samlad bedömning om barnets behov av insatser. Till exempel kan arbetssättet Barns behov i centrum (BBIC) användas. Socialstyrelsens uppfattning är därför att socialtjänsten, när det handlar om en utredning av barns behov av stöd, kan få den information som behövs från skola och polis.

När det handlar om att kunna erbjuda tidiga insatser, innan problem vuxit sig för stora så behöver vårdnadshavare lämna samtycke till att skola och polis delar information med varandra och med socialtjänsten. Exempel på arbetssätt kan vara samverkan inom SSPF (samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid) eller tvärprofessionella team (Tidiga och samordnade insatser, TSI). Här handlar det om att ha tillit till varandras verksamheter och ha ett förhållningssätt till vårdnadshavare som gör att de görs delaktiga tidigt och har förtroende för det stöd som kan erbjudas. Om man samarbetar och har en gemensam bild av barnets behov av stöd så vet alla aktörer vem som är ansvarig för vad.

Enligt Socialstyrelsen förekommer det också att det inom skola, förskola eller polis finns en bristande tillit till socialtjänstens arbete och uppgifter, vilket kan leda till att anmälan om oro inte görs eller att vårdnadshavare inte hänvisas eller får hjälp att själv kontakta socialtjänsten för att ansöka om stöd och hjälp. Socialtjänsten är beroende av att de aktörer som träffar barn och unga lämnar information om oro finns – det vill säga gör en anmälan om oro.

Socialstyrelsens uppfattning är att när samverkan fungerar så kan socialtjänsten få de uppgifter som behövs för att erbjuda barn och vårdnadshavare tidiga insatser. Ett exempel kan vara att skolan bjuder med socialtjänsten till ett möte med föräldrar på skolan så att föräldrarna själva kan ansöka om stöd.

5.1.8 Chefer inom individ- och familjeomsorg ser ett behov av ett större utbyte av uppgifter

Chefer inom individ- och familjeomsorg som besvarat enkäten önskar fler uppgifter

När socialtjänsten får veta att ett barn riskerar att fara illa eller att barnet behöver stöd är socialtjänsten skyldig att inleda en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. Men det kan enligt vad vi erfarit i vissa fall finnas skäl att utbyta uppgifter även i ett skede där det inte funnits skäl att inleda en sådan utredning. I vår enkät till chefer med ansvar för arbete med barn och unga inom socialtjänsten har vi därför frågat i vilken utsträckning cheferna anser sig ha tillräckliga möjligheter att utbyta uppgifter med skolan respektive Polismyndigheten, om barn och unga som kan ha behov av insatser med anledning av en problematik som rör kriminalitet, dels i en situation där man inte inlett en utredning, dels i en situation där en utredning har inletts.

58 procent av cheferna som besvarat vår enkät (Sweco 2024b) anger att de endast i liten utsträckning har tillräckliga möjligheter att utbyta uppgifter med Polismyndigheten när en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL inte har inletts. 65 procent av cheferna anser att de endast i liten utsträckning har möjligheter att utbyta uppgifter med skolan när en utredning inte har inletts. När en utredning har inletts upplevs förutsättningarna för uppgiftsutbyte vara något större. Ungefär hälften av de som besvarat enkäten anser att det finns tillräckligt författningsstöd för att utbyta uppgifter med Polismyndigheten eller skolan efter att socialtjänsten har inlett en utredning.

Flera svaranden har framhållit att det finns ett tillräckligt författningsstöd för socialtjänsten när det gäller att inhämta uppgifter från skolan eller Polismyndigheten när en utredning har inletts, men att det generellt sett är svårare att hitta stöd för att lämna upp-

gifter till skolan eller Polismyndigheten, när samtycke till informationsdelning saknas.

En majoritet av de svarande cheferna, 67 procent, anger att det i stor utsträckning finns behov av ny författningsreglering som medger att – utan den enskildes samtycke – lämna uppgifter till en skola, rörande en elev som är involverad i eller löper risk att involveras i kriminalitet.

Cheferna har även svarat på frågan vilken typ av uppgifter med anknytning till kriminalitet de anser att det kan finnas behov av att dela med skolan utan samtycke. De svars kategorier som dominerar är uppgifter om:

- omständigheter som innebär risker för andra elevers/skolpersonals säkerhet
- pågående insatser från socialtjänsten som kan behöva samordnas med åtgärder från skolan
- risker för brottslig verksamhet
- stödbehov som kan tillgodoses av skolan.

De upplevda fördelarna med att dela uppgifter utan samtycke anges i några av fritextsvaren på enkäten. Bland annat framhålls att uppgiftsdelning utan samtycke skulle underlätta samarbetet, bidra till att barn och unga får sina behov tillgodosedda, vara angeläget i det förebyggande arbetet och att det kan förebygga och förhindra en fortsatt negativ utveckling hos den unge. Men fritextsvaren innehåller även reservationer. I ett fritextsvar anges att:

Det är en balansgång i hur mycket information som ska delas då det inte alltid är information som är bekräftad utan kan vara enbart misstanke om något.

I enkäten har cheferna tillfrågats om hur de ser på risken för att socialtjänstens förtroende skulle undergrävas, om uppgifter gällande barn eller unga som riskerar att involveras i kriminalitet skulle delas med skolan i större utsträckning än vad som sker i dag. Cheferna är delade i synen på den frågan. 41 procent anger att ett sådant uppgiftsutbyte endast i liten utsträckning skulle riskera förtroendet för socialtjänsten. 29 procent anger däremot att förtroendet skulle riskeras i stor utsträckning.

I ett fritextsvar anges:

Hög risk för att den enskilde inte länge vill samverka med socialtjänsten kring frivilliga insatser.

I ett annat fritextsvar framhålls:

Jag tror inte att förtroendet skulle skadas om man berättar för familjen varför vissa uppgifter delas mellan myndigheter, det vill säga att hjälpa den enskilde ungdomen. Idag är sekretessen ett hinder att hjälpa.

I ytterligare ett svar uttrycks att det även finns risker med att inte dela information:

Risken att påverka förtroendet finns, och något man behöver arbeta med. Alternativet att vi inte kan samverka kring dessa ungdomar på ett mer öppet sätt innebär dock även det stora risker.

Cheferna har besvarat en enkätfråga om i vilken utsträckning det finns tillräckligt författningsstöd för att lämna uppgifter rörande unga som är involverade i kriminalitet till Polismyndigheten. Svaren ger ingen entydig bild. 39 procent av respondenterna anger att det endast i liten utsträckning finns tillräckligt författningsstöd, medan 42 procent av respondenterna anger att det i stor utsträckning finns tillräckligt författningsstöd.

I flera av fritextsvaren anges att författningsstödet behöver utökas och förtydligas. Här är några olika exempel:

Det finns ett stöd men vore bra om det förtydligas och även utökas.

Dagens lagstöd för svårt att applicera och tolka. För snäv formulering.

Samhället måste börja fungera mer som ett och kunna samverka fullt ut och utbyta uppgifter fullt ut vid behov.

När de sekretessbrytande reglerna träder in är den enskilde redan involverad och en etablerad kriminell. Socialtjänsten behöver kunna ta initiativ även vid begynnande kriminalitet och vid risk för att unga rekryteras till grov brottslighet.

Chefer inom individ- och familjeomsorg som deltagit i fokusgruppen önskar fler uppgifter

Vi har även diskuterat behovet av uppgiftsutbyte med en fokusgrupp bestående av ett antal chefer med ansvar för barn och unga inom individ- och familjeomsorgen. Diskussionen i fokusgruppen

utgick från svaren på enkäten. Till stor del överensstämmer de synpunkter som framkom i fokusgruppen med enkätsvaren. Här kan särskilt noteras en ambivalens i synen på behovet av att lämna fler uppgifter till skolan. Å ena sidan ser man värdet av ett utökat uppgiftslämnande. Å andra sidan finns en oro för att skolan kan sakna erfarenhet av att omhänderta och rätt tolka sekretessbelagda uppgifter från socialtjänsten.

5.1.9 Några av aktörerna efterfrågar fler uppgifter i brottsförebyggande syfte vid skolbyten

Förskoleklassen, fritidshemmet och skolan ska samverka med varandra och förskolan för att stödja elevernas utveckling och lärande. Skolverket framhåller på sin hemsida att goda rutiner vid övergångar mellan skolor bidrar till barns eller elevers trygghet och möjliggör ett förebyggande arbete för att utforma en god mottagande lärmiljö. Som exempel nämns att det handlar om att utbyta erfarenheter och information inför övergångar. Skolverket pekar vidare på att framgångsfaktorer för en god samverkan kan vara att

- ledningen stödjer den, ger mandat och resurser samt frågar efter uppföljning och utvärdering,
- huvudmän utformar gemensamma rutiner för övergångar och samverkan mellan och inom skolformer,
- rektorn ger personalen förutsättningar att ha de samtal som behövs och
- förskolan, fritidshemmet och skolan skapar en tydlig struktur och ansvarsfördelning vid övergångar samt för hur samverkan ska bedrivas.

Det framgår vidare på Skolverkets hemsida att syftet med dokumentationen vid övergångar inom och mellan skolor och skolformer är att ge mottagande skola tillräcklig och relevant information för att säkerställa att det sker en progression i varje barns och elevs utveckling och lärande. Dokumentationen har även stor betydelse för att barn och elever i behov av särskilt stöd ska få anpassningar och rätt typ av stöd (Skolverket 2024a).

Skolverket önskar förtydligande av regelverket för skolbyten

Skolverket har fört fram en önskan om förtydliganden av regelverk och rutiner gällande vilka uppgifter som bör utbytas vid skolbyten med hänsyn till det brottsförebyggande arbetet (Skolverket 2024b). En analys av bestämmelsen i 3 kap. 12 j § skollagen efterfrågas också av Skolverket, med avseende på uppgifter som kan bidra i det brottsförebyggande arbetet, eftersom bestämmelsen har tagits fram i ett annat syfte.

Som exempel på uppgifter som behöver lämnas över vid ett skolbyte har Skolverket i sitt svar till utredningen framfört följande (särskilt kopplat till skolans grunduppdrag):

- bedömning eller omdöme över hur eleven ligger i sin kunskapsutveckling,
- om eleven når de nationella målen,
- vad mottagande skola behöver fortsätta arbeta med för att eleven ska nå målen och
- behov av särskilt stöd och/eller extra anpassningar.

När det gäller uppgifter som kopplar mer specifikt till det brottsförebyggande arbetet anger Skolverket att det bör handla om uppgifter som:

- hur närvaron/frånvaron ser ut,
- anmälningar om diskriminering och kränkande behandling,
- uppgifter om eventuella orosanmälningar/utredningar (vårdinsatser),
- genomförda riskbedömningar och
- om det finns samtycke från vårdnadshavare för informationsdelning sedan tidigare.

Skolverket redogör för de åtgärder som skolan typiskt sett kan vidta med anledning av uppgifterna vid skolbyte och framhåller följande. Förutom att anpassa skolarbetet efter elevens förutsättningar, tidigare prestationer och målsättningar handlar det om att vidta åtgärder som exempelvis tidiga stödinsatser, som att främja

närvaro, samarbete med vårdnadshavare och andra instanser. Beroende på vilka uppgifter det handlar om kan det också bli aktuellt att vidta åtgärder som att se över och göra egna riskbedömningar, samverka externt och göra anpassningar. Det som hindrar utbyte av behövliga uppgifter synes vara dels oklarheter kring tillämpningen av 3 kap. 12 j § skollagen i förhållande till uppgifter som behövs i brottsförebyggande syfte, dels att uppgifter kan omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess. Enligt Skolverket kan även bristande rutiner vara ett hinder. Detta gäller särskilt om en elev byter skola hastigt eller på grund av hot. I ett sådant fall behöver skolan lämna information via socialtjänsten och det behöver säkerställas att den nya skolan får information om elevens kunskapsutveckling och situation skyndsamt.

SPSM menar att det kan finnas behov av ett utökat uppgiftsutbyte vid skolbyten

SPSM bedömer att det skulle kunna finnas behov av att lämna uppgifter vid skolbyten, utöver de uppgifter som är möjliga att lämna enligt den nu gällande bestämmelsen i 3 kap. 12 j § skollagen, när det finns en påtaglig risk för att en elev ska begå brott, och skolan behöver känna till detta för att kunna vidta åtgärder. SPSM menar dock att det inte är självklart att informationen ska lämnas mellan skolor. Det skulle enligt SPSM kunna vara lämpligare med en reglering som möjliggör för Polismyndigheten och socialtjänsten att överlämna sådan information. Som exempel på uppgifter som behöver lämnas vid skolbyten är konkreta uppgifter om en elev som väsentligt kan påverka andra elevers och personals arbetsmiljö och risker att utsättas för brott (SPSM 2024).

Friskolornas riksförbund ser inget behov av utökat uppgiftsutbyte vid skolbyten

Friskolornas riksförbund anser inte att det är önskvärt att uppgifter utbyts mellan skolor i samband med skolbyten i större utsträckning än vad som sker i dag, med hänsyn till skolans möjligheter att bidra i det brottsförebyggande arbetet (Friskolornas riksförbund 2024). Förbundet menar att det är viktigt att överlämningen även fort-

sättningsvis framför allt handlar om elevens kunskapsutveckling och eventuella behov av stöd, i enlighet med dagens reglering i skollagen. I annat fall finns en risk för att obekräftade rykten sprids om eleven och att syftet med sådan överlämning mellan skolor går förlorat. Ska andra uppgifter utbytas måste syftet och uppdraget vara tydligt, liksom vad som ska överlämnas, för att bidra till det brottsförebyggande arbetet och i slutänden också gagna eleven.

Friskolornas riksförbund har besvarat en fråga om huruvida det finns särskilda utmaningar kring informationsöverlämningen om en elev övergår från en fristående skola till en skola med offentlig huvudman och vice versa. Förbundet uppger att man emellanåt får uppgifter om att kommunala skolor inte för över alla uppgifter som kan behövas. Men i flertalet fall går det också utmärkt, menar förbundet. En skolhuvudman som ingår i förbundets referensgrupp menar att kommunala skolor ofta tvekar om att lämna över information till fristående skolor, och att det också råder tveksamheter om vad som ska överlämnas.

ISR önskar utbyte av fler uppgifter vid skolbyten

ISR har framfört att det finns ett behov av att information som avser brottsförebyggande arbete ska överlämnas mellan skolor om det kan bidra till att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. ISR lyfter vidare att de uppgifter som borde kunna lämnas med lagstöd är sådana att konkreta misstankar finns om brottslighet eller där den avlämnande skolan ser en tydlig och konkret risk för att en elev dras in i kriminalitet. Anledningen till att mottagande skola har behov av sådana uppgifter är att skolan ska kunna bemöta en elev korrekt. Som exempel nämns uppgift om en nyligen gjord polisanmälan eller en orosanmälan till socialnämnden (ISR 2024).

Rektorerna önskar fler uppgifter vid skolbyten

Omkring tre fjärdedelar av de rektorer som besvarat vår enkät (Sweco 2024a) anser att det finns behov av utökade möjligheter att utbyta uppgifter rörande elever som är involverade i, eller löper risk att involveras i kriminalitet när en elev övergår från en skolform till en annan.

Önskemål finns om utökade möjligheter till utbyte av uppgifter särskilt om att:

- en elev har en hotbild mot sig
- en elev befinner sig i riskzon för kriminalitet (eleven umgås med kriminellt belastade personer, vistas i en riskmiljö)
- en elev uttrycker våldsfascination, intresse för skolattacker eller liknande
- en elev nyttjar narkotika.

Rektorerna önskar även utökade möjligheter att få uppgifter om åtgärder som den avlämnande skolan vidtagit.

5.1.10 Flera aktörer anser att utbytet av uppgifter behöver förbättras vid skolbyten för barn och unga i samhällsvård

Viktigt med kontinuitet för barn och unga i samhällsvård

Barn och unga kan vara placerade utanför det egna hemmet av olika skäl. Det kan ske frivilligt med stöd av socialtjänstlagen (SoL) eller, om det inte finns samtycke till behövlig vård, med stöd av lagen med särskilda bestämmelse om vård av unga (LVU). Barn och unga som dömts för brott kan också vara placerade vid SiS särskilda ungdomshem för verkställighet av påföljden slutna ungdomsvård.

Omkring 26 500 barn och unga var placerade någon gång under 2022. Av de som var placerade 2022 var 53 procent pojkar och 47 procent flickor. Hälften av de placerade var i åldern 15–20 år. År 2022 var 68 procent av alla placeringar frivilliga med stöd av SoL. Det har dock blivit vanligare med tvångsplaceringar med stöd av LVU på senare år (Socialstyrelsen 2024b).

Den vanligaste placeringsformen för barn och unga är familjehem. 2022 var 72 procent placerade i familjehem (inklusive nätverkshem och jourhem). Den näst vanligaste placeringen består av placering i hem för vård eller boende (HVB), med 23 procent av alla placeringar. Den tredje vanligaste placeringsformen 2022 var stödboende, med 8 procent av alla placerade. Drygt 4 procent var under 2022 placerade på SiS särskilda ungdomshem (ibid.).

Många barn placeras flera gånger under uppväxten. 57 procent av placerade barn och unga har mer än ett placeringstillfälle. 33 procent har tre eller fler placeringstillfällen. Det är generellt sett betydligt vanligare med låga betyg och avsaknad av gymnasieutbildning bland barn och unga som varit placerade än bland jämnåriga som inte varit det. Det går också att se ett tydligt samband mellan antalet placeringstillfällen och skolresultat samt utbildningsnivå. Ju fler placeringstillfällen desto sämre skolresultat. Socialstyrelsen uttalar att resultaten inte kan säga något om kausaliteten i sambanden men det ger en tydlig indikation på att stödet för barn och unga som är placerade behöver bli bättre. Socialstyrelsen lyfter vikten av kontinuitet och långsiktighet i placeringar genom bland annat anpassat stöd till barnen och de unga men också till familjehemmen och boendena under placeringstiden. Det behövs också stöd i samband med barnets/den unges flytt hem eller till eget boende (ibid.).

Om man jämför gymnasiebehörighet mellan placerade och icke-placerade barn och unga går det att se stora skillnader. Under 2022 var knappt hälften av placerade barn och unga behöriga till gymnasiet vid 17 års ålder. Motsvarande siffra bland icke-placerade i samma ålder var runt 85 procent (ibid.).

Viktigt med smidig övergång vid byten till och från SiS skolor

Skolinspektionen har genomfört en granskning av kvalitet och kontinuitet i utbildningen vid SiS särskilda ungdomshem (Skolinspektionen 2021). Av rapporten framgår att flera av SiS skolor beskrivit arbetet med att kartlägga elevernas tidigare skolgång som resurskrävande men samtidigt avgörande för att eleverna ska kunna få en så individanpassad skolgång som möjligt. Även om det finns strukturerade arbetssätt uppger så gott som alla SiS skolor att det ofta är svårt att få tag i aktuell skolinformation om eleverna. En av anledningarna kan vara att eleven inte gått i skolan under en lång period, som ibland kan vara flera månader eller år. Enligt den elevenkät som gjordes så uppgav 25 procent av eleverna som svarade att deras skolavbrott redan innan de började på SiS skola hade varat i ett år eller mer. Ytterligare en svårighet som framkom från flera av SiS skolor var att de inte får tillräcklig information från avlämnande kommun vid elevens placering på SiS. Granskningen visade att det

fanns vissa brister i kvaliteten avseende den skolinformation som sammanställs och skickas vidare till mottagande skola eller socialtjänst. Alla SiS skolor överlämnade information som omdömen i pågående ämnen/kurser, information om hur undervisningen bedrivits, elevens eventuella stödbehov och betyg i avslutade kurser. Det varierade dock i vilken grad det fanns ämnesvis information om exempelvis vilket centralt innehåll som eleven har arbetat med samt vilka kunskapskrav som eleven har uppnått. Det varierade också om och med vilken kvalitet som lärarna beskrev vilka eventuella anpassningar som gjorts i undervisningen, hur undervisningen bedrivits och vilka eventuella läromedel som har använts. Skolinspektionen konstaterar vidare att flera lärare uttryckt önskemål om en större enhetlighet och likvärdighet rörande arbetet med sammanställning av skolinformation om eleven.

När det gäller överlämnande av skolinformation i samband med att elever lämnar SiS är avsaknaden av mottagande skola en tydlig faktor som riskerar att bryta kontinuiteten i elevernas skolgång. Rektorer uppgav i Skolinspektionens granskning att det i ungefär 30 procent av fallen inte fanns någon mottagande skola medan ungefär hälften av eleverna uppgav att de känner till vilken skola de kommer att gå i efter avslutad placering. Ansvaret för planeringen av elevernas fortsatta skolgång ligger på socialtjänsten men SiS skolor får ofta söka efter informationen hos avlämnande kommuns socialtjänst. Om eleven ger sitt medgivande så försöker så gott som alla SiS skolor aktivt få kontakt med elevens mottagande skola eller i de fall när det inte finns någon, försöker hitta en. Det konstaterades vidare i rapporten att varken SiS skolor eller huvudmannen följer upp elevernas fortsatta skolgång efter vistelsen på SiS. Anledningen uppges vara att sekretesslagstiftningen innebär att de inte kan ta kontakt med elever efter avslutad placering utan samtycke.

I oktober 2021 beslutade SiS om en åtgärdsplan utifrån Skolinspektionens kvalitetsgranskning. Syftet med åtgärdsplanen är bland annat att stärka likvärdigheten, stärka skolans status samt utreda skillnaderna i frånvaro mellan flickor och pojkar. En övergripande kvalitetsdefinition för skolan togs också fram av SiS, och återfinns i verksamhetsplanen för 2022–2024 (SiS 2022). Den kvalitetsdefinitionen ska vara en utgångspunkt för kvalitetsarbetet och syftar till att myndigheten ska agera utifrån en gemensam syn på kvalitet och hur den ska mätas och följas upp. Verksamhetsplanen anger, utifrån

kvalitetsdefinitionen, ett antal prioriterade områden för kvalitetsarbetet inom skolan 2022. Dessa områden finns också med i åtgärdsplanen.

Statskontoret bedömer att socialtjänsten i vissa fall har kunskapsbrister som gör att de inte utför viktiga moment i samband med placeringen på SiS särskilda ungdomshem (Statskontoret 2022). Som exempel nämns att socialtjänsten inte alltid initierar obligatoriska hälsoundersökningar eller att socialtjänsten inte alltid förmedlar information om vårdhistorik till SiS och till hälso- och sjukvården i den region som den unge kommer till. Även den omständigheten att socialtjänsten inte lämnar över uppgifter om tidigare skolgång till SiS skola nämns i rapporten.

Statskontoret bedömer vidare att SiS skolor överlag fungerar väl och erbjuder de unga en individanpassad undervisning, ofta i mycket små grupper. Men SiS behöver ändå stärka likvärdigheten i skolgången och även förbättra flickors närvaro. Det betonas att det av SiS påbörjade arbetet med detta är viktigt att fullfölja.

Även socialtjänsten pekas ut som en aktör som behöver förbättra sitt arbete för att se till att det finns förutsättningar för en smidig övergång mellan skolan i barnets eller den unges hemkommun och SiS skola. Detta gäller såväl vid inskrivning som vid utskrivning hos SiS. Rutiner för informationsöverföring pekas ut som särskilt viktiga.

Vid intervjuer som Statskontoret genomförde 2021 framkom bland annat att många barn och unga som kommer till SiS har en mycket bristfällig skolgång i bagaget och också ofta en negativ uppfattning om såväl skolan som sina egna förmågor. Enligt socialtjänsten finns det många exempel på att SiS har kunnat bidra till att vända denna utveckling och att barn och unga har utvecklat en "skolidentitet" och tagit viktiga kliv framåt i sin kunskapsutveckling.

Statskontoret påpekar i sin rapport att för att ett barn eller en ung person som är placerad vid SiS ska få till en obruten skolgång krävs det att SiS och socialtjänsten samverkar. Det krävs även samverkan mellan SiS och skolan i hemkommunen. Denna samverkan fungerar ofta inte tillräckligt väl, vilket leder till problem med skolgången såväl vid inskrivning på SiS som i samband med utskrivning. För planering av undervisningen måste SiS ha god kännedom om tidigare skolgång. Det är socialnämndens ansvar att verka för att placerade barn och unga får lämplig utbildning (6 kap. 7 § SoL).

Socialnämnden bör därmed förmedla kontakt mellan den avlämnande skolan och SiS skola så att överlämning kan ske. Enligt de intervjuer som Statskontoret genomförde uppgav lärarna vid SiS skolor att de ofta har svårt att få alla uppgifter som de behöver från den unges tidigare skolor. Ofta behöver kartläggningsarbetet göras av lärarna själva och de behöver söka upp personal på tidigare skolor för att få tag på de uppgifter som behövs. Hur väl samverkan med socialtjänsten fungerar varierar betydligt mellan kommuner. Enligt Statskontoret behöver socialtjänsten förbättra sitt arbete för att samordna överlämningen av uppgifter om skolgång till SiS (ibid.).

Statskontoret bedömer att det är angeläget att utvecklingsarbetet för SiS skolverksamhet genomförs. Enligt Statskontoret behöver SiS också se över om något ytterligare behöver förändras i styrningen av skolorna för att öka likvärdigheten i undervisningen. Som exempel lyfts möjligheten att inrätta en övergripande skolchef (Statskontoret 2022). Under 2023 inrättades en skolchef och en skolsektion inom SiS.

Socialstyrelsen och SPSM ser inget behov av utökat uppgiftsutbyte vid skolbyten för elever som är placerade i samhällsvård

Socialstyrelsen anser inte att det finns något behov av utökade möjligheter att lämna information till skolan i samband med att en elev byter skola med anledning av placering i samhällsvård (Socialstyrelsen 2024a). Socialstyrelsen betonar att det ofta går att lämna uppgifter till den nya skolan med samtycke från den enskilde. Från Skolverkets sida har framkommit att skolan har samma typ av informationsbehov oavsett skolform och elevens boende. Man hänvisar också till att skolan efterfrågar fler uppgifter från brottsbekämpande myndigheter för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet (Skolverket 2024b). Även Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har framhållit att behovet av uppgifter är det samma, oavsett om en elev är placerad i samhällsvård eller inte. Men elever med placering i familjehem eller SiS särskilda ungdomshem har ofta behov av särskilda insatser i skolan och det kan vara svårt att få till en bra överlämning, framhåller SPSM (SPSM 2024).

SiS anser att det behövs bättre möjligheter till informationsutbyte vid skolbyten gällande elever som är placerade

Även SiS har svarat på våra frågor kring informationsdelning i samband med skolbyten. Utifrån SiS perspektiv har man behov av alla typer av uppgifter om en elev som behövs för att kunna planera dennes skolgång. Förutom uppgifter som mera direkt är kopplade till skolsituationen nämner SiS information om huruvida eleven tidigare uppvisat ett normbrytande beteende som påverkat dennes skolgång. Med rätt uppgifter kan SiS få bättre förutsättningar att bland annat dela in elever i lämpliga grupsammansättningar och besluta om extra anpassningar och särskilt stöd. SiS har också uttalat ett behov av att kunna överlämna all information om en elev som ska byta från SiS skolor till den mottagande skolan. Bland annat handlar det om uppgifter om frånvaro, prestationer och kunskapsnivå samt eventuella behov av extra anpassningar och särskilt stöd (SiS 2024b).

5.1.11 Polismyndigheten ser ett behov av att kunna lämna fler uppgifter till skolan

Polismyndigheten anser att det finns ett behov av att kunna lämna uppgifter från polisen till skolan i större utsträckning än vad som är möjligt idag, inom ramen för ett brottsförebyggande arbete. I svaret på vår förfrågan anför Polismyndigheten att myndigheten har begränsade möjligheter att lämna uppgifter till skolan om det inte finns ett samtycke att dela information som omfattas av sekretess (Polismyndigheten 2024).

Polismyndigheten menar att ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete förutsätter att information om vissa individer kan delges skolan för att förhindra att nya barn rekryteras till kriminella grupperingar. Polismyndigheten framhåller att all brottslighet som kan tänkas påverka skolans uppdrag eller bedöms ha betydelse för elevens skolgång eller andra elevers arbetsmiljö bör inkluderas. Det kan till exempel handla om individer som är drivande inom olika former av kriminalitet. Det kan också enligt Polismyndigheten handla om uppgifter om ungdomar som anträffas i gängmiljöer eller andra miljöer som kan antas ha med brottslig verksamhet att

göra eller där risk för radikalisering (inklusive ensamagerande) föreligger. Det kan även, menar Polismyndigheten, vara av intresse att dela information om fenomenärenden avseende våld, narkotika, vapen, bedrägerier, utpressningar/"bötning", i vissa fall även på individnivå.

En typ av uppgifter som det kan finnas behov av att dela är uppgifter avseende personer som av Polismyndigheten bedöms ha hög risk att involveras i grov våldsbrottslighet eller annan brottslighet av allvarlig grad. På samma sätt kan det finnas ett behov av att kunna utbyta personuppgifter avseende individer där det bedöms som en hög risk för att de ska utgöra måltavlor för våldsbrott.

Polismyndigheten har också behov av att lämna uppgifter till skolan som har karaktären av att polisen känner oro för ett barn (jfr orosanmälan till socialtjänsten). Ett exempel är att en lokalpolis har noterat att olika barn börjat röra sig i opassande umgänge vid sena tidpunkter upprepade tillfällen eller att en tjej/tjejgrupp uppvaktas av en kriminell/kriminella och det finns en oro hur umgänget utvecklas. Ett annat exempel kan vara oro för att ett barn lever i hederskontext. Ett brottsförebyggande syfte kan även inkludera behov av att Polismyndigheten ska kunna dela med sig av underrättelseinformation till skolan i vissa fall. Polismyndigheten menar att olika typer av information ska kunna delas med skolan när polisen så bedömer lämpligt.

Polismyndigheten menar att skolan många gånger har ett svårt uppdrag eftersom de inte har hela bilden av den unge och därför inte kan garantera att korrekta insatser görs. Polismyndigheten menar vidare att det många gånger finns samtycke att bryta sekretess mellan socialtjänst och polis, men att skolan lämnas utanför. Därmed kan inte skolans viktiga insatser ges till den unge. Men Polismyndigheten framhåller också att utgångspunkten när information ska lämnas bör vara att få ett samtycke från barn och föräldrar att dela denna. Myndigheterna behöver arbeta aktivt med att få tillit.

Polismyndigheten framhåller att lärare och annan personal på skolorna kan fånga upp kunskaper om problem som kan behöva delas med socialtjänsten eller polisen. Skolpersonal har uppsyn över elever under skoltid och kan därför vara extra uppmärksamma på förändringar hos aktuella elever som exempelvis om de är i skolan och hur de fungerar i skolmiljön, hur deras mående är, om de

brukar eller på annat sätt hanterar olagliga substanser under skoltid, umgänge med andra elever som befinner sig i riskmiljöer och om det kommer utomstående till skolan som de träffar under skoltid. Om skolan känner till den unges situation mer i detalj kan de se tidiga tecken på att något är på väg att gå snett och därför tidigare sätta in mer stöd.

Enligt Polismyndigheten är det ett hinder för möjligheterna att lämna information till skolan i brottsförebyggande syfte att det inte finns någon särskild sekretessbrytande bestämmelse till förmån för att myndigheten ska kunna lämna information till skolan i detta syfte. Polismyndigheten är främst hänvisad till den s.k. generalklausulen i OSL som inte kan användas rutinmässigt och kräver olika överväganden i det enskilda fallet. Polismyndigheten anser att sekretessreglerna hindrar myndigheten att till fullo kunna informera lärare, rektorer och annan skolpersonal utifrån de behov som angetts ovan.

Polismyndigheten framhåller att förutsättningarna för att dela information med en fristående skola är sämre än vad som är fallet gällande en kommunal skola, eftersom generalklausulen i OSL inte är tillämplig i förstnämnda fall.

5.1.12 Polismyndigheten ser ett behov av att kunna lämna fler uppgifter till socialtjänsten

I svaret på vår förfrågan berör Polismyndigheten även behovet av att kunna lämna fler uppgifter än vad som möjliggörs i dag till socialtjänsten. Polismyndigheten menar att det finns ett sådant behov. Myndigheten menar att det till stor del är samma typ av uppgifter som behöver lämnas till socialtjänsten som till skolan (se ovan). En skillnad är dock, menar Polismyndigheten, att den i socialtjänstlagen reglerade skyldigheten att anmäla oro för barn bryter sekretessen enligt OSL. Det är alltså bättre förutsättningar för Polismyndigheten att dela information med socialtjänsten än vad som är fallet med skolan.

5.1.13 Säkerhetspolisen efterfrågar större möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten, SiS och skolan

Säkerhetspolisen omfattas av skyldigheten att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa (14 kap. 1 § SoL). Denna skyldighet utgör en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet enligt 10 kap. 28 § OSL. Säkerhetspolisen har under hand, efter en fråga från vår utredning, fört fram att myndigheten ställer sig positiv till förbättrade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda individer över 18 år till socialtjänsten och SiS i brottsförebyggande syfte. Ett lämnande av uppgifter till socialtjänsten och SiS antas enligt Säkerhetspolisen bidra till effektivare brottsprevention då dessa mottagare besitter verktyg och mandat som de brottsbekämpande myndigheterna saknar.

Säkerhetspolisen ansvarar för att förebygga, förhindra, utreda och beivra även annan brottslighet än terroristbrott varför myndigheten anser att en utökad möjlighet att lämna uppgifter till socialtjänsten och SiS skulle medföra förbättrade möjligheter att förebygga och förhindra även andra brott som faller inom Säkerhetspolisens ansvarsområde, däribland följande typer av brott:

- Brott mot 13 kap. brottsbalken, om brottet syftar till att framkalla fara för Sveriges säkerhet eller att allvarligt hota eller skada centrala samhällsfunktioner.
- Brott där våld, hot eller tvång används för politiska syften om brottet riktas mot någon vars personskydd Säkerhetspolisen ansvarar för, eller om gärningen har riktats mot ett särskilt viktigt samhällsintresse.

Som exempel på situationer då Säkerhetspolisen skulle kunna lämna ut uppgifter till socialtjänsten är när unga vuxna har för avsikt att begå ideologiskt motiverad brottslighet men då rekvisiten för terroristbrott inte är uppfyllda. Ett annat exempel på tillämpningsområde är inom ramen för Redex-arbetet (Redex, som beskrivs i vårt första delbetänkande *Samhället mot skolattacker* [SOU 2023:28], innebär ett samarbete mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen i frågor om våldsbejakande extremism).

Säkerhetspolisen menar även att utökade möjligheter för Polismyndigheten att lämna uppgifter kan påverka Säkerhetspolisens arbete på ett positivt sätt. Givet att flera av de individer som är av intresse för Säkerhetspolisens arbete med kontraterrorism och författningsskydd också begår brott som faller under Polismyndighetens ansvar att förebygga, förhindra, utreda och beivra brott, skulle en sådan utökad möjlighet för Polismyndigheten medföra bättre möjligheter till tidiga insatser även innan en individ blir föremål för Säkerhetspolisens intresse. Att Polismyndigheten får utökade möjligheter att lämna uppgifter medför således bättre förutsättningar för samhället att förebygga brott, därmed inräknat de brott som faller inom Säkerhetspolisens ansvar att bekämpa.

I Säkerhetspolisens och Polismyndighetens samarbete för att förebygga våldsbejakande extremism förekommer det även unga lagöverträdare. En utökad möjlighet att lämna uppgifter till socialtjänsten, SiS och skolan skulle enligt Säkerhetspolisen medföra förbättrade förutsättningar för samhället att förebygga ideologiskt motiverad brottslighet samt en bättre samverkan mellan dessa myndigheter.

Säkerhetspolisen har även under hand fört fram till utredningen att myndigheten har ett behov av förbättrade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda individer till skolan, oavsett huvudman, i syfte att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Säkerhetspolisen framhåller att flera av de individer som är föremål för Säkerhetspolisens arbete är i skolåldern. Mot denna bakgrund skulle enligt Säkerhetspolisen utökade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda individer till skolan i brottsförebyggande syfte, när så bedöms rimligt, medföra förbättrade förutsättningar att förebygga och förhindra att individer begår brott.

5.1.14 Tullverket efterfrågar utökade möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten och SiS

Tullverket har besvarat en fråga från vår utredning om Tullverkets behov av utökade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten och SiS i brottsförebyggande syfte. Tullverket framhåller att en tydligare sekretessbrytande reglering skulle förenkla myndighetens brottsförebyggande arbete och skulle kunna medföra att fler uppgifter om enskilda som är i behov av samhällets

hjälp och stöd lämnas till socialtjänsten och SiS (Tullverket 2024). Tullverket gör gällande att verkets personal i sitt arbete återkommande ser unga personer som kan misstänkas fara illa och vara i behov av samhällets hjälp och stöd. Det är till exempel vanligt förekommande att unga personer fungerar som mottagare av paket som innehåller narkotika men även vapen och andra restriktionsvaror. Det förekommer också att unga på andra sätt är involverade i smugglingsbrottslighet eller annan brottslighet där socialtjänsten alternativt SiS skulle kunna vara i behov av informationen.

Tullverket uppger vidare att misstankar om att enskilda far illa ofta uppkommer i samband med husrannsakingar och i myndighetens spaningsverksamhet. Det kan vara boendemiljön eller enskildas agerande som gör att misstankar uppstår. Misstankarna kan avse att enskilda far illa till följd av eget missbruk eller andra missförhållanden. Det kan också handla om misstänkt kriminell verksamhet i anslutning till den enskildes bostad, såsom till exempel paketering, tillverkning eller försäljning av narkotika. Misstankar om att enskilda är i behov av hjälp och stöd kan även uppkomma i ett efterföljande utredningsarbete.

5.1.15 Polismyndigheten och skolmyndigheterna ser ett behov av särskilt informationsutbyte vid strukturerad samverkan

En del av vår kartläggning har varit specifikt inriktad på frågan om uppgiftsutbytet inom ramen för strukturerad samverkan mellan skola, socialtjänst och polis, framför allt så kallad individinriktad brottspreventiv samverkan, se avsnitt 3.7.

En central frågeställning har varit om det inom ramen för sådan samverkan finns behov av att utbyta uppgifter i större utsträckning än vad som är fallet i övriga delar av respektive aktörs verksamhet. Olika åsikter har framkommit i denna fråga.

Socialstyrelsen har i myndighetens svar på vår förfrågan anfört att det är samma typ (karaktär) av uppgifter/information som kan behöva utbytas även om utbytet sker inom ramen för en strukturerad samverkan om individer (Socialstyrelsen 2024a).

Socialstyrelsen har vidare understrukt att denna form av samverkan baseras på samtycke från den unge och vårdnadshavaren och att om samtycke inte finns, så faller just denna typ av strukturerad brotts-

förebyggande samverkan. Detta arbetssätt sammanfaller enligt Socialstyrelsen med socialtjänstens grunduppdrag. Att få med sig individen och göra ett förändringsarbete förutsätter enligt Socialstyrelsen att man arbetar med delaktighet och självbestämmande och respekt för den enskildes integritet.

Socialstyrelsen har vidare pekat på att även om det finns specifika situationer och händelser där det skulle vara önskvärt att få utbyta information mellan socialtjänst, skola och polis när det saknas samtycke från vårdnadshavare, skulle ett sådant informationsutbyte vara förenat med stora risker. Enligt Socialstyrelsen är den allvarligaste risken att barn, unga och vårdnadshavare inte kommer att ha förtroende för socialtjänst och skola om information om barnets situation delas mot deras vilja och utan samtycke (ibid.).

SPSM har i myndighetens svar på våra frågor anført att det finns ett särskilt behov av uppgiftsutbyte vid individinriktad brottspreventiv samverkan, men samtidigt påpekat att samverkan på generell nivå ofta kan ske utan att utbytet av uppgifter sker kring namngivna individer. Enligt SPSM kan det dock finnas situationer då skola, socialtjänst och polis inom ramen för samverkan bör kunna utbyta individuppgifter inom ramen för strukturerad samverkan, när det har bedömts nödvändigt utifrån en helhetsbedömning från involverade aktörer och är påkallat utifrån angivna kriterier och lämpligt utifrån ett beaktande av barnets bästa (SPSM 2024).

Polismyndigheten har i svaret på vår förfrågan anført att det finns ett särskilt behov av uppgiftsutbyte inom strukturerad samverkan. Målbilden är enligt Polismyndigheten att polisen, skolan och socialtjänsten vid behov ska kunna sitta i samma rum och utbyta annars sekretessbelagd information om en enskild namngiven person i brottsförebyggande syfte. Polismyndigheten efterfrågar en enkel helhetslösning i stället för ytterligare olika sekretessbrytande bestämmelser. Behovet av strukturerad samverkan är enligt Polismyndigheten stort och ofta avgörande i det enskilda fallet. Åtgärder kan behöva struktureras, samordnas och på andra sätt koordineras vid insatser och då är informationsutbyte avgörande. Polismyndigheten påtar sig att behovet av informationsutbyte i dag kan uppfyllas på legal väg endast om det finns ett samtycke. Polismyndigheten hänvisar även till det uppdrag om barn och unga i organiserad brottslighet (Bob), som regeringen gett till flertalet myndigheter (Ju2023/02529). Bob-uppdraget går ut på att inrätta en samver-

kansstruktur, för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott, i miljöer kopplade till organiserad brottslighet (se avsnitt 3.7.1). Polismyndigheten menar att uppgiftutbyte mellan Polismyndigheten, socialtjänsten och skolan i vissa fall ska kunna ske även utan samtycke (Polismyndigheten 2024).

Skolverket har anfört i myndighetens svar på våra frågor att det generellt finns ett särskilt behov av uppgiftsutbyte inom ramen för strukturerad samverkan även i situationer där den enskildes eller dennes vårdnadshavares samtycke inte föreligger (Skolverket 2024b).

Friskolornas riksförbund framhåller i svaret på vår förfrågan att det kan finnas ett särskilt behov av att utbyta information med socialtjänst och polis inom ramen för strukturerad brottsförebyggande samverkan i individärenden. Förbundet menar att kontakterna i dag med exempelvis socialtjänst i första hand är till för att bedöma behovet av särskilt stöd, men inte brottsförebyggande. Kontakter med polisen sker antingen utifrån anmälan om brott eller redan uppbyggda kontakter. Om det är så att skolan ska ha ett tydligt brottsförebyggande uppdrag, vilket ännu inte är beslutat, krävs en annan form av samråd mellan polis, socialtjänst och skola, med ett annat fokus (Friskolornas riksförbund 2024).

Friskolornas riksförbund anser även att det bör vara möjligt för förskolan att utbyta uppgifter inom ramen för strukturerad samverkan i individärenden, när det saknas samtycke från den enskilde. En skolhuvudman som ingår i förbundets referensgrupp svarar jakande på frågan:

Ja. Vid problematiska elevärenden tror jag att sekretess/tystnadsplikt bör sättas ur spel (praktiska skäl) för att rädda en kritisk situation med en särskild elev. Trygghet och säkerhet bör ha företräde.

Friskolornas riksförbund menar att det råder en tydligare försiktighet i fråga om att dela uppgifter med fristående skolor. Det beror enligt förbundet på att det inte är helt tydligt i rättspraxis att bestämmelserna i skollagen om tystnadsplikt alltid ska tolkas på samma sätt som sekretess (och undantagen från den) enligt OSL. Därför finns enligt förbundet en osäkerhet och en rädsla för att bryta tystnadsplikten och obehörigen röja information på ett sätt som inte är tillåtet.

ISR anser inte att det just vid strukturerad samverkan mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten ska finnas större möj-

lighet att lämna information till varandra än vid samverkan som inte är strukturerad. Rimligen måste de sekretessregler som gäller vara tillämpliga likvärdigt i alla samverkanssammanhang. Allt annat riskerar att bidra till oklarhet i de sammanhang där tveksamhet kan råda om huruvida en konkret samverkan kan ses som strukturerad eller inte (ISR 2024).

5.1.16 Deltagarna i individinriktad brottspreventiv samverkan bör i stor utsträckning få samma information

Som framgår av avsnitt 3.7 finns det olika former av individinriktad brottspreventiv samverkan. Det finns också stora variationer i hur arbetet bedrivs inom ramen för en viss samverkansform. Detta innebär också att det uppgiftsutbyte som aktualiseras kan skilja sig åt beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Såväl inom sociala insatsgrupper (SIG) som samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF) är insatserna i stor utsträckning anpassade efter den individ man arbetar med, vilket innebär att olika insatser och olika behov av uppgifter kan gälla i olika fall.

Vid våra fokusgrupper med yrkesverksamma inom SIG- och SSPF-arbetet har emellertid framkommit vissa gemensamma drag. Ofta beskrivs dels en kartläggning av den unges problematik och behov, dels en åtgärdsplan och uppföljning. I stor utsträckning förefaller den informationen delas mellan samtliga samverkande parter. Att alla aktörer i stor utsträckning får del av information är något som också anges som centralt i vägledningar för SIG där det betonas att förutsättningarna för att kunna ge rätt stöd i rätt tid ökar om alla inblandade har samma kunskap (Socialstyrelsen m.fl. 2022b). En deltagare i fokusgruppen för SIG beskrev att tanken med SIG är att alla runt individen ska ha samma lägesbild. En deltagare beskrev att man inledningsvis gjorde en tidslinje kring den unges brottslighet som delades bland de samverkande aktörerna som en gemensam bakgrund. Det betonades av vissa att all information som finns hos socialtjänsten kring en individ inte delades till andra aktörer, till exempel uppgifter om föräldrarnas situation. Uppgifter som beskrevs som relevanta att dela var exempelvis den unges sociala umgänge, miljöer som denne rör sig i, skolsvårigheter, tidigare brottslighet och liknande. Även aktörernas bedömning av vad som behövs för arbetet framåt framhölls som centralt. En del-

tagare beskrev också att SIG kan fylla en viktig funktion genom att även positiva omständigheter kunde föras fram, vilket var av betydelse för att minska risken för en ensidigt negativ bild av den unge hos exempelvis Polismyndigheten.

5.1.17 Åtgärder inom individinriktad brottspreventiv samverkan kan vara av skilda slag

De åtgärder som vidtas av de olika aktörerna inom individinriktad samverkan kan vara av skilda slag. En deltagare i fokusgruppen för SSPF beskrev det som en styrka i arbetsformen att innehållet i åtgärdsplanen kan skräddarsys efter den enskildes behov. Deltagare i fokusgruppen för SIG beskrev behandlande insatser i syfte att förändra tankemönster som centralt och påpekade också att man även försöker erbjuda stöd till föräldrarna genom exempelvis föräldrastöd eller föräldrasamtal. Drogbehandling ingår ofta när behov av detta finns. För skolans del beskrevs exempelvis anpassningar av skolgången, praktikplatser och liknande som insatser som ofta kunde vara påkallade. Även fritidspersonal kunde spela en stor roll i att exempelvis försöka motivera till fritidsaktiviteter. Det framhölls också som viktigt att få med barn- och ungdomspsykiatrien när behov finns. Polismyndigheten beskrevs kunna hjälpa till med bland annat riskbedömningar när det fanns en hotbild kring klienterna och att rapportera information till samverkan om den unge exempelvis påträffats ute i något sammanhang som väckt oro.

5.1.18 Samtycke utgör grunden för informationsutbytet

Samtycke erhålls i majoriteten av ärendena

SSPF och SIG är arbetsformer som möjliggörs genom den enskildes samtycke. Av vår kartläggning framgår att arbetet med att få den enskildes samtycke i huvudsak är framgångsrikt.

Det har dock framkommit att samtycke inte alltid erhålls och att det kan vara problematiskt att få samtycke av vissa grupper. I fokusgruppen för SIG framkom uppfattningen att det kan vara särskilt svårt att få samtycke från unga som begår strategiska brott och har en stark drivkraft mot kriminalitet. Det beskrevs att det ofta kan krävas att det går viss tid och att den unge får någon annan typ av

reaktion, som till exempel ett gripande, för att den unge ska bli motiverad att ta emot stöd och hjälp. I fokusgruppen för SSPF beskrevs det generellt vara lättare att få ett samtycke för yngre personer, medan större svårigheter föreligger när det handlar om elever i gymnasieåldern. Eftersom det ofta är ett långsiktigt arbete är det svårt att i absoluta tal ange hur stor andel av de som erbjuds en insats inom SIG eller SSPF som tackar nej. Vissa i fokusgruppen för SIG uppskattade att samtycke erhöles i ungefär 70–80 procent av fallen, men betonade att det var svårt att göra någon uppskattning med säkerhet (se även avsnitt 4.6.3, under rubriken *Samtycke*).

I en utvärdering från 2013 av pilotverksamheten med SIG drogs slutsatsen att många lokala pilotprojekt upplever stora problem med att få samtycken från potentiella SIG-deltagare och att mer fokus behövde läggas på denna fråga (Wollter m.fl. 2013). I en utvärdering av SIG i Stockholms län uttalades bland annat att det stora flertalet tillfrågade ungdomar tackat ja till SIG i nästan samtliga områden. I rapporten påpekas dock att detta i sig inte säger något om hur den process och den selektion sett ut som lett fram till att en viss ungdom tillfrågats om medverkan i SIG – och inte heller något om motivationsprocessens längd och innehåll. Därvid påpekades att det framgick att en vanlig strategi var att inte tillfråga de ungdomar som man ”vet” kommer att säga nej (Wollter & Oscarsson 2018). I rapporten uttalades vidare följande

Enligt de professionella som intervjuats är den enskilt vanligaste faktorn som får ungdomar att tacka nej till SIG, eller att initialt uttrycka sig negativt inställda, att polisen deltar och får tillgång till andra myndigheters information. Tveksamheten inför polisens deltagande handlar både om att många ungdomar har tidigare negativa upplevelser av polisen och att man inte vill att polisen får insyn i sin kriminella verksamhet (ibid. s. 55).

Ett specifikt problem som lyfts i vår kartläggning är att det inte är klart i vilka situationer det är tillräckligt med vårdnadshavarnas samtycke, och vilka situationer det krävs att även den unge samtycker. I fokusgruppen för SSPF framkom att olika kommuner gör olika bedömningar av i vilken utsträckning den unges samtycke behövs. Det framfördes bland annat att en förekommande uppfattning var att kriminalitet och liknande problematik i sig är en indikation på att den unge inte har en sådan mognad och omdömesförmåga att denne själv bör råda över sekretessen.

Svårt att dela information i ett tidigt skede av samverkan

Eftersom SSPF och SIG bygger på frivillighet och den enskildes samtycke blir det sällan aktuellt att inom ramen för samverkan tillämpa någon annan sekretessbrytande regel när samtycke väl erhållits. Om den enskilde inte samtycker ansågs varken SSPF eller SIG vara möjligt. I fokusgrupperna framkom snarast uppfattningen att de sekretessbrytande regler som möjliggör informationsdelning i brottförebyggande syfte, till exempel 10 kap. 18 a § OSL, var mer relevanta för andra delar av socialtjänstens verksamhet.

Ett problem som dock framträtt i vår kartläggning är att det ofta kan finnas ett behov av att dela information i ett skede då det ännu inte blivit aktuellt att inhämta samtycke. I en rapport från Brå återges följande uttalande.

En intervjuad polis berättade att problemen kan uppstå när nya individer lyfts som potentiellt aktuella för en social insatsgrupp (SIG), men socialtjänsten uppger att de inte kan prata om individerna eftersom de ännu inte tillfrågats om samtycke, samtidigt som de menade att det krävdes att individen var aktuell för SIG för att man skulle kunna fråga om samtycke (Brå 2021, s. 64).

Motsvarande problematik lyftes i en uppföljning av pilotverksamheten med SIG. Det uttalades då av informanter från en kommun att urvalsprocessen ”kräver att vi bryter mot sekretessen genom att ha en arbetsgrupp där urvalet sker tillsammans” (Wolter m.fl. 2013 s. 86).

I en utvärdering av SSPF i Göteborg och Mölndal framkommer olika uppfattningar kring möjligheterna att dela information innan samtycke inhämtats.

Fyra stadsdelar hade kommit i gång med både individarbete och inhämtning av samtycke. Här var koordinatörerna tydliga med hur mycket information som kan delges utan samtycke. Exempelvis går det för alla parter att lyfta oro för en viss (namngiven) ungdom som bedöms löpa risk för att utveckla kriminalitet och/eller missbruk, för att i nästa steg bestämma om det ska bli ett ärende inom SSPF – och därmed om samtycke ska inhämtas. Däremot kan socialtjänsten inte delge information från tidigare eller aktuella ärenden utan samtycke. Koordinatorerna i de sju andra stadsdelar där individarbetet inte hade kommit i gång hade en mindre tydlig bild av när och hur det går att prata om namngivna ungdomar på arbetsgruppsmöten utan att samtycke är inhämtat (Turner et al 2015, s. 54–55).

Vidare beskrivs i rapporten att

Fyra arbetsgrupper diskuterade individärenden mer konkret och det kunde handla både om nya och befintliga fall (...) I nya individärenden nämndes oftast ungdomen vid namn för att det skulle vara möjligt att diskutera vem som var mest lämpad att hämta in samtycke och vilka parter som var fortsatt berörda. Exempelvis var det i diskussionen om ett nytt individärende, där samtycke skulle hämtas in, en annan mötesdeltagare än den som initierade ärendet som föreslog en person i ungdomens vuxennätverk som kunde vara en bra kanal för att nå ungdomen (ibid. s. 57).

Behovet av att dela information i syfte att identifiera individer som kan vara i behov av insatser har också uppmärksamrats inom det så kallade SSP-arbetet i Danmark. SSP är ett brottsförebyggande samarbete mellan social- och hälsovårdsförvaltningen, skol- och fritidsförvaltningen och Polismyndigheten. I Danmark finns sedan länge en särskild reglering för uppgiftsutbytet inom brottsförebyggande samverkan i 115 § Rettsplejeloven. Enligt bestämmelsen får deltagarna i brottsförebyggande samverkan, utan samtycke från den upplysningarna angår, lämna upplysningar som man anser vara nödvändiga för att samarbetet ska fungera.

I fokusgrupperna framkom olika uppfattningar om behovet av att utbyta annars sekretessbelagda uppgifter innan samtycke inhämtats. Från vissa anfördes att problematiken inte var så stor eftersom skola och polis kan bidra med uppgifter med stöd av generalklausulen, även om socialtjänsten inte kan lämna ut några uppgifter. En vanlig praktik förefaller vidare vara att individärenden diskuteras oidentifierat och att aktörerna utifrån dessa uppgifter bedömer om det kan vara ett ärende för SIG/SSPF. Det framkom dock att i vissa sammanhang vet alla aktörer vem som avses med uppgifterna och att det således i realiteten inte spelar någon roll att namnet på den unge inte nämns. I detta sammanhang kan pekas på tidigare iakttagelser som återfinns i en rapport från Brå att

(...) det på vissa håll har utvecklats informella strategier, där aktörer felaktigt tror sig undvika att bryta sekretessen genom att dela informationen muntligt, eller genom att koda uppgifter på ett genomskinligt vis som i praktiken avslöjar vem det handlar om utan att namnet nämns (Brå 2021).

5.2 Vi föreslår inte särreglering av informationsutbytet inom specifika samverkansformer

Utredningens bedömning: Det finns inte skäl att föreslå en särreglering som ger utökade möjligheter till informationsutbyte i brottsförebyggande syfte vid strukturerad, individinriktad samverkan mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten inom specifika samverkansformer.

Av den ovan redovisade kartläggningen framgår att vi tagit del av önskemål om en särreglering av uppgiftsutbytet vid strukturerad, individinriktad samverkan mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten, i brottsförebyggande syfte. Exempel på denna typ av strukturerad samverkan inom specifika samverkansformer är alltså SSPF och SIG. Arbetssätten beskrivs närmare i avsnitt 3.7.1.

Polismyndighetens målbild är att myndigheten tillsammans med skolan och socialtjänsten vid behov ska kunna sitta i samma rum och utbyta annars sekretessbelagd information om en enskild namngiven person i brottsförebyggande syfte. En enkel helhetslösning efterfrågas i stället för ytterligare olika sekretessbrytande bestämmelser (Polismyndigheten 2024). Polismyndigheten har framhållit att det i vart fall inom ramen för samverkansstrukturen Bob och den särskilda målgrupp som strukturen är inriktad på, bör finnas en särskild reglering för uppgiftsutbytet.

Polismyndigheten har fört fram att lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet (LUS), skulle kunna tjäna som förebild för en ny författningsreglering, med syftet att skapa möjligheter för ett friare och enklare informationsutbyte vid samverkan mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter (ibid). Polismyndigheten har även i en hemställan till Justitiedepartementet framhållit att myndigheten ser ett akut behov av att Polismyndigheten, socialtjänsten (inklusive SiS), skolan, hälso- och sjukvården och Kriminalvården ska kunna utbyta uppgifter om barn och unga upp till 21 år utan hinder av sekretess. Ett sätt som skulle gå snabbt att få på plats är en reglering motsvarande LUS, framhåller myndigheten (Polismyndigheten 2023).

LUS reglerar möjligheten för vissa myndigheter att utbyta information inom särskilt beslutad samverkan för att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet som är av allvarlig eller omfattande karaktär och bedrivs i organiserad form eller systematiskt av en grupp individer. I den till lagen hörande förordningen (2016:775) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet framgår vilka myndigheter som kan ingå i en sådan samverkan.

Var och en av myndigheterna ska ha fattat ett särskilt beslut om deltagande i en myndighetsöverskridande samverkan. Det ställs inte några särskilda formkrav på beslutet utan respektive myndighet har att utforma sådana beslut utifrån gällande regler och att avgöra vem inom myndigheten som kan fatta ett beslut om samverkan.

För att lagen ska vara tillämplig krävs vidare att det är fråga om samverkan för att förebygga, förhindra eller upptäcka den brottsliga verksamheten. Med uttrycket förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet avses framför allt det som vanligtvis kallas underrättelseverksamhet, det vill säga arbete med insamling, bearbetning och analys av information när det ännu inte finns konkreta misstankar om att ett visst brott har begåtts (prop. 2015/16:167 s. 48).

I lagens 2 § anges att en myndighet inom ramen för samverkan trots sekretess ska lämna uppgift till en annan myndighet om det behövs för den mottagande myndighetens deltagande i samverkan.

I förarbetena ges vissa exempel på områden där information kan behöva utbytas. Det kan handla om så kallade strategiska personer, som ofta är huvudmän för en viss brottslighet och står bland annat för planering och organisation. De uppgifter som kan komma att utbytas rörande en strategisk person är uppgifter om sysselsättning, tillgångar, bidrag av olika slag, relationer och släktskap. Uppgifter av den karaktären kan vara viktiga för att få en samlad bild över deltagande i eller kopplingar till brottslig verksamhet (ibid. s. 21). Behovet av uppgifter kan variera eftersom myndigheters deltagande i samverkan kan se ut på olika sätt. Det kan vara fråga om att närvara vid möten, bidra med information, inrikta myndighetens verksamhet eller vidta andra åtgärder inom myndighetens verksamhetsområde som är relevanta för den aktuella samverkan. En myndighet kan ha behov av namn och personnummer avseende en person för att kunna bidra med information om personen i fråga och att

samma typ av information kan behövas för att en myndighet ska kunna initiera en särskild granskning, inleda ett tillsynsärende eller i övrigt inrikta sin verksamhet på ett sätt som är relevant för samverkansarbetet. Det kan också vara så att samtliga myndigheter inom en samverkan har behov av att få del av samma information vid till exempel ett gemensamt möte (ibid. s. 50).

Uppgiftsskyldigheten är inte ovillkorlig. En myndighet kan efter en intresseavvägning bedöma att övervägande skäl talar emot att en uppgift lämnas ut (2 § andra stycket LUS). I förarbetena anges bland annat att samverkan inte får inskränka en myndighets möjlighet att utföra sitt primära uppdrag eller i övrigt försvåra myndighetens arbete och verksamhet (ibid. s. 51).

Det har tidigare övervägts om en motsvarande reglering skulle kunna inrättas för den samverkan som sker eller bör ske inom ramen för det förebyggande arbetet mot terrorism, se betänkandet *Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism* (SOU 2018:65). I den utredningen bedömdes emellertid de rättsliga otydligheterna i rollfördelningar och förväntningar på vad olika lokala aktörer ska göra inom ramen för det förebyggande arbetet mot terrorism innebära hinder mot att skapa avgränsade samverkanskonstellationer som är sekretessbrytande och samtidigt åstadkommer ett rätts-säkert informationsutbyte.

Vi förslår inte en särreglering av informationsutbytet vid strukturerad, individinriktad samverkan som ska gälla inom någon specifik samverkansform eller någon särskild samverkanssituation. Det finns flera skäl till detta ställningstagande. Först ska sägas att våra förslag i övrigt, som presenteras i de följande två kapitlen, väsentligt förbättrar uppgiftsflödet till skolan, socialtjänsten och SiS samt mellan skolor vid skolbyten, i brottsförebyggande syfte. Som framgått ovan finns dessutom andra aktuella förslag om ökat uppgiftsutbyte från skolan och socialtjänsten till Polismyndigheten. Dessa förslag finns i lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*. Ytterligare förslag finns i betänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar* (SOU 2024:63). Sammantaget innebär våra förslag i detta betänkande tillsammans med andra förslag som bereds i Regeringskansliet att behovet minskar av en särskild reglering för uppgiftsutbyte inom specifika samverkansformer eller samverkanssituationer mellan skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten.

Men det finns också andra tungt vägande skäl för att inte föreslå en särreglering av uppgiftsutbytet vid särskilda former av strukturerad individinriktad samverkan i brottsförebyggande syfte. Vi har efter en analys kommit fram till att det inte går att på ett rimligt sätt avgränsa tillämpningsområdet för en sådan reglering. Skolan, socialtjänsten och Polismyndigheten samverkar i olika sammanhang och i olika konstellationer. Det finns inte någon lagreglerad form av strukturerad brottsförebyggande samverkan. Det finns inte heller någon specifik form av sådan samverkan som tillämpas nationellt. Att på ett förutsebart sätt avgränsa tillämpningsområdet inom vilket en särskild reglering för uppgiftsutbytet ska gälla är därmed förenat med stora svårigheter. Det skulle vara svårt att fastställa i vilka situationer samverkan övergår till att vara ”strukturerad samverkan” och därmed utlösa särskilt gynnsamma möjligheter till uppgiftsutbyte. Ytterligare en aspekt som talar emot att lägga ett förslag om särskilda regler för informationsutbyte vid vissa former av samverkan är att en sådan reglering skulle behöva ta hänsyn till att de inblandade aktörerna har sinsemellan olika stark sekretess. Socialtjänstsekretessen är i många avseenden starkare än skolans och Polismyndighetens sekretess. Om en särskild reglering för uppgiftsutbytet inom samverkan inte ska innebära drastiskt utvidgade möjligheter att lämna ut uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretess måste den gemensamma regleringen vara förhållandevis restriktiv. Därmed skulle en särskild reglering av uppgiftsutbytet vid samverkan riskera att ge ett mindre utrymme för informationsdelning än vad som annars gäller vid utlämnande av uppgifter från skolan och Polismyndigheten.

Enligt LUS förutsätts att aktörerna beslutar om viss närmare specificerad samverkan. Samverkan enligt LUS är emellertid inte individinriktad på det sätt som den eftersträvade samverkan mellan skola, socialtjänst och polis är. En motsvarande reglering för individinriktad brottspreventiv samverkan skulle kräva att de samverkande aktörerna gör något form av ställningstagande kring vilka individer som samverkan ska avse. Om detta ställningstagande leder till att en särskild uppgiftsskyldighet eller annan sekretessbrytande regel blir tillämplig, och att den enskilde som avses därigenom får ett sämre skydd för sin personliga integritet än vad som annars vore fallet, inställer sig frågan om ställningstagandet utgör ett beslut som kan överklagas av den enskilde. En sådan lösning

riskerar således att leda till svåra tillämpningsproblem som inte kan anses leda till en förenkling av informationsutbytet inom brottsförebyggande samverkan.

Behovet av särreglering vid strukturerad, individinriktad samverkan inom specifika samverkansformer diskuteras ofta med hänvisning till samverkansformerna SIG och SSPF. Det är dock viktigt att komma ihåg att all samverkan och allt uppgiftsutbyte inom dessa samverkansformer baseras på att den berörde individen eller dennes vårdnadshavare gett samtycke. Den starka betoningen på samtycke till insatser och informationsdelning har inte minst att göra med att socialtjänstens verksamhet i grunden bygger på frivillighet. Det finns i dagsläget inte någon etablerad form av strukturerad individinriktad samverkan som kan ske utan den enskildes samtycke och medverkan. Det är inte klart hur samverkan kan eller bör ske när samtycke inte föreligger. Att särskilt reglera informationsdelningen inom en samverkansstruktur, utan att arbetssätt och metoder inom denna struktur är klarlagda, möter betydande invändningar.

Det är vår bedömning att sekretessbrytande regler som utformas med hänsyn till de samverkande aktörernas behov är ett lämpligt sätt att skapa förutsättningar för samverkan kring individer, oavsett samverkanssituation eller hur samverkan struktureras. Vi återkommer till våra bedömningar och förslag i följande kapitel.

6 Skolans informationsbehov

Informationsdelning mellan skolor samt mellan skolan, socialtjänsten och brottsbekämpande myndigheter aktualiserar olika relationer och informationsvägar. I det här kapitlet analyserar vi skolans behov av uppgifter, både från andra skolor och från socialtjänsten respektive brottsbekämpande myndigheter, samt i vilken mån det här behovet innebär att det krävs en förändring av lagstiftningen. Vår analys leder fram till ett antal bedömningar och förslag om utökade möjligheter att lämna information från socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen till skolan, samt mellan skolor vid skolbyten.

Vi använder begreppet skola i vissa fall som ett förenklande samlingsbegrepp. Det mest korrekta är dock att tala om olika skolenheter. En skola kan innehålla flera skolenheter och i sådana fall gäller resonemangen i texterna för informationsutbyte mellan skolenheterna inom den aktuella skolan. Vi inkluderar inte förskolan i begreppet skola.

6.1 Bedömningar och förslag

6.1.1 Skolan har behov av mer information

Utredningens bedömning: Skolan har behov av mer information från brottsbekämpande myndigheter, socialtjänsten och andra skolor i situationer där informationsdelning inte kan ske med samtycke. Befintlig reglering är inte tillräcklig för att möjliggöra att brottsbekämpande myndigheter, socialtjänsten och skolor lämnar den information som skolan har behov av för att kunna bidra i det brottsförebyggande arbetet.

Skolan behöver information för att bidra i det brottsförebyggande arbetet

En central utgångspunkt för våra bedömningar är att författningsändringar som medför större möjligheter att dela uppgifter om enskilda endast bör göras om mottagaren har ett tydligt behov av uppgifterna, och behovet kan kopplas till mottagarens författningsreglerade uppdrag. Behovet av uppgifterna hos mottagaren måste vidare vara tillräckligt angeläget för att motivera det integritetsintrång som utlämnandet medför.

Det framgår av vår kartläggning att det inom skolan finns ett stort upplevt behov av att få mer information från såväl socialtjänsten som Polismyndigheten. Ytterst styrs skolans behov och möjligheter att hantera information av skolans författningsreglerade uppdrag och det dataskyddsrättsliga regelverk som skolan omfattas av. Som framgått är emellertid skolans uppdrag brett formulerat och gränserna för vilka åtgärder som en skola kan eller bör vidta vid exempelvis misstanke om att en elev är involverad i kriminalitet är inte helt tydliga. Skolans åtgärder kan handla om att på olika sätt stödja eleven i skolsituationen och därigenom främja en god skolanknnytning. Syftet med skolans åtgärder kan sägas vara att minska den negativa effekten av de riskfaktorer som föreligger och att undvika den ytterligare problematik som kan följa av skolfrånvaro eller andra skolrelaterade problem.

Skolans grunduppdrag syftar enligt skollagen (2010:800) till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skollagen och läroplanerna innehåller regleringar om att skolan ska förmedla och förankra respekt för vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig hantering i olika sammanhang. Ett av skolans mål är att varje elev respekterar andra människors egenvärde samt deras kroppsliga och personliga integritet och tar avstånd från att människor utsätts för våld, förtryck, diskriminering och kränkande behandling samt medverkar till att hjälpa andra människor. Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Intolerans, förtryck och våld, till exempel rasism, sexism och hedersrelaterat våld och förtryck ska förebyggas och bemötas med kunskap och aktiva insatser (se till exempel SKOLFS 2010:250 och SKOLFS 2011:144).

Det har under vår kartläggning framkommit olika synsätt på skolans ansvar i dessa frågor och därmed på vilket behov skolan har av information. Utifrån en viss förståelse av skolans uppdrag är informationsbehovet begränsat till uppgifter som har ett direkt samband med skolans grunduppdrag, det vill säga kunskapsuppdraget och värdegrundsuppdraget. Utifrån en annan förståelse bör skolan ha ett helhetsperspektiv på elevernas utveckling i stort.

Det ligger inte inom ramen för våra uppdrag om utbyte av uppgifter i brottsförebyggande syfte att föreslå förändringar av de regler som styr skolans verksamhet. I kapitel 3 har vi dock redogjort för hur skolans olika författningsreglerade uppdrag kan vara av betydelse för samhällets brottsförebyggande arbete. Av vår kartläggning, som redovisas i kapitel 5, framgår att socialtjänst, brottsbekämpande myndigheter och andra skolor kan ha uppgifter som är värdefulla för skolans arbete med att ge ändamålsenligt stöd till enskilda elever och för skolans arbete med säkerheten i skolmiljön.

Intresset av att skolan ska kunna bidra med sina insatser i det brottsförebyggande arbetet är ett angeläget samhällsintresse. En välfungerande samverkan är en grundläggande del i ett effektivt brottsförebyggande arbete, och bidrar till att stuprör kan undvikas och att insatser från olika aktörer kan genomföras på ett samordnat sätt. En sådan samverkan förutsätter att de aktörer som kan bidra med insatser kan utbyta information på ett ändamålsenligt sätt (skr. 2023/24:68).

Fullgjord skolgång kan vara en stark skyddsfaktor mot kriminalitet och ett flertal andra problem senare i livet. De insatser som skolan kan vidta för att stödja elever i skolsituationen bör således betraktas som en väsentlig del av det brottsförebyggande arbete som sker i samverkan med bland annat socialtjänst och polis. Det är därför enligt vår bedömning angeläget att skolan får den information som kan vara relevant för att adekvata stödinsatser ska sättas in i ett så tidigt skede som möjligt, när en elev riskerar att dras in i eller utsätts för kriminalitet. Likaså är intresset av att skolan får tillräcklig information för att vidta nödvändiga säkerhetsåtgärder i skolmiljön ett ytterst viktigt intresse. Skolan har ett stort ansvar för de elever som befinner sig i skolmiljön och måste få tillräcklig information om säkerhetsrisker för att kunna förhindra att elever utsätts för våld eller andra typer av brott i skolan.

Olika uppgifter kan vara relevanta i det enskilda fallet

Vi bedömer att uppgifter som rör brottslighet kan behövas i skolan, dels för att ge stöd till elever som befinner sig i eller i riskzonen för kriminalitet, dels för att skydda elever och personal i skolmiljön. Nedan redogör vi närmare för uppgifter som kan vara relevanta i dessa avseenden.

Uppgifter om riskfaktorer för kriminalitet som medför ett stödbehov

Olika uppgifter kan tala för att en elev befinner sig i riskzonen för kriminalitet. Det kan till exempel vara att eleven missbrukar narkotika eller att eleven misstänks för eller har dömts för brott. Det kan också vara fråga om mer subtila signaler som att en elev har påträffats av Polismyndigheten i sammanhang där kriminalitet eller narkotika förekommer, att personer i elevens närståendekrets är involverade i kriminalitet eller att eleven är föremål för rekryteringsförsök till en kriminell gruppering. Det kan också handla om uppgifter som har en mer direkt bäring på skolmiljön, till exempel en pågående allvarlig konflikt mellan två elever, eller uppgifter om att en elev utsatt en annan elev för brott. Även uppgifter om att en elev har visat tecken på radikalisering eller våldsfascination kan hänföras till denna kategori av uppgifter.

Uppgifter om pågående insatser eller vidtagna åtgärder

Det kan ofta finnas ett behov av information om vilka åtgärder eller insatser som andra aktörer genomfört eller genomför. Det kan till exempel vara uppgifter om att Polismyndigheten har gripit eller vidtagit någon liknande åtgärd gentemot en elev. Även uppgifter om att en närstående till eleven har blivit föremål för sådana åtgärder kan vara viktigt för skolan att känna till. Det kan också vara uppgifter om insatser som socialtjänsten genomfört eller genomför med stöd av SoL eller LVU. Det kan till exempel handla om att socialtjänsten genomför någon sådan insats för barn med hög risk för fortsatt normbrytande beteende som beskrivs i avsnitt 3.4.4. Som redovisas i det avsnittet kan insatserna kräva åtgärder även från externa aktörer som skolan. För att det ska vara möjligt för

skolan att göra anpassningar som samordnas med socialtjänstens insatser är det nödvändigt att viss information om insatserna lämnas till skolan. Som exempel kan nämnas att en elev kan behöva ett anpassat schema. Det kan också handla om strategier för att bemöta eleven eller att hantera konflikter. En elev kan också ha fått hjälp av socialtjänsten att lämna ett tidigare kriminellt umgänge. Skolan kan behöva den informationen för att kunna se till att eleven inte placeras i samma klass som sitt tidigare umgänge.

Om det förekommit insatser i elevens hemmiljö, till exempel på grund av missbruksproblematik hos elevens vårdnadshavare, kan eleven behöva erbjudas plats i fritidshem, alternativt utökad tid i fritidshem, vilket kan innebära en skyddsfaktor för eleven.

När en elev byter skola kan det vara fråga om åtgärder som den avlämnande skolan har vidtagit, exempelvis disciplinära åtgärder enligt 5 kap. skollagen eller uppgifter om utredningar eller åtgärder mot kränkande behandling enligt 6 kap. skollagen.

Uppgifter om risker för andra elever/personal

Uppgifter om risker för andra elever eller personal kan ofta överlappa med uppgifter om generella riskfaktorer för kriminalitet. Ofta kan en och samma uppgift vara relevant för att bedöma elevens behov av stöd och för att bedöma andra elevers och skolpersonals behov av skydd. Typiskt sett kan uppgifter om pågående allvarliga konflikter vara att hänföra till denna kategori, till exempel uppgifter om att elever vid skolan tillhör rivaliserande kriminella grupperingar. Det kan vidare vara fråga om uppgifter om att en elev misstänks förbereda ett attentat mot skolan eller att en elev misstänks bedriva narkotikaförsäljning på skolans område. Uppgifter som lämnas av Polismyndigheten till en skola om utomstående personer torde i regel vara hänförliga till denna kategori, till exempel att en tidigare elev misstänks förbereda en skolattack eller att det finns personer som försöker rekrytera elever på skolan till kriminella grupperingar.

Uppgifter om brottsutsatthet

Uppgifter om brottsutsatthet kan bland annat handla om att en elev har utsatts för brott. Det kan exempelvis vara uppgifter om att eleven vid ett enskilt tillfälle har utsatts för brott av en annan elev. Det kan också handla om uppgifter om en mer generell brottsutsatthet, till exempel att eleven lever i en hederskontext. Det kan även handla om att det finns en hotbild mot eleven.

Skolan har möjlighet att agera på olika sätt på grund av uppgifterna

Vi har i avsnitt 3.6 redogjort för olika ansvarsområden för skolan och skolans möjligheter att sätta in åtgärder på individnivå. Den grundläggande bedömning som underbygger våra fortsatta resonemang är att en god skolanknytning är en väsentlig skyddsfaktor mot framtida kriminalitet. Alla åtgärder på individnivå som skolan kan vidta för att främja en god skolanknytning är således av betydelse för samhällets brottsförebyggande arbete, även om åtgärderna i skolkontexten inte är motiverade av ett uttalat syfte att förebygga brottslighet.

Vilka konkreta åtgärder som föranleds av att skolan får uppgifter av det slag som redovisats ovan kommer emellertid att variera utifrån situationen. Ytterst sätts naturligtvis ramarna av skolans författningsreglerade uppdrag och det stöd eller åtgärder som eleven har rätt till. Uppgifterna kan föranleda samtal med eleven och/eller vårdnadshavaren för att diskutera hur skolan kan bidra för att vända en negativ utveckling. Det kan leda till olika typer av insatser, exempelvis i form av anpassningar i skolmiljön eller stödjande eller motiverande samtal med elevhälsan. Den information som skolan får måste givetvis sättas samman med den information som redan finns i skolan. I vissa fall kan uppgifterna behöva föras in i en utredning om frånvaro enligt 7 kap. 19 a § skollagen eller en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen. När det finns en problematik kring kriminalitet måste i regel samverkan ske med externa aktörer som socialtjänsten och Polismyndigheten. För att samverkan ska kunna komma till stånd måste emellertid – oavsett hur samverkan struktureras – viss information kunna lämnas mellan aktörerna.

Utifrån ett säkerhetsperspektiv finns det många olika tänkbara åtgärder som kan föräntas av att skolan får information av det slag som redovisats ovan. Skolan kan förstärka säkerheten i skolmiljön genom att exempelvis ha fler rastvakter och ökad vuxennärvaro i allmänna utrymmen. Om en elev agerat på ett sätt som innebär ett allvarligt hot mot andra elevers eller skolpersonals säkerhet finns möjligheten att stänga av en elev enligt 5 kap. 14 respektive 17 §§ skollagen. Uppgifter om säkerhetshot kan vidare föränta en närmare kontakt med Polismyndigheten och en beredskap att snabbt agera vid incidenter.

Uppgiftslämnande bör i vissa situationer kunna ske även när samtycke saknas

Det finns en relativt bred samsyn om att nödvändig informationsdelning mellan skola, socialtjänst och polis i möjligaste mån ska ske i samförstånd med den enskilde och med stöd av dennes samtycke. Det är enligt vår bedömning inte önskvärt att genom en ändrad författningsreglering på något väsentligt sätt frånga denna utgångspunkt.

Det är angeläget att det finns ett förtroendefullt samarbete mellan skolan, eleven och dennes vårdnadshavare. Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 2010:37) samt anpassade grundskolan (SKOLFS 2010:255) framgår följande

Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa. Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

I samma läroplaner finns också skrivningar om att läraren ska samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling. Av läroplanen för gymnasieskolan (SKOLFS 2011:144) och läroplanen för anpassade gymnasieskolan (SKOLFS 2013:148) framgår att skolan ska samverka med hemmen när det gäller elevernas lärande och utveckling. Det framgår att läraren ska samverka med vårdnadshavare och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling. I läroplanen anges också att rektorn ansvarar för att vårdnadshavare får

insyn i elevernas skolgång. I läroplanen för anpassade grundskolan framgår att rektorn har ett ansvar för att kontakt upprättas mellan skola och hem, om det uppstår problem och svårigheter för eleven i skolan (SKOLFS 2010:255).

Skolans verksamhet bygger alltså i stor utsträckning på ett förtroendefullt samarbete mellan elev, vårdnadshavare och skola. Lika så är socialtjänstens verksamhet i hög grad beroende av att de enskilda som vänder sig till verksamheten känner förtroende för denna och att utgångspunkten är att de uppgifter han eller hon lämnar till socialtjänsten inte blir kända för andra än de som handlägger det aktuella ärendet. Eftersom en av utgångspunkterna för socialtjänsten är att verksamheten i så stor utsträckning som möjligt ska präglas av frivillighet och självbestämmande bör ett utlämnande av uppgifter i möjligaste mån ske i samförstånd med den unge eller dennes vårdnadshavare.

Det kan emellertid finnas situationer då det, trots försök, inte är möjligt att få ett samtycke till informationsdelning. Som Socialstyrelsen påpekat kan det bero på att det inte finns tillräcklig kunskap om hur man kan arbeta för att få samtycke, eller på tidsbrist. Det är naturligtvis angeläget att kunskaper och metoder om hur man kan arbeta för att få samtycke till informationsdelning utvecklas och sprids. Det är emellertid aldrig möjligt att garantera att ett samtycke kan erhållas. En bedömning måste ytterst göras av om behovet av informationsdelning är så angeläget att det inte kan lämnas åt den enskilde att avgöra om uppgiftsutbytet ska ske.

Vår bedömning är att det finns fall då det – även när den enskilde inte lämnar sitt samtycke – bör vara möjligt att dela information från brottsbekämpande myndigheter respektive socialtjänsten till skolan. Författningsändringar som syftar till att möjliggöra ett sådant utlämnande bör emellertid inriktas på situationer då det – trots att rimliga åtgärder för att motivera till ett samtycke har vidtagits – inte har varit möjligt att få samtycke, eller det på grund av omständigheterna i det enskilda fallet bedömts olämpligt att inhämta samtycke, samtidigt som skolans behov av uppgifterna är särskilt angeläget. Det bör i sammanhanget påpekas att ansträngningar för att få den enskildes samtycke och delaktighet i regel bör fortsätta, även om viss information har bedömts nödvändig att dela utan att samtycke erhållits. Det finns också anledning att framhålla att det är ett ange-

läget intresse att den enskilde informeras om att uppgifter som rör denne har lämnats ut, om ett utlämnande sker utan samtycke.

Nuvarande lagstiftning möjliggör inte nödvändig informationsdelning

Som framgår av vår redogörelse i kapitel 4 är möjligheterna för brottsbekämpande myndigheter och socialtjänsten att lämna uppgifter till en skola begränsade. För socialtjänsten saknas det i princip möjligheter att lämna uppgifter till skolan om inte den unge eller dennes vårdnadshavare samtycker till detta. För brottsbekämpande myndigheter finns visserligen möjligheten att lämna uppgifter till skolor med offentliga huvudmän med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Tillämpningen av generalklausulen medför dock svåra avvägningar i varje fall, vilket ställer höga krav på enskilda handläggare och kan leda till att såväl för mycket som för lite information delas.

Därutöver kan konstateras att en brottsbekämpande myndighet inte kan lämna uppgifter till en skola med en enskild huvudman med stöd av generalklausulen. Även om generalklausulen skulle anses tillräcklig för informationsdelningen till skolor med en offentlig huvudman behövs således en särreglering för informationsdelningen med fristående skolor. Enligt vår mening talar starka skäl för att uppgiftslämnandet från brottsbekämpande myndigheter till skolor bör bli föremål för en enhetlig reglering som gäller oavsett vilken huvudman skolenheten har.

6.1.2 Det bör införas möjligheter att dela information, men inte uppgiftsskyldigheter

Utredningens bedömning: Det finns inte skäl att införa uppgiftsskyldigheter för brottsbekämpande myndigheter eller socialtjänsten i förhållande till skolan. Informationsdelning bör i stället möjliggöras genom sekretessbrytande bestämmelser. Särskilda överväganden måste dock göras när det handlar om informationsöverföring i samband med elevers skolbyten.

Att tillämpa sekretessbrytande regler som möjliggör, men inte kräver, att uppgifter lämnas ut är ofta förenat med svåra avvägningar. I en rapport från Brå påpekas att aktörer inom socialtjänst och polis uppfattat det som omständligt och resurskrävande att värdera grunderna för att dela uppgifter vid varje enskilt fall. Det anförts att flera av de önskemål som aktörerna har om förändringar i lagstiftningen handlar om att man vill ha rättsliga lösningar som i praktiken innebär att man inte behöver göra särskilda bedömningar (Brå 2021). Liknande resonemang återkommer i andra sammanhang. I betänkandet *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen* (SOU 2023:69) anförts att det framkommit att det ofta framstår som lättare för tjänstemän att tillämpa en uppgiftsskyldighet än en sekretessbrytande bestämmelse, även om det inte klart kan sägas varför det är så.

Det måste mot denna bakgrund övervägas om det är mer ändamålsenligt att reglera uppgiftsflödet från socialtjänsten och brottsbekämpande myndigheter till skolan genom uppgiftsskyldigheter, än genom sekretessbrytande regler som inte innefattar någon skyldighet att lämna ut uppgifterna på eget initiativ.

En uppgiftsskyldighet kan anses ha den fördelen att bestämmelsen blir mer tydligt handlingsdirigerande, vilket kan bidra till att undanröja den osäkerhet som ofta råder kring tillämpningen av en sekretessbrytande regel. Att ge brottsbekämpande myndigheter eller socialtjänsten en sådan skyldighet möter emellertid invändningar.

Informationsdelning till skolan utan samtycke bör som utgångspunkt präglas av en viss återhållsamhet. Det bör vara aktuellt först när behovet av uppgifterna hos skolan är särskilt angeläget, och när möjligheterna att lämna uppgifterna med den enskildes samtycke är uttömda. Det krävs således bedömningar i det enskilda fallet, oavsett hur det sekretessbrytande undantaget regleras, och en uppgiftsskyldighet kan riskera att ge en missvisande bild av i vilken utsträckning information bör överlämnas. Som utgångspunkt måste en uppgiftsskyldighet anses innebära ett större intrång i den personliga integriteten och medföra större risker för att överflödig information delas.

Det bör i sammanhanget också påpekas att tillämpningen av sekretessbrytande regler sannolikt kan underlättas om det finns en tydlig struktur och organisering av samverkan (Brå 2021). Insatser för att förtäta samverkan mellan parterna kan således vara ett annat

sätt att komma till rätta med de tillämpningsproblem som identifierats gällande sekretessbrytande bestämmelser.

Frågan om en uppgiftsskyldighet för socialtjänsten gentemot brottsbekämpande myndigheter övervägdes i SOU 2023:69. Det bedömdes då att en sådan reglering skulle innebära ett oproportionerligt intrång i enskildas personliga integritet och dessutom innebära risker för socialtjänstens möjligheter att utföra sitt grunduppdrag. Denna bedömning delades av regeringen i den aktuella lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*, varför de föreslagna uppgiftsskyldigheterna inte omfattar uppgifter som skyddas av bland annat socialtjänstsekretess. Polismyndigheten har till utredningen anfört uppfattningen att information från Polismyndigheten endast ska kunna delas med skolan när polisen bedömer att det är lämpligt, och inte ske regelmässigt.

Vi gör mot denna bakgrund bedömningen att det inte finns tillräckliga skäl för att införa uppgiftsskyldigheter som ska gälla för brottsbekämpande myndigheter eller socialtjänsten i förhållande till skolan. Informationsbehovet i skolan bör i stället tillgodoses genom sekretessbrytande undantag som möjliggör – men inte kräver – att information delas. När det gäller informationsutbytet i samband med elevers skolbyten gör sig emellertid särskilda avvägningar gällande, vilka vi återkommer till i avsnitt 6.1.5.

6.1.3 En sekretessbrytande bestämmelse för vissa brottsbekämpande myndigheter

Utredningens förslag: Det förs i 35 kap. 10 e § OSL in en sekretessbrytande bestämmelse som anger att sekretessen enligt 35 kap. 1 § OSL inte hindrar att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen lämnar uppgift om en enskild till en skolenhet, om det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Ett undantag bör avse sekretess enligt 35 kap. 1 § OSL

Det är främst sekretessen till skydd för enskild enligt 35 kap. 1 § OSL som utgör ett hinder mot att lämna ut uppgifter från brottsbekämpande myndigheter till skolan. Om utlämnandet av en uppgift riskerar att skada den brottsbekämpande myndighetens egen verksamhet bör det i regel inte vara aktuellt att lämna ut uppgiften till en skola. Om någon skada för den egna verksamheten inte bedöms uppkomma medför den skadeprövning som ska göras enligt 18 kap. 1 och 2 §§ OSL att uppgiften kan lämnas ut. Något sekretessbrytande undantag behöver därför enligt vår bedömning inte införas som omfattar sekretessen enligt 18 kap. OSL. Det finns däremot ett behov av att kunna lämna ut uppgifter som skyddas av sekretess enligt 35 kap. 1 § OSL.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen bör omfattas av undantaget

Vårt uppdrag omfattar uppgiftsutbytet med brottsbekämpande myndigheter. Begreppet brottsbekämpande myndigheter definieras dock inte närmare. Direktiven hänvisar till sekretessbestämmelsen i 35 kap. 1 § första stycket 1 och 4 OSL. Den bestämmelsen syftar på verksamhet som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen.

Utifrån vår kartläggning är det tydligt att det primärt är i förhållande till Polismyndigheten som det finns ett påtagligt behov av uppgifter. Polismyndigheten är den aktör som samverkar med skolan och det framstår som önskvärt att det i första hand är denna aktör som förmedlar relevant information till skolan. Det finns i regel möjligheter för andra brottsbekämpande myndigheter att vid behov lämna uppgifter till Polismyndigheten. Säkerhetspolisen har emellertid till utredningen anfört att det ibland kan finnas ett behov av att myndigheten lämnar information direkt till skolan, se avsnitt 5.1.13. Även om Säkerhetspolisen ofta kan lämna ut uppgifter till Polismyndigheten kan det finnas ett intresse av att begränsa spridningen av uppgifterna till en så liten krets som möjligt. Det kan också vara fråga om brådskande situationer då det är lämpligt att Säkerhetspolisen direkt tar kontakt med en skola.

Vi gör därför bedömningen att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska omfattas av bestämmelsen.

Om det kan antas att uppgiften behövs för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet

Bestämmelsen bör ange att en uppgift får lämnas om det kan antas att uppgiften behövs i skolans verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Det är den utlämnande aktören som ska pröva om rekvisitet är uppfyllt.

Som framgått ovan är syftet med den informationsdelning som möjliggörs genom bestämmelsen att skolan dels ska kunna sätta in relevanta stödinsatser, dels kunna anpassa sitt säkerhetsarbete utifrån specifika risker. Dessa åtgärder kan i och för sig rymmas inom begreppet brottsförebyggande. Ibland används emellertid det brottsförebyggande begreppet i en mer begränsad betydelse som inte innefattar exempelvis sådana säkerhetsåtgärder som mer syftar till att förhindra utförandet av brott. För att det ska tydliggöras att uppgiftsutlämnandet kan syfta till att skolan ska kunna vidta såväl stödinsatser som säkerhetsåtgärder, bör det i bestämmelsen anges att uppgifterna ska antas behövas för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

Bestämmelsen bör inte vara begränsad till uppgifter som rör risk för brottslighet av viss typ eller visst allvar. Syftet med att brottsbekämpande myndigheter ska lämna uppgifter till en skola är bland annat att skolan i ett tidigt skede ska kunna uppmärksamma elever som är i behov av stöd eller där elevens agerande kan medföra risker för andra elever eller skolpersonal. Det kan ofta vara fråga om situationer där någon konkret brottsmisstanke inte föreligger. Det kan vidare finnas skäl för skolan att vidta åtgärder för att ge stöd och insatser gentemot en elev, även när risken endast rör lindrigare brottslighet. Att begränsa uppgiftsutlämnandet till situationer när det finns risk för brottslighet med ett visst föreskrivet minsta straffvärde eller liknande vore att avsevärt begränsa möjligheterna att utbyta uppgifter, och skulle i många situationer innebära svårösta tillämpningsproblem.

Uppgifter får endast lämnas ut om det kan antas att skolan har behov av uppgifterna

Uppgifter om enskilda kan vara mycket integritetskänsliga. En sekretessbrytande bestämmelse måste därför begränsas så att endast uppgifter som det finns ett reellt och angeläget behov av inom skolans verksamhet kan lämnas ut.

Uppgifter som kan lämnas av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen kan vara relevanta dels för skolans stödjande uppdrag, dels för skolans säkerhetsarbete.

Att skolan ska kunna antas behöva uppgifterna innebär att en bedömning måste göras i det enskilda fallet om uppgiften kan föranleda någon åtgärd från skolan. Detta kan ofta vara en svår bedömning i praktiken. När det gäller uppgifter som kan vara relevanta för säkerhetsarbetet kan det antas att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har en god uppfattning om vilka typer av uppgifter som skolan har behov av. Bedömningen av vilka uppgifter som kan behövas för att skolan ska kunna sätta in stödjande insatser kan emellertid vara svårare för de brottsbekämpande myndigheterna att göra. En bedömning av vilka uppgifter som skolan har behov av kan underlättas om det finns en etablerad samverkan med skolan. Det finns inget som hindrar att en kontakt tas mellan Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen och en skola för att, utan att röja några sekretessbelagda uppgifter, diskutera om en viss typ av uppgift kan vara relevant för skolans verksamhet.

Att det förekommer vissa svårigheter att bedöma vilka uppgifter som är relevanta för skolan är dock oundvikligt. Av detta skäl bör kravet inte ställas högre än att det *kan antas* att uppgiften behövs för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Detta medför förvisso en risk att uppgifter lämnas som inte leder till några konkreta åtgärder från skolan. Ett högre ställt krav riskerar emellertid att hindra uppgiftsutbytet i alltför stor utsträckning. Det kan till exempel inledningsvis inte vara helt klart för skolan vilka typer av stödinsatser eller säkerhetsåtgärder som är lämpliga och möjliga i det enskilda fallet och det kan finnas behov av ytterligare utredning av de närmare förhållandena kring elevens situation och samverkan med externa aktörer innan skolans åtgärder aktualiseras. Det bör därför vara tillräckligt att uppgifterna typiskt sett är sådana som skolan har anledning att agera på.

Behandling av personuppgifter får inte ske i strid med den dataskyddsrättsliga principen om uppgiftsminimering, som innebär att personuppgifter som behandlas ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till ändamålet med behandlingen. Det är med andra ord inte tillåtet att samla in personuppgifter för eventuella framtida behov. För att minska risken för att för mycket information delas kan preliminära kontakter tas med den aktuella skolenheten för att klargöra vilket behov av uppgifter som kan finnas. Risken för att för mycket information delas behöver ytterst vägas mot intresset av ett ändamålsenligt informationsutbyte inom ramen för det brottsförebyggande arbetet. Detta intresse är angeläget. Vikten av ett ändamålsenligt informationsutbyte, tillsammans med omständigheten att det är fråga om en sekretessbrytande bestämmelse och inte en uppgiftsskyldighet, innebär att rekvisitetet *kan antas* är mest lämpligt att använda.

Uppgiftslämnande får ske både på eget initiativ och på begäran

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen kommer att ha en möjlighet att lämna ut uppgifter enligt den föreslagna bestämmelsen. Den innebär dock inte någon skyldighet att lämna ut uppgifter på eget initiativ. Om en skola med offentlig huvudman begär ut uppgifter som enligt bestämmelsen får lämnas ut och uppgiftslämnandet inte skulle hindra arbetets behöriga gång kommer Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att vara skyldiga att lämna ut uppgifterna enligt 6 kap. 5 § OSL. Det är Polismyndigheten och Säkerhetspolisen som kommer att pröva om det finns förutsättningar att lämna ut uppgifter med stöd av den föreslagna bestämmelsen. För att detta ska vara möjligt måste den myndighet som begär ut uppgiften lämna tillräcklig information för att en sådan prövning ska kunna göras.

Om en skola med enskild huvudman begär ut uppgifter från Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, med stöd av den föreslagna bestämmelsen, kan bestämmelsen i 6 kap. 4 § OSL aktualiseras. Av den följer att en myndighet på begäran av en enskild ska lämna uppgift ur en allmän handling som förvaras hos myndigheten, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Skyldigheten att lämna ut uppgifter till en skola med

enskild huvudman är mer begränsad eftersom skyldigheten endast gäller uppgifter i allmänna handlingar, medan 6 kap. 5 § OSL omfattar varje uppgift som myndigheten förfogar över, alltså även uppgifter ur handlingar som inte är allmänna. I 2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen regleras rätten att ta del av allmänna handlingar.

Vilka uppgifter omfattas av bestämmelsen?

Vi har i avsnitt 6.1.1 redogjort för skolans informationsbehov. Från Polismyndigheten kan det till exempel vara fråga om uppgifter om ingripanden som har gjorts mot elever vid skolan. Det kan också vara uppgifter som i övrigt framkommit i Polismyndighetens verksamhet, till exempel uppgifter om att elever vid skolan säljer narkotika på skolans område, uppgifter om att elever vid skolan tillhör rivaliserande kriminella grupperingar eller uppgifter om hotbilder mot enskilda elever. Det kan också vara uppgifter om att en elev utsatts för brott.

Från Säkerhetspolisen kan det till exempel vara uppgifter om att en elev visat allvarliga tecken på radikalisering mot våldsbejakande extremism eller att det finns indikationer på att en person planerar att utföra ett våldsdåd i skolmiljön.

Det måste alltid göras en bedömning av om uppgiftslämnandet kan antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet och bestämmelsen möjliggör endast utlämnande av uppgifter som kan antas föranleda någon åtgärd från skolan. Det bör således i regel krävas att uppgifterna har sådan konkretion att de ger befogad anledning till oro kring eleven eller kring säkerheten i skolan.

Det är emellertid enligt vår bedömning inte möjligt eller lämpligt att i författningstext närmare ange vilka uppgifter som ska kunna lämnas ut med stöd av bestämmelsen. Bestämmelsen måste, liksom bestämmelsen i 35 kap. 10 c § OSL, utformas så att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har möjlighet att i det enskilda fallet avgöra vilka uppgifter som är relevanta att lämna över. Det brottsförebyggande arbetet i samverkan kan se olika ut. Det måste därför finnas ett visst mått av flexibilitet att utifrån omständigheterna avgöra vilka uppgifter som skolan behöver få del av.

Bestämmelsen är inte avgränsad till uppgifter om elever

Enligt vår bedömning finns det inte skäl att begränsa möjligheten att lämna uppgifter till elever på skolan eller till individer under en viss ålder. Skolans möjligheter att vidta stödjande insatser är naturligtvis begränsade till elever på skolan. Det kan emellertid inte uteslutas att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen har information om andra personer som kan behövas av skolan inom säkerhetsarbetet. Det kan till exempel handla om information om en tidigare elev som uttalat hot mot skolan, personer som är aktiva i att försöka rekrytera elever på skolan till kriminella grupperingar eller liknande. Även information om föräldrar eller vårdnadshavare kan i vissa situationer behöva lämnas till skolan.

En intresseavvägning ska göras

I vissa fall kan ett utlämnande av en uppgift bedömas som olämpligt trots att skolan i och för sig har ett behov av uppgiften. Enligt bestämmelsen ska en uppgift därför endast lämnas ut om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Det ska alltså göras en intresseavvägning. Om ett utlämnande av en uppgift till skolan bedöms orsaka särskilt stor skada eller men för den enskilde, samtidigt som skolans behov av uppgiften är begränsat, bör intresseavvägningen leda till att uppgiften inte lämnas ut. Vid intresseavvägningen kan även tas hänsyn till det sekretesskydd som uppgifterna kommer att få hos den mottagande skolan. Detta kan särskilt vara relevant när det gäller uppgifter om utomstående, se vidare härom i avsnitt 6.1.6.

Behovet av skydd för den brottsbekämpande verksamheten ingår inte i prövningen av om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Efter som bestämmelsen inte innebär något undantag från sekretessen enligt 18 kap. OSL ska en sedvanlig sekretessprövning alltid göras enligt dessa bestämmelser innan ett utlämnande sker.

Rekvisitet innebär att det, liksom vid tillämpningen av generalklausulen enligt 10 kap. 27 § OSL, måste göras en avvägning. Det krävs dock inte att intresset av att uppgiften lämnas ut *uppenbart* ska ha företräde. Bestämmelsen möjliggör därmed att uppgifter lämnas ut i fler fall.

6.1.4 En sekretessbrytande bestämmelse för socialtjänsten

Utredningens förslag: Det förs i 10 kap. OSL in en sekretessbrytande bestämmelse som anger att sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL inte hindrar att en uppgift som rör en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller den kommunala vuxenutbildningen lämnas till den skolenhet eleven tillhör om

- det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott,
- det kan antas att uppgiften behövs i skolans verksamhet för att förebygga eller förhindra detta och
- det med hänsyn till planerade eller pågående insatser eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

Bestämmelsen ska inte omfatta specifika uppgifter om begångna brott.

Ett undantag för sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL

Sekretessen inom socialtjänstens verksamhet följer i huvudsak av bestämmelsen i 26 kap. 1 § OSL. Vi bedömer inte att det finns något behov av att införa ett sekretessbrytande undantag som omfattar uppgifter som lämnats eller inhämtats i samband med familjerådgivning enligt 26 kap. 3 § OSL. För denna gäller absolut sekretess. Inte heller sekretess för sammanhållen vård- och omsorgsdokumentation (26 kap. 1 a § OSL), sekretess för underårigs vistelseort (26 kap. 2 § OSL), sekretess avseende omhändertagande av personakt (26 kap. 4 § OSL) eller sekretess avseende vissa typer av anmälningar (26 kap. 5 och 6 §§ OSL) bör omfattas av tillämpningsområdet. Det har inte heller i övrigt framkommit något behov av att införa ett sekretessbrytande undantag för uppgifter som omfattas av andra sekretessbestämmelser som kan vara tillämpliga i socialtjänstens verksamhet. En sekretessbrytande regel bör därför endast omfatta sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL.

Uppgifter som rör en elev

Uppgiftslämnande från socialtjänsten till brottsbekämpande myndigheter enligt 10 kap. 18 a § OSL är begränsat till personer som inte har fyllt 21 år. I förarbetena till bestämmelsen uttalades att det för att bryta en negativ utveckling för unga i riskzon är viktigt att de tidigt får den hjälp de behöver och att det vidtas åtgärder som motverkar att de dras in i kriminalitet. Mot denna bakgrund ansågs det befogat att särbehandla barn och unga när det gäller uppgiftslämnande från socialtjänst till polis vid samverkan mot brottslighet. Vidare uttalades att skälen för ett sekretessgenombrott upp till och med 20 års ålder väger tyngre än de motstående intressen som 26 kap. 1 § OSL avser skydda (prop. 2011/12:171 s. 29).

För informationsdelning från socialtjänsten till skolan gör sig delvis samma överväganden gällande. Behovet av information i skolan är emellertid ytterst hänförligt till skolans ansvar att på olika sätt ge stöd till eleverna. En stor del av eleverna inom skolväsendet är förvisso under 21 år. Det kan emellertid i såväl gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan som den kommunala vuxenutbildningen finnas elever som är äldre än 21 år. Skolans ansvar för eleverna är i många avseenden oberoende av elevens ålder. Det möter därför invändningar att endast möjliggöra informationsdelning beträffande elever som är under 21 år.

Vår bedömning är att möjligheten för socialtjänsten att lämna uppgifter kring en enskild elev bör gälla så länge eleven tillhör den aktuella skolenheten. Om socialtjänsten överväger att lämna ut uppgifter på eget initiativ till en skolenhet, men upplever osäkerhet om eleven fortfarande hör till den aktuella skolenheten, är det inget som hindrar att preliminära kontakter tas med skolenheten.

Att det ska vara uppgifter som rör en elev utesluter inte att även uppgifter som avser andra personer än eleven i vissa fall kan komma att lämnas om sådana uppgifter har betydelse (jfr prop. 2011/12:171 s. 27). Det måste dock vara fråga om uppgifter som har koppling till en elev. Till exempel kan uppgifter om elevens familj eller bekantsskapskrets behöva lämnas över.

Socialtjänsten kan förvisso – på motsvarande sätt som Polismyndigheten – ha uppgifter om utomstående personer som är av betydelse för skolans säkerhetsarbete. Uppgiftslämnande från socialtjänsten måste emellertid ske med viss restriktivitet. Om det finns

en konkret oro hos socialtjänsten för att en utomstående person planerar ett brott i skolmiljön kan socialtjänsten lämna ut uppgifter om detta till Polismyndigheten enligt 10 kap. 18 a § OSL, om det är fråga om en utomstående person under 21 år. Ytterst finns också möjligheten att lämna ut uppgifterna till Polismyndigheten med stöd av bestämmelserna om nöd, om det är fråga om en akut fara. Polismyndigheten kan å sin sida som en följd av vårt förslag ovan lämna över uppgiften till den berörda skolan om förutsättningarna för detta är uppfyllda.

Vår bedömning är därför att det sekretessbrytande undantaget ska gälla för uppgifter som rör en elev vid den aktuella skolenheten.

Med skolenhet avser vi skolenhet inom de skolformer som omfattas av skolväsendet. Bestämmelsen ska alltså inte tillämpas i förhållande till utbildning som SiS bedriver vid de särskilda ungdomshemmen. Den informationslämning som sker mellan placerande socialnämnd och SiS innebär särskilda överväganden som inte rymms inom ramarna för den här utredningen.

Uppgiftslämnande får ske både på eget initiativ och på begäran

Socialtjänsten kommer att ha en möjlighet att lämna ut uppgifter enligt den föreslagna bestämmelsen. Den innebär dock inte någon skyldighet att lämna ut uppgifter på eget initiativ. Om en skola med offentlig huvudman begär ut uppgifter som enligt bestämmelsen får lämnas ut och uppgiftslämnandet inte skulle hindra arbetets behöriga gång kommer socialtjänsten att vara skyldig att lämna ut uppgifterna enligt 6 kap. 5 § OSL. Det är socialtjänsten som kommer att pröva om det finns förutsättningar att lämna ut uppgifter med stöd av den föreslagna bestämmelsen. För att detta ska vara möjligt måste den myndighet som begär ut uppgiften lämna tillräcklig information för att en sådan prövning ska kunna göras.

Om en skola med enskild huvudman begär ut uppgifter från socialtjänsten, med stöd av den föreslagna bestämmelsen, kan 6 kap. 4 § OSL aktualiseras. Av den följer att en myndighet på begäran av en enskild ska lämna uppgift ur en allmän handling som förvaras hos myndigheten, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Skyldigheten att lämna ut uppgifter till en skola med enskild huvudman är mer begränsad eftersom skyl-

digheten endast gäller uppgifter i allmänna handlingar. I 2 kap. 15 § tryckfrihetsförordningen regleras rätten att ta del av allmänna handlingar.

Det krävs konkreta omständigheter som talar för en risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsätts för brott

Socialtjänstens nuvarande möjligheter att lämna ut uppgifter till brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte förutsätter enligt 10 kap. 18 a § OSL att det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. I den aktuella lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen* föreslås att begreppet särskilda omständigheter ska ersättas av *konkreta* omständigheter.

I förarbetena till 10 kap. 18 a § OSL uttalades att det inte behöver röra sig om misstankar om viss närmare angiven brottslighet. Det är tillräckligt att det med hänsyn till samtliga omständigheter bedöms finnas en risk som varken är obetydlig eller avlägsen att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet. Av särskild betydelse för bedömningen är om den unge tidigare har begått brott, om han eller hon umgås med kriminellt belastade personer eller vistas i sådan miljö att det finns risk att han eller hon hemfaller åt kriminalitet. I fråga om tidigare brottslighet är det ibland uppenbart att det finns en risk för återfall medan riskbedömningen i andra fall är mer vansklig och kan kräva fler övriga omständigheter som underbygger bedömningen (prop. 2011/12:171 s. 46).

Den riskbedömning som socialtjänsten ska göra när man överväger utlämnande av uppgifter ska göras i varje enskilt fall.

Ett utlämnande av uppgifter från socialtjänsten utan samtycke är särskilt känsligt ur ett integritetsperspektiv. Detta talar för att en sådan möjlighet bör vara begränsad. Ett krav på konkreta omständigheter som talar för en risk för utövande av brottslig verksamhet innebär en begränsning till situationer då informationsutlämnandet framstår som särskilt angeläget. Enligt vår bedömning är en sådan begränsning motiverad även i förhållande till skolan. Det framstår vidare som rimligt att i huvudsak samma krav ska gälla för ett utlämnande från socialtjänsten till skolan, som gäller för ett utlämnande till brottsbekämpande myndigheter.

Att det ska vara fråga om en risk för brottslig verksamhet innebär att det inte krävs att socialtjänsten måste närmare precisera vilket eller vilka typer av brott man misstänker att en elev kan ägna sig åt.

Enligt vår bedömning bör även konkreta omständigheter som talar för en risk för att eleven kommer att utsättas för brott utgöra skäl för ett uppgiftslämnande. Inte heller när det gäller en risk för att eleven kommer utsättas för brott bör det krävas att fråga är om risk för ett specifikt brott. Mer generell oro för att en elev kan utsättas för brott är tillräcklig, så länge det finns konkreta omständigheter som indikerar detta. Det kan till exempel handla om att en elev har en hotbild mot sig, eller att eleven på något annat sätt löper en risk att utsättas för brott.

Uppgifter ska endast få lämnas ut om det kan antas att skolan har behov av uppgifterna

Det bör endast komma i fråga att lämna ut uppgifter som skolan har ett reellt och angeläget behov av inom ramen för sitt författningsreglerade uppdrag.

Givet socialtjänstens uppdrag att ge stöd och bistånd kommer det i första hand vara fråga om uppgifter som är relevanta för skolans stödjande uppdrag. Även socialtjänsten kan emellertid ha information kring enskilda elever som skolan behöver känna till för att vidta relevanta säkerhetsåtgärder i skolmiljön.

Att skolan ska kunna antas behöva uppgifterna innebär att en bedömning måste göras i det enskilda fallet om uppgiften kan föranleda någon åtgärd från skolan. Som påpekats ovan kan detta ofta vara en svår bedömning i praktiken. När det gäller stödjande insatser kan det emellertid antas att socialtjänsten i relativt många fall har en uppfattning om åtgärder som kan vidtas av skolan.

En bedömning av vilka uppgifter som skolan har behov av kan underlättas om det finns en etablerad samverkan med skolan. Det finns inget som hindrar att en kontakt tas mellan socialtjänsten och en skola för att, utan att röja några sekretessbelagda uppgifter, diskutera om en viss typ av uppgift kan vara relevant för skolans verksamhet.

Det kan invändas att det i regel kommer att vara svårt att avgöra vilka stödinsatser som skolan kan vidta när den enskilde inte samtycker till uppgiftsutbytet. Frågan om samtycke till informations-

delning hänger naturligtvis nära samman med den enskildes motivation att över huvud taget ta emot stöd och hjälp. Om eleven inte samtycker till ett uppgiftsutbyte kan det således antas att denne inte heller kommer att vara villig att ta emot stödinsatser från vare sig socialtjänsten eller skolan.

Det bör dock konstateras att skolans arbete med en elev inte på motsvarande sätt som socialtjänstens arbete enligt SoL bygger på den enskildes samtycke. Även om utgångspunkten är att rektorn bör sträva efter att få till stånd ett fungerande samarbete med elevens vårdnadshavare i arbetet med extra anpassningar och särskilt stöd krävs det inget medgivande (Skolverket 2024c). Ett beslut om ett åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § skollagen kan exempelvis överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd (28 kap. 16 § skollagen). Det förutsätts således att skolan vidtar nödvändiga åtgärder för att ge eleven stöd, även om eleven och dennes vårdnadshavare inte delar skolans uppfattning om behovet. Det kan således – även i en situation då eleven och dennes vårdnadshavare motsätter sig såväl uppgiftsutbyte som insatser från socialtjänsten – finnas skäl för skolan att vidta åtgärder och följaktligen kan skolan ha behov av information i en sådan situation.

Det bör i sammanhanget också påpekas att, som vi redogör för i avsnitt 3.4.3, inte heller socialtjänstens åtgärder gentemot barn och unga kan vidtas uteslutande i situationer då samtycke kan ges. Genom bestämmelserna om så kallat mellantvång i LVU finns rättsliga förutsättningar för socialtjänsten att i vissa situationer besluta om insatser, trots att den enskilde inte samtycker. Det har vidare lämnats förslag om utökade möjligheter för socialnämnden att besluta om insatser utan samtycke i Ds 2024:30, *En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas*.

Det förtjänar att påpekas att detta är undantagssituationer. Såväl socialtjänsten som skolan har bäst förutsättningar att lyckas med sina respektive uppdrag om arbetet sker i samförstånd med den enskilde. Det har dock uttryckts att socialtjänsten ibland behöver ta ansvar för barn och unga med ett riskfyllt och destruktivt beteende oberoende av om de själva och/eller deras vårdnadshavare vill ta emot stöd eller behandling (Socialstyrelsen 2019). De skäl som kan anföras för att i vissa undantagssituationer genomföra insatser trots att den enskilde motsätter sig detta har bäring även på frågan om utbyte av uppgifter. Det kan alltså finnas undantagssituationer där

socialtjänsten behöver ta ett sådant ansvar för barn och unga, även när det gäller att lämna uppgifter till skolan, trots att den enskilde och/eller dennes vårdnadshavare motsätter sig detta.

Arbetet med att motivera en enskild till att ta emot stöd och hjälp kan vidare kräva samverkan. Det kan till exempel handla om att involvera en lärare eller annan skolpersonal som eleven känner särskilt förtroende för. En förutsättning för detta är emellertid att socialtjänsten har möjlighet att uppmärksamma skolan på elevens behov. Ett begränsat informationsutbyte utan samtycke kan ur detta perspektiv vara ett verktyg i arbetet som ska leda fram till att eleven tar emot stöd och hjälp.

Vilka uppgifter omfattas av bestämmelsen?

Vi har i avsnitt 6.1.1 redogjort för skolans informationsbehov. Relevanta uppgifter kan framkomma inom olika delar av socialtjänstens verksamhet, till exempel inom ramen för olika typer av utredningar. Det kan exempelvis inom ramen för en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL framkomma uppgifter om att en elev på skolan är föremål för en rekryteringsprocess till en kriminell gruppering, att en elev har en missbruksproblematik eller att eleven på annat sätt är aktiv i kriminalitet. Det kan också handla om att eleven återkommande utsätts för kränkande behandling i skolmiljön, att det föreligger en hedersproblematik eller att eleven har en hotbild mot sig. Om socialtjänsten genomför insatser med stöd av SoL eller LVU kan det finnas skäl att lämna över vissa uppgifter om dessa insatser i syfte att samordna dessa med sådana åtgärder som skolan kan vidta.

Det är enligt vår bedömning inte lämpligt eller möjligt att i författning närmare reglera vilka typer av uppgifter som får lämnas ut enligt bestämmelsen. Vilka uppgifter som skolan kan behöva få del av för att på ett ändamålsenligt sätt samverka med socialtjänsten kommer att skilja sig åt från fall till fall bland annat beroende på hur samverkan organiseras och omständigheterna i det enskilda fallet. Det är således nödvändigt att bestämmelsen lämnar utrymme för en viss flexibilitet.

Utrymmet för att lämna ut uppgifter begränsas av övriga krav enligt bestämmelsen. Risken för att onödigt information delas är därför begränsad.

Förtroendet för socialtjänsten

Frågan om förtroendet för socialtjänsten har under senare tid kommit i förgrunden, bland annat på grund av den desinformationskampanj som innefattat påståenden om att socialtjänsten kidnappar muslimska barn. Regeringen har med anledning av detta gett Socialstyrelsen i uppdrag att motverka ryktesspridning och desinformation om socialtjänsten (S2022/03244 [delvis]). Myndigheten har inkommit med en delredovisning. Ytterligare delredovisningar ska lämnas varefter uppdraget ska slutredovisas senast den 10 december 2026. Av delredovisningen framgår att frågan om brist på tillit till och rädsla för socialtjänsten är komplex och behöver förstås utifrån olika perspektiv. Ett perspektiv handlar om tillitsbrist som grundar sig i okunskap, språksvårigheter och dålig kännedom om hur samhället fungerar. Ett annat perspektiv handlar om tillitsbrist som grundar sig i egna erfarenheter i mötet med socialtjänsten, till exempel känsla av diskriminering eller en upplevelse av att inte ha blivit lyssnad på eller på annat sätt blivit dåligt bemött. Ett tredje perspektiv handlar om okunskap och bristande tillit som medvetet eller omedvetet förmedlas av andra myndigheter, till exempel skolan eller förskolan. De övergripande åtgärder som Socialstyrelsen nämner för att öka tilliten till socialtjänstens arbete är information och dialog, skapa relation, kvalitetsutveckling av det sociala arbetet i stort samt nära samverkan med andra aktörer (Socialstyrelsen 2023b).

En återkommande farhåga som lyfts av bland andra Socialstyrelsen är att en möjlighet till uppgiftsutbyte mellan socialtjänsten och skolan utan samtycke från eleven eller dennes vårdnadshavare kan skada förtroendet för socialtjänsten och därigenom försvåra arbetet med eleven och vårdnadshavarna.

Frågan om påverkan på förtroendet för socialtjänsten vid uppgiftsutbyte mellan främst socialtjänsten och Polismyndigheten har berörts relativt utförligt i Brås rapport 2021:2 (Brå 2021). Som framgår där finns det skiftande uppfattningar bland yrkesverksamma, även inom socialtjänsten, kring i vilken utsträckning förtroendet skadas av att ett uppgiftsutbyte sker. Det finns företrädare som menar att enskilda i stor utsträckning förutsätter att information delas mellan myndigheterna, och det finns de som menar att informationsdelning utan samtycke riskerar att undergräva förutsättningarna för socialtjänstens arbete. Som påpekas i rapporten finns det ingen forskning

som ger något entydigt svar i frågan. Den kartläggning vi har genomfört ger också en blandad bild av de yrkesverksammas synpunkt på frågan.

Ett uppgiftsutbyte utan samtycke mellan socialtjänst och skola har inte nödvändigtvis samma konsekvenser som ett uppgiftslämnande mellan socialtjänst och polis. Det är sannolikt större risk för förtroendeskadliga verkningar om uppgifter lämnas ut till brottsbekämpande myndigheter, med de potentiellt sett ingripande åtgärder som kan följa, än om uppgifter lämnas till skolan. I avsaknad av forskning på området kan dock inte någon säker slutsats dras kring detta.

Frågan om förtroendet för socialtjänsten aktualiseras i olika lagstiftningsprojekt. Som nämnts tidigare har det lämnats förslag om utökade möjligheter för socialnämnden att besluta om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas (Ds 2024:30). I promemorian framhålls att detta kan medföra en risk för att samarbetet mellan socialtjänsten å ena sidan och vårdnadshavare, barn, unga å andra sidan försvåras, i vart fall i enskilda ärenden, vilket i sin tur kan föra med sig att färre frivilligt söker hjälp och att fler undandrar sig frivillig kontakt med myndigheterna. Samtidigt framhålls i utredningen att ökade möjligheter att agera och ingripa tidigt även när vårdnadshavare, barn och unga inte samtycker till att ta emot insatser i öppna former kan förebygga utvecklingen av allvarigare problem och undvika behov av mer ingripande åtgärder som tvångsvård enligt LVU.

Det finns naturligtvis anledning att skilja på frågan om informationsdelning från socialtjänsten å ena sidan och socialtjänstens myndighetsutövning, inbegripet tvångsåtgärder, å andra sidan. I delbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar* (SOU 2024:63) ifrågasätts exempelvis i viss utsträckning att ett informationsutbyte med andra myndigheter i sig har så pass förtroendeskadliga verkningar för socialtjänstens verksamhet som man tidigare antagit.

Både när det gäller informationsdelning och andra typer av åtgärder som sker utan samtycke handlar det emellertid om att väga intresset av att – oavsett den enskildes inställning – kunna vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga brottslighet mot den risk för förtroendet som åtgärderna kan innebära.

Intresseavvägningen som måste göras försvåras naturligtvis av att det är svårt att med säkerhet bedöma såväl effektiviteten i de

åtgärder som vidtas som den skada för förtroendet som kan uppkomma. Vi bedömer dock av de skäl som anförts ovan att det finns situationer då ett utlämnande av information till skolan är motiverat i syfte att förebygga brott även då samtycke saknas och att detta gäller trots den risk för förtroendet som kan föreligga. Den bestämmelse vi föreslår innebär ingen skyldighet att lämna ut uppgifter på eget initiativ. Som framgår nedan finns det även möjlighet för socialtjänsten att vägra ett utlämnande när det bedöms olämpligt. Detta innebär att socialtjänsten kan använda sig av bestämmelsen med restriktivitet och endast i de undantagssituationer då det inte är möjligt att erhålla ett samtycke, men informationsdelning ändå är påkallat.

En intresseavvägning ska göras

Enligt bestämmelsen ska en uppgift endast lämnas ut om det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt. Motsvarande rekvisit finns i 10 kap. 18 a § OSL. I förarbetena till bestämmelsen utvecklas att det som avses är situationer där ett utlämnande skulle försvåra socialtjänstens arbete med den unge. Andra särskilda skäl kan exempelvis vara att det bedöms som olämpligt att vidarebefordra en uppgift som den unge har lämnat i förtroende. Ett ytterligare exempel kan vara att det med hänsyn till någon annan persons intressen är olämpligt att lämna ut en uppgift (prop. 2011/12:171 s. 47).

Motsvarande överväganden bör gälla för ett uppgiftsutlämnande från socialtjänsten till skolan. I vissa fall kan även det relativt svagare sekretesskydd som gäller för uppgifterna i skolans verksamhet vara en omständighet som gör att ett utlämnande framstår som olämpligt. Ett annat särskilt skäl som kan anföras är att tillräckliga försök att arbeta med den enskildes samtycke inte har gjorts.

Eftersom bestämmelsen inte innebär någon skyldighet att lämna ut uppgifter får detta rekvisit framför allt betydelse för tillämpningen av 6 kap. 5 § OSL enligt vilken en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna ut en uppgift som den förfogar över. Om en skola begär ut en uppgift från socialtjänsten kan således socialtjänsten vägra utlämnandet om det är olämpligt av de skäl som anges.

Uppgifter som angår misstanke om ett begånget brott ska inte omfattas

Socialtjänstens möjligheter att lämna ut uppgifter om konkreta brottsmisstankar regleras särskilt i 10 kap. 21–23 §§ OSL. Enligt dessa bestämmelser kan socialtjänsten bland annat lämna ut uppgifter om brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år samt uppgifter om brott som avses i 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller lagen (1982:316) med förbud mot könsstympling av kvinnor och som riktats mot någon som inte har fyllt 18 år.

När man genom 10 kap. 18 a § OSL införde en möjlighet för socialtjänsten att lämna ut information för att förebygga brott var avsikten inte att utöka möjligheterna att lämna uppgifter om brottsmisstankar i brottsutredande syfte. Bestämmelsen anger därför att uppgifter som angår misstanke om ett begånget brott endast får lämnas ut under de förutsättningar som i övrigt anges i denna lag.

I förarbetena uttalades dock att uppgifter om brottsmisstankar i mer allmänna ordalag får lämnas ut, så länge de inte kan hänföras till en specifik situation. Detsamma gäller allmänna uppgifter om missbruk, så länge de inte kan knytas till konkreta narkotikabrott (prop. 2011/12:171 s. 47).

Det är naturligtvis inte lämpligt att socialtjänsten ska ha möjlighet att lämna ut uppgifter om konkreta brottsmisstankar till skolan i större utsträckning än vad som är möjligt att lämna till Polismyndigheten. Skolan torde i regel inte heller ha behov av mer konkreta uppgifter om brottsmisstankar för att kunna vidta förebyggande åtgärder inom verksamheten.

Bestämmelsen bör därför inte omfatta uppgifter som angår misstanke om ett begånget brott. Liksom vid tillämpningen av 10 kap. 18 a–c §§ OSL ska detta emellertid inte anses hindra att uppgifter i mer allmänna ordalag om misstänkt brottslighet lämnas ut så länge de inte kan hänföras till en specifik situation (jfr prop. 2020/21:163 s. 42). Om socialtjänsten exempelvis har en misstanke om att en elev brukar narkotika eller begår butiksstöld kan denna uppgift lämnas ut – om övriga förutsättningar är uppfyllda – men bestämmelsen tillåter inte att socialtjänsten lämnar ut uppgifter om att eleven vid ett specifikt tillfälle gjort sig skyldig till narkotikabrott eller stöld.

6.1.5 En utökad uppgiftsskyldighet mellan skolor

Det behövs en ändrad reglering av uppgiftslämnandet mellan skolor

Utredningens bedömning: Befintlig reglering är inte tillräcklig för att möjliggöra sådan informationsdelning från en skolenhet till en annan skolenhet som behövs och är befogad i det brottsförebyggande arbetet. En sekretessbrytande uppgiftsskyldighet bör därför införas för sådant utlämnande av information. Uppgiftsskyldigheten bör avgränsas till att avse situationen då en elev byter skolenhet.

Allmänna utgångspunkter

Vårt uppdrag aktualiserar en känslig och svår avvägning mellan motstående intressen. I den ena vågskålen ligger samhällets intressen av att skydda sig mot kriminalitet och av att bedriva ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete. En möjlighet för skolor att lämna ut uppgifter till en annan skola – framför allt i skedet innan någon brottslig handling har begåtts – kan öka möjligheterna att förebygga och förhindra kriminalitet. Det kan bland annat ske genom att uppgiftslämnandet kan bidra till identifiering av elever som behöver specifika åtgärder. I den andra vågskålen ligger intresset av den enskildes integritet och av att han eller hon med förtroende ska kunna vända sig till olika professioner inom skolan. En enskild elev kan vara hjälpt av att få en nystart vid en ny skola och det är inte säkert att det gynnar elevens utveckling att uppgifter om (misstänkt) brottslighet följer eleven under lång tid. Elever måste känna förtroende för skolans personal och ska vilja be om hjälp utan rädsla för att personalen för vidare information till andra personer. Om elever inte vågar vända sig till skolans personal kan det i förlängningen innebära att skolan som samhällsaktör får minskad kunskap om just de barn och unga som behöver hjälp att bryta en negativ utveckling. Det finns inget självklart svar på vad som är den rätta avvägningen mellan dessa motstående intressen. För att en sekretessbrytande bestämmelse ska kunna godtas krävs emellertid att tillämpningsområdet begränsas till vad som är nödvändigt och att bestämmelsen utformas så att risken för godtyckliga bedömningar minimeras.

Skolan har behov av fler uppgifter vid skolbyte

Vid skolbyte sker redan i dag en överlämning av information från avlämnande skola till mottagande skola, i enlighet med 3 kap. 12 j § skollagen (se vidare i avsnitt 4.8.3, under rubriken *Det finns en uppgiftsskyldighet i samband med skolbyten*). Informationen avser naturligen uppgifter på individnivå. Vi bedömer att den befintliga regleringen behöver kompletteras för att omfatta överlämning av uppgifter i ett brottsförebyggande syfte vid skolbyten.

Som vi redogjort för inledningsvis kan skolan ha behov av information kring kriminalitet både för att kunna ge tillräckligt stöd till en elev som är involverad i eller riskerar att involveras i kriminalitet och för att kunna vidta nödvändiga åtgärder till skydd för andra elevers och skolpersonals säkerhet. Det är ett angeläget intresse att en skola som har sådan relevant information om en elev har möjlighet att lämna över informationen till en mottagande skola vid skolbyten. Den nuvarande regleringen ger emellertid ett mycket begränsat utrymme att överlämna sådana uppgifter utan samtycke. Det finns därför ett behov av att utöka möjligheterna att lämna ut information i brottsförebyggande syfte vid skolbyten.

Behovet av uppgiftsutbyte utan samband med skolbyte är inte tillräckligt starkt

Vi bedömer inte att det finns tillräckliga skäl att införa en generell möjlighet för skolor att utbyta sekretessreglerade uppgifter vid andra tillfällen än i samband med skolbyten.

En skola har inte möjlighet att sätta in stödinsatser för en individ som inte är elev vid skolan. Det finns följaktligen inte heller något behov av individrelaterad information i detta avseende. Samverkan mellan skolor kring en övergripande problematik som att det exempelvis förekommer skadegörelse eller narkotikaförsäljning på respektive skola kan ske utan att sekretessreglerade uppgifter om individer lämnas ut.

I undantagssituationer kan det förvisso tänkas att en skola får information om att en eller flera elever avser att begå brott på en annan skolas område. Det kan till exempel vara fråga om en konflikt mellan olika grupperingar på olika skolor. I regel bör det även i en sådan situation vara tillräckligt att den första skolan lämnar av-

identifierad information för att den andra skolan ska kunna vidta nödvändiga åtgärder för att upprätthålla säkerheten för personal och elever på skolan. Om det bedöms relevant för den andra skolan att få information om vilken eller vilka individer det handlar om för att exempelvis ha en beredskap att avvisa dessa från skolans område finns det möjlighet för den första skolan att kontakta Polismyndigheten. Polismyndigheten kommer då, i enlighet med vårt förslag ovan, ha möjlighet att lämna relevant information till den andra skolan.

Det förekommer också att en skola består av flera olika skolenheter, som kan ha olika rektorer. Om flera skolenheter delar samma fysiska lokaler kan det finnas situationer då det är relevant för alla rektorer att ha information om risk för att det begås brott på skolan. Sådana uppgifter kan framför allt antas behövas inom säkerhetsarbetet. Om skolenheterna i fråga är inordnade under samma kommunala nämnd, finns det ingen sekretessgräns i OSL:s mening mellan skolenheterna (se vidare avsnitt 4.6.3). I ett sådant fall finns det inte behov av någon uttrycklig möjlighet att utbyta sekretessbelagda uppgifter. Om flera skolenheter delar fysiska utrymmen men har olika huvudmän, eller är inordnade under olika kommunala nämnder, kan det vara svårare att utbyta sekretessreglerade uppgifter. Vi bedömer dock att en sådan situation får hanteras inom befintlig lagstiftning. Information bör antingen kunna utbytas utan identifiering av individer, eller så kan information lämnas över med stöd av generalklausulen, för det fall att förutsättningarna är uppfyllda, eller med stöd av andra befintliga sekretessbrytande bestämmelser.

Vi har i vårt delbetänkande *Skolor mot brott* (SOU 2024:17) föreslagit en reglering av skolans brottsförebyggande ansvar. Enligt det förslaget ska alla skolenheter bland annat kartlägga brottslighet i anslutning till skolmiljön. Men den typen av kartläggning innebär inte att personuppgifter ska behandlas och medför därför inte något behov av att utbyta uppgifter som omfattas av sekretess. Skolor med geografisk närhet till varandra bör alltså inte heller i den situationen behöva utbyta personuppgifter mellan varandra.

Om det har initierats samverkan kring en enskild elev och flera olika aktörer deltar i samverkan, som skola, socialtjänst och polis, kan det som utgångspunkt inte vara fråga om att flera olika skolor ska delta i sådan samverkan. Samverkan kan visserligen bedrivas på olika nivåer, och det kan tänkas att det i vissa kommuner förekom-

mer övergripande samverkan mellan olika aktörer och där det kan finnas flera olika skolor som deltar. Sådan samverkan bör inte innebära att uppgifter om enskilda individer utbyts, varför sekretessfrågor inte torde aktualiseras. Den fråga som inställer sig är då om det i någon situation kan finnas anledning för flera skolor att delta i samverkan i individärenden. Ett exempel på en sådan situation kan vara att en elev nyligen bytt skola och att det är den avlämnande skolan som har deltagit i samverkan fram tills att eleven bytt skola. Relevant information kring samverkan kan därmed finnas hos den avlämnande skolan. Det kan då diskuteras om de båda skolorna ska delta i samverkan kring eleven. En sådan ordning kan dock snabbt ifrågasättas ur ett integritetsperspektiv. Avlämnande skola kan överlämna värdefull information för att mottagande skola ska kunna fortsätta arbetet med eleven. Men det kan inte anses försvarbart att avlämnande skola ska vara mottagare av information kring en specifik elev som inte längre går på skolan. Några insatser kan inte sättas in och några andra åtgärder kan inte heller vidtas med anledning av information kring en elev som tidigare gått på skolan.

Sammantaget bedömer vi att det behov som eventuellt kan finnas av att utbyta uppgifter i brottsförebyggande syfte mellan skolor, utan samband med skolbyten, inte motiverar en särskild sekretessbrytande reglering. En utgångspunkt bör i stället vara att Polismyndigheten eller socialtjänsten informeras. Det framstår inte som önskvärt att skolor ska lämna underrättelseinformation om enskilda elever till varandra och det har inte heller framkommit ett starkt behov av detta. Våra förslag på utökade möjligheter för Polismyndigheten och socialtjänsten att lämna information till skolan tillgodoser det behov av individuell information som skolan kan ha.

En uppgiftsskyldighet eller en sekretessbrytande bestämmelse?

Vi har i avsnitt 6.1.2 redogjort för fördelar och nackdelar med en uppgiftsskyldighet som kräver att viss information lämnas ut, och en sekretessbrytande regel som endast möjliggör informationsöverlämning trots sekretess.

Vårt generella ställningstagande när det gäller informationsöverföring från socialtjänsten och brottsbekämpande myndigheter till skolan är att detta inte bör regleras i form av en uppgiftsskyldighet.

När det gäller uppgiftsutbytet vid skolbyten gör sig emellertid särskilda överväganden gällande.

I samband med ett skolbyte tar den mottagande skolan över ansvaret för eleven. Det är således i en sådan situation särskilt viktigt att information som är av betydelse för skolans verksamhet inte går förlorad. Som utgångspunkt måste vidare gälla att om viss information kring brottslighet har bedömts nödvändig att behandla hos den överlämnande skolan, så är detta en stark indikation på att uppgifterna också behövs i den mottagande skolans verksamhet. Informationsöverlämningen i samband med skolbyte är vidare redan i dag reglerad som en uppgiftsskyldighet. Starka skäl talar enligt vår bedömning för att överlämnandet av information som är relevant ur ett brottsförebyggande perspektiv bör inordnas i det befintliga systemet med informationsöverlämning vid skolbyten, snarare än att inrätta en parallell möjlighet att på eget initiativ lämna över sådan information.

Det som i viss mån talar emot en uppgiftsskyldighet är att det kan ge mindre utrymme att vid en intresseavvägning beakta omständigheter i det enskilda fallet som talar mot att lämna ut en uppgift. Det skulle i sin tur kunna få negativa effekter för bland annat skyddet för den personliga integriteten. En uppgiftsskyldighet kan dock förenas med undantag – en ventil – som ger utrymme för att avstå från att lämna ut uppgifter om till exempel det intresse som sekretessen eller tystnadsplikten ska skydda väger tyngre.

Sammantaget bedömer vi att en uppgiftsskyldighet bäst tillgodoser behovet av ett utökat uppgiftslämnande i samband med elevers skolbyte.

Uppgifter som skulle kunna lämnas med stöd av uppgiftsskyldigheten

Vi har i avsnitt 6.1.1 redovisat vår bedömning av skolans informationsbehov.

Uppgifter som bör överlämnas vid skolbyten är sådana som handlar om risken för att eleven är involverad i eller löper risk att involveras i brottslighet. Det kan till exempel avse uppgifter om enskilda elever som visat intresse för våldsbejakande extremism. Ett sådant intresse kan yttra sig genom användande av symboler eller flaggor, uttryck av våldsbejakande extremistiska idéer eller

konsumerande av videor med sådana budskap. Det kan även avse uppgifter om elever som ägnat sig åt narkotikaförsäljning eller är involverade i gängkriminalitet.

Det kan också handla om uppgifter som hänför sig till personer i elevens närhet, som uppgifter om närståendes kriminalitet eller att eleven lever i en hederskontext eller i en missbruksmiljö. Sådana uppgifter kan dels handla om risken för att eleven själv begår brott, dels risken för att eleven blir utsatt för brott. Vi bedömer alltså inte att det bara är uppgifter om den enskilda eleven som ska lämnas över. Men det bör vara fråga om uppgifter som kan kopplas till den enskilda eleven.

Det är inte avgörande i vilket sammanhang personuppgifterna har behandlats av den överlämnande skolan. Relevanta uppgifter kan till exempel ha framkommit och behandlats inom ramen för en disciplinär åtgärd enligt 5 kap. skollagen, eller en utredning om kränkande behandling enligt 6 kap. skollagen. Det kan också vara fråga om personuppgifter som behandlats inom elevhälsan eller inom ramen för utredningar om frånvaro eller särskilt stöd.

Uppgiftsskyldigheten i samband med skolbyte bör utvidgas

Utredningens förslag: Det förs i 3 kap. 12 j § skollagen (2010:800) in en bestämmelse som anger att den skolenhet som eleven lämnar även ska överlämna sådana uppgifter som rör eleven om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott, och uppgifterna behövs i den mottagande skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta.

Som vi har redogjort för i avsnitt 4.8.3 finns det redan en uppgiftsskyldighet som gäller i samband med att elever byter skolenhet. Syftet med den befintliga regleringen är dock att underlätta övergången för eleven och inga uppgifter som framstår som negativa för eleven får lämnas över.

En uppgiftsskyldighet med syfte att förebygga eller förhindra att eleven utövar brottslig verksamhet eller utsätts för brott innebär att uppgifter som elever kan uppfatta som negativa ska lämnas över till den nya skolan. Syftet med den uppgiftsskyldighet vi föreslår är

dock förenlig med skolans uppdrag både för att vid behov sätta in rätt stöd för den enskilda eleven och för att vidta säkerhetshöjande åtgärder på skolan när detta är påkallat.

Uppgiftslämnandet bör endast avse uppgifter som behövs i mottagande skolas verksamhet

Utredningens förslag: Uppgiftslämnande bör endast ske i de fall då det finns ett behov för den mottagande skolenheten att få del av uppgiften.

Det bör bara vara aktuellt att lämna över uppgifter när det finns ett behov för den mottagande skolan att få del av uppgifterna. En sådan avgränsning är även i linje med den så kallade uppgiftsminimeringsprincipen, som innebär att personuppgifter ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (artikel 5.1 c EU:s dataskyddsförordning). Det innebär att överlämnande skola, innan en uppgift lämnas ut, måste pröva den mottagande skolans behov av varje specifik uppgift om en elev. Det kan invändas att det är svårt att förutse vilken typ av uppgifter som kan behövas hos en annan skola. Om en bestämmelse innebär ett för stort tolkningsutrymme kan det innebära risk för såväl en för restriktiv tillämpning, där för få uppgifter lämnas ut, som en för extensiv tillämpning, där det lämnas ut fler uppgifter än vad som behövs. En viktig faktor i sammanhanget är dock att skolan har lång praktisk erfarenhet av att arbeta med elever som har en problematik kring brottslighet, även om arbetet inte haft ett explicit brottsförebyggande syfte. Det kan därför förväntas att överlämnande skola bör ha goda möjligheter att bedöma vilka uppgifter som mottagande skola har behov av i sin verksamhet. Det torde nämligen vara samma typ av uppgifter som överlämnande skola har använt sig av i sitt arbete med eleven.

Vi har övervägt olika styrka på behovsrekvisitet. Ett alternativ hade varit att föreslå att uppgifter som kan antas behövas i mottagande skolas verksamhet ska lämnas över. Som framgått ovan har vi gjort bedömningen att rekvisitet *kan antas* utgör en lämplig avvägning mellan intresset av tydlighet och förutsebarhet och intresset av en flexibel möjlighet att dela information. Eftersom det här är

fråga är om en skyldighet att lämna över uppgifter och inte endast en möjlighet gör sig emellertid delvis andra överväganden gällande. Även om många sekretessbrytande undantag är formulerade på så sätt att uppgifter kan lämnas ut om det kan antas att uppgifterna behövs eller är av betydelse för mottagaren (till exempel 10 kap. 18 a–c §§, 26 kap. 14 d §, 32 kap. 6 a § och 35 kap. 10 c § OSL) är det vid uppgiftsskyldigheter vanligt att det i stället anges att skyldigheten gäller för uppgifter som behövs (se till exempel 2 § lagen (2016:774) om uppgiftsskyldighet vid samverkan mot viss organiserad brottslighet, 4 a kap. 3 § lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism och 2 § lagen (2024:307) om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet). Det måste som utgångspunkt anses särskilt angeläget att en uppgiftsskyldighet är tydligt avgränsad och att det inte råder någon osäkerhet kring när en uppgift omfattas av skyldigheten. En aspekt som i detta sammanhang bör vägas in är vidare att det i regel bör vara lättare för en avlämnande skola att göra bedömningen att en viss uppgift behövs hos den mottagande skolan, än för en extern aktör att göra motsvarande bedömning. Bestämmelsen bör mot denna bakgrund ange att uppgiftsskyldigheten omfattar uppgifter som den mottagande skolan behöver.

Behovet av uppgifterna bör vara kopplat till skolans arbete med att förebygga eller förhindra elevens brottsliga verksamhet alternativt att eleven utsätts för brott. Det bör komma till uttryck i lagtexten att det inte handlar om en mera allmän behovsbedömning hos mottagande skola. Bestämmelsen ska därmed ange att behovet är kopplat till det nyss nämnda arbetet. Som exempel kan nämnas att en uppgift om en elevs kriminalitet ska behövas i mottagande skolas verksamhet för att erbjuda relevant stöd eller skydda andra elever och personal.

Avsikten är inte att överlämnande skola ska leta efter omständigheter som ger upphov till ett behov av en viss uppgift hos mottagande skola. Uppgiftsskyldigheten inträder först när det kan konstateras att det finns ett visst behov och att övriga förutsättningar för utlämnande av uppgifter är uppfyllda. Om det uppstår tveksamhet kring vilka uppgifter som behövs i mottagande skolas verksamhet får det förutsättas att de berörda skolenheterna i samråd med varandra verkar för att endast relevanta uppgifter lämnas över.

Sammantaget anser vi att skolor bör ha en god grund för att göra de behovsbedömningar som behövs. Det innebär att användningen av behovsrekvisitet, i förening med övriga avgränsningar som följer av vårt förslag och som framgår nedan, är tillräckligt för att tillgodose kraven på tydlighet, förutsägbarhet och att undvika en omotiverad spridning av personuppgifter.

En intresseavvägning ska göras innan en uppgift lämnas ut

Utredningens förslag: En uppgift ska inte lämnas ut om övervägande skäl talar mot att uppgiften lämnas ut.

Det finns en presumtion för att uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten ska lämnas ut

Såväl intresset av att förebygga en negativ utveckling hos barn och unga, som intresset av att förhindra att barn och unga dras in i en kriminell livsstil är starkt. Samtidigt är uppgifter som omfattas av sekretess ofta känsliga. Uppgiftslämnande i samband med skolbyten rör också ofta barn, vars personuppgifter är särskilt skyddsvärda. Uppgiftsskyldigheten bör därför utformas så att det finns en möjlighet att i ett enskilt fall beakta starka intressen som talar för att uppgiften inte ska lämnas ut, till exempel särskilt starka integritetsintressen rörande enskilda. En uppgift bör därför inte lämnas ut om övervägande skäl talar mot att uppgiften lämnas ut. Kravet på övervägande skäl ska ses som ett uttryck för att behovet av ett utökat informationsutbyte i ett brottsförebyggande syfte normalt sett ska ha företräde framför andra intressen. Det innebär att det finns en presumtion för att uppgifterna ska lämnas ut.

Uppgifter ska dock inte lämnas ut om övervägande skäl talar mot det

Syftet med ett undantag från uppgiftsskyldigheten är att säkerställa att den inte går längre än vad som är motiverat och att skyddet för sekretessbelagda uppgifter upprätthålls i situationer där ett utlämnande framstår som så olämpligt att övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför in-

resset av att uppgiften lämnas ut. Interesseavvägningen ska göras oavsett om det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften. Vi har övervägt om interesseavvägningen ska vara beroende av om det finns en sådan bestämmelse som är tillämplig på uppgiften. Långt ifrån alla uppgifter som förekommer i skolan omfattas dock av sekretess eller tystnadsplikt. Vi bedömer att det bör finnas en möjlighet att avstå från att lämna ut uppgifter som kan framstå som särskilt känsliga, även om det inte finns någon bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig.

Kravet på övervägande skäl innebär att behovet av en viss uppgift hos den mottagande skolenheten normalt ska ha företräde framför andra intressen. Det går dock inte att utesluta att en uppgift som i och för sig behövs hos mottagande skolenhet i ett enskilt fall kan vara särskilt känslig. Möjligheten att avstå från ett utlämnande är därmed avsett att träffa de undantagsfall där ett annat intresse ändå bör ges företräde, till exempel i situationer där ett utlämnande av en viss uppgift framstår som mycket olämpligt. Som exempel kan nämnas uppgifter som är av särskilt integritetskänslig art. Det kan till exempel röra sig om mera integritetskänsliga uppgifter om hälsa, sexuell läggning eller politisk övertygelse. De skäl som talar mot ett utlämnande av den aktuella uppgiften får då vägas mot det behov av just den uppgiften som finns i mottagande skolenhets verksamhet.

Sekretesskyddet hos mottagaren kan få betydelse

Vid interesseavvägningen ska också, som utgångspunkt, sekretesskyddet hos den mottagande aktören vägas in i bedömningen. När en uppgift ska lämnas från en skolenhet inom skolväsendet till en annan skolenhet inom skolväsendet torde inte denna avvägning vålla några särskilda svårigheter. Anledningen är att båda aktörer omfattas av samma typ av sekretessbestämmelser. En uppgift bör då omfattas av samma typ av sekretesskydd hos den mottagande skolenheten som hos den avlämnande skolenheten.

Verksamheten hos skolenheter inom skolväsendet respektive SiS skolor omfattas däremot av olika typer av sekretess av olika styrka. Det innebär att uppgifter som lämnas mellan dessa aktörer kan få ett svagare sekretesskydd. Detta måste alltså vägas in i interesse-

avvägningen när uppgifter lämnas vid skolbyten från SiS skolor. Vi redogör närmare för överväganden kring sekretesskyddet hos den mottagande skolan i avsnitt 6.1.6.

Förhållandet till den befintliga uppgiftsskyldigheten

Den befintliga uppgiftsskyldigheten i 3 kap. 12 j § skollagen avser endast uppgifter som är mer konkret knutna till elevens skolsituation.

Utlämnande av uppgifter med stöd av den befintliga bestämmelsen ska göras i syfte att underlätta övergången för eleven. Vårt förslag på ett nytt andra stycke i bestämmelsen är inte avsett att påverka tolkningen eller tillämpningen av den befintliga bestämmelsen om överlämning av skolinformation.

Vi föreslår inte att det uttryckligen anges att uppgifter om kriminalitet endast ska överlämnas i syfte att underlätta övergången för eleven. Däremot är värdet av att kunna ge eleven relevant stöd och ta emot en elev på bästa sätt grundläggande för att ge eleven störst möjlighet att lyckas i skolan. Uppgifter om risk för brottslig verksamhet eller utsatthet för brott kan vara sådana uppgifter som underlättar för skolan att ta emot och ge en ny elev behövligt stöd eller anpassningar i skolmiljön. Detta kan i förlängningen sägas underlätta övergången för eleven. Regeringen har också uttalat att när det gäller elever i behov av stöd är det i princip alltid angeläget att det görs en överlämning av information så att den nya skolenheten kan sätta in stödåtgärder redan i början av elevens fortsatta utbildning (prop. 2017/18:183 s. 60).

Men vårt förslag kan innebära att det uppstår situationer då det framstår som svårare att konstatera att ett visst uppgiftslämnande kan sägas syfta till att underlätta övergången för eleven. Som exempel kan nämnas att en skola ska ta emot en elev med ett stort våldskapital och tydlig koppling till gängkriminalitet. I en sådan situation kan avlämnande skola bedöma att uppgifter om eleven behövs hos mottagande skola i syfte att främst tillgodose säkerheten för andra personer än eleven. Detta exempel innebär dock troligtvis också att eleven i fråga är i behov av stöd från skolan. Vi bedömer att en betydande andel av de uppgifter som kan lämnas över med vårt förslag, redan i dag kan lämnas över med stöd av den befintliga uppgifts-

skyldigheten. En skillnad är dock att uppgiftslämnandet i dag utslutande ska göras i syfte att underlätta övergången för den enskilda eleven. Vårt förslag innebär att avlämnande skola kan beakta personalens och andra elevers rätt att vistas i en trygg och säker skolmiljö som skäl för att lämna över uppgifter vid skolövergång.

I dag gäller att även om uppgiftsskyldigheten är sekretessbrytande så behöver eleven vara delaktig i processen kring överlämning. Det är angeläget att skolan beaktar elevens och vårdnadshavarens rätt till insyn och information och att skolan har en kommunikation med de berörda kring vilka uppgifter som överlämnas och varför. Det är viktigt att undvika situationer där skolan är oense med elev eller vårdnadshavare om vad en eventuell överlämning behöver omfatta. Om eleven eller vårdnadshavaren ändå motsätter sig att vissa uppgifter lämnas över så kan det finnas skäl för skolan att göra ytterligare en bedömning av vad som är bäst för barnet och om överlämningen ändå behövs för att underlätta övergången. Den bedömningen måste göras utifrån barnets ålder (prop. 2017/18:183 s. 67). Vi anser att samma utgångspunkter även ska gälla vid tillämpningen av vårt förslag. Som framgått ovan är en skillnad att skolan inte vid bedömningen måste komma fram till att överlämningen behövs för att underlätta övergången för eleven.

Vi har övervägt om skyldigheten att lämna över information om brottslig verksamhet eller utsatthet för brott även ska gälla vid övergångar från en skolenhet inom den kommunala vuxenutbildningen till en annan skolenhet inom samma skolform, eller vid övergångar från gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan till den kommunala vuxenutbildningen. Informationsöverföringen vid dessa typer av övergångar är inte reglerade i skollagen och omfattas inte av uppgiftsskyldigheten i 3 kap. 12 j § första stycket. Till saken hör att det är fråga om vuxna personer vid den kommunala vuxenutbildningen, och formen för undervisning varierar, bland annat genom att kurser kan ges genom distansundervisning. Den kommunala vuxenutbildningen har vidare ingen skyldighet att erbjuda elevhälsa och det förefaller variera i stor utsträckning huruvida det förekommer elevhälsa vid den kommunala vuxenutbildningen. Vi bedömer att den kommunala vuxenutbildningens behov av information tillgodoses genom de sekretessbrytande bestämmelser vi föreslår i avsnitt 6.1.3 och avsnitt 6.1.4. Skulle det inom den kommunala vuxenutbildningen framkomma uppgifter som socialtjänsten kan ha behov

av, föreslår vi längre fram i betänkandet att den kommunala vuxenutbildningen ska kunna lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten (se avsnitt 7.1.4). Behovet av informationsöverlämning vid skolövergångar till eller från den kommunala vuxenutbildningen framstår inte som så stort att det motiverar en lagändring.

Särskilda överväganden gällande elever i samhällsvård

Som framgår av vår kartläggning i avsnitt 5.1.10 finns det ett särskilt behov av att tillräcklig information lämnas över i samband med att barn och unga i samhällsvård byter skola med anledning av samhällsvården. Dessa individer är extra sårbara om de exempelvis behöver byta skola flera gånger, särskilt om det sker under kort tid.

SPSM, Skolverket och Socialstyrelsen har tagit fram ett stöd för socialtjänsten och skolan som kan användas vid samverkan för att placerade barn och unga ska få en kontinuerlig skolgång när placeringen innebär skolbyte. Samverkan för placerade barn och ungas kontinuerliga skolgång (SAMS) anger att socialsekreteraren ska kontakta rektorn på den avlämnande skolan för att informera om att en elev ska byta skola till följd av placering i samhällsvård. Ansvaret för överlämning av skolinformation ligger dock på den avlämnade skolan och inte socialtjänsten. Samtidigt betonas socialtjänstens skyldighet att verka för att placerade barn får den skolgång som de behöver (jfr 6 kap. 7 § andra punkten SoL) (Socialstyrelsen m.fl. 2024).

När det gäller elever som går i SiS skola har regeringen uttalat att det är extra viktigt att få till en bra överlämning när dessa elever övergår från en skola till en annan (prop. 2017/18:183 s. 60).

Som vi har konstaterat tidigare omfattas även SiS skolor av uppgiftsskyldigheten i 3 kap. 12 j § skollagen. Någon förändring av detta är inte avsedd med anledning av vårt förslag. Det innebär att även SiS skolor, utan hinder av socialtjänstsekretess, ska lämna över samma typ av uppgifter som andra skolor ska överlämna vid skolbyten. En särskild problematik har dock uppmärksamats när det gäller hur överlämning av information görs vid skolbyten som involverar SiS. I många fall torde skolinformation överlämnas via socialtjänsten, när det är fråga om exempelvis placering vid familjehem eller HVB. En uppfattning som framkommit i kartläggningen är också att det förekommer att SiS bedömer att det är svårt att

lämna över uppgifter vid byte från SiS skolor om man inte kan få samtycke till informationsdelning från den enskilde.

För skolsamverkan kring elever som går på SiS skolor har en modell tagits fram, SiSam-modellen. Den involverar SiS ungdomshem, socialtjänsten och skolan. Målet med modellen är att de placerade ungdomarnas skolgång ska löpa på utan avbrott, med syfte att ungdomarna ska få den utbildning de har rätt till och behöver. Modellen är implementerad i SiS ordinarie verksamhet (SiS 2024c).

Den svagaste länken i samverkan kring ungdomar placerade på SiS särskilda ungdomshem har bedömts vara när eleven ska övergå till en skola efter placeringen (SiS 2016). Mot bakgrund av att barn och unga i samhällsvård utgör en särskilt känslig grupp när det handlar om att upprätthålla en obruten skolgång vill vi betona vikten av att arbeta systematiskt med dessa typer av övergångar. Uppgiftsskyldigheten i 3 kap. 12 j § skollagen ska tillämpas oavsett om en elev är placerad i samhällsvård eller inte och oavsett om eleven är knuten till en skola inom skolväsendet eller inom SiS. För SiS del kompliceras dock överlämningen av information av att dess skolverksamhet omfattas av socialtjänstsekretess och mottagande skola typiskt sett omfattas av en svagare typ av sekretess. I nästkommande avsnitt analyserar vi betydelsen av skyddet hos den mottagande skolan.

6.1.6 Skyddet för uppgifterna hos den mottagande skolan

Utredningens bedömning: Det bör inte införas en kompletterande sekretessreglering i skolans verksamhet för de uppgifter som lämnas till skolan.

Samtliga av våra förslag ovan innebär att information kommer att lämnas till en mottagande skola. En central fråga är därmed vilket skydd uppgifterna kommer att få där. Frågan blir främst relevant när det handlar om överlämning av uppgifter från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, socialtjänsten eller en SiS-skola, eftersom det då blir andra sekretessbestämmelser som är tillämpliga än de som gäller för skolan. Eftersom skolväsendet omfattar såväl enskilda som offentliga huvudmän kan det även vid informationsöverlämning mellan skolor vid sedvanliga skolbyten vara så att uppgifter som omfattas av sekretess hos den utlämnande skolan kommer att

omfattas av tystnadsplikt hos den mottagande skolan och vice versa. Det finns därför anledning att överväga om det skydd som kommer att uppstå hos mottagaren är godtagbart eller om det behövs författningsändringar för att stärka skyddet för uppgifterna hos mottagaren.

Skolor med offentlig huvudman

Om en uppgift som skyddas av sekretess enligt 35 kap. 1 § eller 26 kap. 1 § OSL hos den utlämnande myndigheten lämnas över till en skola följer inte sekretessen med uppgiften. Skyddet för uppgiften ska således bedömas enligt de regler som gäller inom skolväsendet.

Som framgått av avsnitt 4.8.2 regleras sekretess inom förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan främst i 23 kap. 2 § OSL. Bestämmelsen skiljer mellan uppgifter om enskilda personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, för vilka det gäller ett omvänt skaderekvisit (första stycket) och i särskild elevstödande verksamhet i övrigt, för vilka det gäller ett rakt skaderekvisit (andra stycket).

Sekretessen enligt andra stycket gäller med ett rakt skaderekvisit och är därför mindre stark. Sekretessen gäller bara om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom eller henne närmast liden men om uppgiften röjs. I praktiken bör emellertid skadeprövningen enligt andra stycket oftast leda till samma resultat som enligt det omvända skaderekvisitet. Om alltså en skolpsykolog lämnar en känslig uppgift om en elev till en lärare, har läraren att iaktta sekretess i fråga om denna uppgift även om det är det raka skaderekvisitet som är tillämpligt i lärarens verksamhet (Lenberg m.fl. 2024, jfr även JO 1990/91 s. 315).

Konstruktionen av 23 kap. 2 § OSL medför att samma typ av uppgifter kan vara föremål för sekretess enligt första och andra stycket, men att det – beroende på i vilken verksamhet som uppgiften hanteras – kan gälla olika stark sekretess. Om en uppgift lämnas till skolan från en annan myndighet kan således olika starkt sekretessskydd uppkomma för uppgiften beroende på om den tas emot och hanteras inom verksamhet som avses i första eller andra stycket. Det råder vidare inte någon sekretessgräns mellan dessa verksam-

heter. Sekretesslagstiftningen innebär således inget hinder mot att en uppgift som lämnats till en verksamhet som avses i första stycket överlämnas till en annan del av verksamheten och följaktligen får ett svagare sekretesskydd.

Inom den kommunala vuxenutbildningen gäller 23 kap. 5 § OSL. Bestämmelsen är uppbyggd på i huvudsak motsvarande sätt som 23 kap. 2 § OSL. Sekretess med omvänt skaderekvisit gäller för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen. I den elevvårdande verksamheten i övrigt gäller sekretess med ett rakt skaderekvisit.

Oavsett hur uppgifter lämnas till skolan kommer det i regel finnas ett behov av att behandla uppgifterna i annan verksamhet än sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats. Sekretess kommer då gälla för uppgifterna med ett rakt skaderekvisit, det vill säga en svagare sekretess än den som gäller enligt 35 kap. 1 § OSL och 26 kap. 1 § OSL.

Det kan emellertid diskuteras vilken betydelse detta bör ges. Det har uttalats att det i praktiken spelar mycket liten roll att sekretessen hos den mottagande myndigheten ibland är något svagare (prop. 1979/80:2 Del A s. 76 f.). Även med ett rakt skaderekvisit gäller sekretess för uppgifter som till sin art typiskt sett är känsliga (prop. 2009/10:165 s. 616). Om skolan får tillgång till en känslig uppgift från en annan myndighet bör denna således behandlas som sekretessbelagd oavsett om uppgiften hanteras inom den verksamhet som avses i 23 kap. 2 § första eller andra stycket OSL.

Ett alternativ för att undvika ett svagare sekretesskydd vore att införa en ny sekretessbestämmelse som är tillämplig på sådana uppgifter som skolan får del av från socialtjänsten eller brottsbekämpande myndigheter, eller en bestämmelse om överföring av sekretess som medför att sekretessen följer med uppgifterna när de lämnas till en skola. Det är emellertid enligt vår bedömning svårt att motivera en så långtgående förändring av sekretesslagstiftningen för skolan. En sådan reglering skulle leda till svåra tillämpningsproblem när olika sekretessregler ska tillämpas på samma typer av uppgifter beroende på uppgifternas ursprung.

Eftersom den praktiska betydelsen av att en svagare sekretess kan komma att gälla för uppgifterna inte bör överdrivas, förefaller

det vara att gå för långt att skapa en särskild sekretessreglering för dessa uppgifter inom skolans verksamhet.

Skolor med enskild huvudman

För skolor med enskilda huvudmän gäller inte OSL. I stället gäller tystnadsplikt enligt 29 kap. 14 § skollagen. Enligt bestämmelsen gäller bland annat att den som varit verksam vid enskilt bedriven verksamhet enligt skollagen inte obehörigen får röja vad han eller hon i sådan elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden.

Till skillnad från regleringen i OSL görs i bestämmelsen inte någon skillnad på tystnadspliktens styrka avseende olika typer av uppgifter. I äldre förarbeten framgår dock att avsikten har varit att bestämmelsen om tystnadsplikt i allt väsentligt ska motsvara vad som gäller i det allmännas verksamhet (prop. 1995/96:200 s. 67).

Om en sekretessbelagd uppgift om en enskild elev lämnas till en fristående skola kommer tystnadsplikt gälla för uppgiften. Det är svårt att jämföra styrkan i skyddet som uppgiften kommer att få på grund av tystnadsplikten i den enskilda verksamheten med det skydd som ges enligt bestämmelserna i OSL. Utgångspunkten är emellertid att tystnadsplikten ska motsvara vad som gäller i det allmännas verksamhet. De resonemang som förts beträffande tystnadsplikten i enskild verksamhet i bland annat tidigare förarbeten ger inte vid handen att detta skydd generellt anses sämre än det skydd som gäller i offentlig verksamhet. Vi bedömer inte heller att det finns några särskilda risker med uppgifter som behandlas med tystnadsplikt i enskild verksamhet. Vi gör därför sammantaget bedömningen att det inte finns skäl att se annorlunda på skyddet för uppgifterna om den mottagande skolan har en enskild huvudman.

Särskilt om uppgifter om utomstående personer

Sekretessen enligt 23 kap. 2 § OSL gäller för uppgift om en enskilds personliga förhållanden. Föremålet för sekretessen är i första hand uppgifter om elever, men även uppgifter av personlig natur som rör andra personer – föräldrar, syskon, kamrater med flera – kan emeller-

tid omfattas av sekretessen. Skolpersonal intar inte ställning av enskild i förhållande till skolan och omfattas därmed inte (Lenberg m.fl. 2024 samt betänkandet *Skolans dokument – insyn och sekretess* [SOU 2011:58]).

De uppgifter som skolan kan ha behov av från socialtjänsten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller en överlämnande skola kommer i regel att röra enskilda elever på skolan. Det kan naturligtvis vara nödvändigt att inom ramen för det stödjande arbetet också behandla uppgifter om andra enskilda, när detta har betydelse för elevens problematik, och sådana uppgifter kan alltså skyddas av sekretess enligt 23 kap. 2 § OSL.

Som vi redogör för i avsnitt 6.1.3 kan det emellertid i särskilda situationer finnas skäl för Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen att också lämna uppgifter om utomstående personer – om dessa bedöms agera på ett sådant sätt att det hotar säkerheten i skolan. Det kan till exempel vara fråga om tidigare elever vid skolan som uttryckt hot, eller vuxna personer som aktivt försöker rekrytera elever vid skolan till kriminella grupperingar.

Huruvida uppgifter som behandlas av skolan i syfte att garantera säkerheten och tryggheten i skolmiljön kan anses hänförliga till den särskilda elevstödjande verksamheten i övrigt är emellertid inte klart. Som framgår av vår redogörelse i kapitel 4 avses med denna verksamhet sådant särskilt stöd till enskilda elever som går utöver det stöd som varje elev ska få inom ramen för den gemensamma undervisningen och sociala samvaron i skolan. Det framstår därmed som tveksamt om uppgifter som endast behandlas inom ramen för skolans säkerhetsarbete kan omfattas av begreppet.

Något klagörande avgörande avseende denna fråga finns inte. Vår bedömning är emellertid att 23 kap. 2 § OSL inte kan åberopas till stöd för att skydda uppgifter om enskilda som endast behandlas inom ramen för skolans säkerhetsarbete.

Detta innebär att uppgifter om helt utomstående personer kan komma att sakna sekretesskydd om de lämnas över från exempelvis Polismyndigheten till en skola. Ett minimiskydd ges förvisso av bestämmelsen i 21 kap. 1 § OSL som stadgar att sekretess gäller för uppgift som rör en enskilds hälsa eller sexualliv, såsom uppgifter om sjukdomar, missbruk, sexuell läggning, könsbyte, sexualbrott eller annan liknande uppgift, om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men

om uppgiften röjs. Det kan emellertid även handla om uppgifter som inte skyddas av denna bestämmelse. Bestämmelsen är inte heller tillämplig vid fristående skolor.

Vid utlämnande av uppgifter från Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen måste detta leda till särskilda överväganden. Som vi redogjort för i avsnitt 6.1.3 ska en uppgift endast lämnas ut om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Om fråga är att lämna ut uppgifter som inte bedöms kunna skyddas hos den mottagande skolan finns det naturligtvis anledning att särskilt beakta detta. Följden måste med nödvändighet vara att utlämnande av sådana uppgifter sker med särskild restriktivitet.

6.1.7 Skolenheter inom fler skolformer ska informera om att en elev mottagits

Utredningens förslag: 3 kap. 12 j § andra stycket skollagen (2010:800) ska ändras så att skolenheter inom fler skolformer blir skyldiga att informera om att man tagit emot en elev. När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna, eller byter skolenhet inom skolformen, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

Det finns en skyldighet för mottagande skolenhet att informera överlämnande skolenhet om att man tagit emot en elev...

Enligt 3 kap. 12 j § andra stycket skollagen ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt. Skyldigheten gäller dock endast om mottagande skolenhet tillhör gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan. Undantaget ”om det inte är obehövligt” är tänkt att tillämpas om det till exempel lokalt upparbetas rutiner som involverar både offentliga skol-

huvudmän och huvudmän för fristående skolor och som innebär att den avlämnande skolan på ett enkelt sätt kan ta reda på vart eleverna tar vägen (prop. 2017/18:183 s. 137). Skyldigheten att informera om att man tagit emot en elev gäller alltså bara vid övergången från grundskolan/anpassade grundskolan till gymnasieskolan/anpassade gymnasieskolan och inte då elever byter skolenhet inom samma skolform.

...men skyldigheten bör avse skolenheter inom fler skolformer

För att skapa förutsättningar för att behövlig information lämnas över i samband med skolbyten är det en självklar utgångspunkt att överlämnande skolenhet har kännedom om till vilken skolenhet eleven har bytt. Överlämnande skolenhet har inte alltid kännedom om vilken skolenhet som tagit emot en elev.

Vårt förslag innebär att det kommer att finnas större skyldigheter för fler skolor att lämna över information om enskilda elever i brottsförebyggande syfte. Precis som regeringen uttalade i förarbetena till den nuvarande bestämmelsen menar vi att det bör ligga i mottagande skolenhets intresse att få in relevant information om alla nya elever som man tar emot. För att skapa bättre förutsättningar för en god överlämning bedömer vi att det finns behov av att mottagande skola upplyser avlämnande skola om att man har tagit emot en elev, oavsett vilken typ av skolform mottagande skola tillhör. Detta förslag kan minska risken för att relevant information inte når fram till mottagande skola.

Informationsskyldigheten ska inte gälla om det är obehövligt. Rekvisitet bör tolkas på samma sätt som enligt bestämmelsens befintliga ordalydelse. Detta undantag kan alltså exempelvis bli aktuellt om det lokalt upparbetas rutiner som involverar både offentliga skolhuvudmän och huvudmän för fristående skolor och som innebär att den avlämnande skolan på ett enkelt sätt kan ta reda på vart eleverna tar vägen (jfr prop. 2017/18:183 s. 68).

Den kommunala vuxenutbildningen ingår inte i de skolformer som omfattas av uppgiftsskyldigheten i samband med skolbyte (3 kap. 12 j § första stycket skollagen). Vi bedömer inte att den kommunala vuxenutbildningen ska omfattas av skyldigheten att upplysa om att man tagit emot en elev.

6.2 Integritetsfrågor

6.2.1 Våra förslag medför en utökad behandling av personuppgifter

Utredningens bedömning: Våra förslag om utökade möjligheter respektive skyldigheter att lämna sekretessreglerad information om enskilda till skolor medför en utökad behandling av personuppgifter. Förslagen innebär emellertid inte att skolor kommer att behandla personuppgifter som inte redan kan behandlas enligt det dataskyddsrättsliga regelverket.

Avsikten med våra förslag är att utöka skolans möjlighet att ta emot information om enskilda från socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen och att öka uppgiftslämnandet mellan skolor vid skolbyten. Förslagen medför därmed en utökad behandling av personuppgifter som måste analyseras och bedömas ur ett integritetsperspektiv.

Själva utlämnandet av uppgifter rörande en enskild från en aktör innebär i sig en personuppgiftsbehandling. Utöver den behandling som sker genom att uppgifterna lämnas ut kommer det ofta att vara nödvändigt att på olika sätt behandla uppgifterna inför utlämnandet, genom att till exempel sammanställa och strukturera uppgifterna. Sådan behandling görs redan inför utlämnanden med stöd av generalklausulen eller andra sekretessbrytande regler, men med våra förslag kan även denna typ av personuppgiftsbehandling komma att utökas. De föreslagna bestämmelserna ger dock inte någon rättslig grund för att samla in personuppgifter enbart i syfte att tillmötesgå en begäran om uppgiftslämnande.

Avsikten med våra förslag är inte att ge skolan några nya uppdrag. Bestämmelserna är utformade så att endast uppgifter som kan behövas inom skolans verksamhet, i enlighet med hur den är reglerad i skollagen, ska kunna lämnas över. Bestämmelserna innebär således inte att skolan förutsätts behandla personuppgifter som inte tidigare har kunnat behandlas inom ramen för det dataskyddsrättsliga regelverk som beskrivits i kapitel 4. Det är alltså inte fråga om en ny behandling i detta avseende. Utökade möjligheter för skolan att ta emot sekretessreglerad information från socialtjänsten, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och andra skolor innebär emellertid

att denna personuppgiftsbehandling kommer att öka i omfattning. Ett mottagande av uppgifter från en annan aktör kommer också – oavsett om uppgifterna blir föremål för vidare behandling i skolan eller om uppgifterna raderas eller arkiveras – innebära en personuppgiftsbehandling som ökar i omfattning till följd av våra förslag.

6.2.2 Allmänt om integritetsrisker

Som vi redovisar i kapitel 4 finns det ingen entydig definition av begreppet personlig integritet. Det finns inte heller någon definition av begreppet integritetsrisk som är allmänt vedertagen. I skäl 75 till EU:s dataskyddsförordning anges emellertid exempel på situationer där risken för fysiska personers rättigheter och friheter kan uppkomma till följd av personuppgiftsbehandling. Där nämns personuppgiftsbehandling som skulle kunna medföra fysiska, materiella eller immateriella skador, i synnerhet om behandlingen kan leda till bland annat skadat anseende eller förlust av konfidentialitet när det gäller personuppgifter som omfattas av tystnadsplikt. Känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelser anges också särskilt. Det anges också kunna föreligga integritetsrisker om det sker behandling av personuppgifter rörande sårbara fysiska personer, framför allt barn, eller om behandlingen inbegriper ett stort antal personuppgifter och gäller ett stort antal registrerade. En särskild risk kan också föreligga om de registrerade hindras att utöva kontroll över sina personuppgifter.

Hur sannolik och allvarlig risken för den registrerades rättigheter och friheter är bör enligt skäl 76 fastställas utifrån behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål. Risken bör utvärderas på grundval av en objektiv bedömning, genom vilken det fastställs huruvida uppgiftsbehandlingen inbegriper en risk eller en hög risk.

6.2.3 Integritetsrisker aktualiseras som en följd av våra förslag

Utredningens bedömning: Våra förslag innebär att olika typer av personuppgifter kommer att behandlas. Det är fråga om en i flera avseenden integritetskänslig personuppgiftsbehandling som i stor utsträckning rör barn. Behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse kommer att aktualiseras. Det finns således integritetsrisker med behandlingen.

Vi har i avsnitt 6.1.1 angett olika kategorier av uppgifter som vi bedömer är relevanta för skolan att ta del av och som blir möjliga att lämna ut med stöd av våra förslag. Sammanfattningsvis kan flera olika typer av uppgifter komma att lämnas ut med stöd av de föreslagna bestämmelserna. Den informationsdelning som möjliggörs aktualiserar flera olika integritetsrisker som redovisas närmare i det följande.

Känsliga personuppgifter

I vissa fall kommer det att vara nödvändigt för socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att lämna ut känsliga personuppgifter till skolan. Om skolan får information om att en elev visat tecken på radikalisering kommer det normalt att innefatta uppgifter som avslöjar en politisk åsikt eller en religiös övertygelse. Uppgifter om att en elev har en problematik kring kriminalitet eller missbruk kan innefatta uppgifter om dennes psykiska och/eller fysiska hälsa. Även andra uppgifter om fysisk hälsa, till exempel skador till följd av en misshandel, kan komma att behandlas om uppgifter om misstänkta brott eller incidenter överlämnas. Information om sexualbrott kan innefatta uppgifter om en persons sexualliv eller sexuella läggning. Som framgår av vår redogörelse i kapitel 4 finns det stöd för behandling av känsliga personuppgifter i de dataskyddsrättsliga regler som gäller för skolan, socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Uppgifter om lagöverträdelser

Även uppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning och som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott kommer att kunna lämnas över med stöd av bestämmelserna. Som framgått av exemplen ovan kan det ofta vara relevant att lämna över uppgifter om tidigare brottslighet eller uppgifter som innebär att en elev misstänks ägna sig åt brottslig verksamhet. Som framgår av kapitel 4 finns det stöd för behandling av sådana personuppgifter i de dataskyddsrättsliga regler som gäller för skolan, socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

Uppgifter om barn

En stor andel av eleverna inom skolväsendet är under 18 år. Det kommer alltså i stor utsträckning att vara fråga om att behandla uppgifter om barn. Som vi redogör i kapitel 4 kan barn vara mindre medvetna om berörda risker, följder och skyddsåtgärder samt om sina rättigheter när det gäller behandling av personuppgifter, varför behandlingen av dessa uppgifter är särskilt känslig.

Sekretessreglerade uppgifter

Förslagen syftar till att möjliggöra delning av information som annars skulle vara sekretessbelagd. Det är således i viss mån fråga om en förlust av konfidentialitet, även om det – som framgår av avsnitt 6.1.6 – i regel kommer att gälla sekretess eller tystnadsplikt för uppgifterna hos den mottagande skolan.

Omfattningen av personuppgiftsbehandlingen

Att avgöra omfattningen av den personuppgiftsbehandling som kommer att ske till följd av bestämmelserna i 10 kap. 18 d § och 35 kap. 10 e § OSL samt 3 kap. 12 j § skollagen är förenat med viss osäkerhet. Bestämmelserna möjliggör ett utökat uppgiftslämnande till skolor och ett syfte med förslagen är att uppgiftutbytet ska öka.

Såvitt avser informationsöverföring från socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen till skolor är emellertid omfattningen

beroende på i vilken grad dessa möjligheter utnyttjas. Särskilt när det gäller socialtjänsten visar erfarenheterna från tillämpningen av 10 kap. 18 a § OSL att denna bestämmelse tillämpats med relativt stor restriktivitet (Brå 2021). Det finns därför anledning att anta att även den bestämmelse vi föreslår i 10 kap. 18 d § OSL kan komma att tillämpas förhållandevis restriktivt. När det gäller Polismyndigheten har vår kartläggning visat att generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL i relativt stor utsträckning tillämpas för att kunna lämna information till skolor. I vilken utsträckning den föreslagna bestämmelsen i 35 kap. 10 e § OSL kommer att leda till att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen lämnar ut fler uppgifter till skolan är därför svårbedömt. Vår föreslagna bestämmelse är dock, till skillnad från generalklausulen, tillämplig även gentemot skolor med enskilda huvudmän. Bestämmelserna syftar också på ett tydligt sätt till att förenkla förutsättningarna att lämna ut information från socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Det måste därför förutsättas att informationsöverlämningen från dessa aktörer till följd av förslagen kommer att öka och att omfattningen av den därmed sammanhängande personuppgiftsbehandlingen också ökar.

När det gäller överföring av information vid skolbyten innebär vår föreslagna bestämmelse i 3 kap. 12 j § skollagen en tillkommande skyldighet för skolan att lämna över information. Det står därför klart att bestämmelsen kommer att medföra en inte oväsentlig ökning av personuppgiftsbehandlingen i detta avseende.

Bestämmelserna har ett relativt brett tillämpningsområde. Mot bakgrund av omfattningen av skolans verksamhet är det ett stort antal personer vars uppgifter potentiellt kan komma att behandlas med stöd av de föreslagna bestämmelserna. Det är emellertid uppenbart att bestämmelserna endast kommer att behöva tillämpas för en mindre del av dessa personer. Bestämmelserna är avsedda att tillämpas i särskilda situationer då informationsdelning krävs för det brottsförebyggande arbetet.

Det är sammantaget svårt att närmare ange omfattningen av den personuppgiftsbehandling som kommer att ske till följd av våra förslag, eftersom detta påverkas av ett flertal faktorer som är okända. Omfattningen av problematiken med kriminalitet, förekomsten av samverkansstrukturer och hur framgångsrikt arbetet med att inhämta samtycke är, utgör faktorer som kan ha stor påverkan på i vilken utsträckning de föreslagna bestämmelserna kommer att tillämpas.

Redan det faktum att bestämmelserna potentiellt möjliggör behandling av ett stort antal personers uppgifter är emellertid en integritetsrisk som måste beaktas.

Spridning av personuppgifter

Våra bestämmelser innebär med nödvändighet att uppgifter blir föremål för en större spridning än vad som annars vore fallet. Att uppgifter delas i större utsträckning än i dag är det övergripande syftet med förslagen. Detta utgör naturligtvis samtidigt en integritetsrisk, i synnerhet eftersom informationsdelning med stöd av bestämmelserna kommer att ske utan den enskildes samtycke. De registrerade kommer således inte ha inflytande över att personuppgifter delas.

Att uppgifter sprids från den aktör som samlat in uppgifterna aktualiserar också frågan om den så kallade finalitetsprincipen. Våra överväganden i denna del redovisas i avsnitt 6.2.7 nedan.

6.2.4 Det finns skyddsåtgärder

Utredningens bedömning: Det finns skyddsåtgärder som begränsar integritetsriskerna.

Begreppet skyddsåtgärder förekommer i olika sammanhang i EU:s dataskyddsförordning. Begreppet definieras inte i förordningen men olika exempel anges. I artikel 6.4 e anges att lämpliga skyddsåtgärder kan inbegripa kryptering eller pseudonymisering. I svensk kontext har uttalats att skyddsåtgärder som avses i artikel 9.2 g i EU:s dataskyddsförordning exempelvis kan bestå i bestämmelser som reglerar sekretess, rätt till partsinsyn och föreskrifter om informationssäkerhet och gallring samt bestämmelser om sökbegränsningar (prop. 2017/18:105 s. 88). Vid införandet av sekretessbrytande bestämmelser har de villkor som gäller för uppgiftslämnandet ansetts utgöra skyddsåtgärder i denna mening (se till exempel prop. 2019/20:123 s. 41).

Skyddsåtgärder torde således kunna förstås som åtgärder som begränsar det integritetsintrång som följer av en bestämmelse.

Alla våra förslagna bestämmelser uppställer villkor som begränsar möjligheten att dela information. De specifika krav som ställs för ett utlämnande begränsar på det sättet integritetsintrånget och är att betrakta som en skyddsåtgärd. Det är endast i situationer då skolan kan antas ha ett behov av uppgifterna som ett utlämnande får ske med stöd av de sekretessbrytande bestämmelser som innebär en möjlighet att lämna ut uppgifter. Vad gäller uppgiftsskyldigheten enligt 3 kap. 12 j § skollagen är kravet att uppgifterna ska behövas. Behovet ska vidare vara knutet till skolans möjligheter att agera för att förebygga eller förhindra brott. Bestämmelsen avgränsar därmed på ett tydligt sätt den informationsdelning som är tillåten. Den intresseavvägning som ska göras inför ett utlämnande innebär en ytterligare begränsning till skydd för enskildas personliga integritet.

Som framgår av avsnitt 6.1.6 kommer uppgifter som överlämnas till skolan i regel omfattas av sekretess. Det utgör också en skyddsåtgärd som begränsar integritetsintrånget. Som vi redogör för nedan i avsnitt 6.2.8 finns det dataskyddsrättsliga bestämmelser som reglerar och begränsar skolans behandling av de uppgifter som kan komma att lämnas över. Bland annat gäller särskilda villkor för behandling av känsliga personuppgifter och bestämmelser om sökbegränsningar avseende sådana uppgifter. Den skola som tar emot uppgifterna är naturligtvis skyldig att behandla de mottagna uppgifterna på ett sådant sätt att EU:s dataskyddförordnings principer om integritet och konfidentialitet efterlevs, se artikel 5.4 och 32 i EU:s dataskyddförordning. Vilka rutiner som krävs avseende personuppgiftsbehandlingen i skolan är en fråga för respektive skolhuvudman (jfr prop. 2019/20:123 s. 42).

I sammanhanget bör också påpekas att när de mottagna uppgifterna omfattas av sekretess till skydd för enskilda intressen så kommer den enskilde eleven att ha möjlighet till insyn eftersom sekretessen som utgångspunkt inte gäller i förhållande till den enskilde själv. Denna möjlighet till insyn är positiv för den enskildes integritet.

Sammantaget finns det alltså flera skyddsåtgärder som begränsar integritetsriskerna som angetts ovan. Som vi återkommer till nedan i den slutliga proportionalitetsbedömningen gör vi bedömningen att dessa skyddsåtgärder är tillräckliga och adekvata.

6.2.5 Nya rättsliga grunder för socialtjänsten, Polismyndigheten och skolan

Utredningens bedömning: De föreslagna bestämmelserna i 10 kap. 18 d § och 35 kap. 10 e § OSL utgör, vad gäller uppgifts-utlämnande från socialtjänsten respektive Polismyndigheten, ett fastställande av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning) för den personuppgiftsbehandling som ett utlämnande på eget initiativ i enlighet med bestämmelserna utgör.

Den föreslagna uppgiftsskyldigheten vid skolbyten i 3 kap. 12 j § skollagen utgör ett fastställande av den rättsliga grunden rättslig förpliktelse och uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 c och e i EU:s dataskyddsförordning), för den personuppgiftsbehandling som ett utlämnande till en skolenhet i enlighet med bestämmelsen utgör.

De rättsliga grunderna fastställs i svensk rätt på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 första stycket punkten b i EU:s dataskyddsförordning, 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och skäl 41 till EU:s dataskyddsförordning. Bestämmelserna uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionella mot det legitima mål som eftersträvas i enlighet med artikel 6.3 andra stycket sista meningen i EU:s dataskyddsförordning.

En ny rättslig grund för socialtjänsten och Polismyndigheten att lämna ut personuppgifter till skolan

Ett utlämnande av personuppgifter från socialtjänsten eller Polismyndigheten till skolan i enlighet med de föreslagna bestämmelserna i 10 kap. 18 d § och 35 kap. 10 e § OSL, utgör personuppgiftsbehandling som faller inom tillämpningsområdet för EU:s dataskyddsförordning. En grundläggande förutsättning för att behandling av personuppgifter ska vara laglig och tillåten är att det finns en rättslig grund för den behandling som utlämnandet innebär enligt förordningen. Begreppet rättslig grund används i två betydelser; dels som en benämning av de villkor för laglighet som anges i artikel 6.1 i EU:s dataskyddsförordning, dels som en benäm-

ning av den reglering i unionsrätt eller nationell rätt som fastställs enligt artikel 6.3 i förordningen.

Ett utlämnande som sker med stöd av de föreslagna bestämmelserna på socialtjänstens eller Polismyndighetens eget initiativ har stöd i den rättsliga grunden i artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning. Där i stadgas att behandling av personuppgifter är laglig om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Enligt förarbetena till dataskyddslagen är alla uppgifter som riksdagen eller regeringen har gett i uppdrag åt statliga myndigheter att utföra av allmänt intresse. Även de obligatoriska uppgifter som riksdagen eller regeringen ålagt kommuner att utföra är av allmänt intresse. Begreppet uppgift av allmänt intresse omfattar inte bara sådant som utförs som en följd av ett offentlighetsrättsligt och uttryckligt åliggande eller uppdrag. Till skillnad från vad som gäller enligt artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning – behandling som är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige – behöver den personuppgiftsansvarige inte vara skyldig att utföra uppgiften för att den rättsliga grunden i artikel 6.1 e ska vara tillämplig (prop. 2017/18:105 s. 56 och 57).

Det räcker dock inte att en behandling av personuppgifter är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse, uppgiften måste också vara fastställd i enlighet med gällande rätt enligt artikel 6.3 i EU:s dataskyddsförordning. I 2 kap. 2 § första punkten dataskyddslagen tydliggörs att en uppgift av allmänt intresse utgör en rättslig grund för behandling av personuppgifter enligt artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning, om uppgiften följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning.

Syftet med det nu aktuella uppgiftslämnandet är att förebygga eller förhindra brottslighet inom ramen för skolans författningsreglerade uppdrag. Anordnande och bedrivande av utbildning är enligt regeringen en uppgift av allmänt intresse enligt artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning (prop. 2017/18:218 s. 52). De föreslagna bestämmelserna införs i OSL och uppfyller därigenom kravet på att uppgiften av allmänt intresse följer av lag enligt 2 kap. 2 § första punkten dataskyddslagen.

Enligt artikel 6.3 andra stycket sista meningen i EU:s dataskyddsförordning ska den rättsliga grunden uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

Enligt förarbetena till dataskyddslagen motsvaras detta av det krav som Europakonventionen ställer på lagstiftaren i en rättsstat. Genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna har Europakonventionen inkorporerats i svensk rätt. Vidare gäller enligt 2 kap. 19 § RF att lagar och andra föreskrifter inte får meddelas i strid med Sveriges åtaganden enligt Europakonventionen (prop. 2017/18:105 s. 50). Som framgått ovan uppfyller den rättsliga grunden ett mål av allmänt intresse. Vi bedömer även att den är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas och att integritetsintrånget alltså inte är större än nödvändigt utifrån vad vi vill uppnå med förslaget (se avsnitt 6.2.11 där vi gör en analys av bestämmelsernas proportionalitet).

Enligt 6 kap. 5 § OSL ska en myndighet på begäran av en annan myndighet lämna uppgift som myndigheten förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Bestämmelsen utgör rättslig grund för ett utlämnande av personuppgifter i enlighet med de föreslagna bestämmelserna som sker på begäran av en skolenhet med offentlig huvudman. Behandlingen som ett utlämnande med stöd av uppgiftsskyldigheten i 6 kap. 5 § OSL innebär, är både nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse och för att fullgöra en rättslig förpliktelse enligt artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning.

Enligt skäl 41 till EU:s dataskyddsförordning bör en rättslig grund eller lagstiftningsåtgärd vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för personer som omfattas av den, i enlighet med rättspraxis vid Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (Europadomstolen). EU-domstolen har uttalat att de föreskrifter som ligger till grund för en personuppgiftsbehandling måste innehålla tydliga och precisa bestämmelser som reglerar räckvidden och tillämpningen av den aktuella åtgärden samt ange minimikrav, så att de personer vars personuppgifter lämnas ut ges tillräckliga garantier för att uppgifterna på ett effektivt sätt är skyddade mot riskerna för missbruk. Dessa föreskrifter måste även vara rättsligt bindande enligt nationell rätt och i synnerhet ange under vilka omständigheter och på vilka villkor en åtgärd för behandling av sådana uppgifter får vidtas, vilket säkerställer att ingreppet begränsas till vad som är strikt

nödvändigt (EU-domstolens avgörande i C-175/20, Valsts ieņēmumu dienests, punkt 83).

Ett mer kännbart integritetsintrång kräver en mer preciserad rättslig grund som gör intrånget förutsebart, medan personuppgiftsbehandling med lägre integritetsrisker kan ske med stöd av en mer allmänt hållen rättslig grund (prop. 2017/18:105 s. 51). Eftersom våra förslag, som ovan angetts, aktualiserar flera integritetsrisker bör kravet på precision och förutsebarhet sättas förhållandevis högt. Som vi redan har berört är det en utmaning att formulera en sekretessbrytande reglering som tillgodoser det skiftande behov av uppgiftsutbyte som kan föreligga vid brottsförebyggande samverkan och samtidigt svarar mot de krav på tydlighet, precision och förutsebarhet som gäller.

Europadomstolen har emellertid uttalat att det inte är möjligt att uppnå absolut säkerhet om tillämpningen i utformandet av lagstiftning och att det finns en risk att en strävan efter sådan säkerhet leder till en överdriven rigiditet. Europadomstolen har i det sammanhanget pekat på att många lagar oundvikligen är formulerade i termer som är vaga i större eller mindre utsträckning och att tillämpningen av dessa är en fråga för praxis. Andra tillämpliga regler, även om dessa inte har status av lag, kan under sådana förhållanden vägas in i bedömningen av om kravet på förutsebarhet är uppfyllt (Europadomstolens avgörande i Silver m.fl. mot Förenade Kungariket, mål nr 7136/75 m.fl. punkten 89).

Våra föreslagna bestämmelser har förvisso ett relativt brett tillämpningsområde. Det är emellertid tydligt för de enskilda som berörs av bestämmelserna att uppgifter som hanteras av socialtjänsten eller Polismyndigheten kan komma att lämnas ut till en skola. Bestämmelserna ger också viss vägledning kring vilka uppgifter som kan komma att lämnas ut. Eftersom det ska vara fråga om uppgifter som är av betydelse för skolans verksamhet med hänsyn till skolans roll i det brottsförebyggande arbetet blir de regler som styr skolans verksamhet viktiga faktorer för att bedöma vilka uppgifter som kan komma att överlämnas. Såväl de föreslagna bestämmelsernas utformning och det sammanhang i vilket de ska tillämpas innebär således en begränsning av vilka uppgifter som kan lämnas ut. Vår sammantagna bedömning är att bestämmelserna därigenom är tillräckligt tydliga och precisa och att tillämpningen av dem är tillräckligt förutsebar.

En ny rättslig grund för skolan att lämna ut personuppgifter vid skolbyten

Den personuppgiftsbehandling som sker till följd av ett utlämnande av uppgifter med stöd av de föreslagna uppgiftsskyldigheterna i 3 kap. 12 j § skollagen har för det första stöd i den rättsliga grunden behandling som är nödvändig för att utföra en rättslig förpliktelse (artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning). Enligt artikel 6.3 andra stycket första meningen i EU:s dataskyddsförordning ska syftet med behandlingen fastställas i den rättsliga grunden då denna grundar sig på en rättslig förpliktelse. Det ska alltså vara möjligt för såväl den personuppgiftsansvarige som den registrerade att förstå varför behandlingen av personuppgifter ska ske (se prop. 2017/18:105 s. 54). Av vårt förslag framgår att syftet med uppgiftsskyldigheten är att skolan ska kunna förebygga eller förhindra att en elev utövar brottslig verksamhet eller utsätts för brott. För att skapa bättre förutsättningar för att sådan information lämnas föreslår vi även att skolenheter i fler skolformer ska informera den överlämnande skolenheten om att en elev mottagits. Vi bedömer att vårt förslag uppfyller kravet på ett fastställt syfte.

I 2 kap. 1 § dataskyddslagen tydliggörs att personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra en rättslig förpliktelse som följer bland annat av lag. De föreslagna bestämmelserna uppfyller även detta krav.

Personuppgiftsbehandlingen som ett utlämnande innebär uppfyller även kravet på att vara nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse. Syftet med den föreslagna uppgiftsskyldigheten är att betydelsefull information för skolans utbildningsverksamhet inte ska gå förlorad vid skolbyten. Det kan antingen handla om information som skolan behöver för att stödja en elev i undervisningen eller för att skydda elever och skolpersonal i skolmiljön. Som vi tidigare konstaterat är skolans anordnande och bedrivande av utbildning en uppgift av allmänt intresse. Våra förslag har därmed även stöd i den rättsliga grunden i artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning.

Vad gäller kraven enligt skäl 41 i EU:s dataskyddsförordning bedömer vi att det är tydligt för de enskilda som berörs av bestämmelsen att uppgifter som hanteras av en skolenhet, kan komma att lämnas ut till en annan skolenhet vid skolbyte. Det är vidare tydligt

att det är fråga om uppgifter som behövs i den mottagande skolans verksamhet som kan komma att överlämnas och att ett utlämnande kräver att det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott. Vår sammantagna bedömning är att bestämmelsen därigenom är tillräckligt tydlig och precis och att tillämpningen av den är tillräckligt förutsebar.

Vi bedömer vidare att den föreslagna uppgiftsskyldigheten är proportionell mot det legitima mål som eftersträvas i enlighet med artikel 6.3 andra stycket sista meningen i EU:s dataskyddsförordning (se avsnitt 6.2.11 där vi gör en analys av bestämmelsernas proportionalitet).

6.2.6 En ny sekundär ändamålsbestämmelse för Säkerhetspolisen

Utredningens förslag: Det förs in en ny sekundär ändamålsbestämmelse i 2 kap. 4 § första stycket lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter (Säkerhetspolisens datalag). Bestämmelsen innebär att personuppgifter som Säkerhetspolisen behandlar enligt de rättsliga grunderna i 2 kap. 1 § nämnda lag även får behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i en skolenhets verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Den sekundära ändamålsbestämmelsen ger stöd för den behandling av personuppgifter som sker vid ett utlämnande i enlighet med den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen.

Skälen för utredningens förslag

Som vi redogjort för i kapitel 4 regleras Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling på området nationell säkerhet av Säkerhetspolisens datalag. Utlämnande av personuppgifter genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt utgör behandling, och kan bara ske om det finns en rättslig grund för den behandling som utlämnandet innebär. Förutom kravet på att behandlingen ska vila på en rättslig grund måste även övriga krav enligt Säkerhets-

polisens datalag beaktas vid ett utlämnande, samt att utlämnandet är förenligt med bestämmelser om sekretess.

Säkerhetspolisens utlämnande av uppgifter till andra aktörer kan många gånger vara ett led i myndighetens egen verksamhet och omfattas då av någon av de rättsliga grunderna i 2 kap. 1 § Säkerhetspolisens datalag, till exempel för att förhindra brott mot rikets säkerhet (jfr prop. 2009/10:85 s. 116).

Möjligheterna för Säkerhetspolisen att behandla personuppgifter för att tillgodose andras informationsbehov regleras i de sekundära ändamålsbestämmelserna i 2 kap. 4 § Säkerhetspolisens datalag. I paragrafens första stycke regleras i vilka fall Säkerhetspolisen har rättsligt stöd för den personuppgiftsbehandling som det innebär att lämna ut uppgifter som myndigheten redan behandlar till andra myndigheter för att det behövs i deras verksamheter. Säkerhetspolisen får bland annat lämna ut personuppgifter till brottsbekämpande myndigheter och myndigheter som ingår i myndighetsöverskridande samverkan mot brott, till exempel i Samverkansrådet mot terrorism (prop. 2009/10:85 s. 262).

Av 2 kap. 4 § andra stycket Säkerhetspolisens datalag framgår att personuppgifter får behandlas i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning. En myndighets skyldighet enligt 6 kap. 5 § OSL att på begäran av en annan myndighet lämna ut uppgift som den förfogar över, i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång, anses utgöra en sådan uppgiftsskyldighet som avses (se prop. 2018/19:163 s. 222 samt prop. 2009/10:85 s. 323). Det finns följaktligen rättsligt stöd för Säkerhetspolisen att lämna ut uppgifter om en skola med en offentlig huvudman begär att få uppgifterna med stöd av 6 kap. 5 § OSL. För uppgiftslämnande på Säkerhetspolisens eget initiativ till en skola med offentlig eller enskild huvudman ger däremot bestämmelsen i 2 kap. 4 § andra stycket Säkerhetspolisens datalag inte något stöd för behandlingen som det innebär att lämna ut uppgifterna.

Enligt 2 kap. 4 § tredje stycket Säkerhetspolisens datalag får personuppgifter i ett enskilt fall även behandlas för att tillhandahålla information för något annat ändamål, under förutsättning att ändamålet inte är oförenligt med det ändamål som uppgifterna samlades in för (finalitetsprincipen). Att avgöra huruvida Säkerhetspolisens uppgiftslämnande till en skola med stöd av den föreslagna sekre-

tessbrytande bestämmelsen kommer att bedömas vara förenligt med insamlingsändamålet är svårt.

En utgångspunkt bör vara att tillåtna sekundära ändamål anges så tydligt och fullständigt som möjligt, både för de registrerades och den personuppgiftsansvariges skull. Vi anser därför att det bör införas ett nytt sekundärt ändamål i 2 kap. 4 § första stycket Säkerhetspolisens datalag, med innebörden att personuppgifter som behandlas med stöd av 2 kap. 1 § Säkerhetspolisens datalag även får behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i en skolenhets verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

6.2.7 Våra förslag innebär att vidarebehandling av personuppgifter kommer att ske

Uppgifter som lämnas till en skola från socialtjänsten, Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen med stöd av de föreslagna bestämmelserna kommer ofta ha samlats in för ett annat ändamål. Vi redogör i kapitel 4 för den så kallade finalitetsprincipen såsom den kommer till uttryck i EU:s dataskyddsförordning, dataskyddsdirektivet/brottsdatalagen och Säkerhetspolisens datalag. Vid tillämpningen av de sekretessbrytande regler som vi föreslår krävs inte någon särskild prövning av om utlämnandet är förenligt med finalitetsprincipen. I det följande redovisas våra bedömningar rörande den vidarebehandling som aktualiseras som en följd av våra förslag. Vad avser Säkerhetspolisen hänvisar vi till vår redogörelse av förslaget om en ny sekundär ändamålsbestämmelse ovan.

Utlämnande från socialtjänsten till skolan

Utredningens bedömning: Den vidarebehandling som möjliggörs genom att uppgifter kan lämnas ut från socialtjänsten i större utsträckning med stöd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda ett mål som avses i artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning. Inför ett utlämnande av uppgifter med stöd av den föreslagna bestämmelsen behöver socialtjänsten inte pröva om ett utlämnande är förenligt med de ändamål för vilka uppgiften ursprungligen samlades in.

Personuppgiftsbehandlingen som sker inom socialtjänsten regleras, som framgår av kapitel 4, av EU:s dataskyddsförordning och kompletterande bestämmelser i svensk rätt. Av 6 § lag (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPuL) framgår att personuppgifter får behandlas för uppgiftsutlämnande som föreskrivs i lag eller förordning.

Den prövning som ska göras i detta sammanhang är om vidarebehandlingen som följer av vår bestämmelse utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle, i den mening som avses i artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning, och skyddar ett av de mål som avses i artikel 23.1 i förordningen. I sammanhanget bör erinras om att artikel 52.1 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna kräver att varje begränsning i utövandet av de rättigheter och friheter som erkänns i denna stadga ska vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i dessa rättigheter och friheter. Begränsningar får, med beaktande av proportionalitetsprincipen, endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter.

Ett av de mål som anges artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning är förebyggande, förhindrande, utredning, avslöjande eller lagföring av brott eller verkställande av straffrättsliga sanktioner, inbegripet skydd mot samt förebyggande och förhindrande av hot mot den allmänna säkerheten. Bestämmelsen är inte avsedd för den behandling som sker hos behöriga myndigheter i brottsbekämpande syfte, till exempel Polismyndigheten, som är undantagen från förord-

ningens tillämpningsområde enligt artikel 2.2 d. Det som avses är i stället exempelvis när myndigheter utan brottsbekämpande uppdrag, kommuner eller företag tillhandahåller information som behövs hos de behöriga myndigheterna (Törngren 2019).

Ett annat mål som anges är andra av unionens eller en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt ett av unionens eller en medlemsstats viktiga ekonomiska eller finansiella intressen, däribland penning-, budget- eller skattefrågor, folkhälsa och social trygghet, artikel 23.1 e EU:s dataskyddsförordning. Det har uttalats att denna bestämmelse öppnar en förhållandevis bred möjlighet att föreskriva undantag och att tolkningen av begreppet generellt allmänt intresse borde kunna göras med viss ledning av det närliggande begreppet viktigt allmänt intresse, som används i artikel 9.2 g (ibid.).

Det övergripande målet med våra förslag är som framgått att förbättra möjligheterna för bland annat skolan att bidra i samhällets brottsförebyggande insats. De utökade möjligheterna för socialtjänsten att lämna ut uppgifter till skolan syftar till att förbättra förutsättningarna för samverkan mellan skola och socialtjänst, vilket vi bedömer vara av central betydelse för effektiviteten i det brottsförebyggande arbetet. Även om varken socialtjänsten eller skolan har som primär uppgift att förebygga eller förhindra brottslighet måste det övergripande målet med den föreslagna bestämmelsen anses syfta till att skydda ett sådant mål som anges i artikel 23.1 d. Den föreslagna bestämmelsen syftar vidare mera direkt till att skolan ska få den information som behövs för att på ett effektivt och ändamålsenligt sätt utföra sitt grundläggande uppdrag. Som redovisats tidigare har regeringen bedömt att bedrivande av utbildning och annan pedagogisk verksamhet enligt skollagen är ett viktigt allmänt intresse. Vi menar att skolverksamhet, varigenom bland annat rätten till utbildning enligt artikel 14 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna realiseras, måste vara att anse som ett generellt allmänt intresse.

Det är således enligt vår bedömning klart att vårt förslag i denna del även syftar till att skydda mål som anges i artikel 23.1 e.

EU-domstolen har uttalat att kravet på nödvändighet ska förstås innebära att det berättigade intresse som eftersträvas med behandlingen av personuppgifter inte rimligen kan uppnås på ett lika effektivt sätt genom andra medel som är mindre ingripande i de registrerades grundläggande fri- och rättigheter (dom av den 4 juli 2023, Meta

Platforms m.fl., C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 109). Kravet på att behandlingen ska vara nödvändig för ändamålet innebär alltså inte att behandlingsåtgärden måste vara oundgänglig. Behandlingen kan också anses nödvändig om den leder till effektivitetsvinster (jfr dom den 16 december 2008, Huber, mål C-524/06).

Kravet på proportionalitet torde som utgångspunkt innebära att skälen för att personuppgifterna behandlas för det nya ändamålet ska väga tyngre än det intrång som behandlingen innebär för den enskilde (jfr prop. 2017/18:232 s. 128). EU-domstolen har uttalat att undantag från och begränsningar av skyddet för personuppgifter ska inskränkas till vad som är absolut nödvändigt. När det finns flera ändamålsenliga åtgärder att välja mellan för att uppnå de legitima mål som eftersträvas, ska den åtgärd väljas som är minst ingripande. Ett mål av allmänt intresse kan inte eftersträvas utan hänsyn till att målet måste vara förenligt med de grundläggande rättigheter som berörs av åtgärden, genom att göra en balanserad avvägning mellan målet av allmänt intresse å ena sidan och de aktuella rättigheterna å den andra, för att säkerställa att de olägenheter som åtgärden orsakar inte är orimliga i förhållande till de eftersträlvade målen (dom av den 5 juni 2023, Kommissionen mot Polen, C-204/21, EU:C:2023:442, punkt 359).

Som uttalas i regeringens strategi för det brottsförebyggande arbetet är en välfungerande samverkan en central del i ett effektivt brottsförebyggande arbete. I det lokala brottsförebyggande arbetet har kommunerna en avgörande roll i samverkan med Polismyndigheten, civilsamhället, näringslivet och andra aktörer. Som uttalas vidare förutsätter en sådan samverkan i sin tur att de aktörer som kan bidra med insatser kan utbyta information på ett ändamålsenligt sätt (skr. 2023/24:68). En utökad möjlighet för socialtjänsten att dela uppgifter till skolan är således nödvändigt för att det lokala brottsförebyggande arbetet ska kunna bedrivas effektivt i samverkan. Vi gör därmed bedömningen att kravet på nödvändighet är uppfyllt.

Den bestämmelse vi föreslår innebär att uppgiftslämnandet begränsas till specifika situationer då det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att en elev kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott. Det är vidare möjligt för socialtjänsten att vägra ett utlämnande när särskilda skäl gör att utlämnandet bedöms olämpligt. Bestämmelsen är följaktligen ett resultat

av en avvägning mellan det övergripande intresset av att förbättra förutsättningarna för brottsförebyggande samverkan och intresset av att begränsa integritetsintrånget för de enskilda vars uppgifter kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen. Det är vår bedömning att den föreslagna bestämmelsen utgör en rimlig avvägning mellan dessa intressen och att det således är fråga om ett integritetsintrång som står i proportion till det eftersträlvade målet med vidarebehandlingen.

Den bestämmelse vi föreslår tydliggör i vilka situationer uppgiftslämnande får ske och vad ändamålet med vidarebehandlingen ska vara. Det finns skyddsåtgärder genom att uppgifterna som lämnas över kommer att vara skyddade av sekretess hos den mottagande skolan. Personuppgiftsbehandlingen som kommer att ske hos den mottagande skolan är vidare föremål för reglering kring bland annat personuppgiftsansvar, ändamål med behandlingen och vissa sökbegränsningar.

Utlämnande av uppgifter vid skolbyten

Utredningens bedömning: Den vidarebehandling som följer av att uppgifter lämnas ut i enlighet med vårt förslag om en utökad skyldighet att lämna information vid skolbyten utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda ett mål som avses i artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning.

Inför ett utlämnande av uppgifter med stöd av den föreslagna bestämmelsen behöver en skolenhet inte pröva om ett utlämnande är förenligt med de ändamål för vilka uppgiften ursprungligen samlades in.

Eftersom vi föreslår en skyldighet att lämna ut fler uppgifter vid skolbyten kommer det även i detta sammanhang bli fråga om vidarebehandling av uppgifter. Det kan i och för sig hävdas att den vidarebehandling som följer av att uppgifter lämnas från en skola till en annan i större utsträckning är att anse som förenlig med insamlingsändamålet än vad som är fallet när uppgifter lämnas från socialtjänsten. Det är emellertid svårt att med säkerhet slå fast att det alltid kommer vara fallet. Den skyldighet att lämna över informa-

tion vi föreslår kommer vidare inte att lämna något utrymme för prövning av förenlighetstestet i det enskilda fallet.

Det bör därför, på samma sätt som vid uppgiftslämnande från socialtjänsten, prövas om bestämmelsen utgör en nödvändig och proportionerlig åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda ett sådant mål som avses i artikel 23.1 EU:s dataskyddsförordning.

I stora delar har det resonemang vi fört ovan också bäring på frågan om uppgiftslämnande mellan skolor vid skolbyten. Det övergripande målet är att förebygga och förhindra brott och att förbättra skolors möjligheter att arbeta brottsförebyggande. Det är särskilt angeläget att information som är av betydelse för skolans arbete inte går förlorad vid skolbyten, oavsett om det handlar om uppgifter som är relevanta för att stödja en elev eller uppgifter som behövs för att på ett ändamålsenligt sätt skydda elever och skolpersonal i skolmiljön.

Till skillnad från övriga av våra föreslagna bestämmelser innebär regleringen i denna del en uppgiftsskyldighet. Situationen vid skolbyten är emellertid särpräglad. I samband med skolbyten tar den mottagande skolan över ansvaret för eleven och det är av särskild vikt att information i detta skede inte går förlorad. Den information som behandlas av den avlämnande skolan måste vidare ha bedömts vara nödvändig att behandla inom skolverksamheten. Det finns därför som utgångspunkt starka skäl som talar för att informationen är nödvändig att behandla också hos den mottagande skolan.

Även om en uppgiftsskyldighet som utgångspunkt måste anses innebära en större integritetsrisk är detta alltså enligt vår bedömning motiverat. Bestämmelsen är vidare utformad för att en bedömning alltid ska göras i det enskilda fallet av om det finns tillräckliga skäl för ett utlämnande.

Det måste alltid göras en bedömning av om en konkret risk för brottslig verksamhet eller risk att utsättas för brott föreligger och en bedömning av om den mottagande skolan behöver uppgifterna för att förebygga eller förhindra detta. Det ska vidare göras en intresseavvägning. Om det i det enskilda fallet finns starka skäl som talar emot att informationen överlämnas kan bedömningen göras att uppgifterna inte ska lämnas över.

Genom dessa begränsningar i uppgiftsskyldigheten säkerställs enligt vår bedömning att förslaget är proportionerligt.

Utlämnande från Polismyndigheten till skolan

Utredningens bedömning: Polismyndigheten ska enligt 2 kap. 22 § första stycket brottsdatalagen, inför ett utlämnande på eget initiativ med stöd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen, även pröva om utlämnandet av personuppgifter till en skolenhet är nödvändigt och proportionerligt. Vår bedömning är att ett sådant utlämnande, som sker i enlighet med de krav som uppställs i vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse, som regel kan anses nödvändigt och proportionerligt.

Ett utlämnande från Polismyndigheten på begäran av en skolenhet med offentlig huvudman med stöd av den föreslagna bestämmelsen omfattas av uppgiftsskyldigheten i 6 kap. 5 § OSL. Ett sådant utlämnande, i enlighet med de krav som uppställs i vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse, kräver inte att Polismyndigheten också prövar om behandlingen är nödvändig och proportionerlig (2 kap. 22 § andra stycket brottsdatalagen).

Polismyndigheten behöver inte i något av fallen göra någon prövning av om ett utlämnande av uppgifter med stöd av den föreslagna bestämmelsen är förenligt med det ändamål för vilket uppgifterna ursprungligen behandlades.

Polismyndigheten kan behandla uppgifter med stöd av såväl EU:s dataskyddsförordning som brottsdatalagen, beroende på vad syftet med behandlingen är. De uppgifter som kan komma att lämnas över till skolan med stöd av den bestämmelse vi föreslår kommer emellertid i huvudsak vara sådana som framkommer i Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet och som regleras av brottsdatalagen. EU:s dataskyddsförordning är emellertid tillämplig redan på de behöriga myndigheternas behandling för att tillhandahålla personuppgifter till andra myndigheter, om ändamålet med behandlingen ligger utanför brottsdatalagens tillämpningsområde (prop. 2017/18:232 s. 132). Ett grundläggande krav är naturligtvis att det finns en rättslig grund enligt EU:s dataskyddsförordning för den nya behandling som kommer att ske av uppgifterna hos den mottagande aktören. Som vi redogör för nedan bedömer vi att det inom skolan kommer att finnas rättslig grund att behandla de uppgifter som kan lämnas över med stöd av bestämmelsen.

Det är således inte fråga om en tillämpning av finalitetsprincipen enligt EU:s dataskyddsförordning eller dataskyddsdirektivet när uppgifter som behandlats enligt brottsdatalagen senare behandlas för ett ändamål som inte omfattas av brottsdatalagen. Som vi redogör för i kapitel 4 har det i 2 kap. 22 § första stycket brottsdatalagen tagits in en särskild bestämmelse som stadgar att det, innan personuppgifter som behandlas med stöd av brottsdatalagen behandlas för ett ändamål utanför lagens tillämpningsområde, ska säkerställas att det är nödvändigt och proportionerligt att personuppgifterna behandlas för det ändamålet. Med nödvändigt avses att det är fråga om något som behövs snarare än något som absolut fordras. I kravet på proportionalitet ligger att skälen för att personuppgifterna behandlas för det nya ändamålet ska väga tyngre än det intrång som behandlingen innebär för den enskilde. Det som står att vinna med behandlingen ska alltså vägas mot intrånget i enskildas integritet. Det har också betydelse vilka personuppgifter det är fråga om och för vilket syfte de ska användas. Någon prövning av om behandlingen för det nya ändamålet är förenlig med det ändamål för vilket uppgifterna ursprungligen behandlades behöver däremot inte göras (prop. 2017/18:232 s. 451). Att behandla personuppgifter för ett nytt ändamål kan vara både nödvändigt och proportionerligt exempelvis om det i Polismyndighetens brottsbekämpande verksamhet finns uppgifter om en pågående allvarlig konflikt mellan två elever på en skola och uppgifterna därför behöver tillhandahållas för att skolan ska kunna vidta relevanta åtgärder.

En prövning av nödvändigheten och proportionaliteten behöver dock inte göras i det enskilda fallet, om en skyldighet att lämna uppgifterna följer av lag eller förordning (2 kap. 22 § andra stycket brottsdatalagen). Eftersom vår föreslagna bestämmelse inte innebär en skyldighet för Polismyndigheten att lämna ut uppgifter blir undantaget inte tillämpligt om utlämnandet sker på Polismyndighetens eget initiativ. Däremot blir undantaget tillämpligt om uppgifterna begärs ut av en myndighet enligt 6 kap. 5 § OSL. Det innebär att det vid uppgiftslämnande på Polismyndighetens initiativ krävs en prövning såväl av förutsättningarna för utlämnande enligt den föreslagna bestämmelsen som enligt 2 kap. 22 § första stycket brottsdatalagen. Vår bedömning är att ett utlämnande i enlighet med de krav som uppställs i den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen som regel kan anses nödvändigt och proportionerligt,

varför problematiken med att tillämpa parallella regler i praktiken bör vara begränsad.

Om problematiken med dubbla prövningar helt ska undvikas vid tillämpning av sekretessbrytande bestämmelser på eget initiativ behöver en ändring göras i brottsdatalagen. Ett alternativ vore att låta undantaget i 2 kap. 22 § andra stycket brottsdatalagen omfatta alla fall där uppgiftslämnandet sker i överensstämmelse med lag eller förordning. Vi bedömer dock att en sådan förändring skulle kräva överväganden som inte ryms inom ramarna för denna utrednings uppdrag.

6.2.8 Skolan har rättslig grund att behandla mottagna uppgifter

Utredningens bedömning: Skolenheter har rättslig grund att behandla de personuppgifter som kan lämnas ut till en skolenhet enligt de föreslagna bestämmelserna.

När information överlämnas från en extern aktör till skolan är det naturligtvis centralt att skolan har rättslig grund att behandla de personuppgifter som aktualiseras. Vi har i kapitel 4 redogjort för det dataskyddsrättsliga regelverk som är tillämpligt för skolan. Vår avsikt i följande avsnitt är att närmare analysera hur de uppgifter som kan komma att överlämnas med stöd av bestämmelserna får hanteras av en skola.

Skollagen med anslutande föreskrifter och författningar ger ett brett stöd för personuppgiftsbehandling

Som framgår av vår redogörelse i kapitel 4 har regeringen bedömt att tillhandahållande, anordnande och bedrivande av utbildning och annan pedagogisk verksamhet, genom bestämmelser i skollagen med anslutande föreskrifter och beslut fattade med stöd av dessa, är en i svensk rätt fastställd uppgift av allmänt intresse. Den behandling av personuppgifter som är nödvändig för att utöva verksamhet som grundas på nämnda föreskrifter kan därmed ske med stöd av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse i artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning.

Som vi pekat på i kapitel 3 ger skollagen uttryck för ett brett och omfattande uppdrag att värna om elevernas utveckling och hälsa. Skolan har ett övergripande uppdrag att främja alla barns och elevers utveckling och lärande och deras allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare enligt 1 kap. 4 § skollagen. Det finns olika specifika bestämmelser i skollagen som preciserar detta ansvar. Det kan därvid särskilt framhållas att elevhälsan enligt 2 kap. 25 § skollagen ska stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål och bedriva sitt arbete på bland annat individnivå i samverkan med lärare och övrig personal.

Vi har i avsnitt 6.1.1 exemplifierat uppgifter som skolan kan ha behov av att få från externa aktörer. När det gäller riskfaktorer för kriminalitet, pågående insatser och uppgifter om brottsutsatthet kan sådana uppgifter ofta vara nödvändiga att behandla inom utredningar av olika slag, till exempel om behov av särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen, om frånvaro enligt 7 kap. 19 a § skollagen eller en utredning angående en allvarigare förseelse enligt 5 kap. 9 § skollagen. Även inom den faktiska verksamheten kan emellertid sådana uppgifter vara nödvändiga att behandla. Det är enligt vår bedömning tydligt att skollagen förutsätter att skolor på olika sätt i den faktiska verksamheten aktivt uppmärksammar elevernas utveckling och uppmärksammar behov av stöd, även om detta behov inte yttrar sig i en problematik som direkt berör skolsituationen. Om det finns en konkret oro för en elevs sociala situation med anledning av en risk för kriminalitet är detta något som kan hindra elevens utveckling och det åligger enligt vår bedömning en skola att vidta de åtgärder som faller inom skolans ansvarsområde för att stödja eleven. Det förutsätts därmed att skolan i den faktiska verksamheten behandlar uppgifter som eventuellt kan medföra ett behov av anpassningar eller särskilt stöd, insatser från elevhälsan eller någon annan åtgärd, även i ett skede då det ännu inte initierats någon specifik utredning.

När det gäller uppgifter om risker för andra elever eller skolpersonal kan konstateras att skolan har ett ansvar att se till att skolmiljön är säker för elever och skolpersonal. Detta ansvar följer, som framgått av kapitel 3, av olika bestämmelser. Skolans tillsynsansvar ger skolan ett övergripande ansvar för att eleverna inte skadas eller skadar andra i skolmiljön. Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och

undervisningen av studiero. Enligt 6 kap. 7 § skollagen ska huvudmannen se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Därutöver tillkommer skolans ansvar enligt arbetsmiljölagen. Centralt för dessa ansvar är naturligtvis generella åtgärder som syftar till att förebygga säkerhetsrisker, otrygghet eller kränkande behandling i skolmiljön.

Det är emellertid enligt vår bedömning tydligt att skolan också utifrån dessa bestämmelser har ett ansvar att vidta åtgärder när det i ett konkret fall finns risker för elevers säkerhet. Uppgifter om sådana konkreta risker kan, som redogjorts för ovan, innefatta personuppgifter och avse exempelvis förekomst av narkotikaförsäljning på skolans område, hotbilder mot enskilda elever, konflikter mellan elever som har anknytning till rivaliserande kriminella grupperingar och liknande.

Det är ofrånkomligen så att en prövning måste göras i det enskilda fallet av huruvida en viss uppgift är nödvändig att behandla för att utföra de olika uppdrag som framgår av skollagen. Det är emellertid vår övergripande bedömning att skolans möjligheter att effektivt agera för att ge stöd åt elever som är involverade i kriminalitet eller utsätts för brott förbättras avsevärt om skolan behandlar relevanta uppgifter om den enskilde elevens situation. Likaså är det vår bedömning att ett effektivt arbete för att se till att skolan är en säker plats ofta nödvändiggör behandling av enskildas personuppgifter. Det bör därför ofta bedömas vara nödvändigt att sådana uppgifter som anges i avsnitt 6.1.1 behandlas inom skolans verksamhet.

Som vi redovisat tidigare kan det vara svårt för en extern aktör, som Polismyndigheten eller socialtjänsten, att avgöra vilka uppgifter som en mottagande skola kommer att bedöma som nödvändiga. Det bör påpekas att denna problematik inte är ny. En skola kan redan i dagsläget få uppgifter från Polismyndigheten som lämnas ut med stöd av generalklausulen, 10 kap. 27 § OSL, eller uppgifter som delas mellan aktörer med stöd av den enskildes samtycke inom exempelvis SSPF eller SIG. Även i dessa situationer måste företrädare för skolan naturligtvis ta ställning till vilka personuppgifter som det är nödvändigt och finns grund för att behandla inom ramen för skolverksamheten.

Det är självklart av vikt att strukturer för samverkan utvecklas i syfte att möjliggöra en ändamålsenlig informationsdelning mellan

aktörerna. Sekretesslättnader medför dock ofrånkomligen en risk för att onödigt information delas. Denna risk måste vägas in i den slutliga proportionalitetsbedömningen nedan.

Skolan kan behandla känsliga personuppgifter

Som vi redogör för i kapitel 4 kan såväl skolor med enskilda huvudmän och offentliga huvudmän behandla känsliga personuppgifter under i huvudsak samma förutsättningar. Känsliga personuppgifter kan behandlas inom ramen för handläggning av ärenden, eller hantering som motsvarar ärendehandläggning. Därutöver kan känsliga personuppgifter behandlas i den faktiska verksamheten om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet (26 a kap. 4 § skollagen).

Det förutsätts naturligtvis att behandlingen av känsliga personuppgifter är nödvändig i det enskilda fallet. Ett utlämnande enligt de bestämmelser vi föreslår omfattar endast uppgifter som skolan har behov av. I många fall torde skolan kunna få tillräcklig information utan att känsliga uppgifter lämnas över. Om den utlämnande aktören bedömer att skolan har ett behov av att få del av även känsliga personuppgifter, till exempel uppgifter om att en elev har ett pågående narkotikamissbruk, vilket är en uppgift om hälsa, bedömer vi att skolan har rättslig grund för att behandla uppgiften.

Behandling av uppgifter om lagöverträdelser

Som framgått tidigare kan uppgifter som lämnas ut med stöd av de föreslagna bestämmelserna ofta innefatta uppgifter om lagöverträdelser enligt artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning. Som vi redogjort för i kapitel 4 kan skolor med en offentlig huvudman behandla sådana uppgifter enligt 3 kap. 8 § dataskyddslagen.

För skolor med enskilda huvudmän gäller enligt 26 a kap. 6 § skollagen att personuppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning får behandlas om behandlingen är nödvändig i verksamheten och inte innebär ett otillbörligt intrång i den registrerades personliga integritet dels i löpande text inom elevhälsan, dels i skriftlig dokumentation som ska föras enligt 5 kap. 24 § skollagen.

Det finns således möjligheter för såväl en skola med en offentlig huvudman som en skola med enskild huvudman att behandla uppgifter om lagöverträdelser. Bestämmelsen som gäller för enskilda huvudmän är förvisso mer begränsad. Dessa begränsningar torde dock inte i praktiken innebära någon väsentlig svårighet för enskilda skolor att behandla de uppgifter om lagöverträdelser som är nödvändiga.

6.2.9 Våra förslag innebär inte övervakning eller kartläggning

Utredningens bedömning: Våra föreslagna bestämmelser innebär inte någon ny möjlighet till personuppgiftsbehandling som innebär övervakning eller kartläggning av enskildas personliga förhållanden.

Enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna skyddad mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden. Skyddet för den personliga integriteten får endast begränsas genom lag (2 kap. 20 § första stycket andra punkten RF). Begränsningarna får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som föranlett begränsningarna och inte heller sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen.

Avgörande för om en åtgärd ska anses innebära övervakning eller kartläggning är inte dess huvudsakliga syfte utan vilken effekt åtgärden har. Bestämmelsen omfattar endast sådana intrång som på grund av åtgärdens intensitet eller omfattning eller av hänsyn till uppgifternas integritetskänsliga natur eller andra omständigheter innebär ett betydande ingrepp i den enskildes privata sfär (prop. 2009/10:80 s. 250).

I förarbetena har uttalats att en åtgärd från det allmänna sida som vidtas primärt i syfte att ge myndigheterna underlag för beslutsfattande i enskilda fall, exempelvis insamling av uppgifter av visst slag för beslut om till exempel beskattning eller liknande, kan – även om avsikten inte är att kartlägga enskilda – i många fall anses innebära kartläggning av enskildas förhållanden. Så torde fallet vara i fråga om ett stort antal uppgiftssamlingar som det allmänna förfogar över (prop. 2009/10:80 s. 180).

I förarbetena till skollagen uttalade regeringen att det finns personuppgiftsbehandling inom skolområdet som innebär ett sådant betydande intrång i den personliga integriteten att en begränsning av grundlagens skydd mot intrånget måste, i enlighet med 2 kap. 6 § RF, göras i lag. Ett exempel är den målgruppsutredning som enligt skollagens kapitel om skolplikt måste göras för att avgöra om ett barn ska gå i nuvarande anpassade grundskolan. Däremot bedömdes en utredning av om en elev behöver särskilt stöd i undervisningen (3 kap. 7 § skollagen), en utredning med anledning av att en elev vid upprepade gånger har stört studieron, uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse (5 kap. 9 § skollagen) eller en utredning om kränkande behandling (6 kap. 10 § skollagen) förvisso innebära ett intrång i den personliga integriteten, men inte ett betydande intrång i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket RF. Det konstaterades dock att regleringen av dessa utredningar alltså fanns på lagnivå. Regeringen bedömde sammanfattningsvis att den personuppgiftsbehandling som kan bli aktuell på utbildningsområdet, och som inte omfattas av någon lagreglering, inte är av den karaktär som avses i grundlagsbestämmelsen om skyddet mot integritetsintrång (prop. 2017/18:218 s. 115–117).

De bestämmelser vi föreslår ger skolan möjligheter att få del av fler uppgifter från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och socialtjänsten. En förutsättning för att skolan ska behandla uppgifterna är emellertid att det finns rättsligt stöd för behandlingen inom skollagstiftningen. De bestämmelser vi föreslår ger alltså inte skolan stöd att behandla uppgifter på ett sådant sätt att det innebär övervakning eller kartläggning av enskildas personliga förhållanden i större utsträckning än vad skolan har rätt till enligt den lagstiftning som gäller för skolverksamheten.

6.2.10 Det behövs ingen kompletterande reglering för skolan

Utredningens bedömning: Det behövs ingen kompletterande reglering för den personuppgiftsbehandling som är nödvändig för skolan med anledning av våra förslag.

Våra förslag syftar som tidigare redovisats inte till att utöka skolans ansvarsområde. Utgångspunkten är att informationsöverlämning till skolan ska syfta till att skolan får bättre förutsättningar att genom sitt författningsreglerade grunduppdrag bidra i samhällets brottsförebyggande insats. Det befintliga dataskyddsrättsliga regelverket har utformats för att möjliggöra den personuppgiftsbehandling som är nödvändig inom skolans verksamhet. Att information genom våra förslag i större utsträckning kommer att lämnas över till skolan från externa aktörer aktualiserar inte behov av förändringar av de regler som gäller för personuppgiftsbehandlingen.

Det kan samtidigt konstateras att skollagstiftningen innehåller relativt vida uppdrag som delvis är öppna för olika tolkningar och förståelser. Mot denna bakgrund kan det vara svårt att avgöra vilken personuppgiftsbehandling som är nödvändig för att en skolverksamhet ska kunna utföra sitt uppdrag. Den förhållandevis sparsamma dataskyddsrättsliga reglering som gäller specifikt för skolan innebär att de personuppgiftsansvariga huvudmännen i stor utsträckning själva måste pröva behandlingen mot kraven i EU:s dataskyddsförordning. Detta är en ordning som Datainspektionen har kritiserat i ett remissyttrande (Datainspektionen 2017). Det ryms emellertid inte inom denna utrednings uppdrag att utreda eller föreslå genomgripande förändringar av den dataskyddsrättsliga regleringen som gäller för skolväsendet.

Regeringen har vidare gjort bedömningen att syftet med behandling av personuppgifter inom utbildningsområdet tydligt framgår av bestämmelserna i skollagen och de andra författningar som reglerar verksamheten på området och att det är förutsägbart för personer som omfattas av dessa regler vilken behandling av personuppgifter som är nödvändig för att personuppgiftsansvariga ska kunna utföra sina uppdrag och åligganden (prop. 2017/18:218 s. 122). Mot bakgrund av denna bedömning måste den befintliga regleringen av personuppgiftsbehandlingen i skolan anses godtagbar.

Det finns i dataskyddslagen och skollagen lämpliga skyddsåtgärder. Det regleras exempelvis ett förbud mot att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter. Som vi angett tidigare kommer mottagna uppgifter i regel att omfattas av sekretess eller tystnadsplikt hos den mottagande skolan.

Vi gör mot denna bakgrund bedömningen att det inte krävs någon kompletterande reglering med anledning av den personuppgiftsbehandling i skolan som följer av våra förslag.

6.2.11 Slutlig proportionalitets- och nödvändighetsbedömning

Utredningens bedömning: Våra förslag är nödvändiga och proportionerliga och förenliga med det dataskyddsrättsliga regelverket.

Förslagen är nödvändiga

Som vi redogör för i avsnitt 6.2.7 innebär kravet på nödvändighet att det berättigade intresse som eftersträvas med behandlingen av personuppgifter inte rimligen ska kunna uppnås på ett lika effektivt sätt genom andra medel som är mindre ingripande i de registrerades grundläggande fri- och rättigheter.

Ett första led i bedömningen är således att avgöra om förslagen utgör en effektiv lösning på en konkret och tydliggjord problematik. Den grundläggande problematik som beskrivs i direktiven till vår utredning är att barn och unga socialiseras och rekryteras in i organiserad brottslighet och en kriminell livsstil. Som framhålls i direktivet är det viktigt att upptäcka och identifiera barn och unga som är i behov av stöd i ett tidigt skede och i detta arbete är socialtjänsten och skolan centrala aktörer (dir. 2023:120). Detta upprepas i regeringens strategi för det brottsförebyggande arbetet (skr. 2023/24:68). Som vi redovisat i kapitel 3 innebär brottsligheten en stor utmaning som fordrar insatser från många av samhällets aktörer. Det är ett mycket angeläget och viktigt samhällsintresse att det brottsförebyggande arbetet kan fungera effektivt och ändamålsenligt. Skolans roll i det brottsförebyggande arbetet är, enligt vår bedömning, främst att bidra med de åtgärder och insatser som ligger inom skolans kärnuppdrag. Lyckas skolan med sitt grunduppdrag har det potential att vara en central del i samhällets brottsförebyggande arbete. Det är därför ett angeläget intresse att skolan får tillgång till den information som behövs för att adekvata åtgärder och insatser ska kunna sättas in.

Vår kartläggning har bekräftat att det bland yrkesverksamma inom skolan finns ett relativt stort upplevt behov av mer information för att kunna bidra med skolans insatser i det brottsförebyggande arbetet, såväl från socialtjänsten som från brottsbekämpande myndigheter. Även yrkesverksamma inom socialtjänsten har uttryckt ett behov av att kunna lämna mer information till skolan. Vår analys visar också att de nuvarande rättsliga möjligheterna att dela information mellan aktörerna är för begränsade för att möjliggöra ett ändamålsenligt informationsutbyte inom det brottsförebyggande arbetet.

Det är således vår bedömning att våra förslag svarar mot ett angeläget behov av utökade rättsliga förutsättningar för informationsdelning i brottsförebyggande samverkan. Det finns enligt vår bedömning fog för slutsatsen att våra förslag kommer att bidra till en effektivare samverkan. Även om en framgångsrik brottsförebyggande samverkan också förutsätter en mängd andra åtgärder – som ligger utanför ramen för denna utrednings uppdrag – är det således också vår bedömning att våra förslag är nödvändiga för att arbeta med den grundläggande problematik kring kriminalitet som föranlett denna utredning.

Förslagen är proportionerliga

Som angetts tidigare i avsnitt 6.2.7 innebär kravet på proportionalitet som utgångspunkt att skälen för åtgärden väger tyngre än det intrång som den innebär för den enskilde och att integritetsintrånget ska begränsas till det som är absolut nödvändigt för det eftersträvade målet.

Vi har tidigare redovisat de integritetsrisker som följer av våra förslag, och de skyddsåtgärder som i viss mån minskar integritetsriskerna. I den slutliga proportionalitetsavvägningen måste det prövas om det integritetsintrång som följer av förslagen är motiverat av det eftersträvade målet, om det finns alternativa – mindre ingripande åtgärder – som skulle kunna uppnå samma syfte, eller om det behövs ytterligare skyddsåtgärder för att garantera proportionaliteten.

Intresset av ett effektivt brottsförebyggande arbete måste anses ytterst angeläget, i synnerhet när det handlar om unga personer som riskerar en destruktiv utveckling. Det finns följaktligen enligt

vår bedömning som utgångspunkt för slutsatsen att vissa integritetsintrång är godtagbara om de leder till att samhällets brottsförebyggande arbete förbättras.

Informationsdelning hindras av sekretesslagstiftningen eftersom sekretess gäller mellan de aktörer som förväntas samverka i det brottsförebyggande arbetet. Denna problematik kan alltså inte hanteras på annat sätt än genom bestämmelser som tillåter att annars sekretessbelagd information lämnas ut. Det finns inga alternativa sätt att möjliggöra informationsdelning som undviker detta integritetsintrång.

Våra bestämmelser är utformade utifrån en avvägning mellan intresset att värna enskildas integritet och intresset av att möjliggöra brottsförebyggande samverkan som inbegriper skolan. Detta är naturligtvis en svår avvägning att göra. Det är av vikt att bestämmelserna är tillräckligt flexibla för att möjliggöra ett ändamålsenligt uppgiftsutbyte i den enskilda situationen. Samtidigt är det ett starkt intresse att det informationsutbyte som möjliggörs ska vara förutsebart och att endast information som motsvarar ett verkligt behov i skolans verksamhet ska lämnas över.

Som vi redovisar i avsnitt 6.2.4 finns det skyddsåtgärder som begränsar det integritetsintrång som följer av ett uppgiftsutbyte enligt våra bestämmelser. Bestämmelserna är vidare utformade med hänsyn tagen till kraven på tydlighet, precision och förutsebarhet, se avsnitt 6.2.5. Vi har valt att föreslå sekretessbrytande bestämmelser med ett avgränsat och specifikt tillämpningsområde i stället för bredare uppgiftsskyldigheter som skulle innebära ett mer påtagligt integritetsintrång.

Det är sammantaget vår bedömning att bestämmelserna uppfyller kraven på nödvändighet och proportionalitet och att förslagen är förenliga med de dataskyddsrättsliga regler som gäller.

7 Socialtjänstens och SiS informationsbehov

I föregående kapitel analyserar vi skolans behov av uppgifter om enskilda i brottsförebyggande syfte inom ramen för skolans författningsreglerade uppdrag och föreslår åtgärder för att förbättra möjligheterna för skolan att få del av uppgifter från socialtjänsten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen.

I det här kapitlet behandlar vi det informationsbehov som kan finnas hos socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse (SiS) för att förebygga eller förhindra brott inom ramen för deras respektive författningsreglerade uppdrag. Vi lämnar förslag på bestämmelser som dels utökar möjligheterna för socialtjänsten och SiS att få uppgifter från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket, dels utökar möjligheterna för socialtjänsten att få uppgifter om enskilda från skolor. Som vi angett i kapitel 3 syftar vi på kommunala myndigheter inom socialtjänsten, när vi använder begreppet socialtjänst. När vi avser SiS anges det uttryckligen i texten.

7.1 Bedömningar och förslag

7.1.1 Det behövs förbättrade möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten och SiS

Utredningens bedömning: Det behövs förbättrade möjligheter för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att i brottsförebyggande syfte lämna ut uppgifter om enskilda till kommunala myndigheter inom socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse.

Det behövs förbättrade möjligheter för skolan att i brottsförebyggande syfte lämna ut uppgifter om enskilda till kommunala myndigheter inom socialtjänsten.

Det finns inte skäl att begränsa möjligheterna att lämna ut uppgifter till enskilda som är över 18 år.

Möjligheterna för Polismyndigheten att lämna uppgifter till socialtjänsten behöver förbättras

Av vår kartläggning i kapitel 5 framgår att socialtjänsten ofta har behov av uppgifter från externa aktörer i syfte att upptäcka individer som behöver stöd och hjälp. Detta gäller inte minst unga som riskerar en ogynnsam utveckling med anledning av en problematik som rör brottslighet. Skyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453, SoL) att anmäla oro vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa är en central förutsättning för socialtjänstens verksamhet, och ett viktigt verktyg för att möjliggöra informationsdelning från bland annat brottsbekämpande myndigheter och skolor till socialtjänsten.

Det finns inte skäl att inom ramen för denna utredning lämna några förslag om vilka brottsbekämpande myndigheter som framgent bör omfattas av anmälningsskyldigheten. Denna fråga har redan behandlats i departementspromemorian *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga brott och stärka skyddet för barn* (Ds 2023:15). I den promemorian föreslås förändringar som innebär att bland annat Tullverket ska omfattas av anmälningsskyldigheten. Det har under vår kartläggning framförts uppfattningen att vissa aktörer inte anmäler i den utsträckning som de borde, eller att anmälningar sker i ett för sent skede. Något rättsligt hinder mot den informationsöverföring som krävs för att socialtjänsten ska kunna utföra sitt uppdrag beträffande barn som far eller riskerar att fara illa föreligger emellertid enligt vår bedömning inte.

Det finns emellertid skäl att särskilt belysa möjligheterna att dela information kring enskilda som är över 18 år. Även vuxna individer som har fyllt 18 men inte 20 år kan bli föremål för tvångsvård enligt 3 § lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) eller insats i form av särskilt kvalificerad kontaktperson enligt 3 kap. 6 b § SoL. Det bör i detta sammanhang erinras

om att det särskilda ansvaret som socialnämnden har för barn och unga enligt 5 kap. 1 § SoL inte är begränsat till enskilda under 18 år. Det finns ingen definition av begreppet unga. Det har uttalats att någon fast åldersgräns uppåt inte bör anges när det gäller allmänt förebyggande och stödjande arbete (prop. 1979/80:1 s. 254).

När det gäller individer som är 21 år eller äldre har socialtjänsten visserligen endast begränsade möjligheter att genomföra insatser mot den enskildes vilja. Kommunernas ansvar för den enskilde, enligt 2 kap. 1 § SoL, gäller dock oberoende av den enskildes ålder. Att försöka motivera en vuxen individ som är 21 år eller äldre och som har behov av skydd och stöd till att ta emot hjälp är också en del av socialtjänstens uppdrag (jfr prop. 2019/20:123 s. 15). I detta sammanhang bör också påpekas socialtjänstens särskilda ansvar för bland annat missbrukare (5 kap 9 § SoL), brottsoffer (5 kap. 11 § SoL) och våldsutövare (5 kap. 11 a § SoL).

I lagrådsremissen *Ett stärkt brottsförebyggande ansvar för socialnämnden* föreslås vidare ett brottsförebyggande ansvar för socialtjänsten som inte är begränsat till barn och unga. Det uttalas därvid att även om många av socialtjänstens insatser, såväl generellt som inom det brottsförebyggande området, riktas till barn och unga, kan vuxna personer också vara i behov av brottsförebyggande insatser från socialtjänsten. Det gäller framför allt unga vuxna men kan även gälla andra vuxna.

I praktiken bedrivs också viktiga brottsförebyggande samverkansprojekt mellan socialtjänsten och Polismyndigheten som inte enbart är inriktade på barn och unga. Exempelvis kan nämnas Gruppvåldsintervention (GVI) som är en strategi för att reducera våld i kriminella miljöer, i en specifik stad eller stadsdel, och bygger på samverkan mellan polis, kommun, kriminalvård och lokalsamhälle. En uppmärksammas sådan intervention är det så kallade Sluta skjut-projektet i Malmö. Strategin bygger på det som kallas "focused deterrence" och har ett gruppfokus. En central utgångspunkt för strategin är att majoriteten av allt grovt våld i ett samhälle kan kopplas till ett fåtal individer. För att minska våldet ska samhället rikta sina resurser mot dessa individer och de grupper som de tillhör. Genom det särskilda fokuset på hela grupper påverkas normer och framför allt grupp dynamiken på ett sådant sätt att konflikter kan lösas på annat sätt än genom användandet av grovt våld (Brå 2024c). Ett annat exempel är arbetet inom projektet Trefas

i Stockholm. Trefas har många likheter med GVI, exempelvis en utökad samverkan mellan polis, socialtjänst och kriminalvård och ett gemensamt syfte att minska skjutvapenvåldet, men tillämpar ett större individfokus för att fungera i en miljö där målgruppen saknar sociala band till lokalsamhället, ingår i löst sammansatta kriminella nätverk utan intern lojalitet och som saknar långsiktiga mål (Kvillemo m. fl. 2023).

En viktig del av socialtjänstens brottsförebyggande arbete med vuxna individer är arbetet för att stödja avhoppare. Vid detta arbete är samverkan med polisen ofta centralt. Det har också uttalats att potentiella avhoppare kan identifieras genom uppsökande arbete och att Trefas och GVI är metoder som används i detta syfte (Kunskapsguiden 2024d).

För enskilda som är över 18 år är anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL inte tillämplig. Detta innebär att brottsbekämpande myndigheter måste stödja sig på andra sekretessbrytande bestämmelser för att lämna ut information kring unga personer över 18 år som socialtjänsten kan ha anledning att uppmärksamma. Generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL beskrivs som det huvudsakliga stödet för nödvändigt uppgiftslämnande inom GVI och Trefas (Starke & Larsson 2023 samt Kvillemo m.fl. 2023).

Vi har redovisat de invändningar som kan göras mot att stödja ett mer återkommande uppgiftsutbyte på en tillämpning av generalklausulen. Ofta torde den intresseavvägning som ska göras leda till att uppgifter lämnas ut. En tillämpning av generalklausulen kan emellertid medföra svåra intresseavvägningar i det enskilda fallet. Det finns risk för såväl onödigt restriktiva som alltför extensiva tillämpningar av bestämmelsen. Det finns också en risk för olikheter i tillämpningen. Generalklausulens syfte är vidare att utgöra en ventil för det fall ett utbyte av uppgifter uppenbart behöver ske och lagstiftaren inte har förutsett situationen. Ett rutinmässigt uppgiftsutbyte ska i regel vara författningsreglerat (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 327).

Problematiken kring att tillämpa generalklausulen inom det brottsförebyggande arbetet var en bidragande orsak till att en särskild bestämmelse infördes som reglerar möjligheterna för Polismyndigheten att lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess enligt 35 kap. 1 § OSL till kommunala myndigheter inom socialtjänsten i syfte att förebygga viss terroristbrottslighet, i 35 kap.

10 c § OSL (prop. 2019/20:123 s. 16). Vi bedömer att det finns skäl att utvidga Polismyndighetens möjligheter att lämna uppgifter som omfattas av sekretess till skydd för enskilda till socialtjänsten för att bättre motsvara behovet för brottsbekämpande myndigheter att lämna uppgifter om enskilda individer till socialtjänsten. En sådan utvidgning bedöms svara mot det behov som uttryckts i vår enkätundersökning, där 58 procent av de svarande anger att de i ganska eller mycket liten utsträckning, alternativt inte alls, har tillräckliga möjligheter att utbyta uppgifter med Polismyndigheten, i fall där en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL inte har inletts.

Ett syfte med 35 kap. 10 c § OSL är att Polismyndigheten ska kunna lämna ut uppgifter kring en individ som Polismyndigheten ser att det finns anledning för socialtjänsten att intressera sig för. Det kan till exempel vara en person som har många kontakter med andra personer som misstänks för rekrytering till terrorism eller uppehåller sig på en viss plats med koppling till terrorism. Det är en förutsättning för uppgiftslämnande att den kommunala myndigheten inom socialtjänsten kan antas ha behov av uppgiften inom ramen för sin ordinarie verksamhet (prop. 2019/20:123 s. 52).

Arbetet för att förebygga terroristbrottslighet är ett mycket viktigt intresse. Detta bör dock även gälla för annan brottslighet. Regeringen har uttalat att det är oacceptabelt att bristande förutsättningar att dela information kan bidra till att brott begås och att barn och unga involveras i kriminalitet. Det behövs dock en väl avvägd balans mellan den enskildes integritet och möjligheterna att utbyta information (skr. 2023/24:68). Att det finns en möjlighet för Polismyndigheten att lämna information till socialtjänsten i situationer då socialtjänsten kan antas bidra till att förebygga brottslighet framstår som angeläget. Regleringen bör därför ändras för att möjliggöra för Polismyndigheten att lämna ut information till socialtjänsten, även när det handlar om att förebygga annan brottslig verksamhet.

Möjligheterna för Polismyndigheten att lämna information till SiS behöver förbättras

Det resonemang som förs ovan gäller främst kommunala myndigheter inom socialtjänsten. Som framgår av vår kartläggning, som redovisas i kapitel 5, har SiS framfört ett behov av att i större ut-

sträckning än vad som sker eller medges i dag, få vissa uppgifter från Polismyndigheten. Det informationsbehov som SiS uttrycker är i många avseenden distinkt skilt från det behov som kan finnas hos socialtjänsten. SiS har pekat på ett behov av uppgifter som i stor utsträckning rör säkerheten för de barn och unga som är placerade vid de särskilda ungdomshem som SiS ansvarar för enligt 1 § förordningen (2007:1132) med instruktion för SiS. Myndigheten har specifikt påpekat ett behov av uppgifter om enskilda som rör kopplingar till kriminella grupperingar, tidigare hot- och våldsincider och aktuella hotbilder. Uppgifterna behövs enligt SiS dels för att kunna placera barn och ungdomar tryggt och säkert, dels i skolverksamheten. I SiS skola kan dessa uppgifter användas för att säkerställa att inte elever från rivaliserande gäng placeras i samma klass.

SiS arbete för att säkerställa att placeringarna är säkra och trygga för alla placerade och för personalen kan alltså innebära ett särskilt informationsbehov och ett behov av specifika uppgifter kring hotbilder, gängtillhörigheter och liknande.

SiS har till oss anført att uppgifter från brottsbekämpande myndigheter lämnas till verksamheten med stöd av generalklausulen (SiS 2024b). Av de skäl vi redogjort för ovan framstår detta dock inte som en ändamålsenlig lösning för det aktuella informationsbehovet. Vi bedömer därför även att Polismyndighetens möjligheter att lämna uppgifter till SiS bör förbättras.

Säkerhetspolisens möjligheter att lämna information behöver också förbättras

Vi bedömer att Säkerhetspolisen också är en brottsbekämpande myndighet som behöver förbättrade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten och SiS. Säkerhetspolisens önskemål om att omfattas av en sådan utökad möjlighet framgår i avsnitt 5.1.13.

Det finns relativt goda möjligheter för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att utbyta uppgifter som omfattas av sekretess. Av 35 kap. 10 a § OSL framgår att sekretessen enligt 35 kap. 1 § OSL inte hindrar att uppgift om en enskild lämnas mellan Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, om den mottagande myndigheten behöver uppgiften i sin brottsbekämpande verksamhet. När det gäller bestämmelserna i 18 kap. 1 och 2 §§ OSL till skydd för

intresset att förebygga och förhindra brott är utgångspunkten att uppgifter som omfattas av sekretess enligt dessa bestämmelser normalt kan utväxlas mellan myndigheterna. Detta gäller även övriga bestämmelser i 18 kap. OSL. Det är dock den utlämnande myndigheten som ska avgöra om en uppgift kan lämnas ut (prop. 2013/14:110 s. 513).

Mot bakgrund av detta kan det argumenteras för att Säkerhetspolisen inte har behov av en utökad möjlighet att lämna uppgifter till de aktuella aktörerna, eftersom Säkerhetspolisen via Polismyndigheten kan uppnå samma syfte. Vi menar dock att det finns ett behov för Säkerhetspolisen att omfattas av möjligheten att lämna uppgifter direkt till socialtjänsten och SiS. En sådan möjlighet kan bidra till en minskad uppgiftsspridning eftersom Säkerhetspolisen inte behöver gå via Polismyndigheten för att nå ut till relevant aktör med uppgifter. Det kan också förekomma situationer av brådskande karaktär, åtminstone i förhållande till SiS. Det kan då vara betydelsefullt att Säkerhetspolisen inte är hänvisad till att lämna uppgifter via Polismyndigheten.

Även Tullverkets möjligheter att lämna information behöver förbättras

Vi bedömer att även Tullverket behöver förbättrade möjligheter att lämna information till socialtjänsten och SiS.

Tullverket har uttryckt ett behov av att i samma utsträckning som Polismyndigheten kunna lämna uppgifter om enskilda till socialtjänsten och SiS i brottsförebyggande syfte, se avsnitt 5.1.14.

För Tullverkets del gör sig i stort sett samma överväganden gällande som för Polismyndigheten. Även Tullverket är i huvudsak hänvisat till generalklausulen vid utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Tullverket är visserligen inte involverad i samverkan med socialtjänsten i samma omfattning som Polismyndigheten. Men eftersom det står klart att Tullverket i sin verksamhet träffar på individer som kan ha behov av samhällets stöd och hjälp så är det viktigt att det finns tydliga rättsliga förutsättningar för myndigheten att lämna ut uppgifter om enskilda till socialtjänsten, eller vid behov SiS. Vi bedömer därför att Tullverket ska omfattas av den förändring av 35 kap. 10 c § OSL som vi föreslår.

Det bör också påpekas att det inte framgår tydligt att Tullverket omfattas av skyldigheten att anmäla oro för barn enligt 14 kap. 1 § SoL. Det har i Ds 2023:15 lämnats förslag om att Tullverket ska omfattas av den skyldigheten, vilket också välkomnats av myndigheten då den gjort bedömningen att den i dagsläget inte omfattas. Osäkerheten kring om Tullverket omfattas av skyldigheten att anmäla oro för barn innebär att den sekretessbrytande bestämmelse vi föreslår nedan kan anses ha relevans även när det är fråga om uppgifter som rör barn, åtminstone innan en eventuell ändring av 14 kap. 1 § SoL har trätt i kraft.

Det är inte nödvändigt att ändra sekretesslagstiftningen för andra brottsbekämpande myndigheter

Vi har i uppdrag att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter. Det framgår inte närmare av direktiven vilka myndigheter som anses vara brottsbekämpande. Direktiven hänvisar till sekretessbestämmelsen i 35 kap. 1 § första stycket 1 och 4 OSL. Den bestämmelsen syftar på verksamhet som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen. Även Ekobrottsmyndigheten, som är en åklagarmyndighet med ett utökat uppdrag, kan nämnas i sammanhanget. Det står klart att den brottsbekämpande myndighet som är mest synlig på lokal nivå är Polismyndigheten. Det är regelmässigt Polismyndigheten som deltar i eventuell samverkan kring individer. Det torde också ofta vara Polismyndigheten som lämnar ut uppgifter till andra aktörer i det brottsförebyggande arbetet. Vi har ovan bedömt att även Säkerhetspolisen och Tullverket ska omfattas av möjligheten att lämna uppgifter enligt 35 kap. 10 c § OSL.

Detta innebär inte att någon annan brottsbekämpande myndighet är förhindrad att lämna uppgifter till socialtjänsten. Vår bedömning är dock att ingen annan brottsbekämpande myndighet har ett tillräckligt påtagligt eller regelmässigt behov av annat författningsstöd för utlämnande än det som följer av exempelvis general-klausulen i 10 kap. 27 § OSL eller bestämmelsen om nödvändigt utlämnande i 10 kap. 2 § OSL.

Möjligheterna för skolan att lämna uppgifter till socialtjänsten behöver förbättras

Som framgår tidigare i avsnittet innebär anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL att det finns förutsättningar för skolan att lämna uppgifter till socialtjänsten när det är fråga om barn som far illa eller riskerar att fara illa. Många elever i skolan har dock fyllt 18 år och det kan finnas skäl för skolan att uppmärksamma socialtjänsten även på dessa individers behov av stöd och hjälp. Precis som vi anført ovan finns det invändningar mot att stödja ett återkommande uppgiftslämnande på generalklausulen. De resonemang som vi fört angående Polismyndighetens, Säkerhetspolisens och Tullverkets möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten gör sig gällande även för skolans del. Det finns därför skäl att införa en särskild reglering av skolans möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten. I sammanhanget kan också framhållas att i vår enkätundersökning svarar 65 procent av de svarande hos socialtjänsten att man i ganska eller mycket liten utsträckning, alternativt inte alls, har tillräckliga möjligheter att utbyta uppgifter med skolan, i de fall då en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL inte har inletts. Det kan därmed finnas ett behov av att förbättra möjligheten för skolan att lämna uppgifter om elever över 18 år till socialtjänsten.

Som vi återkommer till nedan kan det vidare uppstå situationer där ett utökat stöd för skolan att lämna uppgifter till socialtjänsten i brottsförebyggande syfte kan vara av betydelse även när det gäller barn. Det handlar då främst om situationer då den information skolan har inte är tillräckligt oroande för att motivera en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL, men där informationen ändå kan vara av betydelse för samverkan med socialtjänsten.

Det kan inte uteslutas att även SiS kan ha behov av uppgifter från skolan. Vi bedömer dock att det behovet främst gör sig gällande i samband med att en elev ska börja i SiS skola vid placering på SiS. Det informationsbehovet tillgodoses genom den uppgiftsskyldighet som vi föreslår i samband med skolbyten, se kapitel 6.

Förhållandet till anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL

Som framgått omfattas Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och skolan idag av skyldigheten att göra en orosanmälan vid kännedom eller misstanke om att ett barn far illa. Förslag har lämnats om att Tullverket också ska omfattas, se Ds 2023:15.

Anmälningsskyldigheten ger rättsliga förutsättningar att lämna annars sekretessbelagda uppgifter från de anmälningsskyldiga aktörerna till socialtjänsten, när det finns en oro för att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Anmälningsskyldigheten omfattar situationer då ett barn kan misstänkas fara illa på grund av en problematik kring kriminalitet. Skyldigheten är ovillkorlig och tröskeln för att lämna ut uppgifter bör vara låg. Även uppgifter som är svårbedömda eller obestyrkta ska anmälas, om de tyder på att ett barn kan vara i behov av stöd eller hjälp från socialnämndens sida. De som är anmälningsskyldiga enligt 14 kap. 1 § SoL är dessutom skyldiga att till socialnämnden lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och hjälp.

Behovet av författningsändringar som utökar möjligheterna att i brottsförebyggande syfte lämna ut uppgifter till socialtjänsten kring barn är därför begränsat. Det är som utgångspunkt svårt att identifiera fall där socialtjänsten kan antas ha behov av uppgifter rörande kriminalitet avseende barn, men där anmälningsskyldigheten inte är tillämplig.

Det kan mot denna bakgrund argumenteras för att utökade möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten bör avgränsas så att de endast omfattar uppgifter om enskilda som är över 18 år. En farhåga som har framförts till oss är att en möjlighet till uppgiftslämnande som materiellt överlappar anmälningsskyldigheten kan riskera att leda till otydlighet kring vilket regelverk som ska tillämpas.

Vår bedömning är emellertid att det – även med utgångspunkten att anmälningsskyldigheten bör vara det primära medlet för informationsöverlämning till socialtjänsten rörande barn – kan finnas fördelar med att en bredare möjlighet till uppgiftslämnande i brottsförebyggande syfte är åldersneutral.

Det kan inte uteslutas att det uppstår situationer där anmälningsskyldigheten inte bedöms vara tillämplig, samtidigt som det finns ett behov av att lämna ut uppgifter till socialtjänsten. Avsikten med

de förslag vi lägger fram i detta betänkande är att skapa flexibla möjligheter för skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter att utbyta uppgifter i samverkan.

Som framgår av vår kartläggning i avsnitt 5.1.18 har det exempelvis uttryckts ett behov av att kunna utbyta uppgifter om enskilda i syfte att identifiera individer som är i behov av individinriktad brottsförebyggande samverkan. Vår kartläggning ger vid handen att generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL i viss utsträckning tillämpas av skolor och Polismyndigheten i detta syfte. Det kan därvid vara fråga om uppgifter som inte i sig är så oroväckande att en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL är aktuell, men där den sammantagna bilden av aktörernas information talar för ett behov av stöd. En bredare möjlighet att utbyta information i brottsförebyggande syfte kan i detta sammanhang ha betydelse.

Vi gör därför bedömningen att utökade möjligheter att utbyta information bör vara åldersneutrala. Detta ligger också i linje med att den nuvarande regleringen i 35 kap. 10 c § OSL är åldersneutral, trots att det därigenom uppstår en överlappning med anmälnings-skyldigheten (se prop. 2019/20:123 s. 53). Enligt vår bedömning bör det inte uppstå några tillämpningssvårigheter. Det bör därvid påpekas att anmälnings-skyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL gäller oavsett om det för uppgifterna gäller sekretess eller inte, och oavsett vilken typ av sekretess som kan vara tillämplig på uppgifterna.

7.1.2 Det bör införas möjligheter att dela information, men inte uppgiftsskyldigheter

Utredningens bedömning: Det finns inte skäl att införa uppgiftsskyldigheter för brottsbekämpande myndigheter eller skolan i förhållande till kommunala myndigheter inom socialtjänsten eller Statens institutionsstyrelse. Informationsdelning bör i stället möjliggöras genom sekretessbrytande bestämmelser.

Vi har i avsnitt 6.1.2 redogjort för de generella utgångspunkter som finns när det handlar om att föreslå sekretessbrytande bestämmelser eller uppgiftsskyldigheter. De överväganden vi gjort där är i huvudsak relevanta även när det är fråga om uppgiftslämnande till socialtjänsten och SiS.

Det förtjänar dock att påpekas att vi inte anser att informationsdelning till socialtjänsten, utan den enskildes samtycke, ska präglas av lika stark återhållsamhet som i förhållande till skolan. Detta gäller inte minst mot bakgrund av socialtjänstens uppdrag och den starka sekretess som gäller för uppgifter där. Även när det gäller uppgiftslämnande till socialtjänsten utgör dock en uppgiftsskyldighet ett större intrång i den personliga integriteten och medför större risk för att onödigt information delas.

Vi bedömer att det inte heller finns tillräckliga skäl för att införa uppgiftsskyldigheter för brottsbekämpande myndigheter eller skolan i förhållande till socialtjänsten eller SiS. Ett utökat informationsutbyte ska i stället möjliggöras genom sekretessbrytande bestämmelser.

7.1.3 En sekretessbrytande bestämmelse för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket

Utredningens förslag: Tillämpningsområdet för 35 kap. 10 c § OSL bör utvidgas. Bestämmelsen ändras så att sekretessen enligt 35 kap. 1 § OSL inte hindrar att Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket lämnar uppgift om en enskild till en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller till Statens institutionsstyrelse om uppgiften kan antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Ett undantag bör avse sekretess enligt 35 kap. 1 § OSL

Undantaget bör liksom enligt nuvarande lydelse avse sekretessen enligt 35 kap. 1 § OSL.

En sedvanlig sekretessprövning måste således göras enligt 18 kap. 1 och 2 §§ OSL av om ett utlämnande riskerar att skada den egna verksamheten. Dessa bestämmelser tillämpas parallellt med den nu föreslagna bestämmelsen. Om utlämnandet bedöms skada den brottsbekämpande verksamheten, kan alltså inte ett utlämnande enligt bestämmelsen ske.

Bestämmelsen bör omfatta såväl socialtjänsten som SiS

Som framgått ovan gör vi bedömningen att både socialtjänsten och SiS har behov av fler uppgifter från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. Båda dessa verksamheter bör därför omfattas av bestämmelsen. Däremot bör exempelvis privata aktörer inom socialtjänsten, såsom ett HVB i privat regi, fortsatt inte omfattas.

Det kan i och för sig diskuteras om SiS bör omfattas av bestämmelsen. Vid beslut om vård enligt LVU är det socialnämnden som bestämmer hur vården av den unge ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårdtiden (11 § LVU). Socialnämnden kan då till exempel besluta att den unge ska vistas i SiS särskilda ungdomshem. Det kan invändas att information bör lämnas till socialtjänsten och inte direkt till SiS, eftersom socialnämnden bestämmer hur vården ska ske. SiS hanterar emellertid även unga som dömts till sluten ungdomsvård. Vid verkställighet av en sådan påföljd är det SiS som ansvarar, se 3 § lag (1998:603) om verkställighet av sluten ungdomsvård. Verkställigheten ska dock enligt samma bestämmelse planläggas och genomföras efter samråd med socialnämnden i den dömdes hemort. Det kan argumenteras för att information ska lämnas direkt till SiS i fall som avser verkställighet av sluten ungdomsvård, men att information i övriga fall ska gå via socialtjänsten, med tanke på vilken aktör som har ansvar i respektive situation. Det kan dock finnas anledning för exempelvis Polismyndigheten att lämna över information direkt till SiS även i andra fall än när det är fråga om verkställighet av sluten ungdomsvård. Som exempel kan nämnas information om placerade ungdomars tillhörighet till olika kriminella gäng, vilket kan vara av stor vikt för SiS att veta för att säkerställa trygga och säkra placeringar. Det kan också röra information som behöver förmedlas snabbt till SiS. Det kan då vara viktigt att information kan lämnas direkt till SiS, i stället för att förmedlas via socialtjänsten. Sammantaget bedömer vi att de aktuella brottsbekämpande myndigheterna bör ha möjlighet att lämna ut information till såväl socialtjänsten som till SiS. Det måste dock i det enskilda fallet noga övervägas om annars sekretessbelagd information ska lämnas ut till socialtjänsten, till SiS, eller till båda aktörerna.

Våra förslag påverkar inte befintlig reglering rörande samarbete och ansvarsförhållanden mellan SiS och andra delar av socialtjänsten.

Som exempel kan nämnas att SiS ansvarar för verkställigheten av slutna ungdomsvård, men att verkställigheten ska planläggas och genomföras efter samråd med socialnämnden i den dömdes hemort (3 § LSU). När det gäller barn och unga som är placerade vid SiS särskilda ungdomshem enligt ett beslut om vård enligt LVU, är det vidare socialnämnden som bestämmer hur vården av den unge ska ordnas och var han eller hon ska vistas under vårdtiden.

Informationsbehovet hos socialtjänsten och SiS kan se olika ut. Syftet med att lämna ut uppgifter till endera aktören är emellertid att förebygga brott. Det är en fördel om möjligheterna till informationsdelning till båda typerna av verksamhet regleras i samma bestämmelse, även om mottagarens verksamhet naturligtvis kommer att ha stor inverkan på bedömningen av vilken information som behövs och som därmed kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen.

Uppgiftslämnande får ske både på eget initiativ och på begäran

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket kommer att ha en möjlighet att lämna ut uppgifter enligt den föreslagna bestämmelsen. Den innebär dock inte någon skyldighet att lämna ut uppgifter på eget initiativ. Om socialtjänsten eller SiS begär ut uppgifter som enligt bestämmelsen får lämnas ut och uppgiftslämnandet inte skulle hindra arbetets behöriga gång kommer Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att vara skyldig att lämna ut uppgifterna enligt 6 kap. 5 § OSL. Det är den utlämnande myndigheten som ska pröva om det finns förutsättningar att lämna ut uppgifter med stöd av den föreslagna bestämmelsen. För att detta ska vara möjligt måste den myndighet som begär ut uppgiften lämna tillräcklig information för att en sådan prövning ska kunna göras.

Uppgiften ska kunna antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet

Ett uppgiftslämnande från brottsbekämpande myndigheter till socialtjänsten inom ramen för ett brottsförebyggande arbete bör ha till syfte att möjliggöra socialtjänstens arbete med att ge den enskilde stöd och hjälp. På så sätt kan brott förebyggas inom ramen för socialtjänstens författningsreglerade uppdrag. Denna utgångspunkt

gäller redan i dag för tillämpningen av bestämmelsen i 35 kap. 10 c § OSL.

I den befintliga bestämmelsen anges att uppgiftslämnandet ska kunna antas bidra till att *förebygga* vissa typer av brott. När det gäller uppgiftslämnandet från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket till SiS har detta till syfte att möjliggöra SiS arbete med bland annat trygga och säkra placeringar för de barn och unga som vistas vid de särskilda ungdomshemmen. Även SiS arbetar brottsförebyggande med dessa individer. SiS behov av att få uppgifter från brottsbekämpande myndigheter handlar dock också om möjligheten att genomföra riskbedömningar och därigenom upprätthålla en trygg miljö vid de särskilda ungdomshemmen. SiS verksamhet vid de särskilda ungdomshemmen, när det till exempel gäller att hantera barn och unga som tillhör rivaliserande kriminella grupperingar, kan sägas innefatta ett arbete som även handlar om att förhindra brott. För att det inte ska råda någon tveksamhet huruvida ett uppgiftslämnande även kan avse uppgifter som är av betydelse för detta arbete, är det lämpligt att *förhindra* läggs till i bestämmelsen.

Som vi återkommer till nedan förutsätts att mottagaren kan antas ha behov av uppgiften i sin författningsreglerade verksamhet för att ett utlämnande ska ske. Socialtjänsten har främst ett förebyggande uppdrag. Det torde därmed vara sällan som dessa myndigheter kan antas ha behov av uppgifter i syfte att förhindra brott. Att begreppet förhindra läggs till i bestämmelsen får därmed begränsad betydelse i fråga om vilka uppgifter som kan lämnas ut till socialtjänsten. Begreppet får i stället störst betydelse när det gäller uppgiftslämnande till SiS.

Kravet på att uppgiften ska kunna antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet innebär dels att det måste bedömas att det föreligger en risk för brottslig verksamhet, dels att uppgiftslämnandet kan ha betydelse för att förebygga eller förhindra detta.

Bestämmelsen kan villkoras antingen av att uppgifterna ska lämnas i ett visst syfte, eller av att uppgifterna ska kunna antas bidra till att förebygga eller förhindra brott. I dagsläget gäller att Polismyndigheten ska bedöma om uppgiften kan antas bidra till att förebygga i bestämmelsen angiven brottslighet. Vi har övervägt om bedömningen i stället ska ta sikte på i vilket syfte uppgiften lämnas. Det kan argumenteras för att en sådan formulering är enklare att tillämpa. Det

har emellertid inte av vår kartläggning framkommit att Polismyndigheten upplever svårigheter att bedöma vilka uppgifter som kan antas behövas för att brott ska förebyggas vid tillämpning av den nuvarande lydelsen. Det är också en rimlig utgångspunkt att även Säkerhetspolisen och Tullverket har goda möjligheter att bedöma detta. Vi ser därför inte skäl att ändra bestämmelsen i detta avseende.

Bestämmelsen bör i stora delar tolkas på samma sätt som den nuvarande lydelsen. I förarbetena anges att det är Polismyndigheten som ytterst avgör om uppgiften kan antas bidra till att förebygga aktuell brottslighet. Det krävs inte att uppgiften isolerad kan antas leda till att förebygga brottsligheten, utan det är tillräckligt att den tillsammans med andra omständigheter kan antas bidra till önskad effekt (prop. 2019/20:123 s. 53).

Som vi redogjort för tidigare är en utgångspunkt för alla våra bedömningar att ett utlämnande av information endast ska göras när det finns ett tydligt behov av uppgiften hos den mottagande aktören som härrör ur aktörens författningsreglerade uppdrag.

Det måste följaktligen finnas ett behov av uppgiften inom socialtjänstens eller SiS verksamhet. I förarbetena till 35 kap. 10 c § OSL uttalades att prövningen av den kommunala myndighetens behov av uppgiften kommer att ingå som ett led i prövningen av om uppgiften kan antas bidra till att förebygga angiven brottslighet och att det därför inte behöver anges särskilt i bestämmelsen att prövningen ska göras (prop. 2019/20:123 s. 22).

På motsvarande sätt förutsätts således enligt den utvidgning av bestämmelsen vi föreslår att bedömningen att en uppgift kan antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet innefattar en prövning av mottagarens behov av uppgiften. Denna prövning kan i praktiken vara svår. Kravet på att det ska kunna antas att uppgiften bidrar till att förebygga brott är följaktligen lågt ställt. Detta innebär en risk för att uppgifter delas som inte leder till någon åtgärd från mottagaren. Åtgärder bör i så stor utsträckning som möjligt vidtas för att minska risken, till exempel genom inledande kontakter mellan myndigheterna i syfte att klargöra vilket behov socialtjänsten eller SiS har av uppgiften. Ytterst måste emellertid risken vägas mot intresset av ett ändamålsenligt informationsutbyte för det brottsförebyggande arbetet. Enligt vår bedömning framstår detta intresse som tillräckligt angeläget för att väga upp den risk för onödig informationsöverföring som trots allt föreligger.

Bestämmelsen bör till skillnad från den nuvarande lydelsen inte vara begränsad till uppgifter som kan antas vara av betydelse för att förebygga eller förhindra brottslighet av visst slag. Den bör inte heller vara begränsad till brottslighet av visst allvar. Det ska i stället anges att uppgiften ska kunna antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet. På motsvarande sätt som när det gäller skolan (se avsnitt 6.1.3) kan det ofta finnas skäl för socialtjänsten att vidta åtgärder i situationer där någon konkret brottsmisstanke inte föreligger. I regel är det ett angeläget intresse att insatser sätts in i ett så tidigt skede som möjligt. Att socialtjänsten ska ha anledning att agera innebär emellertid en avgränsning såtillvida att det knappast finns anledning för socialtjänsten att vidta någon åtgärd om fråga endast är om ett enstaka fall av lindrig brottslighet.

Vissa typer av uppgifter kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen

I förarbetena till nuvarande bestämmelse anges att uppgifter som kan lämnas ut exempelvis kan vara uppgifter som avser en individ som Polismyndigheten ser att det finns anledning för de kommunala myndigheterna inom socialtjänsten att intressera sig för eftersom denne till exempel har många kontakter med andra personer som misstänks för rekrytering till terrorism eller uppehåller sig på en viss plats med koppling till terrorism (prop. 2019/20:123 s. 52). Det uttalas vidare att bestämmelsen syftar till att möjliggöra för Polismyndigheten att uppmärksamma socialtjänsten på individer som kan behöva stöd och hjälp för att de riskerar att involveras i eller redan är involverade i en våldsbejakande extremistisk rörelse och behöver hjälp att lämna den (ibid. s. 15). Med den utvidgning av bestämmelsen vi föreslår kommer Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att ha möjligheter att lämna ut motsvarande uppgifter om personer som exempelvis har kontakt med andra personer med koppling till gängkriminalitet eller som behöver stöd och hjälp att lämna en kriminell gruppering. Ett exempel kan vara att Polismyndigheten har information om en enskild som talar för att det kan finnas förutsättningar att motivera denne att ta hjälp av socialtjänstens avhopparverksamhet.

Även andra typer av uppgifter kan leda till bedömningen att det finns skäl för socialtjänsten att intressera sig för en individ. Det kan

till exempel vara uppgifter om att en individ brukar narkotika, utan att situationen är sådan att uppgiftsskyldigheten enligt 6 § lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall är tillämplig.

Det är inte möjligt att närmare i författningstext ange vilka uppgifter som kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen. Liksom enligt nuvarande lydelse är det den utlämnande myndigheten som ytterst avgör om uppgiften kan antas bidra till att förebygga aktuell brottslighet.

Bestämmelsen omfattar inte endast uppgifter om den enskilda individen, utan även uppgifter om den enskildes närstående eller kamratkrets kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen.

Informationslämning till SiS med stöd av bestämmelsen omfattar sådana uppgifter som SiS har anledning att behandla inom ramen för sitt uppdrag att genomföra trygga och säkra placeringar för barn och ungdomar på de särskilda ungdomshemmen. Detta kan innebära ett behov av andra uppgifter än de som behövs inom socialtjänstens verksamhet. För säkerhetsarbetet kan det vara nödvändigt att ha kännedom om uppgifter om hotbilder, tillhörighet till kriminella gäng, tidigare våldsincidenter och liknande förhållanden. Även uppgifter om individens närstående eller om missbruk och psykisk ohälsa kan vara av betydelse för SiS möjligheter att göra trygga och säkra placeringar.

Även vid uppgiftslämnande till SiS ger bestämmelsen ett utrymme för Polismyndigheten att i det enskilda fallet avgöra vilka uppgifter som kan antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslighet.

Bestämmelsen är åldersneutral

Utlämnande av uppgifter enligt bestämmelsen kan omfatta såväl vuxna som barn. Som redovisats inledningsvis måste dock uppmärksammas att åtminstone Polismyndigheten och Säkerhetspolisen omfattas av skyldigheten att göra en så kallad orosanmälan till socialtjänsten enligt 14 kap. 1 § SoL, vilket utgör en sekretessbrytande uppgiftsskyldighet. Det kan alltså innebära att samma typ av uppgifter kan omfattas av såväl den uppgiftsskyldigheten som den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen om individen är under 18 år. Den föreslagna bestämmelsen innebär inte att skyldigheten att göra en orosanmälan påverkas i något avseende. I för-

hållande till socialtjänsten får bestämmelsen därmed störst betydelse när det är fråga om individer som är över 18 år. I förhållande till SiS får emellertid bestämmelsen betydelse oavsett den enskildes ålder, eftersom uppgifter om personer under 18 år kan lämnas direkt till SiS med stöd av bestämmelsen.

En intresseavvägning ska göras

Liksom enligt nuvarande lydelse ska det göras en intresseavvägning i varje enskilt fall rörande utlämning av en uppgift. Intresset av att uppgiften lämnas ska prövas mot det intresse som sekretessen ska skydda.

Intresseavvägningen tar sikte på proportionaliteten mellan värdet av att uppgiften tillförs socialtjänsten eller SiS och den skada som ett utlämnande kan medföra.

I vissa fall kan ett utlämnande bedömas olämpligt även om ett utlämnande i och för sig hade kunnat antas bidra till att förebygga brott. Det kan till exempel handla om uppgifter som är särskilt känsliga för den enskilde, samtidigt som socialtjänstens eller SiS behov av uppgiften är relativt begränsat. Hänsyn kan tas till om uppgiften har lämnats av en närstående till den enskilde och ett utlämnande skulle kunna utsätta den närstående för risker av inte obetydligt slag (jfr prop. 2019/20:123 s. 22).

Behovet av skydd för den brottsbekämpande verksamheten ingår inte i prövningen av om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Eftersom bestämmelsen inte innebär något undantag från sekretessen enligt 18 kap. OSL ska en sedvanlig sekretessprövning alltid göras enligt dessa bestämmelser innan ett utlämnande sker.

Prövningen liknar den prövning som ska göras inför ett utlämnande enligt generalklausulen, med den skillnaden att det inte krävs att intresset av att uppgiften lämnas *uppenbart* har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Det är tillräckligt att intresset av att lämna ut uppgiften bedöms ha företräde. Det innebär i praktiken att det finns ett större utrymme att lämna ut uppgifter än med stöd av generalklausulen.

7.1.4 En sekretessbrytande bestämmelse för skolan

Utredningens förslag: En sekretessbrytande bestämmelse förs in i 23 kap. OSL, som innebär att sekretessen enligt 23 kap. 2, 3 och, såvitt avser den kommunala vuxenutbildningen, 5 §§ OSL, inte hindrar att en uppgift om en enskild lämnas till en kommunal myndighet inom socialtjänsten om uppgiften kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Bestämmelsen innebär undantag från sekretessen enligt vissa bestämmelser

Syftet med bestämmelsen är att tillse att en skola har möjlighet att lämna uppgift till socialtjänsten om uppgiften kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet.

Bestämmelsen innebär att uppgifter kan lämnas utan hinder av den sekretess som gäller i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan (23 kap. 2 § OSL), den kommunala vuxenutbildningen (23 kap. 5 § OSL) samt fritidshemmet och sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen och som erbjuds i stället för fritidshem (23 kap. 3 § OSL).

Som vi redogjort för inledningsvis, se avsnitt 7.1.1, gäller anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL för skolor. Bestämmelsen har därmed störst betydelse för att kunna lämna ut uppgifter om elever som är över 18 år, för vilka anmälningsskyldigheten inte gäller. Elever över 18 år kan främst förekomma inom gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. I enlighet med vårt ställningstagande att de sekretessbrytande bestämmelserna bör vara åldersneutrala är bestämmelsen inte begränsad till dessa skolformer utan generellt tillämplig inom skolväsendet. Som vi återkommer till nedan kan det inte uteslutas att bestämmelsen i några fall har en självständig betydelse även för uppgifter om enskilda som är under 18 år.

Bestämmelsen innebär ett undantag för den sekretess till skydd för enskild som kan gälla enligt angivna bestämmelser. Någon avgränsning till att det ska vara fråga om uppgifter som rör elever vid skolan följer inte av bestämmelsen. Det finns således inte något hinder mot att lämna ut uppgifter som rör andra enskilda, till exempel uppgifter som rör ett äldre syskon till en elev vid skolan. I praktiken är det emellertid i regel uppgifter om elever som kan komma att omfattas av sekretess enligt 23 kap. 2, 3 och 5 §§ OSL. Det är därför främst för elever som den sekretessbrytande bestämmelsen kommer vara av betydelse.

Uppgiften ska kunna antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet

Ett uppgiftslämnande från skolan till socialtjänsten inom ramen för ett brottsförebyggande arbete bör ha till syfte att möjliggöra socialtjänstens arbete med att ge den enskilde stöd och hjälp. På så sätt kan brott förebyggas inom ramen för socialtjänstens författningsreglerade uppdrag. Kravet på att uppgiften ska kunna antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet innebär dels att det måste bedömas att det föreligger en risk för brottslig verksamhet, dels att uppgiftslämnandet kan ha betydelse för att förebygga detta. De överväganden som vi gjort i denna fråga i föregående avsnitt gör sig även gällande i den bestämmelse vi föreslår för skolan, varför vi hänvisar till dessa. Eftersom socialtjänsten främst har ett förebyggande uppdrag bedömer vi inte att bestämmelsen även behöver omfatta uppgiftslämnande i syfte att förhindra brottslig verksamhet.

Inte heller skolans uppgiftslämnande till socialtjänsten bör vara begränsat till uppgifter som kan antas vara av betydelse för att förebygga brottslighet av visst slag eller allvar. Det kan ofta finnas skäl för socialtjänsten att vidta åtgärder i situationer där någon konkret brottsmisstanke inte föreligger. I regel är det ett angeläget intresse att insatser sätts in i ett så tidigt skede som möjligt. Att socialtjänsten ska ha anledning att agera innebär emellertid att det måste vara fråga om uppgifter av visst allvar och konkretion.

Vissa typer av uppgifter bör kunna lämnas ut enligt bestämmelsen

Skolan kan ha tillgång till många uppgifter om elever som är av betydelse för socialtjänstens arbete. Exempel på uppgifter som kan vara aktuella är uppgifter om en elev som skolan ser att det finns anledning för socialtjänsten att intressera sig för eftersom denne till exempel har kontakt med personer med koppling till gängkriminalitet. Det kan också handla om uppgifter om problematisk frånvaro i kombination med en misstanke om att eleven begått brott eller befinner sig i riskzonen för att göra det. Ytterligare exempel är uppgifter om att en elev uppträtt narkotikapåverkad i skolmiljön. Det kan också handla om att eleven begått brott i anslutning till skolmiljön eller uppträtt hotfullt eller kränkande mot andra elever eller skolpersonal. Skolan kan också ha uppmärksammat att eleven umgås med personer som har anknytning till kriminella grupperingar eller att eleven uttryckt stöd för våldsbejakande ideologier eller våldsfascination. Det kan vidare vara fråga om att skolan uppmärksammat tecken på att eleven är utsatt för brott i något avseende. Att det ska vara fråga om en uppgift om en enskild hindrar inte att uppgifter om dennes närstående eller kamratkrets lämnas ut med stöd av bestämmelsen om det finns en koppling mellan den enskilde och den person vars uppgifter lämnas ut.

Uppgifter av det slag som redovisats bör – om eleven är under 18 år – föranleda en anmälan enligt 14 kap. 1 § SoL. Bestämmelsen möjliggör emellertid att motsvarande uppgifter också kan lämnas ut beträffande elever som är över 18 år.

Relevanta uppgifter kan framkomma inom olika delar av skolans elevstödjande verksamhet. Det kan till exempel vara uppgifter som framkommit i en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen eller inom ramen för en utredning om frånvaro enligt 7 kap. 19 a § skollagen. Det kan vidare vara uppgifter som framkommit inom ramen för en utredning med anledning av att eleven gjort sig skyldig till en allvarligare förseelse enligt 5 kap. 9 § skollagen.

Ibland kan det finnas behov av att lämna ut uppgifter om insatser eller åtgärder som skolan vidtagit för att dessa ska kunna samordnas med insatser som socialtjänsten kan vidta. Det kan till exempel handla om uppgifter i åtgärdsprogram, genomförda anpassningar eller liknande.

Som vi tidigare angett så är det viktigt att i första hand eftersträva att uppgifter lämnas ut i samförstånd med eleven. Det bör dock vara möjligt för skolan att, om inte samtycke till informationsdelning lämnas, lämna vissa uppgifter till socialtjänsten utan hinder av sekretess. Det bör i sammanhanget påpekas att ansträngningar för att få den enskildes samtycke och delaktighet i regel bör fortsätta, även om viss information har bedömts nödvändig att dela utan att samtycke erhållits. Det finns också anledning att framhålla att det är ett angeläget intresse att den enskilde informeras om att uppgifter som rör denne har lämnats ut, om ett utlämnande sker utan samtycke.

När det gäller kontakter med skolpsykolog eller kurator kan det finnas särskilda betänkligheter med en sekretessbrytande regel, motsvarande vad som gäller beträffande sekretessen i hälso- och sjukvården, se nedan. Det har emellertid i lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*, 26 september 2024, lämnats förslag om att skolan ska vara skyldig att lämna uppgifter till Polismyndigheten, om uppgiften kan antas behövas i den brottsbekämpande verksamheten. Uppgiftsskyldigheten omfattar även uppgifter som framkommer inom sådan elevhälsa som avser psykologisk och psykosocial insats. Det framstår inte som ändamålsenligt att skolans möjligheter att lämna uppgifter till socialtjänsten begränsas i större utsträckning, inte minst mot bakgrund av socialtjänstens uppdrag att lämna stöd och hjälp.

När det gäller uppgifter inom elevhälsans medicinska gren och som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess behöver särskilda överväganden göras vid prövningen av om sådan sekretess ska kunna brytas till förmån för det brottsförebyggande arbetet. Vårt uppdrag inbegriper inte hälso- och sjukvården. I ett antal sekretessbrytande bestämmelser har även hälso- och sjukvårdssekretessen undantagits från tillämpningsområdet. Bland annat omfattar inte generalklausulen den typen av sekretess. Hälso- och sjukvårdssekretessen är vidare undtagen från tillämpningsområdet för den uppgiftsskyldighet som föreslås i den aktuella lagrådsremissen *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen*. Även i betänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter - Behov och föreslagna förändringar* (SOU 2024:63) undantas, såvitt nu är relevant, hälso- och sjukvårdssekretessen från den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsens tillämpningsområde. Det har inte framkommit något särskilt behov för socialtjänsten att få del av uppgifter från

skolan som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess och som socialtjänsten inte i dag kan få del av. Vi föreslår därför inte att den sekretessbrytande bestämmelsen ska omfatta hälso- och sjukvårdssekretess.

Bestämmelsen är åldersneutral

Utlämnande av uppgifter enligt bestämmelsen kan omfatta såväl vuxna som barn. Som framgått ovan är emellertid de uppgifter som kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen i regel sådana som aktualiserar anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL. När det gäller enskilda under 18 år kan således uppgifter vara möjliga att lämna ut enligt den föreslagna bestämmelsen, samtidigt som uppgifterna omfattas av anmälningsskyldigheten.

Den föreslagna bestämmelsen innebär inte att skolans skyldighet att göra en orosanmälan inskränks eller förändras i något avseende. Eftersom skolor alltså redan är skyldiga att lämna ut uppgifterna till socialtjänsten blir den föreslagna bestämmelsen av begränsad betydelse när det gäller barn.

Som vi redogjort för ovan är emellertid vår generella bedömning att nya sekretessbrytande bestämmelser bör vara åldersneutrala. Det kan förekomma undantagsfall då det finns behov av att dela information, trots att situationen inte är så allvarlig att en orosanmälan är påkallad. Som vi redogjort för inledningsvis kan det till exempel vara fråga om ett informationsutbyte inom ramen för en strukturerad samverkan, där uppgifter om enskilda utbyts i ett preliminärt skede för att avgöra ett eventuellt behov av insatser. I en sådan situation är det enligt vår bedömning en fördel om skolor exempelvis kan lämna ut uppgifter om mindre allvarliga förseelser i skolmiljön som inte i sig föranlett skolan att göra en orosanmälan men som i kombination med upplysningar från Polismyndigheten kan tala för ett behov av insatser.

Trots att bestämmelsen primärt syftar till att möjliggöra uppgiftslämnande från skolan avseende enskilda som är över 18 år finns det därför enligt vår bedömning inte skäl att begränsa tillämpningsområdet till denna grupp. I enlighet med detta bör inte heller tillämpningsområdet begränsas till de skolformer som kan ha elever över 18 års ålder.

Uppgiftslämnande får ske både på eget initiativ och på begäran

Skolan kommer att ha en möjlighet att lämna ut uppgifter enligt den föreslagna bestämmelsen. Den innebär dock inte någon skyldighet att lämna ut uppgifter på eget initiativ. Om socialtjänsten begär ut uppgifter som enligt bestämmelsen får lämnas ut och uppgiftslämnandet inte skulle hindra arbetets behöriga gång kommer skolan att vara skyldig att lämna ut uppgifterna enligt 6 kap. 5 § OSL. Det är skolan som kommer att pröva om det finns förutsättningar att lämna ut uppgifter med stöd av den föreslagna bestämmelsen. För att detta ska vara möjligt måste den myndighet som begär ut uppgiften lämna tillräcklig information för att en sådan prövning ska kunna göras. Resonemanget om att socialtjänsten begär ut uppgifter enligt bestämmelsen, kan dock endast gälla för skolor med offentliga huvudmän. Det är svårt att göra några säkra uttalanden om vad som bör gälla i den situationen för en skola med enskild huvudman. Vi har inte funnit några vägledande uttalanden om ifall även 6 kap. 5 § OSL ska tillämpas analogt på det sättet. Det är dock ett rimligt antagande att det vore att föra den analoga tillämpningen av OSL för långt, när det är fråga om skolor med enskilda huvudmän. Det innebär att den enskilda skolenheten inte torde vara skyldig att lämna ut en uppgift som i och för sig får lämnas ut efter en prövning av vår föreslagna bestämmelse.

En intresseavvägning ska göras

Precis som för brottsbekämpande myndigheter bör det ligga på respektive utlämnande aktör att göra en noggrann intresseavvägning i varje enskilt fall rörande utlämning av en uppgift till socialtjänsten. Intresset av att uppgiften lämnas ska prövas mot det intresse som sekretessen ska skydda.

Intresseavvägningen bör ske på likartat sätt som brottsbekämpande myndigheters intresseavvägning, varför vi hänvisar till våra överväganden i den delen.

Skolan kommer att ha ett relativt stort utrymme att välja att inte lämna ut några uppgifter. Detta gäller särskilt om det är fråga om uppgifter som behandlas inom elevhälsan och som avser psykologiska, psykosociala eller specialpedagogiska insatser och förekommer hos skolpsykolog och skolkurator och sådan personal som utför

specialpedagogiska insatser. Omvänt bör det finnas större möjligheter att lämna ut uppgifter som framstår som mindre skyddsvärda. En annan aspekt kan vara brottslighetens allvar. Om det är fråga om grov brottslighet, till exempel organiserad sådan, kan det ge skolan större utrymme att lämna även känsligare uppgifter till socialtjänsten än om det är fråga om brottslighet som kan betecknas som mindre allvarlig, som till exempel enstaka fall av ringa stöld eller ringa skadegörelse.

Det behövs ingen särskild reglering för enskilda huvudmän

En stor andel av eleverna inom skolväsendet går i fristående skolor med enskilda huvudmän. Som vi redogjort för i avsnitt 4.8.2 så gäller inte bestämmelserna i OSL för dessa huvudmän, utan i stället finns en bestämmelse om tystnadsplikt i 29 kap. 14 § skollagen. Vid tolkningen av obehörighetsrekvisitet i den bestämmelsen har det dock ansetts naturligt att söka ledning i offentlighets- och sekretesslagstiftningen. Vår bedömning är att om en uppgift lämnas av personal vid en fristående skola i enlighet med en sekretessbrytande bestämmelse är detta inte ett obehörigt röjande av uppgiften (jfr bland annat prop. 1980/81:28 s. 23 och prop. 2017/18:147 s. 285).

Eftersom vi föreslår en sekretessbrytande bestämmelse är det därmed inte nödvändigt att också införa ett särskilt undantag från tystnadsplikten i 29 kap. 14 § skollagen.

7.1.5 Det behövs ingen kompletterande sekretessreglering för uppgifterna hos socialtjänsten och SiS

Utredningens bedömning: Det behövs ingen kompletterande sekretessreglering för de uppgifter som lämnas till kommunala myndigheter inom socialtjänsten eller Statens institutionsstyrelse från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket eller skolan.

Hos Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket gäller sekretess till skydd för den enskilde enligt 35 kap. 1 § OSL med ett omvänt skaderekvisit. Det är alltså fråga om ett starkt sekretessskydd och en presumtion för att sekretess gäller. Den sekretess i

utbildningsverksamhet som vi föreslår ska kunna brytas genom vår föreslagna bestämmelse är olika stark beroende på vilken typ av uppgift det är fråga om. För uppgift om enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats gäller sekretess med ett omvänt skaderekvisit (23 kap. 2 § första stycket OSL). För uppgift om enskilds personliga förhållanden i den särskilda elevstödande verksamheten i övrigt gäller sekretess med ett rakt skaderekvisit (23 kap. 2 § andra stycket OSL). Hos den kommunala vuxenutbildningen gäller sekretess för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen med ett omvänt skaderekvisit. I den elevvårdande verksamheten i övrigt gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden med ett rakt skaderekvisit (23 kap. 5 § första stycket OSL).

Hos socialtjänsten (SiS inkluderas i begreppet socialtjänst i OSL) gäller sekretess för uppgift om enskild enligt 26 kap. 1 § OSL med ett omvänt skaderekvisit. Sekretessen hos socialtjänsten kan beskrivas som särskilt stark eftersom det inte är möjligt för socialtjänsten att lämna ut uppgifter med stöd av generalklausulen. De uppgifter som lämnas till socialtjänsten från andra aktörer kommer att falla under tillämpningsområdet för 26 kap. 1 § OSL. Denna sekretess gäller generellt inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden.

Det finns därmed enligt vår bedömning ett tillräckligt skydd hos socialtjänsten, inklusive SiS, för de sekretessbelagda uppgifter som kan komma att lämnas ut med stöd av de bestämmelser vi föreslår. Något behov av kompletterande bestämmelser till skydd för uppgifterna föreligger inte.

SiS har framfört ett behov av att kunna hemlighålla uppgifter i förhållande till den enskilde själv. SiS behandlar i vissa fall uppgifter i den placerades personakt om hotbilda-bedömningar och säkerhetsbedömningar som kan avse kopplingar till ett visst kriminellt nätverk, eller uppgifter om att en placerad har påbörjat en avhopparesa. Det förekommer enligt SiS att placerade ungdomar pressas av andra personer att begära ut uppgifter ur sina egna personakter och sedan överlämna informationen till andra placerade eller utomstående (SiS 2024d). Eftersom sekretessen enligt 26 kap. 1 § OSL inte gäller i förhållande till den enskilde själv kan bestämmelsen inte åberopas

för att vägra ett utlämnande i sådana fall. SiS har framfört att det kan innebära fara för den placerade att få del av den typen av uppgifter.

Det bör dock poängteras att den bestämmelse vi föreslår bryter sekretess enligt 35 kap. 1 § OSL, som inte gäller i förhållande till den enskilde själv. Uppgifter som kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen är alltså inte sådana som hemlighålls för den enskilde hos de utlämnande myndigheterna.

Sekretess gentemot den enskilde kan förvisso samtidigt gälla enligt bland annat reglerna i 18 kap. OSL. Sådan sekretess kan också överföras till den mottagande myndigheten efter ett utlämnande, se avsnitt 4.9.3. Vårt förslag påverkar emellertid inte i vilken utsträckning uppgifter som skyddas av sekretess enligt 18 kap. OSL kan lämnas ut.

Frågan om att hemlighålla uppgifter i förhållande till den enskilde själv inom SiS verksamhet är uppenbarligen komplicerad och handlar inte främst om uppgiftsutbytet med andra myndigheter, utan om förutsättningarna för verksamheten som sådan. Det ligger utanför ramarna för denna utredning att ta ställning till huruvida SiS möjligheter i detta avseende bör utökas.

7.2 Integritetsfrågor

7.2.1 Våra förslag medför en utökad behandling av personuppgifter

Utredningens bedömning: Våra förslag om utökade möjligheter att lämna sekretessreglerad information om enskilda till kommunala myndigheter inom socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse medför en utökad behandling av personuppgifter.

Avsikten med våra förslag är att undanröja hinder mot att personuppgifter lämnas från skolan, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket till socialtjänsten respektive SiS, i brottsförebyggande syfte. På samma sätt som vi redogjort för beträffande skolor i avsnitt 6.2 är syftet med förslagen inte att socialtjänsten eller SiS ska få några nya uppdrag eller att dessa aktörer ska behandla uppgifter som annars vore främmande att behandla inom verksamheten.

Våra förslag utgår från den grundläggande bedömningen att socialtjänsten och SiS har kärnuppdrag som är betydelsefulla för det brottsförebyggande arbetet och att utökade möjligheter till informationsdelning bör syfta till att förbättra förutsättningarna för dessa myndigheter att utföra sina uppdrag i samverkan med andra aktörer.

Som vi redovisat i avsnitt 6.2.1 innebär ett utlämnande av uppgifter om enskilda i sig en personuppgiftsbehandling som – utöver utlämnandet som sådant, också nödvändiggör viss behandling av uppgifterna inför utlämnandet i form av exempelvis sammanställning och strukturering av uppgifterna. Sådan behandling görs redan inför utlämnanden med stöd av generalklausulen eller andra sekretessbrytande regler. Våra förslag innebär således att denna typ av personuppgiftsbehandling kommer att öka hos de aktörer som lämnar ut information. Ett ökat utlämnande av information till socialtjänsten och SiS medför vidare att den personuppgiftsbehandling som sker inom dessa verksamheter kommer att öka, när uppgifterna tas emot och behandlas vidare där.

Våra förslag medför således en i flera avseenden utökad behandling av personuppgifter såväl för de aktörer som lämnar ut information som för de mottagande myndigheterna. Det är däremot inte fråga om någon ny typ av personuppgiftsbehandling.

7.2.2 Integritetsrisker aktualiseras som en följd av våra förslag

Utredningens bedömning: Våra förslag innebär att olika typer av personuppgifter kommer att behandlas. Det är fråga om en i flera avseenden integritetskänslig personuppgiftsbehandling som i stor utsträckning rör barn. Behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse kommer att aktualiseras. Det finns således integritetsrisker med behandlingen.

Vi redogör i avsnitt 6.2.2 för några allmänna utgångspunkter för bedömningen av de integritetsrisker som sammanhänger med en viss personuppgiftsbehandling. Vi har i avsnitt 7.1.3 och 7.1.4 angett olika exempel på uppgifter som kan komma att lämnas ut med stöd av bestämmelserna. Den informationsdelning som möj-

liggörs aktualiserar flera integritetsrisker som redovisas närmare i det följande.

Känsliga personuppgifter

Det kan vara nödvändigt för skolan, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att lämna ut känsliga personuppgifter till socialtjänsten och SiS. Vad som definieras som en känslig personuppgift framgår av artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning, 2 kap. 11 § brottsdatalagen respektive 2 kap. 9 § Säkerhetspolisens datalag. Som framgår av vår redogörelse i kapitel 4 finns det stöd för behandling av känsliga personuppgifter i de dataskyddsrättsliga regler som gäller för skolan, socialtjänsten, SiS, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. Uppgifter som rör brottslig verksamhet och som lämnas till socialtjänsten eller SiS kan innefatta uppgifter som avslöjar en politisk åsikt eller en religiös övertygelse, till exempel om det är fråga om politiskt eller religiöst motiverad brottslighet. Uppgifter som rör sexualbrott kan innefatta uppgifter om en persons sexualliv eller sexuella läggning. Uppgifter om att en person begått eller utsatts för brott kan innefatta uppgifter om skador eller andra uppgifter som rör enskilda personers fysiska hälsa. Uppgifter om narkotikamissbruk kan innefatta uppgifter om psykisk eller fysisk hälsa.

Uppgifter om lagöverträdelser

Även uppgifter som avses i artikel 10 i EU:s dataskyddsförordning och som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott kommer att kunna lämnas över med stöd av bestämmelserna. Det är uppenbart att det ofta kommer vara relevant att lämna över uppgifter om en persons tidigare brottslighet eller uppgifter som innebär att en person misstänks ägna sig åt brottslig verksamhet.

Uppgifter om barn

Anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL kommer alltså vara det huvudsakliga verktyget för informationsdelning från skolan eller brottsbekämpande myndigheter till socialtjänsten, när det handlar om enskilda under 18 år. De bestämmelser vi föreslår utesluter emellertid inte att även uppgifter om barn lämnas över. Det kan till exempel finnas behov av att lämna ut uppgifter om en enskild persons närstående- eller kamratkrets, vilket kan inbegripa uppgifter om personer under 18 år. Som vi redovisat ovan är det inte heller uteslutet att bestämmelsen i vissa fall används för att lämna uppgifter om barn när anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL inte är tillämplig. Uppgiftslämnande som i enlighet med vår föreslagna bestämmelse sker från brottsbekämpande myndigheter till SiS kommer också att avse barn i många fall.

Sekretessreglerade uppgifter

Förslagen syftar till att möjliggöra delning av information som annars skulle vara sekretessbelagd. Det är således i viss mån fråga om en förlust av konfidentialitet, även om det i regel kommer att gälla sekretess för uppgifterna hos den mottagande myndigheten.

Omfattningen av personuppgiftsbehandlingen

Att avgöra omfattningen av den personuppgiftsbehandling som kommer att ske till följd av bestämmelserna är svårt. De föreslagna bestämmelserna innebär möjligheter att dela information som kan utnyttjas i större eller mindre utsträckning beroende på faktorer som inte styrs av bestämmelserna. Finns det exempelvis ett väl fungerande samarbete mellan socialtjänsten, skolan och Polismyndigheten kan uppgiftsutbytet förväntas vara större, medan det i den omvända situationen kan vara fråga om ett relativt begränsat uppgiftsutbyte.

Bedömningen kompliceras ytterligare av att det redan i dagsläget sker en inte obetydlig delning av personuppgifter från skolor och brottsbekämpande myndigheter till socialtjänsten och SiS med stöd av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § SoL och med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Avsikten med de bestämmelser vi föreslår är att förenkla förutsättningar för ett utökat informationsutbyte. Det måste därför antas att personuppgiftsbehandlingen kommer att öka till följd av förslagen. De ovan redovisade faktorerna gör emellertid att storleken på denna ökning är oviss.

Det kan under alla förhållanden konstateras att bestämmelserna har ett brett tillämpningsområde och att det potentiellt kan vara ett stort antal personer vars uppgifter kan komma att behandlas med stöd av bestämmelserna. Detta är ofrånkomligen en integritetsrisk som måste beaktas.

Spridning av personuppgifter

De föreslagna bestämmelserna innebär med nödvändighet att uppgifter blir föremål för en större spridning än vad som annars vore fallet. Det övergripande syftet med förslagen är att utöka informationsdelningen från skolor och brottsbekämpande myndigheter till socialtjänsten och SiS. Informationsdelningen kommer att kunna ske även utan enskildas samtycke. Det innebär att de registrerade inte fullt ut kommer att ha kontroll över hur uppgifterna behandlas. Detta är en integritetsrisk. Att uppgifter sprids från den aktör som samlat in uppgifterna aktualiserar också frågan om den så kallade finalitetsprincipen. Våra överväganden i denna del redovisas i avsnitt 7.2.6 nedan.

7.2.3 Det finns skyddsåtgärder

Utredningens bedömning: Det finns skyddsåtgärder som begränsar integritetsriskerna.

Som vi redovisar i avsnitt 6.2.4 kan olika former av skyddsåtgärder begränsa det integritetsintrång som annars följer av en viss personuppgiftsbehandling. Liksom vi pekat på i det avsnittet är de föreslagna bestämmelserna som redovisas i det här kapitlet utformade med villkor som begränsar möjligheten att dela information. Uppgiftslämnande till socialtjänsten kan endast ske i situationer då socialtjänsten eller SiS kan antas ha behov av uppgiften inom ramen för

sitt författningsreglerade uppdrag. Behovet ska vidare vara knutet till socialtjänstens eller SiS möjligheter att agera för att förebygga eller förhindra brott. Bestämmelserna avgränsar därmed på ett tydligt sätt den informationsdelning som är tillåten. Som framgår av avsnitt 7.1.5 kommer sekretess gälla för uppgifter som lämnas över till socialtjänsten eller SiS. Som vi redogör för nedan finns det vidare inom såväl socialtjänstens som SiS verksamhet ett dataskyddsrättsligt regelverk som begränsar och reglerar behandlingen av de uppgifter som kan komma att lämnas över, exempelvis begränsningar av vilka uppgifter som får tas in i sammanställningar av personuppgifter (7a § lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, förkortad SoLPuL) och behörighetsbegränsningar (10 § SoLPuL).

Sammantaget finns det alltså flera skyddsåtgärder som begränsar integritetsriskerna som angetts ovan. Som vi återkommer till nedan i den slutliga proportionalitetsbedömningen gör vi bedömningen att dessa skyddsåtgärder är tillräckliga och adekvata.

7.2.4 Nya rättsliga grunder för skolan, Polismyndigheten och Tullverket

Utredningens bedömning: Bestämmelserna som innebär en möjlighet för en skolenhet respektive Polismyndigheten och Tullverket att lämna ut annars sekretessbelagda uppgifter om enskilda till en kommunal myndighet inom socialtjänsten respektive Statens institutionsstyrelse, utgör ett fastställande av den rättsliga grunden uppgift av allmänt intresse (artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning) för den personuppgiftsbehandling som ett utlämnande på eget initiativ i enlighet med respektive bestämmelse utgör.

De rättsliga grunderna fastställs på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 första stycket punkten b i EU:s dataskyddsförordning, 2 kap. 1 och 2 §§ dataskyddslagen och skäl 41 i EU:s dataskyddsförordning. Bestämmelserna uppfyller ett mål av allmänt intresse och är proportionella mot det legitima mål som eftersträvas i enlighet med artikel 6.3 andra stycket sista meningen i EU:s dataskyddsförordning.

Liksom vi konstaterar i avsnitt 6.2.5 innebär ett utlämnande av uppgifter om enskilda i enlighet med de föreslagna bestämmelserna personuppgiftsbehandling. Som vi redogör för i det avsnittet är ett grundläggande krav för att behandling av personuppgifter ska vara laglig och tillåten enligt EU:s dataskyddsförordning att det finns en rättslig grund för den behandling som utlämnandet innebär. Den rättsliga grunden ska uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas.

De bestämmelser vi föreslår syftar till att möjliggöra ett uppgiftslämnande som är nödvändigt för samverkan mellan skolor, brottsbekämpande myndigheter, socialtjänsten och SiS. Bestämmelserna möjliggör uppgiftslämnande i situationer där socialtjänsten respektive SiS kan antas ha ett behov av uppgiften inom ramen för sitt författningsreglerade uppdrag. Det är därför vår bedömning att den personuppgiftsbehandling som aktualiseras vid ett utlämnande på eget initiativ är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse (se artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning). I de fall det föreligger en skyldighet för en myndighet att lämna ut uppgifterna med stöd av 6 kap. 5 § OSL är behandlingen även nödvändig för fullgörande av en rättslig förpliktelse (se artikel 6.1 c i EU:s dataskyddsförordning).

Som vi redogör för i avsnitt 6.2.5 ska den rättsliga grunden uppfylla ett mål av allmänt intresse och vara proportionell mot det legitima mål som eftersträvas. Vi återkommer i avsnitt 7.2.11 till den slutliga proportionalitetsprövningen.

En rättslig grund eller lagstiftningsåtgärd ska vidare vara tydlig och precis och dess tillämpning bör vara förutsägbar för personer som omfattas av den. Vi redogör i avsnitt 6.2.5 närmare för hur kraven på tydlighet, precision och förutsebarhet ska förstås.

Det kan konstateras att de bestämmelser vi föreslår förvisso har ett relativt brett tillämpningsområde. Det är emellertid tydligt för de enskilda som berörs av bestämmelserna att uppgifter som hanteras av skolan, Polismyndigheten eller Tullverket kan komma att lämnas ut till socialtjänsten respektive SiS. Även om bestämmelserna inte är begränsade på ett sådant sätt att endast en viss typ av uppgifter kan lämnas ut är det tydligt att det är fråga om uppgifter som behövs i mottagarens verksamhet som kan komma att överlämnas. De regler som styr socialtjänstens respektive SiS verksamhet ger därmed vägledning kring vilka uppgifter som kan komma

att lämnas ut med stöd av bestämmelsen. Såväl de föreslagna bestämmelsernas utformning och det sammanhang i vilket de ska tillämpas innebär således en begränsning av vilka uppgifter som kan lämnas ut. Vår sammantagna bedömning är att bestämmelserna därigenom är tillräckligt tydliga och precisa och att tillämpningen av dem är tillräckligt förutsebar.

7.2.5 En ny sekundär ändamålsbestämmelse för Säkerhetspolisen

Utredningens förslag: Det förs in ett nytt sekundärt ändamål i 2 kap. 4 § första stycket lag (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter (Säkerhetspolisens datalag). Personuppgifter som Säkerhetspolisen behandlar enligt de rättsliga grunderna i 2 kap. 1 § Säkerhetspolisens datalag ska även få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i verksamhet hos en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller Statens institutionsstyrelse för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Syftet med det nya sekundära ändamålet är att tydliggöra Säkerhetspolisens rättsliga stöd för den behandling av personuppgifter som ett utlämnande på eget initiativ i enlighet med den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen innebär.

Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling på området nationell säkerhet regleras av Säkerhetspolisens datalag. Varken dataskyddsdirektivet eller EU:s dataskyddsförordning är alltså tillämpliga inom detta område.

Utlämnande av personuppgifter genom överföring, spridning eller tillhandahållande på annat sätt utgör behandling (1 kap. 5 § Säkerhetspolisens datalag) och får bara ske om det finns rättsligt stöd för den behandling som utlämnandet innebär. Förutom kravet på att behandlingen ska ha rättsligt stöd måste även övriga krav enligt Säkerhetspolisens datalag beaktas vid ett utlämnande, samt att utlämnandet är förenligt med bestämmelser om sekretess.

I avsnitt 6.2.6 föreslår vi att det ska införas rättsligt stöd för Säkerhetspolisens vidarebehandling av uppgifter till skolan på eget initiativ för att förebygga eller förhindra brott genom ett nytt

sekundärt ändamål i 2 kap. 4 § första stycket Säkerhetspolisens datalag. Av samma skäl som anförts i det avsnittet föreslår vi även ett nytt sekundärt ändamål avseende utlämnande av uppgifter till socialtjänsten och SiS på eget initiativ. Följaktligen ska personuppgifter som Säkerhetspolisens behandlar enligt de rättsliga grunderna i 2 kap. 1 § Säkerhetspolisens datalag även få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i verksamhet hos en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller SiS för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Nödvändighetskravet innebär att Säkerhetspolisens ska bedöma att uppgiften behövs i socialtjänstens eller SiS verksamhet. Bestämmelsen innebär ett tydliggörande både för de registrerade och Säkerhetspolisens som personuppgiftsansvarig.

Såsom framgår i avsnitt 6.2.6 får personuppgifter även behandlas i den utsträckning skyldighet att lämna uppgifter följer av lag eller förordning (enligt 2 kap. 4 § andra stycket Säkerhetspolisens datalag). En myndighets skyldighet enligt 6 kap. 5 § OSL att på begäran av en annan myndighet lämna ut en uppgift som den förfogar över, i den mån hinder inte möter på grund av bestämmelse om sekretess eller av hänsyn till arbetets behöriga gång, anses utgöra en sådan uppgiftsskyldighet som avses (se prop. 2018/19:163 s. 222 samt prop. 2009/10:85 s. 323). Det finns följaktligen rättsligt stöd för Säkerhetspolisens att lämna ut uppgifter om en myndighet inom socialtjänsten begär att få ut uppgifterna med stöd av 6 kap. 5 § OSL.

7.2.6 Våra förslag innebär att vidarebehandling av personuppgifter kommer att ske

Utlämnande från Polismyndigheten och Tullverket

Utredningens bedömning: Polismyndigheten och Tullverket ska enligt 2 kap. 22 § första stycket brottsdatalagen, inför ett utlämnande på eget initiativ med stöd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen i 35 kap. 10 c § OSL, även pröva om utlämnandet av personuppgifter till en kommunal myndighet inom socialtjänsten respektive Statens institutionsstyrelse är nödvändigt och proportionerligt. Vår bedömning är att en sådant utlämnande, som sker i enlighet med de krav som uppställs

i vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse, som regel kan anses nödvändigt och proportionerligt.

Ett utlämnande från Polismyndigheten eller Tullverket på begäran av en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller Statens institutionsstyrelse med stöd av den föreslagna bestämmelsen kommer att omfattas av uppgiftsskyldigheten enligt 6 kap. 5 § OSL. Ett sådant utlämnande, i enlighet med de krav som uppställs i vår föreslagna sekretessbrytande bestämmelse, kräver inte att Polismyndigheten och Tullverket också prövar om personuppgiftsbehandlingen är nödvändig och proportionerlig (2 kap. 22 § andra stycket brottsdatalagen).

Polismyndigheten och Tullverket behöver inte i något av fallen göra någon prövning av om ett utlämnande av uppgifter med stöd av den föreslagna bestämmelsen är förenligt med det ändamål för vilket uppgifterna ursprungligen behandlades.

Som vi redogör för i avsnitt 4.4.1 kan Polismyndigheten och Tullverket behandla uppgifter med stöd av såväl brottsdatalagen som EU:s dataskyddsförordning. Vid uppgiftslämnande till socialtjänsten eller SiS kommer det i regel att vara fråga om uppgifter som framkommer i verksamhet som regleras av brottsdatalagen.

Som vi också redogör för i avsnitt 6.2.7 ställer brottsdatalagen ett krav i 2 kap. 22 § första stycket att det säkerställs att det är nödvändigt och proportionerligt att personuppgifterna behandlas för ett nytt ändamål utanför lagens tillämpningsområde. Eftersom undantaget i 2 kap. 22 § andra stycket brottsdatalagen endast är tillämpligt när uppgiftsskyldighet föreligger kommer således en prövning enligt första stycket att behöva göras när uppgiftslämnande sker på eget initiativ med stöd av den föreslagna bestämmelsen.

Ett grundläggande krav är att det finns en rättslig grund för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske hos mottagaren. Som vi redogör för nedan kommer det att finnas rättslig grund för socialtjänsten och SiS att hantera uppgifter som kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen.

Samverkan mellan socialtjänst och polis är en grundläggande förutsättning för ett framgångsrikt brottsförebyggande arbete. För att socialtjänsten ska kunna samverka med Polismyndigheten och bidra med de insatser och åtgärder som ligger inom socialtjänstens ansvarsområde, förutsätts emellertid att information kan överlämnas

på ett ändamålsenligt sätt. Som vi redogjort för ovan kan det även i Tullverkets verksamhet framkomma information som är relevant för socialtjänstens grundläggande uppdrag. När det gäller SiS är det ett angeläget intresse att SiS får den information som är relevant för myndighetens uppdrag att anordna säkra och trygga placeringar. En ändamålsenlig informationsdelning i detta syfte är ägnad att effektivisera och förbättra SiS arbete.

Den nuvarande ordningen där tillämpningsområdet för 35 kap. 10 c § OSL är begränsat till viss brottslighet innebär att nödvändig informationsdelning i andra fall måste ske med stöd av generalklausulen, 10 kap. 27 § OSL. Den relativt utbredda tillämpningen av generalklausulen i dessa sammanhang som framgår av vår kartläggning visar på nödvändigheten i att informationsdelning sker. Den bestämmelse vi föreslår möjliggör ett utlämnande av information i situationer där socialtjänsten eller SiS kan förväntas vidta åtgärder i syfte att förebygga eller förhindra brott. Bestämmelsen avgränsar därmed informationsdelningen till situationer då det finns ett angeläget intresse av ett uppgiftsutbyte. Bestämmelsen förutsätter också en avvägning i det enskilda fallet mellan de skäl som eventuellt kan tala emot ett utlämnande och de skäl som talar för. Därigenom säkerställs enligt vår bedömning att ett utlämnande av uppgifter i enlighet med bestämmelsen är proportionerligt i det enskilda fallet.

Vår sammantagna bedömning är således att ett utlämnande enligt den bestämmelse vi föreslår kommer att vara att bedöma som nödvändigt och proportionerligt. Att det förutsätts en prövning enligt såväl den föreslagna bestämmelsen som 2 kap. 22 § brottsdatalagen vid ett utlämnande bör därför inte medföra några problem i praktiken.

Utlämnande från en skolenhet

Utredningens bedömning: Den vidarebehandling som möjliggörs genom att uppgifter kan lämnas ut från en skolenhet i större utsträckning med stöd av den föreslagna sekretessbrytande bestämmelsen i 23 kap. 6 b § OSL utgör en nödvändig och proportionerlig åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda ett mål som avses i artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning. Inför ett utlämnande av uppgifter med stöd av den föreslagna bestäm-

melsen behöver en skolenhet inte pröva om ett utlämnande är förenligt med de ändamål för vilka uppgiften ursprungligen samlades in.

Som framgått tidigare regleras personuppgiftsbehandling inom skolans verksamhet av EU:s dataskyddsförordning. En del kompletterande lagstiftning har införts i 26 a kap. skollagen. Den EU-rättsliga regleringen kompletteras vidare av bestämmelser i dataskyddslagen, som är subsidiär i förhållande till bestämmelserna i 26 a kap. skollagen.

Varken dataskyddslagen eller bestämmelserna i skollagen anger några närmare villkor för sådan behandling som innebär att en skola lämnar ut uppgifter till en myndighet. Huruvida sådan behandling är tillåten får således bedömas utifrån de allmänna reglerna i EU:s dataskyddsförordning.

Som framgår av kapitel 4 ska bedömningen av om vidarebehandlingen är förenlig med insamlingsändamålen ske med beaktande av ett antal faktorer som anges i artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning. Det framstår i och för sig inte som otänkbart att det i vissa fall skulle bedömas som förenligt med insamlingsändamålet att uppgifter som hanteras av skolan lämnas ut till socialtjänsten. Att göra denna bedömning på förhand är emellertid förenat med svårigheter. Relevanta uppgifter kan framkomma i olika delar av skolans verksamhet och beroende på syftet med den ursprungliga behandlingen kan det så kallade förenlighetstestet utfalla på olika sätt.

Som vi redovisat i kapitel 4 gör vi bedömningen att ett utlämnande som sker i överensstämmelse med en sekretessbrytande bestämmelse som tillåter att uppgifterna lämnas ut, innebär att vidarebehandlingen sker med stöd av en reglering som tillåter vidarebehandling som är oförenlig med den ursprungliga behandlingen (se artikel 6.4 och skäl 50 andra stycket i EU:s dataskyddsförordning). En förutsättning är då att lagstiftningen, det vill säga den sekretessbrytande bestämmelsen, utgör en nödvändig och proportionell åtgärd i ett demokratiskt samhälle för att skydda de mål som avses i artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning.

Vi har i avsnitt 6.2.7 redovisat utgångspunkterna för den bedömning som enligt vår mening måste göras när en sekretessbrytande bestämmelse införs.

När det gäller det mål som förslagen ytterst syftar till att skydda är det övergripande syftet, liksom beträffande informationsdelning till skolan, att socialtjänsten ska kunna bidra med sina insatser i det brottsförebyggande arbetet. Förebyggande av brott är ett av de mål som anges i artikel 23.1 i EU:s dataskyddsförordning. Som framgår av avsnitt 6.2.7 anger samma artikel också att begränsningar kan ske för andra av unionens eller en medlemsstats viktiga mål av generellt allmänt intresse, särskilt ett av unionens eller en medlemsstats viktiga ekonomiska eller finansiella intressen, däribland penning-, budget- eller skattefrågor, folkhälsa och social trygghet. Det är, som framgått tidigare, inte helt klart vad ett viktigt mål av generellt allmänt intresse är, men viss ledning bör kunna hämtas av begreppet viktigt allmänt intresse i artikel 9 i EU:s dataskyddsförordning. I betänkandet *Dataskydd inom Socialdepartementets verksamhetsområde – en anpassning till EU:s dataskyddsförordning* (SOU 2017:66) berörs frågan något. Det uttalas därvid att avsikten sannolikt är att tillägget generellt innebär att det krävs ett något mindre specifikt allmänt intresse än enligt artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning.

Regeringen har uttalat att verksamhet som innefattar myndighetsutövning utgör ett viktigt allmänt intresse och att det också är ett viktigt allmänt intresse att svenska myndigheter, även utanför området för myndighetsutövning, kan bedriva den verksamhet som tydligt faller inom ramen för deras befogenheter på ett korrekt, rättssäkert och effektivt sätt (prop. 2017/18:105 s. 83). Det finns enligt vår bedömning fog för slutsatsen att den verksamhet som bedrivs av myndigheter inom socialtjänsten också är ett viktigt mål av generellt allmänt intresse. Det framstår som uppenbart att det är ett angeläget samhällsintresse att socialtjänsten kan arbeta effektivt och ändamålsenligt i sitt förebyggande arbete.

När det gäller kravet på att den nationella rätten ska utgöra en nödvändig åtgärd enligt artikel 6.4 i EU:s dataskyddsförordning kan konstateras att socialtjänstens verksamhet i stor utsträckning bygger på att andra aktörer förser socialtjänsten med information. Detta är särskilt tydligt när det handlar om barn, där systemet med en anmälningsskyldighet enligt 14 kap. 1 § SoL är en central förutsättning för socialtjänstens arbete. Som vi redovisat har emellertid socialtjänsten också ett långtgående ansvar att arbeta även med

personer över 18 år och det förutsätts även i detta arbete att socialtjänsten kan få information från andra aktörer.

Som vi återkommande har redovisat är samverkan mellan skolan och socialtjänsten av central betydelse för möjligheterna att arbeta förebyggande med den komplexa problembild som ofta ligger bakom en problematik kring brottslighet. Ändamålsenliga möjligheter att utbyta information är enligt vår bedömning en förutsättning för att sådan samverkan ska kunna ske.

Vi gör därför bedömningen att en möjlighet för skolan att lämna ut information till socialtjänsten i enlighet med den föreslagna bestämmelsen uppfyller kravet på nödvändighet.

Den bestämmelse vi föreslår innebär en avvägd möjlighet för skolan att lämna ut information. Kravet på att uppgiften som lämnas ut ska kunna antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet innebär att ett utlämnande endast ska ske om det kan förväntas att socialtjänsten vidtar åtgärder med anledning av uppgiften. Bestämmelsen innefattar dessutom en intresseavvägning som medför att proportionaliteten i utlämnandet måste prövas i varje enskilt fall. Om det finns starka skäl som i det enskilda fallet överväger intresset av att uppgiften lämnas ut ska något utlämnande inte ske. Vår bedömning är att bestämmelsen därigenom tillgodoser kravet på proportionalitet.

7.2.7 Socialtjänsten har rättslig grund att behandla mottagna uppgifter

Utredningens bedömning: Kommunala myndigheter inom socialtjänsten har rättslig grund att behandla de personuppgifter som kan lämnas ut enligt de föreslagna bestämmelserna.

Den information som lämnas ut med stöd av de föreslagna bestämmelserna kommer att behandlas hos socialtjänsten. Vi har i kapitel 4 redogjort för det dataskyddsrättsliga regelverk som gäller för socialtjänsten. Vi kommer nedan att analysera närmare hur de personuppgifter som kan komma att överlämnas får behandlas.

Socialtjänstens verksamhet är ett allmänt intresse

Som framgått av kapitel 4 utgör grunden uppgift av allmänt intresse eller myndighetsutövning enligt artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning rättslig grund för majoriteten av personuppgiftsbehandlingen inom socialtjänsten. Som framgår av 6 § SoLPuL finns ett relativt brett utrymme för socialtjänsten att behandla personuppgifter om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten ska kunna utföras.

I förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPuF) anges att en kommunal myndighet får behandla personuppgifter bland annat för handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av beslut om bistånd, stödsatser, vård och behandling samt annan social service som följer av bestämmelserna i socialtjänstlagen. Personuppgiftsbehandling får också ske för bland annat handläggning av ärenden och annan verksamhet som följer av LVU.

Det är svårt att på förhand avgöra vilka av socialtjänstens ansvarsområden som kommer att aktualiseras när uppgifter lämnas över med stöd av de föreslagna bestämmelserna. Beroende på uppgifterna i det enskilda fallet kan olika ansvar för socialtjänsten bli aktuella och följaktligen kan personuppgiftsbehandlingen ske för olika närmare specificerade ändamål.

Som vi redovisat ovan – och som berörts i förarbeten till 35 kap. 10 c § OSL – kan det vara svårt för en extern aktör att avgöra vilka uppgifter som socialtjänsten kommer att se anledning att agera på. Det finns en risk att den utlämnande myndigheten gör en felaktig bedömning och att uppgifter som lämnas över inte föranleder någon vidare åtgärd från socialtjänsten. Enligt vår bedömning måste emellertid risken för att skolor eller brottsbekämpande myndigheter lämnar över uppgifter som socialtjänsten inte alls anser sig ha fog för att hantera bedömas som begränsad. De bestämmelser vi föreslår ger också en tydligare ledning till de utlämnade aktörerna kring vilka faktorer som ska beaktas i detta avseende än vad som följer av generalklausulen.

I sammanhanget bör framhållas att informationsdelning endast är en aspekt av en fungerande samverkan. Det finns naturligtvis ett angeläget intresse av att strukturer och organisation för samverkan

utvecklas och att aktörerna därigenom får en bättre förståelse för varandras uppdrag och vilken information som bör överlämnas.

Det finns grund för att behandla känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse

Som framgått ovan kan uppgifter som lämnas över innefatta känsliga personuppgifter samt uppgifter om lagöverträdelse enligt artikel 9 respektive 10 i EU:s dataskyddsförordning.

Enligt 7 § SolPuL får socialtjänsten behandla känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten.

Bestämmelsen anger vidare att känsliga personuppgifter får behandlas med stöd av artikel 9.2 h i EU:s dataskyddsförordning under förutsättning att kravet på tystnadsplikt i artikel 9.3 i förordningen är uppfyllt. Tystnadsplikt inom socialtjänsten följer av reglerna i 26 kap. OSL.

Vi gör därmed bedömningen att det stöd som finns för socialtjänsten att behandla känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse är tillräckligt för att möjliggöra den personuppgiftsbehandling som följer av våra förslag.

7.2.8 SiS har rättslig grund att behandla mottagna uppgifter

Utredningens bedömning: Statens institutionsstyrelse har rättslig grund att behandla de personuppgifter som kan lämnas över enligt den föreslagna bestämmelsen.

Som framgår av kapitel 4 kan den behandling av personuppgifter som sker inom SiS omfattas av brottsdatalagen eller EU:s dataskyddsförordning, beroende på syftet med uppgiften som SiS utför.

Rättslig grund vid personuppgiftsbehandling enligt brottsdatalagen

När SiS utför sin uppgift att verkställa straffrättsliga påföljder är myndigheten en behörig myndighet enligt brottsdatalagen. Vid verkställighet av sluten ungdomsvård ska SiS därmed tillämpa brottsdatalagen (prop. 2017/18:232 s. 431). Till skillnad från vad som gäller för till exempel Polismyndigheten har det dock inte införts någon kompletterande registerförfattning till brottsdatalagen för SiS.

Enligt 2 kap. 1 § första stycket brottsdatalagen får personuppgifter bland annat behandlas om det är nödvändigt för att en behörig myndighet ska kunna utföra sin uppgift att verkställa straffrättsliga påföljder. Bestämmelsen bildar den yttre ramen för när behandling av personuppgifter är tillåten enligt lagen. Av bestämmelsens andra stycke framgår att med en behörig myndighets uppgift avses en uppgift som framgår av lag, förordning eller ett särskilt beslut i vilket regeringen uppdragit åt myndigheten att utföra uppgiften. Den rättsliga grunden för att behandla personuppgifter finns alltså i regleringen av den behöriga myndighetens uppgifter.

SiS uppgift att verkställa straffrättsliga påföljder preciseras bland annat av bestämmelser som ålägger SiS uppgiften att placera dömda ungdomar på särskilda ungdomshem så att det tillgodoser behovet av trygghet och säkerhet för barn och ungdomar.

SiS ansvarar för verkställigheten av sluten ungdomsvård, vilken ska ske vid särskilda ungdomshem (1 och 3 §§ LSU). Verkställigheten ska enligt 2 § första stycket LSU utformas så att den dömdes anpassning i samhället främjas och att de skadliga följderna av frihetsberövandet motverkas.

Enligt andra stycket i 2 § LSU får den dömda inte placeras så att han eller hon omfattas av mer ingripande övervakning och kontroll än vad som är nödvändigt för genomförandet av vården eller för att ordningen eller säkerheten på det särskilda ungdomshemmet ska kunna upprätthållas. Enligt förarbetena till bestämmelsen ska valet av placering föregås av en helhetsbedömning i varje enskilt fall. Omständigheter som bland andra är nödvändiga att beakta är risken för att den dömda avviker, för missbruk och för brottslig verksamhet. Andra faktorer som har betydelse vid beslut om placering

är behovet av att undvika olämpliga grupperingar mellan intagna (prop. 2023/24:81 s. 144).

Enligt 2 § 2 förordningen (2007:1132) med instruktion för Statens institutionsstyrelse (SiS instruktion) ansvarar SiS för anvisning av platser till de särskilda ungdomshemmen. SiS ska inom ramen för sin verksamhet säkerställa att de barn, unga och klienter som vårdas vid hemmen får en ändamålsenlig, god och rättssäker vård samt bättre förutsättningar för ett socialt fungerande liv utan missbruk, kriminalitet och annat socialt nedbrytande beteende (1 a § SiS instruktion). Verksamheten ska vara utformad så att den tillgodoser behovet av trygghet och säkerhet för placerade barn, unga och vuxna. Myndighetens organisation av de särskilda ungdomshemmen och LVM-hemmen ska vara utformad så att den tillgodoser olika behov av övervakning och kontroll (2 a § SiS instruktion).

Enligt SiS föreskrifter om anvisning av plats för unga och placering av dömda på särskilda ungdomshem och om särskilda befogenheter på sådana hem (SiSUVFS 2024:1) ska myndigheten vid den bedömning som ska göras enligt 2 § andra stycket LSU särskilt beakta risken för avvikning, fritagning, brottslighet och fysiskt våld eller hot om våld. Dessutom ska hänsyn tas till den unges eller dömdes koppling till kriminella nätverk eller organiserad brottslig verksamhet samt den unges eller dömdes personliga förhållanden, till exempel missbruk eller psykisk ohälsa. Ett beslut om anvisning av plats för den unge eller placering för den dömd ska vidare föregås av en helhetsbedömning i varje enskilt fall.

SiS uppgift att verkställa straffrättsliga påföljder på ovan redovisat sätt regleras alltså i lag och preciseras av bestämmelser som ålägger SiS uppgiften att placera dömda ungdomar på särskilda ungdomshem så att det tillgodoser behovet av trygghet och säkerhet för barn och ungdomar. Det är vår bedömning att denna reglering sammantaget innebär att SiS har rättslig grund för att behandla personuppgifter som kan lämnas över med stöd av den bestämmelse vi föreslår. Det förutsätts naturligtvis att en bedömning görs i det enskilda fallet av om uppgifterna faktiskt är nödvändiga att behandla för ändamålet. Risken för att onödiga eller överflödiga uppgifter lämnas ut med stöd av den föreslagna bestämmelsen framstår dock som begränsad.

Rättslig grund vid personuppgiftsbehandling enligt EU:s dataskyddsförordning

När SiS behandlar personuppgifter om barn och unga i samband med insatser enligt LVU – utan att tvångsvården har utdömts som påföljd för brott – eller enligt SoL omfattas behandlingen av EU:s dataskyddsförordnings tillämpningsområde.

Förutom EU:s dataskyddsförordning är dataskyddslagen, SoLPuL och SoLPuF tillämpliga.

Det generella stadgandet i 6 § SoLPuL innebär att personuppgifter bara får behandlas om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten ska kunna utföras. Med socialtjänst avses i SoLPuL bland annat den särskilda lagstiftningen om vård utan samtycke av unga eller av missbrukare och verksamhet som i övrigt bedrivs av SiS (2 § 1 och 3 SoLPuL). Enligt 7 § 1 SoLPuF får SiS behandla personuppgifter för platsanvisning och institutionsplaceringar inom styrelsens verksamhetsområde.

När SiS behandlar personuppgifter för att säkerställa trygga och säkra placeringar av unga vid de särskilda ungdomshemmen sker behandlingen av personuppgifter med stöd av den rättsliga grunden i artikel 6.1. e (allmänt intresse). I artikel 6.3 första stycket i EU:s dataskyddsförordning anges att en uppgift av allmänt intresse måste fastställas i enlighet med unionsrätten eller den nationella rätten för att kunna läggas till grund för behandling av personuppgifter.

I 2 kap. 2 § dataskyddslagen anges förutsättningarna för att en uppgift av allmänt intresse och myndighetsutövning ska utgöra rättslig grund för behandling av personuppgifter. Personuppgifter får enligt den bestämmelsen behandlas med stöd av artikel 6.1 e i EU:s dataskyddsförordning, om behandlingen är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse som följer av lag eller annan författning, av kollektivavtal eller av beslut som har meddelats med stöd av lag eller annan författning, eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning enligt lag eller annan författning. Det är alltså inte tillräckligt att uppgiften är av allmänt intresse, den måste också vara fastställd i enlighet med gällande rätt.

SiS ansvarar för de särskilda ungdomshemmen, vilket följer av 6 kap. 3 § SoL i förening med 1 § SiS instruktion. Som redogjorts för ovan ansvarar SiS för anvisning av platser till hemmen (2 § 2 SiS instruktion). SiS verksamhet ska vara utformad så att den tillgodo-

ser behovet av trygghet och säkerhet för placerade barn, unga och vuxna (2 a § SiS instruktion). Av 12 § andra stycket LVU framgår att om socialnämnden har beslutat att den unge ska vistas i ett särskilt ungdomshem ska SiS anvisa plats i ett sådant hem. Den unge får inte placeras så att han eller hon omfattas av mer ingripande övervakning och kontroll än vad som är nödvändigt för genomförandet av vården eller för att ordningen eller säkerheten på det särskilda ungdomshemmet ska kunna upprätthållas (12 § tredje stycket LVU). Valet av placering ska föregås av en helhetsbedömning i varje enskilt fall. Enligt bestämmelsens förarbeten är omständigheter som är nödvändiga att beakta bland annat risken för att den unge avviker, för missbruk och för brottslig verksamhet. Andra faktorer som har betydelse vid beslut om placering är behovet av att undvika olämpliga grupperingar mellan intagna (prop. 2023/24:81 s. 144).

Enligt 2 § i SiS föreskrifter (SiSUVFS 2024:1) ska SiS, vid den bedömning som ska göras enligt 12 § tredje stycket LVU särskilt beakta risken för avvikning, fritagning, brottslighet och fysiskt våld eller hot om våld. Dessutom ska hänsyn tas till den unges eller dömdes koppling till kriminella nätverk eller organiserad brottslig verksamhet samt den unges eller dömdes personliga förhållanden, till exempel missbruk eller psykisk ohälsa.

På motsvarande sätt som på brottsdatalogens område bedömer vi sammantaget att SiS uppgift av allmänt intresse – att säkerställa säkra placeringar – är fastställd i enlighet med gällande rätt och alltså utgör rättslig grund för behandling av personuppgifter.

Det finns grund för att behandla känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse

SiS omfattas av den generella regleringen i 7 § SoLPuL, som redogjorts för ovan, och som möjliggör behandling av känsliga personuppgifter och uppgifter om lagöverträdelse om uppgifterna har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten.

I enlighet med vårt resonemang i avsnitt 7.2.7 gör vi bedömningen att denna reglering ger stöd för den behandling av känsliga personuppgifter och lagöverträdelse som kan bli nödvändig som en följd av våra förslag.

7.2.9 Våra förslag innebär inte övervakning eller kartläggning

Utredningens bedömning: Våra föreslagna bestämmelser innebär inte någon ny möjlighet till personuppgiftsbehandling som innebär övervakning eller kartläggning av enskildas personliga förhållanden.

Vi har i avsnitt 6.2.9 redogjort för det skydd som ges enligt 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen (RF). Som framgår där kan olika typer av behandling av personuppgifter anses innebära kartläggning av enskildas förhållanden, även om detta inte är det primära syftet med behandlingen.

Uppgifter som lämnas över med stöd av de föreslagna bestämmelserna kan komma att användas på olika sätt hos de mottagande myndigheterna. Den behandling som sker hos mottagaren kan aktualisera regeringsformens krav. Socialtjänsten kan exempelvis hantera uppgifterna vidare inom ramen för en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL. En sådan utredning skulle sammantaget kunna innehålla en så stor mängd uppgifter av integritetskänslig natur att åtgärden är att anse som ett betydande ingrepp i den enskildes privata sfär och därmed aktualisera 2 kap. 6 § andra stycket RF.

Uppgiftslämnandet som kan ske enligt de bestämmelser vi föreslår utgör emellertid inte i sig en kartläggning eller övervakning av enskildas personliga förhållanden. Hur personuppgifterna behandlas inom mottagande myndigheters verksamhet regleras av den lagstiftning som gäller för respektive myndighet. De bestämmelser vi föreslår ger alltså inte myndigheterna stöd för att behandla personuppgifter på ett sådant sätt att det innebär övervakning eller kartläggning av enskildas personliga förhållanden i större utsträckning än vad den gällande lagstiftningen tillåter. Våra förslag utgör således inte i sig själva någon inskränkning av det skydd för den personliga integriteten som följer av 2 kap. 6 § andra stycket RF.

7.2.10 Det behövs ingen kompletterande reglering

Utredningens bedömning: Det behövs ingen kompletterande reglering för den personuppgiftsbehandling som är nödvändig för kommunala myndigheter inom socialtjänsten eller Statens institutionsstyrelse med anledning av våra förslag.

Våra förslag möjliggör utlämnande av uppgifter som är relevanta för socialtjänstens respektive SiS grundläggande uppdrag. Förslagen innebär inte att socialtjänsten och SiS ska behandla personuppgifter för andra syften än i dag, utan att sådana personuppgifter som i dag får behandlas av socialtjänsten och SiS inom ramen för befintligt dataskyddsrättsligt regelverk ska kunna överlämnas till dessa myndigheter i större utsträckning.

Den gällande dataskyddsrättsliga regleringen för socialtjänsten respektive SiS ger ett tillräckligt stöd för den personuppgiftsbehandling som kommer att ske till följd av våra förslag.

Det finns skyddsåtgärder i SoLPuL och SoLPuF som syftar till att skydda enskildas personliga integritet, bland annat i form av begränsningar av vilka uppgifter som får tas in i sammanställningar av personuppgifter (7 a § SoLPuL) och behörighetsbegränsningar (10 § SoLPuL). Uppgifter inom socialtjänsten och SiS skyddas vidare av förhållandevis stark sekretess till skydd för enskilda enligt reglerna i 26 kap. OSL.

SiS har påtalat att det finns rättsliga utmaningar för myndigheten som är hänförliga till befintlig reglering avseende dataskydd och sekretess. Myndigheten har bland annat angett att det finns behov av att SiS får ett brottsförebyggande uppdrag och en egen registerförfattning (SiS 2024d). Vi har tidigare berört SiS behov av att hemlighålla uppgifter i förhållande till den enskilde själv, se avsnitt 7.1.5.

Det ligger inte inom ramen för vår utredning att utreda SiS förutsättningar att behandla personuppgifter, utöver den personuppgiftsbehandling som blir en nödvändig följd av våra förslag. Som framgått ovan gör vi bedömningen att det befintliga regelverket ger ett tillräckligt stöd för denna. De behov som SiS identifierat framstår dock som angelägna och det kan finnas anledning att i annat sammanhang följa upp dessa.

Det kan också noteras att det pågår en översyn av den statliga barn- och ungdomsvårdens uppdrag och organisation (dir. 2024:13).

7.2.11 Slutlig proportionalitets- och nödvändighetsbedömning

Utredningens bedömning: Förslagen är nödvändiga och proportionerliga och förenliga med det dataskyddsrättsliga regelverket.

Förslagen är nödvändiga

Som vi redogjort för i avsnitt 6.2.7 och 6.2.11 innebär kravet på nödvändighet att det berättigade intresse som eftersträvas med behandlingen av personuppgifter inte rimligen ska kunna uppnås på ett lika effektivt sätt genom andra medel som är mindre ingripande i de registrerades grundläggande fri- och rättigheter. Ett första led i bedömningen är därmed att avgöra om förslagen utgör en effektiv lösning på en konkret och tydliggjord problematik.

Som vi redogjort för tidigare beskrivs i våra direktiv en allvarlig utveckling där barn och unga socialiseras och rekryteras in i organiserad brottslighet och en kriminell livsstil. Det är ett synnerligen angeläget samhällsintresse att de aktörer som kan bidra i arbetet med att förebygga denna utveckling ges möjlighet att arbeta effektivt. Vi redogör för de utmaningar som detta innebär för samhället i kapitel 3.

Som vi framhållit är samverkan mellan socialtjänst, skola och brottsbekämpande myndigheter avgörande för att det brottsförebyggande arbetet ska vara effektivt. Socialtjänsten har en särskilt viktig roll inom det socialpreventiva arbetet. Regeringen har uttalat att det är angeläget att socialtjänstens verksamhet ställs om från att vara reaktiv till att bli proaktiv (skr. 2023/24:68). Ändamålsenliga möjligheter för socialtjänsten att få information från brottsbekämpande myndigheter och skolor är enligt vår mening en viktig förutsättning för att samverkan ska kunna ske och för att socialtjänsten ska kunna agera tidigt med riktade insatser när detta behövs.

SiS verksamhet är vidare uppenbart en central del i samhällets brottsförebyggande arbete. Det är tydligt utifrån vår kartläggning att SiS i stor utsträckning är beroende av information från brottsbekämpande myndigheter för att kunna bedriva en trygg och säker verksamhet.

Att informationsdelning är en central förutsättning för brottsförebyggande samverkan har framgått med tydlighet i vår kartläggning. Det är också tydligt utifrån vår kartläggning att det finns ett relativt stort upplevt behov av möjligheter att lämna ut information till socialtjänsten och SiS.

Till viss del förefaller detta behov i och för sig ha kunnat tillgodoses genom tillämpning av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Vi har emellertid redovisat de skäl som talar emot att grunda ett mer regelmässigt uppgiftsutbyte på denna bestämmelse. Det faktum att informationsdelning i viss utsträckning redan kan ske med stöd av generalklausulen är enligt vår mening inte ett skäl som talar starkt emot behovet av ny författningsreglering. Däremot är tillämpningen av generalklausulen på detta område en tydlig indikation på att behovet av att dela sekretesskyddade uppgifter är reellt.

Det är således vår bedömning att våra förslag svarar mot ett angeläget behov av utökade och tydliggjorda rättsliga förutsättningar för informationsdelning i brottsförebyggande samverkan. Det finns enligt vår bedömning fog för slutsatsen att våra förslag kommer att bidra till en effektivare samverkan. Även om en framgångsrik brottsförebyggande samverkan också förutsätter en mängd andra åtgärder – som ligger utanför ramen för denna utrednings uppdrag – är det således också vår bedömning att våra förslag är nödvändiga för att arbeta med den grundläggande problematik kring kriminalitet som föranlett denna utredning.

Förslagen är proportionerliga

Som angetts tidigare innebär kravet på proportionalitet som utgångspunkt att skälen för åtgärden väger tyngre än det intrång som den innebär för den enskilde och att integritetsintrånget ska begränsas till det som är absolut nödvändigt för det eftersträvade målet.

Vi har i avsnitt 7.2.2 redovisat de integritetsrisker som följer av våra förslag, och i avsnitt 7.2.3 pekat på skyddsåtgärder som i viss mån begränsar dessa risker. I den slutliga proportionalitetsavvägningen måste prövas om det integritetsintrång som följer av förslagen är motiverat av det eftersträvade målet, om det finns alternativa – mindre ingripande åtgärder – som skulle kunna uppnå samma

syfte, eller om det behövs ytterligare skyddsåtgärder för att garantera proportionaliteten.

Det övergripande intresse som motiverar förslagen och som beskrivits ovan måste anses ytterst angeläget. Det finns följaktligen enligt vår bedömning som utgångspunkt fog för slutsatsen att vissa integritetsintrång är godtagbara om de leder till att samhällets brottsförebyggande arbete förbättras.

Informationsdelning hindras av sekretesslagstiftningen eftersom sekretess gäller mellan de aktörer som förväntas samverka i det brottsförebyggande arbetet. Denna problematik kan alltså inte hanteras på annat sätt än genom bestämmelser som tillåter att annars sekretessbelagd information lämnas ut. Det finns inga alternativa sätt att möjliggöra informationsdelning som undviker detta integritetsintrång.

Våra bestämmelser är utformade utifrån en avvägning mellan intresset att värna enskildas integritet och intresset av att möjliggöra brottsförebyggande samverkan. Detta är naturligtvis en svår avvägning att göra. Det är av vikt att bestämmelserna är tillräckligt flexibla för att möjliggöra ett ändamålsenligt uppgiftsutbyte i den enskilda situationen. Samtidigt är det ett starkt intresse att det informationsutbyte som möjliggörs är förutsebart och att den information som kan lämnas över är nödvändig för mottagarens verksamhet.

De bestämmelser vi föreslår tillåter uppgiftslämnande inom relativt breda ramar. Som vi redovisar i avsnitt 7.2.4 bedömer vi emellertid alltjämt att förslagen uppfyller de krav på tydlighet, precision och förutsebarhet som gäller enligt EU:s dataskyddsförordning. Förslagen utgör sekretessbrytande bestämmelser med ett avgränsat och specifikt tillämpningsområde som kan användas med urskiljning. Vi har valt bort lösningar som skulle innebära mer långtgående uppgiftsskyldigheter.

Vår sammantagna bedömning är att förslagen är proportionerliga och att de skyddsåtgärder som begränsar integritetsintrånget är tillräckliga och adekvata i förhållande till det övergripande målet. Våra förslag är därmed förenliga med de dataskyddsrättsliga regler som gäller.

8 Ikraftträdande

Utredningens förslag: De föreslagna författningsförslagen ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Detta betänkande lämnas till regeringen i mitten av december 2024. Därefter antar vi att betänkandet kommer att remitteras under tre månader, vilket innebär att remissynpunkter bör ha kommit in till Regeringskansliet i april 2025. Efter detta vidtar beredningsarbetet inom Regeringskansliet och ett rimligt antagande är att en lagrådsremiss kan ha utarbetats i juni 2025 och en proposition i september samma år. Det bör sedan vara möjligt för riksdagen att fatta beslut före årsskiftet, med ikraftträdande den 1 juli 2026. Denna tidpunkt bör även ge utrymme för aktörerna att förbereda sig på att tillämpa de föreslagna författningsbestämmelserna. Enligt vår bedömning behövs inga övergångsbestämmelser med anledning av förslagen. Vissa råd eller riktlinjer med anledning av de nya bestämmelserna kan beslutas av de berörda myndigheterna efter att de nya bestämmelserna har trätt i kraft.

9 Konsekvenser

9.1 Krav på konsekvensanalysen

En utredning ska redovisa vilka konsekvenser som förslagen i ett betänkande kan innebära i olika avseenden. I bland annat kommittéförordningen (1998:1474) finns bestämmelser om vad en konsekvensanalys ska innehålla. Vi ska tillämpa 14–15 a §§ i kommittéförordningen i dess lydelse före den 6 maj 2024 (se övergångsbestämmelser till SFS 2024:185).

Av dessa bestämmelser framgår att om förslagen påverkar kostnaderna eller intäkterna för staten, kommuner, regioner, företag eller andra enskilda, ska en beräkning av dessa konsekvenser redovisas. Om förslagen innebär samhällsekonomiska konsekvenser i övrigt, ska även dessa redovisas. Finansiering ska föreslås om förslagen leder till kostnadsökningar och intäktsminskningar för staten, kommuner eller regioner (14 § kommittéförordningen i dess tidigare lydelse).

Om förslagen har betydelse för den kommunala självstyrelsen ska detta redovisas. Detsamma gäller när ett förslag har betydelse för brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet, för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen (15 § kommittéförordningen i dess tidigare lydelse).

Om ett betänkande innehåller förslag till nya eller ändrade regler, ska förslagens kostnadsmässiga och andra konsekvenser anges. Konsekvenserna ska anges på ett sätt som motsvarar de krav på innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6 och 7 §§ i den numera upphävda förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (15 a § kommittéförordningen i dess tidigare lydelse).

I direktivet (dir. 2023:22) anges att vi, utöver det som anges ovan, ska redovisa förslagets konsekvenser utifrån Sveriges internationella åtaganden. Vi ska bland annat särskilt ha ett barnrättsperspektiv i de analyser som görs och redovisa förslagets konsekvenser utifrån såväl FN:s barnkonvention som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vidare ska alternativa lösningar som övervägts beskrivas liksom skälen till att de har valts bort. Vi ska vidare göra en analys utifrån dataskyddssynpunkt av sådana behandlingar av personuppgifter som är en nödvändig konsekvens av våra förslag.

9.2 Utredningens uppdrag i korthet

Uppdraget har bland annat varit att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte. I uppdraget har även ingått att föreslå författningsändringar som medför att sådana uppgifter kan utbytas (dir. 2023:120). Ett annat uppdrag har varit att kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skolor i brottsförebyggande syfte, och att lämna förslag som medför att sådana uppgifter kan utbytas (dir. 2024:7).

9.3 Utredningens förslag i korthet

I syfte att möjliggöra ett ökat uppgiftsflöde till skolan föreslår vi:

- En bestämmelse i 35 kap. 10 e § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, som innebär en möjlighet för Polismyndigheten och Säkerhetspolisen att lämna uppgifter om enskilda till en skolenhet, om det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.
- En bestämmelse i 10 kap. 18 d § OSL som innebär en möjlighet för socialtjänsten att lämna uppgifter som rör en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller den kommunala vuxenutbildningen till den skolenhet eleven tillhör om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller

utsättas för brott, det kan antas att uppgiften behövs i skolans verksamhet för att förebygga eller förhindra detta och det med hänsyn till planerade eller pågående insatser eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

- En utvidgning av skyldigheten enligt 3 kap. 12 j § skollagen (2010:800) för skolor att överlämna uppgifter till en mottagande skola vid skolbyten. Förslaget innebär att uppgifter som rör eleven ska överlämnas till den mottagande skolenheten, om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott, och uppgifterna behövs i den mottagande skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta.
- En ändring av 3 kap. 12 j § andra stycket skollagen med innebörden att skolenheter inom fler skolformer än vad som är fallet i dag blir skyldiga att informera om att man tagit emot en elev vid ett skolbyte. Den befintliga skyldigheten gäller endast om mottagande skolenhet tillhör gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan. Förslaget innebär att när en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, same-skolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna, eller byter skolenhet inom skolformen, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att den mottagande skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt.

I syfte att möjliggöra ett utökat uppgiftsflöde till socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse (SiS) föreslår vi:

- En utvidgning av en befintlig bestämmelse i 35 kap. 10 c § OSL, som enligt nu gällande lydelse ger Polismyndigheten möjligheter att lämna vissa uppgifter om enskilda till kommunala myndigheter inom socialtjänsten. Förslaget om utvidgning innebär att uppgiftslämnande ska kunna ske avseende brottslig verksamhet, utan krav på brottslighet av viss typ eller allvarhetsgrad. Dessutom ska även Säkerhetspolisen och Tullverket omfattas av möjligheten att lämna uppgifter enligt bestämmelsen. Vidare ska även SiS kunna ta emot uppgifter enligt bestämmelsen.

- Nya sekundära ändamålsbestämmelser i 2 kap. 4 § första stycket lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. De nya bestämmelserna ger stöd för den behandling av personuppgifter som sker vid ett utlämnande från Säkerhetspolisen i enlighet med de föreslagna sekretessbrytande bestämmelserna i 35 kap. 10 c och e §§ OSL. Förslaget innebär att personuppgifter som Säkerhetspolisen behandlar enligt de rättsliga grunderna i 2 kap. 1 § nämnda lag även ska få behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs i en skolenhets verksamhet, i verksamhet hos en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller SiS för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.
- En ny sekretessbrytande bestämmelse i 23 kap. 6 b § OSL, som innebär att skolan får utökade möjligheter att lämna uppgifter om enskilda till kommunala myndigheter inom socialtjänsten, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet.

9.4 Betydelsen för det brottsförebyggande arbetet

Utredningens bedömning: Våra förslag förväntas leda till att skolan, kommunala myndigheter inom socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse får ett bättre inflöde av olika typer av personuppgifter som relaterar till brottslig verksamhet. Förslagen kommer därigenom att ge bättre förutsättningar för såväl skolan, kommunala myndigheter inom socialtjänsten och Statens institutionsstyrelse som Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket att utföra ett effektivare brottsförebyggande arbete. I förlängningen förväntas effekten bli minskad brottslighet.

Våra förslag förväntas bidra till minskad brottslighet, främst genom att det förebyggande arbetet effektiviseras till följd av att skolan, socialtjänsten och SiS får bättre information om enskilda individer som begår eller riskerar att begå brott, eller som själva riskerar att utsättas för brott. Förslagen förväntas bidra till att skolan, socialtjänsten och SiS får bättre förutsättningar att fullgöra sina ordinarie uppdrag. Detta är i sin tur ägnat att förbättra de berörda brottsbekämpande myndigheternas förutsättningar att fullgöra sina upp-

drag. De samhällsvinster som kan uppnås om förslagen bidrar till att motverka att unga dras in i kriminalitet är mycket stora. Men det är svårt att beräkna eller uppskatta storleken på samhällsvinsterna. Förslagen kan dock förväntas stärka samhällets samlade brottsförebyggande arbete.

Regeringen framhåller i direktiven till vår utredning att skolan och socialtjänsten tillsammans med Polismyndigheten är centrala aktörer i arbetet med att förebygga och förhindra att barn och unga utsätts för eller begår brott. Ett effektivt brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete förutsätter enligt regeringen ett ändamålsenligt informationsutbyte mellan berörda aktörer.

Våra förslag ska ses om en del i en större helhet, där regeringen beslutat om flera utredningar eller förslag som innebär ett bättre informationsutbyte till gagn för informationsflödet till skolan, socialtjänsten och brottsbekämpande myndigheter (se avsnitt 3.2).

9.5 Sveriges internationella åtaganden

Utredningens bedömning: Våra förslag är förenliga med de krav som följer av Sveriges internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter.

9.5.1 Enskildas rätt till personlig integritet

Våra förslag har konsekvenser för den personliga integriteten. Av kapitel 4 framgår att skyddet för den personliga integriteten regleras i ett antal internationella rättsakter, bland annat Europakonventionen och den EU-rättsliga lagstiftningen. Den integritetsanalys som genomförts i kapitel 6 och 7 har gjorts med beaktande av de krav som följer av dessa rättsakter. Som vi redogör för i respektive kapitel är vår bedömning att våra förslag är nödvändiga och proportionerliga. Vi bedömer således att förslagen är förenliga med Sveriges internationella åtaganden i dessa avseenden.

9.5.2 Barn och ungas rättigheter

Barnkonventionen gäller som svensk lag, se 1 § lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Barnkonventionen är en folkrättsligt bindande överenskommelse som ger alla barn upp till 18 år egna rättigheter. Enligt artikel 1 i konventionen avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller för barnet.

Barnkonventionen ska ses som en helhet. Artiklarna 2, 3, 6 och 12 i konventionens första del utgör de så kallade grundprinciperna. Dessa principer är icke-diskriminering, att barnets bästa ska beaktas i första hand vid alla åtgärder som rör barn, rätten till liv, överlevnad och utveckling och rätten för barn att uttrycka sin åsikt och att bli hörda. Principerna har en särskild ställning vid tolkning av konventionen (CRC/GC/2003/5 p. 12). Enligt artikel 4 ska en stat vidta alla lämpliga lagstiftningsåtgärder, administrativa åtgärder och andra åtgärder för att genomföra de rättigheter som erkänns i konventionen.

Skyldigheten att i första hand beakta barnets bästa gäller alltså vid införandet av ny lagstiftning. Artikel 3 innehåller emellertid inte någon ledning av vad som menas med barnets bästa. Barnets bästa är på så sätt ett brett och öppet begrepp. Konventionens övriga bestämmelser kan dock sägas sätta en miniminivå för vad som är bra för ett barn i olika situationer och artikel 3.1 måste ses i ljuset av dessa bestämmelser, se betänkandet *Barnkonventionen och svensk rätt* (SOU 2020:63).

Våra förslag syftar till ett utökat informationsutbyte i samverkan mellan skola, socialtjänst, SiS, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. Därmed aktualiseras flera olika specifika bestämmelser i barnkonventionen. Enligt artikel 16 i barnkonventionen får inget barn utsättas för godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens och inte heller för olagliga angrepp på sin heder och sitt anseende. Bestämmelsen innebär således ett skydd för barns personliga integritet. Stater som ratificerat barnkonventionen är emellertid samtidigt skyldiga att reagera på och förebygga alla former av psykiskt och fysiskt våld, skada och övergrepp på barn (artikel 19), skydda barn från olaglig användning av narkotika (artikel 33), sexuellt utnyttjande och sexuella övergrepp (artikel 34) samt annat utnyttjande (artikel 36).

Enligt artikel 6 ska konventionsstaterna till det yttersta av sin förmåga säkerställa barnets överlevnad och utveckling. Det har uttalats att begreppet utveckling ska förstås i dess vidaste bemärkelse, som ett helhetsbegrepp som omfattar barnets fysiska, mentala, andliga, moraliska, psykologiska och sociala utveckling (SOU 2020:63).

En bedömning av vad som är förenligt med barnets bästa i detta fall måste således innefatta en sammanvägning av de olika rättigheter och intressen som aktualiseras.

Som vi konstaterat tidigare innebär våra förslag en ökad spridning av integritetskänsliga uppgifter om barn. Även om det inte kommer att vara fråga om ett godtyckligt spridande, är det alltjämt fråga om något som för det enskilda barnet kan uppfattas som negativt. Som vi konstaterat i tidigare kapitel bör utgångspunkten även i fortsättningen vara att informationsdelning i möjligaste mån ska ske med stöd av den berörde individens samtycke. Informationsdelning utan samtycke bör vara aktuellt först när behovet av uppgifterna är särskilt angeläget, och när möjligheten att lämna uppgifterna med den enskildes samtycke är uttömt. Förtroenderiskerna med att information delas utan den enskildes samtycke måste anses särskilt framträdande med anledning av vårt förslag om en sekretessbrytande regel för socialtjänsten. Om barnet inte känner sig trygg med att information som lämnas till yrkesverksamma inom socialtjänsten inte kommer att spridas vidare, kan det försvåra möjligheterna att etablera förtroendefulla relationer. Som vi redogör för i bland annat avsnitt 6.1.4 saknas forskning på området och det är därmed svårt att med säkerhet bedöma dessa risker. Det bör även framhållas att förtroendet för skolan kan undergrävas om skolan inte ger barnet det stöd som är påkallat, beroende på att skolan saknar information om en viss problematik. Det långtgående ansvar som konventionsstaterna enligt barnkonventionen har att skydda barn från att utsättas för våld och övergrepp samt staternas ansvar att säkerställa barnets utveckling måste också vägas in.

Det är enligt vår bedömning tydligt att barnkonventionen kräver att adekvata åtgärder vidtas för att stödja och hjälpa barn som uppvisar tecken på en destruktiv utveckling mot kriminalitet. I sammanhanget kan jämföras med artikel 40 som ger uttryck för det önskvärda i att främja att barn som misstänks för brott återanpassas till och tar på sig en konstruktiv roll i samhället. Det är uppenbart att skola, socialtjänst och SiS har en särskilt viktig roll i detta avseende.

Det är av vikt att alla aktörer som har potential att bidra till att vända en negativ utveckling hos ett barn också får förutsättningar härför. Som vi redovisat tidigare är vår bedömning att informationsdelning och samverkan utgör en nödvändig förutsättning för det brottsförebyggande arbetet.

Det brottsförebyggande arbetet syftar vidare inte enbart till att minska skadeverkningarna för den enskilde som utövar brott utan också till att skydda andra från att utsättas för brott. Prövningen av barnets bästa måste således också innefatta de motstående intressen som kan föreligga när barn utsätter eller riskerar att utsätta andra barn för brott. Detta blir inte minst relevant inom skolans verksamhet där skolan måste anses ha ett särskilt tydligt ansvar för de barn som befinner sig i skolmiljön. Att skolan är en trygg och säker plats är också en nödvändig förutsättning för att rätten till utbildning enligt artikel 28 i barnkonventionen ska kunna realiseras.

Den avvägning som måste göras i detta avseende tangerar i stor utsträckning den generella avvägning som vi gjort i integritetsanalysen som redovisas i kapitel 6 och 7. Som vi redovisar där är förslagen utformade för att det integritetsintrång som aktualiseras inte ska bli större än vad som är nödvändigt. På motsvarande sätt är vår sammantagna bedömning att de aspekter av våra förslag som kan bedömas som negativa utifrån ett barnrättsperspektiv inte är oproportionerliga i förhållande till de starka intressen som motiverar förslagen. Vi gör därför bedömningen att förslagen är förenliga med principen om barnets bästa i artikel 3 barnkonventionen.

9.5.3 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Sverige har ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, vars syfte är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter för alla personer med funktionsnedsättning. Konventionen innehåller inga nya rättigheter, utan förtydligar vad som krävs för att personer med funktionsnedsättning fullt ut ska få sina rättigheter uppfyllda som alla andra. Enligt artikel 1.2 i konventionen innefattar personer med funktionsnedsättning bland annat personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka

deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra. Konventionens allmänna principer framgår av artikel 3 och är individuellt självbestämmande, icke-diskriminering, deltagande och inkludering i samhället, respekt för olikheter, lika möjligheter, tillgänglighet, jämställdhet och respekt för den fortlöpande utvecklingen hos barn med funktionsnedsättning.

Som Myndigheten för delaktighet (MFD) påpekat i bland annat remissvaret till vårt betänkande Skolor mot brott (SOU 2024:17) visar svensk och internationell forskning att barn och unga med funktionsnedsättningar är överrepresenterade som utsatta för våld och övergrepp, men det finns fortfarande för lite kunskap om detta, liksom om eventuella samvariationer med våldsutövande, brott och kriminalitet. MFD har vidare uttalat att ett fortsatt och utvecklat förebyggande arbete och samverkan mellan olika kompetenser inom skolan, socialtjänsten, polisen och hälso- och sjukvården är grundläggande för att tidigt upptäcka och motverka både våldsutövande och våldsutsatthet (MFD 2024).

Som vi redovisat tidigare bedömer vi att våra förslag kommer att medföra större möjligheter för ett brottsförebyggande arbete i samverkan mellan skola, socialtjänst och polis. Detta måste i grunden anses vara angeläget även utifrån FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Vi bedömer inte att förslagen kommer att ha en diskriminerande effekt för personer med funktionsnedsättning. Sammantaget anser vi därför att våra förslag kommer att vara förenliga med och ha stöd i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

9.6 Ekonomiska konsekvenser

9.6.1 Samhällsekonomiska konsekvenser

Utredningens bedömning: Förslagen innebär att skolan, kommunala myndigheter inom socialtjänsten, Statens institutionsstyrelse, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket kommer att få fler verktyg för en effektiv samverkan i det brottsförebyggande arbetet.

Ett effektivt brottsförebyggande arbete kommer sannolikt att medföra stora samhällsekonomiska vinster inom ett flertal områden. Det är dock svårt att närmare uppskatta hur stora de ekonomiska konsekvenserna av våra förslag kommer att bli.

Som vi redovisat i olika sammanhang är den allvarliga brottsutvecklingen i Sverige ett problem som medför stora kostnader för samhället. Åtgärder som kan bidra till att förebygga eller förhindra brottslighet har därför potential att leda till stora samhällsekonomiska vinster inom ett flertal områden.

Våra förslag ger skolan, socialtjänsten, SiS, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket utökade möjligheter att utbyta information inom ramen för det brottsförebyggande arbetet. Som vi återkommande redogjort för är informationsdelning en central komponent i brottsförebyggande samverkan. Det finns därför fog för antagandet att det brottsförebyggande arbetet kan effektiviseras som en följd av våra förslag. Våra förslag måste därvid ses om en del i en större helhet, där regeringen beslutat om flera utredningar eller förslag som innebär ett ökat informationsutbyte till gagn för informationsflödet till skolan, socialtjänsten och brottsförebyggande myndigheter (se avsnitt 3.2).

Informationsdelning är endast en komponent i det brottsförebyggande arbetet. Det krävs också bland annat att effektiva arbetsätt används, att strukturer för ändamålsenlig samverkan inrättas och att resurser ges till relevanta aktörer. Även här bör våra förslag ses som en del av en helhet där det just nu vidtas ett flertal olika åtgärder. Som exempel kan nämnas regeringsuppdraget att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott, det så kallade Bob-arbetet (Ju2023/02529).

Att närmare uppskatta de samhällsekonomiska konsekvenserna av våra förslag isolerat låter sig mot denna bakgrund inte göras. Det är emellertid vår bedömning att förslagen ingår som en väsentlig del i de åtgärder som vidtas för att stävja brottsutvecklingen och som kan förväntas leda till betydande vinster.

9.6.2 Statliga myndigheter

Utredningens bedömning: Förslagen innebär inte ett ökat resursbehov för de statliga myndigheter som berörs.

Våra förslag berör främst de statliga myndigheterna Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Tullverket och SiS. Även skolor med statlig huvudman berörs av förslagen. Konsekvenserna för skolan behandlas särskilt nedan.

För Polismyndigheten och Säkerhetspolisen innebär våra förslag större möjligheter att lämna ut information till skolor, socialtjänsten och SiS. För Tullverket innebär förslagen större möjligheter att lämna ut information till socialtjänsten och SiS. Ingen av dessa myndigheter ges emellertid någon ny skyldighet att lämna ut information. Att fler uppgifter kan komma att omfattas av skyldigheten enligt 6 kap. 5 § OSL att på begäran från en annan myndighet lämna ut en uppgift som myndigheten förfogar över om den inte är sekretessbelagd och det inte hindrar arbetets behöriga gång innebär inte att det är fråga om någon ny uppgiftsskyldighet.

Det måste emellertid förutsättas att förslagen kommer att leda till ett utökat uppgiftsutbyte. Ett utlämnande av uppgifter enligt förslagen förutsätter naturligtvis ett visst arbete med att sekretesspröva och i övrigt behandla de uppgifter som lämnas ut. En konsekvens av förslagen är således att denna behandling kan komma att öka. Informationsdelningen kommer emellertid att ske inom ramen för system och rutiner som i stor utsträckning redan är på plats. Vi bedömer därför inte att förslagen kommer att leda till en nämnvärd ökning av arbetsbördan för de berörda myndigheterna.

Vårt förslag om en sekretessbrytande regel som möjliggör uppgiftslämnande till SiS medför att SiS kan komma att ta emot fler uppgifter från Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket. Att ta emot och bearbeta sådan information innebär ett visst mer-

arbete. Hur stor ökning av informationsdelningen som kommer att följa av våra förslag är svårt att bedöma med säkerhet. Som framgått av vår kartläggning sker informationsdelning redan i dag i en inte obetydlig utsträckning med stöd av den så kallade generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL.

Även om mottagandet av information i sig innebär ett visst merarbete måste detta vägas mot de potentiella effektivitetsvinsterna av att SiS får information som är av betydelse för att genomföra trygga och säkra placeringar. Vår bedömning är att de kostnadsbesparingar som följer av att SiS i tid kan uppmärksamma säkerhetsrisker klart överväger de merkostnader som kan följa av att fler uppgifter måste behandlas.

SiS kommer även att omfattas av den utökade skyldigheten att lämna ut uppgifter vid skolbyten. Vi behandlar konsekvenserna i detta avseende nedan.

Som nämnts ska våra förslag ses om en del i en större helhet. I Regeringskansliet bereds för närvarande flera förslag, som sammantaget ska förbättra informationsutbytet mellan bland andra skolan, socialtjänsten, SiS och brottsbekämpande myndigheter. Det kan antas att det kommer att krävas viss vägledning och eventuellt även vissa kompetensutvecklingsinsatser från berörda centrala myndigheter gällande tillämpningen av nya sekretessbrytande bestämmelser och uppgiftsskyldigheter i anslutning till att förslagen genomförs. Nya stödmaterial kan behöva tas fram, alternativt att befintliga stödmaterial kan behöva uppdateras. Det är i nuläget svårt att överblicka omfattningen av dessa insatser. De insatser som behövs torde dock vara av jämförelsevis begränsad omfattning och ska vägas mot nyttan av insatserna.

9.6.3 Kommuner och regioner

Utredningens bedömning: Förslagen leder inte till ett ökat resursbehov vid kommuner och regioner.

Våra förslag berör, utöver skolan, främst socialtjänsten. Kommuner och regioner berörs även i egenskap av huvudmän inom skolväsendet. Konsekvenserna för skolan redogörs särskilt för nedan.

Våra förslag om sekretessbrytande regler innebär möjligheter för socialtjänsten att både lämna ut och ta emot information i större utsträckning än vad som gäller för närvarande. De föreslagna bestämmelserna innebär emellertid inte något nytt åliggande för socialtjänsten. Den kommunala finansieringsprincipen, som innebär att staten inte ska ålägga kommuner och landsting nya uppgifter utan att ge dem adekvat finansiering, aktualiseras således inte.

Det utökade uppgiftsutbyte som eftersträvas med förslagen kan förvisso i sig innebära en viss ökning av arbetsbördan för socialtjänsten. Både vid utlämnande och mottagande av information förutsätts en viss hantering och bearbetning av informationen. Socialtjänsten åläggs emellertid inte några nya arbetsuppgifter genom våra förslag. Ett ändamålsenligt uppgiftsutbyte bör i stället vara ägnat att förbättra förutsättningarna för socialtjänsten att bedriva sin verksamhet. Som framgått av tidigare avsnitt är socialtjänsten beroende av att kunna utbyta information med andra aktörer för att verksamheten ska kunna fungera på ett ändamålsenligt sätt. Det gäller redan i dagsläget ett flertal olika anmälnings-skyldigheter för olika aktörer i förhållande till socialtjänsten. Det bör därmed finnas en väl uppbyggd erfarenhet av att hantera inkommande uppgifter på ett effektivt sätt. Att det genom förslagen införs en ändamålsenlig reglering för uppgiftsutbytet bedömer vi därför på ett övergripande plan vara ägnat att underlätta socialtjänstens arbete.

9.6.4 Särskilt om skolan

Utredningens bedömning: Våra förslag leder inte till ett ökat resursbehov i skolan.

Skolenheter kommer liksom socialtjänsten att få utökade möjligheter att lämna och ta emot uppgifter. Ett utökat uppgiftsutbyte medför förvisso ett visst merarbete när uppgifterna på olika sätt ska hanteras och bearbetas. De förslag vi lämnar svarar emellertid på ett behov av uppgifterna i skolans verksamheter. Det är därmed vår bedömning att det utökade uppgiftsutbytet främst kommer att vara ägnat att underlätta för skolan. Genom att skolor får adekvat information från andra aktörer kan stödinsatser och säkerhets-

åtgärder utnyttjas på ett effektivt sätt. Vi bedömer därmed att merkostnader kommer att vägas upp av de kostnadsbesparingar som följer av att arbetet kan ske mer effektivt.

Till skillnad från övriga aktörer omfattas skolan (inklusive skolverksamheten vid SiS) av en utökad skyldighet att lämna ut uppgifter genom den förändring vi föreslår av 3 kap. 12 j § skollagen. Utökningen innebär dels att fler uppgifter som rör kriminalitet ska lämnas över vid skolbyten, dels att skyldigheten för en mottagande skolenhet att informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot en elev ska gälla i fler fall.

Även om det således formellt sett är fråga om en utökad skyldighet som träffar skolhuvudmän handlar det således om informationsöverlämning i situationer där det redan i dag föreligger en skyldighet att överlämna information. Den tillkommande arbetsinsats som kan följa av att även uppgifter som rör brottslig verksamhet ska lämnas över är enligt vår bedömning försumbar. Skyldigheten att lämna över information vid skolbyten har gällt under en förhållandevis lång tid och det bör vid skolenheterna finnas rutiner och system för att hantera detta. De fall där det finns skäl att överlämna information som rör brottslig verksamhet kommer att vara en minoritet av de fall där en överlämning ska göras. Inte heller skyldigheten att meddela en överlämnande skolenhet om att en elev har tagits emot kan anses medföra annat än försumbara kostnader. Liksom vi bedömt i andra fall måste dessutom de potentiella vinsterna av en ändamålsenlig informationsöverföring vid skolbyten anses kostnadsbesparande.

Vi gör därför sammantaget bedömningen att våra förslag inte medför något resursbehov i skolan som kräver särskild finansiering.

9.7 Övriga konsekvenser

Vår analys utifrån dataskyddssynpunkt av sådana behandlingar av personuppgifter som är en nödvändig konsekvens av våra förslag redovisas i kapitel 6 och 7. I dessa båda kapitel anges även förslagets konsekvenser på ett sätt som motsvarar de krav på innehållet i konsekvensutredningar som finns i 6 och 7 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Förslagen bedöms inte ha nämnvärd betydelse för den kommunala självstyrelsen. Förslagen bedöms inte ha betydelse för sysselsättning och offentlig service i olika delar av landet, för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt i förhållande till större företags, för jämställdheten mellan kvinnor och män eller för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

9.8 Risken för dubbelreglering bör beaktas i det fortsatta beredningsarbetet

I delbetänkandet *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar* (SOU 2024:63) föreslås att det i OSL ska införas en ny generell sekretessbrytande bestämmelse som möjliggör utlämnande av annars sekretessbelagda uppgifter till en annan myndighet. Bestämmelsen ska bryta sekretess till skydd för uppgift om enskilds personliga och ekonomiska förhållanden om det behövs för något av de syften som anges i bestämmelsen. Ett sådant syfte är att motverka brottslig verksamhet. Enligt betänkandet omfattas inte endast uppgiftsutlämnande till Polismyndigheten och andra myndigheter som har brottsbekämpning som sin huvudsakliga uppgift. Utlämnande för syftet att motverka brottslig verksamhet enligt bestämmelsen, får även ske till andra myndigheter som har i uppdrag att mera allmänt motverka brott eller förebygga brottslighet. Enligt bestämmelsen ska en uppgift dock inte lämnas ut om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Vi bedömer att flertalet av våra författningsförslag kompletterar förslaget i SOU 2024:63. En viktig aspekt är att de av våra förslag som avser uppgiftslämnande till skolan till skillnad från förslagen i SOU 2024:63 även träffar fristående skolor.

Två av våra förslag om nya sekretessbrytande bestämmelser i OSL kan möjligen bedömas överlappa förslaget i SOU 2024:63. Det gäller förslagen i 23 kap. 6 b § och 35 kap. 10 c § OSL. Det kan därför finnas behov av att i Regeringskansliets fortsatta beredning överväga om förslagen i SOU 2024:63 och två av förslagen från vår utredning kan genomföras samtidigt, alternativt att förslagen bör justeras för att undvika dubbelreglering.

10 Författningskommentar

10.1 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

10 kap.

18 d §

Sekretessen enligt 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som rör en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, same-skolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller kommunala vuxenutbildningen lämnas till den skolenhet eleven tillhör om

- 1. det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott,*
- 2. det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra detta, och*
- 3. det med hänsyn till planerade eller pågående insatser eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.*

En uppgift som angår misstanke om ett begånget brott får inte lämnas ut.

Paragrafen, som är ny, behandlas i avsnitt 6.1.4. Paragrafen innebär att det under vissa förutsättningar är möjligt för myndigheterna inom socialtjänsten att lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess enligt 26 kap. 1 § OSL till en skolenhet, i syfte att förebygga eller förhindra brott.

I första stycket framgår förutsättningarna för uppgiftsutlämnande. Där framgår att det är en uppgift som rör en elev som hör till någon av de angivna skolformerna som kan lämnas ut med stöd av bestämmelsen. Formuleringen uppgift som rör en elev innebär att även uppgifter som avser andra personer än eleven får lämnas ut om uppgifterna rör eleven. Det kan till exempel avse uppgifter om elevens familj eller bekantskapskrets. Uppgifter kan lämnas till den skolenhet eleven tillhör.

För att utlämnande ska få ske krävs det att det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott. Den riskbedömningen ska göras i varje enskilt fall. Begreppet brottslig verksamhet innebär att det inte behöver röra sig om misstankar om viss närmare angiven brottslighet. Det är tillräckligt att det med hänsyn till samtliga omständigheter bedöms finnas en risk som varken är obetydlig eller avlägsen att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet. Av särskild betydelse för bedömningen är om eleven tidigare har begått brott, om han eller hon umgås med kriminellt belastade personer eller vistas i sådan miljö att det finns risk att han eller hon ägnar sig åt kriminalitet. Vid beaktande av tidigare brottslighet kan det ibland vara uppenbart att det finns en risk för återfall medan riskbedömningen i andra fall kan vara svårare att göra. Då kan det krävas fler övriga omständigheter som ger stöd åt riskbedömningen.

Även en risk för att eleven kommer att utsättas för brott kan utgöra skäl för uppgiftslämnande. Det krävs inte att det rör sig om en risk för ett visst specifikt brott. Det är tillräckligt att socialtjänsten har en generell oro för att en elev kan utsättas för brott, så länge det finns konkreta omständigheter som indikerar detta. Som exempel kan nämnas att en elev har en hotbild mot sig, att eleven är utsatt för hedersrelaterat hot eller våld eller att eleven på något annat sätt löper en risk att utsättas för brott.

Det krävs vidare att det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra att eleven utövar brottslig verksamhet eller utsätts för brott. Kravet innebär att det måste vara fråga om en uppgift som är av betydelse för skolenhetens verksamhet. Det måste kunna förutsättas att uppgiften kan föranleda någon åtgärd från skolenheten. Skolenhetens åtgärder behöver dock inte motiveras av ett explicit brottsförebyggande syfte. Det är tillräckligt att skolenheten kan antas vidta någon åtgärd inom sitt ordinarie uppdrag som har betydelse för att förebygga eller förhindra brottsligheten. Det kan vara fråga såväl om stödjande insatser som riktas till den enskilda eleven som åtgärder som syftar till att skapa säkerhet och trygghet för andra elever och skolpersonal. Det krävs inte att uppgiften isolerad kan antas leda till att förebygga eller förhindra brottsligheten, utan det är tillräckligt att den tillsammans med andra omständigheter kan antas bidra till önskad effekt.

Relevanta uppgifter kan exempelvis vara att en elev missbrukar narkotika, att eleven begår brott eller uppehåller sig i sammanhang där det finns en hög risk för kriminalitet. Det kan också handla om uppgifter om pågående allvarliga konflikter som inbegriper elever vid skolenheten eller uppgifter om rekrytering till kriminella grupperingar. Om socialtjänsten genomför insatser i syfte att komma till rätta med en problematik kring kriminalitet kan uppgifter om dessa insatser lämnas ut i syfte att samordna insatserna med de åtgärder som skolenheten kan vidta.

För att utreda vilka uppgifter som skolenheten kan antas ha behov av finns det inget hinder mot att preliminära kontakter tas.

En ytterligare förutsättning för att uppgifter ska få lämnas ut är att det med hänsyn till planerade eller pågående insatser eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att de lämnas ut. Intresseavvägningen motsvarar den som socialtjänsten ska göra enligt exempelvis 10 kap. 18 a § OSL. Förarbetsuttalanden angående den bestämmelsen är därmed relevanta till stöd för tillämpningen (prop. 2011/12:171 s. 47). Som ytterligare exempel på särskilda skäl kan nämnas att det relativt svagare sekretesskydd som gäller för uppgifterna i skolan i vissa fall kan vara en omständighet som medför att ett utlämnande framstår som olämpligt. Ett annat särskilt skäl mot utlämnande är att tillräckliga försök att arbeta med den enskildes samtycke inte har gjorts.

Enligt *andra stycket* får inte uppgifter som angår misstankar om begångna brott lämnas ut med stöd av bestämmelsen. Har socialtjänsten konkreta brottsmisstankar kan inte dessa uppgifter lämnas ut. Det är dock möjligt att lämna ut uppgifter i mer allmänna ordalag om misstänkt brottslighet så länge de inte kan hänföras till en specifik situation. Som exempel kan generella misstankar om att en elev missbrukar narkotika eller begår butiksstölder lämnas ut, om övriga förutsättningar är uppfyllda, men inte uppgifter om att eleven vid ett specifikt tillfälle begått narkotikabrott eller stöld.

Socialtjänsten får lämna ut uppgifter såväl på eget initiativ som efter en begäran. Någon skyldighet för socialtjänsten att lämna ut uppgifter på eget initiativ finns inte. Om en skolenhet med offentlig huvudman begär ut uppgifter med stöd av 6 kap. 5 § OSL finns däremot en skyldighet för socialtjänsten att lämna ut uppgifterna, såvida de träffas av bestämmelsen. Om en skolenhet med enskild huvudman begär ut uppgifter med stöd av 6 kap. 4 § OSL kan

också en sådan skyldighet uppkomma, när det gäller uppgifter i allmänna handlingar.

23 kap.

Sekretessbrytande bestämmelser

6 b §

Sekretessen enligt 2 och 3 §§ hindrar inte att en uppgift om en enskild lämnas till en kommunal myndighet inom socialtjänsten, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Vad som föreskrivs i första och andra styckena ska även gälla sekretessen enligt 5 §, i fråga om den kommunala vuxenutbildningen.

Paragrafen är ny och behandlas i avsnitt 7.1.4. Bestämmelsen innebär att viss sekretess inom skolväsendet inte hindrar att uppgifter om enskilda lämnas till en kommunal myndighet inom socialtjänsten i brottsförebyggande syfte.

Av första stycket framgår att bestämmelsen bryter sekretess enligt 23 kap. 2 och 3 §§ OSL. Förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, fritidshemmet samt sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) som erbjuds i stället för fritidshem omfattas av tillämpningsområdet. Med ”skolenheten” avses i kommentaren samtliga nämnda aktörer. Det är den utlämnande aktören som ska pröva om det finns förutsättningar för utlämnande. Kravet på att uppgiften ska kunna antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet innebär dels att det måste bedömas att det föreligger en risk för brottslig verksamhet, dels att uppgiftslämnandet kan antas ha betydelse för att förebygga denna. Bedömningen att en uppgift kan antas bidra till att förebygga brottslig verksamhet innefattar en prövning av socialtjänstens behov av uppgiften. Det måste kunna antas att socialtjänsten har behov av uppgiften inom ramen för sitt författningsreglerade uppdrag. Bestämmelsen bryter sekretess till skydd för enskild och omfattar i huvudsak uppgifter om elever. Bestämmelsen medger dock även att uppgifter om andra enskilda, i den mån skolenheten

har tillgång till sådana, lämnas ut till socialtjänsten. Ett exempel på uppgifter som skulle kunna lämnas ut med stöd av bestämmelsen är uppgifter om en elev som skolenheten ser att det finns anledning för socialtjänsten att intressera sig för på grund av att denne har kontakt med personer med koppling till gängkriminalitet. Ett annat exempel är uppgifter om problematisk frånvaro i kombination med misstanke om att eleven begått brott eller befinner sig i riskzonen för att göra det. Att det är fråga om uppgifter om en enskild hindrar inte att även uppgifter om den enskildes närstående eller kamratkrets lämnas ut med stöd av bestämmelsen. Uppgifter om att en enskild är utsatt för brott i något avseende kan också lämnas ut med stöd av bestämmelsen. Det kan ibland finnas behov av att lämna ut uppgifter om insatser eller åtgärder som skolenheten vidtagit, som exempelvis uppgifter i åtgärdsprogram, genomförda anpassningar eller liknande.

Av *andra stycket* framgår att en intresseavvägning ska göras innan en uppgift lämnas ut. Intresseavvägningen ska göras i varje enskilt fall och tar sikte på proportionaliteten mellan värdet av att uppgiften tillförs socialtjänsten och den skada som ett utlämnande kan medföra. I vissa fall kan ett utlämnande bedömas olämpligt även om ett utlämnande i och för sig hade kunnat antas bidra till att förebygga brott. Det kan till exempel handla om uppgifter som är särskilt känsliga för den enskilde, samtidigt som socialtjänstens behov av uppgiften är relativt begränsat. Hänsyn kan tas till om uppgiften har lämnats av en närstående till den enskilde och ett utlämnande skulle kunna utsätta den närstående för risker av inte obetydligt slag.

Är det fråga om särskilt integritetskänsliga uppgifter, till exempel uppgifter som behandlas inom elevhälsan och som avser psykologiska, psykosociala eller specialpedagogiska insatser krävs att behovet av att lämna ut uppgifterna är större än när det är fråga om mindre skyddsvärda uppgifter. Brottslighetens allvar måste också vägas in i bedömningen. Om det bedöms finnas risk för grövre brottslighet, till exempel organiserad sådan, ger det skolenheten större utrymme att lämna även känsligare uppgifter till socialtjänsten, än om det är fråga om brottslighet som kan betecknas som mindre allvarlig, som till exempel enstaka fall av ringa stöld eller ringa skadegörelse.

En skolenhet får lämna ut uppgifter såväl på eget initiativ som efter en begäran. Någon skyldighet för den aktuella skolenheten att lämna ut uppgifter på eget initiativ finns inte. Om en kommunal myndighet inom socialtjänsten begär ut uppgifter med stöd av 6 kap. 5 § OSL från en skolenhet med offentlig huvudman finns däremot en skyldighet för den skolenhet som mottagit en begäran att lämna ut uppgifterna, såvida de träffas av bestämmelsen. Om en kommunal myndighet inom socialtjänsten begär ut uppgifter från en skolenhet med enskild huvudman finns inte motsvarande skyldighet.

Om en uppgift lämnas av personal i en fristående skolenhet i enlighet med förutsättningarna i bestämmelsen betraktas det inte som ett obehörigt röjande enligt bestämmelsen om tystnadsplikt i 29 kap. 14 § skollagen.

Bestämmelsen är åldersneutral. För utlämnande av uppgifter om barn gäller dock även den sekretessbrytande skyldigheten att göra en orosanmälan enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

Av *tredje stycket* framgår att bestämmelsen även ska tillämpas på uppgifter som förekommer inom den kommunala vuxenutbildningens verksamhet.

35 kap.

10 c §

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att Polismyndigheten, *Säkerhetspolisen* eller *Tullverket* lämnar uppgift om en enskild till en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller till *Statens institutionsstyrelse* om uppgiften kan antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Bestämmelsen, som har behandlats i avsnitt 7.1.3, innebär att viss sekretess hos de angivna myndigheterna inte hindrar att uppgifter om enskilda lämnas till kommunala myndigheter inom socialtjänsten respektive Statens institutionsstyrelse (SiS).

I paragrafen föreskrivs att Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket, trots angiven sekretess, får lämna ut uppgifter som avses i 1 § till kommunala myndigheter inom socialtjänsten eller till

SiS, om uppgiften kan antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

I *första stycket* har Säkerhetspolisen och Tullverket lagts till som myndigheter som får lämna uppgifter med stöd av bestämmelsen. SiS har lagts till som möjlig mottagare av uppgifter enligt bestämmelsen.

Vidare utvidgas tillämpningsområdet för bestämmelsen genom att ett uppgiftslämnande får ske om det kan antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Rekvisitet brottslig verksamhet innebär att det inte krävs att det går att identifiera konkreta brott som man vill förebygga eller förhindra. Det finns inte heller något krav på att det ska vara fråga om brottslighet av viss typ eller visst allvar.

Liksom enligt nuvarande ordning kan utlämnande med stöd av bestämmelsen inte ske till privata aktörer, såsom ett hem för vård och boende i privat regi.

Kravet på att uppgiften ska kunna antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet innebär dels att det måste bedömas att det föreligger en risk för brottslig verksamhet, dels att uppgiftslämnandet kan ha betydelse för att förebygga eller förhindra denna. Rekvisitet innebär inget krav på att uppgiften isolerad kan leda till förebyggande eller förhindrande av den brottsliga verksamheten. Det är i stället tillräckligt att uppgiften tillsammans med andra omständigheter kan antas bidra till önskad effekt (jfr prop. 2019/20:123 s. 52). Den utlämnande myndighetens bedömning av om en uppgift kan antas bidra till att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet innefattar en prövning av mottagarens behov av uppgiften. Det måste finnas ett behov av uppgiften inom mottagande myndighets verksamhet (jfr prop. 2019/20:123 s. 22). Det kan till exempel vara uppgifter om en person som någon av de angivna brottsbekämpande myndigheterna ser att det finns anledning för den kommunala socialtjänsten att intressera sig för eftersom denne till exempel har många kontakter med andra personer som misstänks för rekrytering till kriminella grupperingar eller eftersom personen uppehåller sig på en viss plats med koppling till kriminalitet (jfr prop. 2019/20:123 s. 52–53).

Tillägget att ett uppgiftslämnande även får ske om det kan antas bidra till att förhindra brottslig verksamhet har främst betydelse vid uppgiftslämnande till SiS. Inom SiS verksamhet kan det finnas

ett behov av uppgifter för att göra säkra och trygga placeringar, och därmed förhindra brottslig verksamhet. SiS kan exempelvis inom arbetet med säkerhet behöva uppgifter om placerade ungdomars tillhörighet till olika kriminella gäng eller om pågående allvarliga konflikter eller hotbilder som berör placerade ungdomar. Kommunala myndigheter inom socialtjänsten har främst ett förebyggande uppdrag. Det torde därför mera sällan vara så att de myndigheterna har behov av uppgifter i syfte att förhindra brottslig verksamhet.

Polismyndighetens, Säkerhetspolisens och Tullverkets behov av skydd för den brottsbekämpande verksamheten ingår inte i bedömningen av om uppgifter kan lämnas ut enligt bestämmelsen. Den föreslagna bestämmelsen bryter inte sekretessen enligt 18 kap. 1 eller 2 §§ OSL, som alltså ska tillämpas på vanligt sätt. Om ett utlämnande bedöms kunna skada den brottsbekämpande verksamheten, medför inte den här aktuella bestämmelsen att utlämnande kan ske.

Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket får lämna ut uppgifter såväl på eget initiativ som efter en begäran. Någon skyldighet för myndigheterna att lämna ut uppgifter på eget initiativ finns inte. Om socialtjänsten eller SiS begär ut uppgifter med stöd av 6 kap. 5 § OSL finns däremot en skyldighet för den myndighet som mottagit en begäran att lämna ut uppgifterna, såvida de träffas av bestämmelsen.

Bestämmelsen är åldersneutral. För utlämnande av uppgifter om barn till en kommunal myndighet inom socialtjänsten gäller dock den sekretessbrytande skyldigheten att göra en orosanmälan enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453).

I *andra stycket* regleras den intresseavvägning som ska göras. Utformningen är oförändrad i förhållande till den intresseavvägning som i dag ska göras av Polismyndigheten vid utlämning av uppgifter enligt bestämmelsen. Intresseavvägningen ska förstås och tillämpas på samma sätt som i dag (jfr prop. 2019/20:123 s. 22–23 och 53).

10 e §

Sekretessen enligt 1 § hindrar inte att Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen lämnar uppgift om en enskild till en skolenhet, om det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

En uppgift får lämnas endast om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Paragrafen är ny och ger Polismyndigheten och Säkerhetspolisen viss möjlighet att lämna annars sekretessbelagd information till en skolenhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.3.

Av första stycket framgår att uppgiftslämnande får ske om det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Bestämmelsen bryter sekretessen till skydd för enskilds personliga och ekonomiska förhållanden i 35 kap. 1 § OSL.

Det krävs att det kan antas att uppgiften behövs i skolenhetens verksamhet för att förebygga eller förhindra att den enskilde utövar brottslig verksamhet eller utsätts för brott. Kravet innebär att det måste vara fråga om en uppgift som är av betydelse för skolenhetens verksamhet. Det måste förutsättas att uppgiften kan antas föranleda någon åtgärd från skolenheten. Skolenhetens åtgärder behöver dock inte motiveras av ett explicit brottsförebyggande syfte. Det är tillräckligt att skolenheten kan antas vidta någon åtgärd inom sitt ordinarie uppdrag som har betydelse för att förebygga eller förhindra brottsligheten. Det kan vara fråga såväl om stödjande insatser som riktas till den enskilda eleven som åtgärder som syftar till att skapa säkerhet och trygghet för andra elever och skolpersonal. Det krävs inte att uppgiften isolerad kan antas leda till att förebygga eller förhindra brottsligheten, utan det är tillräckligt att den tillsammans med andra omständigheter kan antas bidra till önskad effekt. För att minska risken för att för mycket information delas kan preliminära kontakter tas med den aktuella skolenheten för att klargöra behovet av uppgifter.

Bestämmelsen är inte avgränsad till uppgifter om elever. Även uppgifter som avser andra personer, som exempelvis tidigare elever eller vuxna utomstående personer omfattas, om förutsättningarna i övrigt är uppfyllda. Det kan också komma i fråga att uppgifter om

föräldrar eller vårdnadshavare kan behöva lämnas till den aktuella skolenheten.

Rekvisitet brottslig verksamhet innebär att det inte behöver röra sig om misstankar om viss närmare angiven brottslighet. Det bör dock i regel krävas att uppgifterna har sådan konkretion att de ger befogad anledning till oro kring eleven eller kring säkerheten vid den aktuella skolenheten.

Uppgiftslämnande enligt bestämmelsen kan ske till en skolenhet, oavsett om det är fråga om en skolenhet med offentlig eller enskild huvudman.

Som exempel på uppgifter som skulle kunna lämnas av Polismyndigheten kan nämnas uppgifter om ingripanden som har gjorts mot elever vid skolenheten. Det kan också vara uppgifter som i övrigt framkommit i Polismyndighetens verksamhet, till exempel uppgifter om att elever vid skolenheten säljer narkotika på skolenhetens område, uppgifter om att elever tillhör rivaliserande kriminella grupperingar eller uppgifter om hotbilder mot enskilda elever. Det kan också handla om uppgifter om att en elev utsatts för brott.

Som exempel på uppgifter som skulle kunna lämnas av Säkerhetspolisen kan nämnas uppgifter om att en elev visat tecken på radikalisering mot våldsbejakande extremism eller att det finns indikationer på att en person planerar att utföra ett våldsdåd i skolmiljön.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen får lämna ut uppgifter såväl på eget initiativ som efter en begäran. Någon skyldighet för myndigheterna att lämna ut uppgifter på eget initiativ finns inte. Om en skolenhet med offentlig huvudman begär ut uppgifter med stöd av 6 kap. 5 § OSL finns däremot en skyldighet för den myndighet som mottagit en begäran att lämna ut uppgifterna, såvida de träffas av bestämmelsen. Om en skolenhet med enskild huvudman begär ut uppgifter med stöd av 6 kap. 4 § OSL kan också en sådan skyldighet uppkomma, när det gäller uppgifter i allmänna handlingar.

Av *andra stycket* framgår att Polismyndigheten och Säkerhetspolisen ska göra en intresseavvägning innan en uppgift lämnas ut. En uppgift ska endast lämnas ut om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Om ett utlämnande av en uppgift till den aktuella skolenheten bedöms orsaka särskilt stor skada eller men för den enskilde,

samtidigt som behovet av uppgiften är begränsat, bör intresseavvägningen leda till att uppgiften inte lämnas ut. Vid intresseavvägningen kan även hänsyn tas till det sekretesskydd som uppgifterna kommer att få hos den mottagande skolenheten.

Behovet av skydd för den brottsbekämpande verksamheten ingår inte i prövningen av om intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Efter- som bestämmelsen endast innebär undantag från sekretessen enligt 35 kap. 1 § OSL ska en sedvanlig sekretessprövning alltid göras om det för uppgifterna även gäller sekretess enligt andra bestämmelser, till exempel bestämmelserna i 18 kap. OSL.

10.2 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

3 kap.

12 j §

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna ska den skolenhet som eleven lämnar, utöver vad som följer av 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna sådana uppgifter om eleven som behövs för att underlätta övergången för eleven. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

Den skolenhet som eleven lämnar ska, utöver vad som följer av första stycket och 4 b §, till den mottagande skolenheten överlämna uppgifter som rör eleven om det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott, och uppgifterna behövs i mottagande skolenhets verksamhet för att förebygga eller förhindra detta. En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar mot att uppgiften lämnas ut.

När en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från skolformen till en annan av de angivna skolformerna, ska den mottagande skolenheten skyndsamt informera den överlämnande skolenheten om att skolenheten har tagit emot eleven, om det inte är obehövligt. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen.

Bestämmelsen reglerar överlämning av uppgifter vid övergång mellan och inom skolformer. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.5.

Andra stycket är nytt och innebär en skyldighet för avlämnande skolenhet att överlämna uppgifter i brottsförebyggande syfte till mottagande skolenhet. Det är den avlämnande skolenheten som ska bedöma om uppgifter behöver lämnas över till den mottagande skolenheten. Andra stycket innefattar, precis som första stycket, en uppgiftsskyldighet som är sekretessbrytande, se prop. 2017/18:183 s. 136. Uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten, och omfattas av sekretess hos avlämnande skolenhet, ska lämnas ut oavsett vilken sekretess som är tillämplig på uppgiften. Det innebär att även uppgifter som behandlas av skolenheter inom SiS och som omfattas av sekretess enligt 26 kap. 1 § OSL ska överlämnas om övriga förutsättningar är uppfyllda.

Uppgiftsskyldigheten inträder när det på grund av konkreta omständigheter finns risk för att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet eller utsättas för brott. Begreppet brottslig verksamhet innebär att det inte behöver röra sig om misstankar om viss närmare angiven brottslighet. Det är tillräckligt att det med hänsyn till samtliga omständigheter bedöms finnas en risk som varken är obetydlig eller avlägsen att eleven kommer att utöva brottslig verksamhet. Inte heller när det gäller risk för att utsättas för brott krävs att risken kan knytas till ett specifikt brott. Det är tillräckligt att det finns konkreta omständigheter som underbygger bedömningen att en elev löper risk att utsättas för brott. Som exempel kan nämnas att en elev har en hotbild mot sig.

Omständigheter som kan beaktas särskilt i riskbedömningen kan till exempel vara om eleven tidigare gjort sig skyldig till brott eller andra allvarligare förseelser i skolmiljön eller utsatt en annan elev för kränkande behandling. Även information om elevens situation utanför skolan kan underbygga bedömningen, till exempel information som har förmedlats till skolan från Polismyndigheten eller socialtjänsten.

Kravet på att uppgiften behövs i mottagande skolenhets verksamhet innebär att avlämnande skolenhet måste pröva den mottagande skolenhetens behov av varje specifik uppgift om en elev. En bedömning måste göras i det enskilda fallet av om uppgiften kan föranleda någon åtgärd från den mottagande skolan. Åtgärden behöver dock inte motiveras av ett explicit brottsförebyggande

syfte. Det är tillräckligt att skolenheten kan vidta någon åtgärd inom sitt ordinarie uppdrag som har betydelse för att förebygga eller förhindra brottslighet. Det kan vara fråga såväl om stödjande insatser som riktas till den enskilda eleven som åtgärder som syftar till att skapa säkerhet och trygghet för andra elever och skolpersonal. Om en uppgift som rör kriminalitet legat till grund för någon åtgärd från den avlämnande skolan bör detta som utgångspunkt utgöra en indikation på att uppgiften också behövs hos den mottagande skolan.

När det gäller frågan om vilka uppgifter som kan behöva lämnas över kan det konstateras att det är fråga om uppgifter som handlar om risken för att eleven är involverad i eller löper risk att involveras i brottslighet. Det kan till exempel avse uppgifter om elever som visat intresse för våldsbejakande extremism eller uppgifter om elever som ägnat sig åt narkotikaförsäljning eller är involverade i gängkriminalitet. Men det kan också handla om uppgifter som hänför sig till personer i elevens närhet, som uppgifter om närståendes kriminalitet eller att eleven lever i en hederskontext eller i en missbruksmiljö.

Skyldigheten att lämna ut uppgifter begränsas av att skolenheten före ett utlämnande ska göra en intresseavvägning. En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar mot att uppgiften lämnas ut. Intresseavvägningen är inte beroende av att det finns en bestämmelse om sekretess eller tystnadsplikt som är tillämplig på uppgiften. Intresseavvägningen ger ett förhållandevis stort utrymme för en skolenhet att avstå från att lämna ut en uppgift.

Kravet på övervägande skäl innebär att behovet av en viss uppgift hos den mottagande skolenheten normalt ska ha företräde framför andra intressen. Som exempel på situationer där det är möjligt att avstå från ett utlämnande kan nämnas då ett utlämnande av en viss uppgift framstår som mycket olämpligt. Uppgifter av särskilt integritetskänslig art kan utgöra sådana uppgifter. Det kan röra sig om känsliga personuppgifter om hälsa, sexuell läggning eller politisk övertygelse. Vid intresseavvägningen ska också, som utgångspunkt, sekretesskyddet hos den mottagande skolenheten vägas in. Detta kan främst få betydelse när uppgifter ska lämnas över från SiS skolor till skolenheter inom skolväsendet. Även när det gäller uppgiftslämnande i dessa situationer är dock utgångspunkten att uppgifter ska lämnas över.

Uppgiftslämnandet enligt andra stycket måste inte göras i syfte att underlätta övergången för den enskilda eleven. Det innebär att avlämnande skolenhet kan beakta personalens och andra elevers rätt att vistas i en trygg och säker skolmiljö som skäl för att lämna över uppgifter när en elev byter skolenhet.

Tredje stycket motsvarar delvis till sitt innehåll det tidigare andra stycket. I bestämmelsen har tillagts att skolenheter inom fler skolformer är skyldiga att informera överlämnande skolenhet om att man mottagit en elev. Någon ändring i sak är i övrigt inte avsedd.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (2019:1182) om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter

2 kap.

4 §

Personuppgifter som behandlas med stöd av 1 § får även behandlas om det är nödvändigt för att tillhandahålla information som behövs

1. för något av de syften som anges i 1 kap. 2 § brottsdatalagen (2018:1177) hos Polismyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Åklagarmyndigheten, Tullverket, Kustbevakningen eller Skatteverket,
2. i en myndighets verksamhet, om informationen tillhandahålls inom ramen för myndighetsöverskridande samverkan mot brott,
3. i Försvarsmaktens försvarsunderrättelseverksamhet och militära säkerhetstjänst och i Försvarets radioanstalts försvarsunderrättelseverksamhet, om det finns särskilda skäl att tillhandahålla informationen,
4. i en myndighets verksamhet om Säkerhetspolisen enligt lag eller förordning ska bistå myndigheten med en viss uppgift,
5. i brottsbekämpande verksamhet hos en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation,
6. i verksamhet hos utländsk underrättelse- eller säkerhetstjänst,
7. i en skolenhets verksamhet, för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet, eller
8. i verksamhet hos en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller Statens institutionsstyrelse för att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

Bestämmelsen reglerar för vilka ändamål Säkerhetspolisen får behandla personuppgifter för att tillgodose behovet av information i annan verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.6 och 7.2.5.

Punkten 7 är ny och ger Säkerhetspolisen rätt att behandla personuppgifter för att, på eget initiativ, lämna ut information till en skolenhet, i syfte att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet. Rätten att behandla personuppgifter gäller oavsett om det är fråga om utlämnande till en skolenhet med offentlig eller enskild huvudman.

Punkten 8 är ny och ger Säkerhetspolisen rätt att behandla personuppgifter för att, på eget initiativ, lämna ut information till en kommunal myndighet inom socialtjänsten eller SiS, i syfte att förebygga eller förhindra brottslig verksamhet.

Källförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

- Prop. 1975/76:160, *om nya grundlagsbestämmelser angående allmänna handlingars offentlighet.*
- Prop. 1975/76:209, *om ändring i regeringsformen.*
- Prop. 1979/80:1, *om socialtjänsten.*
- Prop. 1979/80:2, *med förslag till sekretesslag m.m.*
- Prop. 1980/81:28, *om följdlagstiftning till den nya sekretesslagen i fråga om hälso- och sjukvården samt den allmänna försäkringen.*
- Prop. 1981/82:186, *om ändring i sekretesslagen (1980:100) m.m.*
- Prop. 1983/84:111, *med förslag till polislag m.m.*
- Prop. 1995/96:200. *Fristående skolor m.m.*
- Prop. 1997/98:9. *Skydd för förföljda personer, samordningsnummer, m.m.*
- Prop. 1997/98:44. *Personuppgiftslag.*
- Prop. 2000/01:80. *Ny socialtjänstlag m.m.*
- Prop. 2002/03:53. *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer m.m.*
- Prop. 2005/06:161. *Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m.*
- Prop. 2005/06:173. *Översyn av personuppgiftslagen.*
- Prop. 2007/08:168. *Lissabonfördraget.*
- Prop. 2009/10:80. *En reformerad grundlag.*
- Prop. 2009/10:85. *Integritet och effektivitet i polisens brottsbekämpande verksamhet.*
- Prop. 2009/10:165. *Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet.*

- Prop. 2011/12:171. *Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet.*
- Prop. 2012/13:10. *Stärkt stöd och skydd för barn och unga.*
- Prop. 2013/14:110. *En ny organisation för polisen.*
- Prop. 2013/14:160. *Tid för undervisning – lärares arbete med stöd, särskilt stöd och åtgärdsprogram.*
- Prop. 2015/16:167. *Informationsutbyte vid samverkan mot organiserad brottslighet.*
- Prop. 2016/17:57. *Transporter av frihetsberövade.*
- Prop. 2016/17:91. *Tullbrottsdatalag.*
- Prop. 2017/18:105. *Ny dataskyddslag.*
- Prop. 2017/18:147. *Ny djurskyddslag.*
- Prop. 2017/18:171. *Dataskydd inom Socialdepartementets verksamhetsområde - en anpassning till EU:s dataskyddsförordning.*
- Prop. 2017/18:183. *En gymnasieutbildning för alla.*
- Prop. 2017/18:218. *Behandling av personuppgifter på utbildningsområdet.*
- Prop. 2017/18:232. *Brottsdatalag.*
- Prop. 2017/18:269. *Brottsdatalag – kompletterande lagstiftning.*
- Prop. 2018/19:163. *Ny lag om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter.*
- Prop. 2019/20:123. *Ett effektivare informationsutbyte mellan polis och socialtjänst vid samverkan mot terrorism.*
- Prop. 2020/21:163. *Förebyggande av våld i nära relationer.*
- Prop. 2021/22:272. *Statens stöd till trossamfund samt demokrativillkor vid stöd till civilsamhället.*
- Prop. 2022/23:34. *Utbetalningsmyndigheten.*
- Prop. 2022/23:43. *Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete.*
- Prop. 2023/24:81. *Begränsningar och kontroll i fråga om elektroniska kommunikationstjänster och besök på särskilda ungdomshem.*
- Prop. 2023/24:85. *En ny lag om uppgiftsskyldighet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen samt fusk, regelöverträdelser och brottslighet i arbetslivet.*

Prop. 2023/24:146. *En registerlag för Inspektionen för socialförsäkringen.*

Prop. 2023/24:147. *En registerlag för Myndigheten för vård- och omsorgsanalys.*

Prop. 2024/25:46. *Nya uppgifter för Centrum mot våldsbejakande extremism.*

Statens offentliga utredningar

SOU 1975:75. *Medborgerliga fri- och rättigheter.*

SOU 1988:64. *Integritetsskydd i informationssamhället: delbetänkande.*

SOU 2003:99. *Ny sekretesslag.*

SOU 2011:58. *Skolans dokument – insyn och sekretess.*

SOU 2012:77. *En tydligare organisation för Säkerhetspolisen.*

SOU 2015:39. *Myndighetsdatalag.*

SOU 2017:29. *Brottsdatalag.*

SOU 2017:66. *Dataskydd inom Socialdepartementets verksamhetsområde – en anpassning till EU:s dataskyddsförordning.*

SOU 2017:74. *Brottsdatalag – kompletterande lagstiftning.*

SOU 2018:65. *Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism.*

SOU 2020:47. *Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag.*

SOU 2020:63. *Barnkonventionen och svensk rätt.*

SOU 2021:49. *Kommuner mot brott.*

SOU 2023:28. *Samhället mot skolattacker.*

SOU 2023:69. *Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen. En ny huvudregel.*

SOU 2023:99. *Nya tullrättsliga sanktioner och skärpta åtgärder mot utförsel av stöldgoods.*

SOU 2024:17. *Skolor mot brott.*

SOU 2024:30. *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga.*

SOU 2024:63. *Ökat informationsutbyte mellan myndigheter.
Behov och föreslagna förändringar.*

Departementsserien

Ds 2023:15. *Fler verktyg i socialtjänsternas arbete för att förebygga
brott och stärka skyddet för barn.*

Ds 2024:30. *En lag om insatser inom socialtjänsten till
vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas.*

Kommittédirektiv

Dir. 2023:64. *Säkerhetspolisens informationshantering.*

Dir. 2024:13. *En reform av den statliga barn- och ungdomsvården
för en trygg och kvalitativ vård.*

Regeringsbeslut m.m.

Lagrådsremiss den 4 juli 2024. *En förebyggande socialtjänstlag – för
ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter.*

Lagrådsremiss den 26 september 2024. *Ökat informationsflöde till
brottsbekämpningen.*

Lagrådsremiss den 14 november 2024. *Ett stärkt brottsförebyggande
ansvar för socialnämnden.*

Regeringens skrivelse 2023/24:68. *Barriärer mot brott – en
socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan
brottslighet.*

Regeringsbeslut S 2022/03244 (delvis). *Uppdrag att motverka
ryktesspridning och desinformation om socialtjänsten.*

Regeringsbeslut Ju 2023/02529. *Uppdrag att inrätta en
samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga
som riskerar att begå eller begår grova brott.*

Regeringsbrev för budgetåret 2024 avseende Statens
institutionsstyrelse. S 2023/03257 (delvis).

Socialdepartementet S 2023/02315. *Tilläggsuppdrag till Utredningen om öppna insatser utan samtycke till vårdnadshavare och fler tidiga insatser till barn och unga* (S 2022:D).

Socialdepartementet S 2023/02315. Bilaga till regeringskanslibeslut 2023-07-20 § 373, Ändring av uppdraget.

Socialdepartementet S 2023/03181. *Ett förtydligat brottsförebyggande ansvar för socialnämnden.*

Rättsfall och myndighetspraxis

Högsta förvaltningsdomstolen

RÅ 2000 not. 171.

RÅ 2003 ref. 83.

HFD 2021 ref 10.

HFD 2023 ref 33.

Europadomstolen

Europadomstolens dom i S. och Marper mot Förenade kungariket, mål nr 30562/04 och 30566/04, dom den 4 december 2008.

Europadomstolens dom i López Ribalda m.fl. mot Spanien, mål nr 1874/13 och 8567/13, dom den 17 oktober 2019.

Europadomstolens dom i Breyer mot Tyskland, mål nr 50001/12, dom den 30 januari 2020.

Europadomstolens dom i Silver m.fl. mot Förenade Kungariket, mål nr 7136/75 m.fl.

EU-domstolen

EU-domstolens dom den 16 december 2008, Huber, mål C-524/06.

EU-domstolens dom av den 24 februari 2022, C 175/20, Valsts ieņēmumu dienests, punkt 83.

EU-domstolens avgörande dom av den 2 mars 2023, Norra Stockholm Bygg AB, C-268/21.

EU-domstolens dom av den 5 juni 2023, Kommissionen mot Polen, C-204/21, EU:C:2023:442, punkt 359.

EU-domstolens dom av den 4 juli 2023, Meta Platforms m.fl., C-252/21, EU:C:2023:537, punkt 109.

Kammarrätterna

Kammarrätten i Stockholms dom den 2 juni 2023 i mål nr 3395–23.

Kammarrätten i Stockholms dom den 29 augusti 2024 i mål nr 2516–24.

Justitieombudsmannen

Beslut dnr 1102–2004.

Beslut dnr 768–2023.

JO:s ämbetsberättelse 1990/91 s. 315.

JO:s ämbetsberättelse 2001/02 s. 451.

JO:s ämbetsberättelse 2014/15 s. 486.

Internationella dokument

Förenta nationernas barnrättskommitté

CRC/GC/2003/5, Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 5 (2003), Allmänna åtgärder för genomförandet av konventionen om barnets rättigheter (artikel 4, 42 och 44.6). FN:s kommitté för barnets rättigheter. 27 november 2003.

Litteratur, publikationer m.m.

Arbetsmiljöverket (2024). *Hot och våld mot lärare, andra yrkesgrupper och elever inom skolväsendet. Rapport - Regeringsuppdrag.*

Brå, Polisen, Sveriges Kommuner och Regioner (2020). *Samverkan i lokalt brottsförebyggande arbete.*

- Brå (2021). *Informationsdelning mellan socialtjänst och polis i brottsförebyggande arbete med barn och unga.*
- Brå (2023). *Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde.*
- Brå (2024a). *Dödligt våld i Sverige sedan 1990. Omfattning, utveckling och karaktär.*
- Brå (2024b). *Skolundersökningen om brott 2023. Om utsatthet och delaktighet i brott.*
- Brå (2024c) GVI – en strategi mot grovt våld i kriminella miljöer.
<https://bra.se/forebygga-brott/forebyggande-metoder/gvi.html>
(2024-10-02).
- Datainspektionen (2017). Yttrande. 1365-2017. *Betänkandet EU:s dataskyddsförordning och utbildningsväsendet (SOU 2017:49).*
- Ekroth, J. & Fridström Montoya, T. (2008) *Nödvändigt utlämnande enligt sekretesslagen 1 kap. 5 §, Förvaltningsrättslig tidskrift, 2008 nr 2.*
- Friskolornas riksförbund (2024). *Förfrågan till Friskolornas riksförbund rörande förbättrade möjligheter att utbyta information mellan skola och de brottsförebyggande myndigheterna.*
- Idéburna skolors riksförbund (ISR) (2024). *Idéburna skolors riksförbunds svar på frågor från Skolsäkerhetsutredningen.*
- IMY (2022). *Vägledning för integritetsanalys i lagstiftningsarbete* (IMY-2022-10835).
- IMY (2024). *Ordlista.* <https://www.imy.se/ordlista/#P>.
- Kunskapsguiden (2024a). *Om brottsförebyggande arbete med barn och unga.* <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/barn-och-unga-som-begar-brott/brottsforebyggande-arbete-med-barn-och-unga/>. [2024-08-30].
- Kunskapsguiden (2024b). *Insatser till barn med hög risk för fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott.*
<https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/barn-och-unga/barn-och-unga-som-begar-brott/rekommendationer-om-insatser-till-barn-med-hog-risk-for-fortsatt-normbrytande-beteende/>. [2024-09-05].

- Kunskapsguiden (2024c). *Familjeorienterat arbetssätt vid missbruk eller beroende. Samverkan*. <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/missbruk-och-beroende/familjeorienterat-arbetssatt/samverkan/> [2024-11-05].
- Kunskapsguiden (2024d). *Socialtjänsten och avhoppare*. <https://kunskapsguiden.se/omraden-och-teman/arbetsmetoder-och-perspektiv/avhopparverksamheter/om-avhopparverksamhet/> [2024-11-05].
- Kvillemo, P. Wall H., Feltmann K., Gustafsson N-K., Elgán T., & Gripenberg J. (2023). *Processutvärdering av TREFAS – förstärkt samverkan* STADs rapportserie, nr 79.
- Lenberg, E., Tansjö, A. & Geijer, U. (2024) *Offentlighets- och sekretesslagen*, Version 29, JUNO.
- Lundgren L., & Sunesson, P-A. (2024). *Nya sociallagarna*, JUNO version 37.
- Myndigheten för delaktighet (2024). *Yttrande över delbetänkandet Skolor mot brott (2024:17)*.
- Polismyndigheten (2022). PM 2022:12. *Polismyndighetens strategi för det brottsförebyggande arbetet*.
- Polismyndigheten (2023). *Hemställan om författningsöversyn*. A663.465/2023.
- Polismyndigheten, Socialstyrelsen & Statens institutionsstyrelse. (2023). *Bob - barn och unga i organiserad brottslighet. Redovisning av Polismyndighetens, Socialstyrelsens och Statens institutionsstyrelses uppdrag att föreslå en samverkansstruktur för arbete med barn och unga i och i närheten av miljöer kopplade till organiserad brottslighet* (Ju 2023/00972).
- Polismyndigheten (2024). *Förfrågan till Polismyndigheten om behovet av utbyte av uppgifter i brottsförebyggande syfte*.
- Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) 2019. *Att hantera våldsbejakande extremism. Ansvar och juridiska förutsättningar för kommunen*.
- Skolinspektionen (2021). *Skola inom statlig tvångsvård – kvalitet och kontinuitet i utbildningen vid SiS särskilda ungdomshem*.
- Skolverket (2023). *Skolans roll i det brottsförebyggande arbetet*.

- Skolverket (2024a). *Övergångar inom och mellan skolor och skolformer*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/overgangar-inom-och-mellan-skolor-och-skolformer> [2024-10-08].
- Skolverket (2024b). *Skolverkets svar på Skolsäkerhetsutredningens förfrågan till Skolverket angående uppgifter som kan behöva utbytas i brottsförebyggande syfte*.
- Skolverket (2024c). *Extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram*. <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/extra-anpassningar-sarskilt-stod-och-atgardsprogram> [2024-09-05].
- Skott, Pia (2023). *Att leda och utveckla elevhälsoarbete*.
- Socialstyrelsen (2019) *Förebyggande insatser enligt LVU. En vägledning om tillämpningen av 22 § LVU*.
- Socialstyrelsen (2020). *Studier om sociala insatsgrupper. Resultatuppföljning av ungdomar i SIG och utveckling av lovande arbetsformer*.
- Socialstyrelsen (2021) *Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott. Kunskapsstöd med rekommendationer för socialtjänstens arbete med barn 6–17 år*.
- Socialstyrelsen, Polisen, Brå, Skolverket, MUCF & SKR (2022a). *SSPF Samverkansformen skola, socialtjänst, polis och fritid*.
- Socialstyrelsen, Polisen, Brå, Skolverket, MUCF & SKR (2022b). *Samverkan i sociala insatsgrupper*.
- Socialstyrelsen (2023a). *LVU – Handbok för socialtjänsten*.
- Socialstyrelsen (2023b). *Delredovisning – Uppdrag att motverka ryktesspridning och desinformation om socialtjänsten*.
- Socialstyrelsen (2024a). *Svar på svar på förfrågan*.
Dnr: 3.5–23997/2024.
- Socialstyrelsen (2024b). *Individ- och familjeomsorg - Lägesrapport 2024*.
- Socialstyrelsen, Skolverket, SPSM (2024). *SAMS Samverkan socialtjänst skola*.

- Specialpedagogiska skolmyndigheten (2024). *Förfrågan till Specialpedagogiska skolmyndigheten angående uppgifter som kan behöva utbytas i brottsförebyggande syfte.*
- Starke, M., & Larsson, A., (2023). *Processutvärdering av implementeringen av Group Violence Intervention (GVI) i Göteborg*, Göteborgs universitet, 2023.
- Statens institutionsstyrelse (2016). *Slutredovisning av regeringens uppdrag till Statens institutionsstyrelse och Specialpedagogiska skolmyndigheten – att utveckla och pröva en samverkansmodell för skolverksamheten.*
- Statens institutionsstyrelse (2022). *Verksamhetsplan 2022–2024.*
- Statens institutionsstyrelse (2024a). *SiS årsredovisning 2023.*
- Statens institutionsstyrelse (2024b). *Statens institutionsstyrelses svar på Skolsäkerhetsutredningens förfrågan angående uppgifter som kan behöva utbytas i brottsförebyggande syfte.*
- Statens institutionsstyrelse (2024c). *SiSam – samverkan för obruten skolgång.* <https://www.stat-inst.se/om-sis/avslutade-projekt/sisam---samverkan-for-obruten-skolgang/> [2024-10-09].
- Statens institutionsstyrelse (2024d). *Återredovisning av regeringsuppdraget om Statens institutionsstyrelses brottsförebyggande arbete - resultat och prioriterade utvecklingsområden (S 2023/03257). Dnr: 1.1.1-7431-2024.*
- Statskontoret (2022). *SiS vård av barn och unga enligt LVU – förutsättningar för en trygg och ändamålsenlig vård.*
- Sweco (2024a). *Skolsäkerhetsutredningen, (U 2022:04), Enkätundersökning rektorer 2024, dir 2024:7. Vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och polis i brottsförebyggande syfte.*
- Sweco (2024b). *Skolsäkerhetsutredningen, (U 2022:04), Enkätundersökning socialchefer 2024, dir 2024:7. Vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och polis i brottsförebyggande syfte.*
- Sveriges kommuner och Regioner (2024). *Svar till Skolsäkerhetsutredningen angående uppgifter som kan behöva utbytas i brottsförebyggande syfte.*

- Söderberg, Christina (2016). *Individriktad brottsprevention – om SSPF och viljan att samverka*, Linköpings universitet.
- Söderberg, Christina (2023). *Att skapa mening i en komplex praktik: Föreställningar om brottspreventiva samverkansformer mellan omsorg och kontroll*, Linköpings universitet.
- Tullverket (2024). *Förfrågan till Tullverket om behovet av förbättrade möjligheter att lämna uppgifter till den kommunala socialtjänsten och SiS*.
- Turner, R., Nilsson, Å. & Jidetoft, N. (2015). SSPF – Ett fokus på ungdomar i riskzon: En implementeringsutvärdering av samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid för att motverka kriminalitet och missbruk, FOU i Väst, Göteborgsregionen, rapport 2:2015.
- Törngren, David (2019) *Dataskyddsförordningen, artikel 23*, Lexino, JUNO.
- Wollter, F., Kassman, A., & Oscarsson, L. (2013). *Utvärdering av sociala insatsgrupper: individinriktad samverkan kring unga i riskzonen*, Ersta Sköndal högskola.
- Wollter, F. & Oscarsson, L. (2018). *Utvärdering av sociala insatsgrupper i Stockholms län. Botkyrka, Stockholm och Södertälje*, Ersta Sköndal Bräcke högskola.

Kommittédirektiv 2022:86

Säkerheten i skolan ska förbättras

Beslut vid regeringssammanträde den 22 juni 2022

Sammanfattning

En särskild utredare ska utreda och lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet. Syftet med utredningen är att barn, elever, lärare, rektorer och annan personal ska ha en säker och trygg utbildnings- och arbetsmiljö. Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag på hur det förebyggande arbetet mot våldsdåd i skolväsendet kan stärkas genom såväl nationella som lokala åtgärder,
- föreslå en lämplig organisering av lokala eller regionala operativa samverkansorgan,
- analysera och ta ställning till om det behöver finnas en möjlighet för personalen vid en skola, förskola eller fritidshem att i vissa situationer få genomföra kroppsvisitation av barn, elever och andra personer,
- lämna förslag på åtgärder för att stärka beredskap och kompetens att hantera våldssituationer, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2023. En delredovisning av uppdraget att lämna förslag till operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå ska lämnas senast den 15 februari 2023. Kartläggningen av vilka typer av uppgifter som kan behöva utbytas i de operativa samverkansorganen samt eventuella förslag på författnings-

ändringar som medför att nödvändiga uppgifter kan utbytas mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter ska dock redovisas i slutbetänkandet.

Förebygga, förhindra och försvåra – det behövs ett helhetsgrepp på arbetet mot våld i skolväsendet

Alla verksamheter inom skolväsendet ska vara säkra för alla som får sin utbildning inom skolväsendet, arbetar i skolväsendet eller tillfälligt deltar i aktiviteter i någon verksamhet inom skolväsendet. Under senare tid har emellertid säkerhetsläget och hotbilden förändrats i negativ riktning. Ett antal fall av grövre våld har inträffat i grund- och gymnasieskolor, några med dödlig utgång. Majoriteten av dessa gärningar har begåtts av ensamagerande individer. Det finns stora skillnader när det gäller våldsverkares motiv, bakgrund och tillvägagångssätt vilket gör det svårt att peka ut en typisk ensamagerande. En gemensam nämnare är dock en stark känsla av indignation och motvilja som grundas i en upplevd orättvisa i kombination med ett flertal andra faktorer. En sådan faktor kan vara ideologisk övertygelse som legitimerar våld. Den våldsbejakande extremismen i Sverige består i huvudsak av tre identifierade grupper: högerextremism, vänsterextremism och islamistisk extremism. I dag spelar internet och sociala medier en roll både i radikaliseringsprocesser och planeringen av våldsdåd, inklusive skolattacker. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har i flera rapporter lyft fram hur internet och sociala medier gjort det möjligt för nischade subkulturer och våldsbejakande extremistiska grupperingar att sprida våldsglorifierade budskap.

Våldsbejakande extremism utgör ett hot mot Sverige, på såväl kort som lång sikt. Hotet kommer främst från våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande islamism, men extremismen växer också i bred bemärkelse. De senaste årens utveckling visar att antalet minderåriga i Sverige som både har avsikt och förmåga att delta i högerextremistiskt terrorrelaterad brottslighet förefaller öka (Säkerhetspolisen 2021). För att utvecklingen ska kunna vändas behöver myndigheter och andra aktörer arbeta tillsammans utifrån en djup kunskap om problematiken och hur den bäst kan hanteras.

Det förebyggande arbetet när det gäller ensamagerande våldsverkare kan företas utifrån två angreppssätt. Det ena angreppssättet innebär ett långsiktigt förebyggande, t.ex. upprättande av inkluderande

sociala nätverk, eller adekvat psykiatrisk vård i de fall det är tillämpligt. Det andra angreppssättet innebär att förhindra attacker i ett akut skede, dvs. att identifiera de individer som vid en viss tidpunkt har avsikt och förmåga att begå en attack. Idealt bör båda angreppssätten tillämpas parallellt. Att förhindra attacker handlar även om att utveckla riskbedömningsinstrument till att också inkludera digitalt material. Detta eftersom gärningspersoner ofta lämnar digitala spår (Ensamagerande våldsverkare: Profiler, riskbedömningar och digitala spår, FOI 2019). Utvecklingen av såväl dåd genomförda av ensamagerande våldsverkare i skolmiljö som annan brottslighet i samhället är allvarlig. Skjutningar har t.ex. inträffat i närheten av såväl förskolor som skolor. Arbetet för att öka tryggheten och minska brottsligheten måste bedrivas brett och på ett samordnat, regelbundet och systematiskt sätt.

En av målsättningarna i regeringens nationella brottsförebyggande program är att det brottsförebyggande arbetet ska bedrivas kunskapsbaserat, strukturerat och systematiskt samt att det kontinuerligt följs upp och utvärderas (Tillsammans mot brott [skr. 2016/17:126]). För att skapa ett bättre kunskapsläge och lära av tidigare hantering av våldsdåd i skolan är det av vikt att ta del av erfarenheter både från Sverige och andra länder där sådana dåd har inträffat i skolmiljö. Även andra länders erfarenheter av arbetet med att förebygga våldsdåd inom skolväsendet behöver tas till vara. Den kunskap som tas fram måste användas i praktiken och arbetet bör följas upp löpande och utvärderas regelbundet.

Ansvaret för säkerheten i den offentliga miljön delas av flera samskildheter. Varje organisation behöver reagera, aktivera och agera inom sitt ansvarsområde men också se till att aktiviteterna sker samordnat för att åstadkomma en effektiv insats.

I regeringens skrivelse Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (skr. 2014/15:146) delas terrorbekämpningen in i tre områden som benämns förebygga, förhindra och försvåra. Det förebyggande arbetet ska motverka och minska avsikt att begå eller stödja terrorattentat. Det förhindrande arbetet ska motverka och minska förmåga och möjlighet att begå terrorattentat. Det försvårande arbetet syftar till att skapa och upprätthålla skydd för individer och minska samhällets sårbarhet. Motsvarande begrepp används i dessa kommittédirektiv när det gäller att motverka våldsdåd inom skolväsendet.

Uppdraget att lämna förslag på hur det förebyggande arbetet mot hot och våld i skolväsendet kan förbättras

Vikten av ett förebyggande arbete för att undvika våld i skolväsendet

Barnkonventionen är inkorporerad i svensk rätt genom lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter. Enligt artikel 19 i barnkonventionen ska barn bl.a. skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld. Alla barn och elever har vidare enligt skollagen (2010:800) rätt till en utbildning präglad av trygghet och studiero (5 kap. 3 §).

Ett flertal studier och undersökningar om elevers trygghet i skolan visar att en majoritet av eleverna oftast eller alltid känner sig trygga i skolan. Andelen som uppger att de i stället känner sig rädda i skolan är liten men har ökat något sedan 2015 enligt Skolverkets rapport Attityder till skolan 2018 (rapport 479). Trygghet i skolan kopplas framför allt samman med arbetet mot kränkande behandling och arbetet med normer och värden (Skolors arbete med trygghet och studiero. En tematisk analys utifrån beslut fattade inom regelbunden kvalitetsgranskning 2018–2019, Skolinspektionen 2020). Otrygghet kan bl.a. kopplas till brott och ordningsstörningar. Hot och våld inom skolväsendet riktas mot såväl elever som lärare och påverkar arbets- och lärandemiljön negativt för både elever och lärare (Hot och våld i skolan – en enkätstudie bland lärare och elever [RAP 2011:15], kunskapssammanställning, Arbetsmiljöverket 2011). Lärarförbundets rapport När tryggheten brister – En rapport om lärares utsatthet för hot och våld inom grundskolans årskurs 7–9, gymnasieskolan och vuxenutbildningen visar att 28 procent av högstadielärarna och 10 procent av gymnasielärarna utsattes för hotfulla situationer flera gånger 2019–2020 (Lärarförbundet 2021).

Under åren 2013–2016 inspekterade Arbetsmiljöverket drygt 30 procent av landets då cirka 6 000 grund- och gymnasieskolor och besökte även 300 skolhuvudmän. Inspektionerna berörde såväl kommunala som fristående skolor. Enligt Arbetsmiljöverkets Projekt-rapport för Arbetsmiljöverkets nationella tillsyn av skolan 2013–2016 framkom brister i det systematiska arbetsmiljöarbetet på nio av tio skolor som inspekterades. En vanligt förekommande brist handlade om riskbedömningar i förebyggande syfte, säkerhetsrutiner samt utbildning och information om hur man ska agera i en skarp hot- eller våldssituation (rapport 2017:1).

Brottsförebyggande rådet (Brå) genomför vartannat år Skolundersökningen om brott som beskriver utsatthet för brott samt delaktighet i brott bland elever i årskurs 9. När det gäller utsattheten för brott bland niondeklassare är skolan en av de vanligaste platserna. När det t.ex. gäller utsatthet för det som i undersökningen definierats som "grövre misshandel" är den vanligaste platsen för gärningen skolan eller skolgården under perioden 2015–2019.

Beträffande den självrapporterade utsattheten för sådan misshandel skedde 49 procent av dessa fall på skolan eller skolgården under 2019.

Andelen elever i årskurs 9 som uppger att oro för brott har lett till att de hållit sig borta från skolan en hel dag under det senaste året var 7,5 procent år 2019, en marginell minskning jämfört med 2017 men något högre än 2015. Bland flickor var det 8,6 procent som hållit sig borta från skolan en hel dag under 2019 och motsvarande andel för pojkar var 6,1 procent.

Om man studerar självrapporterad utsatthet för grövre våld generellt över en längre tidsperiod framkommer att andelen som uppger att de utsatts för grövre våld och andelen som uppger att de har begått grövre våld har minskat jämfört med 2000-talets början. I början av 2000-talet var det 6 procent som utsattes och 7 procent som begick grövre våld enligt Skolundersökningen om brott. Motsvarande andelar under 2019 var 4 procent för att utsättas för grövre våld och 3 procent för att begå grövre våld (Skolundersökningen om brott 2019: Om utsatthet och delaktighet i brott, Brå 2019).

Brå publicerade 2009 en kartläggning av grövre våld i skolan där man bl.a. gjorde en genomgång av den internationella forskningslitteraturen inom området som visar att det övergripande klimatet i skolan och de insatser som görs för att minska förekomsten av mindre grova våldshandlingar och mobbning spelar en central roll för möjligheterna att minska risken för alla former av skolvåld. Rapporten visar även att det under åren före rapportens publicering hade växt fram en samstämmig syn på hur skolor bör göra för att minimera risken för det allra grävsta skolvåldet, där en nuvarande eller före detta elev på skolan dödar en eller flera personer i eller i anslutning till skolans lokaler. En central aspekt handlar om att arbeta för att information om förestående våldsdåd i skolan ska komma till de vuxnas kännedom i tid, för att de ska hinna agera och förhindra att något sker. Ett bra skolklimat är en väsentlig förutsättning för hotbedömning. Två av de faktorer som i den genomgångna forskningen nämns som vik-

tiga för att skapa ett fungerande kommunikationsklimat är dels att samtliga elever har en tillitsfull relation till minst en vuxen i skolan som kan hantera förtroenden med skicklighet, dels att man ger elever möjligheter att anonymt berätta om såväl sina egna problem som sina bekymmer beträffande andra (Grövre våld i skolan, Brå 2009).

Riksdagen beslutade den 8 juni 2022 de ändringar i skollagen som regeringen föreslagit i propositionen Skolans arbete med trygghet och studiero (prop. 2021/22:160, 2021:22:UbU28, rskr. 2021/22:364), bl.a. att det ska anges att alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses enligt lagtexten att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Begreppet trygghet innefattar såväl att skapa en säker miljö som att förebygga och motverka kränkningar och arbeta främjande med normer och värden (prop. 2021/22:160 s. 39–42). Det anges vidare i den nya lydelsen av skollagen att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om det förebyggande arbetet. Ändringarna träder i kraft den 1 augusti 2022. Riksdagen har i enlighet med propositionen beslutat fler ändringar i skollagen för att trygga elevers skolgång, men mer behöver göras.

Säkerhetskultur handlar om en organisations gemensamma sätt att tänka och agera i förhållande till risker och säkerhetsfrågor. Säkerhetsarbetet kan innefatta förebyggande planering, fysiska skyddsåtgärder såsom skalskydd, analyser av risker och sårbarheter och en medvetandehöjning hos personal. Säkerhetsarbetet kan behöva utformas olika för olika skolformer inom skolväsendet och för fritidshemmet. För ett framgångsrikt arbete med säkerhet behöver arbetet vara en del av den ordinarie verksamheten i skolan, förskolan och fritidshemmet och känt av all personal.

Hur kan det förebyggande arbetet stärkas?

Huvudmannen, dvs. kommunen eller den enskilda huvudmannen, har ett ansvar för barns, elevers och personals säkerhet i skola, förskola och fritidshem. Enligt skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). I skollagen finns vidare en upplysning om att det finns bestämmelser i arbetsmiljölagen (1977:1160) om kraven på en god arbetsmiljö och att det i vissa frågor som rör arbetsmiljön även finns bestämmelser i skollagen (5 kap. 4 §).

De krav som ställs på det lokala systematiska kvalitetsarbetet regleras i 4 kap. skollagen. Regleringen innebär en skyldighet för varje huvudman inom skolväsendet att på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen (4 kap. 3 §). Motsvarande arbete ska även genomföras på förskole- och skolenhetsnivå (4 kap. 4 §). Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter uppfylls. Arbetet ska dokumenteras (4 kap. 5 och 6 §§). Riksdagen har i enlighet med förslag i den ovan nämnda propositionen Skolans arbete med trygghet och studiero (prop. 2021/22:160) beslutat att tydliggöra regleringen av det systematiska kvalitetsarbetet i skollagen, bl.a. genom att det ställs krav på att de bakomliggande orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras och att insatser för att utveckla utbildningen ska ske utifrån denna analys.

I arbetsmiljölagen finns bestämmelser om krav på en god arbetsmiljö. Arbetsgivare har en långtgående skyldighet att arbeta förebyggande med arbetsmiljöfrågor. Arbetsgivaren ska vidta alla åtgärder som behövs för att förebygga att arbetstagaren utsätts för ohälsa eller olycksfall. En utgångspunkt är att allt sådant som kan leda till ohälsa eller olycksfall ska ändras eller ersättas så att risken för ohälsa eller olycksfall undanröjs (3 kap. 2 §). Arbetsgivaren ska systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö (3 kap. 2 a §).

Flera myndigheter har uppdrag med bäring på arbetsmiljö och säkerhet inom skolväsendet. Exempelvis har både Skolinspektionen och Arbetsmiljöverket tillsyn över skolor. Skolinspektionen har tillsyn

över att skollagen följs i bl.a. landets skolor (26 kap. 3 § skollagen) och Arbetsmiljöverket har tillsyn över att arbetsmiljölagen och föreskrifter som meddelas med stöd av lagen följs på landets arbetsplatser, däribland skolor (7 kap. 1 § arbetsmiljölagen och 2 § förordningen [2007:913] med instruktion för Arbetsmiljöverket). Flera olika myndigheter, däribland Statens skolverk och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, har också tagit fram bl.a. informationsmaterial till skolor och skolhuvudmän. Skolverket har också i sin instruktion ett uppdrag att inom ramen för sitt verksamhetsområde stödja kommuner och andra huvudmän i arbetet med säkerhet och krisberedskap (18 § förordningen [2015:1047] med instruktion för Statens skolverk). Barn i förskolan och elever i fritidshemmet omfattas inte av arbetsmiljölagen (1 kap. 3 § arbetsmiljölagen). Enligt skollagen ansvarar dock huvudmannen för att även dessa barn och elever erbjuds en god miljö.

När flera myndigheter arbetar inom samma område är samverkan viktigt. Att flera olika myndigheter är berörda och att lagstiftning som berör arbetsmiljön i skolväsendet finns i både skollagen och arbetsmiljölagen kan vara en styrka men det finns även risk för såväl överlappning som glapp i utförandet av uppdragen och därmed otydlighet för de berörda verksamheterna. Det kan exempelvis vara svårt för rektorer att orientera sig då informations- och stödmaterial om säkerhet i skolan tillhandahålls av flera olika myndigheter.

Utredaren ska därför

- kartlägga och analysera skolväsendets förebyggande arbete mot hot och våld,
- analysera och redogöra för erfarenheter och lärdomar efter inträffade våldsdåd i skolmiljö i Sverige och andra länder,
- lämna förslag på hur det förebyggande arbetet mot våldsdåd i skolväsendet kan stärkas genom såväl nationella som lokala åtgärder, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att förhindra och försvåra våldssituationer i skolväsendet

Hur kan operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå organiseras?

Skolväsendets verksamheter ska vara trygga för alla som vistas där. Hot, våld och kränkningar mot barn, elever, lärare och annan personal får aldrig accepteras. I uppmärksammade attentat i svensk skolmiljö har gärningsmannen som regel varit ung och haft problem med psykisk ohälsa på olika sätt och i vissa fall har det funnits kopplingar till våldsbejakande extremism.

Våld i skolmiljö är ett brett problem och berör flera aktörer. Flera instanser har en roll och ett ansvar för att upptäcka, förbygga och förhindra att det begås brott inom skolväsendet. Det kan även vara i skolmiljön som individer ger uttryck för eller signalerar en avsikt att begå våldshandlingar utanför skolan. Skolpersonal eller andra elever kan exempelvis uppmärksamma planerad brottslighet. En utmaning när flera aktörer har ett ansvar är risken för otydlighet i vem som ska ta ansvar i situationen. Detta kan medföra en avsaknad av ledning och initiativkraft.

I arbetet med att förebygga och förhindra våldssituationer ingår att göra riskbedömningar. Vid sådana riskbedömningar kan skola, förskola och fritidshem behöva samverka med andra aktörer, däribland polis, socialtjänst och hälso- och sjukvård. När det är fråga om huvudmän med ett fåtal verksamheter, t.ex. en liten kommun eller en enskild huvudman för en fristående skola, kan samverkan också behövas inom ett större område exempelvis ett län. Det kan även behövas om hotbilden befaras sträcka sig över ett större område. För kvalificerade riskbedömningar krävs att det finns en strukturerad lokal samverkan där aktörerna möts med regelbundenhet. Det finns redan i dag forum och samverkan kring brottsförebyggande arbete på lokal nivå. Exempelvis har Polismyndigheten samverkansöverenskommelser i brottsförebyggande syfte med majoriteten av landets kommuner. Även på regional nivå finns samordningsfunktioner, exempelvis på länsstyrelserna. Det finns emellertid behov av att utveckla samverkan ytterligare.

En väl fungerande samverkan mellan exempelvis polis, skola, socialtjänst, vårdnadshavare, hälso- och sjukvård och i vissa fall även Säkerhetspolisen är av avgörande betydelse för att allvarlig brotts-

lighet ska kunna förebyggas, upptäckas och förhindras. I Säkerhetspolisens uppdrag ingår att skydda demokratin, bl.a. genom att motverka våldsbejakande extremism.

I lagrådsremissen Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, som beslutades den 16 juni 2022, föreslår regeringen att det ska införas en ny lag som ställer krav på kommunerna att arbeta med och ta ansvar för de brottsförebyggande frågorna på ett sätt som främjar effektivitet i samhällets samlade brottsförebyggande arbete. Det föreslås bl.a. att kommunerna ska ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbete och att det i varje kommun ska finnas en samordningsfunktion. Funktionen uppgifter ska bl.a. vara att samordna och stödja kommunens interna arbete med brottsförebyggande frågor, fungera som kontaktpunkt för externa aktörer samt bidra till att information om brottsligheten och det brottsförebyggande arbetet i kommunen sprids till invånare och andra som kan ha intresse av den.

Det finns behov av att konkretisera hur den operativa verksamheten avseende brottsförebyggande och brottsbekämpande frågor ska fungera med hänsyn till lokala och regionala skillnader och förutsättningar. När det gäller skolväsendet är det även viktigt att beakta att det finns enskilda huvudmän och utbildningsanordnare som genomför undervisning på entreprenad i skolväsendet. Det måste också vara tydligt vilken instans rektorer, lärare, förskollärare, personal i elevhälsan eller socialsekreterare ska kontakta när en person med riskbeteende identifieras inom skolväsendet, för att åtgärder snabbt ska kunna sättas in. Det kan exempelvis handla om att en skola behöver hjälp med en akut riskbedömning avseende en individ som uppvisat ett oroväckande beteende.

För att den operativa verksamheten ska fungera kan det finnas ett behov av att myndigheter och andra aktörer som ingår i samverkan kan dela uppgifter med varandra. Sådana uppgifter kan omfattas av sekretess eller tystnadsplikt.

Det pågår för närvarande omfattande utrednings- och lagstiftningsarbete kring förbättrade möjligheter till informationsdelning mellan myndigheter och andra aktörer. Regeringen har exempelvis tillsatt en utredning som ska lämna förslag på förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (dir. 2022:37). Utredningen ska analysera och lämna förslag på för-

bättrade möjligheter till informationsdelning till och från brottsbekämpande myndigheter för andra myndigheter och aktörer.

I den mån det finns ett behov av att utbyta uppgifter med andra aktörer än brottsbekämpande myndigheter i de operativa samverkansorganen kan det behövas författningsändringar som möjliggör det.

Utredaren ska därför

- ge exempel på befintliga lokala eller regionala samverkansorgan och beskriva hur dessa fungerar,
- föreslå en lämplig organisering av lokala eller regionala operativa samverkansorgan,
- kartlägga vilka typer av uppgifter som kan behöva utbytas i de operativa samverkansorganen mellan aktörer, som inte är brottsbekämpande myndigheter,
- vid behov lämna förslag på författningsändringar som medför att nödvändiga uppgifter kan utbytas mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Det kan finnas behov för skolpersonal att i vissa situationer ha särskilda befogenheter.

Rektorer och lärare i grundskolan och motsvarande skolformer samt gymnasie- och gymnasiesärskolan har i dag befogenheter att använda vissa disciplinära åtgärder. De disciplinära åtgärder som finns reglerade i skollagen är utvisning ur klassrummet, kvarsittning, skriftlig varning, tillfällig omplacering, tillfällig placering vid annan skolenhet, avstängning och omhändertagande av föremål (5 kap. 6–24 §§ skollagen). Syftet med de disciplinära åtgärderna är att säkra elevers trygghet och studiero (Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, prop. 2009/10:165 s. 324–326). Endast vissa av de disciplinära åtgärderna får användas i förskoleklassen. I förskolan får disciplinära åtgärder inte användas. I vuxenutbildningen gäller att rektorn eller en lärare får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande (5 kap. 6 och 17–20 §§). Vidare ska ordningsregler finnas för varje

skolenhet (5 kap. 5 §). Bestämmelserna om ordningsregler gäller inte förskola och vuxenutbildning.

Det finns alltså lagstiftning som ger möjlighet att förhindra eventuell skada genom att rektorer och lärare får vidta omedelbara och tillfälliga åtgärder för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Riksdagen har dessutom, efter förslag i den tidigare nämnda propositionen Skolans arbete med trygghet och studiero (prop. 2021/22:160), beslutat ändringar i skollagen som bl.a. innebär att all personal, inte enbart rektorer och lärare, ska få vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Det tydliggörs i skollagen att sådana åtgärder innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En sådan åtgärd får dock bara vidtas om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. All personal ska också få omhänderta föremål som används på ett sätt som är störande för utbildningen, kränkande för elever eller personal eller som kan utgöra en fara för säkerheten i utbildningen. Det förtydligas vidare att en elev kan stängas av från utbildningen, utan att mindre ingripande åtgärder först har prövats, om eleven agerar på ett sådant sätt att andra elevers eller personals säkerhet bedöms vara hotad. Ändringarna träder i kraft den 1 augusti 2022.

Rektorer, lärare och övrig personal inom skolväsendet har i dag inte möjlighet att t.ex. vid misstankar om att elever har med sig farliga föremål gå igenom exempelvis elevers väskor eller andra tillhörigheter som en elev har med sig till skolan. Enligt regeringsformen (RF) är var och en gentemot det allmänna skyddad mot kroppsvisitation (2 kap. 6 § första stycket RF). Med kroppsvisitation avses enligt förarbetena till RF undersökning av en persons kläder eller av något som denne har med sig, t.ex. en handväska (prop. 1975/76:209 s. 147). Skyddet mot kroppsvisitation får endast begränsas genom lag (2 kap. 20 § första stycket 2 RF). En sådan begränsning får endast göras för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningen får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Begränsningen får

inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning (2 kap. 21 § RF).

Justitieombudsmannen (JO) har uttalat att oavsett om personalen på en skola öppnar en elevs väska eller om väskan på uppmaning av personalen frivilligt öppnas av eleven själv så att personalen kan se vad som förvaras i den måste åtgärden vara att bedöma som en kroppsvisitation i den mening som avses i regeringsformen (se JO 2004/05 s. 337). Däremot har JO tidigare funnit att åtgärden att öppna elevskåp och visitera deras innehåll inte varit att anse som husrannsakan i RF:s mening (se JO 1978/79 s. 396 och JO 1988/89 s. 352). JO har i det nämnda beslutet från 2004/05, anført att det kan diskuteras om en skolledning behöver utökade befogenheter att ingripa för att uppfylla sitt ansvar att upprätthålla ordningen i en skola. JO har även i ett beslut från 2022 anført att det kan vara angeläget att utreda frågan vidare (dnr 6649-2020). JO har överlämnat besluten till regeringen för kännedom.

Enligt 2 kap. 19 § RF får vidare lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Europakonventionen gäller som lag i Sverige (lagen [1994:1219] om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna). I artikel 8 i Europakonventionen uppställs ett skydd som liknar det som finns i 2 kap. 6 § RF. Av artikeln framgår att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Inskränkningar i skyddet kan godtas, under förutsättning att de är lagliga och ägnade att tillgodose något av de intressen som räknas upp i bestämmelsen. Bland dessa intressen kan särskilt nämnas den allmänna säkerheten, förebyggande av oordning eller brott och skydd för andra personers fri- och rättigheter. För att vara godtagbar måste en inskränkning vara nödvändig i ett demokratiskt samhälle.

Enligt artikel 16 i barnkonventionen, som också gäller som lag i Sverige, har barn rätt till lagens skydd mot godtyckliga eller olagliga ingripanden i sitt privat- och familjeliv, sitt hem eller sin korrespondens. Vidare framgår av artikel 28 att staten ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överens-

stämmelse med konventionen. Vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa (artikel 3).

Av läroplanerna för de obligatoriska skolformerna framgår att läraren ska iaktta respekt för elevens integritet. Att respektera den enskildes integritet är av yttersta vikt. Men skyddet för den enskildes integritet måste också vägas mot andra skyddsvärda intressen som att t.ex. förhindra brott. Det kan därför i vissa situationer finnas särskilda skäl som talar för att någon eller några personalkategorier inom skolväsendet bör få genomföra t.ex. en väska som någon har tagit med sig till en skola, förskola eller ett fritidshem.

Det ska i sammanhanget också beaktas att frågeställningen inte kan avgränsas till att enbart avse elever. Det kan t.ex. vara en tidigare elev som kommer på besök till en skola med brottsliga avsikter.

Utredaren ska därför

- analysera och ta ställning till om det behöver finnas en möjlighet för personalen vid en skola, förskola eller ett fritidshem att i vissa situationer få genomföra kroppsvisitation av barn, elever och andra personer,
- om behov anses finnas, lämna sådana förslag,
- säkerställa att de förslag som lämnas är förenliga med de krav som ställs upp enligt regeringsformen, Europakonventionen, barnkonventionen och Sveriges åtaganden i övrigt när det gäller mänskliga rättigheter,
- bedöma om förslagen är proportionerliga och ändamålsenliga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Skolväsendets beredskap att agera i situationer med pågående dödligt våld behöver säkerställas

Det förebyggande och främjande arbetet bör alltid vara i fokus. Skolor, förskolor och fritidshem behöver emellertid även ha en beredskap för att agera om en våldssituation inträffar i eller i närområdet kring skolan, förskolan eller fritidshemmet. Våldssituationer kan se olika ut och gärningspersonerna kan ha olika motiv. Att ha bered-

skap inför situationer med våld eller pågående dödligt våld är därför komplext.

Begreppet pågående dödligt våld omfattar ett spektrum av händelser, där den gemensamma nämnaren består i att en eller flera gärningspersoner utsätter allmänheten för ett livsfarligt våld som oftast pågår tills våldet avbryts av någon annan än gärningspersonerna själva.

Attentat sker ofta mycket snabbt. Det innebär att polisen inledningsvis inte är på plats och den personal som är på skolan, förskolan eller fritidshemmet omedelbart måste göra rätt saker för att skadefallet ska bli så litet som möjligt. Det innebär i sin tur att det måste finnas en beredskap för akuta åtgärder. Det kan t.ex. handla om att det finns tillgång till olika typer av larm. Om ett pågående dödligt våld inte omedelbart kan avbrytas kommer åtgärder för att varna och få undan människor som är hotade att vara av stor betydelse.

Att rädda människors liv och hälsa vid pågående dödligt våld i publik miljö förutsätter effektiva och samordnade insatser, utifrån en aktörsgemensam inriktning. Det kräver att berörda aktörer är mentalt förberedda och att de gemensamt har planerat samt utbildat och övat sin personal.

Utredaren ska därför

- kartlägga och analysera skolväsendets beredskap att agera i pågående våldssituationer,
- lämna förslag på åtgärder för att stärka beredskap och kompetens att hantera våldssituationer, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redogöra för ekonomiska och praktiska konsekvenser av sina förslag. Om förslagen innebär kostnadsökningar för staten respektive regioner och kommuner ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Utöver vad som i övrigt följer av kommittéförordningen (1998:74) ska utredaren särskilt ha ett barnrättsperspektiv i de analyser som görs och redovisa förslagens konsekvenser utifrån såväl FN:s barnkonvention som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vidare ska alternativa lösningar som övervägts beskrivas liksom skälen till att de har valts bort. Ut-

redaren ska vidare göra en analys utifrån dataskyddssynpunkt av sådana behandlingar av personuppgifter som är en nödvändig konsekvens av utredningens förslag.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska hålla sig informerad om och beakta relevant arbete som pågår inom Regeringskansliet och utredningsväsendet. Utredaren ska även beakta relevant arbete som bedrivs vid Brå och andra myndigheter. Under genomförandet av uppdraget ska utredaren, i den utsträckning som bedöms lämplig, också ha en dialog med och inhämta upplysningar från de aktörer som berörs av aktuella frågor. Utredaren ska vidare, i den utsträckning det bedöms angeläget, föra en dialog med barn och unga.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2023. En delredovisning avseende uppdraget att lämna förslag till lämplig organisering av operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå ska lämnas senast den 15 februari 2023. Kartläggningen av vilka typer av uppgifter som kan behöva utbytas i de operativa samverkansorganen mellan aktörer, som inte är brottsbekämpande myndigheter samt eventuella förslag på författningsändringar som medför att nödvändiga uppgifter kan utbytas mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter ska dock redovisas i slutbetänkandet.

(Utbildningsdepartementet)

Kommittédirektiv 2023:22

Tilläggsdirektiv till utredningen om att säkerheten i skolan ska förbättras (U 2022:04)

Beslut vid regeringssammanträde den 9 februari 2023

Utvidgning av och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 kommittédirektiven Säkerheten i skolan ska förbättras (dir. 2022:86). Utredaren ska lämna förslag till åtgärder för att förbättra arbetet med säkerhet i skolväsendet, bl.a. genom att föreslå en lämplig organisering av lokala eller regionala operativa samverkansorgan. Enligt direktiven skulle uppdraget redovisas senast den 31 augusti 2023. En delredovisning av uppdraget att lämna förslag till operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå skulle lämnas senast den 15 februari 2023.

Uppdraget utvidgas. Utredaren ska nu också bl.a.

- föreslå hur ett lagstadgat ansvar för det brottsförebyggande arbetet bör utformas för skolväsendet,
- lämna förslag på hur en anmälningsskyldighet bör utformas för de obligatoriska skolformerna, fritidshemmet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och den kommunala vuxenutbildningen (komvux) för att polisanmälan som huvudregel ska göras vid kändedom eller misstanke om att en elev har begått ett brott, inom eller i anslutning till skolans eller fritidshemmets verksamhet, och
- lämna förslag som tydliggör principen att skolor, förskolor, fritidshem och områden som tillhör dessa verksamheter ska vara stängda för obehöriga.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 29 februari 2024. Uppdraget att lämna förslag till operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå ska i stället delredovisas senast den 15 juni 2023. Kartläggningen av vilka typer av uppgifter som kan behöva utbytas i de operativa samverkansorganen mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter samt eventuella förslag på författningsändringar som medför att nödvändiga uppgifter kan utbytas mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter ska även fortsättningsvis redovisas i slutbetänkandet.

Det brottsförebyggande arbetet i skolväsendet behöver stärkas

Barn och unga kan vara brottsoffer

Brottsförebyggande rådets (Brå) skolundersökning om brott 2021 visar att 45 procent av de tillfrågade eleverna i årskurs 9 uppger att de utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under de senaste tolv månaderna. Detta gäller brott både på och utanför skolan. Andelen som uppger att de utsatts för brott är relativt konstant över tid. År 2015 uppgav 48 procent att de utsatts för brott. År 2017 var andelen 51 procent och 2019 uppgav 48 procent att de utsatts för brott (Skolundersökningen om brott 2021: Om utsatthet för och delaktighet i brott, Brå 2022). Andelen utsatta 2021 är således något lägre än 2019 men fortfarande oacceptabelt hög.

Stöldbrott är den typ av brott som flest elever uppger sig ha utsatts för (24 procent), följt av misshandel (19 procent), sexualbrott (15 procent), hot (11 procent) och rån (3 procent). Pojkar och flickor uppger utsatthet för brott i ungefär lika stor omfattning. Bland pojkar är det vanligast att ha blivit utsatt för stöldbrott följt av misshandel. Bland flickor är sexualbrott vanligast följt av stöldbrott (Skolundersökningen om brott 2021: Om utsatthet för och delaktighet i brott, Brå 2022).

Skolmiljön är en vanlig brottsplats när barn och unga utsätts för brott. Det är den vanligaste brottsplatsen för misshandel och för fysiska sexuella kränkningar bland pojkar. Svenskfödda elever med två utrikesfödda föräldrar samt utrikesfödda elever uppger utsatthet för brott i större utsträckning än svenskfödda elever med svenskfödda föräldrar. Elevers oro för att bli utsatta för brott får stora konsekvenser. Bland de tillfrågade eleverna är det vanligt att oro för

att utsättas för brott medfört att man medvetet undvikit specifika personer eller platser, undvikit att gå ut kvällstid eller hållit sig borta från skolan en hel dag. Det är vanligast bland flickor att oro för brott medfört någon form av konsekvens (57 procent, jämfört med 44 procent bland pojkar) (Skolundersökningen om brott 2021: Om utsatthet för och delaktighet i brott, Brå 2022).

Barn och unga kan också vara förövare

I Skolundersökningen om brott 2021 uppger 50 procent av eleverna att de begått något brott (stöldbrott, våldsbrott, skadegörelse eller narkotikabrott) vid minst ett tillfälle under de senaste 12 månaderna. Det är vidare vanligt att elever som är delaktiga i brott också är utsatta för brott. När det kommer till elevernas syn på vänners beteende uppger 34 procent av pojkarna och 20 procent av flickorna att det vore okej eller ganska okej om kompisarna slog ner någon som sagt förolämpande saker. Vidare uppgav 22 procent av pojkarna och 12 procent av flickorna att det skulle vara helt okej eller ganska okej om kompisarna stal något i en affär (Skolundersökningen om brott 2021: Om utsatthet för och delaktighet i brott, Brå 2022).

Att ha uppgett delaktighet i brott är totalt sett något vanligare bland pojkar (51 procent) än bland flickor (49 procent). Samtliga brottstyper är vanligast bland pojkar, förutom stöld som är något vanligare bland flickor. Könsskillnaderna är relativt små vid narkotikabrott, men större vid våldsbrott och skadegörelse. Bland svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar har en något högre andel, jämfört med svenskfödda med minst en svenskfödd förälder, uppgett delaktighet i våldsbrott, skadegörelse och narkotikabrott, medan det för stöldbrott är vanligare bland svenskfödda elever med minst en svenskfödd förälder att ha uppgett delaktighet. Delaktighet i brott är också vanligare bland elever med skilda föräldrar och, framför allt, bland elever där familjen har svaga ekonomiska resurser (Skolundersökningen om brott 2021: Om utsatthet för och delaktighet i brott, Brå 2022).

Det finns behov av både situationell och social brottsprevention i skolväsendet

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero (5 kap. 3 § skollagen [2010:800]). Ett arbete för trygghet är nära sammankopplat med hur skolan ser till att förebygga och motverka kränkningar och att det finns ett främjande arbete med normer och värden. Det är viktigt att arbetet med detta sker på ett skolövergripande sätt och att skolans personal har ett gemensamt förhållningssätt.

Skolan har en viktig roll när det gäller att förebygga brott. En utgångspunkt för brottsförebyggande arbete är att åtgärderna kan vara såväl situationella som sociala och ske på olika preventionsnivåer. Ofta är en kombination av situationella och sociala åtgärder mot ett visst problem det mest effektiva.

Situationell brottsprevention riktas mot tillfället, platsen eller sammanhanget där brottet begås, liksom mot brottsobjektet. Fokus ligger alltså inte på individen och hans eller hennes motivation att begå brott. Det kan handla om att öka risken för upptäckt eller att minska brottsobjektets tillgänglighet genom kontroll eller övervakning på en plats eller vid ett objekt t.ex. genom lås och larm.

Social brottsprevention syftar till att motverka att individer antingen börjar begå brott i unga år eller återfaller i ny brottslighet efter avtjänat straff. Här återfinns alltifrån generella insatser bl.a. i skolan, förskolan och fritidshemmet till insatser mot riskgrupper eller enskilda individer som löper stor risk att begå eller som har begått brott. Exempel på sociala brottsförebyggande åtgärder är föräldraskapstöd, antimobbningsprogram och motiverande samtal.

Uppdraget att utreda skolväsendets brottsförebyggande roll

Skolan kan vara en skyddsfaktor

För att skolan ska vara framgångsrik i sitt uppdrag att ge alla elever en likvärdig utbildning av hög kvalitet är det viktigt att skolan fokuserar på kärnuppdraget, det vill säga att elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden (1 kap. 4 § skollagen). För barn och unga som far illa kan skolan göra stor skillnad. Skolrelaterade problem och social utsatthet hänger ofta samman och kan förstärka varandra. Enligt

Social rapport 2010 visar forskning att skolframgång är den starkast skyddande faktorn för alla barn (Socialstyrelsen 2010). Det är därför essentiellt att alla elever lyckas i skolan och att skolan är en trygg plats. Tidiga insatser och arbete för att alla elever ska uppfylla betygskriterierna blir därför tillsammans med bl.a. stödinsatser, elevhälsoarbete samt trygghet och studiero en viktig utgångspunkt för brottsförebyggande arbete i skolan. Det är vidare viktigt att inom skolväsendet arbeta förebyggande med att stärka en värdegrund som bl.a. bygger på respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar.

Skolväsendets roll i det brottsförebyggande arbetet bör tydliggöras

Att arbeta trygghetsskapande och brottsförebyggande i skolan, för skolan och fritidshemmet fyller flera syften, exempelvis att öka tryggheten och minska brottsligheten i skolmiljön, och att ge barn och unga kunskap om vilka konsekvenser brottslighet kan medföra. Arbete som bedrivs inom skolväsendet är vidare en viktig del av samhällets arbete mot våldsbejakande extremism. En bra utbildning i en trygg skola som arbetar med skolans demokratiska uppdrag kan förebygga att unga radikaliseras och involveras i våldsbejakande extremism.

Det finns många och ofta komplexa orsaker till att en individ begår brott. Risken för brott ökar när nödvändiga skyddsfaktorer saknas under uppväxten. Det behövs åtgärder såväl för att skydda barn och unga från att utsättas för brott, som för att förhindra att barn och unga börjar begå brott och involveras i en livsstil som präglas av brottslighet. I skolan finns möjligheter att förebygga såväl destruktiva handlingar som framtida brottslighet. Det är nödvändigt att skolan och samhället i övrigt identifierar vilket stöd och vilka insatser som behövs för individer som tillhör riskgrupper, samt agerar i tid vid misstanke om brott, att adekvata och tillräckliga insatser beslutas för den enskilda individen och att dessa noggrant följs upp.

Brottsförebyggande arbete syftar till att minska risken för att brott alls ska begås. I det brottsförebyggande arbetet görs insatser för att påverka orsakerna till eller förutsättningarna för brottsligheten. Det är viktigt att det brottsförebyggande arbetet bedrivs effektivt och evidensbaserat. Det är vidare av central betydelse att brottsförebyggande arbete bedrivs på lokal nivå utifrån den lokala problembilden, nära människor och nära potentiella brottstillfällen.

I propositionen Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (prop. 2022/23:43), som beslutades den 22 december 2022, föreslår regeringen att det ska införas en ny lag som ställer krav på kommunerna att arbeta med och ta ansvar för de brottsförebyggande frågorna på ett sätt som främjar effektivitet i samhällets samlade brottsförebyggande arbete. Varje kommun ska bl.a. verka för att strategiska brottsförebyggande frågor hanteras i ett särskilt forum (strategiskt råd) där kommunen och relevanta aktörer ingår. Rådet ska ledas av kommunen och utgöra ett forum för dialog mellan de aktörer som är närmast berörda, exempelvis Polismyndigheten, skolväsendet, socialtjänsten och andra offentliga aktörer samt aktörer inom näringslivet och det civila samhällets organisationer. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Av propositionen framgår att bl.a. skolväsendet har en särställning i det brottsförebyggande arbetet. Mot bakgrund av att ett flertal aktörer bidrar till det lokala brottsförebyggande arbetet samt att skolor, förskolor och fritidshem kan ha olika typer av huvudmän är det angeläget att närmare analysera vilken roll skolväsendet bör ha i det brottsförebyggande arbetet i förhållande till andra offentliga och privata aktörer.

Utredaren ska därför

- beskriva och analysera på vilka olika sätt man inom respektive skolform och fritidshemmet kan bidra till det brottsförebyggande arbetet,
- föreslå hur ett lagstadgat ansvar för det brottsförebyggande arbetet bör utformas för skolväsendet, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att utreda en anmälningsskyldighet

Barn under 15 år som misstänks för brott

Det finns i dag inget formellt hinder för personalen på en skola eller ett fritidshem, eller för huvudmannen, att göra en polisanmälan om det finns en misstanke om att en elev har begått ett brott men det finns inte heller någon sådan skyldighet. Riksdagens ombudsmän (JO) har vid flera tillfällen uttalat att skolor bör vara återhållsamma

med att göra polisanmälningar mot barn i de yngsta elevgrupperna eftersom sådana anmälningar normalt inte blir föremål för någon utredning från polisen sida (se t.ex. dnr 352-1998, dnr 4418-2006 och dnr 2211-2017). Skolpersonal är dock enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) skyldiga att anmäla till socialtjänsten om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Om det finns anledning att anta att ett brott som faller under allmänt åtal har förövats ska som huvudregel en förundersökning inledas (23 kap. 1 § rättegångsbalken). Under förundersökningen ska det bl.a. utredas vem som skäligen kan misstänkas för brottet och om det finns tillräckliga skäl för åtal mot honom eller henne (23 kap. 2 § rättegångsbalken). En förundersökning får dock inte inledas mot ett misstänkt barn som vid gärningen inte har fyllt 15 år. Det är socialtjänsten och socialnämnden som har huvudansvaret för att åtgärder vidtas mot barn. Däremot kan en utredning om ett brott i vissa fall inledas mot någon som inte fyllt 15 år enligt bestämmelserna i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). Trots att barn under 15 år inte är straffmyndiga finns det en möjlighet att under vissa förutsättningar begära prövning i domstol av frågan om den unge har begått ett brott, en s.k. bevistalan (38 § LUL).

I lagrådsremissen Förbättrade åtgärder när barn misstänks för brott, som beslutades den 26 januari 2023, lämnar regeringen ett antal förslag som syftar till att förbättra regelverket för utredningar mot barn som misstänks för brott och säkerställa att en hög grad av rättssäkerhet och effektivitet upprätthålls i dessa utredningar. Bland annat föreslår regeringen att fler utredningar om brott ska få genomföras när barn under 15 år misstänks för brott och att bevistalan ska få väckas i fler fall.

Det bör införas en skyldighet för skolor att anmäla brott

För att brottslighet ska kunna bekämpas är det grundläggande att begångna brott upptäcks, utreds och lagförs, vilket huvudsakligen är en uppgift för rättsväsendets myndigheter. Det är dock en viktig uppgift för hela samhället att förebygga och förhindra att barn och unga begår brott och fokus bör ligga på tidiga insatser. Om barn och unga hamnar i en kriminell bana är det viktigt att samhället vidtar

åtgärder och att dessa åtgärder är tidiga, tillräckliga och samordnade. Barn och unga som begår brott har ofta ett särskilt behov av stöd och hjälp för att i fortsättningen avhålla sig från kriminalitet. För barn under 15 år är det socialtjänstens ansvar att vidta åtgärder medan det för unga mellan 15 och 20 år kan sägas vara ett delat ansvar mellan socialtjänsten, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten samt i vissa fall Kriminalvården och Statens Institutionsstyrelse (SiS).

I dag har varken huvudmannen eller personalen på en skola eller ett fritidshem någon skyldighet att anmäla misstanke om brott. Skolan är dock en del av samhället och måste utifrån sitt uppdrag bidra till att det finns goda förutsättningar för elevers lärande och utveckling. Kriminalitet måste vara lika oacceptabelt i skolmiljön som i andra delar av samhället. Utgångspunkten bör därför vara att brott och kriminalitet behandlas på samma sätt i skolan som i samhället i övrigt. När ett beslut om polisanmälan ska tas behöver emellertid flera faktorer vägas in, däribland elevens ålder och händelsens art. Brottsliga handlingar ska dock aldrig accepteras. Därför bör skolans huvudregel vara att misstanke om brott ska polisanmälas.

Utredaren ska därför

- lämna förslag på hur en anmälningsskyldighet bör utformas för de obligatoriska skolformerna, fritidshemmet, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och komvux för att polisanmälan som huvudregel ska göras vid kännedom eller misstanke om att en elev har begått ett brott, inom eller i anslutning till skolans eller fritidshemmets verksamhet,
- säkerställa att de förslag som lämnas är förenliga med de krav som ställs upp enligt regeringsformen, Europakonventionen, Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och Sveriges åtaganden i övrigt när det gäller mänskliga rättigheter,
- bedöma om förslagen är proportionerliga och ändamålsenliga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget att utreda tillträdesbegränsningar till skolor, förskolor och fritidshem

Allmänheten har inte fritt tillträde till skolor, förskolor och fritidshem

Förskolor och skolor är ingen allmän eller offentlig plats. JO har i ett beslut från 2022 (dnr 730-2020) uttalat att när det gäller skollokaler och skolgårdar finns det ingen särskild reglering av allmänhetens rätt till tillträde. Det finns därför inget som hindrar att en skola har regler för när besök tillåts. Om någons tillträde till en skola behöver begränsas kan beslut om tillträdesförbud fattas. Enligt JO är det en uppgift för huvudmannen att fatta sådana beslut, men beslutanderätten kan delegeras till rektorn.

JO konstaterar vidare i beslutet att det inte finns något som hindrar att en skola har förhållandevis restriktiva regler för när besök av t.ex. föräldrar tillåts. Reglerna får dock inte utformas på ett sätt som omöjliggör sådan samverkan med och information till vårdnadshavare och föräldrar som skolan enligt skolförfattningarna ska ansvara för. Naturligtvis får reglerna inte heller utformas på ett sätt som skulle strida mot kraven på iakttagande av saklighet och opartiskhet i 1 kap. 9 § regeringsformen. Regeringen noterar att krav på tillgänglighet i vissa fall även kan följa av bestämmelser i 2 kap. tryckfrihetsförordningen om tillgång till allmänna handlingar eller av 7 § förvaltningslagen (2017:900) om myndigheternas tillgänglighet.

Straffansvar för olaga intrång gäller för den som obehörigen tränger in eller stannar kvar i t.ex. en byggnad, på en gårdsplan eller på en annan liknande plats (4 kap. 6 § andra stycket brottsbalken). I propositionen Ett modernare straffrättsligt skydd mot hemfridsbrott och olaga intrång anges att t.ex. skolor och förskolor inkluderas i begreppet byggnad och att t.ex. skolgårdar under vissa förutsättningar kan inkluderas i uttrycket annan liknande plats (prop. 2021/22:194 s. 21).

Det behöver säkerställas att obehöriga inte uppehåller sig i lokalerna

Skolor, förskolor och fritidshem är, som ovan nämnts, inga allmänna eller offentliga platser. Under lång tid har det trots detta varit vanligt att svenska skolor har varit tillgängliga för alla, med olåsta dörrar och utan att besökare registreras eller kontrolleras på andra sätt. På så

sätt har svenskt skolväsende skilt sig från andra ur ett internationellt perspektiv.

Det finns i dag inte heller något krav på att en skola, en förskola eller ett fritidshem ska ha fastställda generella regler för i vilka situationer som andra än barn, elever och skolpersonal ska ges tillträde till lokalerna eller till skol-, förskole- eller fritidshemsområdet.

En god säkerhetskultur handlar om att anställd personal har kunskap om vilka hot som finns, hur organisationens säkerhet är utformad och har kunskap och vilja att bidra till att förbättra och upprätthålla säkerheten (Säkerhet i offentlig miljö: Skydd mot antagonistiska hot och terrorism, MSB 2019). Tillträdesbegränsningar kan vara en viktig del i arbetet med att skapa förutsättningar för en ökad trygghet och säkerhet i skolan, förskolan och fritidshemmet. Av Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) vägledning Säkerhet i offentlig miljö: Skydd mot antagonistiska hot och terrorism framgår att tillträdesbegränsningar kan ske genom t.ex. behörighetskontroller för in- och utpassering eller byggnadstekniska åtgärder som lås, stängsel och sektionering. Behörighetskontroller syftar till att försäkra sig om att inte obehöriga vistas på platser som inte är öppna för allmänheten. Hur behörighetskontroller bör genomföras varierar beroende på verksamhetens krav på bl.a. tillgänglighet. Behörighetskontrollernas omfattning bör stå i proportion till de risker som finns för verksamheterna (MSB 2019).

Alla barn och elever har rätt till en trygg och säker skol-, förskole- och fritidshemsmiljö. Skola, förskola och fritidshem behöver därför säkerställa att obehöriga inte uppehåller sig i lokalerna eller på skol-, förskole- eller fritidshemsområdet.

Utredaren ska därför

- lämna förslag som tydliggör principen att skolor, förskolor, fritidshem och områden som tillhör dessa verksamheter ska vara stängda för obehöriga,
- lämna förslag på åtgärder för att stärka beredskap och kompetens att hantera tillträdesbegränsningar inom skolväsendet,
- säkerställa att de förslag som lämnas är förenliga med de krav som ställs upp enligt regeringsformen, Europakonventionen, barnkonventionen och Sveriges åtaganden i övrigt när det gäller mänskliga rättigheter,

- bedöma om förslagen är proportionerliga och ändamålsenliga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redogöra för ekonomiska och praktiska konsekvenser av sina förslag. Om förslagen innebär kostnadsökningar för staten respektive regioner och kommuner ska utredaren föreslå hur dessa ska finansieras. Utöver vad som i övrigt följer av kommittéförordningen (1998:74) ska utredaren i de delar det är aktuellt redovisa förslagets konsekvenser utifrån Sveriges internationella åtaganden. Utredaren ska bl.a. särskilt ha ett barnrättsperspektiv i de analyser som görs och redovisa förslagets konsekvenser utifrån såväl FN:s barnkonvention som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Vidare ska alternativa lösningar som övervägts beskrivas liksom skälen till att de har valts bort. Utredaren ska vidare göra en analys utifrån dataskyddssynpunkt av sådana behandlingar av personuppgifter som är en nödvändig konsekvens av utredningens förslag.

Redovisning av uppdraget

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 29 februari 2024. Delredovisningen av uppdraget att lämna förslag till lämplig organisering av operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå ska i stället lämnas senast den 15 juni 2023. Kartläggningen av vilka typer av uppgifter som kan behöva utbytas i de operativa samverkansorganen mellan aktörer, som inte är brottsbekämpande myndigheter samt eventuella förslag på författningsändringar som medför att nödvändiga uppgifter kan utbytas mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter ska även fortsättningsvis redovisas i slutbetänkandet.

(Utbildningsdepartementet)

Kommittédirektiv 2023:120

Tilläggsdirektiv till Skolsäkerhetsutredningen (U 2022:04)

Beslut vid regeringssammanträde den 10 augusti 2023

Utvidgning och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 kommittédirektiv Säkerheten i skolan ska förbättras (dir. 2022:86). Uppdraget skulle redovisas senast den 31 augusti 2023. En delredovisning av uppdraget att lämna förslag till operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå skulle lämnas senast den 15 februari 2023. Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 9 februari 2023 (dir. 2023:22) utvidgades uppdraget och utredningstiden förlängdes till den 29 februari 2024. En delredovisning av uppdraget att lämna förslag till lämplig organisering av operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå skulle i stället lämnas senast den 15 juni 2023. Deluppdraget redovisades angivet datum i delbetänkandet Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28).

Uppdraget ändras och utvidgas. Utredaren ska nu också

- kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte och föreslå författningsändringar som medför att sådana uppgifter kan utbytas,
- analysera och ta ställning till om det finns behov av andra åtgärder för att underlätta nödvändig informationsdelning mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottförebyggande syfte och vid behov lämna sådana förslag,

- bedöma om förslagen är proportionerliga och ändamålsenliga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningstiden förlängs. Det nya uppdraget ska i stället redovisas senast den 29 september 2024. Utredarens övriga uppdrag ska delredovisas senast den 29 februari 2024.

Uppdraget att föreslå hur förutsättningarna för att utbyta uppgifter mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter kan förbättras

Av den sakpolitiska överenskommelsen mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna (Tidöavtalet) framgår att en översyn ska göras av sekretessreglerna för att möjliggöra informationsutbyte mellan skola, socialtjänst och polis i ärenden som gäller unga.

Med skola avses i dessa direktiv förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, fritidshemmet, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen.

Hos myndigheter kan uppgifter vara sekretessbelagda till skydd för enskilda och hos enskilda skolhuvudmän gäller tystnadsplikten

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, innehåller bestämmelser om bl.a. sekretess i myndigheters och vissa angivna enskilda organs verksamhet (se 2 kap. OSL). De enskilda organ som anges i 2 kap. OSL och i bilagan till OSL ska jämföras med myndighet vid tillämpning av OSL. Med sekretess avses ett förbud att röja en uppgift, vare sig det sker muntligen, genom utlämnande av en allmän handling eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Sekretessen enligt OSL kan gälla till skydd för allmänna intressen (15–20 kap.) eller till skydd för enskilda intressen (21–40 kap.). För enskilda som inte ska tillämpa OSL kan det finnas bestämmelser om tystnadsplikt i annan lag.

Inom skolväsendet finns det offentliga respektive enskilda huvudmän. Enligt skollagen (2010:800) kan enskilda efter ansökan godkännas som huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad

grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola eller fritidshem (2 kap. 7 §). För offentliga huvudmän finns det bestämmelser om sekretess i 23 kap. OSL och för enskilda huvudmän finns det bestämmelser om tystnadsplikt i 29 kap. 14 § skollagen.

I OSL regleras sekretess till skydd för enskilda inom utbildning i 23 kap. Där framgår att när det gäller förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan gäller sekretess bl.a. för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men (23 kap. 2 § första stycket OSL). I fritidshemmet gäller sekretess bl.a. för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan särskild elevstödande verksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men (23 kap. 3 § första stycket OSL). I den kommunala vuxenutbildningen gäller sekretess bl.a. för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om en enskilds personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller hos studie- och yrkesvägledningen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (23 kap. 5 § första stycket).

Enligt 29 kap. 14 § skollagen får den som är eller har varit verksam i enskilt bedriven förskola, fritidshem eller förskoleklass inte obehörigen röja vad han eller hon därvid har fått veta om enskildas personliga förhållanden. Utöver detta får den som är eller har varit verksam inom annan enskilt bedriven verksamhet enligt skollagen inte obehörigen röja vad han eller hon i övrigt har fått veta om någons personliga förhållanden i elevhälsoverksamhet som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats eller i särskild elevstödande verksamhet.

Sekretess till skydd för enskild inom socialtjänsten regleras i 26 kap. OSL. Där framgår att inom socialtjänsten gäller sekretess för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men (26 kap. 1 § första stycket OSL).

Det finns vidare bestämmelser om sekretess till skydd för enskild i verksamhet som syftar till att förebygga eller beivra brott i

35 kap. OSL. Sekretess gäller bl.a. för uppgifter om en enskilds personliga och ekonomiska förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider skada eller men och uppgiften förekommer i utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål, eller annan verksamhet som syftar till att förebygga, uppdaga, utreda eller beivra brott eller verkställa uppbörd och som bedrivs av en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Tullverket eller Kustbevakningen (35 kap. 1 § första stycket 1 och 4 OSL).

Det finns även bestämmelser om sekretess till skydd för det allmänna intresset av att förebygga eller beivra brott (se 18 kap. OSL).

Det finns möjligheter att utbyta sekretessbelagda uppgifter

Sekretess gäller som huvudregel inte bara i förhållande till allmänheten utan även mellan myndigheter eller mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet när de är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra (8 kap. 1 och 2 §§ OSL).

Myndigheter har enligt 8 § förvaltningslagen (2017:900) en skyldighet att inom sina verksamhetsområden samverka med andra myndigheter. I 6 kap. 5 § OSL anges därför vidare att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna en uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Att en uppgift är sekretessbelagd innebär att det är fråga om en sekretessreglerad uppgift för vilken sekretess gäller i ett enskilt fall (3 kap. 1 § OSL), dvs. den myndighet som förfogar över uppgiften har bedömt att det inte är möjligt att överlämna uppgiften antingen därför att det gäller absolut sekretess för uppgiften eller därför att det inte bedöms möjligt att lämna över uppgiften inom ramen för det skaderekvisit som anges i sekretessbestämmelsen. I vissa fall finns det dock sekretessbrytande bestämmelser. En sådan bestämmelse innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas ut under vissa förutsättningar (3 kap. 1 § OSL).

Sekretessbrytande bestämmelser finns i OSL, i första hand i 10 kap., men det förekommer även att sådana bestämmelser har tagits in i anslutning till enskilda sekretessbestämmelser i de olika sekretesskapitlen i OSL. Sekretessbrytande bestämmelser som syftar till att

förebygga brott finns i 10 kap. 18 a–18 c §§ OSL, en sekretessbrytande bestämmelse som syftar till ett omedelbart polisiärt ingripande mot unga finns i 10 kap. 20 § OSL, sekretessbrytande bestämmelser som avser misstankar om vissa begångna brott mot unga finns i 10 kap. 21 och 22 §§, sekretessbrytande bestämmelser som avser misstankar om begången terroristbrottslighet finns i 10 kap. 22 § och sekretessbrytande bestämmelser som avser misstankar om begångna brott i övrigt finns i 10 kap. 23 och 24 §§ OSL. Det finns därutöver en möjlighet för myndigheter att lämna uppgifter som omfattas av sekretess till en enskild eller till en annan myndighet, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet (10 kap. 2 § OSL). Vidare finns en s.k. generalklausul i OSL som innebär att uppgifter som omfattas av sekretess får lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda (10 kap. 27 § första stycket OSL). Bestämmelsen kan ha viss betydelse för att myndigheter ska kunna samverka för att förebygga och bekämpa brott. Generalklausulen är dock inte tillämplig på bl.a. socialtjänstsekretess (10 kap. 27 § andra OSL). Enligt 10 kap. 28 § OSL hindrar dock inte sekretess att en uppgift lämnas till en annan myndighet, om uppgiftsskyldighet följer av någon lag eller förordning. När en myndighet, med stöd av en sekretessbrytande bestämmelse, får en sekretessbelagd uppgift av en annan myndighet gäller sekretess för uppgiften hos den mottagande myndigheten endast om sekretess följer av en primär sekretessbestämmelse som är tillämplig hos den mottagande myndigheten eller av en bestämmelse om överföring av sekretess (7 kap. 2 § OSL).

Det pågår ett omfattande utrednings- och lagstiftningsarbete om förbättrade möjligheter till informationsdelning

Det pågår för närvarande omfattande utrednings- och lagstiftningsarbete om förbättrade möjligheter till informationsdelning mellan myndigheter och andra aktörer.

I promemorian Utökat informationsutbyte (Ds 2022:13) lämnas bl.a. förslag om en generell sekretessbrytande bestämmelse. Förslaget innebär att sekretess till skydd för en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden inte ska hindra att uppgift lämnas till en annan myndighet, om det behövs för att den mottagande myndigheten ska

kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet. En uppgift ska dock inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut. Den sekretessbrytande bestämmelsen föreslås inte vara tillämplig i fråga om vissa sekretessbestämmelser, t.ex. socialtjänst-sekretessen. Förslagen i promemorian har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 28 april 2022 kommittédirektiv om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (dir. 2022:37). Enligt direktiven ska en särskild utredare lämna förslag på förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter, vissa andra statliga och kommunala myndigheter samt enskilda huvudmän för fristående skolor. Syftet är att arbetet med att förebygga och bekämpa brott ska effektiviseras genom att möjligheterna att utbyta information förbättras så långt det är möjligt utan ett oproportionerligt intrång i enskildas personliga integritet. Den 26 januari 2023 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv (dir. 2023:11). Tilläggsdirektiven innebär bl.a. att utredaren även ska ta ställning till hur det kan inrättas en huvudregel i sekretesslagstiftningen som innebär att vissa statliga och kommunala myndigheter samt enskilda huvudmän för fristående skolor ska kunna utbyta information med brottsbekämpande myndigheter när det behövs för att förebygga och bekämpa brott samt lämna författningsförslag som innebär en sådan ny huvudregel. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2023.

Vilka åtgärder behövs särskilt för ett förbättrat informationsutbyte mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter?

På senare tid har polisen vittnat om att allt yngre personer påträffas, såväl som offer som gärningsmän, i samband med grova våldsbrott och kriminella nätverksuppbyggnader. Genom att använda sig av yngre personer som utförare kan äldre kriminella skydda sig själva från exponering och straff.

Att barn och unga socialiseras och rekryteras in i organiserad brottslighet och en kriminell livsstil är oacceptabelt. Barn har rätt till skydd mot alla former av våld och utnyttjande. Ytterligare åtgärder behöver därför vidtas för att förhindra att de socialiseras eller rekry-

teras in i gängkriminalitet och begår grova brott, liksom för att förhindra att barn och unga skadar andra.

Det är viktigt att upptäcka och identifiera barn och unga som är i behov av stöd i ett tidigt skede. Tidiga insatser är viktiga för att förebygga en ogynnsam utveckling, normbrytande beteende, brottsutsatthet och kriminalitet bland barn och unga. I arbetet med att förebygga och förhindra att barn och unga utsätts för eller begår brott är socialtjänsten och skolan centrala aktörer tillsammans med polisen. Ofta kan dessa aktörer vid genomförandet av sina respektive uppdrag dra nytta av att utbyta information med varandra. Samordning och samverkan behövs för att skapa en helhet kring insatserna för barn och unga som behöver stöd från flera aktörer. Ett effektivt brottsbekämpande och brottsförebyggande arbete förutsätter ett ändamålsenligt informationsbyte mellan berörda aktörer.

Av direktiven (dir. 2022:37) till Utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (Ju 2022:03) framgår att utredaren enbart ska lämna förslag på förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra statliga och kommunala myndigheter, däribland socialtjänst och kommunala skolor, samt enskilda huvudmän för fristående skolor.

Strukturerad samverkan, exempelvis i form av tvärprofessionella team, förutsätter att de olika berörda aktörerna kan utbyta information med varandra, dvs. att skola och socialtjänst när de behöver kan utbyta uppgifter med varandra och med polisen. Andra brottsbekämpande myndigheter kan också behöva lämna relevant information till skola och socialtjänst. Ett sådant informationsutbyte kan bidra till en helhetssyn på barn och unga och hjälpa verksamheterna att göra en bättre bedömning av vilket stöd och vilken hjälp dessa barn och unga behöver och vilken verksamhet som är bäst lämpad att ge det.

Det är angeläget att möjligheterna att utbyta uppgifter om barn och unga som riskerar att utvecklas ogynnsamt är tillräckliga för att de ska få det stöd och den hjälp de behöver och har rätt till, i rätt tid. Utgångspunkten ska således vara att uppgifter ska kunna utbytas i brottförebyggande syfte. Det är också viktigt att regelverken är utformade på ett tydligt och överblickbart sätt så att samtliga berörda aktörer kan tillämpa dem effektivt i sina verksamheter.

Enligt de ursprungliga direktiven (dir. 2022:86) ska utredaren vid behov lämna förslag på författningsändringar som medför att nöd-

vändiga uppgifter kan utbytas mellan aktörer som inte är brottsbekämpande myndigheter i de operativa samverkansorganen som utredaren skulle föreslå. Utredarens uppdrag ändras och utvidgas i denna del.

Utredaren ska

- kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte och föreslå författningsändringar som medför att sådana uppgifter kan utbytas,
- analysera och ta ställning till om det finns behov av andra åtgärder för att underlätta nödvändig informationsdelning mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte och vid behov lämna sådana förslag,
- bedöma om förslagen är proportionerliga och ändamålsenliga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Om utredaren bedömer att det är relevant är utredaren oförhindrad att lämna förslag som även omfattar förskolan eller särskilda utbildningsformer.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utöver vad som framgår av de ursprungliga direktiven ska utredaren samråda med Utredningen om förbättrade möjligheter att utbyta information med brottsbekämpande myndigheter (Ju 2022:03).

Utredningstiden förlängs. Det nya uppdraget ska redovisas senast den 29 september 2024. Utredarens övriga uppdrag ska delredovisas senast den 29 februari 2024.

(Utbildningsdepartementet)

Kommittédirektiv 2024:7

Tilläggsdirektiv till Skolsäkerhetsutredningen (U 2022:04)

Beslut vid regeringssammanträde den 18 januari 2024

Utvidgning och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 22 juni 2022 kommittédirektiven Säkerheten i skolan ska förbättras (dir. 2022:86). Uppdraget skulle redovisas senast den 31 augusti 2023. En delredovisning av uppdraget att lämna förslag till operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå skulle lämnas senast den 15 februari 2023. Genom tilläggsdirektiv som beslutades den 9 februari 2023 (dir. 2023:22) utvidgades uppdraget och utredningstiden förlängdes till den 29 februari 2024. En delredovisning av uppdraget att lämna förslag till lämplig organisation av operativa samverkansorgan på lokal eller regional nivå skulle i stället lämnas senast den 15 juni 2023. Deluppdraget redovisades angivet datum i delbetänkandet Samhället mot skolattacker (SOU 2023:28). Genom ytterligare tilläggsdirektiv som beslutades den 10 augusti 2023 (dir. 2023:120) utvidgades uppdraget och utredningstiden förlängdes delvis till den 29 september 2024.

Uppdraget utvidgas. Utredaren ska nu också

- kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellanskolor i brottsförebyggande syfte och vid behov lämna förslag som medför att sådana uppgifter kan utbytas,
- bedöma om förslagen är proportionerliga och ändamålsenliga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget att utreda hur förutsättningarna för att utbyta uppgifter mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter kan förbättras ska i stället redovisas senast den 20 december 2024. Då ska också det nya uppdraget redovisas. Övriga uppdrag ska även fortsättningsvis redovisas senast den 29 februari 2024.

Uppdraget att utreda hur förutsättningarna för att utbyta uppgifter mellan skolor kan förbättras

Det är möjligt att överlämna vissa uppgifter vid skolbyte

Den skolenhet som en elev lämnar ska överlämna vissa uppgifter till den mottagande skolenheten. De uppgifterna ska vara sådana som kan vara bra att känna till om eleven och syftet ska vara att underlätta övergången för eleven. Detta gäller när en elev i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan övergår från en skolform till en annan av de angivna skolformerna. Detsamma gäller om eleven byter skolenhet inom skolformen (3 kap. 12 j § skollagen [2010:800]).

Den avlämnande skolenheten har således en skyldighet att lämna över viss information till den mottagande enheten. Det är dock endast uppgifter som behövs för att underlätta elevens övergång som ska överlämnas. Det är den avlämnande enheten som ska bedöma om uppgifter behöver överlämnas och i så fall vilka uppgifter. I propositionen En gymnasieutbildning för alla (prop. 2017/18:183) ges exempel på uppgifter som kan behöva överlämnas. Överlämningen kan avse uppgifter om olika stödinsatser, åtgärdsprogram, kartläggning av nyanländ elevs kunskaper och uppgifter om åtgärder som vidtagits för att motverka frånvaro (prop. 2017/18:183 s. 60–62).

Vissa uppgifter som kan behöva överlämnas kan skyddas av sekretess eller tystnadsplikt. Det gäller t.ex. uppgifter om en elevs personliga förhållanden som förekommer i särskild elevstödande verksamhet (23 kap. 2 § andra stycket offentlighets- och sekretesslagen [2009:400], OSL, och 29 kap. 14 § andra stycket skollagen). I förarbetena till skollagens bestämmelser om överlämning av uppgifter vid skolbyte anges dock, med hänvisning till sekretessbrytande bestämmelser i OSL, att skyldigheten att lämna över uppgifter vid byte av skola kan bryta eventuell sekretess. På motsvarande sätt kan det inte

anses vara ett obehörigt lämnande av uppgifter om en fristående skola lämnar uppgifter till en annan skola i enlighet med skyldigheten att lämna sådana uppgifter (prop. 2017/18:183 s. 62–67, jfr 10 kap. 2 och 28 §§ OSL och 29 kap. 14 § andra stycket skollagen). Skolenheter med offentlig huvudman kan därmed lämna den information som behövs till såväl andra skolenheter med offentlig huvudman som till fristående skolor. På motsvarande sätt kan fristående skolor lämna information som behövs till skolenheter med offentlig huvudman liksom till andra fristående skolor. Varken eventuell sekretess eller tystnadsplikt hindrar alltså överlämnandet av uppgifter i nu aktuella situationer. Detta innebär att det inte krävs något samtycke från en elev eller vårdnadshavare, så länge de uppgifter som överlämnas faller inom ramen för den aktuella skyldigheten att lämna uppgifter vid skolbyte.

Finns det behov av åtgärder för att förbättra informationsutbytet mellan skolor i brottsförebyggande syfte?

Syftet med nuvarande bestämmelser om överlämning av vissa uppgifter är att underlätta skolbyten för elever. Det är elevernas behov som styr om en överlämning ska göras och vilka uppgifter som i sådana fall ska överlämnas till den nya skolenheten (prop. 2017/18:183 s. 60). Nuvarande bestämmelser om överlämning av uppgifter vid byte av skola tar alltså inte sikte på uppgifter som skulle kunna behöva överlämnas i brottsförebyggande syfte.

Enligt utredningens tilläggsdirektiv (dir. 2023:120) ska utredaren kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter i brottsförebyggande syfte och föreslå författningsändringar som medför att sådana uppgifter kan utbytas. Det behöver emellertid även analyseras om det finns behov av att utbyta information i brottsförebyggande syfte mellan skolor.

Utredaren ska därför

- kartlägga och analysera vilka uppgifter som kan behöva utbytas mellan skolor i brottsförebyggande syfte och vid behov lämna förslag som medför att sådana uppgifter kan utbytas,
- bedöma om förslagen är proportionerliga och ändamålsenliga, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Om utredaren bedömer att det är relevant är utredaren oförhindrad att lämna förslag som även omfattar förskolan eller särskilda utbildningsformer.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utöver vad som framgår av de ursprungliga direktiven ska utredaren samråda med Utredningen om förbättrade möjligheter till informationsutbyte mellan myndigheter (Ju 2023:146). Utredaren ska även hålla sig informerad om uppdraget att inrätta en samverkansstruktur för ett sammanhållet arbete med barn och unga som riskerar att begå eller begår grova brott (Ju2023/02529).

Utredningstiden förlängs. Uppdraget att utreda hur förutsättningarna för att utbyta uppgifter mellan skola, socialtjänst och brottsbekämpande myndigheter kan förbättras ska i stället redovisas senast den 20 december 2024. Då ska också det nya uppdraget redovisas. Övriga uppdrag ska även fortsättningsvis redovisas senast den 29 februari 2024.

(Utbildningsdepartementet)

Statens offentliga utredningar 2024

Kronologisk förteckning

1. Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. Ju.
2. Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. S.
3. Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. Ku.
4. Inskränkningarna i upphovsrätten. Ju.
5. Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. Ju.
6. Steg mot stärkt kapacitet. Fi.
7. Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. Ju.
8. Livsmedelsberedskap för en ny tid. LI.
9. Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. U.
10. Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. Ju.
11. Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. KN.
12. Mål och mening med integration. A.
13. En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. Ju.
14. Arbetslivskriminalitet – myndighets-samverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. A.
15. Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. Ju.
16. Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. U.
17. Skolor mot brott. U.
18. Nya regler om cybersäkerhet. Fö.
19. En ny beredskapssektor – för ökad försörjningsberedskap. KN.
20. Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighets-skatt. Fi.
21. Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. A.
22. En ny organisation för förvaltning av EU-medel. Fi.
23. En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. S.
24. Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. Fi.
25. En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten. S.
26. En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022. S.
27. Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter. Ju.
28. Offentlighetsprincipen eller insyns-lag. Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet. U.
29. Goda möjligheter till ökat välbstånd. Fi.
30. En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. S.
31. En ändamålsenlig vapenlagstiftning. Del 1 och 2. Ju.
32. Åtgärder mot mervärdesskattebedrägerier. Fi.
33. Delad hälsodata – dubbel nytta. Regler för ökad interoperabilitet i hälso- och sjukvården. S.
34. Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider. Ku.
35. En framtid för alm och ask – förädling, forskning och finansiering. LI.

36. Förenkla och förbättra! Fi.
37. Förbättrade ränteavdragsregler för företag. Fi.
38. Digitala fastighetsköp & Förköpsrätt vid fastighetstransaktioner. LI.
39. Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga. Ju.
40. Genomförande av lönetransparensdirektivet. A.
41. Styrkraft för lyckad integration. A.
42. Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid. U.
43. Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning. Fi.
44. Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan. LI.
45. Kompletterande bestämmelser till EU:s reviderade förordning om elektronisk identifiering. Fi.
46. Ny lag om internationella sanktioner. Genomförande av EU:s sanktionsdirektiv. UD.
47. Digital myndighetspost. Fi.
48. Ett ändamålsenligt samhällsskydd. Vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen. Volym 1 och 2. Ju.
49. Arbetslöshetsförsäkringen vid störning, kris eller krig. A.
50. Nätt och jämnt. Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn. Del 1 och 2. Fi.
51. En mer rättssäker och effektiv domstolsprocess. Ju.
52. Allmänna sammankomster och Sveriges säkerhet. Ju.
53. Stöd till invandrades utvandring. Ju.
54. Vågar till ett tryggare samhälle. Åtgärder för att motverka återfall i brott. Ju.
55. En översyn av 23 kap. brottsbalken. Ju.
56. Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd. LI.
57. Ett nytt regelverk för hälsodataregister. S.
58. Ett nytt regelverk mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Volym 1 och 2. Fi.
59. Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning. Fö.
60. Stärkt stöd till anhöriga. Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga. S.
61. Effektivare kontrollmöjligheter i systemen för rot, rut, grön teknik och personalliggare. Fi.
62. En förbättrad modell för presumtionshyra. Ju.
63. Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar. Ju.
64. Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster. Fö.
65. Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig. Fö.
66. Livsviktigt lärande – fler vägar till kunskap för att förebygga suicid. S.
67. Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi. Fi.
68. Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande. Ju.
69. Ett nytt konsumentkreditdirektiv. Ju.
70. Tiotandvård – ett förstärkt högkostnadsskydd för tandvård. S.
71. Reglering av hushållens skulder. Fi.
72. Stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård. S.
73. Juridiska personers förvärv av lantbruksegendom genom testamente. LI.
74. Fler vägar till arbetslivet. U.
75. Personuppgifter och mediegrundlagarna. Ju.
76. Från överskottsmål till balansmål. Fi.
77. Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel. UD.
78. Ett språkrav för språkutveckling. S.
79. Handlingsoffentlighet och handlingar som inhämtas genom straffprocessuella tvångsmedel. Ju.
80. Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll. Ju.
81. Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning. U.

82. Ökad va-beredskap. KN.
83. Fler vägar till att äga sitt boende.
Del I. En utvidgning av systemet
med ägarlägenheter.
Del II. En lagreglerad modell
för hyrköp av bostäder. Ju.
84. Skärpt kontroll av utländska
fastighetsförvärv. Fö.
85. Effektivare gränsöverskridande inhämt-
ning av elektroniska bevis. Ju.
86. Utformning av och
alternativ för en ny kollektivavtalad
arbetslöshetsförsäkring. A.
87. Ökat uppgiftsutbyte i det brotts-
förebyggande arbetet – skolans och
socialtjänstens behov. U.

Statens offentliga utredningar 2024

Systematisk förteckning

Arbetsmarknadsdepartementet

- Mål och mening med integration. [12]
- Arbetslivskriminalitet – myndighets-samverkan, en gemensam tipsfunktion, lärdomar från Belgien och gränsöverskridande arbete. [14]
- Ett inkluderande jämställdhetspolitiskt delmål mot våld. [21]
- Genomförande av lönetransparensdirektivet. [40]
- Styrkraft för lyckad integration. [41]
- Arbetslöshetsförsäkringen vid störning, kris eller krig. [49]
- Utformning av och alternativ för en ny kollektivavtalad arbetslöshetsförsäkring. [86]

Finansdepartementet

- Steg mot stärkt kapacitet. [6]
- Maskinellt värde för vissa industribyggnader – ett undantag från fastighetsskatt. [20]
- En ny organisation för förvaltning av EU-medel. [22]
- Ett effektivt straffrättsligt skydd för statliga stöd till företag. [24]
- Goda möjligheter till ökat välbästand. [29]
- Åtgärder mot mervärdesskattebedrägerier. [32]
- Förenkla och förbättra! [36]
- Förbättrade ränteavdragsregler för företag. [37]
- Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning. [43]
- Kompletterande bestämmelser till EU:s reviderade förordning om elektronisk identifiering. [45]
- Digital myndighetspost. [47]

- Nätt och jämnt. Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn. Del 1 och 2. [50]
- Ett nytt regelverk mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Volym 1 och 2. [58]
- Effektivare kontrollmöjligheter i systemen för rot, rut, grön teknik och personalliggare. [61]
- Om ekonomiska styrmedel för en mer cirkulär ekonomi. [67]
- Reglering av hushållens skulder. [71]
- Från överskottsmål till balansmål. [76]

Försvarsdepartementet

- Nya regler om cybersäkerhet. [18]
- Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – en modern och ändamålsenlig lagstiftning. [59]
- Motståndskraft i samhällsviktiga tjänster. [64]
- Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig. [65]
- Skärpt kontroll av utländska fastighetsförvärv. [84]

Justitiedepartementet

- Ett starkare skydd för offentliganställda mot våld, hot och trakasserier. [1]
- Inskränkningarna i upphovsrätten. [4]
- Förbättrad ordning och säkerhet vid förvar. [5]
- Ett säkrare och mer tillgängligt fastighetsregister. [7]
- Preskription av avlägsnandebeslut och vissa frågor om återreseförbud. [10]
- En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer. [13]

Nya regler för arbetskraftsinvandring m.m. [15]

Kamerabevakning i offentlig verksamhet – lättnader och utökade möjligheter. [27]

En ändamålsenlig vapenlagstiftning. Del 1 och 2. [31]

Skärpta regler om ungdomsövervakning och straffreduktion för unga. [39]

Ett ändamålsenligt samhällsskydd. Vissa reformer av straff- och straffverkställighetslagstiftningen. Volym 1 och 2. [48]

En mer rättssäker och effektiv domstolsprocess. [51]

Allmänna sammankomster och Sveriges säkerhet. [52]

Stöd till invandrades utvandring. [53]

Vägar till ett tryggare samhälle. Åtgärder för att motverka återfall i brott. [54]

En översyn av 23 kap. brottsbalken. [55]

En förbättrad modell för presumtionshyra. [62]

Ökat informationsutbyte mellan myndigheter. Behov och föreslagna förändringar. [63]

Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande. [68]

Ett nytt konsumentkreditdirektiv. [69]

Personuppgifter och mediegrundlagarna. [75]

Handlingsoffentlighet och handlingar som inhämtas genom straffprocessuella tvångsmedel. [79]

Vissa åtgärder för stärkt återvändandeverksamhet och utlänningskontroll. [80]

Fler vägar till att äga sitt boende. Del I. En utvidgning av systemet med ägarlägenheter.

Del II. En lagreglerad modell för hyrköp av bostäder. [83]

Effektivare gränsöverskridande inhämtning av elektroniska bevis. [85]

Klimat- och näringslivsdepartementet

Rätt frågor på regeringens bord – en ändamålsenlig regeringsprövning på miljöområdet. [11]

En ny beredskapssektor

– för ökad försörjningsberedskap. [19]

Ökad va-beredskap. [82]

Kulturdepartementet

Ett starkt judiskt liv för framtida generationer. Nationell strategi för att stärka judiskt liv i Sverige 2025–2034. [3]

Ansvar och oberoende

– public service i oroliga tider. [34]

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Livsmedelsberedskap för en ny tid. [8]

En framtid för alm och ask

– förädling, forskning och finansiering. [35]

Digitala fastighetsköp & Förokoöprätt vid fastighetstransaktioner. [38]

Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan. [44].

Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd. [56].

Juridiska personers förvärv av lantbruks-egendom genom testamente. [73]

Socialdepartementet

Ett samordnat vaccinationsarbete – för effektivare hantering av kommande vacciner. Del 1 och 2. [2]

En trygg uppväxt utan

nikotin, alkohol och lustgas. [23]

En mer effektiv tillsyn över socialtjänsten. [25]

En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022. [26]

En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga. [30]

Delad hälsodata – dubbel nytta.

Regler för ökad interoperabilitet i hälso- och sjukvården. [33]

Ett nytt regelverk för hälsodataregister. [57]

Stärkt stöd till anhöriga. Ett mer ändamålsenligt stöd till barn och vuxna som är anhöriga. [60]

Livsviktigt lärande – fler vägar till kunskap för att förebygga suicid. [66]

Tiotandvård – ett förstärkt högkostnads-skydd för tandvård. [70]

Stärkt medicinsk kompetens i kommunal hälso- och sjukvård. [72]

Ett språkrav för språkutveckling. [78]

Utbildningsdepartementet

Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen. [9]

Växla yrke som vuxen – en reformerad vuxenutbildning och en ny yrkesskola för vuxna. [16]

Skolor mot brott. [17]

Offentlighetsprincipen eller insynslag. Allmänhetens insyn i enskilda aktörer inom skolväsendet. [28]

Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid. [42]

Fler vägar till arbetslivet. [74]

Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning. [81]

Ökat uppgiftsutbyte i det brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov. [87]

Utrikesdepartementet

Ny lag om internationella sanktioner. Genomförande av EU:s sanktionsdirektiv. [46]

Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel. [77]

Utbildningsdepartementet
Gymnasie- och vuxenutbildningsenheten

**Remiss av betänkandet Ökat uppgiftsutbyte i det
brottsförebyggande arbetet – skolans och socialtjänstens behov
(SOU 2024:87)**

Remissinstanser

1. Akademikerförbundet SSR
2. Almega Utbildning
3. Alvesta kommun
4. Arbetsmiljöverket
5. Barnens Rätt I Samhället (BRIS)
6. Barnombudsmannen
7. Borgholms kommun
8. Botkyrka kommun
9. Brottsförebyggande rådet
10. Diskrimineringsombudsmannen
11. Eksjö kommun
12. Elevernas riksförbund
13. Falu kommun
14. Familjehemmens riksförbund
15. Flens kommun
16. Forum för Dataskydd
17. Funktionsrätt Sverige
18. Förbundet för anställda i Tullverket och Kustbevakningen

19. Föreningen Sveriges socialchefer
20. Förvaltningsrätten i Malmö
21. Förvaltningsrätten i Stockholm
22. Gällivare kommun
23. Göteborgs kommun
24. Heby kommun
25. Helsingborgs kommun
26. Idéburna skolors riksförbund
27. Inspektionen för vård och omsorg
28. Internationella Engelska skolan AB
29. Integritetsskyddsmyndigheten
30. Justitiekanslern
31. Jämställdhetsmyndigheten
32. Kammarrätten i Jönköping
33. Kammarrätten i Sundsvall
34. Karlstad kommun
35. Kriminalvården
36. Landskrona kommun
37. Linköpings universitet (Barnafrid – Nationellt centrum för kunskap om våld mot barn)
38. Ljusdals kommun
39. Länsstyrelsen i Dalarnas län
40. Länsstyrelsen i Kalmar län
41. Länsstyrelsen i Skånes län
42. Länsstyrelsen i Stockholms län
43. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
44. Länsstyrelsen i Västra Götalands län
45. Länsstyrelsen i Östergötlands län
46. Malmö kommun
47. Malmö tingsrätt

48. Maskrosbarn
49. Myndigheten för delaktighet
50. Myndigheten för digital förvaltning
51. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd
52. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
53. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
54. Norrtälje kommun
55. Nätverket unga för tillgänglighet (NUFT)
56. Orust kommun
57. Piteå kommun
58. Polisförbundet
59. Polismyndigheten
60. Regelrådet
61. Region Halland
62. Region Jönköpings län
63. Region Sörmland
64. Region Östergötland
65. Riksdagens ombudsmän (JO)
66. Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (ViS)
67. Riksföreningen för skolsköterskor
68. Sameskolstyrelsen
69. Sandvikens kommun
70. Simrishamns kommun
71. Socialstyrelsen
72. Sollefteå kommun
73. Specialpedagogiska skolmyndigheten
74. Staffanstorps kommun
75. Statens institutionsstyrelse
76. Statens skolinspektion
77. Statens skolverk

78. Stenungssunds kommun
79. Stockholms kommun
80. Stockholms universitet (Juridiska institutionen)
81. Stiftelsen Tryggare Sverige
82. Svenska Skolläkarföreningen
83. Svenskt Näringsliv
84. Sveriges advokatsamfund
85. Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)
86. Sveriges Elevkårer
87. Sveriges Kommuner och Regioner
88. Sveriges Lärare
89. Sveriges Psykologförbund
90. Sveriges Skolkuratorers Förening
91. Sveriges Skolledare
92. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden
93. Säkerhetspolisen
94. Tjänstemännens centralorganisation (TCO)
95. Tranemo kommun
96. Tullverket
97. Uddevalla kommun
98. Umeå kommun
99. Unizon
100. Uppsala kommun
101. Vimmerby kommun
102. Vision
103. Värmdö kommun
104. Åklagarmyndigheten
105. Åmål kommun
106. Örebro kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Utbildningsdepartementet **senast den 25 april 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till u.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till u.gv.remissvar@regeringskansliet.se. Ange diarienummer U2025/00075 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

När det gäller remissvaret bör följande beaktas:

- Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.
- Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.
- Använd gärna följande rubriker:
 - inledande sammanfattande synpunkter bör lämnas under rubriken ”Sammanfattning”
 - övergripande synpunkter som inte lämnas under sammanfattningen bör lämnas under rubriken ”Övergripande synpunkter”,
 - vid synpunkter på ett förslag eller en bedömning i ett avsnitt eller delavsnitt bör betänkandets avsnittsrubrik (inklusive numrering), användas som rubrik,
 - synpunkter avseende konsekvensanalysen bör lämnas under rubriken ”Konsekvenser”.

Ytterligare råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#)

Eva Lenberg
Rättschef

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

2025-03-19

§ 34**Projekt - SOFI Strategisk omställning för industrin**

Diarienummer: RJL 2024/2987

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Träcentrum högst 1 963 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Finansiering sker med 1:1-medel.

Sammanfattning

I Småland finns tre Industriella Utvecklingscentrum (IUC), ett i varje län. I vårt län är Träcentrum ett IUC, med den skillnaden mot de övriga att man här är inriktade mot trärelaterad industri, de övriga är mer generellt inriktade. Det är vidare Träcentrum som är sökande i samverkan med övriga IUC:er.

Alla IUC-bolag i landet har en gemensam grundstruktur och arbetsverktyg. De tre IUC:na i Småland har inkommit med en gemensam ansökan med syfte att stärka de tillverkande industriföretagen i Småland, främst med avseende på hållbara produktionsprocesser.

Via olika aktiviteter såväl i grupp som enskilt kommer företagen att erbjudas stöd och inspiration i denna omställning. Projektet som medfinansieras av europeiska regionalfonden (ERUF) drivs under tre år och medfinansieras av alla tre Regionerna med lika delar. Projektet omsluter 11 773 480 kr.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-12
- Projektmedelsansökan daterad 2025-03-11

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Projekt – SOFI, Strategisk omställning för industrin

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beslutar bevilja Träcentrum högst 1 963 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Finansiering sker med 1:1-medel.

Sammanfattning

I Småland finns tre Industriella Utvecklingscentrum (IUC), ett i varje län. I vårt län är Träcentrum ett IUC, med den skillnaden mot de övriga att man här är inriktade mot trärelaterad industri, de övriga är mer generellt inriktade. Det är vidare Träcentrum som är sökande i samverkan med övriga IUC:er.

Alla IUC-bolag i landet har en gemensam grundstruktur och arbetsverktyg. De tre IUC:na i Småland har inkommit med en gemensam ansökan med syfte att stärka de tillverkande industriföretagen i Småland, främst med avseende på hållbara produktionsprocesser. I en allt hårdnande och global konkurrens där bl.a. hållbarhet och ökad cirkularitet är klara och nödvändiga konkurrensfördelar behöver företagen stöd i sin omställning och anpassning. Här kommer också frågor som ökad automation och digitalisering in som verktyg.

Via olika aktiviteter såväl i grupp som enskilt kommer företagen att erbjudas stöd och inspiration i denna omställning. Projektet som medfinansieras av europeiska regionalfonden (ERUF) drivs under tre år och medfinansieras av alla tre Regionerna med lika delar. Projektet omsluter 11 773 480 kr.

Information i ärendet

Det precis inledda arbetet inom ramen för Smart Specialisering (S3), drivs med Småland och öarna som geografisk utgångspunkt. En effekt av detta är bl.a. att fler projekt kan förväntas drivas i en större geografisk kontext.

Industriell sysselsättning är i flera avseenden tongivande i alla tre smålandslänen, varför det av många skäl förefaller rimligt och skapar skalfördelar i att genomföra

insatser tillsammans. Det är vidare ett område som är framlyft i såväl länets RUS som S3-strategi.

De tre IUC-bolagen i Småland har industrin som sin målgrupp. Med Träcentrum som sökande har man inkommit med ansökan för att stärka industrins sysselsättning och tillväxt och bidra och stödja näringens omställning kopplat till hållbar utveckling.

IUC som finns över hela landet har framtagna gemensamma verktyg och arbetsmetoder och med dessa som grund avser man att genomföra ett stort antal aktiviteter av olika slag, vissa helt avgiftsfria, medan andra mer djupgående sker mot viss delbetalning från företagen själva. Via en intervjuundersökning som omfattat 500 intervjuer, har IUC-bolagen i Sverige identifierat behov och utmaningar som de små- och medelstora företagen (SMF), står inför och upplever behov av stöd inom. Med denna som bas har projektinsatserna tagits fram.

Företagens behov av stöd för att påbörja och även komma vidare med omställning till hållbara industriella produktionsprocesser möts genom projektets tre huvudspår. Det första spåret tar sin utgångspunkt från produktionsperspektivet och det andra spåret utgår från hållbarhets- och miljöperspektivet medan det tredje spåret handlar om generell omvärldsbevakning och kunskapsinhämtning inom hållbarhet och omställning kopplat till industriell omställning.

Projektet avser aktivt att söka upp de företag man bedömer har behov av de insatser som erbjuds. Identifieringsfasen, går ut på att på olika vis identifiera lämpliga företag att kontakta. Därefter genomförs intervjuer med 250 företag och bland dessa genomförs 170 förutsättningsstudier för att identifiera företagens nuläge, deras önskade läge och vilka insatser som behövs för att komma närmare det önskade läget. Av dessa kommer minst 100 företag delta i en eller flera aktiviteter förknippade med deltagaravgift.

Arbetsfördelningsmässigt kommer det ske så att Träcentrum företrädesvis kommer att ha kontakt med trärelaterade företag över hela Småland. De övriga två IUC:na kommer på samma vis i första hand jobba över hela Småland med övrig industri. Projektägaren avser i övrigt att söka samverkan med andra pågående projekt i Småland som delvis lyfter samma utmaningar mot industrin.

Projektet pågår t.om. 2028-12-31 och omsluter totalt 11 773 480 kr, varav ERUF förväntas bekosta 40% dvs. 4 709 391 kr. Respektive region medfinansierar med 1 962 247 kr.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-12
- Projektmedelsansökan daterad 2025-03-11

Beslut skickas till

Träcentrum Kompetensutveckling AB
Region Kronoberg
Region Kalmar

REGIONLEDNINGSKONTORET

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Sofi 2025

Ansökansid: 692691

Ärendeid: 20373094

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: Träcentrum Nässjö

Org.Nr: 556489-4326

Kompetensutveckling Aktiebolag

FRAMTIDSVÄGEN 1

Antal anställda: 19

571 35 NÄSSJÖ

Sverige

Arbetsställe

Namn:

Arb.ställenr.: 32315467

Postadress:

Besöksadress:

FRAMTIDSVÄGEN 1

FRAMTIDSVÄGEN 1

571 35 NÄSSJÖ

571 35 NÄSSJÖ

Region: Nässjö

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Nej

Hemsida

www.tracentrum.se

1.3 Samverkanspart

Namn: Campus Ljungby AB

Org.Nr: 556597-1693

Antal anställda: 19

Postadress:

STATIONSGATAN 2

341 60 LJUNGBY

Sverige

Arbetsställe

Namn:

Arbetsställenr.: 40434128

Postadress:

STATIONSGATAN 2

341 60 LJUNGBY

Besöksadress:

STATIONSGATAN 2

341 60 LJUNGBY

Region: Ljungby

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: Industriellt UtvecklingsCentrum i Kalmar Län AB

Org.Nr: 556541-0213

Antal anställda: 9

Postadress:

BREDBANDET 1

392 51 KALMAR

Sverige

Arbetsställe

Namn:

Arbetsställenr: 36572121

Postadress:

BREDBANDET 1

392 51 KALMAR

Besöksadress:

BREDBANDET 1

392 51 KALMAR

Region: Kalmar

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 5915-1134

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

I smålandslänens strategier framhålls industriell produktion som viktigt styrkeområde. Det finns dock ett behov från företagens sida av konkreta insatser inom utveckling av industriell produktion. Aktiviteter som fokuserar på cirkulära affärsmodeller och cirkulär ekonomi behöver kompletteras med matchande insatser för utveckling av produktionsprocesser för långsiktig hållbarhet i verksamheten. Ett företags produktivitet ökar när arbetssätt eller processer blir mer effektiva, till exempel genom ny teknik, ny utrustning eller en förbättrad organisation.

Projektet skall stödja små och medelstora företag med insatser för industriell produktionsutveckling och träna företagen i strukturerat förbättringsarbete. Fokus är effektiv produktion och hållbara produktionsmetoder med koppling till digital teknik. Förbättrad organisation i produktionen skapar möjlighet till ökad innovationsgrad genom ny teknik/utrustning, digitalisering och automation, för ökad konkurrenskraft och ökad produktivitet.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Projektet ska genom grundläggande insatser stödja små och medelstora industrier att komma igång med utveckling av effektiva och hållbara produktionsprocesser för ökad produktivitet och tillväxt samt lägga grunden för digitaliseringsinsatser. Med en förbättrad organisation i produktionen skapas möjligheter till ökad innovationsgrad genom ny teknik/utrustning, digitalisering och automation vilket i sin tur skapar förutsättningar till ökad konkurrenskraft och ökad produktivitet.

Projektets konkreta och praktiska aktiviteter ger medverkande SME-företag förutsättningar att komma igång och lyckas med produktionsutveckling och digitalisering, samt bidra till ökad förändringsförmåga och förbättrad omvärldsbevakning kring nya områden som t ex AI, Cybersäkerhet, cirkulära produktionsprocesser.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Projektet har en primär målgrupp:

Små- och medelstora företag, fokus på länens tillverkande industriföretag. Dessa står för mellan 30 - 40% av regionernas förädlingsvärde och är därför ett utpekat styrkeområde i samtliga tre smålandslänen. I aktuella län finns tillverkande företag inom alla områden så som metallindustri, träindustri, möbel- och inredningsindustri, plast- och polymerindustri samt ett antal gjuterier. Många av företagen är runt 20-60 anställda och många är underleverantörer till större företag. I de tillverkande industrierna är majoriteten anställda män, men företagen arbetar på att få in fler kvinnor i produktionen.

Enligt statistik från Teknikföretagen framgår också på att en tredjedel av antalet förvärvsarbetande jobbar inom tjänsteverksamhet som är direkt kopplade till industriföretag. Detta gör att industrin sysselsätter fler personer än dem de själva betalar ut lön till.

Källa: <https://www.teknikforetagen.se/nyhetscenter/ekonomisk-analys/2021/industrins-andel-av-bnp-kvar-pa-20-procent/>

Det finns en önskan om att dessa industriföretag i Småland skall vara världsledande, ha en hållbar produktion av varor och tjänster, arbeta med en hållbar utveckling av dessa varor och tjänster samt öka kompetenserna inom hållbarhet, digitalisering och automation.

På uppdrag av Klimat- och Näringslivsdepartementet (via Tillväxtverket,) genomfördes under 2022, 500 intervjuer av små- och medelstora industriföretag, inom ramen för projektet Omställningslyftet. Resultatet visar att utvecklingsbehoven hos industriföretagen är stora och behoven ökar jämfört med tidigare studier.

I gjorda intervjuer framkommer att många industriella SME-företag har stort behov av att utvecklas inom produktionseffektivisering, produktionsplanering, kompetensutveckling och hållbarhetsfrågor. Många av de tillfrågade företagen anger även att man i mycket liten utsträckning eller inte alls jobbar med digitalisering.

Resultatet visar också att 9 av 10 företag har utvecklingsbehov som de vill prioritera. De dominerade utvecklingsområdena är:

- Produktionseffektivisering 78%
- Produktionsplanering 74%
- Kompetensfrågor - 73%
- Hållbarhet - 71%

Utvecklingsbehovet i Småland och öarna är detsamma men påvisar dessutom ett behov inom logistik, automation och robotisering.

Resultat från intervjuerna visar dessutom att 49% av företagen jobbar lite eller inte alls med digitalisering

Vid kontakter med olika samverkanspartners runt om i Sverige framkommer det tydligt att små och medelstora företag har utmaningar med utvecklingsprocesserna och behöver processtöd för att kunna möta kraven på effektivare produktion, hållbar omställning och ökad digitalisering, automation och robotisering. Det beror ofta på att de är små och inte har strukturer etablerade för att hantera utvecklingsprocesser kring strategiska frågor. De är helt enkelt inte vana vid att

göra den här typen av långtgående förändringar i verksamheten. Till detta kommer också en svårighet i att orientera sig i kravställningen på verksamheten och vilka strategier som finns för att bemöta dem. Behovet av industricoacher med kännedom om de specifika branschfrågor och som stödjer företagets utvecklingsarbete är påtagligt.

Utifrån detta har projektets aktiviteter fokus på grundläggande insatser för industriell produktionsutveckling i små och medelstora tillverkande industrier med behov av ökad digitalisering och automation. Syftet är att skapa möjligheter för företag att få stöd i arbetet med att komma igång med omställningen mot en effektiv och hållbar produktion genom instegs- och uppstartsinsatser. Därifrån skall företagen sedan kunna gå vidare med större insatser t ex robotisering, automatisering eller Produktionslyftet genom andra aktörer, projekt och insatser efter deltagande i detta projektet.

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

Projektets aktiviteter skall på kort sikt öka medverkande företags kunskaper om och förmåga till hållbara utvecklingsprocesser med fokus på digitalisering, automation och robotisering inom industriell produktion. Genom projektet skall målgruppen erhållit beslutsunderlag och förståelse för: nya arbetssätt, nya processer och förstärkt ledarskap samt kunskaper om hur digitalisering är ett stöd för detta.

Förutsättningsstudie skall göras på 170 företag. 100 företag skall delta i en eller flera insatser inom ramen för projektets aktiviteter.

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

Genom projektet skall målgruppen initiera ett arbete mot resurseffektiv produktion med ny teknik och nya processer, utveckla sitt företagande ur ett hållbarhetsperspektiv såväl miljömässig hållbarhet som social hållbarhet samt implementerar och använder digital teknik i högre utsträckning än tidigare. Effekterna på sikt förväntas bli ökad digitalisering och ökad konkurrenskraft för SME-företag i regionen.

Hur ska projektet organiseras och styras?

Projektet genomförs i samverkan mellan Träcentrum, Campus Ljungby och IUC Kalmar län som alla ingår i det nationella IUC-nätverket. Alla IUC-bolagen samverkar i ett nätverk för att utnyttja varandras erfarenheter och kompetenser. Syftet med samverkan är att skapa synergier genom att använda respektive organisationers kompetenser med gemensamma arbetsmetoder och därmed kunna ha en bredare kompetens tillsammans att erbjuda företagen. Projektet kommer arbeta samordnat över tre län och med företag inom olika branscher.

Roller och ansvar

Träcentrum kommer vara projektägare och Campus Ljungby samt IUC Kalmar län kommer vara samverkanspartners. Samtliga partners i projektet kommer tillsammans, med likvärdig påverkan, driva och genomföra projektet. Träcentrum har en huvudprojektledare och samverkanspartnererna har en biträdande projektledare som tillsammans utgör projektets ledningsgrupp.

Funktioner i projektet:

Projektet kommer ha en huvudprojektledare och två biträdande projektledare: Huvudprojektledaren (ca 15% tjänst) ansvarar för att leda och fördela arbetet i projektet, samt säkerställer att aktiviteter genomförs och mål uppfylls. Huvudprojektledarens har kompetenser inom projektledning, projektredovisning i syfte att säkerställa att projektet drivs på ett bra sätt mot uppsatta mål och syfte.

Biträdande projektledare (ca 10% vardera) ingår i projektledningen och deltar i planering och uppföljning av projektet. Biträdande projektledare har till uppgift att bistå huvudprojektledaren i framdriften av projektet genom att delta i planeringsarbetet, driva vissa frågor samt vid

uppföljning av genomförda aktiviteter. Att ha biträdande projektledare är också en riskeliminering ifall projektledaren slutar eller blir långtidssjukskriven.

Projektmedarbetare (ca 85% hos projektägaren och 90% hos projektpartners), ansvarar för att driva och genomföra delaktiviteter i projektet enligt uppdrag från projektledningen. Projektet kommer inte bemannas inom ramen för befintliga tjänster men med både befintlig och nyrekryterade industricoacher.

Ekonomi/administration (ca 15% tjänst hos projektägaren och 10% hos projektpartners) ansvarar för att säkerställa den ekonomiska redovisningen samt för administrativa rutiner för dokumentation och rapportering. Ekonom/administratör finns redan hos såväl projektägare som projektpartners och dessa har lång erfarenhet av att administrera och rapportera EU-projekt.

Styrgrupp

Projektägarens VD och projektpartners vd:ar kommer följa samt även medverka i projektets genomförande tillsammans med 2-3 representanter från näringslivet. Det innebär att löpande delta i styrgruppsmöten 2-3 gånger/år tillsammans med projektledningen, ta del av lägesrapportering, delta i resultatuppföljning samt säkerställa en inkluderande kultur och ett jämställt arbetssätt i projektet. Uppgiften som styrgrupp är att vara ett nära stöd/vägledning till projektledningen och säkerställa att projektet genomförs och utvecklas på ett för projektet relevant sätt, för att uppfylla projektets mål och syfte. Styrgruppens nedlagda tid ligger utanför projektet och inom ramen för VD-uppdragets ordinarie uppgift .

Försumbart stöd/Statsstöd

Projektets partners har både drivit och deltagit olika projekt finansierade av offentliga myndigheter, t ex ESF-projekt, ERUF-projekt, Nationella projekt via Tillväxtverket mm. I flera av projekten har det ingått aktiviteter som genererat statsstöd till deltagande företag. Projektets parter har erfarenheter och rutiner för att hantera aktiviteter i detta projekt utifrån statsstödsboxarna och statsstödsreglerna. Vi har i projektansökan strukturerat upp aktiviteterna utifrån aktuella statsstödsboxar och redan vid framtagning av ansökan räknat på hur mycket statsstöd som projektet kommer generera till deltagande företag. Vi har upparbetade rutiner för att dokumentera deltagande företags statsstöd när de går in i projektet och hur mycket de erhållit genom sitt deltagande i projektet.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

I projektparternas ordinarie verksamhet ingår att bedriva utbildning och genomföra företagsutvecklande insatser, främst inom ramen för projekt. De aktiviteter som kommer genomföras inom ramen för aktuellt projekt ingår inte i projektparternas ordinarie verksamhet. Arbetspaket 2 genomförs enbart inom ramen för olika projekt. Arbetspaket 3 innehåller aktiviteter som inte är etablerade på ordinarie marknad hos någon av projektets parter. Arbetspaket 4 görs till viss del i ordinarie verksamhet, men inte i den omfattning som planeras inom projektet och inte heller som gemensam aktivitet i samtliga tre projektparters verksamheter.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

Projektet knyter an till Regional utvecklingsstrategi delområde "En smart region" delstrategi 3 Bidra till framgångsrika små och medelstora företag med ett högt kunskaps- och teknologiinnehåll i produkter och produktion, genom att initiera produktionsutvecklande insatser i aktivitet 3.1 och 3.2. Genom projektet förbereds deltagande företag för ny teknik och nya, industriella processer i produktionen

Projektet knyter också an till RUS delstrategi 8 Bidra till en ökad digital mognad för en hållbar digitalisering och utveckling genom att ge medverkande företag ökade kunskaper kring

digitalisering samt hur digitaliseringen är ett verktyg för såväl hållbarhetsfrågor som effektiva produktionsprocesser.

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

Under de senaste åren har projektets samtliga samverkande parter deltagit i olika utbildningar, workshops och seminarier kring hållbarhet. Samtliga har en mycket god grundläggande kompetens inom området. Utöver detta finns det specialkompetens inom hållbarhet hos IUC Kalmar län som kommer vara stöd i projektets genomförande. Aktuell medarbetare är involverad i andra projekt och ev. medverkan i detta projekt kommer ske när så är möjligt och nödvändigt. Eftersom projektets partners räknar med att behöva nyanställa industricoacher för genomförande av projektet kommer hållbarhetskompetens beaktas vid rekrytering.

Som exempel kan nämnas att Träcentrum i flera år varit miljödiplomerade. I detta arbete har verksamheten fått sätta sig in i olika frågeställningar vad gäller miljöfrågor som t ex energiförbrukning, hållbara inköp, reserutiner och liknande. Detta har också påverkat utbildningsverksamheten där samtliga utbildningar har kurser inom miljö och hållbarhet. I projektverksamheten har en ökad digitalisering lett till fler digitala möten och ett minskat resande. Det sistnämnda är också något som övriga projektpartners kan relatera till då även de genomför många möten med samverkanspartners och företag digitalt.

Genom ett nära samarbete med branschorganisationen Trä- och Möbelföretagen har Träcentrum också tillgång till specialkompetens inom hållbarhetsfrågor kopplat till de nya lagar som EU beslutat om våren 2024.

Medarbetarna hos projektets samverkansparter deltar i olika utbildningar och seminarier för att lära sig mer om förordningarna i syfte att kunna stödja företagen i dessa frågor.

För insatser som ligger utanför projektorganisationens kunskaper kommer projektet att anlita externa resurser. Detta kommer främst handla om insatser i medverkande företags där projektorganisationen inte har tillräcklig kompetens.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Kronoberg, Jönköping, Kalmar

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Alvesta, Sävsjö, Ljungby, Kalmar, Borgholm, Värnamo, Mullsjö, Markaryd, Lessebo, Vaggeryd, Västervik, Älmhult, Mönsterås, Habo, Tingsryd, Tranås, Nybro, Oskarshamn, Vetlanda, Nässjö, Växjö, Uppvidinge, Torsås, Gislaved, Hultsfred, Eksjö, Vimmerby, Högsby, Emmaboda, Gnosjö, Jönköping, Mörbylånga

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Projektleddning	Projektets ledningsgrupp och administrativa team säkerställer att projektet genomförs utifrån uppsatta mål samt krav från finansierarna. Ledningsgruppen planerar och fördelar arbetet för att säkerställa att projektets aktiviteter genomförs enligt plan. Arbetspaketet bidrar till	2025-11-01 - 2028-12-31	3 148 683

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	målen genom att skapa struktur och målfokus i projektet genomförande.		
Projektlledning, uppföljning och rapportering	Projektet har en ledningsgrupp som består av en huvudprojektledare och två biträdande projektledare. Dessa har till uppgift att tillsammans planera och fördela arbetet inom projektet till övriga projektmedarbetare för att säkra projektets framdrift. Projektledningen ansvarar för att rutiner upprättas för dokumentation, måluppföljning och för företagskontakter i de olika aktiviteterna samt för uppföljning av projektets genomförande. Aktiviteten avser arbete med att säkerställa strukturen för måluppföljning och rapportering av resultat för projektet. Det är ledningsgruppens ansvar att säkerställa att alla projektmedarbetare dokumenterar genomförda aktiviteter enligt gemensamma rutiner och arbetssätt. Aktiviteten syftar till att genomföra löpande projektgruppsmöten med samtliga medarbetare för att följa upp projektets utveckling samt löpande uppföljning av gemensamma rutiner. 2 ggr/ år genomförs gemensamma träffar för utvärdering och lärande (arbetspaket 6) där gemensam utvärdering och lärande kring projektets arbetsmetoder och arbetssätt sker. Aktiviteten syftar också till att skapa ett gemensamt synsätt för projektet och dess aktiviteter för ökat målfokus under projektets genomförande. Kostnad Projektlledning: 1 102 656 kr Personalkostnader: 658 350 kr Schabloner 424 306 kr Resekostnad 20 000 kr	2025-11-01 - 2028-12-31	1 102 656
Ekonomi/administration	Aktiviteten avser löpande hantering av projektekonomi, budgetuppföljning, redovisningar samt säkerställa rutiner för dokumentation och arkivering av dokumentation i syfte att uppfylla	2025-11-01 - 2028-12-31	1 122 027

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	villkoren för projektredovisning och ev framtida granskning. Kostnad ekonomi/administration: 1 122 027 kr Personalkostnad 679 250 kr Schabloner 437 777 kr Resekostnad 5 000 kr		
Kommunikation och offentliggörande	Projektet kommer löpande kommunicera internt och externt till olika målgrupper. Intern kommunikation kommer främst ske via Teams. Extern kommunikation kommer ske via sociala medier, digitala nyhetsbrev, hemsidor och vid personliga möten och kontakter med olika intressenter t ex företag, finansiärer m fl. Aktiviteten avser att säkerställa rutiner och planering för kommunikation och resultatspridning. En kommunikationsplan kommer upprättas för att säkerställa att de för projektet identifierade målgrupper erhåller relevant kommunikation på ett strukturerat sätt. Kostnad kommunikation 764 266 kr Personalkostnader: 461 700 kr Schabloner: 297 566 kr Resekostnad: 5 000 kr	2025-11-01 - 2028-12-31	764 266
Avslutsarbete	Projektledningen, ekonomi/administration och kommunikatör summerar projektet, sammanställer slutrapportering samt kommunicerar projektets resultat till medverkande företag och externa intressenter. Projektets kommunikatör kommunicerar projektets slutrapport och resultat via hemsidor, sociala medier, nyhetsbrev till medverkande företag och andra intressenter. Resekostnaderna avser besök på företag för reportage mm. Slutrapportering och ekonomisk redovisning Projektledare och delprojektledare sammanfattar projektarbetet och resultatet dokumenteras i slutrapporteringen	2025-11-01 - 2028-12-31	159 734

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Kostnad avslutsarbete: 159 734 kr Personalkostnader: 94 700 kr Schabloner 61 034 kr Resekostnader: 4 000 kr		
Initiera insatser på företag	Företagens behov av stöd för omställning till hållbara industriella produktionsprocesser med ökad digitalisering, möts genom tre huvudspår. Det första spåret utgår från produktionsperspektivet och det andra spåret utgår från hållbarhets- och miljöperspektivet. Det tredje spåret handlar om generell omvärldsbevakning och kunskapsinhämtning inom digital teknik kopplat till industriell omställning. Arbetspaket 2 bidrar till projektets mål (att öka kunskaperna kring möjligheterna med digitalisering och skapa förutsättningar för lyckad produktionsutveckling), genom att matcha företagen med det av de tre spåren som företaget behöver för att komma framåt med utvecklingsarbetet. Matchningen görs genom intervjuer och förutsättningsstudier för att kartlägga företagens nuläge och önskade läge för att identifiera rätt projektinsats för dem. Projektets genomförandefas består av de insatser som projektet matchar mot behoven i medverkande företag: - Digital teknik vid produktionsutveckling (arbetspaket 3) - Digital utveckling ur hållbarhetsperspektiv (arbetspaket 3) - Inspiration och kunskapsinhämtning (arbetspaket 4) Områdena grundar sig på de utmaningar som synliggjorts i intervjuerna som gjorts med 500 företag se beskrivning av målgruppen. Under projektets initieringsfas planeras också de insatser som medverkande företag skall delta i.	2026-01-01 - 2028-08-31	2 344 785

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Efter varje utförd insats görs en uppföljning där insatsen utvärderas (arbetspaket 5) och nästa steg diskuteras. Insatserna inom arbetspaket 2 har bedömts att inte tillhöra statsstödsbox 2 och genererar därför inte statsstöd till medverkande företag.		
Intervjuer företag	Projektets ledningsgrupp identifierar de företag som projektet skall ta kontakt med utifrån aktuella företagsregister. Inledningsvis i företagskontakterna gör projektets medarbetare en intervju för att identifiera företagets nuläge gällande digitalisering, automation, AI, cybersäkerhet, omställningsarbete, produktionseffektivisering och generellt utvecklingsbehov. Syftet är att synliggöra aktuellt nuläge för att skapa en förståelse för företagets behov av utvecklingsaktiviteter samt fastställa om företaget bör gå in i projektets aktiviteter eller om det finns andra insatser som är mer lämpliga. Intervjun genomförs utifrån att många SME-företag har uttryckt behov av externt stöd för att komma igång med utvecklingsaktiviteter. Aktiviteten stärker företagen genom att de får en tydligare bild av vad deras nästa steg bör innebära. Aktiviteten bidrar till projektets mål genom att identifiera vilka företag som har behov av projektets insatser. Intervjumetoden har utvecklats inom IUC-nätverket och använts såväl på nationell som regional nivå bl a i olika projekt där IUC-bolagen varit ansvariga för företagskontakter. Denna typ av intervjuer är kopplade till att konkreta aktiviteter och insatser i företagen kan erbjudas via olika projekt. Projektets parter genomför alltså inte intervjuerna i ordinarie verksamhet. I dialogen med företaget identifieras potentiella insatsområden.	2026-01-01 - 2028-08-31	789 928

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Alla intervjuer och prioriterade områden kommer att registreras i IUC nätverkets databas. Denna databas kommer att kunna generera sammanfattande information om vilka utmaningar som företag i regionen har att hantera. Projektet räknar med att träffa ca 260 företag i denna aktivitet för intervjuer under projektets 38 månader. Kostnad för aktiviteten: 789 928 kr Personalkostnad 434 738 kr Schabloner 280 190 kr Resor 75 000 kr		
Förutsättningstudier	Steg 2 är att utifrån intervjun göra förutsättningsstudie för identifierade vilka insatser i projektet som matchar företagets behov och utgångsläge. Här använder projektets medarbetare den av IUC-bolagen framtagna företagsanalysen, som syftar till att ge en fördjupad bild av företagets utvecklingsbehov. Förutsättningsstudien ger företaget beslutsunderlag för att prioritering och planering av insatser. Eftersom förutsättningsstudier enbart görs i samband med att det finns konkreta insatser och aktiviteter att erbjuda företagen via projekt genomför de inte av projektets parter i ordinarie verksamhet. Aktiviteten stärker företagen genom att de får en tydligare bild av vad deras nästa steg bör innebära. Aktiviteten bidrar till projektets mål genom att identifiera vilka företag som har behov av projektets insatser. För företag som inte kommit så långt i sin produktionsutveckling erbjuder projektet olika instegspaket i arbetspaket 3. Projektet räknar med att träffa ca 160 företag i denna aktivitet för förutsättningsstudier under projektets 38 månader. Projektets partners kommer arbeta utifrån en geografisk uppdelning samt att Träcentrum kommer ha	2026-01-01 - 2028-08-31	789 928

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	fokus på träindustriella företag. Genom att vara flera parter som samverkar har projektet möjlighet att erbjuda medverkande företag bredare kompetensbas där projektets medarbetare har olika styrkeområden. Därmed kan projektets samverkansparter nyttja varandras kompetenser. Vid genomförandet av förutsättningsstudier är det en fördel om projektmedarbetaren har relevant kunskap utifrån aktuellt företags verksamhetsinriktning och förutsättningar. I detta arbete blir projektets partners starka tillsammans. I initierafasen ingår även att coacha företag till aktiviteter hos andra aktörer inom det företagsfrämjande systemet. Detta görs när lämpliga aktiviteter identifierats vid intervjuer och förutsättningsstudie. Kostnad för aktiviteten: 789 928 kr Personalkostnad 434 738 kr Schabloner 280 190 kr Resor 75 000 kr		
Planering och uppstart av insatser i företag	Planering och uppstart av aktiviteter i arbetspaket 3. När intervjuer och förutsättningsstudier gjorts i medverkande företag initieras insatserna i genomförandefasen. Inom ramen för aktiviteten kommer projektets medarbetare ha kontakt med företag och externa utförare för att planera de insatser som skall göras. Aktiviteterna i arbetspaket 3 planeras att genomföras med flera företag i nätverksgrupper, vilket kräver en genomtänkt plan inför varje start av insats. I aktiviteten ingår alla förberedelser för start av insatserna inom arbetspaket 3 såsom, planera dagar för respektive aktivitet, bjuda in deltagare från företagen, ordna med lokaler för träffar, administrera dokumentation av försumbart stöd mm. Inom denna aktivitet kommer även coaching av företag ingå inför start av olika aktiviteter.	2026-01-01 - 2028-08-31	764 929

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Aktiviteten bidrar till projektets mål genom att säkerställa ett kvalitativt förarbete av kommande projektinsatser hos medverkande företag. Kostnad för aktiviteten: 764 929 kr Personalkostnad 434 739 kr Schabloner 280 190 kr Resor 50 000 kr		
Genomföra insatser på företag	Arbetspaket 3 genomför grundläggande insatser i nätverksform för små och medelstora industrier. Syftet är att med direkta insatser i företagen skapa förutsättningar för produktionsutveckling och digitalisering. Insatsen riktar sig till de företag som inte har kommit så långt i sin produktionsutveckling eller sin digitalisering och som behöver ta ett nästa steg mot en effektivare och hållbarare verksamhet. Medverkande företag erhåller genom insatserna en grund att utgå från för fortsatt utvecklingsarbete samt kunskaper kring hur digitala system/processer, automation, robotisering, AI och Cybersäkerhet kan användas i deras verksamhet. Projektets genomförandefas består av de insatser som projektet matchar mot behoven i medverkande företag: - Digital teknik vid produktionsutveckling (arbetspaket 3) - Digital utveckling ur hållbarhetsperspektiv (arbetspaket 3) - Inspiration och kunskapsinhämtning (arbetspaket 4) Det mesta arbetet i detta arbetspaketet kommer genomföras av egen personal men vi kommer också använda externa tjänster för workshops samt samverka med produktionslyftscoacher som upphandlas via Produktionslyftet coachnätverk. Anledningen till att vi köper in denna tjänst är att vi ännu inte har tillräckligt många egna	2026-03-01 - 2028-10-31	4 928 514

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	produktionslyftscoacher för att genomföra alla insatser i projektet. Samtliga insatser i arbetspaket 3 omfattas av statsstöd till medverkande företag.		
Instegsprogram produktionsutveckling	Företag lämpliga för denna aktivitet identifieras via aktiviteterna i arbetspaket 2. Instegsaktiviteten ger en inblick i de egna utmaningarna och förutsättningarna samt i metodik för att stärka företagets egen förmåga att förbättra och förnya produktionsprocesserna. Här är ökad kunskap om och förståelsen för möjligheterna med digital teknik väsentliga. Syftet är att initiera ett första steg till en lärandeprocess i verksamheten. Detta genererar en bild av utmaningar och lärdomar och skapar en grund och beslutsunderlag till nästa steg i företagets utvecklingsarbete. Aktiviteten omfattar 3 tillfällen samt en individuell heldag på plats i resp företag. Arbetet leds av en erfaren industricoach och planeras i dialog med företaget. Instegsaktiviteten omfattar följande delar: 1. Introduktion 2. Workshop för inblick i de nya utmaningarna och förutsättningarna. Heldag på plats i företaget med fokus på företagets utmaningar och behov. Exempel kan vara leanspel och flödeskartläggning. 3. Strategisk utveckling och nästa steg Syftet är att stärka företagets förmåga att förbättra och förnya genom att implementera t ex nya metoder, nya rutiner och ny teknik, som exempelvis digital teknik, robotteknik, VR-teknik och automation. Metodiken skapar förutsättningar för att arbeta systematiskt med att stärka företagets egen kraft att förändra och	2026-03-01 - 2028-10-31	1 086 120

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	att konkret ta sig an prioriterade utmaningar. Med detta i botten ökar företagets förmåga att börja arbeta med produktionseffektivitet och produktionsplanering samt öka förståelsen för hur digitalisering och automation kan användas som verktyg för en långsiktigt hållbar produktion. Vid genomförande i grupp kommer vissa moment att genomföras gemensamt och vissa moment kommer vara individuella för resp medverkande företag. De gemensamma delarna syftar till att lära av varandra och skapa nätverkande mellan företagen. Insatsen riktar sig till de företag som inte har kommit så långt i sin produktionsutveckling eller digitalisering. Målet är att 55 företag deltar i denna projektaktivitet. Aktiviteten genomförs i grupp med företag, med 3-5 personer från respektive företag. Företagen beräknas få ett statsstöd motsvarande 20 000 kr/företag i denna aktivitet. Denna aktivitet kommer i första hand genomföras av industricoacher hos projektets samverkanspartners samt av inköpta externa tjänster för genomförande av workshops. Kostnad för aktiviteten 1 333 620 kr - projektintäkt 247 500 kr = 1 086 120 kr Personalkostnad 606 640 kr Schablonkostnad 390 980 kr Extern kostnad: 300 000 kr Resor: 36 000 kr		
Startprogram produktionsutveckling	Startprogram Produktionsutveckling: Hjälper företag att snabbt lyckas med förflyttning av produktionen mot en framtidsäkrad affär. Fokus är på värdeskapande aktiviteter och introduktion av beprövade metoder. Startprogrammet är en möjlig påbyggnad på instegsprogrammet i aktivitet 3.1 och deltagande företag identifieras i arbetspaket 2.	2026-03-01 - 2028-10-31	2 824 303

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Deltagande individer kommer från företagets ledningsgrupp, produktionsledning och utvecklingsavdelning samt övriga nyckelpersoner från företagen. Aktiviteten bidrar till projektets övergripande mål genom att öka medverkande företags förutsättningar att lyckas med utveckling och digitalisering av produktionsprocesserna genom ökad kunskap och förbättrade arbetsmetoder. Startprogrammet ger ökad medvetenheten om det önskade läget, nuläget, utmaningar och möjligheter i arbetet. Arbetets utgångspunkt är företagets egna utmaningar och behov. Programmet innehåller fyra moment som deltagarna arbetar igenom med stöd av erfarna coacher: - Introduktion, önskat läge och nuläge: Varför är detta viktigt? Introduktion till förändringsarbete, digitalisering, Lean och hållbar utveckling. Arbeta kring hur företagets nuvarande och önskade framtida läge ser ut utifrån perspektiven kunder, medarbetare, ägare, partner och samhälle samt teknisk utveckling. - Flödeskartläggning: Var står företaget nu? Vi ser på ett valt flöde och tillsammans synliggör vi dess nuläge. Vi identifierar utmaningar och förbättringspotential. Möjligheter att effektivisera flödena, förbättra arbetsmiljö samt minska slöserier och miljöpåverkan synliggörs. - Behovsstyrt experiment: Vad behöver företaget lära mer om? Utifrån frågeställningar och behov som synliggjorts görs ett konkret test av nya arbetssätt i företagets verksamhet. Det ger ökad kunskap om de egna förutsättningarna och möjligheterna till utveckling.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	- Strategisk utveckling och nästa steg: Hur kan företaget gå vidare? Som sista moment summeras lärdomar och vi fördjupar oss kring förändringsarbete, möjligheter med ny teknik och digitalisering samt hur företaget kan arbeta vidare med sin utveckling. Här diskuteras den övergripande strategiska utvecklingen och ett konkret nästa steg. Genomförandet omfattar i normalfallet 5-8 tillfällen men det kan variera och läggs upp i dialog med företaget. Programmet genomförs under cirka 12 veckor på företaget eller på distans. Den specifika inriktningen i det praktiska momentet anpassas efter företagets behov. Fokusområden i det praktiska momentet, och som också kan kombineras, är: - Daglig styrning - Ledarskap och medarbetarengagemang - Digitalisering som möjliggörare - Flödeseffektivisering i produktion eller tjänsteflöden - Förutsättningar för automation - Förbättringsarbete - Underhåll - Hållbar produktion och grönt förbättringsarbete Aktiviteten kommer genomföras främst i grupp (nätverk) men kan genomföras i enskilda företag beroende på behov och mognadsgrad. Vid genomförande i grupp kommer vissa moment att genomföras gemensamt och vissa moment kommer vara individuella för resp medverkande företag. De gemensamma delarna syftar till att lära av varandra och skapa nätverkande mellan företagen. Vi räknar med att 60 företag deltar i denna aktivitet. Aktiviteten		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	genomförs i form av nätverk med 3-5 personer från respektive företag. Företagen beräknas få ett statsstöd motsvarande 50 000 kr/företag för denna aktivitet vid genomförande i nätverk. Projektpersonal kommer vara huvudcoach för aktiviteten. En biträdande coach kommer upphandlas via Produktionslyftets nätverk av coacher. Kostnad för aktiviteten: 3 099 667 kr - projektintäkt 275 364 kr = 2 824 303 kr Personalkostnad: 1 404 480 kr Schablonkostnad: 905 187 kr Extern kostnad: 750 000 kr Resor: 40 000 kr		
Kickstart industriell omställning	Kick-start industriell omställning är en introduktion till industriell omställning för företag som behöver stöd i att komma i gång med samt bestämma fokus för hållbarhetsinsatserna med koppling till behov av ökad digitalisering, automation och robotisering. Företagen för denna insats identifieras i aktivitet 2 och aktiviteten riktar sig till medarbetare inom företagets olika avdelningar. Kickstart industriell omställning har fokus på konkreta utmaningar för industriell omställning och erbjuder en inspirerande, konkret process för att skapa insikt och starta framtidssäkringen av verksamheten. Aktiviteten bidrar till projektets övergripande mål genom ökad kunskap om hur digitala verktyg kan implementeras, struktureras och systematiskt användas i hållbarhetsarbetet utifrån ett ökat behov av konsolidering av data. Som exempel påverkar EU,s nya förordningar alla företag på ett eller annat sätt, men gemensamt är att data behöver samlas in, dokumenteras och delas kunders och konsumenters. Även miljöcertifieringar förutsätter	2026-03-01 - 2028-10-31	1 018 091

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	insamling och dokumentation av olika data för att kunna ta strategiska beslut samt följa utfallet av olika insatser. Små företag har inte berörts av denna typ av informationshantering i samma utsträckning som stora företag. Aktiviteten ger ökad kunskap om vad som behöver göras, vilket behov av digitalisering som behövs, hur digitala ledningssystemen i verksamheten kan användas för att digitalisera insamling och dokumentationen av data på ett strukturerat sätt. När det gäller EU, s förordningar handlar det främst om CSRD, Ekodesignförordningen och Avskogningsförordningen men flera andra förordningar kan styra bero på vilken verksamhet man bedriver t ex batteriförordningen. Insikter i digital teknik kopplat till industriell omställning och nya förordningar ger en introduktion till nya möjligheter. Genom praktiska exempel, relevant expertis, workshops, metod och systematik ges deltagande företag verktyg för att identifiera viktiga drivkrafter och utmaningar för hållbarhetsarbetet. Upplägg: Man träffas i en grupp om max 8 företag med två eller fler deltagare per företag. Processen är en konkret och engagerad resa som sträcker sig över tre tillfällen. Träff 1 är heldag i grupp med föreläsningar, workshops och diskussioner. Träff 2 är individuell per företag med fokus på specifika frågeställningar för respektive företag. Träff 3 är halvdag i grupp. Förberedelser innan och uppgifterna mellan träffarna ger stöd i framdriften. Experter inom industriell omställning, digitalisering och industricoacher kommer att ge er ny kunskap och vägledning.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Ett deltagande i Kickstart industriell omställning ger företagen: - inspiration och omvärldskunskap kring omställningsarbete (de nya förordningarna t ex), klimatanpassning och digitaliseringsförutsättningar - ökad förståelse för hur hållbar affärsutveckling ger konkurrensfördelar och ökad lönsamhet. - verktyg för att systematiskt initiera och följa upp hållbarhetsprojekt i den egna verksamheten samt förståelse för hur digitala system kan användas för detta. - beslutsunderlag för ökad digitalisering, automation och robotisering I Kickstart industriell omställning kommer företagen att möta såväl omställningsexperter (extern tjänst) som erfarna industricoacher och processledare (projektpersonal) som kommer att ge er ny kunskap och vägledning. Insatsen vänder sig till företag som behöver stöd i att komma igång med hållbar produktion. Projektets mål är att 72 företag skall delta i denna aktivitet. Aktiviteten genomförs i nätverk med 3-5 personer från respektive företag. Företagen beräknas få ett statsstöd motsvarande 15 000 kr/företag för denna aktivitet. Kostnad för aktiviteten: 1 348 091 kr - projektintäkt 330 000 kr = 1 018 091 Personalkostnader: 615 440 kr Schablonkostnader: 396 651 kr Externa tjänster: 300 000 kr Resor: 36 000 kr		
Inspiration och kunskapsinhämtning	Genom insatser för inspiration och kunskapsinhämtning kring ny teknik och ökad kunskap om digitalisering vid produktionsutveckling ska detta arbetspaketet bidra till en ökad digitaliseringsgrad hos medverkande företag. Det händer väldigt mycket nytt väldigt fort och det kan vara	2026-03-01 - 2028-10-31	582 473

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	svårt att hänga med i utvecklingen och hålla sig uppdaterad. Målet är att sprida kunskaperna från den akademiska världen och samhället i stort till de små, tillverkande industrierna. Aktiviteten skall också stimulera företag att gå in i övriga utvecklingsaktiviteter inom detta projekt eller i andra aktörers projekt med fokus på digitalisering.		
Seminarier och workshops kring aktuella frågor	Aktiviteten omfattar workshops och seminarier kring nedanstående områden, med fokus på hållbar industriell produktion: - Omvärldsbevakning i en föränderlig värld - Strategier och framtidsplanering - Digitalisering, AI, Cybersäkerhet - Återproduktion - hur ser framtidens fabrik ut - automatisering, robotar. - Lika villkor i arbetslivet - möjligheter och hållbarhetsaspekter Under projekttiden planeras 15-18 workshops/seminarie genomföras med ca 10-15 medverkande företag vid varje tillfälle. Projektets personal arrangerar träffarna, som kommer vara både fysiska, digitala och hybridträffar. Externa aktörer kommer delta utifrån respektive träffs tema. Syftet är att introducera företagen till koncepten och skapa insikter kring nya begrepp och tankesätt som är aktuella inom produktionsutveckling, digitalisering, automation och robotisering. Genom ökad medvetenhet kring förändringar i omvärlden skapas förutsättningar till ökad innovationsgrad, ökat intresse och kunskap för att starta upp utvecklingsarbete och att delta i övriga aktiviteter i projektet. Insatsen vänder sig till alla företag som behöver hänga med och uppdatera sig kring hållbar produktion utifrån bransch och produktfokus.	2026-03-01 - 2028-10-31	582 473

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Aktivitetens mål är att det skall vara ca 10-15 företag vid varje workshop. Flera företag förväntas delta vid mer än ett tillfälle. Målet är att 150 företag deltar totalt. Företag för medverkande identifieras genom aktivitet 1.1 via extern kommunikation om projektets aktiviteter samt via aktivitet 2.1 vid direkta företagskontakter Kostnad för aktiviteten: 689 948 kr - projektintäkt 107 475 kr = 582 473 kr Personalkostnad: 218 880 Schabloner: 141 068 kr Externa tjänster: 300 000 kr Resor: 30 000 kr Aktiviteten har bedömts tillhöra statsstödsbox 3 och genererar inte något statsstöd till medverkande företag.		
Uppföljning av företagsinsatser	Arbetspaketet syftar till att följa upp resultaten i de enskilda företagen efter genomförda insatser samt hjälpa företagen vidare till ett nästa steg. Detta nästa steg kan vara inom projektet men även i andra projekt eller andra insatser med externa parter.	2026-11-01 - 2028-11-30	288 756
Uppföljning av insatser i medverkande företag	Uppföljning av insatserna i respektive medverkande företag, dialog kring nästa steg i processen. Genom denna aktivitet sluts cirkeln så att säga, då intervju och förutsättningsstudie i arbetspaket 2 följs upp och revideras efter att företaget har genomfört utvecklingsaktiviteter via projektet. Uppföljningen syftar också till att tillsammans med det medverkande företaget göra en plan för nästa steg, inom projektet eller via annat projekt eller insats med extern aktör. Uppföljningen sker löpande genom hela projektet genom dokumentation av insatserna för medverkande företag så att rapportering kan ske enligt Tillväxtverkets krav. Kostnad för aktiviteten: 288 756 kr Personalkostnader: 145 103 kr Schablonkostnad: 93 519 kr	2026-11-01 - 2028-11-30	288 756

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Resekostnad: 50 134 kr		
Utvärdering och lärande	Projektet kommer genomföra interna insatser för utvärdering och lärande löpande under projektiden. Arbetspaketet bidrar till projektets mål genom att säkerställa gemensamma arbetssätt.	2026-01-01 - 2028-11-30	479 931
Utvärdering och lärande i projektet	Projektledningen ansvarar för ett löpande arbete kring utvärdering och lärande för projektets personal. 2 ggr/år kommer samtliga projektmedarbetare träffas för gemensam genomgång av metoder, arbetssätt och rutiner. Syftet är att skapa samsyn i projektgruppen och utveckla det gemensamma arbetet. Träffarna skall vara strukturerade för att ge alla möjlighet att delta på lika villkor och ha samma möjlighet till att påverka arbetssätt och metoder. Aktiviteten syftar också till att säkerställa måluppfyllelsen utifrån såväl indikatorer som Agenda 2030 mål Kostnad för aktiviteten: 479 931 kr Personalkostnad 291 840 kr Schablonkostnad: 188 091 kr	2026-01-01 - 2028-11-30	479 931

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026	2027	2028						Totalt
Personal:										
Projektmedarbetare	256 200	1 456 000	1 456 000	1 418 400						4 586 600
Personal: Ekonomi och administration	42 850	224 050	224 050	224 050						715 000
Personal: Kommunikatör	36 450	149 850	149 850	149 850						486 000
Personal: Projektleddning	51 975	213 675	213 675	213 675						693 000
Externa tjänster: Möteskostnader	0	105 000	105 000	90 000						300 000
Externa tjänster: Externa konsulter och experter	0	345 000	600 000	405 000						1 350 000
Resor och logi: Projektresor	21 134	135 000	135 000	135 000						426 134
Schablonkostnader: Indirekta kostnader	83 112	438 347	438 347	430 282						1 390 088
Schablonkostnader: Lönebikostnader	166 615	878 737	878 737	862 569						2 786 658
Summa kostnader	658 336	3 945 659	4 200 659	3 928 826						12 733 480
Projektintäkter										
Projektintäkter (negativ kostnad): Deltagaravgift medverkande företag	0	366 000	366 000	228 000						960 000
Summa avgår projektintäkter	0	366 000	366 000	228 000						960 000
Summa faktiska kostnader	658 336	3 579 659	3 834 659	3 700 826						11 773 480
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										0
Summa totala kostnader	658 336	3 579 659	3 834 659	3 700 826						11 773 480

Finansiering

Finansiär	2025	2026	2027	2028						Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
Region Kalmar län: Kontant finansiering från Region Kalmar län	109 723	596 610	639 110	616 804						1 962 247
Region Kronoberg: Kontant finansiering från Region Kronoberg	109 723	596 610	639 110	616 804						1 962 247
Tillväxtverket/ERUF: Kontant medfinansiering från ERUF	263 334	1 431 863	1 533 864	1 480 330						4 709 391
Total offentlig kontantfinansiering	482 780	2 625 083	2 812 084	2 713 938						8 633 885

Finansiär	2025	2026	2027	2028						Totalt
Total offentlig finansiering	482 780	2 625 083	2 812 084	2 713 938						8 633 885
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Träcentrum: Kontant medfinansiering från Träcentrum	22 852	122 674	131 174	124 498						401 198
Campus Ljungby: Kontant medfinansiering från Campus Ljungby	21 491	117 646	126 146	122 792						388 075
IUC Kalmar: Kontant medfinansiering från IUC Kalmar	21 491	117 646	126 146	122 792						388 075
Total privat kontantfinansiering	65 834	357 966	383 466	370 082						1 177 348
Total privat finansiering	65 834	357 966	383 466	370 082						1 177 348
Summa medfinansiering	548 614	2 983 049	3 195 550	3 084 020						9 811 233

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026	2027	2028						Totalt
Stödfinansiering	109 722	596 610	639 109	616 806						1 962 247

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	16,67%
Stödandel av totala kostnader	16,67%
Stödandel av stödgrundande finansiering	16,67%
Stödandel av total finansiering	16,67%
Andel annan offentlig finansiering	73,33%
Andel offentlig finansiering	90,00%
Andel privat finansiering	10,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn:	Anna Werbitsch Arnell
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	070-305 07 14
E-postadress:	anna@tracentrum.se
Roll:	Kontaktperson
Namn:	Bodil Svensson
Telefonnummer:	0706834313
Mobiltelefonnummer:	0706834313
E-postadress:	bodil@tracentrum.se
Roll:	Ekonomi
Namn:	Håkan Muhr
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	073-0895070
E-postadress:	hakan.muhr@iuc-kalmar.se
Roll:	Kontaktperson
Namn:	Linda Vigren
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	070-242 69 81
E-postadress:	linda@campusljungby.se
Roll:	Kontaktperson
Namn:	Malin Eriksson
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	072-5350518
E-postadress:	malin@campusljungby.se
Roll:	Ekonomi

1.10 Dokument

Filnamn:	2024 tkab Registreringsbevis_556489-4326.pdf
Beskrivning:	Underlag som styrker firmateckningsrätt för den som skrivit under ansökan
Uppladdningsdatum:	2025-03-07
Filnamn:	2025-02 Mall Budget företagsstödjande projekt (M21) (EU21).xlsx
Beskrivning:	Budget enl mall för företagsstödjande projekt
Uppladdningsdatum:	2025-03-07
Filnamn:	Mall Inköps-upphandlingsplan (M40) (EU21).pdf
Beskrivning:	Inköps och upphandlingsplan
Uppladdningsdatum:	2025-03-07
Filnamn:	Lönebikostnader Träcentrum.pdf
Beskrivning:	Beräkning lönebikostnader avs Träcentrum
Uppladdningsdatum:	2025-03-07
Filnamn:	Campus ljungby lönebikstnad.pdf
Beskrivning:	Beräkning lönebikostnader avs Campus Ljungby
Uppladdningsdatum:	2025-03-07
Filnamn:	Lönebikostnader IUC Kalmar län 2024.pdf
Beskrivning:	Beräkning lönebikostnader avs IUC Kalmar län
Uppladdningsdatum:	2025-03-07
Filnamn:	Ansökan Tillväxtverket slutversion.docx
Beskrivning:	Kopia på ansökan som skickats in till Tillväxtverket/ERUF
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Originalansökan
Beskrivning:	Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Signeringsinformation
Beskrivning:	Ansökan
Uppladdningsdatum:	2025-03-10

2025-03-19

§ 35**Projekt - Smålands trä- och möbelindustri, nya roller i
ett cirkulärt ekosystem**

Diarienummer: RJL 2025/759

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Linnéuniversitetet högst 1 072 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Finansiering sker med 1:1-medel.

Sammanfattning

Småland är vida känt för att vara navet för svensk möbelindustri, och inte minst Jönköpings län. Som i all verksamhet behöver även möbelindustrin bli mer cirkulära och verka för förlängd livslängd och bättre resurshushållning på sina produkter. Offentlig sektor är en stor möbelköpare och har därmed förutsättningar att påverka och driva efterfrågan i önskad riktning. I projektet förväntas 50 möbelföretag och 10 offentliga köpare delta för att tillsammans utveckla affärsförutsättningarna för ökad cirkularitet vad gäller möbler inom offentlig sektor.

Projektet som är treårigt drivs av tre lärosäten samt Interior Cluster Sweden (ICS) där Linnéuniversitetet är projektägare. Projektet omsluter 6,4 mnkr och finansieras till 40% av europeiska regionalfonden. Smålandsregionerna medfinansierar med lika delar, eller vardera 16,7% av kostnaderna. Lärosätena deltar också i finansieringen.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-12
- Projektmedelsansökan daterad 2025-03-11

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Projekt - Smålands trä- och möbelindustri: Nya roller i ett cirkulärt ekosystem (Cosme)

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beslutar bevilja Linnéuniversitetet högst 1 072 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Finansiering sker med 1:1-medel.

Sammanfattning

Småland är vida känt för att vara navet för svensk möbelindustri, och inte minst Jönköpings län. Som i all verksamhet behöver även möbelindustrin bli mer cirkulära och verka för förlängd livslängd och bättre resurshushållning på sina produkter. Offentlig sektor är en stor möbelköpare och har därmed förutsättningar att påverka och driva efterfrågan i önskad riktning. I projektet förväntas 50 möbelföretag och 10 offentliga köpare delta för att tillsammans utveckla affärsförutsättningarna för ökad cirkularitet vad gäller möbler inom offentlig sektor.

Projektet som är treårigt drivs av tre lärosäten samt Interior Cluster Sweden (ICS) där Linnéuniversitetet är projektägare. Projektet omsluter 6,4 mnkr och finansieras till 40% av europeiska regionalfonden. Smålandsregionerna medfinansierar med lika delar, eller vardera 16,7% av kostnaderna. Lärosätena deltar också i finansieringen.

Ärendebeskrivning

Enligt en undersökning av trä- och möbelföretagen (TMF) 2023, produceras möbler för ca. 28 miljarder kronor årligen. Ungefär 25% av dessa används inom näringslivet eller offentlig sektor. Enligt en annan undersökning kan resursförbrukningen halveras om man övergår till cirkulär ekonomi. Således finns stora miljö- och samhällsvinster att göra vid en ökad cirkularitet i möbelanvändningen.

Som stor köpare kan även offentlig sektor driva efterfrågan och därmed öka förutsättningarna för att cirkulära affärsmodeller kan komma fram med bibehållen lönsamhet och affärsmässighet vilket i längden är en förutsättning för en hållbar, lönsam och växande möbelindustri i Småland.

Inom projektet kommer man att erbjuda olika typer av insatser anpassat efter företagens förutsättningar och behov, både individuellt och i grupp. Av de totalt förväntade 50 deltagande företagen, förväntas ett 20-tal företag och offentliga aktörer ha påbörjat att tillämpa cirkulära affärsmodeller. Vidare är möbelindustrin en av de första att påverkas av kommande förordningar och direktiv inom EU, gällande digitala produktpass, CSRD och Ecodesignförordningen. Detta är också frågor som kommer att adresseras i projektet.

Projektet kommer att utgå från företag som är knutna till TMF samt ICS. Detta dels för att projektägaren har ett sedan tidigare upparbetat samarbete med dessa organisationer. Dessutom är bedömningen att projektet i första hand inte riktar sig mot de allra minsta företagen (enmansföretag), och den tänkta målgruppen därför nås effektivast på detta vis.

Projektet är ett samverkansprojekt mellan Linnéuniversitetet, Jönköpings Tekniska Högskola, Chalmers och Interior Cluster Sweden, där Linnéuniversitetet är projektägare och anslagsmottagare. Projektet löper mellan 2025-10-01—2028-12-31.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-12
- Projektmedelsansökan daterad 2025-03-11

Beslutet skickas till

Linnéuniversitetet
Region Kronoberg
Region Kalmar

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Smålands trä- och möbelindustri: Nya roller i ett cirkulärt ekosystem

Ansökansid: 730833

Ärendeid: 20373149

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: Linnéuniversitetet

Org.Nr: 202100-6271

Antal anställda: 2999

351 95 VÄXJÖ

Sverige

Arbetsställe

Namn: LINNÉUNIVERSITETET VÄXJÖ

Arb.ställenr.: 19064104

Postadress:

Besöksadress:

UNIVERSITETSPLATSEN 1

351 95 VÄXJÖ

352 52 VÄXJÖ

Region: Växjö

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Nej

Hemsida

lnu.se

1.3 Samverkanspart

Namn: Chalmers Tekniska Högskola Aktiebolag

Org.Nr: 556479-5598

Antal anställda: 3999

Postadress:

412 96 GÖTEBORG

Sverige

Arbetsställe

Namn: CAMPUS JOHANNEBERG

Arbetsställenr: 19064963

Postadress:

Besöksadress:

CHALMERSPLATSEN 4

412 96 GÖTEBORG

412 58 GÖTEBORG

Region: Göteborg

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Nej

Hemsida

chalmers.se

Namn: Interior Cluster Sweden AB

Org.Nr: 556984-3856

Antal anställda: 4

Postadress:

TEGNÉRGATAN 2 A LGH 1304

352 34 VÄXJÖ

Sverige

Arbetsställe

Namn:

Arbetsställenr: 55322796

Postadress:

TEGNÉRGATAN 2 A LGH 1304

352 34 VÄXJÖ

Besöksadress:

TEGNÉRGATAN 2 A LGH 1304

352 34 VÄXJÖ

Region: Växjö

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Nej

Hemsida

<https://interiorcluster.se/>

Namn: Tekniska Högskolan i Jönköping Aktiebolag

Org.Nr: 556487-2751

Antal anställda: 499

Postadress:

BOX 1026

551 11 JÖNKÖPING

Sverige

Arbetsställe

Namn: TEKNISK UTBILDNING

Arbetsställenr: 27152602

Postadress:

BOX 1026

551 11 JÖNKÖPING

Besöksadress:

GJUTERIGATAN 5

553 18 JÖNKÖPING

Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Nej

Hemsida

jth.se

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 454-4383

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Projektet bidrar till utlysningen som handlar om Ökad takt i klimatomställningen och utvecklingen för en bättre miljö. Det bidrar speciellt till det specifika målet 2.6 Främja en cirkulär och resurseffektiv ekonomi.

Genom cirkulära flöden som här definieras som att materialresurser används och återanvänds i olika former så länge som möjligt förebyggs och minskas avfall av möbler vilket leder till minskade utsläpp. Projektet bidrar till den cirkulära omställningen med fokus på hållbart företagande. För omställningen från linjär till cirkulär ekonomi behöver SMFer anpassa sig till cirkulära flöden av möbler, genom att utveckla sina affärsmodeller och roller i affärsekosystemet genom exempelvis ett större tjänsteinnehåll i erbjudandet och nya produktionssystem som hanterar använda möbler. Projektet inkluderar aspekter från material till tjänster i ekosystemen och kopplar därmed ihop värdekedjans olika leverantörsnivåer.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Småland utgör ett nav för svensk trä- och möbelindustri. Här finns små och medelstora företag (SMF) som tillverkar eller bearbetar material för möbler samt stödjande leverantörer. Dessa aktörer utgör primär målgrupp för projektet.

Den cirkulära omställningen kräver nya sätt och nya roller i affärsekosystem (företagen tillsammans med leverantörer, kunder och organisationer kritiska för affärens genomförande) än idag. Nya företag kan behövas genom att behov uppstår.

Målgruppen utmärker sig genom att vara direkt leverantör mot offentliga organisationer (sekundär målgrupp) som är en stark drivkraft i omställningen. Projektet ska öka medvetenhet, kunskap och förmågor inom trä- och möbelindustrin att erbjuda cirkulära lösningar och öka medvetenhet, kunskap och beredskap hos deltagande offentliga organisationer att nyttja cirkulära erbjudanden.

Projektets parter är Linnéuniversitetet Lnu, Tekniska Högskolan i Jönköping JTH, Chalmers Tekniska Högskola och Interior Cluster Sweden ICS.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Projektet riktar sig till SMFer i de tre regionerna i trä- och möbelindustrin samt andra aktörer i värdekedjan. Dessa SMFer är inte en homogen grupp och är utspridda över de tre regionerna i Småland. Mognadsgraden och förmågorna att anpassa sig till den cirkulära omställningen skiljer sig åt på företagen. Vissa av dessa företag har idag ingen erfarenhet av att arbeta med cirkulära flöden av möbler medan andra har börjat att testa eller har redan cirkulära affärsmodeller. Sekundär målgrupp, offentliga organisationer i Småland, köper in och använder möbler som SMFerna producerar. Också offentliga organisationer behöver ställa om. Organisationerna är viktiga i affärsekosystemet och ställer krav på produkter och tjänster som

idag utgår från ett linjärt synsätt. Deras hantering av möbler från inköp till beslut om återanvändning behöver stödjas för att nå cirkularitet.

Projektparterna har haft intervjuer, workshoppar och dialoger med företag inom trä- och möbelindustrin, offentliga organisationer, grossister, branschorganisationen TMF, ICS, kommuner i Småland mfl. innan och under ansökningsprocessen. Områden som identifierades som viktiga omfattar bland annat:

1. samverkan och dialog inom och mellan aktörer i målgruppen (primär och sekundär) för ökad förståelse och kunskap
 2. nya affärsmodeller och kontraktsformer som ger mervärde för företag såväl som kund, gärna i form av funktionsbaserade modeller, samt
 3. hur regelverk och lagar påverkar (ex. ekodesigndirektiv och avskogningsförordning)
- Utifrån dessa tre områden har vi utvecklat det föreslagna projektet.

Träindustrin är mansdominerad med män i majoritet bland företags ledande befattningar. SMF är ofta lokaliserade på mindre orter i hela Småland, och har utmaningar med att hitta rätt kompetens. Det har resulterat i att det finns en mångfald av etnicitet bland personal i produktionen.

Möbel- och inredningsindustrin omfattar totalt 2 402 företag i Sverige. Av dessa är 1 598 enmansföretag och 804 företag med minst en anställd. Totalt antal anställda är 12 290, med ett genomsnitt på 16 anställda (TMF, 2024).

I Småland finns 40% av landets anställda inom Skog och träindustrin och Smålands skogs- och trästrategier identifierar 127 möbelindustriföretag i Småland. Till detta tillkommer 237 företag som producerar träprodukter generellt vilka därmed kan antas vara potentiella underleverantörer eller verka inom närliggande verksamheter tex. snickeri och kökstillverkning. Av dessa företag är merparten SMF.

Interior Cluster Sweden (ICS) består av över 100 medlemsföretag, varav 70 möbelproducenter, 35 underleverantörer, 3 formgivare och 11 övriga intressenter. Ett flertal av möbelproducenterna är även medlemmar i TMF, men medlemmarna överlappar inte fullständigt. ICS engagerar dels ett antal mindre producenter som inte är TMF-medlemmar, dels andra slags aktörer såsom formgivare, underleverantörer och forskningsintressenter.

Geografiskt är målgruppen spridd över området. Bland medlemmar i TMF listas 31 företag i Kalmar, 42 i Kronoberg och 50 i Jönköping. Företagen har en dominans i möbel och snickeriindustri men också företag inom trähus där Jönköping tydligt dominerar.

Projektet utgår från företag i TMF samt ICS. Detta på grund av två anledningar: 1) Projektdeltagande kräver i regel att företaget lägger ned tid, vilket kan vara svårt för enmansföretag. 2) Vi har ett upparbetat samarbete med TMF samt ICS, och kan därför nå deras företag med liten insats.

Offentliga organisationer som regioner, kommuner, lärosäten är inte heller någon homogen grupp då dessa kan vara statligt, regionalt eller kommunalt ägda. 50 offentliga organisationer i Småland är identifierade inom området som relevanta inom affärsekosystemen.

Då projektet undersöker behov av förändrade aktörsroller kan också målgruppen komma att förändras under projektets gång genom att behov av nya roller och aktörer inses. Detta kan i förlängningen leda till nya företag och även nya typer av arbeten.

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

Projektets mål: Företag har förmåga att erbjuda cirkulära lösningar. Offentliga organisationer har förmåga att nyttja cirkulära erbjudanden.

Delmål: Företag och offentliga organisationer har ökad:

medvetenhet (D1) om behov av omställning till cirkulära möbelflöden och förståelse för cirkulära affärsekosystem.

- Effekt: Deltagare kan beskriva möjligheter, utmaningar och behov kopplat till sina verksamheter

- Mätmetod: utvärderingsenkät vid workshops

kunskap (D2) om förutsättningar för cirkulära möbelflöden.

- Effekt: Deltagare kan beskriva cirkulära affärsekosystem, rollfördelning och interaktion kopplat till företagets eller organisationens nuläge.
- Mätmetod: enkät +quizz

förmåga (D3) att ställa om genom tillämpning av i projektet utvecklade verktyg kring affärer, mognad och interaktion.

- Effekt: Deltagarna har testat cirkulära idéer för att hantera behov eller utmaningar och utnyttja möjligheter, med praktiskt stöd av verktyg som utvecklats.
- Mätmetod: självutvärdering

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

För mål 5, Jämställdhet, ligger fokus i projektet på delmål 5.5 om att säkerställa att kvinnor fullt och faktiskt deltar och ges lika möjlighet till ledarskap och beslutsfattande på alla beslutsnivåer. Forskning visar att det är viktigt att ha med båda könen i beslutsfattande då det driver innovation och tillväxt. Tidigare studier och statistik visar att trä-och möbelindustrin idag är starkt mansdominerad, men även att fler kvinnor än män i trä-och möbelindustrin jobbar med hållbarhetsfrågor. Samma gäller även för områdena anskaffning och inköp inom offentliga organisationer. I det föreslagna projektet omsätts delmål 5.5 dels genom att involvera de kvinnor som arbetar med miljö-, hållbarhets- och inköpsfrågor i SMF, dels genom att projektet kommer att verka för jämställt deltagande av personer i offentliga organisationer. Ambitionen är att projektet genom att nya arbetssätt utvecklas bidrar till att öka attraktiviteten och betydelsen av roller, befintliga och nya, kopplade till cirkulära möbelflöden. Därmed kan fler kvinnor lockas till SMF och till beslutsfattande roller i offentliga organisationer.

Mål 9, Hållbar industri, innovationer och infrastruktur, är kopplat till de förändrade aktörsrollerna som ett sätt att uppnå hållbar industri och hållbara innovationer. När aktörsrollerna i värdekedjan förändras kan nya innovationer uppstå och nya företag kan startas i gapen mellan rollerna. Det övergripande syftet med projektet kopplar också till hållbar industri (delmål 9.4) som ämnar att stödja företag att bli mer hållbara med effektivare resursanvändning och fler miljövänliga tekniker och industriprocesser.

Under Mål 10, Minskad ojämlikhet, handlar delmål 10.2 om inkludering. Cirkulär omställning kräver interaktion mellan aktörer och kompetenser. Detta gör det nödvändigt att i projektet verka för att främja både jämställdhet och lika villkor. Det är sannolikt att förändrade nya roller i affärsekosystemen också leder till jobb som kan främja människors möjlighet att etablera sig på arbetsmarkanden. Inkluderingen främjar i förlängningen industrins struktur och även de produkter och tjänster som levereras.

Delmål 10.2 kan också tolkas som säkerställande att individer får bo och verka var de vill i Sverige, vilket är en viktig aspekt då SMF:erna ofta är lokaliserade på mindre orter i Småland. Det ska finnas förutsättningar att kunna bo i mindre orter i Småland, vilket uppnås genom att företagen får förutsättningar att bedriva konkurrenskraftig verksamhet i de mindre orterna i Småland. För att uppnå detta behövs kompetent arbetskraft. I projektet kommer deltagande forskare att undersöka nya typer av aktörer som verkar mellan befintliga aktörer som kan attrahera andra grupper av personer som inte traditionellt förknippas med trä-och möbelindustrin, men som vill bo i Småland

Mål 12, Hållbar konsumtion och produktion, kopplar till det övergripande syftet att öka livslängden på möbler i offentliga organisationer. Att som företag välja material och funktion på möbler samt utöka livslängden på möbler minskar avfall och minskar inköp av nya möbler. I möbler ingår ofta materialet trä som är ett förnybart material som kan återbrukas. Projektet utgår från både ett kund- (hållbar konsumtion) och ett producentperspektiv (produktion).

Mål 13, Bekämpa klimatförändringarna. Projektet ska skapa förutsättningar för långlivade produkter och då möbler till stor andel består av trä kan koldioxid sparas i produkter under lång tid. Projektet i sin ansats mot anpassning mot ekodesignförordningen främjar också ökad andel biobaserade material i produkterna. Projektet i sitt genomförande skapar dock negativ klimatbelastning genom resor och möten.

Hur ska projektet organiseras och styras?

Projektet kommer att ägas och ledas av Linnéuniversitetet (Lnu). Projektparter är Tekniska Högskolan i Jönköping (JTH), Chalmers Tekniska Högskola (Chalmers), Interior Cluster Sweden (ICS). Lärosätena har olika för projektet bedömda nödvändiga roller utifrån sina styrkeområden. Lnu: skog och träteknik och materialutveckling ger perspektiv på möblers för framtiden viktiga innehåll av biobaserade material, JTH: produktionskunnande och hållbara produktionssystem. Chalmers: cirkulära affärsstrategier, logistikflöden och industriellt systemperspektiv och digitala verktyg. Alla lärosäten bidrar med cirkulärt kunnande. ICS sammankopplar målgruppen och säkerställer företagets nytta av projektets aktiviteter.

Respektive parts funktion och roll i projektet (% av heltidsanställning) beskrivs nedan. Ekonomifunktion för projektägaren är tidssatt till 5% arbetstid. övriga projektparters ekonomiarbete bedöms utgöra mindre betydande arbete och kan täckas av OH. Samtliga parter utför arbete i mindre eller större omfattning i AP 2-5. JTH har en stor arbetsanhopning i andra projekt under 2025-2026 varför deras medverkan är mindre under denna tid. Deras kompetens i aktiviteter är nödvändig främst i projektets senare delar.

Lnu

Projektledare: 18%, Jimmy Johansson.

Ansvar AP1 och 3

Projektdeltagare: Doktorand/PostDoc 30%, Leon Hobro

Ekonomifunktion: 5%, Maria Morell som har vana av att hantera och redovisa ERUF projekt i samverkan sedan tidigare.

Chalmers

Ansvar AP4

Projektdeltagare: Forskare 29%, Mirka Kans

Ekonomi: inom OH.

JTH

Ansvar AP5

Projektdeltagare: Forskare 24%, Malin Löving

Ekonomi: inom OH.

ICS

Ansvar AP2

ICS ansvar utformande av service och tjänster som projektet erbjuder mot deltagaravgift i AP5.

Projektdeltagare: 25%, Susanne Johansson, Ulrika Johansson-Ståhl

Ekonomi: inom OH.

Den operativa ledningen av projektet består av projektledningsgrupp med ledarna för varje AP. Projektledaren är ansvarig för att sammankalla till regelbundna projektledningsmöten. AP ledare är ansvariga för att planera och genomföra arbetspaketets aktiviteter och se till att delmålen uppfylls.

Respektive parts funktion och roll i projektet (% av heltidsanställning) beskrivs nedan.

Ekonomifunktion för projektägaren är tidssatt till 5% arbetstid. övriga projektparters ekonomiarbete bedöms utgöra mindre betydande arbete och täcks av OH. Samtliga parter utför arbete i mindre eller större omfattning i AP 2-5. JTH har en stor arbetsanhopning i andra projekt under 2025-2026 varför deras medverkan är mindre under denna tid.

En styrgrupp kopplad till projektet med representant från projektägare, samverkansparterna samt målgrupper. Styrgruppen utformas med jämn fördelning av kvinnor och män. Styrgruppen fattar strategiska beslut för att styra arbetet mot projektmålen samt sprider resultat inom och utom sina organisationer. Som representant för projektägare kommer dekan på Lnu att bjudas in. Som representant för målgruppen SMF kommer branschorganisationen TMF att bjudas in. Finansierare bjuds in att delta vid styrgruppens möten och får en överblick av projektet.

Projektet ger försumbart stöd till SMF i AP5 genom aktiviteter som faller inom statsstödsbox 2 de minimi. Projektägaren har erfarenhet från tidigare projekt att förklara reglerna för företag och kräva in nödvändig dokumentation innan aktiviteterna påbörjas. För AP4,

kapabilitetsträning, som innefattar kunskapshöjande aktiviteter kommer stöd att utgöra statsstödsbox 3: stöd till allmänna främjandeinsatser som inte omfattas av EU:s statsstödsmedel då aktiviteterna blir öppna för alla och kan jämföras med t.ex. gratis webinarier som erbjuds av andra aktörer.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Projektet kommer att bedrivas inom ramen för projektägarens icke-ekonomiska verksamhet och kommer tydligt att särskiljas från projektägarens övriga verksamhet (främst utbildning). Projektet skiljer sig från annan verksamhet inom Linnéuniversitetet i och med att frågeställningen är ny i regionen. Stöd i form av projektmedel är därmed helt nödvändiga för att projektet och dess aktiviteter ska kunna genomföras.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

Projektet bidrar till cirkulära flöden och minskad klimatpåverkan vilket bidrar till hållbarhet. En hållbar region är uttryckt som målsättning i regionen.

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

AP 3 påverkar mål 5 genom att studera hur aktörers roller förändras. Detta sker med utgångspunkt i intervjuer där individers arbete studeras vilket därmed kommer att innefatta aspekter av kön. Från tidigare projekt har också konstaterats att fler kvinnor arbetar med hållbarhetsfrågor vilket kopplas till mål 5. Projektet kan i sina senare delar AP4 och 5 verka för att nämnda obalans i yrkesroller och beslutsfattande kopplat till kön genom framtidens aktörsroller kan agera mer jämställt.

När företagens tjänster och erbjudande utvecklas ska detta ske genom att hållbarheten i systemet ökar och även att innovationer uppstår. Därmed påverkar AP4 och 5 Mål 9. De cirkulära systemen kommer att kräva nya typer av processer för att möbler ska föras tillbaka i produktionskedjan vilket kan utgöra en målkonflikt till mål 9 och 12 genom ökat behov av transporter samt i vissa fall kan produktionsprocesser för att återställa möblers skick också vara energi och resurskrävande. Bedömning och möjlighet till optimering av klimat och miljöfaktorer av cirkulationen blir därför en viktig del i affärsekosystemvertygen i AP5. Detta ingår också som kunskapsutveckling i AP4.

I AP 3 - 5, genomförs aktiviteter där projektet stöttar företagen och offentliga organisationer i deras agerande. Aktiviteter ska utveckla företagens tjänster och erbjudanden mot cirkularitet och därmed resursutnyttjande med positiv påverkan på mål 12. Offentliga organisationers medvetenhet och kunskap ska öka avseende konsumtion och sättet möbler som produkter hanteras. Mer specifikt påverkas: delmål 12.2 Hållbar förvaltning och användning av naturresurser samt 12.5 minska mängden av avfall.

I AP 3 kommer projektet troligtvis att möta fler män i början på projektet då träindustrin är en mansdominerad bransch och vi ofta har kontakt med ägare och ledande befattningar på SMFerna. Detta påverkar Mål 5 och även mål 10 då färre kvinnor och personer med utländsk härkomst har ledande befattningar i SMFerna. I produktionen och övriga funktioner på SMFerna är dock mångfalden stor. Det blir viktigt att projektgruppen analyserar hur insamlad data i AP3 och även 4 påverkas av dessa obalanser. En felaktig analys skulle kunna ha negativ effekt på mål 5 och 10. Rätt hanterat kan AP 3 och 5 leda till en ökad medvetenhet och kunskap kring hållbarhet och leda till positiv inverkan på mål 5 och 10. Förändrade aktörsrollerna innebära att kvinnor och personer med utländsk härkomst i större utsträckning kan starta företag/börja jobba i företagen.

APn främjar långlivade produkter med stort träinnehåll som är bra för klimatet genom att spara koldioxid i användning och ersätta fossilt baserade material vilket är bra för mål 13. Projektet orsakar negativ påverkan på mål 13 på grund av resor, möten, workshops och seminarier för att besöka finansiärer, SMFer och offentliga organisationer i Småland. I ett startskede vill vi ha direkt kontakt och besöka SMFer för att bygga relationer och lära känna varandra. För att minska klimatpåverkan utförs resor i första hand med kollektivtrafik. De flesta möbelföretag är anrika och funnits i sina orter. Därför tenderar de att ofta en central placering i de orter och byar de verkar vilket underlättar transporterna. På längre sikt när vi byggt relationer kan vi ha digitala möten med företag men visst praktiskt arbete sker på plats. För projektorganisationen så är det ingen påverkan på målet i sig då vi kommer att ha merparten av möten digitalt och när vi träffas så reser vi på ett klimatsmart sätt. Här finns dock ytterligare en målkonflikt i AP 2 kopplat till mål 13 och deltagande på nationella och internationella konferenser. Vi vill i projektet sprida kunskap om resultatet i projektet i internationella nätverk, men resor till internationella företag har negativ påverkan. Ett sätt att hantera detta är att delta digitalt på konferenser inom och utanför Europa.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda länder

Sverige

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Kronoberg, Jönköping, Kalmar

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Värnamo, Alvesta, Sävsjö, Ljungby, Kalmar, Borgholm, Mullsjö, Lessebo, Markaryd, Älmhult, Vaggeryd, Västervik, Mönsterås, Habo, Tingsryd, Nässjö, Tranås, Nybro, Oskarshamn, Vetlanda, Växjö, Uppvidinge, Gislaved, Torsås, Hultsfred, Eksjö, Vimmerby, Gnosjö, Jönköping, Högsby, Mörbylånga, Emmaboda

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Projektledning	AP 1 bidrar till D1-D3 Arbetspaketet Projektledning består av projektledarens aktiviteter som att rapportera till finansiärer, ansvara för regelbundna projektmöten med projektledningsgrupp samt övergripande ansvar att samordna och koordinera arbetspaket och aktiviteter. Projektledaren är ansvarig för att säkerställa att projektet kontinuerligt arbetar med jämställdhet, mångfald och miljö. Projektledaren är också ansvarig för lärande och utveckling samt att samla in information om deltagande SMFer och offentliga organisationer i aktiviteterna för Indikatoruppföljningen.	2025-10-01 - 2028-12-31	950 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Datainsamling för utvärdering och lärande sker med hjälp av enkätundersökningar till SMFer och offentliga organisationer. Genom enkätundersökningar kan projektet se en förflyttning och progression mot målsättningarna. Resultat En genomförd överlämning av projektresultat till lämplig aktör för fortsatt förvaltning och användning av resultat. 1 Hållbar plan för förvaltning av resultat och verktyg efter projekt.		
Projektledning	Projektledaren ansvarar för att rapportera till finansiärer, regelbundna projektmöten med projektledningsgrupp samt övergripande ansvar att samordna och koordinera arbetspaket och aktiviteter. Projektledaren bjuder i samråd med projektparterna in och skapar en styrgrupp. Projektledaren planerar styrgruppens möten. Projektledaren är ansvarig för att säkerställa att projektet kontinuerligt arbetar med jämställdhet, mångfald och miljö. Projektledaren är också ansvarig för lärande och utveckling samt att samla in information om deltagande SMFer och offentliga organisationer i aktiviteterna för Indikatoruppföljningen och effektvärdering. Projektledaren ansvarar för att inledningsvis för att anordna ett uppstartsmöte för projektet. - Kostnaden för aktiviteten motsvarar kostnaden för lön för projektledaren (inkl. lönebikostnader och OH)=660 000 kr - Resor till finansiärers arrangemang och seminarier, workshop och kick-off=20 000 kr - Kick off för projekt, projektmöten- och styrgruppsmöten = 20 000 kr	2025-10-01 - 2028-12-31	700 000
Utvärdering och lärande samt	Lägesrapporter kommer att sammanställas löpande under	2025-10-01 - 2028-12-31	250 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
avslutsarbete	projektets gång för att redovisa de utfall som framkommit genom projektets aktiviteter och även projektets indikatorer följs upp för att säkerställa att projektet utvecklas i enlighet med de fastställda målen. Projektledaren redovisar lägen mot styrgruppen som stöttar och beslutar i riktning mot att nå målen. Utvärderingsarbetet kommer också att fastställa förutsättningarna för att projektets resultat tas vidare efter projekttiden enligt särskild plan. Denna plan utarbetas genom att projektledaren tidigt i projektet har en dialog i en workshop med styrgruppen om omhändertagandet och vidareutvecklingen av resultaten efter projektet. Andra initiativ verkar för ett framtida centre of excellence (CoE) kring möbler i Småland där flera aktörer i projektet är involverade. Projektresultaten skulle som en initial idé kunna förvaltas inom CoE. Denna idé initierar projektledaren till styrgruppen som bestämmer om det är en idé att utveckla planen ifrån eller om andra möjligheter finns utifrån vid tidpunkt rådande läge. Det praktiska innehållet i vad förvaltningen skulle innebära utvecklas inom AP5 (ett antal verktyg och tjänsteerbjudande). I utvärderingsarbetet tillses att utvecklingen sker och följer styrgruppens plan och i slutet av projektets andra år hålls en uppföljande workshop för att omhändertagande av resultat. Kostnaden för AP1.2 motsvarar kostnaden för lön för projektdeltagare (inkl. lönebikostnader och OH)=220 000 kr Workshops styrgrupp=20 000 kr Resor till workshop=10 000 kr		
Extern kommunikation och resultatspridning	AP2 bidrar till D1-3. ICS är ansvariga för arbetspaketet och kommer jobba ihop med de andra projektparterna, speciellt projektledaren. Huvudsyftet med arbetspaketet är att	2025-10-01 - 2028-12-31	792 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	1) kommunicera och sprida information om projektet och dess resultat samt nytta externt och 2) säkerställa en effektiv kommunikation internt mellan parter, styrgrupp och de i projektets olika faser aktiva företagen och offentliga organisationerna. En kommunikationsplan kommer att tas fram i inledningen av projektet som beskriver hur dokument och material ska utformas, kanaler för spridning, vem som är ansvarig och hur efterbearbetning av resultatet ska ske.		
Koordinering och samordning av extern kommunikation med andra projektaktiviteter	ICS ingår i projektledningen och ansvarar för att koordinera och samordna AP2 med andra APn. ICS rapporterar AP2 mot styrgrupp. I CirkuTrä (se kapitel 5.4) utvecklas en nationell arena för cirkulära strategier för träförädlade industri. Det föreslagna projektet kan med fördel föra dialog med CirkuTrä om kommunikationsinsatser riktade till företag i trä- och möbelindustrin. Projektet kan även koordinera informationsspridning genom andra externa initiativ och projekt. Event som mässor tex. Elmia Subcontractor och länens medverkan på arenor som Almedalen där Region Jönköpings län varit aktiva kring temat skog bevakas genom aktiviteten. En sådan aktivitet är viktig för att nå den sekundära målgruppen. Regiondagar och liknande event bevakas också genom aktiviteten och projektet använder sin styrgrupp, dialog med finansiärer, regionala skog och trästrategin och nätverk för att identifiera möjligheter att bli inbjudna som talare för att sprida projektresultat. Kostnaden för AP2.1 motsvarar kostnaden för lön för projektmedarbetare (inkl. lönebikostnader och OH)=160 000 kr. Resor till parter för projektmöten och styrgruppsmöten. Vidare görs enstaka resor i samband med besök hos och partners till projektet tex,	2025-10-01 - 2028-12-31	180 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	träcentrum och relevanta projekt=20 000 kr.		
Kommunikationsplan	ICS är ansvariga för att ta fram en kommunikationsplan , men övriga projektparter deltar i utvecklingen genom digitala möten. Kommunikationsplan utvecklas som baseras på målgruppernas förutsättningar och behov. Identifieringen av förutsättningarna och behoven kopplat till kommunikation sker i dialog med projektparter samt andra intressenter som Träcentrum. Målet med aktiviteten är att projektet får en tydlig plan och riktning för kommunikation och resultatspridning. Kommunikationsplan beskriver kanaler för kommunikation. Projektet kommuniceras via sociala medier, parternas websidor, branschtidningar, dagspress och via redan etablerade nyhetsbrev från aktörer i projektets nätverk samt andra relevanta intressenters kanaler. En annan kanal kan vara att medverka på den årliga Möbelriksdagen som arrangeras av ICS. På Möbelriksdagen medverkar en stor del av målgruppen SMFer och där kan spridningen av projektresultat få stor effekt. Kommunikationsplanen fastställer också villkor för intern kommunikation. Intern kommunikation har ingen egen aktivitet i projektet då antalet inblandade personer är relativt litet. ICS i samråd med projektledaren bevakar att informationskanaler och informationsflöde blir funktionellt. Kostnaden för AP2.2 motsvarar kostnaden för lön för projektmedarbetare (inkl. lönebikostnader och OH)=45 000 kr För projektets visualisering på web köps tjänst=5000 kr.	2025-10-01 - 2028-12-31	50 000
Spridning av information och resultat från projektet	ICS är ansvariga för aktiviteten, men alla projektparter kommer att arbeta med extern kommunikation och	2025-10-01 - 2028-12-31	480 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	resultatspridning enligt kommunikationsplanen. Aktiviteten syftar till att målgruppen inklusive offentliga organisationer och andra externa intressenter ska få ökad kunskap om projektet samt få tillgång till resultatet av projektet. Aktiviteten arbetar utifrån kommunikationsplanen. Aktiviteten innehåller också projektparters medverkan på enstaka (1 per år) branschnära nationella och internationella event och konferenser kopplade till temat cirkulära flöden av möbler, tex. konferensen plan (plan.se). Deltagande i events och konferenser arrangerade av externa parter syftar till att både inhämta kunskap om området samt synliggöra projektet och resultatet för andra intressenter och främjande organisationer. Kopplat till projektets hållbarhetsperspektiv kommer event och konferenser att prioriteras utifrån följande 1) nationella event och konferenser, 2) hybridkonferens (presentera online), 3) medverkan på internationella konferenser i Europa. Kostnaden för AP2.3 motsvarar kostnaden för lön för projektmedarbetare (inkl. lönebikostnader och OH)=460 000 kr Resor=20 000 kr.		
Avslutningskonferens	ICS är ansvariga för att planera och genomföra en avslutningskonferens. På slutkonferensen kommer projektet att presentera resultaten, tillämpningar av verktyg och måluppfyllelse samt hur SMF och offentliga organisationer kan ta del av och arbeta med resultatet efter projektets slut. Slutkonferensen kommer att vara öppen för alla intresserade. Alla projektparter kommer att delta på slutkonferensen. Aktiviteten bidrar till att skapa långsiktiga och bestående resultat från projektet genom att sprida resultatet till en större grupp som består av målgruppen samt andra intressenter. Avslutningskonferensen	2025-10-01 - 2028-12-31	82 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	planeras preliminärt till september 2028. För att få målgruppen att delta på konferensen undersöks möjligheter till samverkan med andra event och att möbelbranschen själva engageras i val av innehåll och genomförande av eventet. Kostnaden för AP2.4 motsvarar kostnaden för lön för projektmedarbetare (inkl. lönebikostnader och OH)=40 000 kr Konferenskostnader, externa talare=27 000 kr Resor för parterna i samband med konferensen=15 000 kr		
Insatsplanering	AP3 bidrar till D1. LNU är ansvarig för AP3 För att anpassa insatser mot målgruppen sker en beskrivning av de cirkulära affärsekosystemen, nödvändiga förmågor identifieras och analys av kapacitet att anpassa sig genom förändrade roller genomförs. AP3 samlar data genom kontakt med målgruppen inklusive offentliga organisationer. Datainsamlingen förväntas ge effekt på aktörernas medvetenhet kring cirkulära möbelflöden (D1). I AP3 Samlas information som används för vertygsutveckling enligt AP5, grund för utformning av kunskapsaktiviteter i AP4 och utveckling av scenarier som delatagarna agerar mot i AP5. AP3 används också för att väcka intresse och rekrytera företag som kan delta i tillämpning av verktyg enligt AP5.	2025-10-01 - 2026-12-31	871 000
Målgruppens förutsättningar	Lnu leder inledningsvis arbetet med en intervju och observationsstudie med 15 företag lika fördelade i respektive Smålandsregion. Arbetet syftar till att förstå målgruppen SMF:ers förutsättningar och omgivning (cirkulära affärsekosystemen, nödvändiga förmågor, analys av kapacitet att anpassa sig). Intervjuer genomförs med flera personer på respektive	2025-10-01 - 2026-12-31	354 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	företag. Alla projektparter är involverade i aktiviteten och vid intervju och observationsstudie kommer minst 2 parter att delta. Det kan vara olika parter per företag, och det bestäms inför varje företagsbesök. Projektet har ett hållbart synsätt på resor i projektet. Då företagen ligger spridda i hela Småland kommer vi i denna aktivitet att begränsa resorna och genomföra flera intervjuer digitalt. Vid företagsbesök i denna aktivitet kommer vi att om möjligt åka kollektivt till företagen eller att flera projektdeltagare samåker i en bil till företaget. Resultat Intervju och observationsstudie med 15 företag från målgrupp, SMF (D1) Kostnaderna i AP3.1 är lön (inkl. lönebikostnad och OH)=299 000 kr Resor till 15 SMFer för 1-2 projektparter under 2025-2026=55 000 kr.		
Affärsekosystemen och de viktiga förmågorna	Chalmers tillsammans med Lnu arbetar utifrån inledande intervjuer med företagen med att identifiera deras omkringliggande affärspartners. Affärsmodellen i nuläget beskrivs och eventuella cirkulära initiativ identifieras. Partners viktiga i den cirkulära omställningen identifieras och uppföljande kontakter tas med dessa för att förstå deras möjlighet och intressen för omställning. Eventuella behov av nya aktörer beskrivs. Projektet beskriver därmed affärsekosystemet. Projektet beskriver förutsättningar för den cirkulära omställningen. Dessa testas sedan på målgruppen varvid förmågor viktiga för omställningen identifieras. Företagen får svara på om de anser sig besitta dessa förmågor i dagsläget eller hur förmågorna skulle kunna utvecklas. Utifrån beskrivningen av	2025-10-01 - 2026-12-31	305 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	affärsekosystemen och identifierade förmågor görs en analys för att förstå vilka roller och aktörer som är nödvändiga för ett cirkulärt möbelflöde. Kontakt etableras med offentlig sektor (sekundär målgrupp) för att förstå krav på produkter och tillhörande tjänster och information som måste uppfyllas av de cirkulerade möblerna. Från datan utvecklas scenarier som utgör underlag för tester i AP5 i framtida cirkulära affärsekosystem. Scenarierna utformas te.x. utifrån aktuella behov som en offentlig organisation har och som kan lösas av ett affärsekosystem. Scenarierna kan också jobba med att lösa någon aktuell fråga såsom anpassning till krav utifrån vad som är aktuellt vid tidpunkten. Kostnaderna i AP3.2 är lön (inkl. lönebikostnad och OH) för projektmedarbetarna=300000 kr Enstaka resor till företag där digitala samtal inte är möjliga=5000 kr		
Rekrytering av aktörer för AP5	ICS tillsammans med Lnu och Chalmers analyserar vilka företag och konstellationer som är mest aktuella för att delta i AP5 för att testa och tillämpa utvecklade verktyg i konstellationer som bildar affärsekosystem. I affärsekosystemen ingår aktörer kritiska för den cirkulära affären. I projektet antas detta innefatta en offentlig organisation som har ett behov. Beroende på behovet kan resterande aktörer i affärsekosystemet vara olika. Det kan vara en möbelfabrikant och underleverantörer men också tex. tapetserare, snickerier, leverantörer av digitala verktyg och secondhandföretag. En rekrytering av företag och relaterade aktörer till affärsekosystemen genomförs. Kostnaderna i AP3.3 är lön (inkl. lönebikostnad och OH) för projektmedarbetarna=212 000 kr	2025-10-01 - 2026-12-31	212 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Kapabilitetsträning	AP4 bidrar till D1, D2 och D3. Kapabilitetsträning har valts som titel på AP4 för att påvisa de element avseende medvetenhet, kunskap och förmåga som projektet anser behöva för att skapa förutsättningar för en förändring. I projektet sammanförs de tre begreppen som kapabilitet eller duglighet. Arbetspaketet förbereder SMFer för att göra omställningen till cirkularitet genom att i dialog- och kunskapsaktiviteter mellan parter och aktörer inom projektet utnyttja erfarenheter och kunskaper från tidigare projekt tex. Re:Furn och CirkuTrä samt AP3. I aktiviteten kommer företag att stärkas genom att de får relevant kunskap om projektet och om cirkulära flöden av möbler. Resultat 4 Workshops (D1) 6 seminarier (D2) 50 SMF och 10 offentliga organisationer deltar i en eller flera aktiviteter.	2025-10-01 - 2028-09-30	790 000
Dialogworkshop	AP4.1 leds av Chalmers som planerar, utvecklar och bjuder in organisationer, företag till workshopar. Erfarenheter från Re:Furn och CirkuTrä används som utgångspunkt för att utforma ett koncept för en serie workshops (minst 4). Deltagarna får genom att dela erfarenheter med framgångar och utmaningar kring de cirkulära flödena träna sin förmåga att tänka ut hur deras verksamheter kan verka i ett cirkulärt möbelflöde. I workshops utvecklar deltagarna i samverkan mellan olika aktörer i affärsekosystemet lösningar som kan möta utmaningar. Projektgruppen analyserar och värderar resultaten och använder delresultat i arbetet i AP 5.	2025-10-01 - 2028-09-30	420 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Planerade workshops: Utmaningar att möta kundens behov Rollförändringar i ett cirkulärt möbelflöde Mognad att möta ett cirkulärt möbelflöde Samverkan och interaktion Aktiviteten sammanför SMFer och offentliga organisationer och delar av aktiviteten utgör statsstöd box 3 (allmänna främjande insatser) I kostnaden för AP4.1 ingår Lönekostnader (inkl. Lönebikostnader och OH)=352 000 kr hyra av lokal för workshopar=20000 kr deltagande och resa alla projektparter=48000 kr.		
Kunskapsseminarier	Chalmers tillsammans med övriga parter leder framtagningen av en serie seminarier (6) efter hand i projektet i relation till övriga aktiviteter där data samlas, struktureras och blir till kunskap hos olika aktörer. Seminarierna erbjuds både primär och sekundär målgrupp. Seminarierna sänds digitalt men i vissa fall med möjlighet att delta på plats. Chalmers planerar och bjuder in till seminarier. Initiala tankar om titlar på seminarierl: Så blir klimatet vinnaren i den offentliga möbelupphandlingen. Lokalt till globalt - Hur agerar möbelindustrin på sin globala marknad i ett cirkulärt perspektiv? Möbelns sammansättning - hur designar vi för cirkularitet och hur får möbelen ett långt liv? Kan bättre samverkan minska klimatpåverkan av möbler och dess material? Finns det någon nytta med digitala produktpass i den cirkulära affären? Verktyg för att stötta en cirkulär omställning i affärsekosystem	2025-10-01 - 2028-09-30	370 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Aktiviteten utgör statsstöd box 3 (allmänna främjande insatser) I kostnaden för AP4.2 ingår: Lönekostnader (inkl. Lönebikostnader och OH) för projektmedarbetare=330 000 kr externa talare för några seminarier=20 000 kr. Hyra av lokal för seminarier=20 000 kr		
Framtidens cirkulära affärsekosystem	AP5 bidrar till D2 och D3 JTH är ansvarig för AP5 med ansvar för aktiviteterna fördelade mellan parterna. I aktivitet AP5.1-5.3 ingår 20 SMF och åtminstone 5 offentliga organisationer. Rekrytering av deltagarna sker i AP3.3. Deltagarna grupperas i 5 affärsekosystem utifrån utvecklade scenarior som deltagarna agerar mot och stöttas av projektparterna genom AP 5.1-5.3. I mindre delar sker stöttning behovsriktat mot visst företag där resultat inte kan spridas pga. konkurrens (tex. dataanalys och rådgivning) men i största möjliga mån ska resultaten av fallen generaliseras och spridas via kunskapsaktiviteter (AP4) till övriga målgruppen. Aktivitet utgör endast delvis behovsriktad insats och följer Stödbox 2 - försumbart/de minimis stöd. Resterande del av insats följer stödbox 3 - Stöd till allmänna främjandeinsatser. Antal SMF: 20 Kostnad för aktivitet (Ap5.1-5.3): 2825 000 kr Stöd uppskattat värde av stöd 400 000 kr vilket motsvarar 20 000 kr/SMF Stödbox 3: 2 425 000 kr I aktiviteten 5.4 utvecklas ett koncept för service och tjänsteerbjudande som i projektet verifieras av SMF (antas inkludera 20 SMF) som deltar med en deltagaravgift. SMF:ern antas omfatta möbelfabriker och även	2026-03-01 - 2028-10-31	3 094 894

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	andra aktörer beskrivna inom affärsekosystemen (AP3.3). Utvecklingsarbetet kostar mer än vad SMF betalar för tjänsten. Konceptet blir bestående och användbart för andra efter projektet. Aktiviteten följer Stödbox 2 - försumbart/de minimis stöd. Antal SMF: 20 Kostnad för aktivitet: 250 000 kr Intäkt enligt budget: 62750 kr Totalt bidrag: 187 250 kr Stöd uppskattat per SMF: 6240 kr Projektet har ett hållbart synsätt på resor i projektet. Möten hålls om möjligt digitalt och tåg används om möjligt vid besök hos deltagare. Resultat - 20 SMF och 5 offentlig sektor testat utvecklade verktyg (affär, mognad, interaktion), - 20 företagsinriktade insatser (20 SMF deltar) - Beskrivning av företagsriktat tjänsteerbjudande för att använda efter projekttiden.		
Cirkulär verksamhetsförändring	Lnu är ansvariga för att ta fram och utveckla materialet. JTH och Chalmers deltar i diskussioner och utvecklingsarbete. Aktiviteten föreslår hur processer och affärsekosystemen ser ut för att kunna verka kring de cirkulära scenarierna enligt AP3.2. I denna beskrivning kan nya aktörer identifieras och nya roller hos existerande utvecklas. Därmed behöver företagen och de offentliga organisationerna hitta sin respektive plats i systemet. Nya affärsekosystem med förändrade roller innebär även förändringar i nuvarande affärsmodell som fortsatt behöver vara lönsam, eller utvecklande av nya affärsmodeller där lönsamhet måste säkerställas. I aktiviteten kommer det ofta använda verktyg inom verksamhetsutveckling, PDCA cykeln	2026-03-01 - 2028-10-31	855 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	- planera, göra (do), följa upp (check), agera. Utifrån respektive affärsekosystems scenario förbereder och leder projektet en diskussion för att planera av ett genomförande. Affärsekosystemet genomför, följer upp och agerar. Utifrån scenariets utformning upprepas cykeln mot förfinade resultat. Projektet följer processen och vid behov förbereder och stöttar deltagarna kring aktiviteter i form av möten och workshops. Utifrån nuläge, idéer om framtiden samt genomförda PDCA-cykler förs diskussion om respektive affärsekosystems fortsatta utveckling. I arbetet kan projektet guida affärsekosystemets aktörer mot studentarbeten, forskare, eller andra närliggande initiativ och projekt. Här kommer projektet att arbeta med liknade arbetssätt som i de avslutade ERUF-projekten KVIST och Linneus Technical Center. I kostnaden för AP5.1 ingår Lönekostnader (inkl. Lönebikostnader och OH)=845 000 kr 5 resor till företag för 1-2 projektparter=10 000 kr		
Ökad cirkulär mognad	Chalmers är ansvariga för att ta fram och utveckla materialet. Lnu och JTH deltar i diskussioner och utvecklingsarbete. I aktiviteten tillämpar SMF relevanta verktyg i sin cirkulära utveckling för att stärka förmågor och nå mognad. Verktyg, riktlinjer, checklistor, ramverk från andra projekt och initiativ tillsammans med resultatet av intervjustudien som gjordes i AP3.1 är underlag. Verktyg har i vissa fall introducerats till deltagarna i affärsekosystemen i AP4 och deltagarna kan därmed välja verktyg i samråd med projektparterna utifrån situationen. Tillämpningen sker i scenarierna inom affärsekosystemen. Då deltagarna inte är en homogen grupp och har olika behov och förutsättningar kommer ett generellt	2026-03-01 - 2028-10-31	995 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	mognadsverktyg för cirkulära affärsekosystem i trä och möbelindustrin att genereras. Mognadsverktyget ska täcka beredskap-, mognadsnivå och förändringsbehov kopplat till cirkulära flöden av möbler samt hur verksamhets- och cirkulära affärsmodeller kan förändras. Chalmers, Lnu och JTH har i CirkuTrä-projektet testat att mäta mognadsgraden för träindustrin på en övergripande nivå med vad som benämns Remometer. Remometer är utvecklad för återtillverkning av produkter men är ett verktyg som genom anpassning bedömts lämpligt för vidareutveckling för cirkulära flöden av möbler. Utvecklingen av mognadsverktyget sker i samma cykliska process som i AP5.1. Kopplat till verkyget tas också en praktisk rekommendation fram om hur verktyget kan användas vilket blir viktigt för resultatens fortsatta användning efter projektet. I kostnaden för AP5.2 ingår Lönekostnader (inkl. Lönebikostnader och OH)=985 000 5 resor till företag för 1-2 projektparter=10 000 kr		
Förbättrad interaktion	JTH är ansvariga för att ta fram och utveckla materialet. Lnu och Chalmers deltar i diskussioner och utvecklingsarbete. I aktiviteten får affärsekosystemen agera utifrån data som samlats in genom AP3 avseende hur aktörer samverkar och agerar tillsammans med förändrade roller i en cirkulär ekonomi. Med utgångspunkt i det linjära systemets synliga och osynliga kontrakt kring samverkan och interaktion och mellan aktörer studerar projektet affärsekosystemens agerande i scenarierna. Projektet stöttar för att skapa möjlighet till nödvändiga interaktioner och i dialog identifieras behov där de cirkulära scenarierna kräver ny typ av interaktion och samverkan. I vissa fall antas att behov	2026-03-01 - 2028-10-31	975 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	av interaktion inses för sent varvid effekt på scenarierna analyseras och förslag på åtgärd ges av deltagare och projektparter tillsammans. Projektparterna analyserar skeenden och drar lärdomar som leder till utvecklande av interaktionsverktyg för tillämpning i cirkulära affärsekosystem. Nya interaktioner genom nya roller t.ex. nya företag och kompetenser vävs också in i arbetet. Efter projektet ska interaktionsvertyget finnas tillgänglig för alla att använda. SMFer och offentliga organisationer som sammanförs i affärsekosystemen ska genom det gemensamma arbetet uppnå kunskapsöverföring och nya kontakter, vilket kan resultera i nya samarbeten för livstidsförlänga produkter och utnyttja material och resurser effektivt samt öka förståelsen för varandras aktörsroller. I kostnaden för AP5.3 ingår Lönekostnader (inkl. Lönebikostnader och OH)=965 000 kr 5 resor till företag för 1-2 projektparter=10 000 kr		
Hyr en forskare	ICS leder i AP5.4 utvecklingsarbetet av tjänsteerbjudande tillsammans med övriga parter. Förmåga som projektgruppen fått genom tidigare projekt är användbara för att initiera företagens egna utvecklingsarbeten mot cirkularitet. I aktivitetet utvecklas ett koncept där företagen kan anlita forskarna i projektet i korta företagsanpassade insatser för att starta upp aktiviteter kopplade till cirkulära flöden. Företag erbjuds sätt att testa cirkulära idéer genom anpassade workshops och seminarier. Förväntan med aktiviteten är dels att företagen direkt får stöd kopplat till sin verksamhet och tränar sin medvetenhet att inse och beskriva sina behov. Forskarna tränar sig på att sätta sig in i företagsnära problem. Den direkta insatsen från en forskare på företaget	2026-03-01 - 2028-10-31	269 894

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	bedöms utgöras av några timmars aktivitet tex. en workshop och upp mot någon dags arbete för att följa någon typ av process eller liknande. Aktiviteten avslutas med en utvärdering av tjänsteerbjudandet. Arbetet dokumenteras och förs till styrgruppens plan om förvaltning av projektens resultat efter projektiden. Företagen betalar en avgift till projektet för att kunna ta del av tjänsten hyr en forskare. I kostnaden för AP5.4 ingår Lönekostnader (inkl. Lönebikostnader och OH)=241894 kr resa till företag vid workshops för 1-2 projektparter=28 000 kr		

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026	2027	2028						Totalt
Personal:										
Jönköping tekniska högskola	27 929	114 294	234 264	239 940						616 427
Personal: Chalmers	60 834	251 610	251 193	259 734						823 371
Personal: Interior cluster Sweden	46 548	190 490	195 220	199 950						632 208
Personal: Linneuniversitetet	78 302	336 379	353 224	344 232						1 112 137
Externa tjänster:										
Jönköping tekniska högskola	0	0	0	0						0
Externa tjänster: Linnéuniversitetet	10 000	10 000	10 000	10 000						40 000
Externa tjänster: Interior Cluster Sweden	5 000	0	12 000	15 000						32 000
Externa tjänster: Chalmers	0	10 000	10 000	0						20 000
Resor och logi: Chalmers	10 000	28 000	25 000	10 000						73 000
Resor och logi: Linnéuniversitetet	10 000	25 000	23 000	20 000						78 000
Resor och logi: Jönköping tekniska högskola	0	10 000	18 000	15 000						43 000
Resor och logi: Interior Cluster Sweden	7 000	16 000	16 000	15 000						54 000
Investeringar, materiel och lokaler: Jönköping tekniska högskola	0	0	0	0						0
Investeringar, materiel och lokaler: Interior Cluster Sweden	0	0	0	0						0
Investeringar, materiel och lokaler: Linnéuniversitetet	0	0	0	0						0
Investeringar, materiel och lokaler: Chalmers	0	20 000	20 000	0						40 000
Schablonkostnader: Linnéuniversitetet	74 876	321 662	337 770	329 172						1 063 480
Schablonkostnader: Jönköping tekniska högskola	27 929	114 294	234 264	239 940						616 427
Schablonkostnader: Interior Cluster Sweden	33 747	138 105	141 535	144 964						458 351
Schablonkostnader: Chalmers	58 553	242 175	241 773	249 994						792 495
Summa kostnader	450 718	1 828 009	2 123 243	2 092 926						6 494 896
Projektintäkter										
Projektintäkter (negativ kostnad): Deltagaravgifter	0	21 000	23 000	21 000						65 000
Summa avgär projektintäkter	0	21 000	23 000	21 000						65 000

Kostnadsslag	2025	2026	2027	2028						Totalt
Summa faktiska kostnader	450 718	1 807 009	2 100 243	2 071 926						6 429 896
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										0
Summa totala kostnader	450 718	1 807 009	2 100 243	2 071 926						6 429 896

Finansiering

Finansiär	2025	2026	2027	2028						Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
Tillväxtverket										
Regionala fonden: ERUF	180 286	722 804	840 097	828 770						2 571 957
Region Kalmar län: 1:1 medel	75 119	301 168	350 040	345 321						1 071 648
Region Kronoberg: 1:1 medel	75 119	301 168	350 040	345 321						1 071 648
Linnéuniversitetet: Lnu	21 010	82 388	86 090	84 637						274 125
Chalmers: Chalmers	15 708	64 816	65 039	62 520						208 083
Jönköping tekniska högskola: Jth	8 355	33 497	58 895	60 035						160 782
Total offentlig kontantfinansiering	375 597	1 505 841	1 750 201	1 726 604						5 358 243
Total offentlig finansiering	375 597	1 505 841	1 750 201	1 726 604						5 358 243
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Total privat kontantfinansiering										0
Total privat finansiering										0
Summa medfinansiering	375 597	1 505 841	1 750 201	1 726 604						5 358 243

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026	2027	2028						Totalt
Stödfinansiering	75 121	301 168	350 042	345 322						1 071 653

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	16,67%
Stödandel av totala kostnader	16,67%
Stödandel av stödgrundande finansiering	16,67%
Stödandel av total finansiering	16,67%
Andel annan offentlig finansiering	83,33%
Andel offentlig finansiering	100,00 %
Andel privat finansiering	0,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn: Jimmy Johansson
Telefonnummer: 0470-708033
Mobiltelefonnummer: 0725264131
E-postadress: jimmy.johansson@lnu.se
Roll: Kontaktperson

1.10 Dokument

Filnamn: rektors-besluts--delegationsordning.pdf
Beskrivning: Delegationsordning
Uppladdningsdatum: 2025-03-11
Filnamn: CosMe_Ansökan_om_stöd_250311_final.docx
Beskrivning: Ansökan_tillväxtverket
Uppladdningsdatum: 2025-03-11
Filnamn: Cosme_Inköps-upphandlingsplan (M40) (EU21).pdf
Beskrivning: Inköp
Uppladdningsdatum: 2025-03-11
Filnamn: Originalansökan
Beskrivning: Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum: 2025-03-11
Filnamn: Signeringsinformation
Beskrivning: Ansökan
Uppladdningsdatum: 2025-03-11
Filnamn: Budget Tillväxtverket_250311.xlsx
Beskrivning: Budget
Uppladdningsdatum: 2025-03-11
Filnamn: Budget företagsstödjande projekt_COSME_(M21) (EU21)
250311.xlsx
Beskrivning: Budget aktiviteter
Uppladdningsdatum: 2025-03-11

2025-03-19

§ 36**Projekt - AI-Powered Predictive Maintenance for
Sustainable Industries**

Diarienummer: RJL 2025/760

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Tekniska Högskolan i Jönköping högst 1 883 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas samt kommande prövning av Tillväxtverket gällande om projektet kan beviljas utifrån statsstödsregelverket.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Finansiering sker med 1:1-medel.

Sammanfattning

I föreliggande projekt vill Tekniska högskolan tillsammans med ett fallföretag och ett konsultföretag prova ut en AI-tillämpning i ett plasttillverkande företag i länet. Kopplat till projektet kommer även ett antal andra företag vara involverade för att sprida vunna erfarenheter till en större grupp företag i länet.

Projektet löper under tre år och finansieras till 40% av europeiska regionalfonden. Region Jönköpings län förväntas också medfinansiera med 40%, dvs. 1 882 685 kr. Härutöver finansierar Tekniska högskolan själva projektet med 791 286 kr och den medverkande privata teknikpartnern med 150 055 kr.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-12
- Projektmedelsansökan daterad 2025-03-10

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Projekt - AI-Powered Predictive Maintenance for Sustainable Industries

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Tekniska Högskolan i Jönköping högst 1 883 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas samt kommande prövning av Tillväxtverket gällande om projektet kan beviljas utifrån statsstödsregelverket.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Finansiering sker med 1:1-medel.

Sammanfattning

Artificiell intelligens (AI) har på allvar gjorts sitt intåg inom flera olika verksamhetsområden, så också inom industriella tillämpningar. Att med hjälp av AI kunna förutse kommande reparations- och underhållsbehov kan spara oerhörda summor och undvika maskinhaverier eller defekta detaljer i tillverkningen. Men även genom att undvika av försiktighetsskäl ej nödvändig service och utbyte av slitagedelar, bidrar till minskad resursanvändning och hållbar utveckling.

Nyckeln i detta är att samla in maskindata som sedan med hjälp av AI kan analyseras för att identifiera mönster som i sin tur kan förutse kommande händelser av liknande art.

I föreliggande projekt vill Tekniska högskolan tillsammans med ett fallföretag och ett konsultföretag prova ut en AI-tillämpning i ett plasttillverkande företag i länet. Kopplat till projektet kommer även ett antal andra företag vara involverade för att sprida vunna erfarenheter till en större grupp företag i länet.

Projektet löper under tre år och finansieras till 40% av europeiska regionalfonden. Region Jönköpings län förväntas också medfinansiera med 40%, dvs. 1 882 685 kr. Härutöver finansierar Tekniska högskolan själva projektet med 791 286 kr och den medverkande privata teknikpartnern med 150 055 kr.

Ärendebeskrivning

Jönköping University har en framstående centrubildning när det gäller AI. Centrubildningen går under namnet JAIL (Jönköping AI-Lab). JAIL är bland

annat aktiva i projektet AI Readiness som drivs av Science Park med medfinansiering från Region Jönköpings län samt från Regionala fonden. Det projektets syfte är att öka förståelsen och insikten om vad AI kan bidra med såväl i företagens vardag som i affärsutvecklingen.

Föreliggande projekt är en fördjupning vad gäller att utnyttja AI när det handlar om att säkerställa en problemfri drift av produktionsutrustning inom industrin samt att därigenom även minimera risken för reparation, kassation, materialspill, svagt optimerad energianvändning och kostnader förknippat med detta.

Projektet har identifierat ett pilotföretag i länet där en testinstallation ska ske i deras maskinpark. Via installerade sensorer etc. av olika slag samt datafångst från befintliga system ska man sedan samla in maskindata som kommer ligga till grund för dataanalyser för att identifiera mönster som sedan kan sättas samman med olika tillstånd i maskinen och i producerade detaljer. Med hjälp av AI förväntas man sedan med denna data i botten kunna förutse olika tillstånd innan de inträffar såsom t.ex. maskinhaverier eller försämrade maskinprestanda som påverkar slutprodukternas kvalitet.

Kopplat till pilotföretaget och en privat teknisk tjänsteleverantör som också är djupt involverad i projektet, kommer även en postdoc-tjänst att knytas. Denna avses fungera som brygga mellan inblandade parter för att försäkra en framgångsrik framdrift av projektet. Totalt förväntas ett 20-tal företag vara involverade i projektet. Av dessa förväntas 8 ha gjort en reell förflyttning med koppling till användning av AI, varav några hunnit introducera konkreta förbättringar av olika slag. Kvarvarande 12 företag förväntas ha utvecklat sin AI-mognad och ökat sin förmåga att driva AI-relaterade projekt i sin verksamhet. Även Almi kommer att ha en roll i projektet när det handlar om att ytterligare sprida kunskap och kännedom om möjligheterna i dessa sammanhang till länets näringsliv.

Projektet omsluter under tre år drygt 4,7 miljoner kronor. Härav söks 40% eller 1 882 685 kr från Region Jönköpings län som medfinansiering till projektet där europeiska regionalfonden också förväntas bidra med 40% dvs. samma summa. Tekniska högskolan medfinansierar själva med 791 286 kr och den privata teknikpartnern med 150 055 kr.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-12
- Projektmedelsansökan daterad 2025-03-10

Beslutet skickas till

Tekniska Högskolan i Jönköping

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: AI-Powered Predictive Maintenance for Sustainable Industries

Ansökansid: 689668

Ärendeid: 20373081

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: Tekniska Högskolan i Jönköping

Org.Nr: 556487-2751

Aktiebolag

BOX 1026

Antal anställda: 499

551 11 JÖNKÖPING

Sverige

Arbetsställe

Namn: TEKNISK UTBILDNING

Arb.ställenr.: 27152602

Postadress:

Besöksadress:

BOX 1026

GJUTERIGATAN 5

551 11 JÖNKÖPING

553 18 JÖNKÖPING

Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Hemsida

<https://ju.se/>

1.3 Samverkanspart

Namn: Axion Solutions AB

Org.Nr: 559420-4967

Antal anställda: 9

Postadress:

SVARVARGATAN 6

332 38 GISLAVED

Sverige

Arbetsställe

Namn:

Arbetsställenr: 69925535

Postadress:

SVARVARGATAN 6

332 38 GISLAVED

Besöksadress:

SVARVARGATAN 6

332 38 GISLAVED

Region: Gislaved

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Nej

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Plusgiro

Kontonummer: 326575-8

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Projektet adresserar industrins utmaningar inom hållbarhet, effektivitet och konkurrenskraft genom att utveckla en AI-baserad plattform för prediktivt underhåll. SME spelar en avgörande roll i sysselsättning och ekonomisk tillväxt, men många saknar effektiva digitaliseringsstrategier. Ineffektiva underhållsprocesser leder till resursslöseri, höga kostnader och fragmenterad datahantering, samtidigt som hållbarhetsaspekter ofta förbises. Genom att integrera AI och digitalisering hjälper projektet SME att minska driftstopp, optimera energianvändning och möta marknadens krav på klimatsmarta lösningar. Detta stärker företagets konkurrenskraft och bidrar till en grön omställning, vilket skapar långsiktig hållbar och inkluderande tillväxt i Sverige.

Långsiktigt bidrar projektet med konkreta lösningar för prediktivt underhåll, typiskt i form av system och best practices. Lika viktigt är dock ökad know-how inom effektiv data-driven AI användning, mer generellt.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Projektets övergripande syfte är att vidareutveckla förmågan till AI-utnyttjande hos mindre tillverkningsföretag. Mer konkret adresserar projektet industrins behov av att kombinera hållbarhet och effektivitet i produktionen genom datadrivna AI-lösningar för att förbättra underhållsprocesser och minska energiförbrukning, slitage och resursslöseri. Projekt är ett praktiskt samarbete mellan akademi och industri där produktionsmiljöer används som testbädd för teknikutveckling, i linje med AI-kommissionens förslag att brett stärka Sveriges förmåga till AI-användning. Erfarenheter och goda exempel sprids systematiskt till en stor grupp tillverkningsföretag. Genom att kombinera forskning, tillämpning och kunskapsöverföring accelereras innovation genom ökad know-how inom datadrivet prediktivt underhåll samt AI-användning mer generellt. På lång sikt stärker därför projektet svensk konkurrenskraft, skapar arbetstillfällen och stöder FN:s Agenda 2030-mål för hållbar industri och produktion.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Primär målgrupp:

Små och medelstora företag

Sekundära målgrupper:

Akademi och forskningsaktörer

Företagsfrämjande aktörer

Stora företag

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

På kort sikt förväntas projektets aktiviteter ha en direkt påverkan på målgruppen, som huvudsakligen består av SME inom tillverkningsindustrin. Genom att delta i projektet kommer företagen att utveckla sin digitala kompetens och förståelse för AI. Utbildning och praktiska

exempel kommer att ge insikter i hur AI kan användas för att förbättra driftseffektivitet och minska oplanerade driftstopp. Genom workshops och individuell handledning stärks medarbetarnas kunskap om AI och dess tillämpningar, vilket skapar en grund för att implementera teknologin i den dagliga verksamheten.

En annan viktig förväntad effekt är en mer effektiv underhållsprocess. Implementeringen av AI-driven prediktivt underhåll gör det möjligt för företagen att identifiera och åtgärda maskinfel innan de uppstår. Detta leder till minskat produktionsbortfall och lägre underhållskostnader, samtidigt som företag får en bättre överblick över sin produktion och kan optimera resursanvändningen. Genom att använda datadrivna insikter kommer företagen att kunna planera underhåll mer strategiskt och minska kostsamma driftstopp.

En central del av projektet är att bidra till en mer hållbar produktion genom minskad energiförbrukning och resursanvändning. Genom att införa optimerade underhållsstrategier och AI-baserade lösningar kan företagen identifiera onödiga energiförluster och minska sitt klimatavtryck. Detta stärker deras position i den pågående gröna omställningen och ger konkreta verktyg för att implementera mer resurseffektiva metoder.

Utöver de direkta tekniska och operativa förbättringarna kommer projektet att stärka SME:s konkurrenskraft på marknaden. Genom att använda AI och dataanalys på ett strukturerat sätt kan företagen öka sin produktivitet och minska kostnader, vilket gör dem mer konkurrenskraftiga både nationellt och internationellt. Samverkan mellan akademi och industri inom projektet kommer att bidra till innovation och kunskapsöverföring, vilket stärker ekosystemet för digitalisering inom svensk industri.

Projektet syftar också till att förbereda företagen för en långsiktig hållbarhet och digital transformation. Genom projektets aktiviteter får företagen stöd i att utveckla strategier för hur AI kan integreras i deras långsiktiga verksamhetsplanering. De får insikter i hur de kan anpassa sig till den pågående digitala och gröna omställningen och blir bättre rustade för att hantera framtida utmaningar. På så sätt bidrar projektet inte bara till företagets kortsiktiga utveckling utan också till en mer hållbar och digitaliserad tillverkningsindustri i Sverige.

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

På lång sikt förväntas projektet ha en betydande inverkan både på målgruppen (SME inom tillverkningsindustrin) och på samhället i stort genom att bidra till en mer digitaliserad, konkurrenskraftig och hållbar industri. De långsiktiga effekterna kan sammanfattas enligt följande:

1. Ökad digitalisering och AI-mognad inom svensk industri:

Projektet kommer att bidra till en långsiktig ökning av AI-användning i tillverkningsindustrin. Genom att etablera AI-drivna arbetssätt och utveckla tekniska lösningar som kan skalas upp och anpassas, kommer fler SME att kunna implementera AI-lösningar i sina verksamheter. Detta stärker Sveriges position som en ledande industrination inom avancerad digitalisering och automation.

2. Högre konkurrenskraft och innovationskapacitet för SME:

Genom att SME får tillgång till AI-baserade prediktiva underhållssystem och digitala verktyg, förbättras deras produktivitet och resurseffektivitet. Detta skapar en långsiktig konkurrensfördel för svensk industri på den globala marknaden. Dessutom stärker projektet innovationsförmågan hos företagen, vilket gör dem mer flexibla och motståndskraftiga mot framtida förändringar i marknaden och teknologin.

3. Minskade driftstopp och kostnader inom tillverkningsindustrin:

Genom AI-baserad analys och prediktivt underhåll kommer företagen att kunna minimera oväntade maskinhaverier, vilket leder till färre produktionsstopp och minskade kostnader. Detta resulterar i en effektivare och mer lönsam tillverkningsindustri, där resurser används på ett optimalt sätt.

4. Bidrag till en mer hållbar industri och klimatomställning:

AI-baserade optimeringsverktyg kan leda till en mer hållbar produktion genom att minska energiförbrukning och materialspill. Företagen får bättre kontroll över sin resursanvändning

och kan därmed minska sitt klimatavtryck. Detta är i linje med Sveriges och EU:s hållbarhetsmål inom ramen för Agenda 2030.

5. Stärkt samverkan mellan akademi och industri:

Projektet skapar långsiktiga samarbeten mellan akademiska forskare och industrin, vilket stärker kunskapsöverföring och innovationsutveckling. Genom att engagera SME i forskningsbaserade digitaliseringsprocesser byggs en mer kunskapsdriven och teknikorienterad industrisektor.

6. Skapandet av nya affärsmodeller och arbetssätt:

När AI och digitalisering integreras i SME:s verksamhet öppnas nya möjligheter för affärsutveckling, såsom AI-baserade tjänster, digitala plattformar och mer flexibla produktionsmetoder. Detta kan leda till nya affärsmodeller och ökad lönsamhet.

7. Förbättrad arbetsmiljö och kompetensutveckling:

Genom att automatisera repetitiva och arbetsintensiva uppgifter kan AI förbättra arbetsmiljön genom att minska monotona arbetsmoment och fysiskt slitsamma arbetsuppgifter. Dessutom bidrar projektet till kompetensutveckling genom att utbilda medarbetare i AI-användning, vilket skapar en mer kvalificerad arbetskraft.

8. Bidrag till jämställdhet och inkludering:

Genom att tillgängliggöra AI-teknologi och utbildning för en bredare målgrupp, inklusive SME, kan projektet bidra till en mer inkluderande digitalisering. Detta kan öppna upp möjligheter för fler kvinnor och underrepresenterade grupper att delta i teknikdriven industriell utveckling.

Hur ska projektet organiseras och styras?

Tekniska Högskolan i Jönköping AB (JTH) är projektägare, med Jönköping AI Lab (JAIL) som forskningscentrum. Projektledare Einav Peretz Andersson ansvarar för styrning och koordinering av projektets aktiviteter. Professor Ulf Johansson, som forskningsledare för projektet, har lång akademisk erfarenhet och har varit involverad i flera liknande projekt inom prediktivt underhåll och AI-baserad tillståndsovervakning. Einav Peretz Andersson har en djup förståelse för AI-transformation i SME och har tidigare arbetat i projekt som AFAIR, Digitalisering 4.0 och Next Generation Affärer. Ulf Johansson leder forskningsarbetet inom AI-utveckling, säkerställer den akademiska kvaliteten och bidrar med sin expertis inom prediktivt underhåll och industriell AI-tillämpning. I projektet medverkar även en postdoktor inom AI och prediktivt underhåll, som kommer att bidra till utvecklingen och valideringen av AI-lösningar i industrin. Projektet bygger på en samverkansmodell mellan akademi, industri och affärsutveckling. Axion Solutions är en industriell partner med expertis inom Industri 4.0 och AI-implementering i tillverkningsindustrin. De kommer att ansvara för att omvandla projektets AI-forskning till praktiska industriella lösningar och delta i utvecklingen och testningen av AI-modeller.

Axjo Solutions och Axion Solutions AB fungerar som testmiljö och användarpartner utan direkt finansiellt stöd. De tillhandahåller produktionsdata för AI-träning, testar prediktivt underhåll och säkerställer anpassning till industriella förhållanden. Samtidigt får de tillgång till spetsforskning och kan presentera resultaten för företag i regionen.

Almi deltar som affärsstrategisk partner för att säkerställa affärsnytta och långsiktig hållbarhet i AI-lösningarna för SME. De bidrar med rådgivning kring affärsmodeller, strategi och kommersialisering av projektets resultat. Deras insats stärker konkurrenskraften hos SME och främjar nyföretagande för tillväxt och förnyelse i svenskt näringsliv.

För att säkerställa att rätt kompetens finns tillgänglig genom hela projektet har vi etablerat en tydlig samverkansstruktur. Samtliga projektparter har redan uttryckt sitt åtagande att bidra med sina resurser och kompetenser. Rollen och ansvaret för varje part har fastställts genom avtal och samarbetsöverenskommelser. Regelbundna projektmöten och samordningsinsatser säkerställer att alla roller är bemannade och att eventuella resursbehov kan hanteras snabbt genom rekrytering eller omfördelning.

JTH har ett aktivt ägarskap i projektet, där projektledaren Einav Peretz Andersson ansvarar för övergripande samordning, medan professor Ulf Johansson säkerställer forskningsledning och vetenskaplig kvalitet. För att säkerställa effektiv styrning etableras en styrgrupp som ansvarar för strategiska beslut, riskhantering och långsiktig förvaltning av projektets resultat.

Styrgruppen kommer att bestå av representanter från Jönköping University (JTH/JAIL), Axion Solutions, Axjo Plastics och Almi Företagspartner. Varje partner bidrar med sin specifika expertis, där JTH står för forskningsledning, Axion för industriell implementering, Axjo för testning i verklig produktionsmiljö och Almi för affärsstrategisk vägledning. För att säkerställa att projektets resultat lever vidare efter avslutat projekt kommer vi att arbeta aktivt med kunskapsöverföring. SME kommer att få tillgång till utbildningsmaterial och workshops, och forskningsresultaten kommer att integreras i JTH:s utbildningsprogram. Genom samarbeten med industrin skapas möjligheter att vidareutveckla AI-lösningarna och säkerställa att de får brett genomslag inom tillverkningssektorn.

Projektets organisation kombinerar forskning, industriell tillämpning, affärsutveckling samt kunskapsspridning i en välstrukturerad modell. Med en tydlig styrningsstruktur och ett starkt engagemang från akademi och näringsliv säkerställs att projektet inte bara når sina mål utan också skapar långsiktig nytta för SME.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Projektet är tydligt avgränsat från ordinarie verksamhet genom att det fokuserar på industriell forskning och experimentell utveckling, vilket inte ingår i företagets eller akademins dagliga drift. Det tillför ny kunskap och tekniska lösningar som går utöver det vanliga produktutvecklingsarbetet och operativa processerna inom de deltagande organisationerna. Dessutom är projektet tidsbegränsat, har en unik samverkan mellan akademi och industri samt en separat budget och finansiering, vilket säkerställer att de aktiviteter som genomförs inte skulle ha skett inom ramen för företagets dagliga verksamhet eller akademins ordinarie forskning utan projektets specifika resurser och struktur.

- Fokus på forskning och teknikutveckling utöver befintliga processer. Projektet omfattar aktiviteter som utforskning av AI-lösningar, prototyputveckling, teknisk validering och testning i simulerad miljö. Dessa aktiviteter ligger utanför företagets befintliga produktion och akademins ordinarie undervisning och forskning.

- Experimentell utveckling och implementering av AI-lösningar. Projektet syftar till att ta fram AI-baserade verktyg för SME inom tillverkningsindustrin, vilket kräver testning och demonstration i verkliga produktionsmiljöer. Denna typ av demonstrationsprojekt och teknikvalidering är inte en del av företagets ordinarie verksamhet utan genomförs specifikt inom ramen för detta projekt.

- Temporär och innovationsdriven karaktär. Projektet är tidsbegränsat till tre år och har en tydlig plan för utveckling, testning och utvärdering av AI-lösningar. De resurser och arbetsinsatser som allokeras till projektet är specifikt avsedda för denna utveckling och är separata från de deltagande organisationernas vanliga resurser.

- Samverkan mellan industri och akademi utanför ordinarie uppdrag. Projektet innebär en unik samverkan mellan akademi och industri där kunskapsutbyte och teknikutveckling sker i en form som normalt inte ingår i parternas vanliga verksamhet. Akademins roll blir att driva avancerad forskning inom AI och digitalisering, medan industripartnerna fokuserar på testning och implementering i sina produktionsprocesser.

- Kompletterande finansiering och specifik budget. Projektet har en egen budget och finansiering som är separat från företagets och akademins ordinarie ekonomi. De resurser som används är särskilt avsedda för detta projekt och påverkar inte den löpande verksamheten.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

Projektet har en tydlig koppling till den regionala utvecklingsstrategin för Jönköpings län 2020-2035, vars vision är att göra länet till Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region.

Projektet bidrar till den regionala utvecklingsstrategin genom att stärka Jönköpings län som en hållbar, smart, kompetent och global region:

1. En hållbar region: Genom att implementera AI-baserade prediktiva underhållssystem minskar projektet energiförbrukning och resursanvändning inom tillverkningsindustrin, vilket bidrar till en mer hållbar produktion.
2. En smart region: Projektet främjar digitalisering och teknisk innovation i SMEs inom tillverkningssektorn, vilket stärker länets position som en smart region.
3. En kompetent region: Genom att erbjuda utbildning och kompetensutveckling inom AI och digitala verktyg höjer projektet kompetensnivån hos arbetskraften i länet.
4. En global region: Genom att stärka konkurrenskraften hos lokala företag på den internationella marknaden bidrar projektet till länets globala integration.

Därmed stödjer projektet flera av strategins nyckelområden och bidrar aktivt till att uppnå visionen för Jönköpings län 2035. Sammanfattningsvis stödjer projektet den regionala utvecklingsstrategin genom att främja hållbarhet, innovation, kompetens och global konkurrenskraft. Genom att implementera AI-baserade prediktiva underhållssystem minskar energiförbrukningen och resursanvändningen inom tillverkningsindustrin, vilket leder till en mer hållbar produktion. Samtidigt accelererar projektet digitalisering och teknisk innovation inom SME, vilket stärker regionens position som en smart hub för industriell utveckling. Genom riktad utbildning och kompetensutveckling inom AI och digitala verktyg höjs arbetskraftens kompetensnivå, vilket bidrar till en mer kvalificerad och anpassningsbar arbetsmarknad. Slutligen stärker projektet de lokala företagens konkurrenskraft på den internationella marknaden och bidrar därmed till regionens globala integration och långsiktiga ekonomiska tillväxt.

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

Projektets övergripande mål är att utveckla tekniska lösningar vilka förväntas förbättra såväl effektivitet som hållbarhet hos regionens tillverkningsföretag. Projektets hållbarhetsmål uppnås därmed inte främst genom att inkludera experter på hållbarhet som koncept eller fenomen.

Däremot finns det en väldigt konkret aspekt av hållbarhet som projektet avser adressera, utöver de mer övergripande hållbarhetsmålen beskrivna i ansökan. Modern AI utgår ofta från träning av maskininlärningsmodeller med hjälp av enorma datamängder. Dessa processer är ofta energikrävande.

Dock finns olika alternativ (på algoritm nivå) där man medvetet försöker minska energiåtgången kraftigt samtidigt som man försöker hålla uppe modellens prediktiva prestanda. Att utveckla dylika energieffektiva lösningar är inte ett huvudmål för projektet, men vi har ändå valt att inkludera det som ett strävansmål. Konsekvensen är att erfarenhet av så kallad "energy-efficient machine learning" kommer beaktas vid valet av postdoc.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Jönköping

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Värnamo, Sävsjö, Mullsjö, Vaggeryd, Habo, Nässjö, Tranås, Vetlanda, Gislaved, Eksjö, Gnosjö, Jönköping

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Uppstart	Arbetspaketet Uppstart syftar till att etablera en stabil grund för projektet genom att säkerställa en effektiv organisation och struktur. Jönköping AI Lab (JAIL) har ett dedikerat team med expertis inom tillverkningsindustrin, vilket gör att projektet kan utgå från djupgående kunskap om branschens behov och förutsättningar. För att ytterligare förstärka kopplingen mellan akademi och industri kommer en postdoc med spetskompetens inom AI och prediktivt underhåll att rekryteras. Postdocen kommer att arbeta i gränslandet mellan dessa sektorer och vara placerad på ett av de deltagande företagen. Detta möjliggör nära samarbete och effektiv kunskapsöverföring samt en praktisk tillämpning av forskningen direkt i företagets verksamheter. Under uppstarten fastställs projektets övergripande mål och koncept, vilket förankras hos alla parter för att säkerställa ett gemensamt arbete mot samma vision. En detaljerad projektplan och kommunikationsstrategi utvecklas för att ge alla aktörer en tydlig riktning och säkerställa samordning. Uppstartsmöten genomförs för att etablera en gemensam förståelse av projektets syfte och mål och för att säkerställa att insatserna är anpassade till målgruppens specifika behov. Företagens medverkan i projektet sker genom samarbete, expertis och resurser, i enlighet med reglerna för försumbart stöd (Box 2), allmänna främjandeinsatser (Box 3) och FoU-stöd (Box 5), utan direkt ekonomisk ersättning.	2025-08-01 - 2025-12-31	263 662
Bygga projektorganisation	Aktiviteten syftar till att etablera en stabil grund för projektet genom att säkerställa en effektiv organisation och struktur. Detta inkluderar rekrytering av en postdoc med spetskompetens inom AI och	2025-08-01 - 2025-12-31	263 662

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	prediktivt underhåll, som kommer att arbeta i gränslandet mellan akademi och industri. Postdoc placeras på ett av de deltagande företagen, vilket möjliggör nära samarbete, effektiv kunskapsöverföring och en praktisk tillämpning av forskningen i företagets verksamheter. Under aktiviteten fastställs projektets övergripande mål och koncept. Dessa förankras hos alla parter för att säkerställa att aktörerna delar en gemensam vision och arbetar i riktning mot samma mål. En detaljerad projektplan och kommunikationsstrategi utvecklas för att skapa tydliga riktlinjer, säkerställa samordning och underlätta en smidig implementering av projektet. Uppstartsmöten hålls för att skapa en gemensam förståelse av projektets syfte och mål och för att säkerställa att insatserna är anpassade till målgruppens specifika behov. Genom att bygga en stark organisatorisk struktur och säkerställa tydlig kommunikation adresserar aktiviteten SME inom tillverkningsindustrins behov av innovativa lösningar för prediktivt underhåll och hållbar produktion. Placeringen av en postdoc i företagsmiljön gör det möjligt att direkt anpassa forskningen till företagets operativa utmaningar, såsom att minska driftstopp, optimera resursanvändning och förbättra energieffektiviteten. Med stöd från Axion, som bidrar med djupgående industriell kunskap, och Almi, som fungerar som en bro mellan akademi och industri, säkerställs att projektet är både relevant och praktiskt genomförbart. Detta samarbete utgör ett tydligt exempel på den så kallade triple helix-modellen, där akademi, industri och offentlig sektor arbetar tillsammans för att skapa maximal nytta och stärka SME:s konkurrenskraft. Målgruppen stärks genom följande åtgärder: Tillgång till expertis: Postdoc'ens närvaro i företagsmiljön		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	ger SME direkt tillgång till avancerad forskning och tekniska lösningar för att förbättra sina underhållsprocesser. Kunskapsöverföring: Genom workshops och strategiska diskussioner får företagen verktyg och kunskap för att implementera AI-baserade lösningar. Effektivisering: Strukturerad vägledning från projektet gör det möjligt för företagen att optimera sina operationer, vilket ökar deras konkurrenskraft på en digitaliserad och hållbar marknad. Ekonomiska fördelar: Genom att implementera prediktivt underhåll kan företagen minska sina kostnader genom att identifiera och förebygga problem innan de leder till kostsamma driftstopp eller reparationer. Aktiviteten bygger en stabil grund för projektets framgång och bidrar genom att: Skapa en stark struktur: Genom att definiera mål och utveckla en effektiv organisation säkerställs ett framgångsrikt genomförande av projektet. Relevans och förankring: Tidigt engagemang av SME i tillverkningsindustri säkerställer att projektets resultat är praktiska och anpassade till företagens behov. Främja hållbarhet: Genom att utveckla AI-baserade lösningar bidrar projektet till att minska resursanvändning, optimera energieffektivitet och minska klimatpåverkan. Aktiviteten genomförs av JAIL som är ansvarar för projektledning, rekrytering av postdoc och samordning av forskningsaktiviteter. Axion: Bidrar med teknisk rådgivning och branschkunskap för att säkerställa att lösningarna är relevanta och anpassade till SME:s behov. Almi: agerar som en bro mellan akademi och industri genom att främja dialog, samverkan och implementering av projektresultat i företagen.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Total kostnad: 263 662 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 176 626 Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 75 473 Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching) : 11 563 SEK		
Datainsamling och integration	Denna aktivitet bidrar direkt till projektets mål genom att etablera en robust databas och infrastruktur som möjliggör avancerad analys och utveckling av prediktiva underhållsstrategier. Genom att möta målgruppens specifika behov skapas konkreta fördelar för SME inom tillverkningsindustrin: Förbättrad datadriven beslutsfattande: Genom att samla in och integrera data från sensorer och befintliga system får företagen en helhetssyn på sina resurser och verksamheter. Detta ger dem möjlighet att fatta informerade beslut baserade på verkliga data snarare än antaganden. Som resultat kan företagen identifiera kritiska områden och proaktivt hantera potentiella problem innan de uppstår. Effektivisering och kostnadsbesparingar: Aktiviteten möjliggör optimering av drift och underhåll genom att belysa ineffektiva processer och visa på förbättringsmöjligheter. Målgruppen får tillgång till verktyg och metoder som gör det möjligt att minska driftstopp, förlänga maskinernas livslängd och optimera produktionen, vilket bidrar till ökad lönsamhet och konkurrenskraft. Direkt användbarhet för målgruppen: Data som samlas in och integreras är inte bara av teoretiskt värde utan kan omedelbart användas av företagen för att förbättra operativa processer och skapa en mer förutsägbar produktion. Genom att göra datadrivna insikter lättillgängliga hjälper projektet SME att förstå och utnyttja sina resurser på ett mer strategiskt sätt. Projektet möjliggör en datadriven och intelligent produktionsstyrning genom att samla in och analysera	2026-01-01 - 2026-07-31	1 071 339

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	produktionsdata med hjälp av AI. Genom att identifiera flaskhalsar och ineffektiviteter i industriprocesser kan resurser utnyttjas mer effektivt- bidrar till en hållbar och innovativ industri (Mål 9). AI-baserade analyser minskar behovet av manuella inspektioner och onödigt underhåll, vilket leder till effektivare drift, minskad energiförbrukning och lägre materialspill (Mål 12).		
Datainsamling och sensorinstallation	Datainsamling och sensorinstallation aktivitet syftar till att samla in och integrera realtidsdata från företagets produktionsmiljöer genom installation av sensorer och uppkoppling till befintliga system. Målet är att bygga en robust datagrund för analys och utveckling av prediktiva underhållsstrategier. Sensorerna installeras strategiskt för att övervaka maskinernas tillstånd, prestanda och resursanvändning. Dessutom skapas den tekniska infrastrukturen som krävs för datainsamling och lagring, vilket säkerställer att datan är av hög kvalitet, strukturerad och tillgänglig för vidare användning. Genom denna aktivitet får SME inom tillverkningsindustrin tillgång till avancerade verktyg som adresserar deras utmaningar med ineffektiva processer och oplanerade driftstopp. Sensorerna möjliggör en bättre förståelse av verksamheten och hjälper företagen att identifiera potentiella problem tidigt, vilket minskar kostnader och förbättrar effektiviteten. Detta är särskilt viktigt för företag som saknar resurser eller teknisk kompetens att själva implementera avancerad datainsamling. Företagen stärks genom att få realtidsinsikter som möjliggör datadrivna beslut för att optimera produktionen och underhållsprocesserna. Genom tekniskt stöd vid installation och integrering av sensorer höjs företagets tekniska kapacitet. Aktiviteten gör det också möjligt för företagen att identifiera ineffektiva	2026-01-01 - 2026-07-31	554 832

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	processer och flaskhalsar, vilket leder till förbättrad resursanvändning och optimerad drift. Denna aktivitet bidrar direkt till projektets mål genom att skapa en solid grund för AI-baserad analys och utveckling av prediktiva underhållslösningar. Datainsamlingen möjliggör avancerad analys som kan användas för att förutse maskinfel och minska energiförbrukningen. Företagen som deltar i aktiviteten får tillgång till innovativ teknik som stärker deras konkurrenskraft och stödjer en hållbar omställning inom tillverkningsindustrin. Axion leder aktiviteten och ansvarar för att koordinera installation och säkerställa datakvalitet genom sin djupa tekniska expertis och erfarenhet inom tillverkningsindustrin. JTH, JAIL, bidrar med forskningsbaserad rådgivning och stöd vid implementering av sensorer samt integrering i företagens befintliga system. Almi fungerar som en bro mellan akademi och industri genom att identifiera företag i regionen som kan dra nytta av tekniken och säkerställa att resultaten anpassas till deras specifika behov. Den aktiviteten stärker företagets kapacitet att fatta datadrivna beslut och bidrar till en hållbar och effektiv produktion. Detta skapar långsiktiga fördelar för företagen samtidigt som det bidrar till projektets övergripande mål om att kombinera digitalisering och hållbarhet. Total kostnad: 554 832 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 459 229 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 69 555 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 16048 SEK Talare/konsult: 5 000 SEK Datainsamling för benchmarking/trender: 5 000 SEK		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Dataintegration och analysplattform	Dataintegration och analysplattform aktivitet bygger på den insamlade datan och syftar till att utveckla en plattform för dataintegration och analys som visualiserar företagens produktionsprocesser och resursanvändning. Plattformen skapar en sammanhängande bild av maskinernas tillstånd och effektivitet, vilket ger företagen möjlighet att fatta mer informerade och datadrivna beslut. Genom att strukturera och integrera data på ett användarvänligt sätt får företagen verktyg för att identifiera flaskhalsar och förbättringsområden. För SME inom tillverkningsindustrin är detta särskilt värdefullt eftersom många företag saknar resurser eller teknisk kapacitet att själva utveckla avancerade dataplattformar. Den integrerade lösningen gör det möjligt för företagen att visualisera nyckeldata och agera proaktivt för att minimera driftstopp och optimera resursanvändningen. Plattformen utgör även en teknisk grund för vidareutveckling av prediktiva underhållsmodeller, vilket stärker företagets långsiktiga konkurrenskraft. Företagen stärks genom att få tillgång till insikter och verktyg som gör deras verksamheter mer effektiva och hållbara. Plattformen gör det möjligt att identifiera och lösa problem innan de eskalerar, vilket minskar produktionskostnader och maximerar maskinernas livslängd. Genom att integrera en digital lösning i sina arbetsflöden stärker företagen sin digitala kompetens och ökar sin förmåga att möta framtida utmaningar. Aktiviteten bidrar direkt till projektets mål genom att skapa den tekniska infrastrukturen som behövs för avancerad analys och prediktiva lösningar. Den stärker företagets kapacitet att arbeta datadrivet, vilket leder till en mer hållbar och resurseffektiv produktion. Detta stödjer även projektets övergripande	2026-01-01 - 2026-07-31	516 507

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	syfte att kombinera hållbarhet med digital transformation inom tillverkningsindustrin. JAIL tillsammans med Axion ansvarar för att leda utvecklingen och implementeringen av plattformen. Axion bidrar med teknisk integration och anpassning till företagens unika behov, medan JAIL tillhandahåller forskningsstöd och säkerställer att plattformens design och funktionalitet baseras på de senaste vetenskapliga rönen. Almi fungerar som en brygga mellan akademi och industri genom att identifiera deltagande företag och underlätta implementeringen av lösningen. Denna aktivitet ger företagen ett kraftfullt verktyg för att förbättra sina produktionsprocesser och öka sin operativa effektivitet. Genom att stärka företagens tekniska kapacitet och skapa en grund för datadriven analys stöds utvecklingen inom ramen för försumbart stöd (Box 2), allmänna främjandeinsatser (Box 3) och FoU-stöd (Box 5), beroende på företagens engagemang och projektets struktur. Total kostnad: 516 507 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 423 903 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 69 556SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 13 048 SEK Talare/konsult: 5 000 SEK Datainsamling för benchmarking/trender: 5 000 SEK för vidare utveckling av AI-baserade lösningar bidrar aktiviteten till projektets långsiktiga mål om hållbarhet och digitalisering.		
Utveckling av AI-modell	Arbetspaketet "Utveckling av AI-modell" fokuserar på att skapa en avancerad AI-baserad modell som genererar prediktiva insikter, förutser maskinfel och optimerar energieffektiviteten för hållbar produktion. Modellen utvecklas för att bearbeta den data som samlats in från	2026-08-01 - 2027-07-01	1 115 599

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	sensorer och befintliga system i arbetspaketet "Datainsamling och integration". Genom att använda maskininlärning och avancerade algoritmer (AI-teknik som lär sig från data) kommer modellen att kunna identifiera mönster och trender som förutser när och var maskinfel kan inträffa, samt föreslå åtgärder för att förhindra driftstopp och optimera drift och underhåll. AI-modellen kommer också att fokusera på att optimera energi och resursanvändning genom att analysera produktionsdata och föreslå justeringar för att minska energiförbrukningen och öka effektiviteten. Modellen utvecklas i nära samarbete med de deltagande företagen för att säkerställa att den anpassas till deras specifika behov. En iterativ process kommer att tillämpas för att kontinuerligt förbättra och finjustera modellen baserat på de insikter som samlas in under projektets gång. Genom att utveckla en AI-modell för prediktivt underhåll kan industrin förutse och förebygga maskinhaverier, vilket resulterar i minskad materialåtgång, lägre energiförbrukning och färre driftstopp (Mål 9). Tekniken bidrar till en längre livslängd för maskiner och komponenter, vilket främjar en mer hållbar och cirkulär ekonomi (Mål 12). AI-baserad automatisering stärker svensk industris innovationskraft och konkurrenskraft, samtidigt som den möjliggör en effektivare och mer hållbar produktion. Detta arbetspaket utgörs av FoU-insatser och är en del av forsknings- och utvecklingspaketet i enlighet med GBER artikel 25.		
Utveckling av grundläggande AI-modell	Den första aktiviteten syftar till att utveckla en grundläggande AI-modell som kan bearbeta och analysera data från sensorer och befintliga system i företagets produktionsmiljöer. Modellen använder maskininlärning och avancerade algoritmer (AI-teknik	2026-08-01 - 2027-07-01	655 560

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	som lär sig från data) för att identifiera mönster och generera insikter om maskinernas status, driftseffektivitet och potentiella fel. Fokus ligger på att skapa en funktionell och användarvänlig modell som anpassas till företagens operativa behov. Utvecklingen inkluderar algoritmdesign, dataträning och validering av modellens initiala prestanda för att säkerställa att den levererar relevanta och användbara insikter. Företagen inom SME i tillverkning industri får genom denna aktivitet en första version av en AI-modell som möjliggör grundläggande analys av produktionsdata. Detta ger dem möjlighet att fatta mer informerade och datadrivna beslut, vilket minskar risken för oplanerade driftstopp och ineffektiva processer. Modellen fungerar som ett stöd för att identifiera och åtgärda problem tidigt, vilket leder till förbättrad produktivitet, minskade kostnader och optimerad resursanvändning. Samtidigt introduceras företagen till möjligheterna med AI-teknik, vilket stärker deras tekniska kapacitet och förmåga att anpassa sig till framtida digitala lösningar. Genom att skapa denna tekniska grund bidrar aktiviteten direkt till projektets mål om att minska driftstopp, optimera energi- och resursanvändning och främja en mer hållbar produktion inom tillverkningsindustrin. Aktiviteten stödjer också projektets långsiktiga ambition att stärka SME i tillverkning industrikonkurrenskraft genom digitalisering och innovation. Utvecklingen av modellen är ett nära samarbete mellan JAIL och Axion. JAIL leder arbetet med algoritmdesign och dataträning, vilket säkerställer att modellen bygger på avancerad forskning och vetenskapliga metoder. Axion bidrar med djup teknisk expertis och praktisk erfarenhet för att anpassa modellen till företagens verkliga produktionsmiljöer och operativa behov. Tillsammans		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	kombinerar de akademisk spetskompetens och industriell kunskap för att maximera modellens användbarhet och effektivitet. Almi fungerar som en brygga mellan akademi och industri och spelar en avgörande roll i att identifiera företagens specifika behov samt säkerställa att modellen utvecklas med direkt relevans för deras verksamheter. Genom att tillgängliggöra AI-baserad analys och beslutsstöd för SME inom tillverkningsindustrin, stärker aktiviteten företagens tekniska kapacitet och innovationsförmåga. Detta möjliggör en effektiv och hållbar digital transformation, där företag får stöd att utveckla och implementera AI-lösningar anpassade till deras specifika behov. Total kostnad: 655 560 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 529 879 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 112 867 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 11 814 SEK Resekostnader till workshops/möten: 1 000 SEK		
Iterativ optimering och anpassning av AI-modellen	Iterativ optimering och anpassning av AI-modellenaktivitet syftar till att förbättra och finjustera den grundläggande AI-modellen baserat på insikter som samlats in från initiala tester och företagens specifika behov. Målet är att förhöja modellens prediktiva förmåga och säkerställa att den ger högre precision vid förutsägelse av maskinfel, samtidigt som den optimerar drift och underhåll. Genom iterativa förbättringar och anpassningar säkerställs att modellen kan integreras sömlöst i företagens arbetsflöden och leverera konkreta och användbara resultat. Den iterativa processen innebär att modellens funktioner kontinuerligt justeras och valideras för att möta de verkliga utmaningar som företagen står inför. Fokus ligger på att förbättra	2026-08-01 - 2027-07-01	229 520

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	modellens noggrannhet och prestanda, samtidigt som den skräddarsys för att passa företagens unika operativa förhållanden. Anpassningarna inkluderar justering av algoritmer, förbättring av datainsamlingsmetoder och utveckling av användarvänliga gränssnitt. Företagen drar stor nytta av denna aktivitet genom att få tillgång till en mer avancerad och preciserad AI-lösning. Modellen möjliggör inte bara förutsägelser om maskinfel utan också åtgärdsförslag för att optimera produktion och underhåll, vilket minskar driftstopp och förbättrar produktiviteten. Anpassningarna säkerställer att modellen integreras smidigt i befintliga arbetsflöden och att den genererar direkta resultat som förbättrar företagets lönsamhet och hållbarhet. Aktiviteten bidrar direkt till projektets övergripande mål genom att förbättra modellens effektivitet och precision, vilket är avgörande för att minska oplanerade driftstopp och optimera resurser. Genom att fokusera på energieffektivitet och resursoptimering främjar aktiviteten hållbarhet och stödjer företag i att minska sin klimatpåverkan. Detta stärker företagets konkurrenskraft och kapacitet att möta framtida marknadsutmaningar. Optimeringen genomförs i nära samarbete mellan Axion och Jönköping AI Lab (JAIL). Axion leder arbetet med att säkerställa att modellen fungerar effektivt i företagets produktionsmiljöer och att den anpassas för att möta specifika utmaningar. Samtidigt tillhandahåller JAIL forskningsstöd och ser till att den senaste teknologin används för att optimera modellens prestanda. Kombinationen av Axions branschkunskap och JAIL:s forskningskompetens säkerställer att modellen utvecklas på ett sätt som gynnar företagen och uppfyller projektets ambitioner.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Sammanfattningsvis bidrar denna aktivitet till att skapa en högpresterande och användarvänlig AI-modell som stärker företagets kapacitet att arbeta datadrivet och hållbart, samtidigt som den lägger grunden för en mer effektiv och konkurrenskraftig produktion. Genom att säkerställa att AI-modellen är optimerad för företagets operativa miljöer skapas en lösning som är både tekniskt avancerad och praktiskt användbar. Aktiviteten stärker företagets möjligheter att använda AI för strategiska beslut, resurseffektivisering och ökad produktivitet, vilket bidrar till långsiktig digital transformation och innovation. Total kostnad: 229 520 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 176 626 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 37 622 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 5272 SEK Talare/konsult: 10 000 SEK		
Energieffektivisering och resursoptimering	Den tredje aktiviteten är inriktad på att använda AI-modellen för att optimera företagets energi- och resursanvändning. Syftet är att utveckla specifika funktioner i modellen som analyserar energidata och identifierar förbättringsmöjligheter för att minska resursförbrukningen och energikostnaderna. Genom att integrera dessa funktioner i företagets verksamheter kan insikter om ineffektiv resursanvändning omvandlas till konkreta åtgärder som främjar hållbarhet och effektivitet. Företagen drar stor nytta av denna aktivitet, då den levererar insikter och rekommendationer för att minska energiförbrukning och optimera resurser i produktionen. Detta leder till direkta kostnadsbesparingar, samtidigt som företagen stärker sin hållbarhetsprofil och operativa effektivitet. Genom att analysera och	2026-08-01 - 2027-07-01	230 519

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	visualisera energidata på ett användarvänligt sätt får företagen en bättre förståelse för sina produktionsflöden och kan fatta mer strategiska beslut som kombinerar lönsamhet med hållbarhet. Aktiviteten bidrar direkt till projektets mål genom att minska miljöpåverkan från produktionsprocesser och stärka företagets konkurrenskraft på en marknad där hållbarhet och effektivitet blir allt viktigare. Energieffektivitetsfunktionerna som utvecklas hjälper företagen att identifiera områden där resurser kan användas mer strategiskt och där energikostnader kan minskas, vilket i sin tur bidrar till en mer hållbar industriell produktion. Arbetet utförs i samarbete mellan Axion och JAIL. Axion leder utvecklingen och implementeringen av energieffektivitetsfunktionerna, med fokus på att anpassa dem till företagets specifika behov och operativa miljöer. JAIL bidrar med forskningsstöd och säkerställer att de funktioner som utvecklas bygger på den senaste tekniken och vetenskapliga rönen. Denna aktivitet stärker företagets förmåga att arbeta resurseffektivt och hållbart genom att erbjuda utbildning i användning av AI-plattformen, hållbarhetsstrategier och digitaliseringsmöjligheter. Företagen får tillgång till avancerade verktyg och strategier som inte bara förbättrar deras konkurrenskraft utan också bidrar till en grönare och mer digitaliserad tillverkningsindustri. Genom att kombinera teknik och hållbarhet skapas konkreta och långsiktiga fördelar som gynnar både företagen och samhället i stort. Utbildningen ger också andra aktörer möjlighet att dra nytta av de lösningar och insikter som utvecklats, vilket förstärker den positiva effekten inom regionen.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Genom att kombinera AI-driven analys med strategisk resursoptimering får företagen konkreta verktyg för att effektivisera sin verksamhet och minska miljöpåverkan. Aktiviteten stödjer företagens omställning till en mer hållbar och digitaliserad produktion, vilket stärker deras konkurrenskraft och bidrar till en långsiktig, innovativ utveckling inom industrin. Total kostnad: 230519 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 176 626 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 37 622 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching) : 2 000 SEK Resekostnader till workshops/möten: 4 271 SEK Talare/konsult: 10 000 SEK		
Företagsutveckling	Arbetspaketet "Företagsutveckling" fokuserar på att stötta de deltagande företagen i att implementera hållbara arbetsmetoder, optimera drift och förbättra resurseffektiviteten genom användning av den AI-plattform som utvecklats i tidigare arbetspaket. Aktiviteten innebär att företagen får stöd för att anpassa och implementera den AI-baserade lösningen i sina specifika produktionsmiljöer, med målet att förbättra både operativa och hållbarhetsrelaterade resultat. Under denna aktivitet genomförs utbildningssessioner och workshops för att säkerställa att företagen har rätt kunskap och verktyg för att fullt ut kunna nyttja den AI-modell som tagits fram, och integrera den i sina dagliga arbetsflöden. Företagen får också hjälp med att utveckla och implementera nya hållbara arbetsmetoder baserade på de insikter som den AI-drivna plattformen genererar, samt att optimera sina produktions- och underhållsprocesser för att förbättra energieffektivitet och minska avfall. Aktiviteten innefattar även kontinuerlig rådgivning och uppföljning för att säkerställa att implementeringen är framgångsrik	2026-01-01 - 2027-12-31	973 296

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	och att företagen får stöd under hela processen. Genom att fokusera på både teknik och förändringsledning säkerställs att företagen kan genomföra en hållbar och långsiktig transformation(Mål 9). Vi tror också att samarbetet med industrin kan förbättras avsevärt eftersom konkreta exempel, där företag kan observera och lära av andra aktörer, skapar en stark inspirationskraft. När företag ser praktiska tillämpningar och de positiva resultaten av ett sådant projekt ökar deras vilja och engagemang att själva delta och implementera liknande lösningar i sina verksamheter. Resultaten från testerna dokumenteras och sprids till andra företag i regionen, vilket möjliggör bredare tillämpning av AI och resurseffektivare industriella processer (Mål 12).		
Grundläggande introduktion och utbildning för AI-plattformen	Grundläggande introduktion och utbildning för AI-plattformen syftar till att ge de deltagande företagen en grundläggande introduktion till AI-plattformen och säkerställa att de får den kunskap och de verktyg som behövs för att integrera teknologin i sina dagliga arbetsflöden. Genom utbildningssessioner och interaktiva workshops får företagen praktiska insikter i plattformens funktionalitet och dess potential att förbättra deras produktionsprocesser och operativa effektivitet. Utbildningen är utformad för att förbättra företagets tekniska förståelse, stärka deras kapacitet att fatta datadrivna beslut och hjälpa dem att effektivisera sina arbetsmetoder. En viktig aspekt av aktiviteten är att den integreras med andra pågående projekt och initiativ i regionen där JAIL och dess partners är involverade. Exempel på relevanta projekt inkluderar ETIAI (Efficient and Trustworthy Industrial AI), som fokuserar på utveckling, testning och verifiering av tillförlitliga AI-lösningar, och AFAIR (Applied AI Research), ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt med fokus på	2026-01-01 - 2027-12-31	502 600

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	tillämpad AI. Dessutom drar aktiviteten nytta av erfarenheter och insikter från projekt som PREMACOP (Predictive Maintenance) och AI4QAM (AI for Quality Assurance in Manufacturing). Dessa projekt bidrar med värdefull expertis och tekniska lösningar som kan tillämpas och anpassas för att maximera nyttan för de deltagande företagen. Den projekt hjälper företagen får inte bara en djupare förståelse för hur AI-plattformen kan appliceras på deras specifika produktionsmiljöer utan även tillgång till ett brett nätverk av kompetens och erfarenhet från tidigare och pågående projekt. Detta samarbete skapar en unik möjlighet att kombinera olika AI-relaterade insikter och teknologier för att stärka både företagen och regionens innovationskraft. Genom integrationen med dessa projekt säkerställs också att utbildningen ligger i framkant av den senaste forskningen och att den drar nytta av tidigare framgångar och lärdomar. Företagen får möjlighet att delta i en bredare innovationsmiljö där de kan dra nytta av synergier mellan olika initiativ, såsom AI Readiness, Digitalization 4.0, och Next Generation Business: AI Transformation, som fokuserar på att stödja SME i att påbörja sin AI-resa. JAIL leder aktiviteten genom att utveckla och leverera utbildningsmaterial och workshops som är direkt kopplade till företagens behov. Axion bidrar med industriella exempel och teknisk rådgivning, vilket säkerställer att lösningarna är både praktiska och skalbara. Aktiviteten stöds också av det bredare samarbetsnätverket inom regionen, inklusive projektplattformar som AI JKPG Collaboration Platform och kursprojekt inom AIE-programmet. Genom att integrera resultaten och erfarenheterna från regionala projekt, stärker denna aktivitet företagens		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	förmåga att implementera och använda AI-lösningar och bidrar till en hållbar och konkurrenskraftig framtid för SME i regionen. Utbildningen ger företagen de kunskaper och verktyg som krävs för att integrera AI-lösningar i sina verksamheter och stärka deras digitala kompetens. Aktiviteten genomförs inom ramarna för allmänna främjandeinsatser och forsknings- och utvecklingsstöd, där företagen får ta del av teknik och expertis utan direkt ekonomiskt stöd. Detta säkerställer att insatserna bidrar till långsiktig digital transformation och hållbar innovation. Total kostnad: 502 600 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 353 253 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 75 847 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 5 000 SEK Resekostnader till workshops/möten: 13 500 SEK Material för Workshops och Coaching: 5 000 SEK Material för regionala evenemang eller databaser: 50 000 SEK		
Implementering av AI-lösningen i företagets arbetsflöden	Implementering av AI-lösningen i företagets arbetsflöden fokuserar på att anpassa och implementera den utvecklade AI-plattformen i företagets produktionsmiljöer. Genom att integrera lösningen i befintliga system och arbetsflöden säkerställs att teknologin används effektivt och optimerar företagets drift. Anpassningen görs specifikt för varje företags unika behov, vilket inkluderar tekniska justeringar och praktiskt stöd under hela implementeringsprocessen. Plattformens funktioner skräddarsys för att möta de operativa utmaningar som identifierats, såsom att minska driftstopp, optimera resursanvändning och förbättra energieffektiviteten. Företagen drar	2026-01-01 - 2027-12-31	237 848

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	nytta av denna aktivitet genom att få en praktisk och skräddarsydd lösning som direkt bidrar till förbättrad produktivitet och minskade driftstopp. Genom expertstöd under implementeringen får företagen en stabil grund för att integrera AI-teknik i sina verksamheter. Detta säkerställer att plattformen används optimalt och att företagen får ut maximalt värde från teknologin. Genom att göra AI-modellen till en praktisk tillämpning bidrar aktiviteten till att förverkliga projektets mål om ökad effektivitet och hållbarhet i SME:s produktionsprocesser. Aktiviteten säkerställer att företagen kan dra nytta av teknologins fulla potential, vilket stärker deras kapacitet att arbeta mer digitaliserat och resurseffektivt. Axion leder implementeringen med fokus på teknisk integration och anpassning av lösningen till företagens operativa behov. Jönköping AI Lab (JAIL) bidrar med forskningsbaserat stöd och teknisk validering för att säkerställa hög precision och effektivitet. Almi fungerar som en bro mellan akademi och industri, vilket underlättar dialog och samverkan samt stärker företagens engagemang i projektet. Företagen som deltar får tillgång till en skräddarsydd lösning och expertstöd. Denna aktivitet stödjer företagens digitala transformation genom att möjliggöra en praktisk implementering av AI-lösningar utan direkt ekonomiskt stöd. Genom en kombination av tekniskt expertstöd och anpassade lösningar stärks företagens kapacitet att arbeta mer datadrivet och hållbart, i linje med initiativ för allmänna främjandeinsatser och forskningsbaserad utveckling. Total kostnad: 237 848SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 176 626 SEK		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 37 924 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 8 298 SEK Resekostnader till workshops/möten: 5 000 SEK Material för Workshops och Coaching: 5 000 SEK Talare/konsult: 5 000 SEK		
Uppföljning och kontinuerlig förbättring	Efter implementeringen fokuserar denna aktivitet på att följa upp och optimera användningen av AI-plattformen för att säkerställa att företagen får maximal nytta av teknologin. Uppföljning sker genom regelbundna analyser och insamling av feedback från företagen, vilket används för att identifiera förbättringsområden och genomföra nödvändiga justeringar av plattformen. Kontinuerligt tekniskt stöd erbjuds för att stärka företagens användning av plattformen och deras förmåga att fatta datadrivna beslut. Företagen får genom denna aktivitet löpande stöd och rådgivning, vilket stärker deras kapacitet att kontinuerligt förbättra sina arbetsmetoder och produktionsprocesser. Detta ger dem möjlighet att upptäcka och åtgärda ineffektivitet, optimera resurser och minska miljöpåverkan. Aktiviteten uppmuntrar företagen att utnyttja teknologins fulla potential och utveckla en långsiktig strategi för hållbar produktion. Aktiviteten bidrar till projektets mål genom att säkerställa att de teknologiska lösningarna ger långsiktiga resultat och bestående förbättringar i företagens verksamheter. Det stärker projektets inriktning på hållbarhet och digitalisering genom att främja en kontinuerlig utveckling av arbetsmetoder och teknologins användning. JAIL och Axion samarbetar i denna aktivitet. JAIL ansvarar för teknisk validering och stöd, medan Axion bidrar med sin industriella erfarenhet	2026-01-01 - 2027-12-31	232 848

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	för att identifiera och lösa praktiska utmaningar. Almi stödjer företagen genom att samla in återkoppling och identifiera ytterligare behov, vilket säkerställer att lösningarna förblir relevanta och användbara. Genom kontinuerlig uppföljning och tekniskt stöd säkerställs att AI-lösningen ger långsiktiga förbättringar och kan vidareutvecklas utifrån företagets behov. Aktiviteten fokuserar på hållbar digitalisering och innovationsdriven resurseffektivitet, vilket bidrar till företagets förmåga att själva optimera sina processer över tid. Total kostnad: 232 848 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 176 627 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 37 924 SEK Resekostnader till workshops/möten: 8 297 SEK Material för Workshops och Coaching: 5 000 SEK Talare/konsult: 5 000 SEK		
Pilotstudier och tester	Målet med detta projekt är att säkerställa att de utvecklade AI-plattformarna fungerar effektivt i verkliga produktionsmiljöer och är användarvänliga för SME. Genom testning och validering kan plattformen anpassas efter varje företags specifika behov, vilket förbättrar deras operativa effektivitet och hållbarhet. Aktiviteten stödjer projektets mål genom att förankra tekniken i praktiska tillämpningar, säkerställa att plattformen uppfyller företagets krav, optimera användarupplevelsen för att underlätta acceptans och implementering samt främja hållbarhet genom att förbättra resurseffektiviteten och minska driftstopp i SME. För att säkerställa AI-modellens praktiska användbarhet och skalbarhet genomförs pilotstudier och tester i verkliga produktionsmiljöer. Genom att arbeta nära	2027-08-01 - 2027-12-31	484 273

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	industripartners kan modellen anpassas och optimeras för att minska resursförbrukning och driftstopp, vilket bidrar till en mer hållbar och effektiv industri. Tester i olika verksamheter skapar en djupare förståelse för hur AI kan tillämpas i skarpa miljöer och möjliggör spridning av resultaten till fler företag. Genom att optimera energianvändning och reducera materialspill stärker projektet även hållbarhetsarbetet och minskar klimatavtrycket. Koppling till globala mål: Mål 9, Mål 12 och Mål 13. Arbetspaketet genomförs i linje med stödformer för företagsutveckling och innovationsfrämjande insatser. Företagen får tillgång till avancerade AI-lösningar och expertstöd utan direkt ekonomiskt bidrag, vilket möjliggör en bred tillämpning av teknologin i verkliga produktionsmiljöer. Genom att kombinera teknisk validering med praktisk implementering stöds företagets digitala omställning och långsiktiga innovationskapacitet inom ramarna för försumbart stöd (Box 2), allmänna främjandeinsatser (Box 3) och forsknings- och utvecklingsstöd (Box 5).		
Testning av teknisk funktionalitet i produktionsmiljöer	Testning av teknisk funktionalitet i produktionsmiljöer sikta på att utvärdera och verifiera plattformens tekniska funktioner i verkliga produktionsmiljöer hos deltagande (SME i tillverkningsindustri). Genom att genomföra omfattande tester av datainsamling, processövervakning och maskinfelsanalys säkerställs att plattformens kärnfunktioner fungerar som avsett. Fokus ligger på att validera att dataintegrationen sker smidigt och att tekniska lösningar är anpassade till företagets specifika arbetsmiljöer. Företagen får under aktiviteten möjlighet att se hur plattformen fungerar i deras unika produktionsmiljöer, vilket ger dem en tydlig förståelse av dess potential och identifierar eventuella tekniska utmaningar som kan behöva åtgärdas. Detta skapar förutsättningar för att	2027-08-01 - 2027-12-31	191 408

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	optimera plattformen och säkerställa att den tillför praktiskt värde. Genom att erbjuda företagen en teknisk lösning som är specifikt anpassad till deras produktionsbehov stärks deras operativa kapacitet. Plattformens funktionalitet, såsom förmågan att förutse maskinfel och övervaka processer i realtid, ger företagen nya verktyg för att optimera drift, minska driftstopp och effektivisera resursanvändning. Testning av funktionalitet bidrar direkt till projektets mål genom att säkerställa att teknologin fungerar som avsett i praktiska miljöer, vilket är en kritisk förutsättning för vidare optimering och implementering. Denna aktivitet skapar en stabil grund för att utveckla en långsiktig och hållbar användning av AI-teknologin inom SME i tillverkningsindustri. Aktiviteten leds av JAIL (postdoc) och Axion, som ansvarar för att organisera och genomföra tester samt samla in tekniska resultat från produktionsmiljöerna. JAIL också bidrar med forskningsstöd och validerar resultaten, vilket säkerställer att plattformen optimeras baserat på både praktiska och vetenskapliga insikter. Genom att möjliggöra testning i verkliga produktionsmiljöer får företagen tillgång till teknisk expertis och AI-lösningar som stärker deras digitala mognad och innovationskapacitet. Aktiviteten bidrar till att företag kan implementera avancerad teknologi utan betydande ekonomiska investeringar, samtidigt som den främjar kunskapsöverföring och hållbar utveckling inom industrin. Genom samverkan mellan forskning och näringsliv säkerställs att resultaten är både vetenskapligt validerade och praktiskt användbara. Total kostnad: 191 408 SEK		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 141 301 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 27 698 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 10 000 SEK Resekostnader till workshops/möten: 7 409 SEK Talare/konsult: 5 000 SEK		
Validering av användarvänlighet	Validering av användarvänlighet fokusera på att säkerställa att AI-plattformen är användarvänlig och kan integreras smidigt i företagens dagliga arbetsflöden. Genom att organisera workshops får personal från deltagande företag möjlighet att testa plattformen i praktiska scenarier och ge direkt feedback. Fokus ligger på att identifiera potentiella hinder för användning, förbättra gränssnitt och funktionalitet samt anpassa plattformens funktioner efter företagets behov. Detta bidrar till att skapa en lösning som är intuitiv och praktiskt användbar. För företagen innebär detta att de får en plattform som inte bara uppfyller tekniska krav utan även underlättar arbetet genom att vara enkel att förstå och använda. Genom att eliminera hinder för användning och optimera användarupplevelsen stärks företagets kapacitet att självständigt använda tekniken och fatta välgrundade, datadrivna beslut. Genom denna aktivitet bidrar projektet till att förbättra acceptansen och framgången med implementeringen av AI-plattformen. En lösning som är lätt att använda säkerställer en högre grad av integration och effektivitet, vilket stärker företagets operativa kapacitet och deras förmåga att arbeta hållbart och resurseffektivt. Valideringsprocessen leds av JAIL och Axion, som organiserar och genomför användartesterna med fokus på de verkliga utmaningar och arbetsflöden som företagen har. JAIL också ansvarar för att analysera insamlad feedback och föreslå förbättringar som kan implementeras för att öka	2027-08-01 - 2027-12-31	186 409

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	plattformens användarvänlighet. Almi stödjer företagen genom att underlätta deras deltagande och implementera feedback från projektet. Som bro mellan akademi och industri stärker Almi sin synlighet, identifierar nya företag och behov i regionen, och bidrar till långsiktig innovation baserad på forskning och verkliga produktionsmiljöer. Genom att säkerställa att AI-plattformen är intuitiv och lättanvänd får företagen bättre förutsättningar att integrera tekniken i sina arbetsflöden och dra nytta av dess potential. Aktiviteten möjliggör en bredare tillämpning av AI inom industrin genom kunskapsöverföring, praktiskt stöd och anpassning till företagets behov. Genom samverkan mellan forskning och näringsliv skapas en hållbar implementering där tekniken blir tillgänglig och användbar för fler aktörer. Total kostnad: 186 409 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 141 302 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 27 698 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 7 409 SEK Resekostnader till workshops/möten: 5 000 SEK Talare/konsult: 5 000 SEK		
Optimering baserad på tester och feedback	I denna aktivitet ligger fokus på att optimera AI-plattformens funktionalitet utifrån resultaten från tidigare tester och den feedback som samlats in från användarna. Plattformens funktioner och gränssnitt justeras och uppdateringar implementeras för att bättre möta företagets specifika behov och krav. Syftet är att förbättra både plattformens tekniska prestanda och användarupplevelse, vilket gör den mer effektiv och praktiskt användbar i företagets dagliga verksamhet. Genom denna optimering får de deltagande företagen en plattform som är skräddarsydd för deras	2027-08-01 - 2027-12-31	106 456

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	arbetsmiljö och produktion. Detta säkerställer att plattformen inte bara fungerar utan även förbättrar företagens operativa processer och främjar hållbara arbetsmetoder. Genom att lösa identifierade utmaningar och implementera förbättringar ökar plattformens användbarhet och effektivitet, vilket gör den till ett värdefullt verktyg för företagen. Optimeringen stärker företagets kapacitet att använda avancerad teknologi på ett effektivt sätt. Genom att anpassa lösningen till deras specifika produktionsmiljöer och arbetsflöden får företagen en förbättrad teknisk lösning som stärker deras förmåga att fatta datadrivna beslut, minska driftstopp och optimera resursanvändning. Dessutom bidrar aktiviteten till att förankra hållbara arbetsmetoder i företagets dagliga processer. Denna aktivitet är en nyckelkomponent i projektets framgång. Genom att säkerställa att plattformen fungerar optimalt och möter företagets behov, bidrar aktiviteten direkt till projektets mål om att skapa hållbara och effektiva lösningar för SME inom tillverkningsindustrin. Optimeringen gör det möjligt för projektet att leverera en fullt fungerande och skalbar lösning som kan implementeras långsiktigt och ge bestående resultat. Axion ansvarar för att implementera de tekniska förbättringarna baserat på användarfeedback och testresultat, och ser till att plattformens funktionalitet optimeras för verkliga produktionsmiljöer. JAIL säkerställer att de föreslagna förbättringarna är baserade på de senaste vetenskapliga rönen och i linje med projektets övergripande mål. Almi bidrar genom att samordna företagets fortsatta engagemang och stödja dem i att implementera de förbättrade funktionerna i sina arbetsflöden.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Genom att optimera AI-plattformens funktionalitet utifrån företagets behov skapas en teknisk lösning som är både praktiskt användbar och långsiktigt hållbar. Aktiviteten möjliggör en effektiv digital omställning genom att ge företag tillgång till expertstöd och anpassade tekniska lösningar utan stora initiala investeringar. Genom nära samverkan mellan forskning och industri säkerställs att teknologin blir tillgänglig för fler aktörer och stärker företagets förmåga att arbeta datadrivet och resurseffektivt. Total kostnad: 106 456 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 70 651 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 23 741 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 5 000 SEK Resekostnader till workshops/möten: 7 064 SEK		
Avslutning och Spridning av Resultat	Här säkerställer att projektets mål uppnås genom att dokumentera och sprida dess lärdomar och framgångar på ett effektivt och tillgängligt sätt. Detta omfattar framtagning av en detaljerad slutrapport som följer finansiärernas krav, och som sammanfattar projektets genomförande, de utvecklade metoderna och verktygen samt resultaten. Rapporten beskriver också hur SME-företag inom tillverkningsindustrin i vår region kan använda dessa resultat för att förbättra sin konkurrenskraft, operativa effektivitet och hållbarhet. För att nå en bredare målgrupp och maximera tillgängligheten produceras även en populärversion av rapporten. Denna version är särskilt anpassad för företagsstödjare, SME och andra aktörer inom industrin och fungerar som en kunskapsbank. Utöver rapporterna innehåller detta arbetspaket en omfattande spridningsinsats genom digitala kanaler, webinarier, seminarier, mässor och föreläsningar, vilket	2028-01-01 - 2028-08-01	798 542

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	skapar långsiktig påverkan och möjligheter för kunskapsutbyte. Resultaten kommer att kommuniceras både nationellt (internationalt - genom forskning) och regionalt för att främja hållbar produktion och digitalisering inom SME-sektorn, samtidigt som de globala hållbarhetsmålen (SDG), Tillväxtverkets prioriteringar och regionens behov adresseras. Genom att sprida och förankra projektets framgångar skapas en plattform för fortsatt utveckling och implementering av hållbara och digitala lösningar inom industrin. Genom spridning av kunskap säkerställs vi att de tekniska, operativa och hållbarhetsrelaterade lärdomarna från projektet lever vidare och vidareutvecklas, samtidigt som SME-företagen får de verktyg och insikter de behöver för att möta framtida krav och utmaningar. För att aktivt bidra till klimatarbetet genomförs resor och fysiska möten samordnat för att minska miljöpåverkan, samtidigt som AI-tekniken som utvecklas syftar till att skapa mer energieffektiva och resursmedvetna produktionsprocesser. Koppling till globala mål: Mål 5, Mål 9 och Mål 13.		
Sammanställning av Slutrapport och Populärversion	Vid projektets avslutning ska erfarenheter och insikter från projektets genomförande sammanställas och dokumenteras i en omfattande slutrapport. Rapporten kommer att inkludera en detaljerad redogörelse för projektets resultat, lärdomar och de metoder som har använts, samt praktiska verktyg och rekommendationer för målgruppen. För att maximera tillgängligheten kompletteras slutrapporten med en populärversion, anpassad för företagsstödjare, SME och andra intressenter. Denna version fokuserar på att kommunicera projektets kärninsikter och användbara rekommendationer på ett lättillgängligt och praktiskt sätt. Projektet kommer också att skala upp	2028-01-01 - 2028-08-01	222 308

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	kommunikationen till en nationell nivå för att sprida resultaten bredare, samtidigt som samverkan och dialog utanför regionen kan ske löpande under hela projektets gång. Detta arbetssätt säkerställer att projektets resultat inte bara skapar värde lokalt utan också bidrar till nationella och globala initiativ inom hållbar produktion och digitalisering. Vi ser att SME får en lättillgänglig sammanfattning av lärdomar och metoder som kan användas för att förbättra deras produktivitet och hållbarhet. Företagsstödjare och beslutsfattare får konkreta rekommendationer och insikter för att stödja regional utveckling. Genomförande: JAIL ansvarar för att skriva slutrapporten och skapa populärversionen. Axion och Almi bidrar med insikter och data från företagens perspektiv. Total kostnad: 222 308 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 105 976 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 11 345 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 2 987 SEK Resekostnader till workshops/möten: 2 000 SEK Nationell/Internationell konferens: 100 000 SEK		
Spridning via Digitala och Fysiska Kanaler	Den andra aktiviteten fokuserar på att sprida projektets resultat genom digitala och fysiska kanaler. Detta inkluderar webinarier, seminarier, mässor, och publicering av white papers samt presentationer på nationella och internationella forum. Målet är att skapa medvetenhet, stärka regionens synlighet och maximera resultatens användning. Utöver att sprida kunskap möjliggör aktiviteten publicering av resultaten i olika vetenskapliga och industriella sammanhang, vilket bidrar till att utveckla kunskap inom området. För JAIL är detta en unik möjlighet att nå	2028-01-01 - 2028-08-01	330 616

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	ut, göra forskningsresultaten tillämpbara i samhället och särskilt bidra till utvecklingen inom tillverkningsindustrin. Dessa insatser får SME ger tillgång till resultat och verktyg via interaktiva och lättillgängliga kanaler, vilket bidrar till en bredare förståelse för projektets framgångar och potential. Aktiviteten säkerställer att både den akademiska och industriella publiken får möjlighet att dra nytta av projektets resultat och implementera dem i praktiken. JAIL organiserar webinarier och seminarier samt producerar white papers. Axion delar framgångsrika exempel från industrin och deltar i fysiska event. Almi stärker spridningen genom sitt nätverk av SME i regionen. Total kostnad: 330 616 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 211 952 SEK Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 22 691 SEK Material för Workshops och Coaching: 2 000 SEK Nationell/Internationell konferens: 2 000 SEK Resekostnader: 1 973 SEK Slutkonferens: 90 000 SEK		
Nätverksbyggande och Kunskapsutbyte	Slutrapporten ska tas fram enligt de krav som finansörerna ställer, men med fördel tas även en populärversion fram, som blir en kunskapsbank för företagsstödjare såväl som målgruppen. En del resultat kan användas för forskning papers med olika typer av analyser men också listor på iakttagelser, slutsatser och tips, som kan vara underlag för myndigheters och andra intressenters beslut och åtgärder, samt tips till målgruppen. Genomförande JAIL och Axion Total kostnad: 245 618 SEK JTH personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 211 954 SEK	2028-01-01 - 2028-08-01	245 618

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Axion personal (Inkl. lönebekostnad och indirekta kostnad): 22 691 SEK Resekostnader till företagsbesök (förworkshops och coaching): 6 473 SEK Resekostnader till workshops/möten: 4 500 SEK		

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026	2027	2028						Totalt
Personal: Lön JTH och Axion	129 993	1 005 195	708 942	294 424						2 138 554
Externa tjänster: Konsulter, talare och data insamling	0	35 000	25 000	0						60 000
Resor och logi: Företagsbesök, workshop, möten	11 562	61 324	74 108	17 933						164 927
Investeringar, materiel och lokaler: Konferenaser, workshop , coching	0	32 500	32 500	194 000						259 000
Schablonkostnader: Indirekta kostnader	122 106	981 771	688 169	292 184						2 084 230
Summa kostnader	263 661	2 115 790	1 528 719	798 541						4 706 711
Projektintäkter										
Summa faktiska kostnader	263 661	2 115 790	1 528 719	798 541						4 706 711
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										0
Summa totala kostnader	263 661	2 115 790	1 528 719	798 541						4 706 711

Finansiering

Finansiär	2025	2026	2027	2028						Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
Tillväxtverket: 40% av projektet totala kostnader	185 185	826 726	576 022	294 752						1 882 685
Total offentlig kontantfinansiering	185 185	826 726	576 022	294 752						1 882 685
Total offentlig finansiering	185 185	826 726	576 022	294 752						1 882 685
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Axion Solutions : Industriell partner med expertis inom Industri 4.0 och AI-implementering i tillverkningsindustrin. De kommer att ansvara för att omvandla projektets AI-forskning till praktiska industriella lösningar och delta i utvecklingen och testningen av AI-modeller.	16 407	67 177	54 139	12 332						150 055

Finansiär	2025	2026	2027	2028						Totalt
Tekniska högskolan i Jönköping AB : Forskningsanslag	36 325	355 980	251 605	147 376						791 286
Total privat kontantfinansiering	52 732	423 157	305 744	159 708						941 341
Total privat finansiering	52 732	423 157	305 744	159 708						941 341
Summa medfinansiering	237 917	1 249 883	881 766	454 460						2 824 026

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026	2027	2028						Totalt
Stödfinansiering	25 744	865 907	646 953	344 081						1 882 685

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	40,00%
Stödandel av totala kostnader	40,00%
Stödandel av stödgrundande finansiering	40,00%
Stödandel av total finansiering	40,00%
Andel annan offentlig finansiering	40,00%
Andel offentlig finansiering	80,00%
Andel privat finansiering	20,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn: Einav Peretz Andersson
Telefonnummer: 0722099335
Mobiltelefonnummer:
E-postadress: einav.peretz.andersson@ju.se
Roll: Kontaktperson
Namn: Ulf Johansson
Telefonnummer:
Mobiltelefonnummer: 0707252932
E-postadress: ulf.johansson@ju.se
Roll: Övrigt

1.10 Dokument

Filnamn: Riskanalys- AI predictive maintenance.pdf
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Beräkning lönebikostnader 2025 JTH.pdf
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Firmateckningsrätt_JTH.pdf
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Policy för hållbar utveckling vid Jönköping University.pdf
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Medfinansieringintyg.pdf
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Bekräftelse av åtaganden.pdf
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Mall Stöd till forskning och utveckling som gynnar företag, box 5 (M74) (EU21).pdf
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: AXION - Lönebikostnader.xlsx
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Medfinansieringintyg Axion.pdf
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: TVV - Budget företagsstödande projekt (M21) (EU21).xlsx
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: RJL - Hjälpmall budget detaljerad ERUF.xlsx
Beskrivning:
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Originalansökan
Beskrivning: Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum: 2025-03-10
Filnamn: Signeringsinformation
Beskrivning: Ansökan
Uppladdningsdatum: 2025-03-10

2025-03-19

§ 37**Projekt - Stärkt samverkan för Smart Specialisering
inom EU Utblick 2.0**

Diarienummer: RJL 2024/2960

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Projektet Stärkt samverkan för Smart Specialisering inom EU Utblick 2.0 högst 1 568 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas.
2. Finansiering sker av statliga 1:1-medel med högst 1 568 000 kr.

Sammanfattning

De fyra regionerna i Småland och öarna samarbetar inom innovationsfrämjande insatser för små och medelstora företag (SMF) genom en gemensam S3-plattform, som en del av sina strategier för smart specialisering. Projektet syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system för att etablera nya samarbeten nationellt och internationellt. Projektet ska också öka förmågan att attrahera europeiska medel, avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Projektet löper fram till 2028-12-31 och omsluter 7,4 mnkr, varav EU:s Regionala fond förväntas stå för nästan 3 mnkr. Resterande summa ca. 4,4 mnkr fördelas mellan regionerna enligt den fördelningsnyckel som tillämpas inom S3-arbetet.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-03
- Ansökan

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och
attraktivitet

Projekt - Stärkt samverkan för Smart Specialisering inom EU, Utblick 2.0

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Projektet Stärkt samverkan för Smart Specialisering inom EU Utblick 2.0 högst 1 568 000 kr under förutsättning att övrig finansiering beviljas.
2. Finansiering sker av statliga 1:1-medel med högst 1 568 000 kr.

Sammanfattning

De fyra regionerna i Småland och öarna samarbetar inom innovationsfrämjande insatser för små och medelstora företag (SMF) genom en gemensam S3-plattform, som en del av sina strategier för smart specialisering. Projektet syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system för att etablera nya samarbeten nationellt och internationellt. Projektet ska också öka förmågan att attrahera europeiska medel, avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Projektet löper fram till 2028-12-31 och omsluter 7,4 mnkr, varav EU:s Regionala fond förväntas stå för nästan 3 mnkr. Resterande summa ca. 4,4 mnkr fördelas mellan regionerna enligt den fördelningsnyckel som tillämpas inom S3-arbetet.

Ärendebeskrivning

Småland och öarna står inför flera utmaningar som begränsar programområdets konkurrenskraft och tillväxtpotential. Trots en stark industriell tradition och ett dynamiskt småföretagarklimat, finns det hinder som hindrar programområdets förmåga att utnyttja sin fulla potential på den europeiska arenan. Innovationsindex och Transformationsanalysen (TFA) från 2022-2023 belyser dessa behov och initierar samarbeten inom fem tematiska områden via S3-plattformen i Småland och öarna. Plattformens mål är att utveckla en systemförändrande samverkan inom det företagsfrämjande systemet i hela programområdet, vilket ska öka effektiviteten i implementeringen av strategier för smart specialisering. Detta syftar till att skapa förutsättningar för kraftfullare utvecklingsinsatser som når fler företag, främjar samverkan mellan olika huvudmän och effektiviserar användningen av finansieringskällor.

Rapporter från Tillväxtverket och WSP visar att europeiska samarbeten ofta prioriteras ned på grund av resursbegränsningar och brist på tydliga uppdrag för europeisk samverkan. För att delta effektivt i europeiska aktiviteter krävs både mandat och tillräckliga resurser från den egna organisationen, vilket är avgörande för att skapa kontakter och sprida information om nya satsningar.

Omvärldsbevakning och att hålla sig uppdaterad om nationella och europeiska utvecklingar är också stora utmaningar. Regionerna i Småland och öarna har ett gemensamt Brysselkontor, SBHSS (Småland Blekinge Halland South Sweden), med regionala kontaktpersoner. Ett stärkt samarbetet mellan SBHSS och regionernas S3-samordnare ger möjlighet att bättre utnyttja europeiska system och finansieringsmöjligheter. Genom att ge SBHSS ett tydligare uppdrag inom smart specialisering och öka dess kapacitet kan organisationen få en mer framträdande roll och större inflytande på den europeiska arenan. Detta skulle inte bara förbättra regionernas arbete med smart specialisering utan även bidra till att förverkliga de ambitiösa målen för hållbar utveckling och grön omställning, vilka är avgörande för programområdets framtida tillväxt och innovationsförmåga. Hållbarhetsmål 5, 9 och 17 är särskilt relevanta:

Projektet kommer att främja att både kvinnor och män är representerade i beslutsfattande och innovationsinitiativ. Genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla projektaktiviteter främjas en mer inkluderande och rättvis innovationsmiljö.

Projektet syftar till att förbättra programområdets kapacitet för att utveckla hållbara industriella lösningar och innovationer. Genom att stärka samarbetet med internationella aktörer och öka kunskapen om smart specialisering utvecklas mer hållbara och konkurrenskraftiga industrilösningar och infrastruktur.

Projektet bygger broar till det europeiska innovationssystemet och öka tillgången till internationella program och finansieringsmöjligheter. Genom att stärka samarbetet mellan regionala aktörer, stödsystem och europeiska partners, kommer projektet att skapa en mer sammanhängande och effektiv nätverksstruktur, vilket möjliggör aktivt deltagande i globala partnerskap och tillgång till internationella resurser.

Förarbetet till S3-plattformen i Småland och öarna inkluderade ett europeiskt perspektiv för att stärka kontakter och lärande, men detta lyftes ut för att påvisa vikten av detta arbete i ett eget projekt. Projektet Utblick, har påbörjat arbetet med europeisk samverkan och detta projekt kommer att bygga vidare på detta arbete. Projektet syftar till att vidareutveckla samverkansstrukturerna mellan regionala utvecklingsaktörer, stödsystem och akademiska institutioner samt med europeiska aktörer. Det kommer att stärka små och medelstora företags förmåga att innovera och samarbeta europeiskt, förbättra kunskap och kompetens inom de tematiska styrkeområdena, öka tillgången till och effektiv användning av EU-finansiering samt skapa ett mer sammanhängande och effektivt företagsfrämjande system.

Projektperiod: 2024-12-01—2025-12-31

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-03
- Ansökan

Beslutet skickas till

Regional utveckling

Karin Hermansson
Regional UtvecklingsdirektörAnte Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Stärkt samverkan för Smart Specialisering inom EU Utblick 2.0 Ansökansid: 599331

Ärendeid:

Typ av finansiering: Var med och kraftsamla för ökad spetskompetens inom områdets gemensamma styrkeområden

Sista ansökningsdag: 2024-09-13

Ansvarig organisation: Tillväxtverket

1.2 Stödsökande

Namn: REGION JÖNKÖPINGS LÄN
BOX 1024
551 11 JÖNKÖPING
Sverige

Org.Nr: 232100-0057
Antal anställda: 10000

Arbetsställe

Namn: REGIONAL UTVECKLING - TELIA HUSET Arb.ställenr.: 66707084
JÖNKÖPING

Postadress:
KLUBBHUSGATAN 13
553 03 JÖNKÖPING

Besöksadress:
KLUBBHUSGATAN 13
553 03 JÖNKÖPING
Region: Jönköping

Har ni tagit upp moms som en kostnad när ni beräknat er budget?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling eller annan upphandlingslagstiftning?

Ja

Organisationens hemsida

www.rjl.se

1.3 Projektpartner

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer:

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Specifikt mål

1.4 Utveckla färdigheter för smart specialisering, strukturuomvandling och entreprenörskap

Projektnamn

Stärkt samverkan för Smart Specialisering inom EU Utblick 2.0

Projektstart

2024-12-01

Projektslut

2028-12-31

I vilken eller vilka kommuner kommer insatserna genomföras? Valda län

Kronoberg, Jönköping, Kalmar, Gotland

I vilken eller vilka kommuner kommer insatserna genomföras? Valda kommuner

Aneby, Värnamo, Alvesta, Sävsjö, Ljungby, Kalmar, Borgholm, Mullsjö, Lessebo, Markaryd, Älmhult, Vaggeryd, Västervik, Gotland, Mönsterås, Habo, Tingsryd, Nässjö, Tranås, Nybro, Oskarshamn, Vetlanda, Växjö, Uppvidinge, Gislaved, Torsås, Hultsfred, Eksjö, Vimmerby, Gnosjö, Jönköping, Högsby, Mörbylånga, Emmaboda

Söker ni finansiering för en förstudie?

Nej

Söker ni finansiering för ett ramprojekt?

Nej

Har projektet genomfört den hållbarhetsanalys som beskrivs i EU-handboken?

Ja

Söker ni finansiering för att investera i infrastruktur?

Nej

Sammanfatta projektet

De fyra regionerna i Småland och öarna samarbetar inom innovationsfrämjande insatser för små och medelstora företag (SMF) genom en gemensam S3-plattform, som en del av sina strategier för smart specialisering. Plattformen, baserad på en gemensam analys, har identifierat fem tematiska kunskapsområden: Trä och skog, Livsmedel, Besöksnäring, Industriell utveckling och Digital tjänsteutveckling, med samordningsaktörer inom varje område. Samverkan skapar bättre förutsättningar för hållbara innovationsinsatser som når fler SMF och möjliggör effektivare utvecklingsåtgärder. Projektet strävar efter att omvandla det företagsfrämjande systemet, stärka konkurrenskraften och möta hållbarhetsutmaningar genom strategisk ledning, innovation och internationell samverkan. Fokus på europeiskt samarbete ska förbättra tillgången till kunskap och resurser samt positionera regionerna för ökat samarbete.

Beskriv kortfattat ert projektmål.

Projektet syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system för att etablera nya samarbeten nationellt och internationellt. Målet är att aktiviteterna genererar kunskap och kontakter som kan leda till nya insatser, vilket bidrar till projektets mål. Insatserna ska utformas så att företag med minimalt tidsspill och kostnader

får tillgång till nya marknader, vilket ställer krav på stödsystemet. Projektet ska också öka förmågan att attrahera europeiska medel, avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom benchmarking, nätverk och plattformar för kunskapsutbyte främjas innovation och entreprenörskap. Projektet stödjer även strategiska insatser och processtöd för att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt, vilket hjälper programområdet att hantera utmaningar och möjligheter effektivt.

Vilken utmaning i utlysningen ska projektet bidra till att lösa?

Kunskapen och kapaciteten kring innovationsprocessen är låg inom Småland och öarna, särskilt bland de regionalt utvecklingsansvariga och det företagsfrämjande systemet, som har begränsad erfarenhet av komplexa europeiska innovationsprocesser och stödsystem. Detta gör att programområdets stödstrukturer inte kan främja smart specialisering, vilket kräver förståelse för hur man identifierar och utvecklar regionala styrkeområden i en global kontext. Utmaningen förstärks av att samarbetet mellan regionala aktörer, akademi och näringsliv inte alltid är tillräckligt starkt eller välkoordinerat, särskilt inom den gröna och digitala omställningen. Denna bristande samverkan försvårar nyttjandet av internationell erfarenhet och integration av bästa praxis, vilket hindrar utvecklingen av effektiva insatser som kan höja innovationsförmågan, stärka konkurrenskraften och främja hållbar tillväxt i regionens näringsliv.

Beskriv nuläget som projektet ska bidra till att förändra.

Småland och öarna står inför flera utmaningar som begränsar programområdets konkurrenskraft och tillväxtpotential. Trots en stark industriell tradition och ett dynamiskt småföretagarklimat, finns det hinder som hindrar programområdets förmåga att utnyttja sin fulla potential på den europeiska arenan. Innovationsindex och Transformationsanalysen (TFA) från 2022-2023 belyser dessa behov utifrån grön omställning och digitalisering, och initierar samarbeten inom fem tematiska områden via S3-plattformen i Småland och öarna. Plattformens mål är att utveckla en systemförändrande samverkan inom det företagsfrämjande systemet i hela programområdet, vilket ska öka effektiviteten i implementeringen av strategier för smart specialisering. Detta syftar till att skapa förutsättningar för kraftfullare utvecklingsinsatser som når fler företag, främjar samverkan mellan olika huvudmän och effektiviserar användningen av finansieringskällor.

Rapporter från Tillväxtverket och WSP visar att europeiska samarbeten ofta prioriteras ned på grund av resursbegränsningar och brist på tydliga uppdrag för europeisk samverkan. För att delta effektivt i europeiska aktiviteter krävs både mandat och tillräckliga resurser från den egna organisationen, vilket är avgörande för att skapa kontakter och sprida information om nya satsningar. Regionerna i Småland och öarna har ett gemensamt Brysselkontor, SBHSS (Småland Blekinge Halland South Sweden), med regionala kontaktpersoner. Ett starkt samarbetet mellan SBHSS och regionernas S3-samordnare ger möjlighet att bättre utnyttja europeiska system och finansieringsmöjligheter. Genom att ge SBHSS ett tydligare uppdrag inom smart specialisering och öka dess kapacitet kan organisationen få en mer framträdande roll och större inflytande på den europeiska arenan. Detta skulle inte bara förbättra regionernas arbete med smart specialisering utan även bidra till att förverkliga de ambitiösa målen för hållbar utveckling och grön omställning, vilka är avgörande för programområdets framtida tillväxt och innovationsförmåga. Hållbarhetsmål 5, 9 och 17 är särskilt relevanta:

Projektet kommer att främja att både kvinnor och män är representerade i beslutsfattande och innovationsinitiativ. Genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i alla projektaktiviteter främjas en mer inkluderande och rättvis innovationsmiljö.

Projektet syftar till att förbättra programområdets kapacitet för att utveckla hållbara industriella lösningar och innovationer. Genom att stärka samarbetet med internationella aktörer och öka kunskapen om smart specialisering utvecklas mer hållbara och konkurrenskraftiga industrilösningar och infrastruktur.

Projektet bygger broar till det europeiska innovationssystemet och öka tillgången till internationella program och finansieringsmöjligheter. Genom att stärka samarbetet mellan regionala aktörer, stödsystem och europeiska partners, kommer projektet att skapa en mer sammanhängande och effektiv nätverksstruktur, vilket möjliggör aktivt deltagande i globala partnerskap och tillgång till internationella resurser.

Förarbetet till S3-plattformen i Småland och öarna inkluderade ett europeiskt perspektiv för att stärka kontakter och lärande, men detta lyftes ut för att påvisa vikten av detta arbete i ett eget projekt. Projektet Utblick, har påbörjat arbetet med europeisk samverkan och detta projekt

kommer att bygga vidare på detta arbete. Projektet syftar till att vidareutveckla samverkansstrukturerna mellan regionala utvecklingsaktörer, stödsystem och akademiska institutioner samt med europeiska aktörer. Det kommer att stärka små och medelstora företags förmåga att innovera och samarbeta europeiskt, förbättra kunskap och kompetens inom de tematiska styrkeområdena, öka tillgången till och effektiv användning av EU-finansiering samt skapa ett mer sammanhängande och effektivt företagsfrämjande system.

Vilka av de globala målen i Agenda 2030 förväntas projektet bidra till i regionen på lång sikt?

9. Hållbar industri, innovation och infrastruktur, 17. Genomförande och globalt partnerskap, 5. Jämställdhet

Motivera valet av Agenda 2030 mål.

Projektet fokuserar på att stärka förmågan hos samordningsaktörer och regionalt utvecklingsansvariga att främja jämställdhet, innovation, infrastrukturutveckling, och minska ojämlikheter inom sina regioner. Inom ramen för Mål 5, som syftar till att uppnå jämställdhet och stärka alla kvinnors och flickors egenmakt, kommer dessa aktörer att få stöd och verktyg för att inkludera och främja jämställdhet i alla utvecklingsinsatser och samverkansstrukturer. Genom att säkerställa att kvinnor och flickor har lika tillgång till utbildning, resurser och möjligheter inom de tematiska områdena, kan samordningsaktörerna öka deras deltagande i näringslivet och innovationsprocesser. Detta ger kvinnorna och flickorna de verktyg som behövs för att bidra till och påverka den regionala tillväxten, samtidigt som könsbaserade skillnader minskas genom att jämställdhetsperspektiv integreras i strategier för hållbar utveckling och grön omställning.

När det gäller Mål 9, som handlar om innovation och infrastruktur, kommer samordningsaktörer och regionalt utvecklingsansvariga att spela en central roll i att stärka näringslivets innovationsförmåga och främja utvecklingen av nya produkter, tjänster och affärsmodeller. Genom projektet får de tillgång till resurser och rådgivning för att driva innovationsprojekt och främja internationellt samarbete och kunskapsutbyte. Detta skapar en gynnsam miljö för teknologisk utveckling och infrastrukturutveckling, vilket i sin tur stärker regionens konkurrenskraft. Aktörerna kommer att vara välrustade att leda och stödja innovationsprocesser, vilket ger deras regioner ett starkare fotfäste på den globala marknaden.

Mål 10, som fokuserar på att minska ojämlikheter, är också en viktig del av projektet. Genom att säkerställa att alla, oavsett kön, socioekonomisk bakgrund eller geografisk tillhörighet, har lika möjligheter att delta i och dra nytta av utvecklingsinsatser, kan samordningsaktörer och regionalt utvecklingsansvariga bidra till att minska ojämlikheterna i sina regioner. Projektet ger dessa aktörer de verktyg och resurser som krävs för att fördela möjligheter och stöd rättvist, vilket stärker marginaliserade grupperns förmåga att delta aktivt i samhälls- och näringslivsutvecklingen.

Slutligen, inom ramen för Mål 17, som handlar om att främja globala partnerskap och hållbar utveckling, kommer samordningsaktörer och regionalt utvecklingsansvariga att ges möjligheten att bygga broar mellan länder, sektorer och aktörer. Projektet hjälper dem att stärka internationellt samarbete och integrera globala perspektiv i regionala strategier, vilket ökar deras förmåga att navigera och påverka inom det internationella innovationssystemet. Detta ger tillgång till bredare resurser och möjligheter, och bidrar till att regionerna kan delta aktivt i en mer hållbar och rättvis global utveckling.

Välj en primär målgrupp för projektets aktiviteter under projektperioden

Offentliga organisationer

Välj eventuellt en eller flera sekundära målgrupper för projektets aktiviteter under projektperioden. (Valfri)

Akademi och forskningsaktörer, Företagsfrämjande aktörer

Beskriv projektets målgrupp och deras behov

Projektets huvudsyfte är att stärka det europeiska samarbetet för de regionalt utvecklingsansvariga organisationerna och samordningsaktörerna i S3-plattformen, och i förlängningen det företagsfrämjande systemet. För att uppnå detta behöver aktörerna utveckla sin förmåga att agera strategiskt och samarbeta över geografiska och sektorspecifika gränser. Genom att förvärva avancerade verktyg och metoder kan de bättre identifiera och prioritera specialiseringsområden som är skraddarsydda för regionens unika styrkor och potential. Ett effektivt och integrerat arbetssätt på europeisk nivå är avgörande för att maximera utnyttjandet av resurser och möjligheter, vilket i sin tur främjar hållbar och konkurrenskraftig tillväxt. För att stärka det europeiska samarbetet och öka deltagandet i internationella projekt och nätverk, behöver aktörerna utveckla en djupgående förståelse för EU:s politik, program och finansieringsmöjligheter. Detta innebär att lära sig om EU:s strategiska mål och prioriteringar samt att navigera i komplexa internationella sammanhang, inklusive att förstå och ansöka om EU-strukturfonder som Europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) och Horisont Europa. För att stödja denna europeiska tillväxt är det också viktigt att förstärka aktörernas kompetens inom innovation och hållbarhet. Genom att utveckla en djupare förståelse för hur innovationer kan driva grön, digital och teknisk omställning, kan aktörerna identifiera, stödja och implementera projekt som bidrar till både regionala och europeiska hållbarhetsmål. Detta är en nyckelkomponent för att främja en långsiktig och hållbar ekonomisk utveckling som är i linje med EU:s strategiska prioriteringar.

En annan central del av projektet är att bygga upp effektiva stödstrukturer och samarbetsplattformar på europeisk nivå, vilket är avgörande för att maximera effekterna av Smart Specialisering. Genom att etablera strukturer som erbjuder riktat stöd och resurser till företag som vill utveckla nya produkter, tjänster och affärsmodeller, samt genom att underlätta samarbeten mellan företag, forskningsinstitutioner och offentliga aktörer, kan robusta nätverk och partnerskap skapas. Dessa nätverk och partnerskap är viktiga för att driva innovation och tillväxt inom EU.

En utmaning i detta sammanhang är den osäkerhet som omger framtida finansiering genom sammanhållningspolitiken. Med tanke på att EU:s budget och politiska prioriteringar kan förändras, är det viktigt att aktörerna är förberedda på potentiella förändringar i finansieringsstrukturer och regler. Att utveckla flexibilitet och anpassningsförmåga blir därför avgörande för att hantera dessa förändringar och säkerställa en kontinuerlig tillgång till resurser för framtida projekt.

Slutligen är det avgörande att integrera jämställdhetsperspektiv inom alla delar av samarbetet, särskilt när det gäller ledning och styrning inom näringslivet. Aktörerna behöver arbeta aktivt för att skapa en inkluderande och rättvis arbetsmiljö där både kvinnor och män har lika möjligheter att delta och leda. Genom att utveckla och implementera strategier som främjar mångfald och jämställdhet kan programområdet inte bara motverka diskriminering och ojämlikhet utan också bygga ett mer robust och dynamiskt näringsliv. Detta stärker regionens och Europas förmåga att möta framtidens utmaningar och driva hållbar tillväxt.

Vad har ni för tidigare erfarenhet av målgruppen?

Regionerna inom Småland och öarna har omfattande erfarenhet av att arbeta med sin målgrupp, det vill säga de regionalt utvecklingsansvariga organisationerna och det företagsfrämjande systemet. Genom sitt långvariga och strategiska engagemang i regional utveckling har dessa regioner konsekvent arbetat för att skapa gynnsamma förutsättningar för näringslivet. De har etablerat sig som proaktiva aktörer genom att säkerställa att företagsfrämjande system har tillgång till de rätta verktygen, tillräcklig finansiering och den senaste kunskapen. Detta stöd har möjliggjort att regionerna effektivt kan främja företagande och ekonomisk tillväxt.

Genom att strategiskt fördela resurser och initiera insatser som stärker företagens konkurrenskraft, bidrar de också till en hållbar utveckling på både lokal och regional nivå. Regionerna har varit framgångsrika i att skapa en miljö där näringslivet inte bara kan växa, utan även anpassa sig och blomstra i en dynamisk och föränderlig marknad. Deras aktiva

engagemang säkerställer att företag har de bästa möjliga förutsättningarna att möta framtidens utmaningar och möjligheter.

Med hjälp av det företagsfrämjande systemet har regionerna inom Småland och öarna kunnat forma och driva utvecklingen av näringslivet på ett sätt som bidrar till en starkare och mer hållbar ekonomi. Deras erfarenhet täcker ett brett spektrum av åtgärder och initiativ som har varit avgörande för att säkerställa och stärka näringslivets konkurrenskraft. Dessa initiativ inkluderar allt från att erbjuda rådgivning och stöd till små och medelstora företag, främja innovation och tillgång till nya marknader, till att underlätta affärsnätverk och partnerskap. Regionernas tidigare arbete med målgruppen har därför varit centralt för att bygga upp en robust och hållbar ekonomisk utveckling i regionen.

Hur har ni arbetat för att inkludera målgruppen i förberedelserna av projektet?

Projektet har sitt ursprung i förarbetet till S3-plattformen i Småland och öarna, och har därför haft ett nära samarbete med alla regionalt utvecklingsansvariga i de aktuella länen från början. Genom regelbundna möten i S3-samordnargruppen och den överordnade ledningsgruppen, som också fungerar som styrgrupp för plattformprojektet, har dessa aktörer aktivt bidragit till projektets utformning. Tidigare samordningsaktörer har fortsatt att vara involverade som samordnare, vilket understryker den kontinuerliga kopplingen mellan projekten.

Utblick-projektets insatser är formellt separerade från S3-plattformen, med de två projekten är starkt sammankopplade och beroende av varandra. Utblick-projektet, lett av Region Jönköping men som en gemensam satsning för alla fyra regioner, fungerar som en katalysator för att identifiera och utveckla strategiska insatser. Dessa insatser integreras sedan i S3-plattformens insatskatalog, vilket bidrar till en effektiv samordning och genomförande av regionala strategier.

S3-plattformen erbjuder en strukturerad kanal för att implementera och sprida insatserna från Utblick-projektet, vilket säkerställer att programområdets satsningar är välkoordinerade och anpassade till långsiktiga mål. Detta ömsesidiga beroende skapar en dynamisk process där Utblick-projektets förberedelsearbete förstärker plattformens resurser och verktyg.

I arbetet med Transformationsanalysen, som är grundläggande för både Utblick-projektet och S3-plattformen i Sydost, har regionalt utvecklingsansvariga, företagsfrämjande system, akademi och näringslivsrepresentanter varit delaktiga genom workshops och intervjuer. Detta har varit avgörande för att säkerställa att initiativen är relevanta och effektiva, och har bidragit till projektens legitimitet och långsiktiga framgång. Genom detta nära samarbete stärks den regionala utvecklingen och positioneringen på den europeiska marknaden.

Hur ska ni arbeta för att inkludera målgruppen i genomförandet av projektet?

Resultatet av projektet kommer att vara långtgående och hållbart, med en stark inverkan på den regionala utvecklingen inom Småland och öarna. Genom att bygga vidare på regionernas omfattande erfarenhet och befintliga strukturer, kommer projektet att leverera lösningar som inte bara uppfyller de omedelbara behoven utan också säkerställer en stabil grund för framtida tillväxt och konkurrenskraft. Genom att införa nya verktyg, metoder och strategiska samarbeten i den regionala utvecklingsprocessen, kommer projektet att kraftigt förbättra aktörernas förmåga att navigera genom framtida utmaningar och förändringar i marknaden.

De regionalt utvecklingsansvariga organisationerna och det företagsfrämjande systemet, som utgör projektets målgrupp, har varit tydliga i sitt behov av att förstärka sin kapacitet att samarbeta strategiskt både inom regionen och på en bredare europeisk nivå. Detta behov har framkommit genom en aktiv dialog och återkoppling från aktörerna själva, som har identifierat specifika områden där de behöver stöd och utveckling. Målgruppen har uttryckt en stark efterfrågan på att förbättra sina möjligheter att delta i internationella samarbeten, att utnyttja avancerade verktyg för innovation och att säkerställa tillgången till och effektiv användning av finansieringskällor, särskilt de som tillhandahålls av EU.

Projektet svarar direkt på dessa behov genom att skapa långsiktiga lösningar som stärker målgruppens förmåga att agera strategiskt över geografiska och sektorspecifika gränser. Genom att fokusera på att bygga upp kompetens inom innovation och hållbarhet, kommer projektet att förbereda de regionalt utvecklingsansvariga och deras partners på att inte bara möta, utan också dra nytta av, den gröna och digitala omställningen. Detta innebär att aktörerna kommer att ha

en bättre förmåga att identifiera, stödja och implementera innovationer som både gynnar regionens specifika behov och bidrar till globala hållbarhetsmål.

Dessutom kommer projektet att bidra till att skapa mer effektiva och integrerade stödstrukturer och samarbetsplattformar. Detta är avgörande för att maximera effekterna av Smart Specialisering, där riktat stöd och resurser till företag inom specifika tematiska områden kan leda till utveckling av nya produkter, tjänster och affärsmodeller. Genom att underlätta samarbete mellan företag, forskningsinstitutioner och offentliga aktörer, kommer projektet att bygga robusta nätverk och partnerskap som är nödvändiga för att driva innovation och tillväxt på både regional och internationell nivå.

Det långsiktiga målet är också att förankra och stärka det europeiska samarbetet. Genom att öka deltagandet i internationella projekt och nätverk, samt genom att bygga en djupare förståelse för EU:s politik, program och finansieringsmöjligheter, kommer projektet att placera regionerna inom Småland och öarna i en starkare position på den europeiska arenan. Detta innebär att de regionala aktörerna kommer att vara bättre rustade att navigera i komplexa internationella sammanhang, ansöka om och använda EU-finansiering effektivt, och därigenom säkerställa att regionen drar full nytta av de möjligheter som europeiskt samarbete erbjuder.

Den långsiktiga effekten av projektet innebär att de regionalt utvecklingsansvariga organisationerna och deras partners kommer att ha stärkt sin kapacitet att agera och leda i en snabbt föränderlig global ekonomi. Detta skapar inte bara bättre förutsättningar för hållbar ekonomisk tillväxt, utan även en mer resiliент region som kan stå emot och anpassa sig till framtida utmaningar. Genom projektet kommer de aktörer som ansvarar för regionens utveckling att ha tillgång till de verktyg och den kunskap som krävs för att fortsätta driva och forma en stark, hållbar och konkurrenskraftig ekonomi på lång sikt.

Vilken huvudsaklig bransch förväntar ni er att projektets aktiviteter ska bidra till?

26 Andra ospecificerade tjänster

På vilket sätt kommer era arbetspaket att påverka de globala målen?

1. Uppstart, Identifiering av Utmaningsområden, Benchmarking och Studier

Positiv påverkan

Dessa inledande faser bidrar starkt till Mål 9 (Hållbar industri, innovation och infrastruktur) genom att identifiera möjligheter för innovation och infrastrukturutveckling. Genom att integrera jämställdhetsperspektiv bidrar de även till Mål 5 (Jämställdhet). Dock finns det en risk för negativ påverkan om det uppstår motstånd mot förändring eller om resurserna inte är tillräckliga för att genomföra en djupgående analys. För att minimera dessa risker kan utbildningsinsatser och resursförstärkningar vara nödvändiga. Om motståndet visar sig vara större än förväntat, kan mer kunskap om förändringshantering också behövas för att navigera dessa utmaningar.

2. Kommunikation

Positiv påverkan

Kommunikationsinsatserna främjar Mål 17 (Genomförande och globalt partnerskap) genom att bygga broar mellan olika aktörer och stärka medvetenheten om Mål 5 (Jämställdhet). Det finns dock en risk för negativ påverkan genom miljöpåverkan från resor och en risk för att kommunikationen blir ytlig och ineffektiv. För att mildra dessa risker bör digitala mötesplattformar användas och kommunikationen anpassas för att vara mer djupgående och målgruppspecifik. Mer kunskap behövs om hur digitala kommunikationsverktyg kan användas mest effektivt för att nå olika målgrupper på ett inkluderande sätt.

3. Workshops

Positiv påverkan

Workshops bidrar till Mål 9 (Innovation och infrastruktur) genom att stimulera samarbete och innovation, och till Mål 5 (Jämställdhet) genom att säkerställa att alla deltagare har lika möjligheter att delta. Dock kan höga kostnader och språkbarriärer utgöra risker för negativ påverkan. För att motverka detta bör ekonomiskt stöd erbjudas där det behövs, och kulturell medvetenhetsträning kan hjälpa till att övervinna språk- och kulturbarriärer. Mer kunskap behövs för att utvärdera de bästa metoderna för att säkerställa inkluderande deltagande, särskilt i en mångfaldig målgrupp.

4. Studiebesök

Positiv påverkan

Studiebesök främjar kunskapsutbyte och bidrar till Mål 9 (Hållbar industri och innovation) och Mål 17 (Globala partnerskap). Det finns dock en risk för negativ påverkan på grund av ökad administrativ börda och potentiellt bristande engagemang från deltagarna. Effektiviserade processer och inkluderande beslutsfattande kan motverka dessa risker. Mer kunskap behövs om hur man bäst engagerar intressenter under studiebesök och hur man minskar den administrativa bördan för att optimera resultaten av sådana aktiviteter.

5. Processtöd

Positiv påverkan

Processtödet främjar utvecklingen av hållbar industri och innovation (Mål 9) och stärker globala partnerskap (Mål 17). Dock finns det en risk för negativ påverkan om resurser fördelas ojämnt eller om engagemanget från vissa aktörer brister. För att undvika detta krävs rättvisa fördelningsprocesser och aktiv inkludering av alla intressenter i beslutsprocesser. Mer kunskap behövs om hur man kan säkerställa att resurser fördelas rättvist och att alla aktörer förblir engagerade under hela processen.

6. Avslutning

Positiv påverkan

Projektets avslutningsfas har en stark positiv påverkan på Mål 9 (Hållbar industri och infrastruktur) och Mål 17 (Globala partnerskap) genom att säkerställa att projektets resultat är långsiktiga och hållbara. Dock finns det en risk för negativ påverkan i form av konflikter och barriärer som kan uppstå under avslutningsfasen. Dessa kan hanteras genom förhandlingsprocesser och genom att öka kulturell kompetens bland de inblandade aktörerna. Mer kunskap behövs om hur man bäst förvaltar avslutningsfaser i projekt för att säkerställa att de bidrar till långsiktig hållbarhet och att partnerskap fortsätter att frodas även efter projektets slut.

Var ska resultaten uppstå?

Resultatkedja2: Utveckling av stödstrukturer

Förmåga - vad kommer målgruppen eller målobjektet att få tillgång till?

Resultatkedja2: Nya metoder & arbetssätt, Resultatkedja2: Samverkansarenor (Akademi, offentliga, företag, sociala)

Vilka förändrade beteenden förväntas de stärkta förmågorna leda till hos målgruppen eller målobjektet?

Resultatkedja2: Deltar/startar projekt med internationell samverkan, Resultatkedja2: Skalar upp metoder, processer och arbetssätt

Hur kommer projektets organisation vara uppbyggd för att genomföra projektet?

Projektet kommer att ägas av avdelningen för regional utveckling vid Region Jönköpings län, specifikt sektionen för Innovation och attraktivitet. Ansvarsfördelningen inom projektet är tydligt strukturerad för att säkerställa effektiv ledning och kommunikation. En projektledare kommer att vara tillsatt på 25% av en heltidstjänst för att övervaka projektets framsteg, koordinera aktiviteter och säkerställa att målen uppnås. För att säkerställa att projektets mål och aktiviteter kommuniceras på ett tydligt och effektivt sätt, kommer en dedikerad projektkommunikatör att arbeta på 33% av en heltidstjänst. Denna roll kommer att vara avgörande för att sprida information både internt och externt samt för att engagera relevanta intressenter. Dessutom kommer en projektekonom att vara ansvarig för att hantera och övervaka projektets ekonomi, budgetering och rapportering, och kommer att arbeta på 20% av en heltidstjänst för att säkerställa att ekonomiska resurser används effektivt och i enlighet med projektplanen.

Styrgruppen för projektet kommer att bestå av sektionschefer från de olika regionerna, vilket innebär att beslut fattas på hög nivå och att projektet får det stöd som krävs för att lyckas. Arbetsgruppen kommer att utgöras av S3-samordnarna från de fyra regionerna, vilka har en

djup förståelse för smart specialisering och kommer att spela en central roll i att driva projektet framåt. Dessa samordnare har redan en nära samverkan med S3-plattformen inom Småland och Öarna, och denna koppling kommer att utnyttjas för att uppnå hög effektivitet och dra nytta av synergieffekter mellan projekten.

För att säkerställa att samordningen mellan de olika aktörerna fungerar smidigt och att projektet når sina mål, kommer alla samordningsaktörer att finansieras av S3-plattformen. Varje samordnare kommer att avsätta 50% av sin tjänst till detta arbete, vilket gör att deras befintliga erfarenheter och nätverk inom S3-plattformen kan användas optimalt även i denna del av utvecklingsarbetet. Detta samarbete och den delade resursanvändningen förväntas bidra till en stärkt regional utveckling och en effektivare implementering av smart specialisering i hela regionen.

Vilka andra liknande projekt eller verksamheter känner ni till?

Det aktuella projektet skiljer sig markant från de ordinarie arbetsuppgifterna för S3-samordnarna och regionalt utvecklingsansvariga genom sitt fokus på att förstärka det europeiska samarbetet och utveckla nya finansieringsverktyg, vilket går utöver det vanliga lokal- och regionalt inriktade arbetet där det handlar om att implementera befintliga strategier och ge stöd till företag på lokal nivå, så innebär detta projekt en mer omfattande insats på den internationella arenan.

Det tidigare arbetet inom Småland och Öarna har etablerat en stark grund genom erfarenheter från internationella samarbeten och nätverksbyggande, särskilt via det gemensamma Brysselkontoret SBHSS. Dessa insatser har gett värdefulla insikter i EU:s krav och processer och har förberett regionerna för att hantera internationella utmaningar, som att stödja återuppbyggnaden av Ukraina och förbereda för potentiellt EU-medlemskap.

Det aktuella projektet bygger vidare på dessa erfarenheter genom att fokusera på att utveckla och förfina smarta specialiseringsstrategier och att skapa effektiva verktyg för EU-finansiering. Detta kräver en djupare förståelse och hantering av europeiska finansieringsstrukturer och strategiska mål, vilket är ett avsteg från det vanliga arbetet som är mer fokuserat på regionala och lokala frågor.

Projektets insatser, såsom att delta i internationella arbetsgrupper och expertutvärderingar, samt att utveckla nya finansieringsverktyg, kompletterar tidigare arbete genom att förstärka regionernas kapacitet att både bidra till och dra nytta av europeiska nätverk och samarbeten. Därigenom stödjer projektet inte bara den regionala utvecklingen utan bidrar också till en mer sammanlänkad och hållbar europeisk ekonomi. Sammanfattningsvis innebär det aktuella projektet en betydande utvidgning av S3-samordnarna och de regionalt utvecklingsansvarigas arbetsfält, från att hantera lokala utvecklingsbehov till att spela en aktiv roll i europeiska strategier och finansieringsinitiativ.

Hur ska ni internt i projektorganisationen arbeta för en inkluderande kultur för likvärdiga möjligheter att påverka projektets inriktning och resultat?

För att säkerställa jämställdhet inom projektet och främja en inkluderande kultur, krävs specifika åtgärder som går längre än att bara skapa öppna och transparenta processer. Det är nödvändigt att aktivt identifiera och åtgärda eventuella strukturella hinder som kan hindra kvinnor och andra underrepresenterade grupper från att delta och påverka projektet. Detta kan inkludera att tillhandahålla resurser för att underlätta deras engagemang, såsom mentorprogram, utbildningar, och flexibla mötestider för att möjliggöra för individer med olika ansvarsområden att delta.

För att skapa en miljö där alla perspektiv värderas lika, ska projektet även implementera en medveten strategi för att säkerställa att kvinnor och män får lika möjligheter att ta ledande roller och påverka projektets riktning. Detta innebär att sätta upp mål för jämn könsfördelning i arbetsgrupper och beslutsfattande organ, samt att regelbundet granska och justera dessa mål för att motverka eventuella obalanser.

Genom att införa mekanismer för aktivt lyssnande och inkluderande beslutsfattande kan projektet också uppnå en högre grad av representation och inflytande från olika grupper. Det är viktigt att integrera jämställdhetsperspektivet i alla steg av projektet, från planering till genomförande och utvärdering. Detta kan innebära att analysera hur beslut påverkar olika

grupper och att vidta korrigerande åtgärder om det upptäcks att vissa grupper riskerar att marginaliseras.

Kontinuerlig utvärdering är också avgörande för att säkerställa att projektets åtgärder verkligen bidrar till ökad jämställdhet. Genom att samla in data om deltagarnas upplevelser och analysera dessa ur ett könsperspektiv, kan projektet anpassas och förbättras för att bättre möta målet om lika villkor för alla. Sammanfattningsvis, genom att medvetet och systematiskt arbeta för att integrera jämställdhet i projektet, kan man säkerställa att det inte bara blir inkluderande, utan även rättvist och effektivt i att nå sina mål.

Beskriv vilken kompetens i hållbarhet som finns i projektorganisationen, eller som avses rekryteras till projektet?

Projektorganisationen bygger på de fyra regionernas starka hållbarhetsarbete som utgår från ett hållbarhetsprogram kring hur de ska bedriva sin verksamhet med hållbar utveckling utifrån sociala förhållanden, ekonomiska villkor och miljöhänsyn. Inom organisationen finns flera hållbarhetsexperter och på Regional utveckling, den avdelning där projektet kommer att ha sitt säte, finns det sakkunniga inom hållbarhet som är behjälpliga med att hållbarhetssäkra de projekt som beviljas och genomförs

Kommer ni i ert projekts genomförande att arbeta med andra aktörer än de som ingår i er projektorganisation?

Ja

Beskriv vad för slags arbete som kommer att genomföras och med vilka aktörer, samt hur det kommer att bidra till projektets genomförande.

I det aktuella projektet, där Region Jönköpings län är huvudaktör, är samarbetet med övriga regioner inom Småland och Öarna av stor betydelse. Trots att Region Jönköping leder projektet, är det centralt att integrera och utnyttja den erfarenhet och kompetens som finns inom de övriga regionerna för att maximera projektets framgång.

Genom att arbeta tillsammans med regionerna inom det gemensamma Brysselkontoret SBHSS och med samordningsaktörerna på S3-plattformen, kan vi gemensamt adressera de utmaningar och möjligheter som finns över geografiska gränser. Eftersom dessa regioner ofta står inför liknande utmaningar inom näringslivsutveckling och hållbar tillväxt, kan erfarenhetsutbyte och samarbete leda till effektivare lösningar och strategier.

Detta samarbete tillåter oss att dra nytta av varandras styrkor och kompensera för eventuella resursbrister. Region Jönköping kan till exempel bidra med sina insikter från tidigare internationella projekt, medan andra regioner kan erbjuda kompletterande erfarenheter som berikar projektet.

För målgruppen, inklusive samordningsaktörer och regionala utvecklingsfrämjare, innebär samarbetet att vi kan skapa en mer mångsidig och effektiv strategi för att främja regional tillväxt. Genom att samordna och dra nytta av gemensamma erfarenheter, kan vi bättre förstå och hantera komplexa utmaningar. Det möjliggör också en mer samordnad och effektiv ansökningsprocess för EU-finansiering och internationella initiativ, vilket stärker alla regioners förmåga att utnyttja europeiska resurser och möjligheter.

Sammanfattningsvis, genom aktivt samarbete med övriga regioner och nyttjande av Brysselkontorets resurser, kan projektet uppnå en mer sammanhängande och hållbar regional utveckling, samtidigt som det stärker målgruppens förmåga att navigera och dra nytta av det europeiska samarbetet.

Söker ni stöd för aktiviteter som bidrar till genomförandet av Östersjöstrategin?

Ja

Hur bidrar samarbetet till målen i Östersjöstrategin?

Projektet stödjer Östersjöstrategin genom att främja ett integrerat och strategiskt samarbete över geografiska och sektorspecifika gränser, vilket är centralt för att optimera användningen av resurser och potential i Småland och öarna. Genom att utveckla avancerade verktyg och metoder för smart specialisering bidrar projektet till att identifiera och prioritera styrkeområden som är anpassade till regionernas unika förutsättningar, vilket främjar hållbar och konkurrenskraftig tillväxt.

Projektet stärker kompetensen inom innovation och hållbarhet, vilket är avgörande för att driva grön, digital och teknisk omställning. Genom att stödja och implementera innovationer som bidrar till både regionala och globala hållbarhetsmål, främjas långsiktig ekonomisk utveckling som är förenlig med Östersjöstrategins mål om hållbar tillväxt och utveckling.

Etablering av effektiva stödstrukturer och samarbetsplattformar underlättar för företag, forskningsinstitutioner och offentliga aktörer i regionerna att utveckla nya produkter och affärsmodeller. Detta bidrar till robusta nätverk och partnerskap som är viktiga för att driva innovation och tillväxt i linje med strategins mål om ökat samarbete och integrering.

Projektet främjar också ökat europeiskt samarbete och deltagande i internationella projekt, vilket stärker regionernas position inom EU:s strategiska mål. Genom att optimera tillgången till EU-finansiering, såsom ERUF och Horisont Europa, kan regionerna säkerställa en strategisk position på den europeiska marknaden, vilket är i linje med Östersjöstrategins prioritering av regional integration och resursutnyttjande.

Att hantera osäkerhet kring framtida finansiering genom sammanhållningspolitiken är en del av projektets strategi, med fokus på att utveckla flexibilitet och anpassningsförmåga för att navigera i föränderliga finansieringslandskap och säkerställa tillgång till resurser.

Slutligen, genom att främja jämställdhet och mångfald inom näringslivet, skapar projektet en mer inkluderande och rättvis arbetsmiljö. Detta stödjer Östersjöstrategins mål om att bygga robusta och dynamiska ekonomier som är bättre rustade att möta framtidens utmaningar och driva hållbar tillväxt. Genom dessa insatser bidrar projektet till att förverkliga Östersjöstrategins vision om en sammanlänkad, hållbar och konkurrenskraftig region.

Hur har ni i projektets planering säkerställt att ni har förmåga att rapportera och redovisa kostnader och aktiviteter i projektet?

Region Jönköpings län har stor projektvana, personella resurser och flerårig erfarenhet av uppföljning och rapportering av projekt samt redovisning av kostnader och aktiviteter i projekt. Region Jönköping län är en van projektägare och har ansvar för att sammanställa projektets utgifter och följa upp mot budgeten. En projektekonom i organisationen finns som resurs och säkerställer att korrekta rutiner för ekonomi och administration efterlevs i projektet. Region Jönköpings län som projektägare har ansvar för att följa upp och redovisa genomförda arbetspaket och resultat av respektive aktivitet samt eventuella avvikelser mot plan. Projektägaren har god vana att särredovisa projekt så det finns en tydlig avgränsning mot ordinarie verksamhet. Den egna personalen kommer att föra tidsredovisning om antal timmar gjorda i projektet.

Hur ska ni arbeta med kommunikation?

För att säkerställa en effektiv kommunikation och uppfylla EU:s krav på informationsspridning kommer projektet att implementera en omfattande och välstrukturerad kommunikationsstrategi. Kommunikationen kommer att rikta sig mot en mångsidig målgrupp, inklusive regionalt utvecklingsansvariga, samordningsaktörer, politiker, företagare och allmänheten. Genom att tydligt definiera våra kommunikationsmål strävar vi efter att informera målgruppen om projektets syfte, framsteg och resultat. Vi vill att de ska förstå hur projektet bidrar till hållbar utveckling och regional tillväxt, samt erkänna värdet av EU:s finansiering.

Våra budskap kommer att fokusera på projektets syfte och resultat, med särskild betoning på hur det stödjer EU:s mål såsom hållbar utveckling, innovation och regional samverkan. Vi kommer att lyfta fram konkreta exempel på hur projektet skapar värde och påverkar målgruppen positivt, samtidigt som vi tydligt redovisar EU:s ekonomiska stöd och dess betydelse för projektets genomförande.

Kommunikationen kommer att ske genom en mångfald av kanaler. En dedikerad projektwebbplats kommer att beskriva projektets syfte, aktiviteter och resultat, med tydlig användning av EU-logotypen och information om finansieringen. Sociala medier som LinkedIn, X och Facebook kommer att användas för att nå en bredare publik och dela uppdateringar och nyheter. Regelbundna nyhetsbrev och e-postutskick kommer att informera intressenter om projektets framsteg och kommande evenemang. Deltagande i studiebesök och konferenser kommer att ge oss möjlighet att sprida projektets budskap, presentera dess resultat och knyta värdefulla kontakter.

För att säkerställa inkluderande kommunikation kommer vi att anpassa innehållet till olika målgrupper med hänsyn till kön, ålder, bakgrund och geografi. Vi kommer att använda lättillgängligt språk och tillhandahålla översättningar vid behov för att nå alla, inklusive personer med funktionsnedsättningar. Genom att inkludera olika perspektiv i projektets kommunikationsmaterial och evenemang speglar vi mångfalden i målgruppen.

Efter varje kommunikationsinsats kommer vi att genomföra en grundlig uppföljning för att bedöma effektiviteten och samla in feedback. Detta kommer att hjälpa oss att justera och förbättra vår kommunikationsstrategi. Regelbundna reflektioner och justeringar kommer att säkerställa att vi både uppfyller EU:s krav och maximerar projektets påverkan och engagemang. På så sätt kommer vi att bidra till ökad medvetenhet och förståelse för projektets betydelse och resultat, och effektivt främja hållbar utveckling och regional tillväxt.

Hur ska ni arbeta med inköp i projektet?

I projektet kommer vi att följa Region Jönköpings läns riktlinjer och lagkrav för inköp av varor, tjänster och entreprenader enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Detta innebär att alla inköp måste ske på ett affärsmässigt sätt med användning av konkurrens mellan olika leverantörer för att säkerställa att Region Jönköpings läns resurser används effektivt. Projektledningen har ansvaret att säkerställa att alla är införstådda med vilka regler som gäller för planering, genomförande och dokumentation av upphandlingar som görs inom ramen för projektet.

Hur har ni säkerställt projektets medfinansiering och hantering av projektets likviditet?

För att säkerställa att projektet har en stabil ekonomisk grund utöver Tillväxtverkets finansiering, finns en omfattande medfinansiering och likviditetsstrategi. Utöver de medel som Tillväxtverket bidrar med, kommer vi att erhålla medfinansiering från samtliga regioner inom Småland och Öarna. Dessa regioner kommer att bidra enligt en fastställd fördelningsnyckel och baserat på deras interna beslutsordning. Besluten om deras medfinansiering kommer att fattas under hösten, med villkoret att övrig finansiering är beviljad.

För att säkerställa att projektet kan slutföras innan vi får slututbetalning från Tillväxtverket, finns en god likviditet. Detta innebär att vi har planerat för både intern och extern kapitalanskaffning, inklusive eventuella lån eller andra finansiella arrangemang som kan täcka kostnader tills slututbetalningen erhålls. På detta sätt kan vi garantera att projektet avslutas enligt plan och att alla kostnader täcks under hela projektets löptid.

Vad för risker har ni identifierat i projektet och vad föreslår ni för åtgärder?

1. Bristande regional samverkan: Det finns en risk att regionerna inom Småland och Öarna inte lyckas samarbeta effektivt, vilket kan leda till ojämlikheter och minska projektets effektivitet. För att undvika detta bör tydliga samverkansstrukturer etableras, inklusive regelbundna möten, klara kommunikationskanaler och väl definierade ansvarsområden.

2. Brist på internationell erfarenhet: Få aktörer inom det företagsfrämjande systemet har internationell erfarenhet, vilket kan göra det svårt att hantera internationella samarbetsprojekt och konsortier.

3. Tekniska och logistiska hinder: Projektet kan stöta på tekniska och logistiska problem, särskilt vid koordinering av resurser över geografiska gränser. Detta kan leda till förseningar eller ofullständig genomförande. För att minimera dessa risker är det viktigt med noggrann teknisk och logistisk planering, inklusive riskanalyser och säkerställande av nödvändig utrustning och resurser.

Genom att identifiera och hantera dessa risker kan projektet öka sina chanser till framgång och säkerställa att RS3-regionerna uppnår sina mål för hållbar tillväxt och konkurrenskraft.

Beskriv utifrån era gällande policyer och riktlinjer hur ni kommer att ta hänsyn till dessa i ert projekt?

Region Jönköpings län (RJL) har en Regional Utvecklingsstrategi som utgör grunden för projekt inom regionen. Utöver detta har RJL en Smart Specialiseringsstrategi (S3) för att främja hållbar utveckling och uppnå globala mål enligt Agenda 2030. Fokus ligger på jämställdhet och lika rättigheter, och en policy har tagits fram för att integrera detta perspektiv i det dagliga arbetet hos medarbetare och chefer. Projektet kommer att minska resande genom digitala möten.

RJL har formella riktlinjer för anställning, rekrytering, samverkan, lika rättigheter och möjligheter samt studiebesök, bil och hotell. Dessa riktlinjer gäller oavsett om det är projektverksamhet eller ordinarie verksamhet. Projektets målgrupp inkluderar representanter från näringslivet, offentliga organisationer och andra intressenter inom regionerna Småland och Öarna. Målet är att uppnå mångfald och jämställdhet genom olika kanaler och strategier, inklusive workshops, möten, digitala plattformar och sociala medier.

Projektet kommer att skapa en inkluderande kultur genom att säkerställa tillgängliga mötesplatser och kommunikationskanaler där alla känner sig hörda och respekterade.

Beskriv hur ni kommer att arbeta med att dokumentera, sprida och ta tillvara på resultat under projektiden? Beskriv också hur ni vill säkra att resultaten tas tillvara under projektiden?

För att effektivt sprida projektets resultat och lärdomar till aktörer som inte har deltagit aktivt kommer vi att använda en mångsidig kommunikationsstrategi. Vi planerar att sammanställa detaljerade rapporter och publikationer som beskriver projektets resultat och insikter, vilket kommer att göras tillgängligt via vår webbplats och distribueras till relevanta nätverk och intressenter. För att nå en bredare publik och engagera olika aktörer kommer vi att arrangera webinarier och presentationer där vi kan diskutera projektets resultat, svara på frågor och få feedback. Dessutom kommer nyhetsbrev och sociala medieplattformar att användas för att regelbundet uppdatera om projektets framsteg och dela insikter.

Genom att skapa fallstudier och exempel på framgångsrika tillvägagångssätt kommer vi att visa hur resultaten kan tillämpas i olika sammanhang. Detta pedagogiska tillvägagångssätt syftar till att illustrera konkreta resultat och lära ut effektiva metoder och strategier.

Vi förväntar oss att projektet kommer att ge värdefulla insikter och resultat, särskilt genom användning av artificiell intelligens för dataanalys, vilket kommer att förbättra våra strategier och beslutsfattande. Denna teknik kommer att hjälpa oss att identifiera trender och mönster som kan informera framtida insatser, samt utveckla kompetens inom datahantering och analys bland projektmedarbetarna. Projektet kommer också att präglas av ett didaktiskt förhållningssätt, där vi kontinuerligt reflekterar och utvärderar våra metoder och resultat för att säkerställa ständigt lärande och utveckling.

Kopplingen till S3-plattformen är central, eftersom projektets resultat kommer att integreras i S3-strategierna för Småland och Öarna. De lärdomar och insikter som erhålls kommer att informera och förbättra vår smarta specialiseringsstrategi, vilket bidrar till en mer sammanhängande regional utvecklingsplan. Genom att dela resultaten och bästa praxis med andra regioner inom S3-plattformen kommer vi att stödja en ökad samordning och förbättrade metoder över regiongränser. Detta kommer att säkerställa att vi inte bara tillämpar de nya

insikterna lokalt, utan också bidrar till en effektiv och hållbar utveckling på regional och europeisk nivå.

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
1 - Uppstart, Identifiering av utmaningsområden, Benchmarking och Studier	Projektet inleds med att tillsammans med RS3:s utsedda samordningsaktörer och tematiska agendagrupper identifiera viktiga utmaningsområden som kommer att forma projektets strategiska agenda och mål. Under uppstartsfasen fokuseras på att öka medvetenheten om hur hållbarhetsmål kan integreras i projektets ledning och samverkan, vilket inkluderar utveckling av hållbarhetspolicyer och handlingsplaner för att hantera ekonomiska, sociala och ekologiska utmaningar. Hållbarhetsdiskussioner kommer att vara en stående punkt på månatliga styrgruppsmöten för att säkerställa kontinuerlig integration. Åtgärder för att bemöta dessa utmaningar omfattar skapandet av handlingsplaner och kompetensutveckling inom hållbarhet samt etablering av ett övervaknings- och utvärderingssystem för att följa framstegen mot hållbarhetsmålen. Genom att använda resultat från tidigare analyser och samarbeta med internationella partners, strävar projektet efter att optimera arbetet och uppnå mål för hållbar tillväxt och konkurrenskraft. Projektets syfte är att stärka Småland och Öarnas innovationskraft och konkurrenskraft genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och det företagsfrämjande systemet. Målet är att skapa kunskap och kontakter som leder till nya insatser och att företag får tillgång till nya marknader med minimala tids- och kostnadsinsatser. Projektet kommer även att öka regionens förmåga att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom	2024-12-01 - 2028-12-31	171 230

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	benchmarking, nätverk och kunskapsutbyte främjas innovation och entreprenörskap. Strategiska insatser och processtöd kommer att stärka ledarskap och hållbar tillväxt, vilket hjälper regionen att effektivt hantera sina utmaningar och möjligheter och bidrar till att uppfylla flera globala mål enligt Agenda 2030.		
1.1 - Uppstartsmöte och Utmaningsidentifiering	Projektet syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och det företagsfrämjande systemet, och genom att etablera nya samarbeten både nationellt och internationellt. För att uppnå detta kommer projektet att inledas med ett uppstartsmöte med de utsedda samordningsaktörerna från RS3-regionerna. Vid detta möte kommer aktörerna att organisera en workshop för att identifiera utmaningar som ska adresseras i projektet. Resultaten från denna workshop kommer att dokumenteras och sammanställas för att utgöra grund för projektets strategiska agenda och mål. Genom att identifiera och adressera specifika utmaningar kan projektet utforma insatser som ger företag möjlighet att komma åt nya marknader med minimalt tidsspill och kostnader, vilket ställer krav på ett effektivt stödsystem. Projektet kommer att fokusera på att öka kapaciteten hos de regionala utvecklingsaktörerna och det företagsfrämjande systemet, och att förbättra förmågan att attrahera europeiska medel. Detta är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom benchmarking, nätverk och plattformar för kunskapsutbyte kommer projektet att främja innovation och entreprenörskap. Vidare kommer strategiska insatser och processtöd att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt. Detta helhetsperspektiv hjälper regionen att effektivt hantera sina utmaningar	2024-12-01 - 2028-12-31	50 246

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	och möjligheter, vilket bidrar till att uppnå projektets mål och stödja en hållbar tillväxt. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
1.2 - Medvetenhetsskapande	Projektet syftar till att stärka Småland och Öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att utveckla kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och det företagsfrämjande systemet. Detta kommer att uppnås genom att etablera nya samarbeten både nationellt och internationellt och genom att främja hållbarhet i alla projektets faser. För att stödja detta mål kommer projektet att genomföra en rad aktiviteter, inklusive workshops och informationsmöten, som fokuserar på hållbarhet och dess integration i projektets strategi. Dessa möten är avgörande för att säkerställa att hållbarhet inte bara är en eftertanke utan en integrerad del av projektets planering och genomförande. Diskussioner om hållbarhetsmål kommer att föras kontinuerligt och dokumenteras noggrant. Feedback från deltagarna kommer att analyseras och användas för att justera och förbättra projektets aktiviteter och strategier. På så sätt kommer projektet att kunna anpassa sig dynamiskt till nya insikter och behov, vilket bidrar till att uppnå långsiktiga hållbarhetsmål. Projektet kommer också att använda benchmarking och studier som verktyg för att främja innovation och entreprenörskap. Genom att jämföra prestationer och strategier med andra regioner och aktörer kommer vi att identifiera bästa praxis och effektivare metoder. Detta kommer att hjälpa oss att skapa ett effektivt stödsystem för företag som söker nya marknader och optimera resursanvändningen. Benchmarking kommer att vara centralt för att utvärdera våra egna framsteg i relation till internationella standarder och för att identifiera områden för förbättring.	2024-12-01 - 2028-12-31	30 246

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Genom att delta i nätverk och plattformar för kunskapsutbyte kommer projektet att främja samarbete och kunskapsdelning, vilket är avgörande för att öka vår förmåga att attrahera europeiska medel och stödja långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Dessa insatser kommer att stärka ledarskapet inom innovation och hållbar tillväxt och hjälpa regionen att effektivt hantera sina utmaningar och utnyttja sina möjligheter. Kostnaderna för dessa aktiviteter kommer huvudsakligen att bestå av personalkostnader för att säkerställa att projektet har de resurser och den kompetens som behövs för att genomföra och utvärdera dessa insatser på ett framgångsrikt sätt.		
1.3 - Policyutveckling och Planering	Projektet kommer att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att utveckla hållbarhetspolicyer och planer som tydligt adresserar ekonomiska, sociala och ekologiska utmaningar. För att säkerställa att hållbarhetsmål integreras effektivt kommer projektet att införliva diskussioner om dessa mål och strategier i månatliga styrgruppsträffar, vilket garanterar att hållbarhet är en central del av projektets agenda. Under projektets gång kommer policyer och planer att utvärderas kontinuerligt för att säkerställa att de är i linje med projektets övergripande mål. Denna process kommer att bidra till att skapa en struktur där insatser är väl anpassade för att möta de specifika behoven hos regionala utvecklingsaktörer och det företagsfrämjande systemet. Genom att utveckla tydliga hållbarhetspolicyer och strategier kommer projektet att förbättra kapaciteten hos regionala aktörer och företagsfrämjande system, vilket möjliggör nya nationella och internationella samarbeten. Målet är	2024-12-01 - 2028-12-31	30 246

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	att skapa insatser som genererar kunskap och kontakter för att öppna nya marknader för företag med minimalt tidsspill och kostnader. Detta ställer krav på ett effektivt stödsystem och ökar förmågan att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Projektet kommer att främja innovation och entreprenörskap genom benchmarking, nätverk och plattformar för kunskapsutbyte. Genom att stödja strategiska insatser och processtöd kommer projektet att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt, vilket hjälper regionen att hantera sina utmaningar och möjligheter effektivt. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
1.4 - Åtgärdsimplementering och Kompetensutveckling	Projektet kommer att implementeras främst hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system inom Småland och Öarna. Regionala utvecklingskontor kommer att leda genomförandet av handlingsplaner och strategier som adresserar identifierade utmaningar och främjar hållbar utveckling. Detta arbete kommer att säkerställa att hållbarhetsmål blir en integrerad del av den regionala utvecklingsplaneringen och att relevanta insatser genomförs effektivt. Företagsfrämjande organisationer kommer att spela en central roll genom att tillhandahålla stöd till företag för att nå nya marknader med minimal tidsspill och kostnader. Genom att implementera projektets insatser kommer dessa organisationer att förbättra sitt stöd och främja innovation och entreprenörskap i regionen. Kommuner och lokala myndigheter kommer att vara viktiga för att säkerställa att hållbarhetsstrategierna implementeras på alla nivåer och att	2024-12-01 - 2028-12-31	30 246

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	lokala behov beaktas. Projektet kommer att samarbeta med dessa aktörer för att integrera hållbarhetsmål i kommunal och lokal planering. Näringslivsorganisationer kommer att stödjas i att sprida projektets resultat och insikter till företag och entreprenörer samt att främja regionalt och internationellt samarbete. Genom detta kommer projektets effekter att sträcka sig utanför de direkta deltagarna och påverka ett bredare nätverk av intressenter. Utbildnings- och forskningsinstitutioner kommer att involveras för att säkerställa att handlingsplanerna baseras på aktuell forskning och bästa praxis. Dessa institutioner kommer att bidra med värdefull insikt och kunskap för att stödja projektets mål. Genom att etablera och implementera handlingsplaner och strategier kommer projektet att stärka det regionala stödsystemet, öka förmågan att attrahera europeiska medel och främja innovation och hållbar tillväxt. Detta kommer att bidra till en långsiktig hållbar utveckling och stärka regionens konkurrenskraft. Kostnaderna för dessa aktiviteter kommer huvudsakligen att bestå av personalkostnader.		
1.5 - Övervakning och Utvärdering	Projektet kommer att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att etablera ett robust system för övervakning och utvärdering. Detta system kommer att säkerställa att projektets framsteg mot hållbarhetsmålen följs noggrant och att strategierna justeras vid behov för att uppnå de uppsatta målen. Regelbundna utvärderingar under styrgruppsträffar kommer att identifiera förbättringsområden, vilket möjliggör snabb anpassning och optimering av insatserna.	2024-12-01 - 2028-12-31	30 246

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	För att stödja projektets långsiktiga mål kommer en omfattande rapport att sammanställas med resultaten från övervakningen och utvärderingen. Denna rapport kommer att användas som underlag för framtida planering och beslut, och bidra till en kontinuerlig förbättring av projektets strategier och genomförande. Genom att dokumentera och analysera resultaten från dessa utvärderingar kommer projektet att kunna skapa en mer effektiv och anpassningsbar strategi för att öka kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system. Detta kommer att möjliggöra nya samarbeten nationellt och internationellt, främja tillgång till nya marknader med minimalt tidsspill och kostnader, och öka förmågan att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom benchmarking, nätverk och plattformar för kunskapsutbyte kommer projektet att främja innovation och entreprenörskap. Projektet kommer också att stödja strategiska insatser och processtöd för att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt, vilket hjälper regionen att effektivt hantera sina utmaningar och möjligheter. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
2 - Kommunikation	Kommunikationsplanen för att främja hållbar tillväxt och konkurrenskraft inom Smart Specialisering (S3) och Regionala Utvecklingsstrategier (RUS) för Småland och öarna fokuserar på en omfattande strategi för att förbättra och effektivisera kommunikationen. Kärnan i planen är att etablera plattformar för öppen dialog och samarbete genom regelbundna workshops, möten och evenemang där intressenter kan dela sina perspektiv och bidra till projektets utveckling. För att sprida kunskap	2024-12-01 - 2028-12-31	969 211

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	och bästa praxis används en rad kommunikationskanaler, inklusive webbplatser, sociala medier, nyhetsbrev, seminarier och studiebesök. Transparent och öppen kommunikation är avgörande för att bygga förtroende och engagemang bland medborgare, företagare och andra intressenter. Studiebesök och konferenser planeras noggrant för att säkerställa aktivt deltagande och effektiv uppföljning, vilket bidrar till att uppnå kommunikationsmålen. Den insamlade informationen används kontinuerligt för att anpassa och förbättra kommunikationen. Genom att tydligt kommunicera projektets bidrag till Agenda 2030:s mål och engagera intressenter i diskussioner kring dessa mål stärks förståelsen och engagemanget för projektets arbete med hållbar utveckling. Kommunikationsplanen syftar till att öka medvetenheten om projektets insatser och främja samarbetet, samtidigt som den anpassas för att maximera effektivitet och påverkan. Detta stödjer projektets övergripande mål att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system, etablera nya samarbeten nationellt och internationellt, och attrahera europeiska medel. Genom benchmarking, nätverk och plattformar för kunskapsutbyte främjas innovation och entreprenörskap, och projektet bidrar till att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt, vilket hjälper regionen att hantera utmaningar och möjligheter effektivt.		
2.1 - Förberedelse och planering	För att stärka Småland och öarnas innovationskraft och konkurrenskraft genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system, är det avgörande att noggrant planera och förbereda det första evenemanget eller studiebesöket. Under denna	2024-12-01 - 2028-12-31	75 094

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	period bör en detaljerad plan utarbetas, som definierar syfte och mål för evenemanget, identifierar målgrupp och intressenter, och organiserar logistik såsom plats, datum och tid. Viktigt är också att förbereda material som presentationsdokument, informationsbroschyrer och agendor för att säkerställa att all relevant information presenteras tydligt och professionellt. Samtidigt ska effektiva kommunikationsstrategier utvecklas för att marknadsföra evenemanget och engagera deltagare. Genom att använda kanaler som e-post, sociala medier och pressmeddelanden kan intresset för evenemanget byggas upp. Detta inkluderar också att förbereda material och kommunikationsstrategier för kommande studiebesök och konferenser. Att samla in feedback från tidigare evenemang och använda denna information för att förbättra framtida aktiviteter är avgörande för att säkerställa att materialet är aktuellt och relevant. Genom att noggrant förbereda och kommunicera kan projektet skapa möjligheter för nya insatser och etablera värdefulla kontakter. Detta bidrar till projektets övergripande mål om att stärka regionens innovationskraft och konkurrenskraft genom att förbättra stödsystemen och etablera nya samarbeten både nationellt och internationellt. Effektiv kommunikation och attraktion av deltagare säkerställer att företag får tillgång till nya marknader med minimalt tidsspill och kostnader. Projektet strävar också efter att öka förmågan att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom benchmarking, nätverk och plattformar för kunskapsutbyte främjas innovation och entreprenörskap, samtidigt som strategiska insatser och processtöd stärks för att effektivt hantera utmaningar och möjligheter.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
2.2 - Aktivt deltagande	Löpande under varje studiebesök eller konferens är det avgörande att delta aktivt i diskussioner och nätverkande för att sprida projektets budskap och knyta värdefulla kontakter. Genom att engagera sig i samtal och aktiviteter med andra deltagare kan projektet framhäva sina mål och insatser, vilket bidrar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft och konkurrenskraft. Detta sker genom att projektet tydligt kommunicerar sina syften och framgångar, vilket kan leda till etablering av nya samarbeten både nationellt och internationellt. Att aktivt delta i nätverkande möjliggör för projektet att generera kunskap och kontakter som är centrala för att driva nya initiativ. Genom att bygga relationer med nyckelaktörer och identifiera potentiella partners kan projektet främja sina mål och skapa möjligheter för framtida insatser. Detta innebär att företag kan få tillgång till nya marknader med minimalt tidsspill och kostnader, vilket ställer krav på effektiva stödsystem. Vidare bidrar aktivt deltagande till att öka projektets förmåga att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för att säkerställa långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom att använda de insikter och kontakter som samlas vid dessa evenemang kan projektet främja innovation och entreprenörskap, stödja strategiska insatser och processtöd, samt stärka ledarskap och hållbar tillväxt. Detta hjälper regionen att effektivt hantera utmaningar och möjligheter och bidrar till att nå de övergripande målen för hållbar tillväxt och utveckling. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.	2024-12-01 - 2028-12-31	607 485
2.3 - Uppföljning och efterarbete	Efter varje studiebesök eller konferens är det viktigt att genomföra en noggrann uppföljning och utvärdering av deltagandet inom 1-2	2024-12-01 - 2028-12-31	75 093

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	veckor. Denna process ska fokusera på att bedöma resultatet och effekterna av evenemanget i relation till projektets övergripande mål. Genom att samla in feedback och analysera resultaten kan projektet identifiera vad som fungerade bra och vad som kan förbättras inför framtida evenemang. Uppföljningen bör inkludera en granskning av de kontakter och nätverk som etablerades, samt en bedömning av hur väl projektets budskap och mål kommunicerades och mottogs. Det är viktigt att dokumentera dessa insikter och använda dem för att justera strategier och aktiviteter framåt. Detta säkerställer att projektet fortsätter att utvecklas i linje med sina syften att stärka Småland och öarnas innovationskraft och konkurrenskraft. Genom att utvärdera deltagandet på detta sätt kan projektet också bättre möta kraven för att generera kunskap och kontakter som leder till nya insatser och möjligheter. Det bidrar till att förbättra stödsystemet för företag som vill få tillgång till nya marknader med minimalt tidsspill och kostnader. Vidare möjliggör uppföljningen en ökad förmåga att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för projektets långsiktiga hållbarhet och konkurrenskraft. Genom att noggrant följa upp och utvärdera varje evenemang kan projektet effektivt hantera utmaningar och möjligheter och säkerställa att alla strategiska insatser är välgrundade och relevanta för den fortsatta framgången. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
2.4 - Reflektion och återkoppling för förbättring	Varje kvartal ska projektet genomföra reflektioner och utvärderingar av insamlad data och tidigare kommunikationsinsatser för att identifiera förbättringsområden. Denna regelbundna utvärdering är avgörande för att säkerställa att projektet fortsätter att stärka	2024-12-01 - 2028-12-31	71 343

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Småland och öarnas innovationskraft och konkurrenskraft, samt främjar hållbar tillväxt. Genom att systematiskt granska data och insikter från kommunikationsinsatser kan projektet bedöma effektiviteten i sina strategier och aktiviteter. Detta inkluderar att analysera hur väl projektets budskap har nått ut till relevanta intressenter, samt att identifiera områden där kommunikationen kan förbättras. Denna kvartalsvisa reflektion hjälper projektet att justera sina kommunikationsstrategier och anpassa sina insatser för att maximera påverkan och effektivitet. Genom att kontinuerligt förbättra kommunikationsmetoderna kan projektet bättre stödja regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system i att etablera nya samarbeten både nationellt och internationellt. Detta främjar företagets tillgång till nya marknader med minimalt tidsspill och kostnader, och bidrar till att öka projektets förmåga att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Vidare möjliggör denna process av benchmarking, nätverkande och plattformar för kunskapsutbyte en främjande av innovation och entreprenörskap. Projektet kan också stödja strategiska insatser och processtöd för att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt. Genom att noggrant analysera och förbättra kommunikationsinsatserna kvartalsvis kan projektet effektivt hantera utmaningar och möjligheter, vilket bidrar till regionens övergripande framgång och hållbar utveckling. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
2.5 - Tydlig kommunikation om målen	För att effektivt kommunicera projektets mål inom Agenda 2030 under hela tidsperioden är det viktigt att använda ett brett spektrum av	2024-12-01 - 2028-12-31	75 093

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	kommunikationskanaler. Detta innebär att utnyttja webbplatser, sociala medier, nyhetsbrev och pressmeddelanden för att nå en bred publik och öka medvetenheten om projektets bidrag till de globala målen. En central strategi är att skapa engagerande innehåll som tydligt kopplar projektets aktiviteter till Agenda 2030:s mål, såsom hållbar utveckling, innovation och social rättvisa. Genom att använda case studies, infografik och framgångshistorier kan man konkretisera hur projektet bidrar till dessa globala mål och göra budskapet mer tillgängligt och förståeligt för alla intressenter. För att ytterligare stärka kommunikationen är det också viktigt att organisera regelbundna evenemang, webinars och workshops. Dessa tillfällen erbjuder en plattform för att diskutera projektets framsteg och hur dessa bidrar till Agenda 2030, samtidigt som de ger möjlighet att samla in feedback och skapa en dialog med intressenter. En annan nyckelfaktor är att involvera och informera alla relevanta intressenter, inklusive regionala utvecklingsaktörer, företag och andra partners. Detta kan göras genom direkta möten och skräddarsydda kommunikationsinsatser för att säkerställa att alla parter är medvetna om projektets koppling till hållbarhetsmålen. För att säkerställa transparens är det också viktigt att publicera regelbundna rapporter och uppdateringar om projektets framsteg och resultat. Detta inte bara visar projektets engagemang för hållbar tillväxt och Agenda 2030, utan hjälper också till att bygga förtroende bland intressenterna.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Kontinuerlig utvärdering och anpassning av kommunikationsstrategin är avgörande för att hålla budskapet relevant och effektivt. Genom att justera strategier baserat på feedback och förändrade behov kan man optimera kommunikationen över tid. Slutligen bör kommunikationen också främja partnerskap och samarbete genom att stärka relationerna med internationella och nationella aktörer. Genom att engagera partners och utnyttja deras nätverk kan projektets mål för Agenda 2030 spridas bredare och skapa en större påverkan både nationellt och internationellt. Genom att implementera dessa strategier kan projektet effektivt främja sina mål för hållbar tillväxt och konkurrenskraft, stärka Småland och öarnas innovationskraft och bidra till en långsiktig, hållbar utveckling i linje med Agenda 2030. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
2.6 - Engagemang av intressenter	För att aktivt engagera olika intressenter genom workshops, möten och evenemang under hela projektets tidsperiod bör flera strategier implementeras. Först och främst är det viktigt att noggrant kartlägga och identifiera de relevanta intressenterna, inklusive regionala utvecklingsaktörer, företag, akademiska institutioner och internationella partners. En inkluderande strategi säkerställer att alla viktiga aktörer får möjlighet att bidra med sina perspektiv och erfarenheter. För att hålla intressenterna informerade och engagerade är det väsentligt att planera och organisera regelbundna evenemang, såsom workshops och möten. Dessa evenemang bör ha som syfte att informera om projektets framsteg, samla in feedback och identifiera nya samarbetsmöjligheter. Genom att arrangera tematiska workshops som fokuserar på specifika hållbarhetsmål och utmaningar, samt hålla öppna	2024-12-01 - 2028-12-31	65 103

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	möten, främjas transparens och ökat engagemang bland deltagarna. Innehållet i dessa evenemang bör anpassas efter intressenternas behov och intressen, vilket kan uppnås genom förstudier och behovsanalyser. Detta säkerställer att diskussionerna är relevanta och att problemen som intressenterna står inför adresseras effektivt. Under evenemang är det också viktigt att främja aktivt deltagande genom interaktiva format som gruppdiskussioner och brainstorming-sessioner. Detta skapar möjlighet för deltagarna att dela med sig av sina insikter och samarbeta för att utveckla gemensamma lösningar på de utmaningar som identifieras. Användning av digitala verktyg och plattformar kan öka tillgängligheten och deltagandet, särskilt för internationella samarbeten. Virtuella möten och online-workshops gör det möjligt för intressenter från olika geografiska områden att delta och bidra. För att bygga och stärka relationer bör evenemang också inkludera nätverksmöjligheter och informella mingel. Genom att främja personliga kontakter kan projektet skapa en starkare gemenskap och bättre samarbeten över tid. Efter varje workshop, möte eller evenemang är det viktigt att dokumentera de viktigaste resultaten och besluten samt att genomföra en uppföljning. Detta säkerställer att åtgärder vidtas baserat på den feedback och de insikter som samlats in, vilket håller intressenterna engagerade och informerade om projektets framsteg. Regelbunden kommunikation genom rapporter och nyhetsbrev om projektets utveckling är också avgörande för att hålla intressenterna		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	uppdaterade och fortsätta engagera dem. Genom att implementera dessa strategier kan projektet effektivt skapa ett starkt nätverk av partners och samarbeten, vilket är avgörande för att nå målen för Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
3 - Workshops	Genom att organisera planerade workshops strävar regionerna inom Småland och öarna (RS3) efter att stärka det företagsfrämjande systemet och utveckla kompetensen hos regionala utvecklingsansvariga inom Smart Specialisering (S3). Målet är att skapa en dynamisk miljö där regionerna inte bara kan leda utan också delta effektivt i europeiska projekt och samverkansinitiativ. Genom att integrera europeiska perspektiv och identifiera samarbetsmöjligheter maximeras tillgången till EU-programmens resurser och kompetens. Workshopsen fokuserar på att samarbeta med samordningsaktörerna för att identifiera erbjudanden och behov inom en europeisk kontext. Detta inkluderar att utveckla offertberedskap för projektförfrågningar som är kopplade till specifika S3-områden. Genom att noggrant definiera behov och erbjudanden strävar projektet efter att etablera strategiska samarbeten mellan regionerna och RS3:s samordningsaktörer för framtida partnerskap, både regionalt och på EU-nivå. Denna satsning syftar till att stärka den regionala kapaciteten och främja hållbar utveckling och konkurrenskraft. Workshopsen bidrar till att skapa välgrundade ansökningar till EU-program, vilket ökar den regionala positionen och främjar hållbar tillväxt. Projektet fokuserar på att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system för att etablera nya samarbeten nationellt och internationellt.	2025-03-01 - 2027-12-31	1 278 714

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Generera kunskap och kontakter leder till nya insatser, att utforma aktiviteter så att företag med minimalt tidsspill och kostnader får tillgång till nya marknader. Projektet syftar också till att öka förmågan att attrahera europeiska medel, avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom projektet stödjer även strategiska insatser och processtöd för att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt, vilket hjälper regionen att hantera utmaningar och möjligheter effektivt.		
3.1 - Tematiska workshops Besöksnäring	För att effektivt utveckla besöksnäringen i Småland och öarna kan workshops användas som ett centralt verktyg för att skapa en strukturerad och interaktiv process som engagerar en bred grupp intressenter, inklusive turistbyråer, företag, lokalbefolkning och investerare. Processen kan börja med en grundlig analys av den aktuella besöksnäringen. Under dessa workshops bör deltagarna inledningsvis kartlägga turistattraktioner, infrastruktur och resurser samtidigt som de identifierar nuvarande utmaningar och möjligheter. Detta ger en tydlig översikt av den befintliga situationen och hjälper till att staka ut riktningen för vidare utveckling. Ett viktigt steg är att identifiera och kartlägga relevanta aktörer inom besöksnäringen som bör engageras i utvecklingsprocessen. Genom att involvera lokala företag, myndigheter och ideella organisationer säkerställs att alla viktiga perspektiv beaktas. Stakeholder mapping är avgörande för att skapa en inkluderande strategi som reflekterar hela spektrumet av intressenter. Nästa del av processen fokuserar på brainstorming och idégenerering. Här samlas deltagarna för att skapa och prioritera idéer som kan förbättra besöksnäringen, såsom att utveckla nya attraktioner, marknadsföringsstrategier och hållbarhetsinitiativ. Detta kreativa	2025-03-01 - 2027-12-31	213 119

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	arbete syftar till att hitta innovativa lösningar som kan locka fler besökare och höja kvaliteten på den befintliga infrastrukturen. För att konkretisera dessa idéer kan en intensiv tvådagarsworkshop, eller 48-timmarsworkshop, arrangeras. Under den första dagen fokuserar deltagarna på idégenerering och gruppövningar, medan den andra dagen ägnas åt att granska och sammanställa en gemensam projektansökan som sträcker sig över region- och nationsgränser. Denna workshop ger en konkret produkt och en handlingsplan som kan sökas om finansiering för genomförande. Att inkludera representanter från andra regioner med framgångsrika besöksnäringstrategier är också en viktig del av workshops. Dessa best practice sharing-sessioner erbjuder deltagarna möjlighet att lära sig av andras erfarenheter och hämta inspiration för att implementera liknande strategier i sin egen region. Slutligen bör workshops även ge utrymme för affärsutveckling och nätverkande. Genom att skapa möjligheter för deltagarna att knyta kontakter och bygga nätverk för framtida samarbeten, samt erbjuda sessioner om affärsutveckling och framgångsrik drift av besöksnäringens företag, stärks den lokala och regionala besöksnäringen. Sammanfattningsvis erbjuder dessa workshops en plattform för samarbete och kunskapsutbyte som leder till konkreta förbättringar inom besöksnäringen. Genom att skapa en inkluderande och dynamisk miljö för att dela idéer och lära av framgångsrika exempel kan regionen effektivt utveckla sin besöksnäring och stärka den lokala ekonomin. Detta stödjer projektets mål att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system, vilket bidrar till hållbar tillväxt och ökad		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	konkurrenskraft både lokalt och internationellt. 4 workshops under projekttiden med 20 deltagare vid varje tillfälle. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader samt extern tjänst vid workshop (50.000:-)		
3.2 - Tematiska workshops Industriell utveckling	För att främja industriell utveckling kan en effektiv workshopstrategi implementeras som består av flera välplanerade steg. Först och främst inleds processen med en noggrann situationanalys och utmaningsidentifiering. Under detta inledande skede är målet att kartlägga den nuvarande industrisituationen i regionen, inklusive en grundlig översyn av befintliga styrkor och svagheter samt potentiella möjligheter och hot. Denna analys hjälper till att identifiera kritiska områden som behöver förbättras och att fokusera diskussionerna på relevanta förbättringsområden. När en tydlig bild av den aktuella situationen har skapats, är nästa steg att involvera och kartlägga relevanta intressenter. Detta inkluderar företag, akademiska institutioner, forskningscentra, offentliga myndigheter och näringslivsorganisationer. Genom att engagera dessa aktörer får man en djupare förståelse för deras behov och perspektiv. Detta bidrar till att samla in insikter och förslag som är avgörande för att utveckla lösningar som är både relevanta och genomförbara. Efter att ha samlat in de nödvändiga insikterna genom stakeholder involvering, organiseras en workshop för lösningssökning. I denna workshop arbetar deltagarna i grupper för att identifiera och utveckla innovativa strategier och projektidéer för industriell utveckling. Målet är att stimulera kreativitet och generera konkreta förslag som kan adressera de tidigare identifierade utmaningarna. Genom gruppövningar och diskussioner kan	2025-03-01 - 2027-12-31	213 119

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	deltagarna utvärdera olika lösningar och strategier som kan implementeras för att främja industriell tillväxt. För att snabbt kunna omsätta idéerna till praktiska åtgärder arrangeras en intensiv 48-timmarsworkshop. Under denna period fokuserar deltagarna på att utveckla en gemensam projektansökan som sträcker sig över både regionala och nationella gränser. Första dagen är inriktad på att arbeta fram idéer och genomföra gruppövningar, medan den andra dagen ägnas åt att granska och sammanställa en detaljerad och övertygande projektansökan. Denna intensivperiod är utformad för att maximera effektiviteten och säkerställa att projektansökan är välstrukturerad och anpassad för att möta de krav som ställs för finansiering. Genom att följa denna strukturerade approach kan workshops skapa en dynamisk och samarbetsinriktad miljö som främjar industriell utveckling. Den grundliga situationanalysen och stakeholder involveringen säkerställer att alla relevanta perspektiv beaktas, medan lösningssökningsworkshops främjar innovation och utveckling av konkreta projektidéer. Den intensiva 48-timmarsworkshopen möjliggör snabb och effektiv projektutveckling och ansökningsprocess. Dessa aktiviteter är centrala för projektets övergripande mål att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system samt etablera nya samarbeten nationellt och internationellt, bidrar dessa workshops till att skapa nya insatser och möjliggör tillgång till europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. 4 workshops under projekttiden med 20 deltagare vid varje tillfälle. Kostnader i denna		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	aktivitet består av personalkostnader samt extern tjänst vid workshop (50.000:-)		
3.3 - Tematiska workshops Livsmedel	För att främja utvecklingen inom livsmedelssektorn kan en strukturerad workshopstrategi användas för att skapa effektiva och hållbara lösningar. Här är hur detta kan göras: Först inleds med en grundlig situationanalys och utmaningsidentifiering. Detta steg innebär att noggrant granska den aktuella situationen inom livsmedelssektorn. Genom att identifiera specifika utmaningar och möjligheter, såsom hållbar produktion, tillgång till närproducerade livsmedel, och efterfrågan på innovativa produkter, kan man fokusera diskussionerna på de mest relevanta och pressande frågorna. Nästa steg är att involvera och kartlägga relevanta intressenter. Detta innebär att engagera lokala producenter, restauranger, marknadsföringsorganisationer, offentliga myndigheter och konsumentgrupper. Genom att samla in deras behov och perspektiv får man en helhetsbild av sektorns krav och möjligheter. Denna omfattande kartläggning säkerställer att alla viktiga aktörer är representerade och att deras insikter bidrar till utvecklingen av effektiva lösningar. Därefter organiseras en workshop för lösningssökning. Under denna workshop samlas deltagarna för att utveckla kreativa och innovativa lösningar som främjar livsmedelssektorns utveckling. Diskussionerna kan fokusera på olika aspekter, inklusive stöd till lokal produktion, minskning av matsvinn, ökad medvetenhet om hållbara matvanor och främjande av näringsrika alternativ. Workshopen är utformad för att stimulera kreativitet och engagemang, vilket	2025-03-01 - 2027-12-31	213 119

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	leder till konkreta och genomförbara idéer. För att snabbt kunna omsätta dessa idéer till praktiska åtgärder arrangeras en intensiv 48-timmarsworkshop. Under denna period arbetar deltagarna intensivt för att skapa gemensamma projektansökningar som sträcker sig över både regionala och nationella gränser. Första dagen fokuserar på att arbeta fram idéer och genomföra gruppövningar, medan den andra dagen är inriktad på att granska och sammanställa en stark projektansökan. Denna intensivperiod möjliggör snabb och effektiv utveckling av projektförslag och ansökningsprocesser. Genom att följa denna struktur skapar workshops en dynamisk och samarbetsinriktad miljö där deltagarna gemensamt utvecklar innovativa lösningar och snabbt formulerar projektansökningar. Detta bidrar till att stödja livsmedelssektorns tillväxt och utveckling genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system. Projektet syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Genom att generera kunskap och kontakter som kan leda till nya insatser, öka företagets tillgång till nya marknader och attrahera europeiska medel, bidrar dessa workshops till långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom benchmarking, nätverk och plattformar för kunskapsutbyte främjas innovation och entreprenörskap, medan strategiska insatser och processtöd hjälper regionen att effektivt hantera utmaningar och möjligheter. 4 workshops under projektiden med 20 deltagare vid varje tillfälle. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader samt extern tjänst vid workshop (50.000:-)		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
3.4 - Tematiska workshops Skog och trä	För att främja utvecklingen inom skog- och träindustrin kan en noggrant utformad workshopstrategi spela en central roll. Denna strategi bör inledas med en grundlig analys av den nuvarande situationen för skog- och träindustrin i regionen. Under denna inledande fas är det viktigt att identifiera både utmaningar och möjligheter som påverkar sektorn. Detta inkluderar att granska hållbar skogsförvaltning, effektiv resursanvändning, teknologiska innovationer samt marknadsföring av träprodukter. Genom att samla in data om nuvarande praxis, tillgängliga teknologier och aktuella marknadstrender läggs grunden för en detaljerad förståelse av de områden som behöver förbättras och de möjligheter som kan exploateras. Nästa steg är att engagera relevanta intressenter inom sektorn. Detta innebär att involvera skogsägare, träbearbetningsföretag, forskningsinstitutioner, offentliga myndigheter och miljöorganisationer. Genom att kartlägga deras behov och perspektiv kan man få en omfattande bild av de specifika utmaningar och möjligheter som industrin står inför. Att skapa en intressentkarta är ett effektivt sätt att visualisera de olika aktörernas roller och påverkan, vilket underlättar en mer samordnad och målinriktad arbetsinsats. Efter att ha etablerat en solid grund och förståelse genom situationanalys och intressentkartläggning, bör fokus flyttas till att generera innovativa lösningar. Detta görs genom att organisera workshops där deltagarna arbetar med kreativa övningar och diskussioner för att utveckla idéer kring förbättrad skogsförvaltning, nya träprodukter, optimerade produktionsprocesser och hållbarhet. Metoder som brainstorming, design thinking och SWOT-analyser används för att stimulera kreativitet och innovation. Dessa sessioner syftar till att utveckla praktiska och genomförbara lösningar som kan	2025-03-01 - 2027-12-31	213 119

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	implementeras för att förbättra sektorns effektivitet och hållbarhet. För att snabbt och effektivt omsätta idéerna till konkreta projekt är en intensiv 48-timmarsworkshop en värdefull metod. Under denna period arbetar deltagarna intensivt för att formulera gemensamma projektansökningar som sträcker sig över både regionala och nationella gränser. Med hjälp av förberedande arbete och samarbetsövningar skapar de en stark projektansökan som adresserar de identifierade behoven och utmaningarna inom skog- och träindustrin. Denna komprimerade tidsram möjliggör snabb och effektiv projektutveckling och ansökningsprocess, vilket är avgörande för att fånga upp och realisera de innovativa idéerna. Genom att använda denna strukturerade metod skapas en dynamisk och samarbetsinriktad miljö där deltagarna kan identifiera och implementera innovativa lösningar för skog- och träindustrin. Detta stärker den regionala kapaciteten och främjar effektivt samarbete mellan olika aktörer. Det övergripande syftet är att stödja projektet som syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system samt etablera nya samarbeten både nationellt och internationellt, bidrar aktiviteterna till projektets mål. Insatserna är utformade för att minimera tidsspill och kostnader för företag som vill nå nya marknader, samtidigt som projektet ökar förmågan att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom benchmarking, nätverk och plattformar för kunskapsutbyte främjas innovation och entreprenörskap, vilket stödjer strategiska insatser och processtöd		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	för att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt, och hjälper regionen att effektivt hantera utmaningar och möjligheter. 4 workshops under projektiden med 20 deltagare vid varje tillfälle. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader samt extern tjänst vid workshop (50.000:-)		
3.5 - Tematiska workshops Digital tjänsteutveckling	För att främja utvecklingen inom digitala tjänster kan workshops struktureras enligt en metod som skapar en produktiv och innovativ miljö. Den första fasen bör börja med en grundlig situationanalys där den aktuella statusen för digitala tjänster i regionen eller branschen granskas. Det är viktigt att identifiera specifika utmaningar, såsom problem med användarupplevelse, tillgänglighet och den digitala klyftan, samt att kartlägga potentiella möjligheter för förbättring och innovation. Detta steg ger en solid grund för att förstå var behovet av utveckling är som störst och vilka områden som erbjuder mest potential för framsteg. Nästa steg är att involvera och kartlägga relevanta intressenter. Detta innebär att engagera en bred grupp av aktörer såsom IT-företag, startups, teknikentusiaster, offentliga myndigheter och användargrupper. Genom att samla deras insikter och perspektiv kan man få en omfattande bild av de olika utmaningar och möjligheter som digitaliseringen medför. Att skapa en intressentkarta kan hjälpa till att visualisera dessa aktörers roller och påverkan, vilket underlättar en mer koordinerad och målinriktad strategi. När grundläggande förståelse har etablerats genom situationanalys och kartläggning, kan fokus skifta till att generera lösningar. Här bör kreativa workshops organiseras för att utforska och utveckla innovativa lösningar för digitala tjänster. Under dessa workshops arbetar deltagarna med att diskutera och skapa nya plattformar, förbättra befintliga verktyg, implementera	2025-03-01 - 2027-12-31	213 119

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	användarcentrerad design och utnyttja avancerade teknologier som artificiell intelligens (AI) och Internet of Things (IoT). Dessa sessioner bör inkludera tekniker som brainstorming, design thinking och prototyp tillverkning för att maximera kreativiteten och lösningsorienteringen. För att effektivt omsätta de utvecklade idéerna till konkreta projekt kan en intensiv 48-timmarsworkshop organiseras. Under denna period samlas deltagarna för att snabbt och effektivt skapa gemensamma projektansökningar som sträcker sig över både regionala och nationella gränser. Genom förberedande arbete och samarbetsövningar under denna workshop kan deltagarna snabbt formulera starka och konkurrenskraftiga projektansökningar som adresserar de identifierade behoven inom digitala tjänster. Denna struktur skapar en dynamisk och samarbetsinriktad miljö där deltagarna effektivt kan arbeta tillsammans för att identifiera och implementera innovativa lösningar. Genom att tillämpa denna metod inom ramen för projektet som syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt, förbättras kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system. Detta möjliggör etablering av nya samarbeten nationellt och internationellt, samt att aktiviteterna genererar kunskap och kontakter som kan leda till nya insatser och projekt. För att minimera tidsspill och kostnader för företag och öka tillgången till nya marknader ställs krav på stödsystemet. Projektet syftar också till att öka förmågan att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom benchmarking, nätverk och		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	plattformar för kunskapsutbyte främjas innovation och entreprenörskap, samtidigt som strategiska insatser och processtöd stärker ledarskap, innovation och hållbar tillväxt. Detta hjälper regionen att effektivt hantera utmaningar och möjligheter, vilket bidrar till projektets övergripande mål. 4 workshops under projekttiden med 20 deltagare vid varje tillfälle. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader samt extern tjänst vid workshop (50.000:-)		
3.6 - Tematiska workshops monitorering	För att stärka Småland och öarnas innovationskraft och hållbara tillväxt där regionalt utvecklingsansvariga spelar en central roll i att främja utvecklingen inom monitorering och kvalitetssäkring genom en strukturerad workshopprocess. Denna process kommer att omfatta flera faser för att effektivt adressera och utveckla innovativa lösningar. I den första fasen kommer fokus att ligga på en grundlig situationanalys och identifiering av utmaningar. Regionala utvecklingsansvariga kommer att analysera befintliga metoder och teknologier för monitorering, vilket inkluderar behovet av förbättrad datainsamling, realtidsövervakning och dataintegritet. Genom att kartlägga och utvärdera nuvarande system kan man tydligt identifiera svagheter och möjligheter till förbättring. Detta kommer att skapa en solid grund för att förstå var innovation och utveckling är mest behövda. Nästa steg innebär att involvera relevanta intressenter såsom forskare, teknikutvecklare, industriella aktörer och offentliga myndigheter. Genom att skapa en detaljerad intressentkarta och engagera dessa grupper kommer regionala utvecklingsansvariga att samla in viktiga perspektiv och behov. Detta underlättar samarbete och informationsdelning, vilket är avgörande för att utveckla praktiska och effektiva lösningar.	2025-03-01 - 2027-12-31	213 119

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	I den tredje fasen kommer workshoppen att fokusera på lösningssökning och utveckling av innovativa metoder. Här kommer deltagarna att delta i kreativa övningar och brainstorming för att utforska nya teknologier som artificiell intelligens (AI), Internet of Things (IoT) och big data. Målet är att förbättra monitoreringskapaciteten genom att identifiera nya metoder för datainsamling och analys. För att omsätta idéerna i praktiken kommer en intensiv 48-timmarsworkshop att organiseras. Under denna period kommer deltagarna att arbeta intensivt med att utveckla gemensamma projektansökningar. På den första dagen kommer fokus att vara på idégenerering och utformning av projektmål och aktiviteter, medan den andra dagen ägnas åt granskning och justering av ansökningarna baserat på feedback från grupper och experter. Denna workshopstruktur kommer att skapa en dynamisk och samarbetsinriktad miljö för att utveckla innovativa lösningar och förbättra monitorerings- och kvalitetssäkringssystem. Genom att stärka regionala utvecklingsaktörers kapacitet och etablera nya samarbeten nationellt och internationellt, syftar projektet till att generera kunskap och kontakter som leder till nya insatser och effektivt stödja företag i att nå nya marknader med minimala kostnader och tidsåtgång. Projektet kommer också att öka regionens förmåga att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Genom benchmarking, nätverk och kunskapsutbyte kommer innovation och entreprenörskap att främjas, medan strategiska insatser och processtöd stärker ledarskap och hållbar tillväxt.		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	4 workshops under projekttiden med 20 deltagare vid varje tillfälle. Kostnader för denna aktivitet inkluderar personalkostnader och extern tjänst vid workshop (50.000:-).		
4 - Studiebesök	Smart Specialisering (S3) är en grundläggande del av vår strategi för att uppnå målen i Agenda 2030 och för att främja vår regions konkurrenskraft och hållbara utveckling. Genom att delta aktivt i studiebesök får vi en unik möjlighet att lära av framgångsrika exempel och anpassa effektiva strategier och lösningar till vår egen regionala kontext. Studiebesöken bidrar till att skapa en tydlig och unik profil för vår region baserat på våra befintliga resurser och kompetenser. Det främjar en hållbar och dynamisk ekonomisk tillväxt genom att förbättra vår kapacitet att etablera nya samarbeten både nationellt och internationellt. Detta är särskilt viktigt för att öka vår konkurrenskraft och attrahera europeiska medel, vilket är centralt för långsiktig hållbarhet och framgång. Efter varje studiebesök kommer vi att organisera tematiska spridningstillfällen, utformade för att fördjupa och sprida den kunskap som inhämtats under studiebesöken. Genom att skapa forum för diskussion och anpassning av nya idéer och strategier säkerställer vi att insikterna vi får används på ett effektivt sätt. Deltagare från näringslivet, akademiska institutioner och offentliga sektorn kommer att involveras för att säkerställa att den nya kunskapen är praktiskt tillämplig och relevant för vår utvecklingsagenda. Deltagarna vid studiebesöken kommer att väljas baserat på ämnets relevans och kan inkludera S3-samordnare, projektledare, projektkommunikatörer, styrgruppsmedlemmar samt sakkunniga från olika regioner inom RS3. Kostnaderna för studiebesöken planeras utifrån tidigare erfarenheter från liknande evenemang, såsom	2024-12-01 - 2028-12-31	4 200 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	European Cluster Conference i Bryssel och ERIAFF i Seinäjoki, och kommer även att beakta framtida kostnadsutveckling för resor och logi. Genom denna noggranna planering och uppföljning kan vi säkerställa att vår budget är realistisk och hållbar, och att vi effektivt kan integrera och applicera beprövade metoder och insikter för att optimera vår regions tillväxt och utveckling.		
4.1 - Studiebesök RS3-gruppen och samordningsaktörer samt S3-Konferens	Ett studiebesök för RS3-gruppen, samordningsaktörer och styrgrupp är en kraftfull metod för att främja hållbar utveckling och uppnå målen inom Agenda 2030. Genom att besöka regioner eller organisationer som framgångsrikt implementerat Smart Specialisering och innovativa utbildningsinitiativ, får deltagarna möjlighet att lära sig nya metoder och tekniker för att förbättra utbildningen och utvecklingen i sina egna regioner. Dessa besök erbjuder insikter i hur andra regioner har integrerat jämställdhetsperspektiv, vilket kan bidra till att främja inkludering och minska ojämlikhet. Studiebesöken ger också värdefulla exempel på hur hållbar ekonomisk tillväxt och anständiga arbetsvillkor har skapats. Detta inspirerar samordningsaktörerna att stimulera lokala ekonomier och förbättra arbetsvillkoren. Besök i regioner med avancerad teknologisk utveckling och innovativa industrier kan ge idéer om avancerade produktionsmetoder, digitala lösningar och hållbar infrastrukturutveckling. Dessutom kan observationer av hur andra regioner har minskat ojämlikhet och inkluderat marginaliserade grupper leda till utveckling av egna strategier för social och ekonomisk inkludering. Studiebesöken kan även visa hur hållbara metoder har implementerats för att minska miljöpåverkan, vilket stödjer hållbar konsumtion och produktion. En av de största fördelarna med studiebesök är möjligheten att bygga nätverk och partnerskap. Genom att	2024-12-01 - 2028-12-31	1 800 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	etablera kontakter med andra regioner och organisationer kan de regionala utvecklingsansvariga och samordningsaktörerna skapa förutsättningar för framtida samarbetsprojekt och gemensamma EU-ansökningar. Genom att följa upp studiebesöken med planering, genomförande och efterbearbetning kan handlingsplaner utvecklas för att implementera nya idéer i den egna regionen och fortsätta samarbetet för att uppnå globala hållbarhetsmål. Partnerskap och samarbeten som etableras vid S3-konferensen möjliggör skalning och spridning av hållbara lösningar och bästa praxis både regionalt och internationellt. Detta stödjer särskilt mål 17 i Agenda 2030 genom att främja partnerskap och öka effektiviteten av hållbarhetsinitiativ. Årligt deltagande vid S3-konferensen ger vår region möjlighet att aktivt bidra till hållbarhetsarbetet genom att öka medvetenheten, utveckla strategier, implementera åtgärder, utvärdera resultat och sprida beprövade metoder. Detta samarbete främjar en mer hållbar utveckling och bidrar till att uppnå Agenda 2030:s övergripande mål. Det är väsentligt att notera att deltagande i S3-konferensen och de tillhörande studiebesöken inte ingår i det ordinarie uppdraget för de regionala utvecklingsaktörerna eller det företagsfrämjande systemet. Deras ordinarie uppdrag fokuserar på dagliga verksamheter och interna uppgifter direkt kopplade till lokal utveckling och stöd till företag inom regionen. Internationella konferenser och studiebesök för att bygga partnerskap och sprida hållbara lösningar kräver separat insats och resurser, utöver det ordinarie ansvaret. Genom att kombinera studiebesök med deltagande i konferenser kan vi optimera kostnaderna och maximera nyttan av de insikter vi får. Detta		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	tillvägagångssätt möjliggör en mer kostnadseffektiv resursanvändning samtidigt som vi etablerar värdefulla kontakter och kunskap som inte ingår i det vanliga uppdraget. Denna särskilda planering och koordination är avgörande för att effektivt stödja de långsiktiga målen för hållbar tillväxt och regional utveckling. Deltagare och Kostnader: Studiebesök: 20 personer (S3-samordnare: 8, Kommunikatör: 2, Samordningsaktörer: 10). Totalt 2 studiebesök under projektiden. S3-konferens: 16 personer (S3-samordnare: 8, Projektutvecklare: 2, Kommunikatör: 2, Styrgrupp: 4). Totalt 5 konferenser under projektiden. Kostnaderna för studiebesök baseras på tidigare erfarenheter från Utblicksprojektet och uppskattas till cirka 15.000 kr per tillfälle. Dessa besök kommer att planeras hållbart utifrån både ekonomiskt- och miljöperspektiv		
4.2 - Tematiska studiebesök	Att basera studiebesök och strategiska insatser på de utvecklingsagendor som definieras i S3-plattformen innebär att vi anpassar vår strategi för att möta vår regions unika behov och mål. Utvecklingsagendorna formas av samordningsaktörerna tillsammans med agendagrupper, och innehåller strategiska utvecklingsbehov inom det tematiska området för att uppnå en innovationshöjd inom såväl varor som tjänster. S3-plattformen hjälper programområdet att identifiera sina styrkor, svagheter, möjligheter och hot, vilket gör det möjligt för oss att fokusera på relevanta områden under studiebesök. Genom att studera framgångsrika exempel från andra regioner kan vi ta del av innovativa lösningar och teknologiska framsteg som vi kan implementera i vår egen region. Vidare betonar S3-plattformen vikten av att integrera hållbarhet och jämställdhet i regionala strategier.	2024-12-01 - 2028-12-31	2 400 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Studiebesök ger oss möjlighet att lära oss hur andra regioner effektivt har arbetat med dessa aspekter, vilket hjälper oss att utveckla våra egna strategier för att främja en hållbar och inkluderande utveckling. Partnerskap och nätverksbyggande är också centrala i S3-agendorna. Genom studiebesök kan vi etablera och stärka relationer med andra regioner och aktörer, vilket öppnar dörrar för framtida samarbeten och gemensamma projekt. Detta kan leda till ökad tillgång till EU-finansiering och andra resurser, som är avgörande för att stödja våra utvecklingsmål. Sammanfattningsvis, genom att basera våra studiebesök och strategiska insatser på S3-plattformens utvecklingsagendor säkerställer vi att våra aktiviteter är relevanta och anpassade till vår regions specifika behov. Detta ger oss möjlighet att implementera effektiva och hållbara lösningar, stärka vår regionala kapacitet och uppnå våra långsiktiga mål för hållbar tillväxt och utveckling. Inom besöksnäringen lär sig deltagarna om hur man implementerar gröna initiativ och socialt ansvarsfulla verksamheter. I skogsbranschen utforskar de hållbara metoder för skogsförvaltning och träbearbetning. Livsmedelssektorn erbjuder insikter i hållbara odlingsmetoder och livsmedelsförädling, medan industriell utveckling fokuserar på innovativa och hållbara tillverkningsmetoder. Inom digital tjänsteutveckling får de se de senaste trenderna inom teknik och hållbar digital innovation. Genom dessa studiebesök får samordningsaktörerna inte bara kunskap och inspiration utan också möjlighet att bygga nätverk och samarbeta med andra aktörer. Detta stärker deras förmåga att driva innovation, skapa hållbara		

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	affärsmodeller och främja en långsiktigt hållbar utveckling i sina regioner, vilket gynnar både människor och planeten. Deltagare: S3-samordnare(5), kommunikatör(1), aktuell tematisk samordningsaktör inkl eventuell agendagrupp(10). Totalt 10 studiebesök under projektiden. Besök år 2 och 4, 16 personer vid varje tillfälle och 5 tematiska områden. Med utgångspunkt i tidigare genomförda studiebesök i Utblicksprojektet ger detta en genomsnittlig kostnad på ca 15.000:- och tillfälle. Dessa besök kommer att planeras hållbart utifrån både ekonomiskt- och miljöperspektiv		
5 - Processstöd	Processtöd är avgörande för att effektivt genomföra strategier inom planering, kapacitetsuppbyggnad, nätverksfacilitering och riskhantering. Det säkerställer att strategier inte bara formuleras utan också implementeras framgångsrikt, med en strukturerad hantering av risker och möjligheter. Inom kapacitetsuppbyggnad hjälper processtöd att identifiera kompetensbehov och rikta utbildningsinsatser där de gör mest nytta. När det gäller nätverksfacilitering underlättar processtöd skapandet och underhållet av viktiga relationer och partnerskap, vilket stärker den regionala ekonomin och stödjer innovation och tillväxt. Inom riskhantering ger processtöd verktyg för att identifiera och hantera risker systematiskt, vilket säkerställer att strategierna är hållbara över tid. Det företagsfrämjande systemet bidrar till lokal och regional tillväxt genom att kanalisera resurser och initiativ effektivt. Projektet främjar innovation och utvecklar internationell kompetens, engagerar sig i strategiska samarbeten på europeisk nivå för hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft. Vikt läggs vid att utveckla kompetens och nätverk för att förbättra tillgången till	2024-12-01 - 2028-12-31	691 919

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	européisk kunskap och finansiering. Genom studiebesök och dataanalys implementerar vi bästa praxis, stärker samarbeten och bidrar till att hantera globala utmaningar och uppnå målen i Agenda 2030. Kontinuerlig utvärdering säkerställer att projektet rör sig mot uppsatta mål genom regelbundna avstämningar och nulägesanalyser, vilket möjliggör anpassning av insatser och säkerställer hållbar framgång samt stärkt regional innovationskraft och konkurrenskraft.		
5.1 - Tematiskt processtöd	Processtödet inom RS3-projektet är en viktig komponent för att främja innovation och hållbar tillväxt i olika sektorer, inklusive besöksnäring, skogs- och träindustri, livsmedelssektorn, industri och digitala tjänster. Detta stöd är avgörande för att bygga kapacitet, underlätta nätverkande och driva utvecklingen av nya teknologier och metoder. De ekonomiska belastningarna för projektet från processtödet omfattar flera områden. För det första innebär processtödet betydande personalkostnader. Dessa kostnader inkluderar löner för projektledare, koordinators och andra nyckelpersoner som arbetar med planering, genomförande och uppföljning av aktiviteter. Personalen är ansvarig för att leda strategiska workshops, kapacitetsbyggnadsprogram och innovationsutmaningar, samt att säkerställa att alla aktiviteter är välkoordinerade och effektiva. För det andra innebär processtödet externa tjänster som bidrar med specialiserad kompetens och resurser. Denna komponent omfattar en extern tjänst som är kritisk för att upprätthålla kvaliteten och effektiviteten i monitorerings- och utvärderingsprocessen. Kostnaden för denna tjänst beräknas till 100.000 kronor och täcker bland annat konsulters arvoden, tekniska verktyg	2024-12-01 - 2028-12-31	691 919

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	och resurser för att stödja hållbarhetsmonitorering och analys. Dessa resurser är viktiga för att genomföra omfattande datainsamling och analys, vilket är avgörande för att utvärdera framsteg och driva kontinuerliga förbättringar. Ytterligare ekonomiska belastningar kan uppstå genom genomförandet av piloter, marknadsföringskampanjer och studieresor. Dessa aktiviteter kräver investeringar för att täcka kostnader för resa, logi och övriga administrativa kostnader. Årliga konferenser och utvärderingar innebär också extra utgifter för att samla relevanta aktörer, presentera resultat och justera strategier baserat på feedback och insikter från tidigare aktiviteter. Sammanfattningsvis, processtödet inom RS3-projektet medför ekonomiska belastningar som innefattar både personalkostnader och externa tjänster. Dessa investeringar är nödvändiga för att säkerställa att projektet kan nå sina mål om att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Genom att bygga kapacitet, etablera samarbeten och främja strategiska insatser bidrar processtödet till långsiktig hållbarhet och framgång för regionen.		
6 - Avslutning och implementering	Sammanfattningen av projektets erfarenheter och insikter syftar till att identifiera nästa steg för att optimera samverkan med andra regioner och fylla kunskapsluckor inför framtida ansökningar till europeiska program och tematiska fokusområden. För att uppnå detta bör vi etablera en kontinuerlig kommunikation med andra regioner, identifiera gemensamma intresseområden för samarbete samt adressera eventuella resurs- och kompetensgap som kan uppstå. En spridningskonferens kan spela en central roll i denna process genom att erbjuda en plattform för att dela projektets resultat och lärdomar med	2028-09-01 - 2028-12-31	118 395

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	intressenter och andra regioner. Under konferensen kan vi diskutera och planera för framtida samverkansmöjligheter, vilket skapar en solid grund för framtida partnerskap och tillväxt. Projektet syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system. Genom att etablera nya samarbeten både nationellt och internationellt, generera värdefulla kontakter och insikter, och effektivisera tillgången till nya marknader, ska projektet maximera sin inverkan. Att öka förmågan att attrahera europeiska medel är avgörande för att säkerställa långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Projektet stödjer också strategiska insatser och processtöd för att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt. Detta hjälper regionen att effektivt hantera både utmaningar och möjligheter, vilket är avgörande för att nå de långsiktiga målen och främja en hållbar utveckling.		
6.1 - Sammanfattning och Erfarenhetsutbyte	Under inledningen av projektperioden kommer en betydande del av arbetet att ägnas åt att systematiskt sammanfatta och dokumentera de erfarenheter och insikter som erhållits genom projektets aktiviteter. Detta är en kritisk process som syftar till att ge en detaljerad översikt över vad som har genomförts, vad som har fungerat bra och vilka områden som kan förbättras. Genom en noggrann analys av genomförda aktiviteter och en grundlig utvärdering av resultaten kommer vi att kunna identifiera nyckelfaktorer som har bidragit till framgång eller misslyckande. Denna insamlade kunskap är viktig för att identifiera eventuella kunskapsluckor och för att förbereda välgrundade ansökningar till europeiska program och tematiska	2028-09-01 - 2028-12-31	19 465

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	fokusområden. Genom att analysera vilka metoder och strategier som varit mest effektiva kan vi utveckla bästa praxis och skräddarsy framtida insatser för att bättre stödja projektets mål om att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Projektets syfte är att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system genom att etablera nya samarbeten och skapa ett nätverk både nationellt och internationellt. Detta nätverk ska möjliggöra kunskapsutbyte och generera nya kontakter som kan leda till innovativa insatser och hjälpa regionen att nå nya marknader med minimalt tidsspill och kostnader. För att stödja långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft kommer vi också att fokusera på att öka regionens förmåga att attrahera europeiska medel. Projektet kommer att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt genom strategiska insatser och processtöd. Genom att implementera de lärdomar och bästa praxis som identifieras under analys- och dokumentationsfasen kan vi effektivt hantera utmaningar och möjligheter, och därigenom uppnå de övergripande målen för hållbar utveckling. Kostnader i denna aktivitet kommer främst att bestå av personalkostnader för de som är ansvariga för insamling, dokumentation och analys av erfarenheterna. Detta inkluderar tid som läggs på att utvärdera och sammanställa resultaten samt förbereda rapporter och ansökningar baserade på de insikter som erhållits. Genom att noggrant hantera dessa resurser säkerställs att projektet inte bara uppfyller sina kortsiktiga mål utan även lägger grunden för långsiktig framgång och hållbar tillväxt.		
6.2 - Nästa Steg och Utmaningar	I oktober kommer fokus att ligga på att identifiera nästa steg för	2028-09-01 - 2028-12-31	19 465

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	samverkan med andra regioner. Detta innebär att etablera och upprätthålla kontinuerlig kommunikation och dialog med potentiella samarbetspartners. Genom att kartlägga gemensamma intresseområden och identifiera eventuella utmaningar, såsom resurs- eller kompetensgap, kan vi förbereda en strategisk och effektiv samverkan. Detta steg är avgörande för att säkerställa att framtida samarbeten är strategiskt inriktade och bidrar till projektets övergripande mål: att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt. Genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system, syftar projektet till att etablera nya samarbeten både nationellt och internationellt. Målet är att aktiviteterna ska generera kunskap och kontakter som kan leda till nya insatser, vilket bidrar till att företag med minimalt tidsspill och kostnader får tillgång till nya marknader. Vidare är det viktigt att öka förmågan att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Projektet stödjer även strategiska insatser och processtöd för att stärka ledarskap, innovation och hållbar tillväxt, vilket hjälper regionen att hantera både utmaningar och möjligheter effektivt. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
6.3 - Förberedelse för Spridningskonferens	I november förbereds en spridningskonferens som syftar till att dela projektets resultat och lärdomar med intressenter och regioner. Konferensen kommer att fokusera på att diskutera och planera framtida samverkansmöjligheter, vilket är centralt för att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt. För att säkerställa ett effektivt och engagerande evenemang kommer agendan att fastställas och talare	2028-09-01 - 2028-12-31	19 465

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	identifieras. Arrangemangsförberedelserna kommer att omfatta alla praktiska aspekter av konferensen för att maximera dess genomslag och nytta. Detta arbete är avgörande för att skapa en plattform för att presentera projektets resultat, samt att skapa och främja nya samarbetsmöjligheter både nationellt och internationellt. Projektet har som mål att generera kunskap och kontakter som leder till nya insatser och stärker kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system. Genom att tillhandahålla företag med verktyg och stöd för att minimera tidsspill och kostnader får de tillgång till nya marknader. Samtidigt strävar projektet efter att öka förmågan att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Spridningskonferensen kommer att bidra till att stärka projektets strategiska insatser och processtöd för att främja ledarskap, innovation och hållbar tillväxt. Detta stödjer effektiv hantering av utmaningar och möjligheter i regionen och bidrar till projektets övergripande mål. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader.		
6.4 - Genomförande av Spridningskonferens och Framtidsplanering	Under december hålls spridningskonferensen där projektets resultat och lärdomar presenteras för deltagare från andra regioner och intressenter. Konferensen fokuserar på att diskutera hur projektets insikter kan tillämpas på olika kontexter och att identifiera konkreta steg för framtida samverkan och tillväxt. Genom att samla feedback från deltagarna och diskutera möjliga tillämpningar, skapas en plattform för att utveckla nya samarbeten och strategier. Efter konferensen genomförs en noggrann utvärdering av evenemanget för att bedöma dess effektivitet och genomslag. Resultaten från denna utvärdering används för	2028-09-01 - 2028-12-31	60 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	att planera efterföljande åtgärder och aktiviteter, vilket säkerställer att de lärdomar och insikter som framkommit blir effektivt implementerade i framtida initiativ. Styrgruppen för S3-plattformen spelar en viktig roll i denna aktivitet för att ta tillvara resultatet och det fortsatta arbetet gemensamt. Projektet syftar till att stärka Småland och öarnas innovationskraft, konkurrenskraft och hållbara tillväxt genom att förbättra kapaciteten hos regionala utvecklingsaktörer och företagsfrämjande system. Genom att etablera nya nationella och internationella samarbeten skapas möjligheter för företag att få tillgång till nya marknader med minimalt tidsspill och kostnader. Projektet fokuserar även på att öka förmågan att attrahera europeiska medel, vilket är avgörande för långsiktig hållbarhet och konkurrenskraft. Vidare stödjer projektet strategiska insatser och processtöd för att främja ledarskap, innovation och hållbar tillväxt. Detta hjälper regionen att hantera utmaningar och möjligheter effektivt och bidrar till projektets övergripande mål om att skapa en mer dynamisk och hållbar regional ekonomi. Kostnader i denna aktivitet består av personalkostnader samt externa tjänster till konferensen (40.000:-)		

1.7 Indikatorer

Outputindikatorer

Deltaganden av institutionella intressenter i entreprenörsprocessen	Regionalt utvecklingsansvariga samt samordningsaktörerna i S3-plattformen	Startvärde: <i>Ej Aktuellt</i> Målvärde: 9 Enhet: Organisationer

Resultatindikatorer

1.8 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	REGION JÖNKÖPINGS LÄN									Totalt
Resor och logi: Resa och logi för S3-samordnare, samordningsaktörer mfl	4 200 000									4 200 000
Externa tjänster: Workshops, möten och processtöd	475 636									475 636
Personalens lön: Projektekonom	385 783									385 783
Personalens lön: Projektkommunikatör och datainsamling	650 792									650 792
Personalens lön: Projektledare	592 430									592 430
Schablon för lönebikostnader (%)	765 632									765 632
Indirekta kostnader upp till 25%	359 196									359 196
Summa kostnader	7 429 469									7 429 469
Projektintäkter										
Summa faktiska kostnader	7 429 469									7 429 469
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										0
Summa totala kostnader	7 429 469									7 429 469

Finansiering

Finansiär	REGION JÖNKÖPINGS LÄN									Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Totalt offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
Region Kronoberg: Regionala 1:1-medel	1 062 414									1 062 414
Region Kalmar län: Regionala 1:1-medel	1 196 144									1 196 144
Region Gotland: Regionala 1:1-medel	631 505									631 505

Finansiär	REGION JÖNKÖPINGS LÄN									Totalt
Region Jönköpings län: Regionala 1:1 Medel	1 567 618									1 567 618
Total offentlig kontantfinansiering	4 457 681									4 457 681
Total offentlig finansiering	4 457 681									4 457 681
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Total privat kontantfinansiering										0
Total privat finansiering										0
Summa medfinansiering	4 457 681									4 457 681

Stödfinansiering

Finansiering	REGION JÖNKÖPINGS LÄN									Totalt
Stödfinansiering	2 971 788									2 971 788

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	40,00%
Stödandel av totala kostnader	40,00%
Stödandel av stödgrundande finansiering	40,00%
Stödandel av total finansiering	40,00%
Andel annan offentlig finansiering	60,00%
Andel offentlig finansiering	100,00 %
Andel privat finansiering	0,00%

1.9 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0

Motivering:

1.10 Mina kontakter

Namn:	Johanna Edblom Öcal
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	johanna.hedblom.ocal@rjl.se
Roll:	Ekonomi
Namn:	Micael Ragnar
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	0725495460
E-postadress:	micael.ragnar@rjl.se
Roll:	Projektledare

1.11 Dokument

	REGION JÖNKÖPINGS LÄN	Total
Kostnader		
Resor och logi	Resor och logi	4 200 000 4 200 000
Externa tjänster	Workshops,	475 636 475 636
Personalens lön	Projektled	592 430 592 430
Personalens lön	Projektkom	650 792 650 792
Personalens lön	Projektko	385 783 385 783
Schablon för lönebikostnader (%)		765 632 765 632
Indirekta kostnader upp till 25%		359 196 359 196
Summa kostnader		7 429 469 7 429 469
Summa faktiska kostnader		7 429 469 7 429 469
Summa totala kostnader		7 429 469 7 429 469
Medfinansiering		
Offentlig kontantfinansiering		
Region Gotland	Regionala	631 505 631 505
Region Kronoberg	Regionala	1 062 414 1 062 414
Region Kalmar län	Regionala	1 196 144 1 196 144
Region Jönköpings län	Regionala	1 567 618 1 567 618
Totalt		4 457 681 4 457 681
Total offentlig finansiering		4 457 681 4 457 681
Summa medfinansiering		4 457 681 4 457 681
Sammanställning		
Summa totala kostnader		7 429 469 7 429 469
Summa medfinansiering		4 457 681 4 457 681
Sökt stöd		2 971 788 2 971 788
Andel stöd %		40,00 40,00

2025-03-19

§ 38**Projekt - Kompetens för hållbar plastindustri**

Diarienummer: RJL 2025/754

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Gislaveds kommun, högst 2 970 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker ur det statliga anslaget 1:1.

Sammanfattning

Syftet med projektet är att minska det snabbt växande kompetensgapet mellan de yrkesverksamma nuvarande kompetens och de kompetenskrav som ställs för att klara omställning till en hållbar produktion i små och medelstora plastföretag i Jönköpings- och Kronobergs län. En stor andel av företagen saknar ett strukturerat arbete med personalens kompetensutveckling idag. Ledare i 50 företag kommer att delta i tre olika program med målsättning att varje företag har utvecklat sitt arbetssätt med kompetensförsörjning så att det blir strukturerat, resurseffektivt och hållbart.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-12
- Projektmedelsansökan

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Kompetens för en hållbar plastindustri

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Gislaveds kommun, högst 2 970 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker ur det statliga anslaget 1:1.

Sammanfattning

Syftet med projektet är att minska det snabbt växande kompetensgapet mellan de yrkesverksammas nuvarande kompetens och de kompetenskrav som ställs för att klara omställning till en hållbar produktion i små och medelstora plastföretag i Jönköpings- och Kronobergs län. En stor andel av företagen saknar ett strukturerat arbete med personalens kompetensutveckling idag. Ledare i 50 företag kommer att delta i tre olika program med målsättning att varje företag har utvecklat sitt arbetssätt med kompetensförsörjning så att det blir strukturerat, resurseffektivt och hållbart.

Ärendebeskrivning

Projektet har identifierat tre problem inom plastindustrin som man vill sätta fokus på. De anställda är i behov av kompetensutveckling, särskilt gäller det äldre medarbetare med en gammal och ofta kort grundutbildning, kvinnor, de som har bristande förmåga att kommunicera på svenska och personer som av olika skäl kräver särskild anpassning av den kompetensutveckling som behövs. Ett annat fokus är att personalansvariga/företagsledare behöver kompetensutveckling och handfast stöd för att klara av att utforma och införa ett arbetssätt (process) som fungerar och kvalitetssäkrar de insatser som behöver genomföras. Ett tredje fokus är att försöka få till en effektivare samverkan mellan regionala aktörer som i sin ordinarie verksamhet har som uppdrag att tillhandahålla tjänster /insatser (ex coaching, validering och utbildning) som bidrar till industrins små- och medelstora företags kompetensförsörjning.

Primär målgrupp: 50 små- och medelstora företag inom plastindustrin med produktion primärt i Jönköpings- och Kronobergs län och minst 740 anställda i dessa företag. **Sekundär målgrupp:** regionala aktörer som i sin ordinarie verksamhet har som uppdrag att tillhandahålla tjänster/insatser (ex coaching, validering och utbildning) som bidrar till industrins små- och medelstora företags kompetensförsörjning.

På kort sikt har deltagande företag utvecklat och förstärkt sitt arbetssätt med kompetensförsörjning. De tre olika program som erbjuds kommer att leda till olika nivåer av förändring och förbättring beroende på företagets mognadsgrad. Anställda med ledningsfunktion som arbetat i projektet i respektive program kommer att ha utvecklat sin kompetens att arbeta mer strukturerat och strategiskt med företagets kompetensförsörjning än tidigare. Anställda i produktion som deltar i validering och kompetenskartläggning har fått sin kompetens synliggjord och dokumenterad i relation till de kompetenskrav som ställs för individens funktion och arbetsuppgifter.

På lång sikt kan effekterna bli bland annat att plastindustrin fått en förbättrad konkurrenskraft. Företagsledare använder sin nya kunskap om strategisk kompetensförsörjning och hållbarhetsanpassning för att implementera långsiktiga planer för kompetensutveckling.

Anställda som genomgått utbildningar och valideringar kan ta mer kvalificerade roller, vilket minskar risken för arbetslöshet och ökar deras anställningsbarhet. Projektets insatser leder till bättre arbetsvillkor och en mer inkluderande arbetsmarknad. Kvinnor, äldre anställda och personer med språksvårigheter får bättre möjligheter till kompetensutveckling och karriärutveckling, vilket minskar risken för utanförskap. Projektet skapar en fungerande modell för strategisk, operativ och långsiktig samverkan mellan regionala aktörer, detta i sin tur leder till en långsiktig strukturgeverkan genom resurseffektiv aktörsstruktur.

Projektets effekter förväntas påverka ett antal delstrategier i den regionala utvecklingsstrategin, bland annat:

- ✓ Aktivt jobba för en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling
- ✓ Säkerställa ett jämställt och jämlikt arbets- och näringsliv samt företagande i hela länet
- ✓ Samverka för näringslivsutveckling och kompetensförsörjning
- ✓ Förmåga att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital

Projektperiod: 2025-09-01 – 2028-08-31

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-12
- Projektmedelsansökan

Beslutet skickas till

Gislaveds kommun

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Kompetens för en hållbar plastindustri

Ansökansid: 698683

Ärendeid: 20373135

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: GISLAVEDS KOMMUN

Org.Nr: 212000-0514

Antal anställda: 3999

332 80 GISLAVED

Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNSTYRELSESKONTOR

Arb.ställenr.: 19121557

Postadress:

Besöksadress:

STORTORGET 1

332 80 GISLAVED

332 30 GISLAVED

Region: Gislaved

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Hemsida

<https://www.gislaved.se/centrum-for-livslangt-larande-cll>

1.3 Samverkanspart

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 426-7225

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Syftet med projektet är att minska det snabbt växande kompetensgapet mellan de yrkesverksammas nuvarande kompetens och de kompetenskrav som ställs för att klara omställning till en hållbar produktion i små och medelstora plastföretag i Jönköpings- och Kronobergs län. För att lyckas behövs kompetens för att arbeta med helt nya produktionstekniker, delvis i nya material och med nya arbetssätt som reducerar materialspill och säkerställer hög återvinning.

Problem 1:

Anställda i plastindustrin behöver kompetensutveckling som idag inte genomförs i tillräcklig omfattning, kvalitet och relevans. En stor andel av företagen saknar ett strukturerat arbete med personalens kompetensutveckling. Det gör att vissa grupper av medarbetare ofta förbises när

det gäller personalutbildning. Särskilt gäller det äldre medarbetare med en gammal och ofta kort grundutbildning, kvinnor, de som har bristande förmåga att kommunicera på svenska och personer som av olika skäl kräver särskild anpassning av den kompetensutveckling som behövs.

Problem 2:

De som ansvarar för att säkra kompetensen i företagen saknar tillräcklig kunskap och erfarenhet för att utforma och införa ett uthålligt och kvalitetssäkrat arbetssätt (process) för kompetensförsörjning.

För att hantera problemet med bristande kompetens för att kunna utvecklas och vara konkurrenskraftiga med god lönsamhet i en omställd produktion, måste de mindre och medelstora företagen utveckla sin förmåga att arbeta uthålligt och effektivt med hur man kartlägger vilken kompetens som krävs, vilken som saknas och hur man planerar och genomför kompetensutveckling som ger önskad effekt. I många företag behöver de som är personalansvariga/företagsledare kompetensutveckling och handfast stöd för att klara av att utforma och införa ett arbetssätt (process) som fungerar och kvalitetssäkrar de insatser som behöver genomföras. Det behövs metoder och verktyg som är enkla att använda men som ändå ger effekt.

Problem 3:

Samverkan mellan regionala aktörer som i sin ordinarie verksamhet har som uppdrag att tillhandahålla tjänster/insatser (ex coaching, validering, utbildning) som bidrar till industrins SMF:s kompetensförsörjning är inte tillräckligt utvecklad/fördjupad, uthållig och effektiv för att stödet till företag ska ge önskad effekt av förmåga att arbeta strukturerat och strategiskt med sin kompetensförsörjning över tid.

För att ge stöd till företagens arbete med kompetensförsörjning bedrivs omfattande insatser i projektform med olika typer av offentlig finansiering. En mångfald av aktörer är bra, men utmaningen är att det ofta uppstår konkurrens och suboptimering av resurser på grund av bristande samverkan. Resultat är att företag får svårt att veta vem som gör vad, att samma företag kontaktas av flera aktörer med samma eller likartade insatser och att aktörerna internt inte utvecklar spetskompetens där sådan kan behövas för att ge kvalitativt stöd till företagen - inte minst inom området kompetensförsörjning. Det har genomförts olika försök att skapa samverkan mellan aktörerna, till exempel genom att uppmana till kontakt i samband med att olika projektansökningar ska utformas. Trots detta har inte någon stabil regional eller interregional självgående samverkan etablerats. För att få till ett önskvärt samarbete kan en lösning vara att driva en initial process där aktörerna med professionell processledning får utrymme att analysera möjligheter och svårigheter med ett samarbete, finna sin egen styrkeposition i ett möjligt samarbete för att gemensamt med andra utforma hur en fungerande infrastruktur mellan var och en skulle kunna prövas och utvecklas.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Projektets övergripande syfte är att minska kompetensgapet i plastindustrin och bidra till att plastbearbetande SMF i Jönköpings- och Kronobergs län kan möta de kompetenskrav som ställs för att uppnå branschens mål om netto-nollutsläpp redan 2038. Ledare i 50 företag kommer att delta i tre olika program med målsättning att varje företag har utvecklat sitt arbetssätt med kompetensförsörjning så att det blir strukturerat, resurseffektivt och hållbart. Programmen omfattar handledning från erfarna coacher och praktiskt arbete på företagen. Inom programmen kommer minst 740 anställda i de 50 företagen att få sin kompetens kartlagd (branschvalidering) och därefter kompetensutveckling för att täppa till de kompetensgap som upptäcks. Regionala aktörer som främjar plastindustrins kompetensförsörjning får möjlighet att delta i ett program för att utveckla former för en uthållig strategisk och operativ samverkan med positiva och märkbara effekter för målgruppen SMF.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Primär målgrupp är minst 50 små eller medelstora företag i plastindustrin med produktion primärt i Jönköpings och Kronobergs län och minst 740 anställda dessa företag.

Målgruppen anställda delas in i två huvudgrupper:

Grupp 1 omfattar företagsledare och anställda i ledningsfunktion.

Många ledare med i SMF i plastindustrin saknar den kompetens och de förutsättningar som behövs för att organisera och arbeta strukturerat med företagets kompetensförsörjning på ett sätt så att den blir både strukturerad och strategisk.

Projektets aktiviteter i tre olika program (BAS,MEDEL,MAX) matchar dels behovet av att stärka förmågan att arbeta smart och strukturerat med sin kompetensförsörjning, dels den efterfrågan på stöd vi har kunnat konstatera bland de företag som medverkat i förarbetet till projektet.

Grupp 2 omfattar anställda med koppling till produktion.

Projektet vänder sig till anställda med behov av kompetensutveckling för att matcha de krav på kompetens som företaget identifierar som kritiskt för att klara omställning, konkurrenskraft och lönsamhet. Projektet vänder sig till brett till de anställda i deltagande företag, men kommer att lägga särskilt fokus på följande:

En stor andel av de anställda i plastindustrin har kort grundutbildning som inte räcker till för att hantera ny teknik, nya produktionsprocesser, digitalisering osv som krävs för att klara omställningen till en hållbar produktion.

Kvinnor i plastindustrin som oftast har en kortare grundutbildning och arbetar med enklare arbetsuppgifter. Kartläggningar från IF Metall visar att det generellt satsas mindre kompetensutveckling på kvinnor än på män, vilket leder till att det är svårare för kvinnor att avancera till mer kvalificerade funktioner. En omedveten diskriminering som projektet vill förändra.

Äldre (55+) anställda som på grund av en föråldrad grundutbildning har svårigheter att hänga med i digitalisering och nya arbetsmetoder och därför riskera att halka efter och få en svag ställning både på företaget och arbetsmarknaden.

Anställda med svårigheter att kommunicera på svenska halkar efter i yrkesutvecklingen då många arbetsgivare uppger att det är mycket värt att anpassa den kompetensutveckling som organiseras på företaget så att den passar denna grupp. Särskilt när det i grund och botten är insatser typ SFI som behövs.

Anställda med någon form av NPF diagnos som förutsätter anpassning av utbildningsinsatser för att de ska fungera. Enligt de arbets- och miljömedicinska kliniker som finns i Sverige behövs en ökad kunskap bland arbetsgivare om hur anpassning (och arbetsuppgifter) kan gå till för att denna grupp av anställda ska kunna delta på lika villkor som andra anställda.

Sekundär målgrupp är regionala aktörer som i sin ordinarie verksamhet har som uppdrag att tillhandahålla tjänster/insatser (ex coaching, validering, utbildning) som bidrar till industrins SMF:s kompetensförsörjning. Den sekundära målgruppen kan omfatta aktörer såsom Campus Värnamo, Campus Ljungby, EPIC, Träcentrum Nässjö, Skärteknikcentrum Sverige, Almi Jönköping, Gjuteriföreningen, TUC och liknande. Samtliga organisationer har under många år arbetat sida vid sida med projekt och insatser för att främja kompetensförsörjning i projektets primära målgrupp.

En avgränsad insats i projektet syftar till att i en gemensam process hitta fram till mer effektiva och operativa samverkansformer mellan än vad som föreligger i dagsläget.

Projektet har indirekta målgrupper som får del av projektets resultat på olika sätt. Genom kommunikation och träffar får företag som inte deltar i projektet, kommunala näringslivsorganisationer, vuxenutbildningsenheter och andra intressenter ta del av kunskap och erfarenheter från projektet och hur deltagande företag har utvecklats.

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

Primär målgrupp:

Deltagande företag har utvecklat och förstärkt sitt arbetssätt med kompetensförsörjning. De tre olika program som erbjuds kommer att leda till olika nivåer av förändring och förbättring beroende på företagets mognadsgrad. Företag som tidigare hanterat kompetensfrågorna helt ad hoc har lärt sig mer om hur ett mer strukturerat arbete kan införas (BAS-programmet). Företag som i viss mån har arbetat med strukturer som tex en kompetensmatris för att dokumentera

utbildningsnivåer har utvidgat sin process med fler konkreta instruktioner och rutiner (MEDEL-programmet). Företag som har en beskriven process, tex inom ramen för sitt ledningssystem, men inte arbetssätt och effektiva verktyg som leder till att processen levererar (med tex avvikelser som följd vid kvalitetsrevision) har utvecklat sin process, instruktioner, rutiner och reviderat sin befintliga process och sitt operativa arbete (MAX-programmet).

Anställda med ledningsfunktion som arbetat i "projektteamet" i respektive program kommer att ha utvecklat sin kompetens att arbeta mer strukturerat och strategiskt med företagets kompetensförsörjning än tidigare. De olika programmen leder till att individernas kunskap, färdighet och förmåga att ta ansvar och självständigt arbeta med företagets har utvecklats till olika avancerad nivå. Gemensamt är att en mätbar progression har skett inom ramen för projektets insatser. Denna grupp kommer också att ha stärkt sin kunskap kring de behov som finns att särskilt fokusera satsningar på de grupper av anställda som av olika orsaker kommer i skymundan när kompetensutveckling har planerats.

Anställda i produktion som deltar i validering och kompetenskartläggning har fått sin kompetens synliggjord och dokumenterad i relation till de kompetenskrav som ställs för individens funktion och arbetsuppgifter. Det innebär att den kompetens som finns bättre kan tas tillvara i yrkesutveckling och den som saknas kan utvecklas genom träffsäker kompetensutveckling. Genom utbildningsinsatserna som följer på identifierade kompetensgap har de anställda utvecklat sin kompetens på ett sätt som matchar de kompetenskrav som ställs för en stark position både i företaget och på arbetsmarknaden.

Oavsett funktion har de anställda i deltagande företag höjt, breddat och utvecklat sin kunskap om vilka kompetenser som krävs för att klara omställning till en hållbar produktion och utveckla en icke-diskriminerande arbetsplats.

Sekundär målgrupp (strukturpåverkan)

De aktörer som deltar i projektet för att utveckla ett långsiktigt och hållbart samarbete har fått en fördjupad förståelse för varandras kärnverksamhet, styrkeområden, specialistkompetenser och verksamhets-/affärs mål. Genom den handledda processen har aktörerna gemensamt kommit fram till en handlingsplan för att stärka en strategisk och operativ samverkan som är genomförbar såväl internt som gemensamt.

Indirekta målgrupper har breddat sina kontaktnät och ökat sin medvetenhet kring såväl utmaningar som möjliga lösningar på industrins kompetensförsörjning.

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

1. Förbättrad konkurrenskraft inom plastindustrin

Företagsledare använder sin nya kunskap om strategisk kompetensförsörjning och hållbarhetsanpassning för att implementera långsiktiga planer för kompetensutveckling. Produktionspersonal tillämpar ny kompetens inom automation, digitalisering och hållbara material, vilket ökar produktiviteten och minskar spill i tillverkningen. Företagen blir mer innovativa och kan erbjuda produkter och tjänster som möter framtidens krav, vilket stärker deras konkurrenskraft på både nationell och internationell nivå.

2. Ökad sysselsättning och karriärmöjligheter

Anställda som genomgått utbildningar och valideringar kan ta mer kvalificerade roller, vilket minskar risken för arbetslöshet och ökar deras anställningsbarhet. Företagen får lättare att rekrytera och behålla kompetent personal, vilket leder till ökad sysselsättning och minskad kompetensbrist i branschen. Branschens attraktivitet ökar, vilket lockar fler unga och karriärbytare till plastindustrin.

3. Bättre arbetsvillkor och en mer inkluderande arbetsmarknad

Kvinnor, äldre anställda och personer med språksvårigheter får bättre möjligheter till kompetensutveckling och karriärutveckling, vilket minskar risken för utanförskap. Arbetsgivare utvecklar mer inkluderande rekryterings- och utbildningsstrategier, vilket leder till en mer diversifierad och jämställd arbetsmarknad. Ökad trygghet och kompetens hos anställda bidrar till en bättre arbetsmiljö och högre arbetstillfredsställelse.

4. Hållbar omställning av plastindustrin

Företag och produktionspersonal tillämpar kunskap om cirkulära produktionsprocesser, vilket minskar plastavfall och ökar användningen av återvunnen och biobaserad plast. Ledare i industrin tar strategiska beslut baserade på hållbarhetsmål, vilket gör företagen mer motståndskraftiga mot kommande miljökrav och regleringar. Branschen rör sig närmare målet om netto-nollutsläpp 2038, vilket bidrar till minskad miljöpåverkan och stärkt hållbar utveckling.

5. Långsiktig strukturlösning genom resurseffektiv aktörsstruktur

Projektet skapar en fungerande modell för strategisk, operativ och långsiktig samverkan mellan regionala aktörer som bedriver verksamhet (ex coaching, validering, utbildning) riktad till industrins små och medelstora företag och deras kompetensförsörjning, med särskilt fokus på plastindustrin. Samverkan som utvecklats inom projektet lever vidare, och minskar dubbelarbete och onödig konkurrens om projektfinansiering. Projekt och tjänster matchar bättre det företag behöver.

6. Stärkt regional utveckling och innovation

Genom ökad kompetens och innovation inom plastindustrin skapas fler arbetstillfällen och företag i regionerna får bättre förutsättningar att växa. Regionen blir mer attraktiv för investeringar och nyetableringar, vilket stärker den lokala ekonomin. Små och medelstora företag får större möjligheter att delta i större värdekedjor och samarbeta med större industriföretag.

7. Minskad kompetensbrist inom industrin

Genom systematiska insatser för kompetensutveckling minskar gapet mellan industrins behov och tillgången på kvalificerad arbetskraft. Företagen får en mer stabil arbetskraft och kan hantera tekniska och hållbarhetsmässiga förändringar utan att tappa konkurrenskraft. Utbildningsaktörer och regionala beslutsfattare anpassar sina satsningar utifrån industrins behov, vilket säkerställer en långsiktig lösning på kompetensförsörjningen.

Hur ska projektet organiseras och styras?

Projektet bemannas med en projektorganisation hos projektägaren med ansvar för att styra, leda, organisera och administrera projektet i enlighet med beslut om projektstöd och upprättade aktivitetsplaner. För att genomföra projektets aktiviteter upphandlas externa leverantörer, varav en utgör huvudleverantör när det gäller genomförande av utvecklingsprogram i företag. Upphandlingsunderlag och upphandling av externa leverantörer utformas tillsammans med Gislaveds kommuns upphandlingsenhet.

Förebild för modellen med en upphandling av en huvudleverantör av utvecklingsprogram i företag är ett flertal tidigare regionala och nationella projekt med liknande utformning av insatser exempelvis Region Jönköpings län projekt "Framtidssäkrad industri", Trygghetsfonden TSL:s projekt Kompetens för konkurrenskraft - för individer och företag", LRF:s projekt Mer mat - fler jobb.

Upphandlad huvudleverantör ska väljas ut mot kriterier som säkerställer (a) erfarenhet av liknande insatser som upphandlingen avser (b) kapacitet och kompetens för att arbeta med projektets metodik i tre olika utvecklingsprogram (c) legitimitet och förankring i målgruppen plastbearbetande företag (d) regional och nationell förankring i branschens arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, (e) etablerade nätverk med regionala och nationella aktörer som kan erbjuda insatser som främjar och stärker plastindustrins kompetenslyft för en hållbar produktion.

För att hålla samman, styra och kvalitetssäkra genomförandet krävs en projektorganisation som bemannas med erfaren och kunnig projektpersonal. Kännedom om målgruppens förutsättningar för kompetensförsörjning och egen erfarenhet inom området är väsentlig.

Projektorganisationen bemannas därför inom kommunens vuxenutbildningsenhet (Centrum för Livslångt Lärande -CLL), med projektledare (100%), redovisningsansvarig ekonom (30%), administratör (40%) och kommunikatör (40%).

CLL har lång erfarenhet av vuxenutbildning och samverkan med näringslivet. Förutom uppdraget att erbjuda vuxna SFI, möjlighet att komplettera kunskaper som motsvarar grundskolan och kurser på gymnasieskolan har CLL ansvar för kurser och program inom

Högskolan på hemmaplan. Där erbjuds yrkeshögskoleprogram, uppdragsutbildning och fristående kurser på distans i samarbete med högskolor och universitet i hela Sverige. Utbudet är baserat på arbetslivets kompetensbehov och CLL genomför kontinuerligt företagsbesök och har ett aktivt samarbete med näringslivet för att utforma nya utbildningar som matchar företagens önskemål och behov. CLL har även upparbetade kontakter med industrins olika intresseorganisationer och branschföreträdare.

Projektledaren är ansvarig för övergripande styrning, genomförande och uppföljning av projektets aktiviteter. Projektledaren kommer också att ansvara för att upphandling sker i enlighet med LoU genom att nyttja Gislaved kommuns upphandlingsenhet och den expertis som finns där.

Projektets ekonomiresurs ansvarar för all löpande bokföring och redovisning, samt för att säkerställa att alla ekonomiska transaktioner följer ingångna upphandlingar, andra avtal och budget.

Administratören ansvarar för att hantera projektets dokumentation, deltagarrapportering och utgör stöd till projektledaren för att koordinera information som ska lämnas ut till och samlas in från deltagare och från projektets upphandlade aktörer.

Kommunikatören ansvarar dels för att organisera spridningsaktiviteter, dels för produktion av information enligt den kommunikationsplan som upprättas av projektledningen. Kommunikatören ansvarar också för att med upphandlad tjänst av skribent/journalist följa deltagande företag och deras utvecklingsarbete i en artikelserie som löper genom hela projektet för att sprida resultat, arbetssätt och inspiration. Modellen är hämtad från tidigare genomförda projekt där denna form av kommunikation har visat sig få hög genomslagskraft i egna och i regionala och nationella bransch- och nyhetskanaler.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Centrum för Livslångt Lärande (inom kommunens vuxenutbildningsenhet) har en verksamhet som omfattar vuxenutbildning i olika former. Främst handlar det om utbildning i svenska för invandrare (SFI), kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå (grundskolekompetens), och vuxenutbildning på gymnasienivå. Inom Högskolan på hemmaplan erbjuds eftergymnasial utbildning på yrkeshögskolenivå och fristående kurser på högskolenivå. CLL:s verksamhet omfattar inget annat utbud av tjänster som på olika sätt riktar sig till små och medelstora företag för att främja deras utveckling av strategisk kompetensförsörjning. Inom projektet kommer inte ett liknande utbud av utbildningar som CLL har i sin verksamhet att erbjudas eller genomföras. Detta underlättar för att kunna avgränsa projektet från CLL:s ordinarie verksamhet.

Projektet kommer att avgränsas från CLL:s ordinarie verksamheten genom tydlig struktur och separata administrativa processer.

Projektet kommer att ha en egen projektorganisation, där projektpersonalen kommer att arbeta separat från den ordinarie verksamheten för att fokusera på projektets specifika mål och aktiviteter men samtidigt ha kommunorganisationens organisatoriska stöd bakom sig kring eventuella frågor som kan uppstå.

Projektet genomförs utifrån projekt- och aktivitetsplan som är särskild från CLL:s ordinarie verksamhetsplan. Aktiviteter och leveranser för projektet kommer att genomföras enligt den plan som fastställs oavhängigt CLL:s ordinarie verksamhet.

Projektet kommer att bokföras på egen resultatenhet, skild från kommunens budget och finansiering från ordinarie verksamhet. Detta gör det möjligt att hålla reda på projektets specifika kostnader och säkerställa att ingen sammanblandning med CLL:s löpande verksamhet sker.

Tydliga processer och rutiner kommer att implementeras för att säkerställa att projektteamet arbetar enligt projektplanen och inte blandar samman projektaktiviteter med CLL:s ordinarie aktiviteter. Styrgruppen ansvarar för regelbundna avstämningar och uppföljningar för att säkerställa att projektet hålls åtskilt från CLL:s ordinarie verksamheten.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

RUS JÖNKÖPING

Med fokus på att rusta regionens plastbearbetande företag med kompetens för en hållbar produktion som möter branschens egna målsättningar om netto-noll utsläpp matchar projektets insatser den regionala utvecklingsstrategin (RUS) på flera punkter.

En plastindustri med kompetens för att klara en grön omställning av processer och produktion i alternativa råvaror/nya material hjälper till att uppfylla mål som "2035 präglas länet av en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling, cirkulära ekonomier, grön tillväxt... och Fossila råvaror har fasats ut bland annat genom elektrifiering, vätgas och att bioråvara bidrar till nya produkter."

Insatserna i projektet fokuserar jämställdhet och likabehandling, detta följer RUS delstrategier som: "Skapa en hållbar social utveckling för människor och företag" och "Säkerställa en jämställd regional tillväxt och jämlika förutsättningar i samhället".

Den mindre i omfattning, men viktiga, insatsen i projektet som syftar till att stärka aktörssamverkan kan också anses matcha delstrategin: "Säkerställa god samverkan som ger förutsättningar att nå målet: 20235 är Jönköpings län hållbart."

I Smart specialisering uttrycks att det för att nå målet 2035 också krävs att en "...smart och hållbarhetsdriven näringslivsutveckling ska bidra till att de traditionella näringarna i vårt län ska kunna växa och utvecklas även i framtiden".

Projektets insatser för att utveckla företagens egen förmåga till smart arbete med strategisk kompetensförsörjning med fokus på att klara omställningen till en grön plastbearbetning stödjer denna intention.

Projektets insatser matchar också den del av RUS som sätter mål och strategier för en attraktiv region. Plastbearbetande företag som ger medarbetare goda förutsättningar för ett arbetslivslångt lärande skapar attraktiva arbetsplatser. Det möter skrivningar om: "Förmåga att attrahera, behålla och utveckla kompetenser, företag och kapital är avgörande för att utveckla en attraktiv och konkurrenskraftig region."

Projektets resultat och effekter förväntas också bidra till RUS:ens mål "2035 är Jönköpings län en långsiktigt hållbar och innovativ tillväxtregion".

Insatserna i projektet kan gott sägas följa delstrategier som: "Inspirera till en arbetsmiljö i världsklass", "Aktivt jobba för en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling", "Säkerställa ett jämställt och jämlikt arbets- och näringsliv samt företagande i hela länet" samt "Samverka för näringslivsutveckling och kompetensförsörjning".

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

Projektet har ett starkt fokus på hållbarhetsaspekter och strävar efter att integrera miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet i alla faser: planering, genomförande och uppföljning. Här är några av de centrala områdena där hållbarhet har beaktats:

1. Miljömässig hållbarhet:

a) Gröna teknologier och processer: Projektet fokuserar på att främja hållbar produktion inom plastindustrin och stödja omställningen mot netto-nollutsläpp 2038. Genom att utbilda personalen i ny teknik och användning av återvunnen och biobaserad plast bidrar vi till minskad miljöpåverkan från produktionen.

b) Miljövänliga utbildningsmaterial: Vi använder digitala och flexibla utbildningar för att minimera transportbehovet och därmed minska koldioxidutsläpp. Även utbildningsmaterial och resurser utvecklas för att vara energieffektiva och miljövänliga.

c) Kompetensutveckling för hållbar produktion: Genom utbildningar i hållbarhet, energieffektiva arbetsmetoder och cirkulära processer säkerställer vi att företag och anställda kan anpassa sig till de miljömässiga krav som ställs på industrin.

2. Social hållbarhet (jämslälldhet och mångfald):

a) Jämslälldhet: Projektet har ett särskilt fokus på att öka kvinnors delaktighet i plastindustrin, genom att skapa en särskild plastoperatörsutbildning för kvinnor. Syftet är att ge kvinnor möjlighet att ta mer kvalificerade positioner och stärka deras kompetens inom industrin, vilket ökar både deras yrkesmässiga position och jämslälldheten inom sektorn.

b) Mångfald: Projektet främjar mångfald genom att inkludera anställda från olika bakgrunder, inklusive äldre (55+), personer med funktionsnedsättningar och utlandsfödda. Språkligt anpassat utbildningsmaterial och flexibla utbildningsformer säkerställer att dessa grupper kan delta i kompetensutveckling och inte hamnar utanför arbetsmarknaden.

c) Arbetsförhållanden och arbetsmiljö: Projektet tar hänsyn till anställdas arbetsvillkor, inklusive skiftarbete och fysiska arbetsmiljöer, genom att skapa anpassade utbildningar som möter de specifika behoven för olika grupper.

3. Ekonomisk hållbarhet:

a) Långsiktig kompetensförsörjning: Genom att hjälpa företag att utveckla en strategisk kompetensförsörjning säkerställs att plastindustrin får en kontinuerlig och hållbar arbetskraft, vilket stärker branschens konkurrenskraft och långsiktiga ekonomiska stabilitet.

b) Partnerskap och samverkan: Projektet främjar samverkan mellan olika aktörer som utbildningsinstitutioner, företag och offentliga organisationer. Detta möjliggör effektivare resursanvändning, minskar överlappning och stärker kompetensutvecklingen på regional nivå, vilket är fördelaktigt både för företagen och samhället.

Uppföljning av hållbarhet:

a) Mätning av effekter: Under projektets gång kommer vi att mäta och följa upp hållbarhetseffekterna genom både kvantitativa och kvalitativa indikatorer. Det kan handla om att mäta ökad jämslälldhet genom antal kvinnor som genomgår utbildningar eller att följa upp de miljömässiga effekterna genom att mäta förändringar i företagets hållbarhetsarbete.

b) Återkoppling och justering: Projektets framsteg kommer att utvärderas regelbundet, och vi kommer att anpassa våra strategier för att säkerställa att hållbarhet alltid är en prioritet. Extern utvärdering av projektet kommer också att bidra till att identifiera eventuella förbättringsområden.

Genom att integrera dessa hållbarhetsaspekter i projektets alla faser, från planering till uppföljning, säkerställs att både miljömässiga och sociala mål uppnås samtidigt som projektet bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling av plastindustrin.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda länder

Sverige

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Kronoberg, Jönköping

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Värnamo, Alvesta, Sävsjö, Ljungby, Mullsjö, Lessebo, Markaryd, Älmhult, Vaggeryd, Habo, Tingsryd, Nässjö, Tranås, Vetlanda, Växjö, Uppvidinge, Gislaved, Eksjö, Gnosjö, Jönköping

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Rigging av projektorganisation, upphandlingar, initiala möten med deltagare	Projektets omfattning och insatserna som ska genomföras kräver att projektorganisationen arbetar fram rutiner och instruktioner för hur vars och ens arbetsuppgifter ska genomföras. Respektive funktion behöver organisera och förbereda sin arbetsmiljö (digital och fysisk) för att det operativa arbetet ska flyta på med hög effektivitet och kvalitet. Styrgruppen vars ledamöter har rekryterats under beredning av projektansökan ska introduceras för varandra och få en fördjupad information om ramverk kring projektet och dess finansiering. Ett första styrgruppsmöte ska planeras och genomföras. Eftersom projektets aktiviteter i deltagande företag ska verkställas genom upphandlad aktör som huvudansvarig måste upphandling av sådan aktör vara avslutad inom det arbetspaketet. Anbudsförfrågan med underlag ska arbetas fram, tid för att lämna anbud samt tid för att granska dessa måste finnas. Upphandlingen genomförs med kommunens upphandlingsenhet. Beslut och tilldelning av anbud kräver noggrant arbete och styrgruppen ska hållas underrättad under processen. Upphandling av projektets utvärdera ska genomföras under arbetspaketet. Utvärderaren har en nyckelroll i att bistå projektorganisationen med att välja mätmetoder för uppföljning av resultat och förväntade effekter. Former för utvärdering och vilka mätmetoder och mätpunkter som ska tillämpas ska vara fastlagda innan aktiviteter drar igång. Därför behöver utvärderaren upphandlas under första arbetspaketet. Deltagarna i projektet samlas och förbereds på projektets aktiva faser. Det första arbetspaketet levererar en projektorganisation med kompetens,	2025-09-01 - 2025-11-30	568 873

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	kapacitet och strukturer för ett framgångsrikt projekt. Arbetsinsatserna i det första arbetspaketet genomförs av projektorganisationen under ledning av projektledaren.		
Riggning, upphandling och deltagarkontakt	Projektorganisationen sätter sig in i sina arbetsuppgifter. Arbetet i projektet fastställs med rutiner och instruktioner. Former och verktyg för styrning, exempelvis daglig styrning, vecko- och månadsuppföljning beslutas, förbereds och planeras. Kommunikationsstrategi och kommunikationsplan arbetas fram och förutsättningar för en inledande fas av kommunikation från projektet förbereds med grafisk profil, webbplats, kanaler i sociala medier etc. Detaljerad genomgång av projektets samtliga aktiviteter genomförs under ledning av projektledaren. Förberedelse görs för att arbeta fram en nedbruten aktivitetsplan för projektets första verksamhetsår. Styrgruppen formaliseras och det första styrgruppsmötet genomförs. Projektorganisationen arbetar tillsammans med kommunens upphandlingsenhet fram anbudsfrågan för aktör för genomförande av insatser i deltagande företag. Anbud analyseras av projektledare med stöd från upphandlingsenheten. Projektledaren fattar beslut om tilldelning av anbud i samråd med Styrgruppens ordförande. Projektorganisationen arbetar tillsammans med kommunens upphandlingsenhet fram anbudsfrågan för extern utvärderare. Inkommande anbud analyseras av projektledaren med stöd av upphandlingsenheten. Projektledaren fattar beslut om tilldelning av anbud i samråd med Styrgruppens ordförande.	2025-09-01 - 2025-11-30	568 873

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Projektorganisationen inleder kontakten med samtliga deltagare i projektet. Förberedelser för en operativ start i samtliga utvecklingsprogram och start av samverkan mellan aktörer. Insamling av underlag för att formulera en nedbruten aktivitetsplan för projektperioden med detaljerad styrplan för 2026.		
Utvecklingsprogram i företag	Projektets största insats är att genomföra utvecklingsprogram i minst 50 företag med min. 740 deltagare för att utveckla företagets förmåga att arbeta strukturerat och strategiskt med sin kompetensförsörjning. Beroende på hur välutvecklat företagets befintliga arbetssätt är erbjuds program på tre olika nivåer (BAS, MEDEL, MAX). Programmen omfattar kompetensutveckling för personal i ledningsfunktion med ansvar för kompetensfrågor samt validering och utbildning för produktionspersonal. Utbildning kring social hållbarhet i arbetslivet ingår för samtliga och en plastoperatörsutbildning för kvinnor genomförs som särskild aktivitet. Programmen bygger på en modell framtagna inom ramen för Svensk industrivalidering. De omfattar coaching av medarbetare med ledningsfunktion och ansvar för kompetensfrågor. Nuvarande arbetssätt arbetas igenom och matchas mot frågeställningar hur arbetet kan utvecklas för att bli mer effektivt, strukturerat och strategiskt. Metodik och material för coaching har utformats och prövats inom Svensk industrivalidering och plastbearbetningsbranschen. Programmen omfattar praktiskt arbete i alla delar av kompetensförsörjnings-processen. Anställda deltar i validering och kompetensutveckling enligt utfall från ledningsteamets arbete. Det nya arbetssättet med kompetensförsörjning dokumenteras i material som företaget kan använda och följa efter avslutat program.	2025-12-01 - 2028-04-30	7 362 209

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Arbetspaketet resulterar i att anställda i ledningsfunktion har utvecklat kompetens att driva företagets kompetensarbete på ett strukturerat och strategiskt sätt. Anställdas kompetens har validerats och utvecklats och företagets förmåga att ställa om till en hållbar produktion och ett jämställt och hållbart arbetsliv har stärkts. En upphandlad aktör har helhetsansvaret för att genomföra programmen. Specifik erfarenhet, kompetens och kapacitet krävs för att hålla samman och genomföra arbetet inom och mellan de tre programmen. Modell för upphandling hämtas från tidigare genomförda projekt.		
Koordination, processledning och kvalitetssäkring av arbetet i utvecklingsprogrammen	Upphandlad aktör har helhetsansvar för att koordinera, organisera och kvalitetssäkra samtliga insatser i respektive utvecklingsprogram. Arbetsinsatser sker i nära samarbete med projektledaren. Beslut som påverkar insatserna i de olika programmen fattas av projektledaren i samråd med upphandlad aktör. Aktiviteten omfattar koordination av företagens deltagande och coachernas insatser, synkronisering av utbildningsinsatser där olika företag har samma behov, uppföljning av coachernas arbetsinsatser genom inhämtande av rapporter som går till projektledning och till företag, korrigerande åtgärder där sådana bedöms nödvändiga, insamling av statistik från validering och utbildning, löpande kontakt med företagens representanter i ledningsteamet, vid behov bidra till nyrekrytering av deltagare/företag till projektet.	2025-12-01 - 2028-04-30	1 022 826
BAS-programmet	Målsättning är att (10) företag deltar i BAS-programmet. Ledningsteamet med anställda i ledningsfunktion arbetar i cirka fyra (4) träffar med coach. Mellan arbetsmöten med coachen arbetar kärngruppen på egen hand	2025-12-01 - 2028-04-30	887 157

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	och arbete tillsammans med valideringsutförare och utbildningscoach. Minst tio (10) anställda medarbetare genomgår validering, kompetensutveckling och uppföljning. Kompetensutveckling anpassas för det enskilda företaget och de anställdas behov och förutsättningar. När det är möjligt och relevant kan insatser samköras mellan deltagande företag i programmet. En (1) lärandeträff med andra företag i programmet genomförs för att utbyta erfarenheter och bygga nätverk.		
MEDEL-programmet	Målsättningen är att tjugofem (25) företag deltar i MEDEL-programmet. Ledningsteamet med anställda i ledningsfunktion arbetar i minst fem (5) träffar med coach . Mellan arbetsmöten med coachen arbetar kärngruppen på egen hand och arbete tillsammans med valideringsutförare och utbildningscoach. Minst tolv (12) anställda medarbetare genomgår validering, kompetensutveckling och uppföljning. Kompetensutveckling anpassas för det enskilda företaget och de anställdas behov och förutsättningar. När det är möjligt och relevant kan insatser samköras mellan deltagande företag i programmet . Två (2) lärandeträff med andra företag i programmet genomförs för att utbyta erfarenheter och bygga nätverk.	2025-12-01 - 2028-04-30	2 661 472
MAX-programmet	Målsättningen är att femton (15) företag deltar i MAX-programmet. Ledningsteamet med anställda i ledningsfunktion arbetar i minst åtta (8) träffar med coach.	2025-12-01 - 2028-04-30	2 365 754

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Mellan arbetsmöten med coachen arbetar kärngruppen på egen hand och arbete tillsammans med valideringsutförare och utbildningscoach Minst femton (15) anställda medarbetare genomgår validering, kompetensutveckling och uppföljning. Kompetensutveckling anpassas för det enskilda företaget och de anställdas behov och förutsättningar. När det är möjligt och relevant kan insatser samköras mellan deltagande företag i programmet. Fyra (4) lärandeträff med andra företag i programmet genomförs för att utbyta erfarenheter och bygga nätverk.		
Utveckling och anpassning av utbildnings- och handledarmaterial	Upphandlad aktör ansvarar för att i samråd med projektledningen anpassa eller arbeta fram utbildningsmaterial som saknas delvis eller helt för att möta de behov som deltagande företag identifierar i utvecklingsprogrammen. I nuläget är det känt att material som matchar avgörande kompetensområden vad det gäller nya material och produktionsprocesser för plastbearbetare saknas. Det är också känt att relevant handledningsmaterial för ledare i SMF inom områden som jämställt arbetsliv, tillgänglighet och icke-diskriminerande förhållningssätt saknas i stor utsträckning. Vidareutveckling och anpassning av befintlig handledningsmaterial utifrån resultat från arbetet i deltagande företag ska resultera i material som kan användas och spridas efter projektet.	2025-12-01 - 2028-04-30	175 000
Operatörsutbildning för kvinnor	För att stärka kvinnors roll i plastindustrin genomförs en riktad utbildningsinsats där 30 anställda kvinnor från de företag som deltar i projektet genomgår utbildning till certifierad plastoperatör. Utbildningen genomförs i 2 omgångar med plats för 15 kvinnor i varje omgång. Utbildningen genomförs på plats med tillgång till	2025-12-01 - 2028-04-30	250 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	adekvat och modern utrustning. Efter utbildningen och godkänd prövning erhåller deltagarna kvalifikationen certifierad plastoperatör.		
Aktörssamverkan	Arbetspaketet omfattar en insats för att skapa förutsättningar för ett mer strategiskt och operativt samarbete än vad som gäller i dagsläget mellan regionala aktörer som i sin ordinarie verksamhet har till uppdrag att tillhandahålla tjänster och andra insatser (ex coaching, validering, utbildning) som bidrar till industrins SMF:s kompetensförsörjning. Exempel på aktörer som bjuds in till insatsen i projektet är Campus Värnamo, Campus Ljungby, EPIC, Träcentrum Nässjö, Skärteknikcentrum Sverige, Almi Jönköping, Gjuteriföreningen, TUC. Samtliga organisationer har under många år arbetat sida vid sida med projekt och insatser för att främja kompetensförsörjning i projektets primära målgrupp. Insatsen i projektet utformas i enlighet med den processmetodik som använts inom ramen för Region Jönköpings läns Valideringslyftprojekt. Metodiken och de olika stegen i processen finns väl dokumenterad, bland annat i "Rapport Valideringsforum Jönköpings län 2024". I korthet innebär insatsen att en erfaren processledare steg för steg leder aktörerna in i en fördjupad och öppen dialog där vars och ens egenintressen och drivkrafter, svagheter och spetskompetenser blir tydliga för att synliggöra vad som skulle kunna utgöra en aktörsgemensam baskompetens och enskilda aktörers specialitet. Processen syftar till att komma fram till ett läge där deltagarna har tillräcklig förtroende för varandra för att kunna identifiera, prioritera och komma överens om hur man ska samarbeta för att minska risken för överlappning (vi uppfinner samma	2026-04-01 - 2027-12-31	202 250

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	hjul om och om igen), suboptimering (vi gör samma sak och erbjuder samma företag samma insatser) och onödig konkurrens (vi slåss om samma projektmedel) och istället bygga en kraftfull och samskapande regional och inter-regional aktörsstruktur.		
Processledd utveckling av aktörssamverkan	Projektledaren genomför upphandling av processledare med stöd från kommunens upphandlingsenhet. Processledaren upphandlas mot specifika kriterier som avgör erfarenhet av processmetodiken och kompetens att processleda, kännedom om industrins förutsättningar för strategisk kompetensförsörjning och regionala aktörers roller. Aktörerna träffas i ett inledande möte och går igenom arbetet enligt den modell som processledaren använder. Tillsammans planerar man tidsplan för de olika träffarna och det egna arbetet. Därefter genomförs processen enligt beslutad plan. Processledaren stämmer löpande av med projektledaren kring utfall och behov av eventuellt stöd i processen. Arbetetsmötena där processledaren samlar aktörerna cirkulerar i största möjliga utsträckning mellan de olika aktörernas hemmaorganisationer. Varje aktör blir värd för sin organisation och en fördjupad förståelse för verksamheten och verksamhetens förutsättningar kan skapas. Projektet ansvarar för mindre kostnader som uppstår i samband med mötena. Projektledaren ansvarar för upphandling där så erfordras.	2026-04-01 - 2027-12-31	202 250
Lärande utvärdering	Arbetspaketet omfattar utvärdering som genomförs av en upphandlad extern utvärderare. Utvärderingen sker med en huvudsaklig inriktning mot formativ utvärdering för att löpande ge input till lärande i projektorganisationen på ett sätt som bidrar till att säkerställa att projektet aktiviteter och arbetssätt är relevanta i relation till projektmål, målgruppens behov och förutsättningar.	2025-10-01 - 2028-05-31	250 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	De resultat som utvärderaren kommer fram till genom sina insatser ska bidra till korrigerande åtgärder i såväl planering av insatser som val av metodik för genomförande. Genom att projektorganisationen tar till sig de rekommendationer som utvärderingsprocessen kan kvaliteten i projektets insatser stärkas. På så sätt skapar även utvärderingen värde för de deltagande företagen och individerna. Utvärderarens arbete ska också vara summativt, så att när projektledningen arbetar med slutrapporten ska utvärderarens arbetsinsatser sammantaget ge tydlig information om projektets mål- och resultatuppfyllelse. Eftersom projektets viktigaste mål och resultatindikatorer handlar om färdigheter och förutsättningar som ska utvecklas, manifesteras och leda till förändrad handlingsförmåga och förändrat beteende ska utvärderaren kunna använda utvärderingsmetodik från sociologi och psykologi. Med stöd från utvärderaren ska projektet kunna bestämma metod för att mäta effekt av projektets insatser på olika tidshorisonter och olika nivåer (individ, organisation, struktur) och hur noll-lägen kan definieras innan projektets insatser startar.		
Genomförande av utvärdering	Utvärderingen bör främst genomföras med kvalitativ metodik genom tex intervjuer, observationer, workshops, dialoger i fokusgrupper men också ha inslag av kvantitativ insamling och analys av data, tex från enkäter. Samarbetet mellan utvärderaren och projektorganisationen genomförs med månatliga avstämningar via digitala möten, ett lärandemöte varje kvartal och en kontinuerlig skriftlig kommunikation.	2025-10-01 - 2028-05-31	250 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Kommunikation, spridning, lärande aktiviteter och möten	Kommunikation kring projektets pågående arbete tillsammans med deltagande företag och aktörer utgör en viktig insats för att motivera och inspirera de deltagande företagen i sitt pågående utvecklingsarbete. Projektorganisationen har en kommunikatör som ansvarar för att kommunikationen genomförs i enlighet med de en kommunikationsstrategi som godkänts av styrgruppen och utifrån en kommunikationsplan som uppdateras årligen. För vissa delar av produktion av material, innehåll och grafisk design för tryckt eller digital kommunikation finns en mindre summa avsatt för upphandlade tjänster. Kommunikation som sprider framgångsrika och konkreta exempel på hur företag i projektet utvecklar sitt arbete med kompetensförsörjning och hur detta bidrar till företagets konkurrenskraft förväntas skapa intresse och motivation även i projektets indirekta indirekta målgrupp - företag som inte deltar i projektet. Den kommunikation som planeras omfattar förutom reportage och information från pågående aktiviteter i projektet även lärande innehåll kring metoder, arbetssätt, utbildningsmöjligheter, lärande på arbetsplatsen, tips och råd till mottagare av kommunikation. Kanaler för denna typ av kunskapsspridning planeras vara webinarer, poddsändning och digitala eller fysiska learning labs. Arbetspaketet bidrar till att nå projektmålet genom att sprida nya metoder och arbetssätt, relevant kunskap och skapa förutsättning för nya samverkansarenor för lärande mellan företag - företag och företag - offentliga aktörer. Projektets kommunikatör arbetar med 40% tjänst i projektet under 36 månader.	2025-12-01 - 2028-08-31	1 357 291

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Löpande kommunikation och spridningsarrangemang	Projektets kommunikatör genomför insatser enligt kommunikationsstrategi och kommunikationsplan. Omfattar lönekostnader kommunikatör 36 månader samt i mindre omfattning upphandlade tjänster för exempelvis produktion av artiklar, grafisk design för tryckt eller digitalt material och liknande Omfattar löpande kommunikation via sociala medier i egna kanaler, deltagande företags kanaler, industrins parterers kanaler. Utformning av kommunikation planeras omfatta innehåll som sprider konkreta resultat, inspiration, motivation i format som tex journalistiskt material, filmade inslag från deltagande företag, poddar och digitala sändningar i form av webinarer. Ett antal fysiska learning labs för deltagande företag och ett antal spridningsaktiviteter med riktning till projektets indirekta målgrupp förväntas genomföras. Projektet avslutas med en spridningskonferens som planeras genomföras som studiosändning med publik för att möjliggöra deltagande digitalt och nedladdningsbara sekvenser som kan användas efter projektet.	2025-12-01 - 2028-08-31	1 357 291
Strategisk och operativ styrning, ledning samt ekonomisk och administrativ drift av projektet	Projektorganisationen arbetar efter den första perioden av igångsättande och upphandling med strategisk och operativ ledning och drift av projektet. Projektledaren leder och organiserar arbetet samt ansvarar för externa kontakter. För att säkerställa att projektets genomförande av utvecklingsprogram i företag utvecklas enligt förväntan samt för att säkerställa kopplingar till industrins nationella initiativ kring omställning i plastindustrin genom fokus på kompetenssatsningar finns utrymmer för upphandling av expertstöd. Övriga funktioner i projektorganisationen arbetar efter tydlig ansvarsfördelning och	2025-09-01 - 2028-08-31	5 556 559

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	stödjande instruktioner. Arbetet genomförs utifrån ett upprättat ledningssystem för uppföljning och intern kontroll som ger goda förutsättningar att tidigt identifiera risker och avvikelser som kräver korrigerande åtgärder. Projektets arbete med kommunikation, spridning, lärande aktiviteter och möten med kostnader redovisas i separat arbetspaket.		
Projektlledning	Under projektets genomförandefas säkerställer projektledaren att projektet organiseras och genomförs i enlighet med beslutad projektansökan. Upprätthåller kontakt med finansiärer och intressenter. Organiserar och tar vara på styrgruppens arbete samt eventuella referensgrupper som etableras under projektets gång. Vid behov upphandlas expertis och rådgivning inom områden som specifikt kopplas till genomförandet av insatser i företag och förmågan till utvecklade förmågor och förutsättningar för strategisk kompetensförsörjning för att möta krav på hållbar produktion. Projektledaren arbetar i projektet med 100% tjänst under 36 månader.	2025-09-01 - 2028-08-31	3 502 604
Löpande arbete med projektets ekonomi	Under projektets genomförandefas säkerställer projektets ekonomi- och redovisningsansvariga projektmedarbetare att projektet genomförs utifrån beslutat underlag samt kontrollerar, analyserar och stödjer övriga medverkande i sina roller så att god hushållning sker med de medel som finns till förfogande. Vid behov återfinns inom organisationen, olika former av stöd och erfarenheter som minimerar risker. Arbetsuppgifterna är sedvanliga såsom kontering, uppföljning och kontroll mot budget samt informera i god tid om eventuella risker. Ekonomi- och redovisningsansvarig projektmedarbetare arbetar i projektet med 30% tjänst under 36 månader.	2025-09-01 - 2028-08-31	900 781

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Löpande arbete med projektadministration	Under projektets genomförandefas säkerställer projektets administratör tillsammans med projektledaren att projektet fortgår enligt ansökan och plan genom arbetsuppgifter som dokumentation, kategorisering av resultat och arkivering samt uppföljning av erhållna erfarenheter. Här ställs höga krav på organisationsförmåga för att bidra positivt till projektets resultat. Projektadministratören arbetar i projektet med 50% tjänst under 36 månader.	2025-09-01 - 2028-08-31	1 153 174

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026	2027	2028						Totalt
Personal: Projektledare	225 671	677 010	677 010	451 342						2 031 033
Personal: Projektadministratör	90 267	270 804	270 804	180 535						812 410
Personal: Projektekonomi	86 670	260 013	260 013	173 344						780 040
Personal: Projektkommunikatör	67 701	203 102	203 102	135 401						609 306
Externa tjänster: Anpassning utveckling handledningsmaterial och utbildningsmtrl	0	125 000	50 000	0						175 000
Externa tjänster: Möteskostnader	5 000	55 000	55 000	9 500						124 500
Externa tjänster: Operatörsutbildning kvinnor inom utvecklingsprogrammet	0	0	250 000	0						250 000
Externa tjänster: Valideringsledare/coacher kompetenskartläggning i utvecklingsprogram	0	594 116	594 115	99 019						1 287 250
Externa tjänster: Utbildningsinsatser inom utvecklingsprogram	0	600 000	900 000	150 000						1 650 000
Externa tjänster: Processledare aktörssamverkan	0	70 000	70 000	0						140 000
Externa tjänster: Produktion av material, ex artiklar, grafisk design för tryckt eller digitalt material	14 000	14 000	14 000	14 000						56 000
Externa tjänster: Extern utvärderare	25 000	85 000	85 000	55 000						250 000
Externa tjänster: Process- och kvalitetsansvarig utvecklingsprogram	38 718	464 618	464 618	154 872						1 122 826
Externa tjänster: Expert- och strategistöd	75 000	200 000	175 000	50 000						500 000
Externa tjänster: Coacher utbildningsplanering/ utbildare i utvecklingsprogram	51 300	615 604	615 605	51 300						1 333 809
Externa tjänster: Föreläsande lärandeträffar	0	13 000	13 000	12 000						38 000
Externa tjänster: Coacher ledningsteam utvecklingsprogram	0	712 303	712 303	118 718						1 543 324
Schablonkostnader: Schablon 15%	98 934	296 803	296 803	197 869						890 409
Schablonkostnader: Lönebikostnader 40,24%	189 252	567 758	567 758	378 507						1 703 275
Summa kostnader	967 513	5 824 131	6 274 131	2 231 407						15 297 182
Projektintäkter										
Projektintäkter (negativ kostnad): Kontant betalning från deltagande företag	0	210 000	0	0						210 000
Summa avgår projektintäkter	0	210 000	0	0						210 000

Kostnadsslag	2025	2026	2027	2028						Totalt
Summa faktiska kostnader	967 513	5 614 131	6 274 131	2 231 407						15 087 182
Bidrag annat än pengar										
Privat bidrag i annat än pengar	334 267	2 312 015	2 158 809	766 029						5 571 120
Summa bidrag i annat än pengar	334 267	2 312 015	2 158 809	766 029						5 571 120
Summa totala kostnader	1 301 780	7 926 146	8 432 940	2 997 436						20 658 302

Finansiering

Finansiär	2025	2026	2027	2028						Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
ESF +: Ansökta medel från ESF+	716 982	4 106 400	4 650 000	1 653 800						11 127 182
Region Kronoberg: Medfinansiering	63 000	377 000	406 000	144 000						990 000
Region Jönköpings Län: Medfinansiering	188 000	1 131 000	1 218 000	433 000						2 970 000
Total offentlig kontantfinansiering	967 982	5 614 400	6 274 000	2 230 800						15 087 182
Total offentlig finansiering	967 982	5 614 400	6 274 000	2 230 800						15 087 182
Privata bidrag annat än pengar										
50 deltagande företag: Minst 740 anställda som deltar i olika kompetensutvecklande insatser	334 267	2 312 015	2 158 809	766 029						5 571 120
Total privat bidrag annat än pengar	334 267	2 312 015	2 158 809	766 029						5 571 120
Privat kontantfinansiering										
Total privat kontantfinansiering										0
Total privat finansiering	334 267	2 312 015	2 158 809	766 029						5 571 120
Summa medfinansiering	1 302 249	7 926 415	8 432 809	2 996 829						20 658 302

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026	2027	2028						Totalt
Stödfinansiering	-469	-269	131	607						0

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	0,00%
Stödandel av totala kostnader	0,00%
Stödandel av stödgrundande finansiering	0,00%
Stödandel av total finansiering	0,00%
Andel annan offentlig finansiering	0,00%
Andel offentlig finansiering	0,00%
Andel privat finansiering	0,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn:	Peter Albinsson
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	peter.albinsson@gislaved.se
Roll:	Kontaktperson

1.10 Dokument

Filnamn:	Originalansökan
Beskrivning:	Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum:	2025-03-11
Filnamn:	Signeringsinformation
Beskrivning:	Ansökan
Uppladdningsdatum:	2025-03-11

2025-03-19

§ 39**Förstudie - Laserskanning skog**

Diarienummer: RJL 2025/694

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Skogsstyrelsen högst 224 000 kr till att i samverkan med Linnéuniversitetet genomföra förstudie ”Laserskanning i Småland och Öland” under förutsättning att övrig medfinansiering beviljas.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Medfinansieringen sker med statliga 1.1-medel upp till högst 224 000 kronor.

Sammanfattning

Skogsstyrelsen och Linnéuniversitetet kommer att driva en förstudie med fokus att utreda möjligheterna till en flygburen högupplöst laserskanning av Småland. Syftet med förstudien är att analysera tekniska, juridiska och ekonomiska förutsättningar samt skapa underlag för en utvecklad digital infrastruktur. Bättre datakvalitet och en utvecklad digital infrastruktur möjliggör innovation inom digitalisering, AI, automation och geodata i små och medelstora företag samt offentlig sektor.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-11
- Ansökan, Förstudie Laserskanning i Småland och Öland

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Förstudie - Laserskanning i Småland och Öland

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Skogsstyrelsen högst 224 000 kr till att i samverkan med Linnéuniversitetet genomföra förstudie ”Laserskanning i Småland och Öland” under förutsättning att övrig medfinansiering beviljas.
2. Budgetposterna i ansökans budget fastställs då samtliga finansiärer tagit beslut om finansiering.
3. Medfinansieringen sker med statliga 1.1-medel upp till högst 224 000 kronor.

Sammanfattning

Skogsstyrelsen och Linnéuniversitetet kommer att driva en förstudie med fokus att utreda möjligheterna till en flygburen högupplöst laserskanning av Småland. Syftet med förstudien är att analysera tekniska, juridiska och ekonomiska förutsättningar samt skapa underlag för en utvecklad digital infrastruktur. Bättre datakvalitet och en utvecklad digital infrastruktur möjliggör innovation inom digitalisering, AI, automation och geodata i små och medelstora företag samt offentlig sektor.

Ärendebeskrivning

Förstudien är en samverkan mellan Skogsstyrelsen och Linnéuniversitetet för att möta bristen på högupplöst geodata. Små och medelstora företag inom information, kommunikation och teknik (IKT) saknar tillgång till detaljerad geodata vilket hämmar innovation och affärsutveckling. En högupplöst skanning med 20 punkter per kvadratmeter skulle innebära ett tekniksprång där exempelvis skogstillgångar kan analyseras med hög detaljrikedom, AI-modeller kan utvecklas för automatisk inventering och nya digitala tjänster kan skapas för markanvändning, skogsentreprenad, byggplanering och miljöövervakning m.m.

Genom att undersöka möjligheterna för flygburen högupplöst laserskanning av Småland, skapar projektet underlag som visar digitaliseringens nytta för såväl teknikutveckling som för den gröna omställningen. Ett framtida genomförandeprojekt utgör en pilot för Smålandslänen med avsikt att skalas upp för hela Sverige på sikt.

Projektet träffar väl innevarande utlysning inom regionalfonden om att "Öka digitaliseringen i företag och offentlig sektor i Småland och Öarna" samt det specifika målet 1.2 "Säkra nyttan av digitalisering".

Projektet är grundat i samarbetet inom de småländska skogs- och trästrategierna och stödjer såväl länets smarta specialiseringsstrategi som flera av delstrategierna och hållbarhetsmålen i den regionala utvecklingsstrategin, ex vis:

- Driva en hållbar digital utveckling
- Aktivt jobba för en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling
- Förstärka näringslivets och det offentliga innovations- och förändringskraft
- Säkerställa ett miljömässigt hållbart län som minskar belastningen på miljö, klimat och förbrukningen av jordens resurser
- Skapa en hållbar ekonomisk tillväxt i näringsliv och samhälle
- Säkerställa en jämställd regional tillväxt och jämlika förutsättningar i samhället

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-11
- Ansökan- Förstudie Laserskanning i Småland och Öland

Beslutet skickas till

Skogsstyrelsen
Linnéuniversitetet

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Filip Boeryd
Chef kanslisektionen

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: digi

Ansökansid: 689012

Ärendeid: 20373106

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: SKOGSSTYRELSEN

Org.Nr: 202100-5612

Antal anställda: 999

551 83 JÖNKÖPING

Sverige

Arbetsställe

Namn: JÖNKÖPING

Arb.ställenr.: 19068972

Postadress:

Besöksadress:

SKEPPSBROGATAN 2

551 83 JÖNKÖPING

553 29 JÖNKÖPING

Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Hemsida

www.skogsstyrelsen.se

1.3 Samverkanspart

Namn: Linnéuniversitetet

Org.Nr: 202100-6271

Antal anställda: 2999

Postadress:

351 95 VÄXJÖ

Sverige

Arbetsställe

Namn: LINNÉUNIVERSITETET VÄXJÖ

Arbetsställenr.: 19064104

Postadress:

Besöksadress:

UNIVERSITETSPLATSEN 1

351 95 VÄXJÖ

352 52 VÄXJÖ

Region: Växjö

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Hemsida

lnu.se

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 787-8606

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Offentliga organisationer behöver i ökad grad se nyttan med strukturerad datainsamling och öppen data samt utveckla sin roll i tillgängliggörandet av denna. Brist på högupplöst geodata hämmar teknikutveckling inom flera sektorer. Dagens oklarheter kring säkerhet, juridik och teknik ska analyseras och klaras ut så offentlig sektor i ökad omfattning kan erbjuda öppna data. Offentliga organisationer har en nyckelroll i att tillhandahålla en användarvänlig, digital infrastruktur som företag känner till och kan använda utan svårigheter.

Genom att undersöka möjligheterna för flygburen högupplöst laserskanning i Smålandslänen, skapas ett underlag som kan användas för att visa nyttan med geodata i dessa regioner där entreprenörandan och innovationsgraden är hög. Förstudien påvisar digitaliseringens roll i den gröna omställningen och skapar förutsättningar för innovationer i den aktuella geografin, med nytta för hela landet.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Denna förstudie ska utreda möjligheterna till en flygburen högupplöst laserskanning av Småland och Öland. Målet är att ta fram ett beslutsunderlag med analyser av tekniska, juridiska och ekonomiska förutsättningar för laserskanning som ska gynna innovation och framtida tekniksprång.

Skogsstyrelsen och Linnéuniversitetet genomför förstudien med ekonomiskt stöd från de entreprenörstarka regionerna i Småland. Förstudien utreder och förankrar hur högupplöst laserskanning bidrar till innovationer inom digitalisering, AI, automation och geodata och om säkerhetsmässiga hinder som kan finnas för t ex lagring och distribution av nya datamängder, går att undvika. Förstudien tar också fram en plan för finansiering av högupplöst laserskanning.

Företag som utvecklar tjänster och produkter från laserdata involveras i förstudiens aktiviteter för att ge inspel om utmaningar som finns vid användande av öppna laserdata och de får tips om hur data kan användas i innovationer.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Primär målgrupp:

Offentliga organisationer

Sekundära målgrupper:

Små och medelstora företag

Akademi och forskningsaktörer

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

Sammanfattningsvis leder förstudiens aktiviteter till att offentliga aktörer får bättre underlag för framtida beslut, företag identifierar nya affärsmöjligheter och samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor stärks.

Ökad kunskap hos offentliga aktörer

Offentliga organisationer, såsom Skogsstyrelsen, länsstyrelser och kommuner, får ökad förståelse för de tekniska, juridiska och ekonomiska aspekterna av högupplöst laserskanning. Detta möjliggör välgrundade beslut kring framtida digitaliseringsinsatser kopplade till geodata, AI och automation.

Förbättrad samverkan mellan aktörer

Genom rundabordssamtal och workshops samlas företag, forskningsaktörer och myndigheter för att diskutera användningen av högupplöst geodata. Detta skapar nya samarbeten och stärker innovationssystemet inom digitalisering och geodata.

Identifiering av hinder och möjligheter

Förstudien kartlägger tekniska, juridiska och säkerhetsmässiga utmaningar kopplade till insamling, lagring och distribution av laserdata. Denna analys ger målgruppen verktyg för att hantera hinder och maximera nyttan av framtida geodatainitiativ.

Utveckling av beslutsunderlag

Ett konkret beslutsunderlag tas fram som kan användas av myndigheter och företag för att planera och finansiera en framtida högupplöst laserskanning.

Förbättrad innovationskapacitet hos företag

Små och medelstora företag inom IKT och geodata får ökad insikt i hur högupplöst laserdata kan användas för att utveckla nya tjänster och produkter. Detta stimulerar innovation och stärker näringslivets konkurrenskraft.

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

Förstudien förväntas på lång sikt leda till en mer effektiv och innovativ användning av geodata i Småland och Öland, vilket stärker både den offentliga sektorn och näringslivet. När målgruppen tillämpar den nya kunskap och de insikter som förstudien genererar, förväntas följande långsiktiga effekter:

Ökad digitalisering och innovation inom geodata

Offentliga organisationer och företag får en tydligare bild av hur högupplöst laserskanning kan användas för att förbättra beslut och skapa nya digitala tjänster. Detta leder till en mer datadriven offentlig förvaltning och stimulerar innovation inom AI, automation och GIS-baserade lösningar.

Effektivare resursanvändning och hållbar markförvaltning

Tillgången till mer detaljerad geodata gör det möjligt att effektivisera skogsbruk, stadsplanering, infrastrukturutveckling och miljöövervakning. Detta bidrar till en mer hållbar användning av naturresurser och minskad miljöpåverkan.

Ökad konkurrenskraft för småskaliga och medelstora företag

Företag inom IKT och geodata kan utveckla nya tjänster och produkter baserade på högupplöst data, vilket stärker deras konkurrenskraft och skapar nya affärsmöjligheter. Detta kan i sin tur leda till fler arbetstillfällen och tillväxt i regionen.

Bättre beslutsunderlag för offentlig sektor

Myndigheter och kommuner kan fatta mer välgrundade beslut inom exempelvis skogsbruk, samhällsplanering och klimatanpassning, vilket resulterar i effektivare och mer hållbara samhällsinsatser.

Stärkt samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor

Hur ska projektet organiseras och styras?

Vilka roller, funktioner och vad för kompetens behöver ni för att genomföra förstudien?

Svar: Projektägare, projektpartner, styrgrupp.

Hur ska ni säkerställa att identifierade roller, funktioner och kompetens finns tillgänglig när ni ska genomföra förstudien?

Svar: Hos Skogsstyrelsen och Linnéuniversitetet finns rutiner för genomförande av projekt. Strategisk kompetens säkerställs hos Skogsstyrelsen genom beslut från såväl ett taktiskt råd såsom enhets och avdelningschefer beslut redan i ansökningsskedet.

I ett projekt med flera projektpartner ska det tydligt framgå vad respektive part ska bidra med. Hur ser ert ägarskap ut?

Svar: Skogsstyrelsen är projektägare och det finns en projektstyrningsmodell som följs vid genomförande av alla interna och externa projekt. Geodataenhetens chef är involverad och konsulteras i förstudien. Projektägaren leder arbetet och använder kompetens såsom IT-säkerhetsspecialister, geodataspecialister, verksamhetsspecialister, ekonom och senior projektledare. Myndigheten har stor erfarenhet av att genomföra EU-projekt.

Linnéuniversitetet är projektpartner. Professorn i Skogsbrukets digitalisering deltar aktivt i förstudien. Därutöver tillhandahåller universitetet resurser med kompetens inom området för att säkerställa att förstudien främst möter behoven hos småskaliga och medelstora företag som vill utveckla produkter och tjänster baserade på öppna data.

Kommer förstudien ha en styrgrupp eller styrande funktion? Svar: Styrgruppen för den nationella laserskanningen (SLU, Lantmäteriet, Skogforsk och de större skogsföretagen) och Geoforum Sverige (när ut brett i IT/-GIS-sektorn) kommer fungera som både styr- och referensgrupp. Det är här svårigheter i genomförandet och behov kan spelas in till förstudien. Dessa kan bidra till att utveckla problembilden och ge förslag på vägar framåt om hinder uppstår.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Förstudien är en tidsbegränsad förstudie med ett specifikt syfte: att utreda tekniska, juridiska och ekonomiska förutsättningar för en framtida högupplöst laserskanning i Småland och Öland. Till skillnad från den ordinarie verksamheten, som fokuserar på löpande geodataförvaltning och skoglig planering, är denna förstudie en riktad insats för att skapa ett beslutsunderlag inför en potentiell framtida satsning.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

Förstudien kan bidra till den Regionala Utvecklingsstrategin (RUS) för Jönköpings län 2020-2035 på flera sätt. Strategin strävar efter att göra länet hållbart, attraktivt och tillgängligt, och förstudien stödjer detta genom att utveckla digital infrastruktur och innovationsförmåga, särskilt inom geodata, AI och automation.

Förstudien har en tydlig koppling till RUS:s vision om att göra länet till ett föregångsexempel inom hållbar utveckling. Genom att utreda hur laserskanning kan förbättra planering, resurshandling och miljöövervakning bidrar förstudien till målet om en smart region, där näringsliv och offentlig sektor drar nytta av digitalisering. Dessutom skapar projektet möjligheter för företag inom IT och miljöteknik att utveckla nya tjänster, vilket ligger i linje med RUS:s ambition att stärka länets näringsliv och innovationskraft.

Vidare stöder förstudien målet om en tillgänglig region genom att förbättra tillgången till detaljerad geodata, vilket kan underlätta samhällsplanering, byggnation och transportinfrastruktur. Informationen från laserskanningen kan också användas för klimatanpassning och miljöskydd, vilket kopplar till målet om ett hållbart län.

Genom samverkan mellan Skogsstyrelsen, Linnéuniversitetet och näringslivet bidrar förstudien även till målet om en kompetent region. Projektet skapar en plattform för kunskapsutbyte och utveckling av digitala verktyg, vilket stärker utbildning, forskning och kompetensförsörjning i länet

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

Skogsstyrelsens uppdrag kan formuleras som hållbar utveckling i skogen och hållbarhetsfrågorna är centrala och integrerade i verksamheten. Skogsstyrelsen har specialistkompetens inom hållbarhet och Agenda 2030 som kan konsulteras vid behov. Skogsstyrelsen har framför allt specialistkompetens i tillämpningsfrågor, särskilt som drivande inom utvecklingen av digitala verktyg för skogssektorn, där dessa experter är en del av den tilltänkta projektgruppen. Verktygen syftar till att främja genomförandet av skogs- och miljöpolitiken och därmed en hållbar utveckling i skogen och det är grunden till att Skogsstyrelsen arbetar med laserskanning.

Skogsstyrelsen är certifierad enligt ISO 14001, har ett väl utvecklat värdegrundsarbete och ett strategiskt arbete med jämställdhetsintegrering.

Linnéuniversitetet besitter omfattande kompetens inom hållbarhet genom flera av sina institutioner och forskare. Universitetet har expertis inom både miljömässig och ekonomisk hållbarhet, med särskilt fokus på hållbart skogsbruk, resurshantering och digitaliseringens roll i att främja hållbara lösningar. Förutom ISO 14001-certifieringen har Linnéuniversitetet också integrerat hållbarhet i sin verksamhet genom att erbjuda utbildningar som fokuserar på hållbar utveckling, vilket ytterligare understryker universitetets engagemang för miljö och hållbarhet.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Kronoberg, Jönköping, Kalmar

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Alvesta, Sävsjö, Ljungby, Kalmar, Borgholm, Värnamo, Mullsjö, Markaryd, Lessebo, Vaggeryd, Västervik, Älmhult, Mönsterås, Habo, Tingsryd, Tranås, Nybro, Oskarshamn, Vetlanda, Nässjö, Växjö, Uppvidinge, Torsås, Gislaved, Hultsfred, Eksjö, Vimmerby, Högsby, Emmaboda, Gnosjö, Jönköping, Mörbylånga

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
AP1) Projektleddning	Projektadministration, projektledare, projektekonom. Syftet är att driva projektet framåt mot målet.	2025-09-01 - 2026-05-31	277 020
Projektadministration	Projektet leds av en projektledare hos Skogsstyrelsen. Projektledaren ordnar samverkans- och projektmöten där partners och personal som ska arbeta i projektet träffas, fördelar arbetsuppgifter och följer upp resultat. Projektledaren har kontakt med Tillväxtverket och finansiärer och rapporterar till finansiärer. I arbetspaketet budgeteras även för	2025-09-01 - 2026-05-31	277 020

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	projektekonomen som bistår med alla ekonomiska underlag. Vid tre tillfällen arrangeras fysiska projektgruppsmöten för de som arbetar i projektet på SKS och LNU. I detta arbetspaket budgeteras för arbetstid vid dessa tre möten som kommer hållas i Skogsstyrelsens eller Linnéuniversitetets lokaler troligen i Växjö och/eller Jönköping. I budget finns kostnader upptagna för 3 heldagsmöten med fem medverkande från SKS och två medverkande från LNU. Resor till och från mötena beräknas kosta ca 300 kr enkel resa, per person med tåg.		
AP2) Informationssäkerhet	För att kunna veta om en mer högupplöst laserskanning kan genomföras måste tekniska och juridiska hinder utredas.	2025-09-01 - 2026-05-31	253 794
Undersöka tekniska, ekonomiska och juridiska förutsättningar för skanning, lagring och distribution av laserdata.	Identifiera och utreda lösningar och hinder, utifrån tekniska och juridiska säkerhetsaspekter, för laserskanning med hög upplösning samt lagring och distribution. Detta görs genom att specialister inom juridik, informationssäkerhet och verksamhetsarkitekter specifikt undersöker frågan och sammanställer utmaningar, hinder och förslag till lösningar. Arbetet inleds genom samverkan med Lantmäteriet, MSB och länsstyrelser. Nulägesbilden därifrån blir viktig för att ta fram frågeställningar att lyfta med Försvarmakten och Säkerhetspolisen. Nästa fas är samverkan med Försvarmakten och Säkerhetspolisen. Frågan kan beroende på omvärldsläget ha låg prioritet för dessa myndigheter vilket gör att det är svårt att bedöma förutsättningarna i förväg. Önskat resultat är en nulägesbild där de säkerhetsmässiga hinder som finns har funnit en lösning som tillgodoser både säkerhetsintresset och syftet med laserskanningen. Detta gäller inte minst i relation till småskaliga och medelstora IKT-företag.	2025-09-01 - 2026-05-31	253 794

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	I detta arbetspaket kommer personal från Skogsstyrelsen att arbeta och samla information från andra myndigheter. SKS har budgeterat för: - Jurist: 10 dagar. - Specialist informationssäkerhet: 20 dagar - Specialist fjärranalys: 20 dagar. Ansvariga: Skogsstyrelsen		
AP3) Tekniska och juridiska hinder	Identifiera och utreda lösningar och hinder, utifrån tekniska, ekonomiska och juridiska aspekter kopplat till personlig integritet och mycket stora datamängder med hög upplösning.	2025-09-01 - 2026-05-31	440 304
Tekniska och juridiska hinder	Arbetet inleds med att LNU och SKS summerar den kunskap organisationerna har om utmaningar med att samla och tillgängliggöra väldigt stora datamängder. Nuläget formuleras som samverkans- och utredningsfrågor. I underlaget som tas fram adresseras frågor till potentiellt ansvariga myndigheter. Nästa fas är att via mail och teamsmöten diskutera underlaget med de ansvariga organisationer arbetet har identifierat. Här kommer kanske adressater justeras och andra kontakter behövs tas för att få svar och lösningar. Parallellt med detta genomförs en utredning av kostnaderna för lagring av data som en högupplöst laserskanning av Smålandslänen skulle kunna generera. Resultatet blir en sammanställning av förutsättningarna för en laserskanning där de problem som går att lösa är identifierade och utredda. Kostnader för SKS personal med snittlön 49600 kr/månad - Verksamhetsarkitekt: 15 dagar. - Jurist: 10 dagar. - Specialist informationssäkerhet: 20 dagar. - Specialist fjärranalys: 20 dagar. - IT-kompetens för lagring och drift: 15 dagar. Kostnader 5 dagars arbete för personal på LNU (forskare och	2025-09-01 - 2026-05-31	440 304

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	professor) med snittlön 60 000 kr/månad. Ansvariga Skogsstyrelsen och Linnéuniversitetet		
AP4) Innovationer från laserskanning	Samverka och utreda hur högupplöst en laserskanning kan främja innovationer och möta utvecklingsbehov hos företag. Samverka med IKT-företag och andra geodataanvändare.	2025-09-01 - 2026-05-31	368 835
Innovationer från laserskanning	Arenan för genomförande är tre rundabordssamtal med nyckelaktörer för att identifiera innovationer som behöver högupplöst laserdata. Dessa kategorier av aktörer ska involveras: 1. IKT-företag. 2. Skogssektorn genom virkesköpande och skogsförvaltande skogsföretag, skogsägarorganisationer och naturvårdsaktörer. 3. Geodataanvändare bredd såsom Lantmäteriet, MSB, Försvarsmakten, Länsstyrelser, Kommuner, Trafikverket, Metria och konsultföretag inom infrastruktursektorn med flera. 4. Forskare. Representeras av Linneuniversitet men inbegriper också SLU, Chalmers med flera. Budgeten avser: Forskare och professor på Linnéuniversitet. 29 dagars arbete. Snittlönen beräknas vara 60 000 kr/månad. Skogsstyrelsens verksamhetsspecialist Geodata samt jurist och verksamhetsarkitekt med snittlön på 49600 kr. Totalt 30 dagars arbete. Resor till och från tre rundabordsmöten för personal från LNU och Skogsstyrelsen. Kostnader är upptagna för fem personer från LNU och fem personer från SKS. Kostnadsexempel avser resa Jönköping-Växjö: 300 kr. Ansvariga Skogsstyrelsen och Linnéuniversitetet.	2025-09-01 - 2026-05-31	368 835

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026								Totalt
Klumpsumma: Klumpsumma hela projektet	595 534	744 418								1 339 952
Summa kostnader	595 534	744 418								1 339 952
Projektintäkter										
Summa faktiska kostnader	595 534	744 418								1 339 952
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										0
Summa totala kostnader	595 534	744 418								1 339 952

Finansiering

Finansiär	2025	2026								Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
Region Kalmar län: Regionala tillväxtmedel	99 256	124 070								223 326
Region Kronoberg: Regionala tillväxtmedel	99 256	124 070								223 326
Linnéuniversitetet: Anslag	12 732	15 916								28 648
Skogsstyrelsen: Anslag	46 821	58 527								105 348
Tillväxtverket: ERUF	238 212	297 766								535 978
Total offentlig kontantfinansiering	496 277	620 349								1 116 626
Total offentlig finansiering	496 277	620 349								1 116 626
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Total privat kontantfinansiering										0
Total privat finansiering										0
Summa medfinansiering	496 277	620 349								1 116 626

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026								Totalt
Stödfinansiering	99 257	124 069								223 326

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	16,67%
Stödandel av totala kostnader	16,67%
Stödandel av stödgrundande finansiering	16,67%
Stödandel av total finansiering	16,67%
Andel annan offentlig finansiering	83,33%
Andel offentlig finansiering	100,00 %
Andel privat finansiering	0,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn:	Jerker Bergdahl
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	jerker.bergdahl@skogsstyrelsen.se
Roll:	Kontaktperson
Namn:	Liselott Nilsson
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	liselott.nilsson@skogsstyrelsen.se
Roll:	Projektledare
Namn:	Åsa Hofring
Telefonnummer:	018-278831
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	asa.hofring@skogsstyrelsen.se
Roll:	Kontaktperson

1.10 Dokument

Filnamn:	250224_Planeringsbudget för EU-projekt (M55) (EU21).xlsx
Beskrivning:	Planeringsbudget
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Vidimering av beslutsrätt Staffan Norin.pdf
Beskrivning:	Firmatecknarintyg Staffan Norin
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Originalansökan
Beskrivning:	Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Signeringsinformation
Beskrivning:	Ansökan
Uppladdningsdatum:	2025-03-10

2025-03-19

§ 40**Projekt - Framtidens fritidsledare**

Diarienummer: RJL 2025/755

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Kommunal utveckling, Region Jönköpings län högst 800 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker genom RU-medel.

Sammanfattning

Framtidens fritidsledare syftar till att stärka fritidsledarnas kompetens och arbetsförutsättningar för att skapa inkluderande och kvalitativa fritidsverksamheter. Många fritidsledare saknar utbildning inom psykisk hälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och digital kompetens. Kompetenser som är nödvändiga idag för att möta ungdomars behov. Fritidsledare har en central roll i att skapa trygga och utvecklande miljöer för barn och unga. Projektet möjliggör kunskap och utveckling att arbeta förebyggande och främjande och bidra till att stärka ungdomars självkänsla, skapa delaktighet och motverka utanförskap. Framtidens fritidsledares arbete är viktigt för att bygga broar mellan ungdomar och samhället.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-11
- Projektmedelsansökan

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Projekt - Framtidens fritidsledare

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Kommunal utveckling, Region Jönköpings län högst 800 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker genom RU-medel.

Sammanfattning

Framtidens fritidsledare syftar till att stärka fritidsledarnas kompetens och arbetsförutsättningar för att skapa inkluderande och kvalitativa fritidsverksamheter. Många fritidsledare saknar utbildning inom psykisk hälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och digital kompetens. Kompetenser som är nödvändiga idag för att möta ungdomars behov. Fritidsledare har en central roll i att skapa trygga och utvecklande miljöer för barn och unga. Projektet möjliggör kunskap och utveckling att arbeta förebyggande och främjande och bidra till att stärka ungdomars självkänsla, skapa delaktighet och motverka utanförskap. Framtidens fritidsledares arbete är viktigt för att bygga broar mellan ungdomar och samhället.

Ärendebeskrivning

Projektet har identifierat ett flertal utmaningar. En av de största utmaningarna är bristen på kontinuerlig kompetensutveckling. Många fritidsledare saknar utbildning i områden som psykisk hälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och digital kompetens, vilket gör det svårt att ge ungdomar rätt stöd. En annan utmaning är digitaliseringen som förändrat ungdomars fritidsvanor. Fritidsledare behöver nya strategier för att nå ut och engagera unga. Sociala medier och digitala plattformar spelar en stor roll i ungdomars liv, men fritidsledare saknar kunskap om hur de kan använda digitala verktyg på ett meningsfullt sätt eller hur de ska hantera problem som näthat och skärmtidsproblematik. Fritidsledare saknar också tillgång till systematisk handledning eller regelbunden kompetensutveckling, vilket gör det svårt att hantera de komplexa utmaningar som uppstår i verksamheten.

Projektet adresserar dessa utmaningar genom en högskoleutbildning på 10 högskolepoäng, handledning och mentorskap samt nätverksbyggande aktiviteter.

På kort sikt ska 103 fritidsledare och chefer från länets 13 kommuner öka sin kompetens. Fritidsledarna kommer få en ökad arbetsglädje, stärkt motivation och större yrkesstolthet. Kommunerna, oavsett storlek eller ekonomiska förutsättningar får likvärdiga möjligheter att kompetensutveckla sina fritidsledare. Genom en gemensam modell för kompetensutveckling ska projektet bidra till att stärka fritidsverksamheternas kvalitet och skapa mer jämlika förutsättningar för ungdomar i hela länet.

På lång sikt ska projektet bidra till att minska socialt utanförskap, förbättra ungdomars psykiska hälsa och skapa mer inkluderande samhällen. Genom att stärka fritidsledarnas roll och arbetsförutsättningar ska projektet också bidra till att skapa jämlika möjligheter för ungdomar i hela länet och förbättra fritidsverksamheterna på ett sätt som stärker den regionala utvecklingen. På strukturnivå ska projektet utveckla en långsiktig och nationellt skalbar modell för kompetensutveckling som kan implementeras i hela landet.

Effekterna av projektet tangerar flera av de mål som finns i den regionala utvecklingsstrategin. Bland annat:

- Stärker regionens förmåga att attrahera och behålla kompetens genom att höja fritidsledarnas utbildningsnivå och yrkesstatus.
- Etablerar jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande genom att tillhandahålla högkvalitativa utbildningar i både mindre och större kommuner.
- Utvecklar mötesplatser och aktiviteter som stärker social sammanhållning och hälsa.
- Bidrar till att skapa en attraktiv region där ungdomar känner sig välkomna och inkluderade.
- Skapar innovativa arbetssätt inom fritidssektorn och stärker fritidsledarnas roll som samhällsbärare.
- Bidrar till social hållbarhet genom att främja jämlikhet och inkludering.

Projektets målgrupp: Fritidsledare inom öppen fritids- och ungdomsverksamhet i Jönköpings läns 13 kommuner.

Projektperiod: 251001 - 280931

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-11
- Projektmedelsansökan

Beslutet skickas till

Kommunal utveckling

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Framtidens fritidsledare

Ansökansid: 727761

Ärendeid: 20373082

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: REGION JÖNKÖPINGS LÄN

BOX 1024

551 11 JÖNKÖPING

Sverige

Org.Nr: 232100-0057

Antal anställda: 10000

Arbetsställe

Namn: KOMMUNAL UTVECKLING

Postadress:

BOX 1024

551 11 JÖNKÖPING

Arb.ställenr.: 61124574

Besöksadress:

VERKSTADSGATAN 3

553 17 JÖNKÖPING

Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Hemsida

www.kommunalutveckling.nu

1.3 Samverkanspart

Namn: ANEBY KOMMUN

Org.Nr: 212000-0498

Antal anställda: 999

Postadress:

BOX 53

578 22 ANEBY

Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNKONTOR

Arbetsställenr.: 19461060

Postadress:

BOX 53

578 22 ANEBY

Besöksadress:

STORGATAN 48

578 32 ANEBY

Region: Aneby

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: EKSJÖ KOMMUN

Org.Nr: 212000-0589

Antal anställda: 2999

Postadress:

575 80 EKSJÖ
Sverige

Arbetsställe

Namn: SAMHÄLLSBYGGNADSSEKTORN

Arbetsställenr: 19484872

Postadress:

575 80 EKSJÖ

Besöksadress:

SÖDRA KYRKOGATAN 4
575 31 EKSJÖ
Region: Eksjö

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: GISLAVEDS KOMMUN

Org.Nr: 212000-0514

Antal anställda: 3999

Postadress:

332 80 GISLAVED
Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNSTYRELSESKONTOR

Arbetsställenr: 19121557

Postadress:

332 80 GISLAVED

Besöksadress:

STORTORGET 1
332 30 GISLAVED
Region: Gislaved

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: GNOSJÖ KOMMUN

Org.Nr: 212000-0506

Antal anställda: 999

Postadress:

335 80 GNOSJÖ
Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNKONTOR

Arbetsställenr: 19121342

Postadress:

335 80 GNOSJÖ

Besöksadress:

STORGATAN 15
335 30 GNOSJÖ
Region: Gnosjö

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: HABO KOMMUN

Org.Nr: 212000-1611

Antal anställda: 1499

Postadress:

BOX 212
566 24 HABO
Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNHUS

Arbetsställenr: 19176270

Postadress:

BOX 212
566 24 HABO

Besöksadress:

JÖNKÖPINGSVÄGEN 19
566 31 HABO
Region: Habo

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: JÖNKÖPINGS KOMMUN

Org.Nr: 212000-0530

Antal anställda: 10000

Postadress:

551 89 JÖNKÖPING
Sverige

Arbetsställe

Namn: STADSKONTORET

Arbetsställenr: 19610575

Postadress:

551 89 JÖNKÖPING

Besöksadress:

RÅDHUSPARKEN 1 RÅDHUSET

553 16 JÖNKÖPING

Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: MULLSJÖ KOMMUN

Org.Nr: 212000-1603

Antal anställda: 999

Postadress:

BOX 47

565 21 MULLSJÖ

Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNKONTOR

Arbetsställenr: 19176247

Postadress:

BOX 47

565 21 MULLSJÖ

Besöksadress:

JÄRNVÄGSGATAN 29

565 32 MULLSJÖ

Region: Mullsjö

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: NÄSSJÖ KOMMUN

Org.Nr: 212000-0548

Antal anställda: 3999

Postadress:

571 80 NÄSSJÖ

Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNLEDNINGSKONTOR

Arbetsställenr: 19123744

Postadress:

Besöksadress:

RÅDHUSGATAN 28

571 80 NÄSSJÖ

571 31 NÄSSJÖ
Region: Nässjö

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: SÄVSJÖ KOMMUN

Org.Nr: 212000-0563

Antal anställda: 1499

Postadress:

576 80 SÄVSJÖ
Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNALHUS

Arbetsställenr: 19124536

Postadress:

Besöksadress:
DJURGÅRD SGATAN 1
576 31 SÄVSJÖ
Region: Sävsjö

576 80 SÄVSJÖ

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: TRANÅS KOMMUN

Org.Nr: 212000-0597

Antal anställda: 1999

Postadress:

573 82 TRANÅS
Sverige

Arbetsställe

Namn: STADSHUSET

Arbetsställenr: 19524248

Postadress:

Besöksadress:
STADSHUSPLAN 1
573 35 TRANÅS
Region: Tranås

573 82 TRANÅS

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: VAGGERYDS KOMMUN

Org.Nr: 212000-0522

Antal anställda: 1499

Postadress:

BOX 43

568 21 SKILLINGARYD

Sverige

Arbetsställe

Namn: KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Arbetsställenr: 19121987

Postadress:

BOX 43

568 21 SKILLINGARYD

Besöksadress:

BANGÅRDSGATAN 2

568 30 SKILLINGARYD

Region: Vaggeryd

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: VETLANDA KOMMUN

Org.Nr: 212000-0571

Antal anställda: 2999

Postadress:

574 80 VETLANDA

Sverige

Arbetsställe

Namn: KULTUR OCH FRITIDSFÖRVALTNING,
BIBLIOTEK

Arbetsställenr: 19125053

Postadress:

574 80 VETLANDA

Besöksadress:

BIBLIOTEKSGATAN 5

574 32 VETLANDA

Region: Vetlanda

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Namn: VÄRNAMO KOMMUN

Org.Nr: 212000-0555

Antal anställda: 4999

Postadress:

331 83 VÄRNAMO
Sverige

Arbetsställe

Namn: TEKNIK OCH FRITIDSFÖRVALTNINGEN

Arbetsställenr: 23577109

Postadress:

331 83 VÄRNAMO

Besöksadress:

FLANADEN 5 B
331 37 VÄRNAMO
Region: Värnamo

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Nej

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 935-2683

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Fritidsledare har en central roll i att skapa trygga och utvecklande miljöer för barn och unga. Genom att arbeta förebyggande och främjande kan de bidra till att stärka ungdomars självkänsla, skapa delaktighet och motverka utanförskap. Deras arbete är avgörande för att bygga broar mellan ungdomar och samhället, men i dag begränsas fritidsledarnas möjligheter av en rad utmaningar. Brist på kompetens, stödstrukturer och resurser gör det svårt för fritidsledare att möta de ökande behoven hos ungdomar och att utveckla sin yrkesroll på ett hållbart sätt.

En av de största utmaningarna är bristen på kontinuerlig kompetensutveckling. Många fritidsledare saknar utbildning i områden som psykisk hälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och digital kompetens, vilket gör det svårt att ge ungdomar rätt stöd. Statistiken visar att psykisk ohälsa bland unga har ökat kraftigt de senaste åren, men fritidsledare får sällan den fortbildning de behöver för att hantera dessa utmaningar. Ungdomar med NPF kräver också ett anpassat bemötande, men många fritidsledare saknar verktyg för att skapa inkluderande verksamheter där alla ungdomar kan delta på lika villkor.

Digitaliseringen har förändrat ungdomars fritidsvanor, och fritidsledare behöver nya strategier för att nå ut och engagera unga. Sociala medier och digitala plattformar spelar en allt större roll i ungdomars liv, men fritidsledare uttrycker att de saknar kunskap om hur de kan använda digitala verktyg på ett meningsfullt sätt eller hur de ska hantera problem som näthat och skärmtidsproblematik. Samtidigt innebär digitaliseringen möjligheter till ökad tillgänglighet, men utan rätt utbildning och stöd riskerar fritidsledare att hamna efter i den tekniska utvecklingen.

Utöver kompetensbristen vittnar många fritidsledare om en känsla av isolering och brist på stöd i sitt arbete. Deras roller är ofta ottydligt definierade och varierar kraftigt mellan kommuner och

verksamheter, vilket skapar osäkerhet och begränsar möjligheterna att utveckla yrkesrollen. Många arbetar utan tillgång till systematisk handledning eller regelbunden kompetensutveckling, vilket gör det svårt att hantera de komplexa utmaningar som uppstår i verksamheten.

Resursbrist på organisationsnivå är en annan betydande faktor. Kommuner saknar ofta medel för att erbjuda fritidsledare den kompetensutveckling som krävs, vilket gör att många arbetar med föråldrade metoder eller utan tillgång till relevanta verktyg. Eftersom fritidsverksamheten inte är lagstadgad riskerar den att drabbas av nedskärningar vid ekonomiska svårigheter, vilket ytterligare försvårar möjligheten att upprätthålla och utveckla verksamheten. Utan en långsiktig strategi riskerar fritidsledare att sakna förutsättningar för att skapa hållbara och kvalitativa fritidsverksamheter.

Jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering är avgörande principer för att skapa en inkluderande fritidsverksamhet, men många fritidsledare saknar kunskap och verktyg för att arbeta med dessa frågor i praktiken. Flickor deltar i lägre utsträckning i vissa aktiviteter, särskilt inom idrott och teknik, vilket kräver medvetna insatser för att skapa könsneutrala och tillgängliga verksamheter. Ungdomar med funktionsnedsättningar möter ofta hinder i fritidsverksamheten, då fritidsledare saknar kunskap om anpassningar och tillgänglighetslösningar. Det saknas även strategier för att bemöta och hantera diskriminering baserad på exempelvis etnicitet, socioekonomisk bakgrund eller könsidentitet, vilket kan leda till exkludering och ojämlikhet.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Framtidens fritidsledare syftar till att stärka fritidsledarnas kompetens och arbetsförutsättningar för att skapa inkluderande och kvalitativa fritidsverksamheter. Många fritidsledare saknar utbildning inom psykisk hälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och digital kompetens. Projektet möter dessa behov genom utbildning, workshops, mentorskap och erfarenhetsutbyte.

Kommunal Utveckling samordnar projektet i samverkan med länets 13 kommuner. Utbildningen genomförs i digitala och fysiska format för att möjliggöra brett deltagande. Handledning och mentorskap säkerställer att nya kunskaper omsätts i praktiken, och följeforskning används för att utvärdera och förbättra metoderna.

Projektet genomsyras av jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering och bidrar till jämlika och hållbara fritidsverksamheter. Framtidens fritidsledare pågår från 1 oktober 2025 till 31 september 2028 och omfattar cirka 103 fritidsledare och chefer i Jönköpings län

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Projektets målgrupp består främst av fritidsledare inom öppen fritids- och ungdomsverksamhet i Jönköpings läns 13 kommuner. Chefer inom öppen fritids- och ungdomsverksamhet kommer även involveras i projektet. Chefernas involvering kommer främst vara inom workshops och nätverks träffar. Barn- och unga som deltar i fritidsverksamheterna utgör en sekundär målgrupp. Fokus ligger på att stärka fritidsledarnas och kompetens och arbetsförutsättningar, vilket i förlängningen gynnar ungdomarna genom bättre fritidsverksamheter och ökad inkludering. Fritidsledarna spelar en avgörande roll i att skapa meningsfulla och inkluderande fritidsaktiviteter. Deras förutsättningar varierar dock kraftigt beroende på geografisk placering, kommunala resurser och utbildningsbakgrund. Många saknar tillgång till regelbunden kompetensutveckling inom viktiga områden som neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, psykisk hälsa och digital kompetens. Otydliga roller och brist på samordning gör det dessutom svårt för fritidsledarna att arbeta strategiskt och långsiktigt. De som arbetar i

socioekonomiskt utsatta områden har ofta färre resurser och sämre möjligheter till fortbildning, vilket förstärker ojämlikheter mellan kommunerna. Samtidigt arbetar många fritidsledare isolerat, utan tillgång till nätverk och erfarenhetsutbyte, vilket begränsar deras möjlighet att utveckla nya arbetssätt och lösningar.

Projektet adresserar dessa utmaningar genom en högskoleutbildning på 10 högskolepoäng, handledning och mentorskap samt nätverksbyggande aktiviteter. Utbildningen erbjuds i både digitalt och fysiskt format för att säkerställa tillgänglighet för alla fritidsledare, oavsett var de är verksamma. Mentorskapet syftar till att ge kontinuerligt stöd i att implementera ny kunskap i praktiken, och genom samverkan mellan kommunerna skapas en mer sammanhållen fritidssektor. Utöver fritidsledarna berör projektet även ungdomarna, som påverkas indirekt genom en förbättrad fritidsverksamhet. Många unga kämpar med psykisk ohälsa, social exkludering och en förändrad fritidskultur där digitala plattformar spelar en allt större roll. För vissa grupper, såsom ungdomar med funktionsnedsättningar eller de från socioekonomiskt utsatta områden, kan fritidsverksamheten vara en av få trygga miljöer. Genom att ge fritidsledarna rätt verktyg och kunskap skapas bättre förutsättningar för en inkluderande och jämlik fritidsverksamhet, där fler unga känner sig välkomna och delaktiga. Projektet genomsyras av de horisontella principerna jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering. Genom utbildningen får fritidsledarna ökad kompetens i att skapa könsneutrala och inkluderande aktiviteter där alla ungdomar, oavsett bakgrund eller funktionsförmåga, får samma möjligheter att delta. Digitala utbildningslösningar och anpassade lärmiljöer säkerställer att även fritidsledare i mindre kommuner eller med särskilda behov kan ta del av kompetensutvecklingen. Projektets utformning bygger på insikter från fritidsledare och ungdomar som involverats genom workshops, enkäter och behovs kartläggningar. Genom att utgå från deras erfarenheter och behov skapas en utbildningsinsats som är relevant och förankrad i verkligheten. Sammanfattningsvis stärker projektet fritidsledarna i deras yrkesroll och skapar bättre fritidsverksamheter, vilket i förlängningen ger ungdomarna fler möjligheter till delaktighet, utveckling och välmående.

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

Projektet syftar till att stärka fritidsledarnas kompetens för att skapa inkluderande, trygga och meningsfulla fritidsverksamheter för barn och unga i Jönköpings län. Genom att adressera de utmaningar som identifierats i problemanalysen och genom att integrera de horisontella principerna om jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering, ska projektet bidra till långsiktiga förbättringar för fritidsledarnas yrkesroll och arbetsförutsättningar.

På individnivå 103 fritidsledare och chefer från länets 13 kommuner genomgå kompetenshöjande insatser. Målet är att fritidsledarna efter avslutad utbildning ska uppleva ökad arbetsglädje, motivation och yrkesstolthet, vilket stärker deras långsiktiga engagemang i yrket. Men även att få en utbildning som

meriterar och som möjliggör att man stannar kvar i yrket över längre tid. Genom utbildningarna ska fritidsledarna även få en fördjupad förståelse för hur jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering kan integreras praktiskt i deras dagliga arbete. På organisationsnivå ska projektet säkerställa att alla kommuner, oavsett storlek eller ekonomiska förutsättningar, får likvärdiga möjligheter att kompetensutveckla sina fritidsledare. Genom att utveckla en gemensam modell för kompetensutveckling ska projektet bidra till att stärka fritidsverksamheternas kvalitet och skapa mer jämlika förutsättningar för ungdomar i hela länet. Samtidigt ska projektet främja ökad samverkan mellan kommunerna genom gemensamma utbildningar och erfarenhetsutbyten, vilket skapar nya nätverk och strukturer för långsiktig samverkan och resursdelning. Kommunerna ska också utveckla riktlinjer och stödstrukturer som förbättrar fritidsledarnas arbetsförutsättningar och ger dem en tydligare rollförståelse.

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

På organisationsnivå ska projektet säkerställa att alla kommuner, oavsett storlek eller ekonomiska förutsättningar, får likvärdiga möjligheter att kompetensutveckla sina fritidsledare. Genom att utveckla en gemensam modell för kompetensutveckling ska projektet bidra till att stärka fritidsverksamheternas kvalitet och skapa mer jämlika förutsättningar för ungdomar i hela länet. Samtidigt ska projektet främja ökad samverkan mellan kommunerna genom gemensamma utbildningar och erfarenhetsutbyten, vilket skapar nya nätverk och strukturer för långsiktig samverkan och resursdelning. Kommunerna ska också utveckla riktlinjer och stödstrukturer som förbättrar fritidsledarnas arbetsförutsättningar och ger dem en tydligare rollförståelse. På strukturnivå ska projektet utveckla en långsiktig och nationellt skalbar modell för kompetensutveckling som kan implementeras i hela landet. Modellen ska vara evidensbaserad och säkerställa att de horisontella principerna genomsyrar hela verksamheten. På lång sikt ska projektet bidra till att minska socialt utanförskap, förbättra ungdomars psykiska hälsa och skapa mer inkluderande samhällen. Genom att stärka fritidsledarnas roll och arbetsförutsättningar ska projektet också bidra till att skapa jämlika möjligheter för ungdomar i hela länet och förbättra fritidsverksamheterna på ett sätt som stärker den regionala utvecklingen. Projektmålen svarar direkt mot utlysningens förväntade resultat genom att stärka fritidsledarnas kompetens, integrera horisontella principer i verksamheterna och bidra till en mer hållbar och inkluderande region. Genom att fokusera på konkreta och långsiktiga lösningar skapar projektet både omedelbara och långsiktiga effekter som gynnar fritidsledarna, ungdomarna och samhället i stort.

Projektets resultat kommer att gynna flera målgrupper på både kort och lång sikt, med fokus på fritidsledare, ungdomar, deltagande kommuner och andra regioner. Varje målgrupp har specifika behov och

intressen som projektet adresserar, vilket säkerställer att resultaten tillvaratas på ett effektivt och hållbart sätt.

Fritidsledarna är den primära målgruppen och de mest direkta mottagarna av projektets resultat. Genom kompetensutveckling och utbildningsinsatser får fritidsledarna stärkt yrkesroll och ökad självsäkerhet i sitt arbete. De tillgodogör sig praktiska verktyg och metoder för att arbeta med barn- och unga. Utöver detta skapas möjligheter för fritidsledarna att ingå i nya nätverk och delta i erfarenhetsutbyte med kollegor från

Utkast

13 (22)

andra kommuner, vilket stärker gemenskapen inom yrkeskåren och främjar långsiktigt samarbete.

Barn- och unga i Jönköpings län utgör en sekundär målgrupp, även om deras mottagande av projektets resultat sker indirekt genom förbättrade fritidsverksamheter. Genom de stärkta fritidsledarnas insatser får ungdomarna tillgång till inkluderande och anpassade aktiviteter som bättre möter deras varierande behov.

Detta bidrar till att skapa tryggare miljöer, främjar deras personliga utveckling och minskar risken för

socialt utanförskap. Fritidsverksamheterna blir en plattform där ungdomarna kan utveckla sociala och

emotionella färdigheter, vilket stärker deras självkänsla och framtidsutsikter.

De deltagande kommunerna är också en viktig mottagargrupp, då projektet ger dem möjlighet att utveckla

en mer professionell och kompetent kår av fritidsledare. Detta leder till höjd kvalitet på de fritidsaktiviteter som erbjuds och säkerställer en mer effektiv användning av kommunala resurser genom

enhetliga modeller för kompetensutveckling.

På nationell nivå är SKR (Sveriges kommuner och regioner), MUCF (Myndigheten för ungdoms- och

civilsamhällesfrågor), socialdepartement, SFK (Sveriges kultur- och fritidschefsförening) och andra

kommuner och regioner som är mottagare av projektets resultat. Projektet erbjuder

evidensbaserade

rekommendationer för hur fritidsverksamheter kan utvecklas och ger en skalbar modell som kan

implementeras i andra delar av Sverige.

Hur ska projektet organiseras och styras?

De metoder och tillvägagångssätt som valts i projektet ställer krav på specifika kompetenser för att

säkerställa att aktiviteterna genomförs framgångsrikt och bidrar till att stärka fritidsledarnas kompetens.

Projektets personal och involverade aktörer behöver dels inneha rätt förkunskaper, dels delta i kompetensutveckling under projektets gång för att kunna möta deltagarnas behov och säkerställa

långsiktiga resultat. Att arbeta med en modulbaserade högskoleutbildning på cirka 10 högskolepoäng och

tillhörande stödinsatser krävs kompetens inom följande områden:

- Ämnesexpertis inom utbildningens fokusområden: Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), psykisk

- hälsa, samverkan med civilsamhället, projektledning och digital kompetens. Utbildarna behöver kunna

- kombinera teori och praktik på ett sätt som är anpassat för fritidsledarnas arbetsvardag.

- Pedagogisk och didaktisk kompetens: Förmåga att undervisa vuxna deltagare med varierande förkunskaper

- och skapa inkluderande lärandemiljöer.

- Handlednings- och mentorskompetens: Mentorerna behöver erfarenhet av kompetensutveckling för fritidsledare samt kunna ge praktisk vägledning och stöd för att deltagarna ska kunna omsätta ny kunskap i verksamheten.

För att stärka projektteamet och säkerställa att metoderna tillämpas effektivt, kommer introduktions- och

löpande kompetensutveckling att genomföras. Samtliga i projektteamet får en gemensam introduktion till

projektets mål, metoder och arbetssätt. Vidare kommer utbildare och mentorerna erbjuda workshops och

seminarier för att ytterligare stärka sin ämneskompetens och förmåga att möta deltagarnas behov.

Projektledning kräver kompetens inom samordning, kommunikation och strategiskt arbete för att integrera

olika aktörer och säkerställa att projektet genomförs enligt plan. Särskild vikt läggs vid förmågan att arbeta

inkluderande och samverka med civilsamhället. Projektledaren spelar en nyckelroll i att skapa hållbara strukturer för samarbete mellan fritidsledare, kommuner och ungdomarna.

För att projektet på bästa sätt ska kunna arbeta forskningsnära kommer en referensgrupp att tillsättas med

personer som erhåller de specialistkompetenser som behövs. Vilka personer som kommer att vara aktuella

för denna referensgrupp kommer att tillsättas både inledningsvis men också löpande under projekttiden

utifrån uppkomna behov och nya forskningsresultat med relevans för projektet.

För att projektet ska arbeta kontinuerligt med de horisontella principerna genom hela projektet kommer samtlig personal i projektet utbildas i detta. Utbildare med kompetens inom detta område kommer att anlitas för en fördjupningsdag inom de horisontella principerna.

För att projektet på bästa sätt ska kunna arbeta så forsknings- och verksamhetsnära kommer en referensgrupp att tillsättas inom ramen för projektet med personer som erhåller de specialistkompetenser som behövs. Vilka personer som kommer att vara aktuella för denna referensgrupp kommer att tillsättas både inledningsvis men också löpande under projekttiden utifrån uppkomna behov och nya forskningsresultat med relevans för projektet.

Majoriteten av den personal som kommer att arbeta i projektet är personer som redan är anställda på Kommunal utveckling i dagsläget. Den ekonom och administratör som är tilltänkt projektet på 10 % respektive 50 % har sin grundanställning redan på Kommunal utveckling. För projektet kommer endast en projektledare att behöva rekryteras. För projektet kommer endast en projektledare att behöva rekryteras.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Kommunal utveckling är ett utvecklingspartnerskap där forskning och utvecklingsfrågor samordnas inom de områden som länets kommuner har valt att samverka kring. Projekt Räkna med oss! tar avstamp i ett antal utvecklingsprojekt som Kommunal utveckling har bedrivit sedan flera år tillbaka. Dessa projekt är menade att utgöra stöd till förbättring av kommunernas verksamheter men genom att de har sin hemvist hos Kommunal utveckling utgör de inte ordinarie verksamhet. Därmed får även projektet en naturlig avgränsning till det som ingår i kommunernas ordinarie och lagstyrda uppdrag.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

Vårt ESF-projekt syftar till att stärka fritidsledarnas kompetens och skapa inkluderande fritidsverksamheter som bidrar till ungdomars utveckling, välmående och samhällsengagemang. Genom att hantera de behov och utmaningar som identifierats kopplas projektet till flera av målen och prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Jönköpings län 2020-2035. Nedan redogörs för hur projektet är i linje med strategins delområden och delstrategier.

En kompetent region

Projektet adresserar den långsiktiga kompetensförsörjningen i länet genom att erbjuda fritidsledare en högskoleutbildning på 10 högskolepoäng. Utbildningen fokuserar på teman som NPF, psykisk hälsa, interkulturellt ledarskap och digital kompetens, vilka är centrala för att möta dagens och framtidens utmaningar inom fritidssektorn.

Delstrategi 3: Stärker regionens förmåga att attrahera och behålla kompetens genom att höja fritidsledarnas utbildningsnivå och yrkesstatus.

Delstrategi 6: Etablerar jämlika möjligheter till utbildning och livslångt lärande genom att tillhandahålla högkvalitativa utbildningar i både mindre och större kommuner.

Delstrategi 7: Förbättrar möjligheterna för vidareutbildning under anställning, vilket bidrar till en dynamisk och anpassningsbar arbetsmarknad.

Handledningen och mentorskapet inom projektet stödjer fritidsledarna i att omsätta sin nya kunskap i praktiken och skapar en lärandemiljö som stärker individens och organisationens utveckling.

En attraktiv region

Genom att utveckla fritidsverksamheten förbättrar projektet livskvaliteten för ungdomar i länet. Projektet bidrar till att skapa meningsfulla och inkluderande aktiviteter som stärker ungdomars delaktighet, trygghet och sociala nätverk.

Delstrategi 3: Utvecklar mötesplatser och aktiviteter som stärker social sammanhållning och hälsa.

Delstrategi 6: Bidrar till att skapa en attraktiv region där ungdomar känner sig välkomna och inkluderade.

Delstrategi 7: Främjar utvecklingen av verksamheter som motverkar utanförskap och stärker ungdomars psykiska hälsa och framtidstro.

Genom att nå ungdomar från socioekonomiskt utsatta områden och skapa aktiviteter som är anpassade till deras behov stödjer projektet social hållbarhet och en inkluderande samhällsutveckling.

En smart region

Digitalisering är en viktig del av projektet, både i utbildningsprocessen och som en färdighet som fritidsledarna tillägnar sig. Digitala verktyg och plattformar möjliggör flexibelt lärande och stärker fritidsledarnas kapacitet att engagera ungdomar i en digitaliserad värld.

Delstrategi 1: Skapar innovativa arbetssätt inom fritidssektorn och stärker fritidsledarnas roll som samhällsbärare.

Delstrategi 8: Främjar hållbar digitalisering och utveckling av nya metoder för att möta ungdomars behov i en digital verklighet.

Fritidsledarna utbildas i att använda digitala verktyg inte bara för egen kompetensutveckling utan också som ett sätt att nå och engagera ungdomar i meningsfulla aktiviteter.

En hållbar region

Projektet genomsyras av jämställdhet, tillgänglighet och icke-diskriminering.

Utbildningsinnehållet betonar vikten av att skapa könsneutrala aktiviteter och inkluderande miljöer för ungdomar oavsett bakgrund, kön eller funktionsförmåga.

Delstrategi 3: Bidrar till social hållbarhet genom att främja jämlikhet och inkludering.

Delstrategi 5: Stärker den sociala sammanhållningen genom att utveckla fritidsverksamheter där alla ungdomar känner sig välkomna och inkluderade.

Projektet bidrar på flera nivåer till att uppfylla målen i den regionala utvecklingsstrategin för Jönköpings län. Genom att stärka fritidsledarnas kompetens och främja jämlika, inkluderande och innovativa fritidsverksamheter skapar projektet förutsättningar för en attraktiv, kompetent, hållbar och smart region. Genom samverkan med civilsamhället och en stark koppling till ungdomars behov blir projektet en del av en långsiktig och hållbar utveckling av länet.

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

För att kunna säkerställa att metoderna uppfyller de horisontella principerna kring tillgänglighet, jämställdhet och icke-diskriminering kommer metoder under projektetiden att genomlysas. Detta görs genom att anlita extern hjälp i form av konsult Lena Aune som har lång erfarenhet av att utgöra stödfunktion kring horisontella principer och hur dessa integreras i projekt/verksamheter. Lena Aune har också bidragit med expertkunskap vid framtagandet av denna projektansökan.

I projektet kommer hela kedjan runt kompetensutvecklingsinsatsen säkerställas genom att arbeta lika mycket med förarbete och tillämpning som med själva utbildningsinsatsen. För att lyckas med detta kommer projektet ha följeforskare som under projektiden följer upp tillämpningen av de horisontella principerna

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda länder

Sverige

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Jönköping

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Värnamo, Sävsjö, Mullsjö, Vaggeryd, Habo, Nässjö, Tranås, Vetlanda, Gislaved, Eksjö, Gnosjö, Jönköping

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Kompetensutveckling Fritidsledare och chefer	Projektet baseras på en förstudie som genomfördes under 2024 i samarbete med Högskolan för lärande och kommunikation (HLK). Denna förstudie omfattade en högskoleutbildning på 10 högskolepoäng som testades framgångsrikt. Förstudien gav insikter om fritidsledarnas behov och utmaningar samt underlag för att utveckla och anpassa metoder och tillvägagångssätt som används i projektet. Erfarenheterna från förstudien bekräftar att utbildningens struktur och innehåll kan bidra till att stärka fritidsledarnas kompetens och därmed möta projektmålen. Huvudmetoden är en högskoleutbildning på 10 högskolepoäng, som kombinerar teori och praktik och är strukturerad i moduler. Modulerna omfattar områden som	2025-11-01 - 2028-08-31	1 490 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), psykisk hälsa, projektledar kompetenser, digital kompetens. Workshops och erfarenhetsutbyte är också centrala i projektet. Dessa aktiviteter möjliggör att fritidsledare och chefer från olika kommuner delar erfarenheter och utmaningar samt utvecklar gemensamma lösningar. Workshops stärker nätverk och yrkesgemenskap och bidrar till spridning av framgångsrika metoder.Handledning och mentorskap säkerställer att deltagarna får kontinuerligt stöd för att implementera sina nya kunskaper i sina verksamheter. Varje deltagare tilldelas en mentor som fungerar som ett stöd och bollplank. Mentorerna hjälper fritidsledarna att anpassa arbetssätt och bemöta ungdomars behov på ett mer inkluderande och professionellt förhållningssätt. Mentorerna är representerade ifrån fler kommuner. Digitala verktyg och plattformar används för att öka tillgängligheten och flexibiliteten i utbildningen. En digital utbildningsplattform används för kursmaterial, diskussioner och uppföljning. Plattformen gör det möjligt för fritidsledare i hela länet att delta oavsett geografisk placering eller arbetsvillkor.		
Länsövergripande nätverk	Projekt framtidens fritidsledare kommer att använda sig av Kommunal utvecklings tidigare redan upparbetade struktur vad gäller nätverksarbete bland chefer och medarbetare inom fritid och öppen fritids- och ungdomsverksamhet. Detta för att erhålla värdefull kunskap som är av nytta för vidare arbete i projektet men också för att kunna öka kunskapen om varandras arbetssätt och processer mellan olika verksamhetsområden	2025-11-01 - 2028-08-31	50 000
Kompetenshöjande insatser för chefer	För att säkerställa att utbildningens innehåll implementeras på ett effektivt och långsiktigt sätt i verksamheterna erbjuds chefer en parallell kompetenshöjande insats.	2025-11-01 - 2028-08-31	50 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Syftet är att ge dem en djupare förståelse för de områden som fritidsledarna utbildas inom och att rusta dem med verktyg för att skapa rätt förutsättningar för medarbetarna att tillämpa sina nya kunskaper. Insatsen består av seminarier och workshops där chefer får fördjupad kunskap om ledarskap i förändringsarbete, verksamhetsutveckling och anpassningar som behövs för att stödja fritidsledarnas lärande. Genom föreläsningar och fallstudier ges en ökad förståelse för utbildningens fokusområden, såsom psykisk hälsa, NPF och digitalisering, för att bättre kunna möta medarbetarnas utmaningar och behov. Reflektions- och nätverksträffar skapar möjlighet för chefer att diskutera erfarenheter, utbyta bästa praxis och samverka över kommungränser för att bygga en långsiktig strategi för verksamhetsutveckling. För att ytterligare stärka chefernas förmåga att leda utvecklingsarbetet ingår även handledning i förändringsledning, där de får stöd i att tydligt leda arbetsprocesser, resurssätta verksamheten och strategiskt utveckla fritidsverksamheterna. Denna insats säkerställer att chefer inte bara förstår utbildningens innehåll utan också aktivt kan stötta och skapa hållbara strukturer för fritidsledarnas kompetensutveckling.		
Digitalisering och nya mötesplatser (2 hp)	Denna modul ger fritidsledare en djupare förståelse för digitala miljöer och hur dessa kan användas för att engagera unga i fritidsverksamhet. Fokus ligger på sociala medier, e-sport och andra digitala plattformar som fungerar som viktiga mötesplatser för dagens ungdomar. Deltagarna får verktyg för digital inkludering och interaktivt lärande samt kunskap om säkerhet och integritet i digitala miljöer. Modulen syftar till att rusta fritidsledare med kompetens för att använda digitala verktyg på ett tryggt och pedagogiskt sätt	2025-11-01 - 2028-08-31	270 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Psykisk hälsa och välmående i fritidsverksamhet (2 hp)	Denna modul belyser fritidsverksamhetens roll i att främja ungas psykiska hälsa och välbefinnande. Fritidsledarna får kunskap om stresshantering, ungas mentala hälsa och hur fritidsverksamhet kan fungera som en skyddsfaktor mot psykisk ohälsa. Kursen innehåller även moment kring krishantering och samtalsmetodik, vilket ger deltagarna konkreta verktyg för att stödja ungdomar i svåra situationer.	2025-11-01 - 2028-08-31	270 000
Hållbar och klimatsmart fritid (2 hp)	Fokus i denna modul ligger på hållbar utveckling och hur fritidsverksamheter kan bidra till en mer klimatsmart livsstil. Fritidsledarna får lära sig att implementera hållbarhetsstrategier i sin verksamhet, arbeta med återbruk och planera klimatsmarta aktiviteter. Dessutom utforskas friluftslivets och naturens betydelse för ungas välmående, med syftet att skapa en mer miljömedveten fritidsverksamhet.	2025-11-01 - 2028-08-31	270 000
Tvärsektoriell samverkan (2 hp)	Denna modul stärker fritidsledarnas roll som brobyggare mellan olika samhällsaktörer. Deltagarna får ta del av case-studier kring samverkan med skola, vård och socialtjänst för att bättre förstå hur fritidsverksamheten kan komplettera andra insatser för unga. Modulen ger även insikt i juridik och riktlinjer kopplade till ungdomsverksamhet, vilket stärker fritidsledarnas möjligheter att arbeta rättssäkert och effektivt i samverkan med andra professioner.	2025-11-01 - 2028-08-31	270 000
Ledarskap och ungdomsdelaktighet (2 hp)	Den avslutande modulen fokuserar på ledarskap och hur fritidsledare kan skapa mer ungdomsdrivna verksamheter. Deltagarna får verktyg för att stärka ungas delaktighet, förstå gruppdynamik och hantera konflikter på ett konstruktivt sätt. Utbildningen innehåller även moment om projektledning och hur framtidens ledarskap inom fritidssektorn kan utvecklas för att möta ungas förändrade behov och förväntningar	2025-11-01 - 2028-08-31	270 000
Horisontella principer	Öka kompetensen i de horisontella principerna för projektets personal	2025-11-01 - 2028-08-31	30 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Kunskapsdag horisontella principer	Kunskapsdag för projektets personal, 1 dag. Konsult inom expertisområden kommer att anlitas.	2025-11-01 - 2028-08-31	10 000

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026	2027	2028						Totalt
Personal: Ekonom 10%	32 110	96 329	96 329	64 218						288 986
Personal: Projektledare 75%	307 579	922 737	922 737	615 158						2 768 211
Personal: Administratör 50%	0	481 643	481 643	321 095						1 284 381
Externa tjänster: Kostnad för utbildning (upphandlas)	0	506 250	506 250	337 500						1 350 000
Externa tjänster: Följeforskning och utvärdering (upphandlas)	0	150 000	150 000	100 000						400 000
Resor och logi: Resor och logi kopplat till projektet	0	37 500	37 500	25 000						100 000
Investeringar, materiel och lokaler: Lokalhyra i samband med utbildningstillfällen	0	75 000	75 000	50 000						200 000
Summa kostnader	339 689	2 269 459	2 269 459	1 512 971						6 391 578
Projektintäkter										
Summa faktiska kostnader	339 689	2 269 459	2 269 459	1 512 971						6 391 578
Bidrag annat än pengar										
Offentligt bidrag i annat än pengar	0	1 465 703	1 465 703	977 135						3 908 541
Summa bidrag i annat än pengar	0	1 465 703	1 465 703	977 135						3 908 541
Summa totala kostnader	339 689	3 735 162	3 735 162	2 490 106						10 300 119

Finansiering

Finansiär	2025	2026	2027	2028						Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Aneby kommun : Medfinansiering i form av arbetstid	0	28 460	28 460	18 974						75 894
Eksjö kommun : Medfinansiering i form av arbetstid	0	56 921	56 921	37 946						151 788
Gislaveds kommun : Medfinansiering i form av arbetstid	0	184 991	184 991	123 329						493 311
Gnosjö kommun : Medfinansiering i form av arbetstid	0	28 460	28 460	18 974						75 894
Habo kommun : Medfinansiering i form av arbetstid	0	85 381	85 381	56 920						227 682
Jönköpings kommun : Medfinansiering i form av arbetstid	0	583 435	583 435	388 957						1 555 827

Finansiär	2025	2026	2027	2028						Totalt
Mullsjö kommun : Medfinansiering i form av arbetstid	0	28 460	28 460	18 974						75 894
Total offentligt bidrag annat än pengar	0	1 465 703	1 465 703	977 135						3 908 541
Offentlig kontantfinansiering										
ESF : Medfinansiering socialfonden	621 286	1 863 859	1 863 859	1 242 574						5 591 578
Total offentligt kontantfinansiering	621 286	1 863 859	1 863 859	1 242 574						5 591 578
Total offentlig finansiering	621 286	3 329 562	3 329 562	2 219 709						9 500 119
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Total privat kontantfinansiering										0
Total privat finansiering										0
Summa medfinansiering	621 286	3 329 562	3 329 562	2 219 709						9 500 119

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026	2027	2028						Totalt
Stödfinansiering	-281 597	405 600	405 600	270 397						800 000

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	12,52%
Stödandel av totala kostnader	7,77%
Stödandel av stödgrundande finansiering	7,77%
Stödandel av total finansiering	7,77%
Andel annan offentlig finansiering	92,23%
Andel offentlig finansiering	100,00 %
Andel privat finansiering	0,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn:	Rasmus Ax
Telefonnummer:	xx
Mobiltelefonnummer:	0725194406
E-postadress:	rasmus.ax@rjl.se
Roll:	Kontaktperson

1.10 Dokument

Filnamn:	Originalansökan
Beskrivning:	Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Signeringsinformation
Beskrivning:	Ansökan
Uppladdningsdatum:	2025-03-10

2025-03-19

§ 41**Förstudie - Akademi för ledarskap och tillväxt**

Diarienummer: RJL 2025/751

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Handelskammaren i Jönköpings län Service Aktiebolag, högst 947 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker med det statliga 1:1 anslaget.

Sammanfattning

Förstudien ska undersöka om det finns ett behov att utveckla ett träningscenter för näringslivet i Jönköpings län, en akademi för ledarskap och tillväxt. Förstudien ska också ge svar på om det finns ett behov av en aktör som mellanhand mellan akademi och näringsliv. Akademin ska undersöka behovet av företagsanpassad utbildning baserad på vetenskaplig grund med syfte att stärka företagens färdigheter för omställning och bidra till ökad konkurrenskraft.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-11
- Projektmedelansökan

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Förstudie - Akademi för ledarskap och tillväxt

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Handelskammaren i Jönköpings län Service Aktiebolag, högst 947 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker med det statliga 1:1 anslaget.

Sammanfattning

Förstudien ska undersöka om det finns ett behov att utveckla ett träningscenter för näringslivet i Jönköpings län, en akademi för ledarskap och tillväxt. Förstudien ska också ge svar på om det finns ett behov av en aktör som mellanhand mellan akademi och näringsliv. Akademin ska undersöka behovet av företagsanpassad utbildning baserad på vetenskaplig grund med syfte att stärka företagens färdigheter för omställning och bidra till ökad konkurrenskraft.

Ärendebeskrivning

Förstudien ställer upp ett antal frågeställningar som ska besvaras. Det handlar om hur vi kan skapa hållbara stödstrukturer för ökad användning av forskningsresultat. Det handlar om hur vi kan stärka samverkan mellan företag, innovationsmiljöer, forskningsinstitut och högskola samt hur vi kan stärka företag och organisationers kunskaper och färdigheter inom industriell utveckling, digital tjänsteutveckling och besöksnäring.

På kort sikt kommer förstudien ge svar på om det finns ett behov av en akademi för ledarskap och tillväxt.

På lång sikt kan förstudien leda till ett genomförandeprojekt med fokus på förbättrade förutsättningar för omställning och ökad konkurrensförmåga för små- och medelstora företag i länet.

Ett flertal delstrategier i den regionala utvecklingsstrategin (RUS) berörs av de insatser och aktiviteter som ingår i förstudien och ett eventuellt genomförandeprojekt. Effekterna kommer bland annat att påverka delstrategierna:

- ✓ Attrahera, behålla och utveckla människor, företag och kapital

- ✓ Förstärka näringslivets och det offentliga innovations- och förändringskraft
- ✓ Aktivt jobba för en hållbarhetsdriven näringslivsutveckling
- ✓ Stärka länets förmåga att attrahera, behålla och utveckla kompetenser

Den primära målgruppen är akademien och forskningsaktörer. Den sekundära målgruppen är små- och medelstora företag och företagsfrämjande aktörer.

Projektperiod 2025-09-01 – 2026-08-31

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-11
- Projektmedelansökan

Beslutet skickas till

Handelskammaren i Jönköpings län Service Aktiebolag

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Akademi för ledarskap och tillväxt

Ansökansid: 689281

Ärendeid: 20373128

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: Handelskammarens i Jönköpings län

Org.Nr: 556121-6804

Service Aktiebolag

BARNARPSGATAN 11

Antal anställda: 9

553 16 JÖNKÖPING

Sverige

Arbetsställe

Namn:

Arb.ställenr.: 10869022

Postadress:

Besöksadress:

BARNARPSGATAN 11

BARNARPSGATAN 11

553 16 JÖNKÖPING

553 16 JÖNKÖPING

Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Nej

Hemsida

www.handelskammarenjonkoping.se

1.3 Samverkanspart

Namn: JIBS Executive Business School Aktiebolag

Org.Nr: 556629-1448

Antal anställda: 0

Postadress:

BOX 1026

551 11 JÖNKÖPING

Sverige

Arbetsställe

Namn:

Arbetsställenr.: 61459715

Postadress:

Besöksadress:

BOX 1026

551 11 JÖNKÖPING

JÖNKÖPING

Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Hemsida

www.ju.se

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 5457049

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Projektet ska undersöka behovet av och hur vi kan skapa hållbara stödstrukturer för ökad användning av forskningsresultat. Projektet ska undersöka hur vi kan stärka samverkan mellan företag, innovationsmiljöer, forskningsinstitut, universitet och högskolor. Projektet ska undersöka hur vi kan stärka företag och organisationers kunskaper och färdigheter inom industriell utveckling, digital tjänsteutveckling och besöksnäring. Det finns exempel från Östergötland som visar hur en intermediärsroll kan fungera för att effektivt anpassa och överföra akademisk kunskap till SMF. Det ger en referenspunkt för hur en liknande lösning kan utvecklas i Jönköpingsregionen. Resultatet från förstudien kommer att analyseras av Handelskammaren och JU/JIBS. Rapporterna kommer att presenteras för Region Jönköping, näringslivscheferna i regionen och de organisationer som varit med och bidragit. Handelskammaren är ansvarig organisation för att ta arbetet vidare.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Förstudien ska undersöka förutsättningarna för och behovet av att utveckla ett nytt träningscenter, Akademin för Ledarskap och Tillväxt riktad till näringslivet i Jönköpings Län. Förstudien ger kunskap om behov, former, hinder etc. och svarar på om en mellanhand mellan näringsliv och Jönköping University, JU behövs. Genom enkäter, tester, workshop, behovssamtal och samordningssamtal ska vi skaffa kunskap om behovet av ett träningscenter, hur företagens behov ser ut, hur Akademin för Ledarskap och Tillväxt kan organiseras och hur ett erbjudande kan se ut och på vilket sätt det passar in i det regionala utbudet av företagsutbildning. Akademin ska undersöka behovet av företagsanpassad utbildning baserad på vetenskaplig grund med syfte att stärka företagens färdigheter för omställning och bidra till ökad konkurrenskraft.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Primär målgrupp:

Akademi och forskningsaktörer

Sekundära målgrupper:

Små och medelstora företag

Företagsfrämjande aktörer

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

Förstudien kommer att ge oss information om det finns behov av en näringslivsanpassad akademi för till ledarskap och tillväxt i regionen. På kort sikt kan vi besvara ett antal frågor såsom, Finns det behov av en akademi för Ledarskap och tillväxt? Vilket behov har företagen av

kompetens inom hållbarhet, digitalisering och industriell utveckling? Hur arbetar stödsystemet i regionen med utbildning baserat på vetenskaplig grund? Vilka samarbeten kan behövas för att realisera en akademi för ledarskap och tillväxt? Hur ska innehåll och metoder anpassas efter näringslivet behov?

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

På längre sikt kan förstudien leda till ett större projekt som realiserar kunskapen från förstudien. Detta kan i sin tur leda till förbättrade förutsättningar för omställning och ökad konkurrensförmåga för SMF i regionen.

Hur ska projektet organiseras och styras?

Handelskammaren kommer att avsätta dedikerad personal för att leda och genomföra förstudien. Vi kommer att ansvara för att samla in företag som ska delta i studien och skapa en plattform där näringslivet kan bidra med sina perspektiv och erfarenheter. Ett nära samarbete med företagen är avgörande för att säkerställa att projektet bygger på verkliga behov och att resultaten blir praktiskt användbara. Handelskammaren kommer också att fungera som en länk mellan näringslivet och de regionala stödsystemen, där vi samordnar och håller ihop arbetet med de projekt och organisationer som verkar inom området.

För att säkerställa en gedigen datainsamling och analys kommer vi att utveckla och genomföra enkäter, intervjuer och workshops i samarbete med JU/JIBS. Dessa metoder kommer att hjälpa oss att identifiera företagens specifika behov av en akademi för tillväxt och ledarskap, samt kartlägga vilka kompetensområden som är mest relevanta. Handelskammaren och JU/JIBS kommer att arbeta tätt ihop för att skapa väl utformade frågeunderlag och genomföra gemensamma aktiviteter som gör datainsamlingen så effektiv och heltäckande som möjligt.

Parallellt kommer JU/JIBS att engagera relevanta lärare, forskare och ledningsrepresentanter för att analysera hur universitetet kan utveckla en akademi som är anpassad efter näringslivets behov. Denna del av studien kommer att ge insikter i hur akademisk forskning och utbildning kan samverka mer strategiskt med företagen för att stärka regionens konkurrenskraft. Vi kommer också att säkerställa att vi synkar frågor mellan våra respektive organisationers förstudier, vilket bidrar till en mer effektiv och resurseffektiv datainsamling.

För att styra och följa upp arbetet kommer projektet att ha en mindre styrgrupp. Styrgruppen kommer att säkerställa att projektet håller rätt riktning och att aktiviteterna leder till användbara resultat. Gruppen kommer att bestå av VD för Handelskammaren, en representant för JIBS samt en representant från Region Jönköpings Län. Denna grupp kommer att följa upp resultaten löpande och fatta strategiska beslut om projektets inriktning och genomförande.

Förstudien kommer att ledas av en projektledare från Handelskammaren, som kommer att ha det övergripande ansvaret för att driva arbetet framåt. Projektledaren kommer att koordinera aktiviteterna, säkerställa att målen uppnås och att alla relevanta aktörer är involverade i rätt skeden av processen. Handelskammaren kommer att agera som en sammanhållande kraft i projektet, där vi skapar en bro mellan näringslivet, akademien och de regionala stödsystemen för att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för en framtida akademi för tillväxt och ledarskap.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Handelskammaren har rutiner och kunskap för att avskilja förstudien från ordinarie verksamhet. Vi arbetar med projektredovisning och följer ERUFs krav på särredovisning av kostnader och grafisk profil.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

Kompetensförsörjning är en prioriterad fråga i RUS. Förstudien kommer att ge mer kunskap om hur Jönköpings regionen kan stärka sitt arbete med att bidra till kompetens till regionens företag.

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

JU ligger långt fram i sitt hållbarhetsarbete. Handelskammaren driver 100-listan för fler kvinnor till styrelseplatser i Jönköpings Län, Årets unga ledande kvinna och omvänt mentorskap som alla syftar till att stärka jämställdheten i regionen. Jönköping University (JU) och Handelskammaren i Jönköpings län har omfattande kompetens inom hållbarhet och arbetar aktivt med att stötta företag i deras omställning mot en mer hållbar verksamhet.

Jönköping Universitys hållbarhetskompetens

JU bedriver forskning och utbildning inom flera hållbarhetsområden, bland annat:

Cirkulär ekonomi och resurseffektivitet utveckling av hållbara affärsmodeller och minskad resursförbrukning.

Hållbar produktion och industriell utveckling energieffektivisering och minskad miljöpåverkan.

Social hållbarhet och arbetsliv inkluderande arbetsmiljöer och hållbart ledarskap.

Hållbart entreprenörskap integrering av hållbarhet i företagsekonomi och affärsutveckling.

Smart och hållbar stadsutveckling strategier för ekologiskt och socialt hållbara samhällen.

JU driver flera forskningsprojekt och samverkansinitiativ där hållbarhetsfrågor är centrala.

Handelskammarens hållbarhetsarbete

Handelskammaren har en central roll i regionens näringsliv och arbetar för att stärka företagens hållbarhetsarbete genom:

Kunskapsspridning och rådgivning stöd till företag inom hållbarhetsstrategier.

Projekt och initiativ inom hållbart arbetsliv kompetensutveckling via exempelvis ESF-projekt.

Påverkan och policyutveckling arbete för bättre förutsättningar för hållbar omställning.

Samarbeten inom hållbar industri fokus på energieffektivisering och grön omställning.

Genom att kombinera akademisk forskning med företagens behov skapar JU och

Handelskammaren en kunskapsöverföring som stärker hållbar utveckling i regionen.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Jönköping

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Värnamo, Sävsjö, Mullsjö, Vaggeryd, Habo, Nässjö, Tranås, Vetlanda, Gislaved, Eksjö, Gnosjö, Jönköping

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Kartläggning av företagens kunskapsbehov för omställning och tillväxt	Förstudien ska kartlägga vilka kunskapsbehov företagen har för att bygga konkurrenskraft och genomföra sitt omställningsarbete. Öka kunskapen om företagens behov av kompetensutveckling samt vilka	2025-09-01 - 2025-12-31	357 500

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	hinder och möjligheter de ser kopplat till en näringslivsakademi. Vi kommer att sammanställa samtliga rapporter i studien med viss extern hjälp för framtagning av delrapporter och slutrapport. Kommunikatören på Handelskammaren arbetar även med framtagning och utskick av enkäter/intervjuunderlag samt tekniskt stöd vid sammanställning och konkretisering av insamlad data. Personalkostnader Handelskammaren: 250 0000 Personalkostnader JIBS: 100 000 Resor: 3 000 Lunch / Fika: 2 000 Delrapport: 2 500		
Enkät	Framtagning av enkätfrågor och utskick av enkät, analys och sammanställning av resultaten och framskrivning av rapport och resultat av företagens kunskapsbehov kopplat till tillväxt och omställningsarbete. Undersöka näringslivets inställning till akademisk kompetens och samverkan med studenter. Kostnaden är i huvudsak egen arbetstid och externa kostnader kopplat till framtagningen av rapporten. Utskick till minst 300 företag. Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare 50 tim, 42 500 SEK Kommunikatör 50 tim, 42 500 SEK Projektmedarbetare 25 tim 21 250 SEK Summa Personal Handelskammaren: 106 250 SEK Personalkostnader JIBS - Projektmedarbetare 25 tim, 21 875 SEK Projektmedarbetare 25 tim 21 875 SEK Summa Personal JIBS: 43 750 SEK Total Summa aktiviteten: 150 000 SEK	2025-09-01 - 2025-12-31	150 000
Workshop	Genomföra tre workshops med minst 20 företag totalt. Syftet är att fördjupa informationen från enkäten med	2025-09-01 - 2025-12-31	207 500

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	samtal i workshopsform. I workshopen ställer vi frågor om företagets omställningsarbete, kompetensbehov, hinder, hur de arbetar med dessa frågor idag, deras tankar på en näringslivsanpassad akademi med mera. Undersöka näringslivets inställning till akademisk kompetens och samverkan med studenter. Resultaten analyseras och sammanställs i en rapport som kompletterar enkäten. Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare 65 tim, 55 250 SEK Kommunikatör 65 tim, 55 250 SEK Projektmedarbetare 40 tim 34 000 SEK Summa Personal Handelskammaren: 144 500 SEK Personalkostnader JIBS - Projektmedarbetare 35 tim, 29 750 SEK Projektmedarbetare 30 tim 25 750 SEK Summa Personal JIBS: 55 500 SEK Övriga kostnader Resor: 3 000 SEK Lunch / Fika: 2 000 SEK Delrapport: 2 500 SEK Summa övriga kostnader: 7 500 SEK Total Summa aktiviteten: 207 500 SEK		
Kartläggning av stödsystemets organisation och leverans av utbildning till målgruppen	Undersöka samverkansstrukturer och profilering som tydliggöra regionala stödsystemets arbete med kompetensförsörjning kopplat till akademien. Öka kunskapen om hur stödsystemet fungerar och kan utvecklas avseende kompetensförsörjning Personalkostnader Handelskammaren: 180 0000 Personalkostnader JIBS: 80 000 Lunch / Fika: 2000 Delrapport: 2 500 Resor: 5 000	2025-10-20 - 2026-03-16	267 500

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Intervjuer av aktörer i stödsystemet	Intervju med 5 aktörer om deras roll och uppdrag kopplat till akademisk kompetensöverföring och samverkansuppgiften. Vilken roll och uppdrag har er organisation? Hur arbetar ni med kompetensförsörjning till målgruppen idag? Vilka behov ser ni finns hos målgruppen? Vilka aktörer samverkar ni med för att lösa ert uppdrag? Vilken roll vill ni ta i en näringslivsanpassad akademi (ex. Information-hitta deltagare-aktivt leverera innehåll)? , Genomföra intervjuerna, undersöka ett urval av projekt för koordinera förstudien med andra satsningar i regionen. Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare 70 tim, 59 500 SEK Kommunikatör 35 tim, 29 750 SEK Projektmedarbetare 60 tim 51 000 SEK Summa Personal Handelskammaren: 140 250 SEK Personalkostnader JIBS - Projektmedarbetare 35 tim, 29 750 SEK Projektmedarbetare 30 tim 25 500 SEK Summa Personal JIBS: 55 250 SEK Övriga kostnader Resor: 3 000 SEK Lunch / Fika: 2 000 SEK Summa övriga kostnader: 5 000 SEK Total Summa aktiviteten: 200 500 SEK	2025-10-20 - 2026-03-16	200 500
Rapport och sammanställning av stödsystemets struktur	Analys och sammanställning av intervjuer. Rapport om stödsystemets uppbyggnad och leveranser kopplat till akademisk utbildning, vilka nya samarbeten som kan behöva utvecklas samt hur en näringslivsanpassad akademi kompletterar och stärker befintliga initiativ. Personalkostnader HK	2025-10-20 - 2026-03-16	67 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	PL/Projektmedarbetare 10 tim, 8 500 SEK Kommunikatör 20 tim, 17 000 SEK Projektmedarbetare 20 tim 17 000 SEK Summa Personal Handelskammaren: 42 500 SEK Personalkostnader JIBS - Projektmedarbetare 18 tim, 15 250 SEK Projektmedarbetare 8 tim 6 750 SEK Summa Personal JIBS: 22 000 SEK Övriga kostnader Delrapport: 2 500 SEK Summa övriga kostnader: 2 500 SEK Total Summa aktiviteten: 67 000 SEK		
Samverkan med Jönköping University och JIBS	Personalkostnader Handelskammaren: 125 0000 Personalkostnader JIBS: 240 000 Resor: 3 000 Lunch / Fika: 2 000 Delrapport: 2 500	2025-09-01 - 2026-05-31	352 500
Kartläggning av JU,s syn och förutsättningar för en näringslivsanpassad akademi	Kartläggning av JUs syn på en näringslivsanpassad akademi. Beskrivning av utmaningar och möjligheter. Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare 30 tim, 25 500 SEK Kommunikatör 20 tim, 17 000 SEK Projektmedarbetare 20 tim, 17 000 SEK Summa Personal HK: 59 500 SEK Personalkostnader JIBS Projektmedarbetare, 60 tim 51 000 SEK Projektmedarbetare, 50 tim 42 000 SEK Summa Personal JIBS: 93 000 SEK Totalt aktivitet: 152 500 SEK	2025-09-01 - 2026-05-31	152 500
Workshop med JU	3 Workshop med samverkansenheter, lärare och VD på JTH, JIBS och HLK för att diskutera förutsättningarna för en	2025-09-01 - 2026-05-31	150 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	regional näringslivsanpassad akademi. Urval av deltagare och genomförande av intervjuer. Vilka möjligheter ser JU? Vilka hinder och utmaningar finns? Innehåll, metoder, studentsamarbeten, mm Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare 30 tim, 26 000 SEK Kommunikatör, 10 tim, 8 500 SEK Projektmedarbetare, 10 tim 8 500 SEK Summa Personal HK: 43 000 SEK Personalkostnader JIBS Projektmedarbetare, 60 tim, 51 000 SEK Projektmedarbetare, 60 tim, 51 000 SEK Summa Personal JIBS: 102 000 SEK Övriga kostnader Resor: 3 000 Lunch / Fika: 2 000 Summa Övrigt: 5 000 Summa aktivitet: 150 000 SEK		
Rapport och sammanställning av JU,s förutsättningar	Analys och sammanställning av workshops. Rapport om JU,s förutsättningar och leveranser kopplat till en näringslivsanpassad akademi. Hur kan den organiseras? Vilka nya samarbeten kan behöva utvecklas? Hur en näringslivsanapssad akademi kompletterar och stärker befintliga initiativ. Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare, 18 tim, 14 500 SEK Kommunikatör, 10 tim, 8 500 SEK Projektmedarbetare, 10 tim, 8 500 SEK Summa Personal HK: 31 500 SEK Personalkostnader JIBS	2025-09-01 - 2026-05-31	50 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Projektmedarbetare, 9 tim, 8 000 SEK Projektmedarbetare, 9 tim, 8 000 SEK Summa Personal JIBS: 16 000 SEK Övriga kostnader Delrapport: 2 500 SEK Summa övrigt: 2 500 SEK Summa aktivitet: 50 000 SEK		
Samverkan och information med näringslivschefer och kommuner	Paketet ger kunskap om hur kommunen ser på möjligheter och svårigheter med en regional akademi för näringslivet. Personalkostnader Handelskammaren: 20 000 Personalkostnader JIBS: 20 000 Resor: 3 000 Lunch / Fika: 2 000 Delrapport: 2 500	2025-09-15 - 2026-07-31	47 500
Workshop med näringslivschefer	Workshop med näringslivschefer om deras roll och behov kopplat till akademiska kompetensöverföring. Reflektioner över projektet, behov från kommunen, tankar om samarbeten, informationsbehov. Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare, 10 tim, 8 500 SEK Projektmedarbetare, 5 tim, 4 250 SEK Summa Personal HK: 12 750 SEK Personalkostnader JIBS Projektmedarbetare, 12 tim, 9 750 SEK Summa Personal JIBS: 9 750 SEK Övriga kostnader Resor: 3 000 SEK Lunch / Fika: 2 000 SEK Summa övrigt: 5 000 SEK Summa aktivitet: 27 500 SEK	2025-09-15 - 2026-07-31	27 500
Sammanställning och rapport	Sammanställning och rapport över kommunernas medskick till en näringslivsanpassad akademi. Analys, sammanställning, rapport.	2025-09-15 - 2026-07-31	20 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare, 11 tim 9 000 SEK Projektmedarbetare 5 tim 4 250 SEK Summa Personal HK: 13 250 SEK Personalkostnader JIBS Projektmedarbetare 5 tim 4 250 SEK Summa Personal JIBS: 4 250 SEK Övriga kostnader Delrapport: 2 500 SEK Summa övrigt: 2 500 SEK Summa aktivitet: 20 000 SEK		
Metodutveckling	Undersöka metoder för att leverera värde till företag och JIBS. Personalkostnader Handelskammaren: 80 000 Personalkostnader JIBS: 120 000 Resor: 3 000 Lunch / Fika: 2 000 Delrapport: 2 500	2025-09-01 - 2026-07-31	207 500
Metodutveckling	Genomföra upp till 5 testomgångar med olika kunskapsinnehåll och metoder. Dessa utvärderas och följs upp med lärare och deltagare. Här kommer vi att bjuda in företag och genomföra utbildningstillfällen för att utvärdera de metoder som bäst passar näringslivets behov. Några parametrar som vi kommer att utvärdera är, 1) Distans kontra fysiskt möte / hybrid 2) Längd på utbildningstillfället / antal kurstillfällen 3) Balans mellan föreläsning och diskussioner/erfarenhetsutbyte 4) Storlek på grupp 5) Hemuppgifter. Ytterligare parametrar eller metoder kan bli aktuella baserat på hur företagen presenterar sina behov. Testen kommer att bestå av korta test som vi i huvudsak integrerar i befintlig verksamhet. Inga insatser i aktiviteten kommer att innehålla försumbart stöd. Personalkostnader HK	2025-09-01 - 2026-07-31	207 500

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	PL/Projektmedarbetare 50 tim 42 500 SEK Projektmedarbetare, 45 tim 38 500 SEK Summa Personal HK: 81 000 SEK Personalkostnader JIBS Projektmedarbetare, 70 tim 59 500 SEK Projektmedarbetare , 70 tim 59 500 SEK Summa Personal JIBS: 119 000 SEK Övriga kostnader Resor: 3 000 SEK Lunch / Fika: 2 000 SEK Delrapport: 2 500 SEK Summa övrigt: 7 500 Summa aktivitet: 207 500 SEK		
Slutrapport	Genom kunskapen i förstudien formulera hur och om vi kan organisera, genomföra och samverka kring en Akademi för Ledarskap och Tillväxt. Personalkostnader Handelskammaren: 195 000 Personalkostnader JU: 100 000 Resor: 3 000 Lunch / Fika: 2 000 Slutrapport: 10 000	2026-01-01 - 2026-08-31	310 000
Slutrapport	Sammanställa alla delmoment, analyser och redogöra för lösningsalternativ, ta fram en slutrapport med förslag på fortsättning. Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare, 100 tim 85 000 SEK Kommunikatör, 70 tim, 59 500 SEK Projektmedarbetare, 60 tim, 51 000 SEK Summa Personal HK: 195 500 SEK Personalkostnader JIBS Projektmedarbetare, 60 tim, 49 750 SEK Projektmedarbetare , 60 tim, 49 750 SEK Summa Personal JIBS: 99 500 SEK	2026-01-01 - 2026-08-31	310 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Övriga kostnader Resor: 3 000 SEK Lunch / Fika: 2 000 SEK Slutrapport: 10 000 SEK Summa övrigt: 15 000 SEK Summa aktivitet: 310 000 SEK		
Administration	Projektledning och administration av förstudien Personalkostnader Handelskammaren: 350 0000	2025-09-01 - 2026-08-31	350 000
Projektledning	Projektledning, hålla samman aktiviteterna, rapportera till finansiärer, organisera innehållet Timmar Kostnad Summa Personalkostnader HK PL/Projektmedarbetare 230 tim, 200 000 SEK Summa Personal Handelskammaren: 200 000 SEK	2025-09-01 - 2026-08-31	200 000
Administration	Ekonomiredovisning, interna möten etc PL/Projektmedarbetare, 30 tim, 25 500 SEK Kommunikatör, 30 tim, 25 500 SEK Projektmedarbetare, 30 tim 25 500 SEK Projektekonom, 90 tim 73 500 SEK Summa Personal Handelskammaren: 150 000 SEK	2025-09-01 - 2026-08-31	150 000

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026								Totalt
Klumpsumma: Förstudie	946 250	946 250								1 892 500
Summa kostnader	946 250	946 250								1 892 500
Projektintäkter										
Summa faktiska kostnader	946 250	946 250								1 892 500
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										0
Summa totala kostnader	946 250	946 250								1 892 500

Finansiering

Finansiär	2025	2026								Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
ERUF: Europeiska Regionala Utvecklingsfonden	378 500	378 500								757 000
JIBS Executive Business School AB: JIBS Executive Business School AB	32 173	32 172								64 345
Total offentlig kontantfinansiering	410 673	410 672								821 345
Total offentlig finansiering	410 673	410 672								821 345
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Handelskammaren i Jönköpings Län: Handelskammaren i Jönköpings Län	62 453	62 452								124 905
Total privat kontantfinansiering	62 453	62 452								124 905
Total privat finansiering	62 453	62 452								124 905
Summa medfinansiering	473 126	473 124								946 250

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026								Totalt
Stödfinansiering	473 124	473 126								946 250

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	50,00%
Stödandel av totala kostnader	50,00%
Stödandel av stödgrundande finansiering	50,00%
Stödandel av total finansiering	50,00%
Andel annan offentlig finansiering	43,40%
Andel offentlig finansiering	93,40%
Andel privat finansiering	6,60%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn:	Anna Zedig
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	anna.zedig@handelskammarenjonkoping.se
Roll:	Övrigt
Namn:	Eva Lindh
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	eva.lindh@handelskammarenjonkoping.se
Roll:	Övrigt
Namn:	Henrik Dahlström
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	henrik.dahlstrom@handelskammarenjonkoping.se
Roll:	Kontaktperson
Namn:	Isabelle Lyons
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	isabelle.lyons@handelskammarenjonkoping.se
Roll:	Ekonomi
Namn:	Leona Achtenhagen
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	leona.achtenhagen@ju.se
Roll:	Övrigt
Namn:	Lucia Naldi
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	lucia.naldi@ju.se
Roll:	Övrigt
Namn:	Victor Wakerius
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	victor.wakerius@handelskammarenjonkoping.se
Roll:	Projektledare

1.10 Dokument

Filnamn:	Originalansökan
Beskrivning:	Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum:	2025-03-11
Filnamn:	Signeringsinformation
Beskrivning:	Ansökan
Uppladdningsdatum:	2025-03-11
Filnamn:	Inköps- och upphandlingspolicy Handelskammaren Jönköping.pdf
Beskrivning:	Inköpspolicy
Uppladdningsdatum:	2025-03-11
Filnamn:	Registreringsbevis - 556121-6804.pdf
Beskrivning:	Firmateckning
Uppladdningsdatum:	2025-03-11
Filnamn:	Hjälpmall budget detaljerad ERUFx_.xlsx
Beskrivning:	Budget
Uppladdningsdatum:	2025-03-11
Filnamn:	Kostnad per aktivitet bilaga ERUF.pdf
Beskrivning:	Kostnadsfördelning per aktivitet
Uppladdningsdatum:	2025-03-11

2025-03-19

§ 42**Förstudie - Att kartlägga internationella studenter
önskemål och hinder för att stanna kvar i regionen**

Diarienummer: RJL 2025/752

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Internationella Handelshögskolan i Jönköping Aktiebolag, högst 970 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker ur det statliga anslaget 1:1.

Sammanfattning

Denna förstudie syftar till att kartlägga på ett systematiskt och evidensbaserat sätt hur och varför (internationella) studenter vid Jönköping University väljer att stanna eller inte stanna kvar i länet efter sina studier. Vi fångar upp i detalj vilka faktorer som påverkar dessa beslut. Resultaten från den grundliga analysen kommer att användas för att utveckla ett följeprojekt för att anpassa stödsystemet ihop med innovationssystemets aktörer för att bättre matcha små- och medelstora företags kompetensbehov och studenter önskemål.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-12
- Projektmedelsansökan

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Regionledningskontoret

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Förstudie - Att kartlägga (internationella) studenter önskemål och hindren för att stanna kvar i regionen

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Internationella Handelshögskolan i Jönköping Aktiebolag, högst 970 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker ur det statliga anslaget 1:1.

Sammanfattning

Denna förstudie syftar till att kartlägga på ett systematiskt och evidensbaserat sätt hur och varför (internationella) studenter vid Jönköping University väljer att stanna eller inte stanna kvar i länet efter sina studier. Vi fångar upp i detalj vilka faktorer som påverkar dessa beslut. Resultaten från den grundliga analysen kommer att användas för att utveckla ett följesprojekt för att anpassa stödsystemet ihop med innovationssystemets aktörer för att bättre matcha små- och medelstora företags kompetensbehov och studenter önskemål.

Ärendebeskrivning

Att få fler studenter att stanna kvar är en viktig pusselbit för att skapa innovationskraft och ekonomisk tillväxt för en global konkurrenskraftig region. Förstudien avser att skapa en grundlig förståelse för varför inte fler JU studenter stannar kvar i länet efter sina studier samt vad som skulle behövas för att öka antalet examinerade studenter som får jobb hos små- och medelstora företag i länet.

Primär målgrupp: Individer i länet

Sekundära målgrupper: Små- och medelstora företag, företagsfrämjande aktörer och akademi och forskningsaktörer.

På kort sikt kommer förstudiens resultat ge värdefulla insikter för samtliga målgrupper kring vad som kan förbättras i nuvarande process. Förstudiens resultat kommer ligga till grund för ett mer utökat projekt.

På lång sikt förväntas förstudien bidra till att stärka den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i länet, genom att SMF får bättre tillgång till högutbildad kompetens som matchar deras behov och ökar deras innovationsgrad och stärker företagens globala konkurrenskraft. Ett genomförandeprojekt kan även påverka den internationella kompetensen till företagen samt öka deras bidrag till att skapa inkluderande och jämställda arbetsplatser. Detta genomförandeprojekt ska byggas inte bara på resultat från denna förstudie, men även på JIBS' förstudie om etableringsmönster av studenter samt Handelskammarens förstudie av regionala företagens kompetensbehov. Gemensamt skapar dessa förstudier en gedigen grund för att utveckla ett välförankrat och pilot testat system för en bättre matchning av kompetens och kompetensbehov.

Genom att få en större förståelse kring varför studenter väljer att stanna eller lämna länet efter studier skapar förstudien en kunskapsbas som kan ligga till grund för framtida insatser. Detta är i linje med S3-strategins fokus på samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor för att skapa hållbar tillväxt och sysselsättning i Jönköpings län samt ett antal delstrategier i den regionala utvecklingsstrategin.

Projektperiod: 2025-09-01 – 2026-05-31

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Projektmedelsansökan

Beslutet skickas till

Internationella Handelshögskolan i Jönköping Aktiebolag

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: Att kartlägga (internationella) studenters önskemål och hindren för att stanna kvar i regionen

Ansökansid: 730855

Ärendeid: 20373097

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: Internationella Handelshögskolan i
Jönköping Aktiebolag
BOX 1026
551 11 JÖNKÖPING
Sverige

Org.Nr: 556487-2728

Antal anställda: 199

Arbetsställe

Namn: IHH
Postadress:
BOX 1026
551 11 JÖNKÖPING

Arb.ställenr.: 22212310

Besöksadress:
GJUTERIGATAN 5
553 18 JÖNKÖPING
Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Hemsida

<https://ju.se/om-oss/jonkoping-international-business-school.html>

1.3 Samverkanspart

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 5328-2448

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Förstudien bidrar till att lösa utmaningen att många JU studenter som kommer från utlandet eller andra regioner i Sverige inte stannar kvar i länet efter sina studier. Vi ska reda ut förutsättningarna för att öka sannolikheten att JU studenter med ursprung utanför länet stannar kvar och jobbar här efter sina studier. Förstudien kartlägger och utvecklar kunskap som är nödvändigt för att i ett nästa steg uppnå en hållbar stödstruktur för denna process och därmed bidrar till att förbättra tillgängligheten av SMF till högutbildad kompetens, som kännetecknas av att gilla digital teknik och som är skolad i hållbarhetsfrågor, som cirkulärekonomi och miljövänliga produktionsprocesser. Förstudiens resultat ska leda till ett följeprojekt som ska förbättra samverkan mellan JU och andra aktörer inom

innovationssystemet för att öka kompetensinflödet till SMF, inte bara genom bättre matching, utan också genom anpassade utbildningar för branscherna i fokus på länets 'S3' strategi.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Denna förstudie syftar till att kartlägga på ett systematiskt och evidensbaserat sätt hur och varför (internationella) studenter vid Jönköping University väljer att stanna kvar i regionen efter sina studier eller inte. Vi fångar upp i detalj vilka faktorer som påverkar dessa beslut. Att få fler studenter att stanna kvar är en viktig pusselbit för att skapa innovationskraft och ekonomisk tillväxt för en global konkurrenskraftig region. Medan en del studenter väljer bort att stanna kvar, flyttar andra iväg för att de möter till synes oöverkomliga hinder när de söker jobb och försöker bygga upp sina liv här. Förstudiens resultat är viktiga för små och medelstora företag (SMF), som idag står inför utmaningar med att hitta och attrahera högutbildad arbetskraft. Resultaten från den grundliga analysen kommer att användas för att utveckla ett följesprojekt för att anpassa stödsystemet ihop med innovationssystemets aktörer för att bättre matcha SMFens kompetensbehov och studenters önskemål.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Primär målgrupp:

Individer i regionen

Sekundära målgrupper:

Små och medelstora företag

Företagsfrämjande aktörer

Akademi och forskningsaktörer

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

Förstudien syftar till att skapa en grundlig förståelse för varför inte fler JU studenter stannar kvar i länet efter sina studier samt vad som skulle behövas för att öka antalet examinerade studenter som får jobb hos SMF i regionen Jönköpings län.

Genom att följa samverkansprocessen beskriven i Innovationsguiden (www.innovationsguiden.se). kommer förstudien att öka kunskap om och bygga en gemensam förståelse av nuläget samt dess utmaningar och möjligheter bland målgrupperna.

Kartläggningar av det internationella forskningsfältet, av nationella och internationella best practice exempel samt av nuvarande stödsystem och studenternas sk 'kundresor' (dvs upplevelser och erfarenheter under processen där de övervägar om de ska stanna kvar i länet eller inte) kommer att öka förmågan hos målgrupperna att avväga vilka insatser kan bidra till en bättre matchning mellan studenter och SMF i länet för att därmed bidra till ökad innovationsförmåga och konkurrenskraft.

På kort sikt kommer förstudiens resultat redan ge värdefulla insikter för alla relevanta målgrupper kring vad som kan förbättras i nuvarande process, såsom bättre sammanställd och lätt tillgänglig information om stödsystemets aktörer och erbjudanden. Den informationen kommer också att underlätta samverkan mellan akademien och näringslivet.

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

På lång sikt förväntar vi oss att förstudien bidrar till att stärka den ekonomiska tillväxten och sysselsättningen i länet, genom att SMF får bättre tillgång till högutbildad kompetens som matchar deras behov och öka deras innovationsgrad och global konkurrenskraft. En region som präglas av ekonomisk tillväxt och möjligheter för högutbildad arbetskraft ökar sin attraktivitet efter för nyetableringar av företag. Genom att anställa examinerade JU studenter minskar gapet mellan akademien och näringslivet och öppnar för lättare kunskapsutbyte och teknologisering.

Förstudiens resultat kommer att ligga till grunden för ett genomförandeprojekt där konkreta insatser utvecklas och implementeras för att förbättra matchningen mellan examinerade studenters önskemål och SMFens kompetensbehov. Detta genomförandeprojekt ska byggas inte bara på resultat från denna förstudie, men även på JIBS' förstudie om etableringsmönster av studenter samt Handelskammarens kartläggning av regionala företagens kompetensbehov. Gemensamt skapar dessa förstudier en gedigen grund för att utveckla ett välförankrat och pilottestat system för en bättre matchning av kompetens och kompetensbehov. Genomförandeprojektet kommer att följa steg 5 ('Testa idéer') och steg 6 ('Från vision till verklighet') av Innovationsguiden i nära samverkan av relevanta aktörer.

För JIBS och JU kan genomförandeprojektet bidra till att stärka relevansen och anpassa leveransen av våra utbildningar relevans genom en tajtare koppling till det regionala näringslivets, och främst SMF, behov. En bättre möjlighet att hitta jobb i regionen kommer även att öka JU:s attraktivitet bland svenska högskolor.

Förutom den förbättrade matchningen och kompetensförsörjningen av SMF i regionen kan det planerade genomförandeprojekt även påverkar den internationella kompetensen av företagen samt ökar deras bidrag till att skapa inkluderande och jämställda arbetsplatser.

Hur ska projektet organiseras och styras?

Projektet kommer att organiseras av Jönköping International Business School (JIBS) vid Jönköping University, men inkluderar hela högskolan. JIBS är därmed projektägare och ansvarar för projektorganisation och ledar och ansvarar för de olika arbetspaket. JIBS har resurser för att kunna genomföra alla arbetspaket. Det finns ett starkt tilltänkt team, och teammedlemmarnas bakgrund representerar även sammansättningen av de olika studentgruppernas bakgrund (dvs svenska från andra regioner och med invandarebakgrund, EU medborgare från länder med olika nivåer på kulturell/språklig skillnad, samt icke-EU medborgare/invandrare). Resurserna kommer huvudsakligen att bestå av anställd personal.

Personer i teamet kan jobba över olika arbetspaket för att öka den gemensamma förståelsen av processen. Det dagliga arbetet kommer att koordineras i en projektgrupp som träffas kontinuerligt. Projektledaren ansvarar för det löpande arbetet. Det kommer att finnas en referensgrupp som övergripande ger återkoppling och inspel för genomförandet. Referensgruppen kommer träffas fem gånger under förstudietiden, i början av projektet, sen varannan månad och i slutet av projektet (se arbetspaket AP5). Referensgruppen består av representanter från ledningsnivån av JU:s fackhögskolor och högskoleservice (främst Internationella Kontoret), studenter, externa intressegrupper, som Science Park Jönköping, Handelskammaren och Arbetsförmedlingen samt representanter från finansörerna. Arbetsförmedlingen är en viktig aktör för projektet, eftersom de ofta kontaktas av både SMF och arbetssökande studenter och de kan därmed bidra med viktiga erfarenheter. Deras vilja att medverka i förstudien kommunicerades i möte med JU:s vice rektor Salem Seifeddine.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Förstudien är tidsbegränsad och genomförs inom JIBS och i samverkan med externa aktörerna avgränsad från den ordinarie verksamheten. Medan aktiviteterna bygger på vår kompetens inom områden, är projektarbetet inte kopplat till annan pågående verksamhet. De två förstudierna ansökt av JIBS (denna och projekt ID 721743 med Lucia Naldi som huvudsökande) kommer att genomföras i olika forskningscenter pga de har olika fokus och metodanvändning, men de kommer att utbyta insikter från studierna på informellt sätt.

Projektarbetet kommer att läggas in i alla berörda medarbetarnas arbetsplaner, vilket innebär inte bara att de kommer att säkert ha den planerade tiden till förfogande för projektarbetet, men de måste också avrapportera sina insatser till sina närmaste chefer.

Data kommer att hanteras enligt JU:s regler för datamanagement och följer GDPR reglerna. Intervjuer kommer att anonymiseras och namnen och koderna kommer inte att sparas i samma dator.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

Förstudien har en tydlig koppling till den Regionala Utvecklingsstrategin för Jönköpings län, särskilt inom ramen för den Smarta SpecialiseringsStrategin (S3), som syftar till att stärka regionens konkurrenskraft genom att identifiera och utveckla strategiska styrkeområden.

Förstudien bidrar till att uppnå strategins mål genom att jobba för att öka sannoligheten att utexaminerade studenter stanna kvar i regionen efter sina studier. Detta är viktigt för att fylla SMFens kompetensbehov för att lyckas med att öka sin innovationsgrad och global konkurrenskraft, särskilt inom de prioriterade branscherna digitala tjänster, industriell utveckling, skog och trä, e-handel och logistik, besöksnäring samt livsmedelsförädling, där tillgången till innovationskraft och kreativitet är avgörande för företagsutvecklingen.

Genom en förbättrad samverkan mellan näringslivet och akademien blir det lättare för SMF i länet att attrahera JU studenter. För detta skapar förstudien en kunskapsbas som kommer att leda till ett framtida genomförandeprojekt i linje med S3-strategins fokus på samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor för att skapa hållbar ekonomisk tillväxt och sysselsättning i Jönköpings län. På så sätt bidrar förstudien direkt till de långsiktiga målen i RUS genom att bidra till att länet har de förutsättningar som krävs för att fortsätta vara en attraktiv och global konkurrenskraftig region.

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

Hållbarhet är ett huvudfokusområde för den delen av projektorganisationen där förstudien kommer att genomföras, forskningscentrat 'Media, Management and Transformation Centre' (MMTC; <https://mmtc.se/>) vid JIBS. MMTC erbjuder ett flertal kurser med hållbarhetsfokus för praktiker på grundnivå och avancerad nivå ('Omställningskraft för hållbarhet i SMF', som är framtagen i samarbete med Region Jönköpings län; 'Acceleration the sustainability transition', som är en online kurs för praktiker), och har en arbetsgrupp om miljömässig hållbarhet där 21 forskare ingår samt en arbetsgrupp om mångfald och inkludering med 12 forskare. Projektledaren ingår i hållbarhetsnätverket som organiseras av Mariana Morosanu vid RJL. Alla medlemmar i projektteamet har erfarenhet av undervisning i och/eller forskning om hållbarhetsfrågor. Aktuella forskningsresultat handlar t.ex. om hur hållbarhet kommuniceras av entreprenörer i sina pitchar, vad som kännetecknas hållbarhetsarbetet i nordiska länder, hållbarhet inom handelsbranschen och socioekonomisk integration av minoriteter.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Jönköping

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Värnamo, Sävsjö, Mullsjö, Vaggeryd, Habo, Nässjö, Tranås, Vetlanda, Gislaved, Eksjö, Gnosjö, Jönköping

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
AP1: Kartläggning av det internationella forskningsläget	Lika med vår region är det många regioner i världen som vill uppnå ekonomisk tillväxt och sysselsättning genom välutbildad arbetskraft. För	2025-09-01 - 2025-11-30	360 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	att öka kunskapen om vad forskningen har uppnått för resultat och identifiera vad vår region skulle kunna lära sig av de --inte minst för att undvika dyra satsningar och misstag-- ska vi genom AP1 kartlägga det internationella forskningsläget om vilka hindren och lösningsansatser som har undersökts och med vilka resultat. Vi kommer att använda JU bibliotekets databas av akademiska artiklar för ett systematiskt sök efter dessa publikationer. Analysen gjort inom AP1 leder till en rapport och ska redovisas genom ett seminarium för intressegrupper inom den regionala utvecklingssystemet.		
Skapandet av forskningsdatabas	Forskningspublikationer ska systematiskt letas fram och laddas ner i verktyget Covidence, en mjukvara som stödjer hanteringen av systematiska litteraturgenomgång. Kostnaden är för arbetstid av en forskare.	2025-09-01 - 2025-11-30	10 000
Analys av studierna	I Covidence kodas alla artiklar av 2 projektmedlemmar för att säkerställa en gemensam förståelse av forskningsfronten, men även för att inte förbise viktiga aspekter som tas upp i tidigare forskning. Resulterade teman och mönster identifieras och analyseras. Kostnaden är för arbetstid av 2 forskare.	2025-09-01 - 2025-11-30	150 000
Sammanställning av resultat	Analysen skrivs ner i en rapport och sammanställs i en presentation. Kostnaden är för arbetstid av två forskare.	2025-09-01 - 2025-11-30	150 000
Kommunikation av resultat	Ett seminarium erbjuds för alla intressenter i regionen, där resultaten kommuniceras. Resultaten kommuniceras även till intressegrupper samt referensgruppen. Detta utbyte sker enligt steg 1 i Innovationshandboken. Kostnaden omfattar administrationshjälp för kommunikation och organisation av seminariet samt fika för deltagarna.	2025-09-01 - 2025-11-30	50 000
AP2: Inspirationsinhämtning genom best practices	Genom åren har det testats en mängd olika sätt, både i Sverige och utomlands, att organisera processen för att öka möjligheten för studenter	2025-09-01 - 2025-11-30	310 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	att stanna i regionerna där de utbildat sig. I AP2 ska vi på systematiskt sätt sammanställa lärandet av sådana processer och initiativ för att identifiera lösningar att lära sig av och som skulle kunna anpassas till vår region. Vi kommer att använda oss av Jönköping International Business School:s internationella nätverk av kvalitetssäkrade handelshögskolor (dvs, genom organisationerna AACSB och EFMD) för att identifiera 'best practices' samt leta efter svenska exempel genom våra kontakter till andra svenska högskolor och universitet. Information som är tillgänglig på nätet kompletteras med intervjuer med nyckelpersoner för att sammanställa fallexempel. Även dessa kommer att sammanställas i en rapport och presenteras för regionala intressegrupper.		
Internetsökning	En omfattande internetsökning kommer att göras för att identifiera nationella och internationella exempel på aktiviteter och initiativ som är avsedda att stödja målgrupper, som utländska studenter, att stanna kvar i regionen där de studerade. Kostnaden avser personalkostnaden för en forskare.	2025-09-01 - 2025-11-30	50 000
Intervjuer	Intervjuer genomförs med kontaktpersoner för de ovan identifierade aktiviteter och initiativ hos högskolor, forskningscenter och andra innovationsframjande aktörer för att bättre förstå framgångsfaktorer och hindren samt vad som kännetecknas deras kontext. Kostnaden avser arbetstid av projektteamet.	2025-09-01 - 2025-11-30	100 000
Sammanställning av resultat	Resultaten kommer att sammanställas i form av korta fallstudier av inspirerande exempel, som beskrivs i en rapport och som powerpoint presentation. Kostnaden avser arbetstid av projektteamet.	2025-09-01 - 2025-11-30	150 000
Spridning av resultat	Resultaten kommer att spridas tillsammans med resultaten av AP1 och innebär därmed inga ytterligare kostnader. Denna aktivitet är en	2025-09-01 - 2025-11-30	10 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	viktig del i att följa Innovationshandbokens steg om att utveckla en gemensam bild av problemläget och lösningsmöjligheter. I en gemensam workshop ska vi diskutera vilka lärdomar vi kan dra av de inspirande exemplen för situationen i vårt län.		
AP3: Kartläggning av nuvarande stödsystem och dess aktörer och erbjudanden	Ett antal olika aktörer i regionen försöker redan att erbjuda lösningar till problemet i fokus i denna förstudie, dock finns det brist på sammanställd kunskap om dessa ansatser bland de relevanta aktörerna, och är ofta 'silolösningarna', dvs fokuserade på begränsade frågeställningar och därmed utan helhetstänk. I AP3 ska vi kartlägga de olika aktörernas nuvarande erbjudanden och målsättningar, för att säkerställa att förslaget för en ny process kommer att involvera dem och integrera deras kunskap, intressen och initiativ, istället för att konkurrera med dem. Exempel för sådana aktörer är Science Park Jönköpings aktiviteter där studenter har möjlighet att träffa andra entreprenörer och företag eller Arbetsförmedlingens annonsering av lediga jobb. Informationen för AP3 ska tas fram genom intervjuer och gemensamma möten med representanter från relevanta aktörer. Kartläggningen ska sammanställas på ett översynligt sätt, där aktörer, deras erbjudanden samt kontaktuppgifter framgår. Den ska sen delas med alla relevanta intressegrupper, så att tillgängligheten till relevant information processen kan förbättras redan innan en ny process har utvecklats och implementerats.	2025-09-01 - 2025-11-30	140 000
Informationsinhämtning	Samtal med företrädare för de olika relevanta intressegrupperna förs, enskilt och/eller i gemensamma möten. Denna aktivitet är en viktig del av arbetsmetodiken som följer Innovationshandboken. Kostnaden avser arbetstid av projektteamet.	2025-09-01 - 2025-11-30	60 000
Kartläggning av informationen	Informationen ska kartläggas på ett lättkommunicerbart sätt för att	2025-09-01 - 2025-11-30	50 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	användas som inspel i följande möten med målgrupperna. Kostnaden avser arbetstid av projektteamet.		
Förankring, kontroll och återkoppling	Kartläggningen delas med målgrupperna och andra relevanta intressegrupper för att förankra den gemensamma bilden, kontrollera uppgifterna och få återkoppling på resultatet som viktig del av arbetsmetodiken. Kostnaden omfattar arbetstid av projektteamet.	2025-09-01 - 2025-11-30	10 000
Spridning av resultat	Kartläggningen sprids till målgrupperna och de olika relevanta intressegrupperna, där det gemensamma lärandet diskuteras, prioriteras och förankras enligt Innovationshandboken. Resultatet kommuniceras även genom deras kanaler. Spridningen och dess effekt följs upp före förstudiens slut. Kostnaden avser arbetstid av projektteamet samt fika för workshopparna.	2025-09-01 - 2025-11-30	20 000
AP4: Studenters önskemål och upplevda hinder	I AP4 reder vi ut studenternas önskemål vad som gäller jobb och social förankring som skulle få dem att vilja stanna kvar i regionen, samt vilka hinder de möter på vägen dit. Vi tar ett sociokulturellt perspektiv som även tar hänsyn till aspekter som tillgång till etnisk mat, familjestöd eller mobilitet. Genom den dagliga kontakten med våra studenter vet vi att önskemålen och upplevda hinder skiljer sig markant mellan olika typer av studenter. Vi kommer därför att identifiera typiska mönster bland minst följande grupper av JU studenter: svenska studenter från andra regioner; svenska studenter med invandrare bakgrund, som ofta har större problem att hitta jobb även när de pratar svenska, studenter från EU länder med låg kulturell/språklig skillnad till Sverige, som Nederländerna och Tyskland; studenter från EU länder med större kulturell och språklig skillnad till Sverige, som Spanien eller Polen; studenter från länder utanför EU som ofta har investerat betydande summor i sin utbildning för att få bättre karriärer och/eller	2025-10-01 - 2026-04-30	790 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	för att påbörja ett nytt liv i Sverige. Vi kommer att genomföra intervjuer och fokusgrupper med dessa grupper av studenter från olika program vid JU:s olika fackhögskolor. För att säkerställa att vi får en omfattande bild av nuläget, kommer vi att fånga upp erfarenheten och synpunkter av minst 200 studenter. Vi kommer att analysera resultaten av denna undersökning som 'kundresor', dvs vi kartlägger de typiska processerna av när och hur studenterna bestämmer sig att vilja stanna kvar i regionen (eller inte), med vilka aktörer de (som 'kunder') interagerar under processen och med vilka resultat. Genom dessa 'kundresor' kan vi upptäcka förändringsbehov och förbättringspotential. Vi kommer att sammanställa de olika mönstren på ett översynligt sätt och bjuda berörda intressegrupper till en workshop där vi presenterar resultaten och gemensamt kan diskutera möjligheter till förändring.		
Definera urval av program och studentgrupper	I avstämning med våra kollegor på de andra JU fackhögskolorna kommer vi att definiera vilka program och studentgrupper som borde vara med i denna förstudie. Kostnaden avser personalkostnaden av utbildningsadministratör.	2025-10-01 - 2026-04-30	60 000
Pilotintervjuer med studenter	Vi kommer att genomföra pilotintervjuer med studenter från olika program vid de olika fackhögskolorna för att utveckla en gedigen grundförståelse för de olika aspekterna som studenter upplever som viktiga för sina beslut att vilja stanna kvar i regionen samt deras upplevda hinder. Kostnaden avser lön för projektmedlemmar.	2025-10-01 - 2026-04-30	30 000
Fokusgrupper	Efter genomförandet av pilotintervjuerna kommer vi att hålla en rad fokusgrupper för att bättre förstå mönstren i när och hur de olika önskemålen och hindren upplevs. Vi kommer att ha fokusgrupper med studenter från olika program vid alla JU fackhögskolor. Den exakta siffran som är nödvändig för att få en komplett bild kan inte bestämmas i	2025-10-01 - 2026-04-30	300 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	förväg och kommer att utgöras från punkten där såkallad 'empirisk mättnad' är uppnådd, dvs fler intervjuer eller fokusgrupper inte ger nya insikter. För att öka viljan att delta kommer vi att bjuda studenterna på lättare förtäring (mackor) samt dryck, vilket förklarar den högre kostnaden för denna aktivitet. Resterande kostnader gäller lönekostnader av projektmedlemmar.		
Analys av 'kundresorna'	Som ovan beskriven kommer vi att analysera intervjuerna och inspelen från fokusgrupperna genom att skapa sk 'kundresor'. I denna aktivitet analyserar vi den omfattade datamängden samt sammanställer och visualiserar 'kundresorna'. Kostnaden omfattar lönekostnader för projektteamets arbete med detta.	2025-10-01 - 2026-04-30	200 000
Rapport och presentation av resultat	Vi kommer att sammanställa en rapport med våra omfattande resultat samt skapa presentationsmaterial. Sammanställningarna är ett viktigt inspel i samverkansprocessen enligt Innovationshandboken, där de delas och diskuteras i flera workshoppar för att gemensamt komma överens om möjliga lösningsförslag. Rapporten kommer att delas med alla intressegrupper, som även kallas till en avslutande workshop med presentation och genomgång av alla resultat. Kostnaden avser lönekostnader för projektmedlemmars arbete med denna aktivitet.	2025-10-01 - 2026-04-30	200 000
AP5: Projektledning, kommunikation och kontakt med intressegrupper	AP5 innefattar projektledning samt ansvaret för kommunikationen och kontakt med berörda intressegrupper. En viktig del i detta är en referensgrupp, där företrädare för de olika grupperna ingår, för att underlätta informations- och kunskapsutbyte samt att koordinera med olika partners målsättningar. Under förstudien kommer referensgruppen att träffas varannan månad och totalt fem gånger (M1, M3, M5, M7, M9).	2025-09-01 - 2026-05-31	300 000

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Projektledning, kommunikation och kontakt med intressegrupper	Projektledningen omfattar koordineringen av förstudiens aktiviteter samt kommunikationen med de olika intressegrupper. Kostnaden omfattar lönekostnaden för projektledaren för arbetet med denna aktivitet.	2025-09-01 - 2026-05-31	200 000
Organisation och genomförandet av referensgruppsmöten	Sammanställning, förberedning, genomförandet och uppföljning av 5 möten med referensgruppen. Kostnaden omfattar fika för fysiska möten, samt lönekostnaden för en administrator att jobba med sammankallandet och organisationen.	2025-09-01 - 2026-05-31	50 000
Förberedelse av följeansökan	Resultaten av denna förstudie ska leda till en följeansökan, där den identifierade lösningen ska vidareutvecklas och implementeras. Denna aktivitet sammanställa allt lärande från förstudien för att utveckla ansökan i samverkan med målgrupperna och innovationssystemets aktörer enligt Innovationshandbokens metodik. Kostnaden avser lönekostnaden för projektteamet arbete med denna aktivitet.	2025-09-01 - 2026-05-31	50 000

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026								Totalt
Klumpsumma: Totala kostnader	859 562	1 067 999								1 927 561
Summa kostnader	859 562	1 067 999								1 927 561
Projektintäkter										
Summa faktiska kostnader	859 562	1 067 999								1 927 561
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										0
Summa totala kostnader	859 562	1 067 999								1 927 561

Finansiering

Finansiär	2025	2026								Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
ERUF: Tillväxtverket: 40% Öka forsknings och innovationskapaciteten	343 825	427 199								771 024
Total offentlig kontantfinansiering	343 825	427 199								771 024
Total offentlig finansiering	343 825	427 199								771 024
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Internationella Handelshögskolan i Jönköping AB: 10% medfinansiering JIBS	85 956	106 800								192 756
Total privat kontantfinansiering	85 956	106 800								192 756
Total privat finansiering	85 956	106 800								192 756
Summa medfinansiering	429 781	533 999								963 780

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026								Totalt
Stödfinansiering	429 781	534 000								963 781

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	50,00%
Stödandel av totala kostnader	50,00%
Stödandel av stödgrundande finansiering	50,00%

Stödandel av total finansiering	50,00%
Andel annan offentlig finansiering	40,00%
Andel offentlig finansiering	90,00%
Andel privat finansiering	10,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn:	Karin Högsborn
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	karin.hogsborn@ju.se
Roll:	Ekonomi
Namn:	Leona Achtenhagen
Telefonnummer:	
Mobiltelefonnummer:	0709427263
E-postadress:	acle@ju.se
Roll:	Kontaktperson

1.10 Dokument

Filnamn:	Copy of Copy of Hjälpmall budget detaljerad ERUFx_.xlsx
Beskrivning:	
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Originalansökan
Beskrivning:	Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Signeringsinformation
Beskrivning:	Ansökan
Uppladdningsdatum:	2025-03-10

2025-03-19

§ 43**Förstudie - JU-studenters etablering i regionen**

Diarienummer: RJL 2025/753

Per Eriksson (C) anmäler jäv och deltar inte i handläggningen av ärendet.

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

1. Bevilja Internationella Handelshögskolan i Jönköping Aktiebolag, högst 1 000 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker ur det statliga anslaget 1:1.

Sammanfattning

Vid förstudien slut ska det finnas en evidensbaserad förståelse för var JU-studenter etablerar sig efter examen, vilka branscher och företag som attraherar dem samt vad påverkar studenternas vilja att stanna kvar i eller lämna Jönköpings län under studietiden. Kunskapen från förstudien ska användas för att utveckla ett större projekt för att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad, särskilt för små- och medelstora företag i strategiska branscher.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse 2025-03-12
- Projektmedelsansökan

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Förstudie - JU-studenters etablering i regionen

Förslag till beslut

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

1. Beviljar Internationella Handelshögskolan i Jönköping Aktiebolag, högst 1 000 000 kr, under förutsättning att övrig medfinansiering infrias.
2. Finansiering sker ur det statliga anslaget 1:1.

Sammanfattning

Vid förstudien slut ska det finnas en evidensbaserad förståelse för var JU-studenter etablerar sig efter examen, vilka branscher och företag som attraherar dem samt vad påverkar studenternas vilja att stanna kvar i eller lämna Jönköpings län under studietiden. Kunskapen från förstudien ska användas för att utveckla ett större projekt för att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad, särskilt för små- och medelstora företag i strategiska branscher.

Ärendebeskrivning

Förstudien önskar svar på fyra frågeställningar:

- Var etablerar sig JU-studenter efter examen?
- Vilka branscher och företag attraherar dem?
- Har svenska och internationella studenter samt kvinnor och män olika etableringsmönster?
- Vad påverkar studenternas vilja att stanna kvar i eller lämna Jönköpings län under studietiden?

På kort sikt kommer SMF i regionen att få ökad insikt i vilka faktorer och aktiviteter som kan påverka högutbildad arbetskraft att vilja stanna kvar i länet. För akademien kommer förstudien att ge värdefull information om hur utbildningarna kan anpassas för att bättre matcha arbetsmarknadens behov. För företagsfrämjande aktörer kommer resultaten att generera ny kunskap för att utveckla initiativ som stärker samverkan mellan akademi och näringsliv.

På lång sikt förväntas förstudien bidra till att stärka Jönköpings läns attraktivitet för högutbildad arbetskraft genom att skapa en mer integrerad koppling mellan akademi och näringsliv. Små- och medelstora företag i Jönköpings län får bättre

förutsättningar att rekrytera och behålla högutbildad arbetskraft. Förstudiens resultat kan även inverka positivt på social inkludering och jämställdhet i arbetslivet. Genom att undersöka etableringsmönster bland svenska och internationella studenter samt mellan kvinnor och män, kan resultaten användas för att identifiera och åtgärda eventuella strukturella hinder för vissa grupper.

Genom att undersöka hur företag i regionen kan stärka kopplingarna till akademin och attrahera nyutexaminerade studenter, skapar förstudien en kunskapsbas som kan ligga till grund för framtida insatser. Detta är i linje med S3-strategins fokus på samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor för att skapa hållbar tillväxt och sysselsättning i Jönköpings län samt ett antal delstrategier i den regionala utvecklingsstrategin.

Målgruppen för förstudien är små och medelstora företag (SMF) i Jönköpings län, med särskilt fokus på de branscher där behovet av högutbildad arbetskraft är som störst. Även akademin och det företagsfrämjande systemet är en viktig målgrupp.

Projektperiod: 2025-09-01 – 2026-05-31

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse
- Projektmedelsansökan

Beslutet skickas till

Internationella Handelshögskolan i Jönköping Aktiebolag

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ante Jankovic
Sektionschef

Ansökan om stöd

1.1 Allmänna uppgifter

Projektnamn: JU-studenters etablering i regionen

Ansökansid: 721743

Ärendeid: 20373067

Typ av finansiering: Regionala projektmedel

Sista ansökningsdag: 2027-12-31

Ansvarig organisation: Region Jönköpings Län

1.2 Stödsökande

Namn: Internationella Handelshögskolan i

Org.Nr: 556487-2728

Jönköping Aktiebolag

BOX 1026

Antal anställda: 199

551 11 JÖNKÖPING

Sverige

Arbetsställe

Namn: IHH

Arb.ställenr.: 22212310

Postadress:

Besöksadress:

BOX 1026

GJUTERIGATAN 5

551 11 JÖNKÖPING

553 18 JÖNKÖPING

Region: Jönköping

Är organisationen momsredovisningsskyldig för projektets verksamhet?

Ja

Omfattas organisationen av Lagen om offentlig upphandling (LOU) eller annan upphandlingslagstiftning, t.ex. LUF?

Ja

Hemsida

<https://ju.se/om-oss/jonkoping-international-business-school.html>

1.3 Samverkanspart

1.4 Betalningssätt

Typ av konto: Bankgiro

Kontonummer: 5328-2448

Detaljerad info:

1.5 Projektinformation

Vilket/vilka problem vill projektet lösa?

Företagen i Jönköpings län, särskilt små och medelstora företag (SMF), står inför betydande utmaningar när det gäller att attrahera högutbildad arbetskraft, vilket är avgörande för att driva innovation och tillväxt. Enligt rapporten Näringslivsanalys Jönköpings län är utbildningsnivån i länet lägre än riksnittet, med en särskilt stor brist på eftergymnasial utbildning. Rapporten betonar även att denna kompetensbrist påverkar företagens möjligheter att växa och utveckla innovation, vilket gör tillgången till högutbildad arbetskraft avgörande för forsknings- och innovationskapaciteten samt för tillämpningen av avancerad teknik inom SMF-sektorn. Jönköping University (JU) spelar en central roll i att förse regionen med högutbildade individer som kan bidra till att minska kompetensbristen och stärka företagens innovationsförmåga. Trots detta visar rapporten Högskolans betydelse för Jönköpings kommun (2020) att endast 30 % av

de examinerade från JU bor kvar i kommunen ett år efter examen, och andelen minskar ytterligare efter tre år. Detta understryker behovet av en djupare förståelse för var JU-studenter etablerar sig efter examen, vilka branscher och företag som attraherar dem samt vilka faktorer som påverkar deras beslut att stanna eller flytta. En sådan analys är avgörande för att kunna utveckla strategier som stärker kopplingen mellan akademi och näringsliv, anpassa utbildningarna efter företagets behov och därigenom öka näringslivets deltagande i forskning och innovation i Jönköpings län.

För att adressera dessa utmaningar syftar förstudien till att besvara följande frågor: 1) Var etablerar sig JU-studenter efter examen? 2) Vilka branscher och företag attraherar dem? 3) Har svenska och internationella studenter samt kvinnor och män olika etableringsmönster? 4) Vad påverkar studenternas vilja att stanna kvar i eller lämna Jönköpings län under studietiden?

Genom att besvara dessa frågor tar förstudien itu med utmaningen att öka näringslivets och särskilt SMF:s deltagande i forskning och innovation inom tre huvudområden:

1. Attraktion och retention av högutbildad arbetskraft

Genom att analysera flyttmönster och de faktorer som påverkar etableringen av högutbildade individer kan förstudien bidra med kunskap om hur kompetens kan behållas och hur näringslivets innovationskraft kan stärkas, särskilt inom länets strategiska branscher.

2. Förbättrad samverkan mellan akademi och näringsliv

Förstudien identifierar samarbetsmöjligheter mellan JU, näringslivet och företagsfrämjande aktörer såsom Handelskammaren i Jönköping och Jönköping Science Park. Genom att analysera hur praktik, examensarbeten och andra samverkansinitiativ påverkar studenternas etablering i regionen, kan studien bidra till att skapa bättre förutsättningar för en långsiktig koppling mellan studenter och företag.

3. Utbildningsutveckling och relevans för arbetsmarknaden

Genom att kartlägga JU-studenters etablering efter examen kan förstudien ge underlag för att anpassa utbildningarnas innehåll och struktur så att de bättre matchar arbetsmarknadens behov och stärker kopplingen mellan akademi och näringsliv.

Studien genomförs med en tydlig metodik och bygger på registerdata från Statistiska Centralbyrån samt enkätsvar från studenter. Resultaten kommer att sammanställas i en slutrapport och spridas genom presentationer till relevanta aktörer, däribland företag, akademi och företagsfrämjande organisationer. Den kunskap som genereras i förstudien kommer att ligga till grund för utvecklingen av ett genomförandeprojekt, där konkreta insatser tas fram för att stärka SMF:s möjligheter att attrahera och behålla högutbildad arbetskraft.

Sammanfattande beskrivning till Projektbanken

Vid förstudien slut ska det finnas en evidensbaserad förståelse för var JU-studenter etablerar sig efter examen, vilka branscher och företag som attraherar dem samt vad påverkar studenternas vilja att stanna kvar i eller lämna Jönköpings län under studietiden. Förstudien möter ett kritiskt behov av att stärka näringslivets deltagande i innovation genom att analysera förutsättningarna för att attrahera och behålla högutbildad arbetskraft som är viktig för att tillämpa nya tekniker. Förstudien genomförs med tydlig metodik och baseras på data från Statistiska Centralbyrån och enkätdata. Resultaten ska sammanställas i en slutrapport och spridas genom presentationer till relevanta aktörer. Kunskapen från förstudien ska användas för att utveckla ett större projekt för att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad, särskilt för SMF i strategiska branscher.

Vilken/vilka är projektets målgrupp(er)?

Målgruppen för förstudien är små och medelstora företag (SMF) i Jönköpings län, med särskilt fokus på de branscher där behovet av högutbildad arbetskraft är som störst. SMF utgör en central del av regionens näringsliv och bidrar i hög grad till dess innovationskraft och långsiktiga utveckling. Trots deras betydelse står dessa företag inför utmaningar kopplade till kompetensförsörjning, särskilt när det gäller att attrahera och behålla kvalificerad arbetskraft med den kunskap som krävs för forskning, innovation och teknisk utveckling (Näringslivsanalys Jönköpings län, 2024). Jönköpings län har en diversifierad företagsstruktur där SMF är

verksamma inom en rad olika sektorer, från tillverkning och logistik till handel och tjänster. Den tillverkande industrin, som har en stark position i regionen, upplever ett växande behov av kompetens kopplad till digitalisering och hållbar produktion. Samtidigt visar regional statistik att andelen anställda med eftergymnasial utbildning är lägre än riksgenomsnittet, vilket utgör ett hinder för företagets innovationskapacitet (Näringslivsanalys Jönköpings län, 2024). Enligt samma analys är detta särskilt påtagligt i de kunskapsintensiva delarna av industrin, där arbetsgivare har svårt att rekrytera medarbetare med specialistkunskaper. Småföretagsbarometern 2023 Jönköping visar också att svårigheten att rekrytera rätt personal är det största hindret för tillväxt och innovation (Småföretagsbarometern, 2023).

En kartläggning av arbetsmarknaden visar att majoriteten av dessa företag är familjeägda och har en stark lokal förankring. Samtidigt syns tydliga obalanser i mångfald och jämställdhet. Kvinnor är i högre utsträckning sysselsatta inom tjänste- och omsorgssektorer, medan tekniska och ledande positioner inom industrin domineras av män. Arbetskraften i SMF är koncentrerad till åldersgruppen 35 till 55 år, medan yngre medarbetare i mindre utsträckning etablerar sig i regionen. Den internationella kompetensen är också begränsad, trots JU:s betydande andel internationella studenter (Arbetsmarknadsrapport Jönköpings län, 2024).

Dessa data visar tydligt behovet av förstudien. SMF i regionen behöver stärka sin position i en alltmer kunskapsdriven ekonomi, men bristen på kvalificerad arbetskraft utgör ett hinder. Förstudien ska därför undersöka var högutbildad arbetskraft etablerar sig efter examen och vilka faktorer som påverkar deras val. Denna kunskap kan användas för att utveckla arbetsgivarattraktiviteten och skapa långsiktiga samarbeten med akademien. Förstudien kommer också att bidra till att identifiera strukturella hinder som gör det svårt att locka talanger, exempelvis fler kvinnor till innovationsrelaterade roller, samt ge kunskap om hur internationell kompetens bättre kan tillvaratas i regionens företag (Webbversion Företagens Regionala Utveckling, 2024). Detta stärker inte bara rättvisa och representation, utan bidrar även till en dynamisk arbetsmarknad som är bättre rustad att möta framtidens utmaningar.

Förstudien kommer att inkludera samarbete med den akademiska sektorn och företagsfrämjande aktörer, såsom Handelskammaren i Jönköping och Jönköping Science Park. Dessa aktörer är centrala för att bygga broar mellan akademien och näringslivet samt bidra med resurser, kunskap och nätverk som stödjer SMF:s engagemang i forsknings- och innovationsarbete. Genom att skapa strukturer för kontinuerlig samverkan läggs en stabil grund för förstudies långsiktiga effekter (Näringslivsanalys Jönköpings län, 2024). Dessutom kan den kunskap som förstudien genererar användas för att anpassa utbildningsutbudet vid JU, så att utbildningarna bättre matchar arbetsmarknadens behov.

Vad förväntar ni er att projektets planerade aktiviteter ska leda till för målgruppen på kort sikt?

Förstudien syftar till att skapa en evidensbaserad förståelse för hur JU-studenter etablerar sig efter examen och deras benägenhet att stanna kvar i eller lämna Jönköpings län under studietiden.

På kort sikt kommer SMF i regionen att få ökad insikt i vilka faktorer och aktiviteter som kan påverka högutbildad arbetskrafts vilja att stanna kvar. Till exempel kan företagen, genom resultaten från enkätstudien, få en bättre förståelse för hur arbetslivsanknytning under studietiden – såsom praktik och examensarbeten – påverkar studenternas vilja att etablera sig i regionen. Denna kunskap kan hjälpa dem att utveckla mer effektiva rekryteringsstrategier och skapa starkare band till studenter redan under utbildningen.

För akademien, särskilt JU, kommer förstudien att ge värdefull information om hur utbildningarna kan anpassas för att bättre matcha arbetsmarknadens behov. Resultaten ger insikter om vilka faktorer som påverkar studenters val av etableringsort och vilka utbildningsinsatser som kan stärka deras möjligheter att stanna kvar i regionen.

Även företagsfrämjande aktörer, såsom Handelskammaren i Jönköping och Jönköping Science Park, kommer att ha nytta av resultaten genom att använda den nya kunskapen för att utveckla initiativ som stärker samverkan mellan akademi och näringsliv.

Vilka effekter - hos målgruppen eller i samhället - förväntar ni er att projektet uppnår på lång sikt?

På lång sikt förväntas förstudien bidra till att stärka Jönköpings läns attraktivitet för högutbildad arbetskraft genom att skapa en mer integrerad koppling mellan akademi och näringsliv. Den kunskap som genereras genom förstudien kommer att ligga till grund för ett genomförandeprojekt där konkreta insatser utvecklas för att förbättra regionens möjligheter att attrahera och behålla kvalificerade studenter efter examen. Genom dessa insatser kan näringslivet på sikt få bättre tillgång till rätt kompetens, vilket stärker regionens innovationsförmåga och konkurrenskraft.

Ett av de viktigaste långsiktiga resultaten är att SMF i Jönköpings län får bättre förutsättningar att rekrytera och behålla högutbildad arbetskraft. Genom att tydliggöra vilka faktorer som påverkar studenters etablering skapas möjligheter för företag att utveckla mer strategiska och långsiktiga samarbetsformer med studenter och nyutexaminerade, exempelvis genom praktik, examensarbeten och andra arbetslivsanknutna initiativ.

Samtidigt kan förstudien bidra till att stärka utbildningarnas relevans genom att ge akademien insikter om hur utbildningsinnehållet kan anpassas för att bättre möta arbetsmarknadens behov. Genom att skapa en bättre förståelse för studenters karriärvägar och arbetsgivares efterfrågan på kompetens kan universiteten i regionen utveckla program och kurser som ökar studenternas möjligheter till anställning lokalt.

Förutom att stärka näringslivets kompetensförsörjning och utbildningsrelevans kan förstudien också ha en positiv inverkan på social inkludering och jämställdhet i arbetslivet. Genom att undersöka etableringsmönster bland svenska och internationella studenter samt mellan kvinnor och män, kan resultaten användas för att identifiera och åtgärda eventuella strukturella hinder för vissa grupper. Detta kan i sin tur leda till initiativ som säkerställer att alla, oavsett bakgrund, har lika möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden i regionen.

Genomförandeprojektet som utvecklas utifrån förstudien förväntas på lång sikt bidra till att förbättra arbetsmarknadens kompetensförsörjning, stärka samverkan mellan akademi och näringsliv och säkerställa att företag i Jönköpings län har tillgång till den kvalificerade arbetskraft som krävs för att driva innovation och tillväxt.

Hur ska projektet organiseras och styras?

Förstudien leds av Jönköping International Business School (JIBS) genom Centre for Family Entrepreneurship and Ownership (CeFEO), en forskningsmiljö med lång erfarenhet av att genomföra studier om företagsutveckling, kompetensförsörjning och samverkan mellan akademi och näringsliv. Även om JIBS är projektägare för förstudien genomförs den i samverkan med andra fackhögskolor vid JU och Jönköping Studentkår. Samarbete sker också med Jönköping Science Park och Handelskammaren i Jönköping.

För att genomföra förstudien krävs kompetens inom kvantitativ analys samt erfarenhet av samverkan med näringslivet. Forskargruppen består av experter inom dessa områden. Rollen som projektledare innehas av en erfaren forskare vid CeFEO, som har dokumenterad erfarenhet av att driva forsknings- och utvecklingsinitiativ i nära samarbete med näringslivet. Utöver en projektledare kommer det att finnas en ansvarig för varje arbetspaket.

Förstudien kommer även att ha en referensgrupp som träffas vid fyra tillfällen: en gång i början av projektet och därefter en gång i samband med varje arbetspaket. Referensgruppen består av representanter från JU:s fackhögskolor, Jönköping Studentkår, externa intressegrupper såsom Science Park Jönköping och Handelskammaren. Referensgruppen har en viktig funktion för att säkerställa att förstudien blir relevant för olika intressenter, att analysen tar hänsyn till olika perspektiv och att resultaten kan spridas på ett sätt som bidrar till konkreta insatser och fortsatt utveckling. CeFEO informerar löpande JIBS ledning om förstudien framsteg.

Ledningen vid JIBS är involverad genom att CeFEO löpande informerar om förstudies framsteg.

Hur ska projektet avgränsas från ordinarie verksamhet?

Förstudien är en tidsbegränsad och specifik satsning som genomförs utöver Jönköping Universitys och de involverade aktörernas ordinarie verksamhet. Den skiljer sig från den löpande utbildnings- och forskningsverksamheten genom att fokusera på en systematisk analys av JU-studenters etableringsmönster, med målet att identifiera vilka faktorer under studietiden som påverkar deras benägenhet att stanna kvar i eller lämna Jönköpings län.

Till skillnad från ordinarie forskning och samverkansinitiativ, som ofta är bredare eller mer verksamhetsnära, syftar denna förstudie till att samla in och analysera data på ett sätt som inte tidigare har genomförts.

Dessutom skiljer den sig från, men kompletterar även, en annan förstudie som kommer att genomföras vid JIBS. Dessa förstudier har olika fokus och metodik men kompletterar varandra genom att tillsammans ge en mer heltäckande bild av studenters etablering i Jönköpings län.

Vår förstudie är kvantitativ och analyserar studenters etableringsmönster samt faktorer under studietiden, såsom praktik och examensarbeten, som kan påverka deras benägenhet att stanna i regionen.

Den andra JIBS-förstudien är kvalitativ och undersöker specifikt varför (internationella) studenter inte stannar kvar efter examen genom intervjuer och fokusgrupper. Den ger en djupare förståelse för de sociala och strukturella hinder som påverkar deras beslut.

Tillsammans skapar dessa förstudier en mer nyanserad bild av utmaningarna och möjligheterna att attrahera och behålla högutbildad arbetskraft i regionen.

Har projektet en koppling till den regionala utvecklingsstrategin?

Ja

Kommentar

Förstudien har en tydlig koppling till den regionala utvecklingsstrategin för Jönköpings län, särskilt inom ramen för Smart specialiseringsstrategi (S3), som syftar till att stärka regionens konkurrenskraft genom att identifiera och utveckla strategiska styrkeområden.

Förstudien bidrar till att uppnå strategins mål genom att analysera studenters etableringsmönster och identifiera vilka faktorer under studietiden som påverkar deras benägenhet att stanna i eller lämna regionen. Detta är centralt för att säkerställa en långsiktig kompetensförsörjning, särskilt inom de prioriterade områdena smart industri, e-handel och logistik, skogsnäring och träförädling, besöksnäring samt livsmedelsförädling, där tillgången till högutbildad arbetskraft är en avgörande faktor för innovation och utveckling.

Genom att undersöka hur företag i regionen kan stärka kopplingarna till akademien och attrahera nyutexaminerade studenter, skapar förstudien en kunskapsbas som kan ligga till grund för framtida insatser. Detta är i linje med S3-strategins fokus på samverkan mellan näringsliv, akademi och offentlig sektor för att skapa hållbar tillväxt och sysselsättning i Jönköpings län.

Resultaten från förstudien kommer att användas som underlag för ett genomförandeprojekt med konkreta åtgärder för att förbättra arbetsmarknadens kompetensförsörjning och stärka regionens attraktionskraft för högutbildad arbetskraft. På så sätt bidrar förstudien direkt till de långsiktiga målen i den regionala utvecklingsstrategin genom att säkerställa att länet har de förutsättningar som krävs för att fortsätta vara en konkurrenskraftig och innovativ region.

Hur är hållbarhetsaspekter integrerade i projektet?

Förstudien integrerar hållbarhetsaspekter genom att analysera studenters etableringsmönster och de faktorer som påverkar deras benägenhet att stanna kvar i eller lämna Jönköpings län. Studien bidrar till en mer hållbar utveckling av regionens arbetsmarknad genom att stärka

kopplingen mellan akademi och näringsliv, förbättra kompetensförsörjningen och öka inkluderingen av internationell kompetens.

En central del av hållbarhetsarbetet i förstudien är jämställdhet och mångfald. Studien undersöker etableringsmönster och karriärvägar för både svenska och internationella studenter, samt skillnader mellan kvinnor och män. Genom att identifiera könsspecifika hinder för arbetsmarknadsanpassning kan förstudien bidra till insatser som ökar inkluderingen av kvinnor i strategiska branscher, där män traditionellt dominerar. Detta ligger i linje med Agenda 2030-mål 5 (Jämställdhet) och mål 10 (Minskad ojämlikhet).

Förstudien adresserar även social och ekonomisk hållbarhet genom att stärka små och medelstora företags (SMF) möjligheter att attrahera och behålla högt utbildad arbetskraft. Genom att identifiera faktorer som påverkar studenters val av etableringsort kan studien bidra till mer effektiva rekryteringsstrategier och förbättrade arbetslivskontakter under studietiden.

För att säkerställa att hållbarhetsperspektivet genomsyrar hela förstudien genomförs den i samverkan med aktörer såsom Jönköping Science Park, Handelskammaren i Jönköping och Jönköping Studentkår. Dessa aktörer bidrar med insikter och perspektiv som hjälper till att säkerställa att resultaten är relevanta för arbetsmarknadens behov och att de leder till långsiktigt hållbara lösningar.

Vidare sker förstudien inom ramen för CeFEO vid Jönköping International Business School, en forskningsmiljö med lång erfarenhet av frågor kopplade till hållbart företagande, kompetensförsörjning och jämställdhet i näringslivet. Forskargruppen består av personer med olika akademiska bakgrunder, vilket säkerställer en bred representation av perspektiv i analysen.

Resultaten från förstudien kommer att användas för att utveckla ett genomförandeprojekt där konkreta insatser för att stärka en hållbar kompetensförsörjning i regionen kan implementeras. På så sätt skapas en långsiktig effekt som bidrar till hållbar tillväxt, innovation och ökad jämställdhet i Jönköpings län.

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda länder

Sverige

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda län

Jönköping

Vilken/vilka kommuner eller län ska projektet omfatta? Valda kommuner

Aneby, Värnamo, Sävsjö, Mullsjö, Vaggeryd, Habo, Nässjö, Tranås, Vetlanda, Gislaved, Eksjö, Gnosjö, Jönköping

1.6 Tid och aktivitetsplan

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Analys av SCB-data och studenters etableringsmönster	Syftet med denna aktivitet är att kartlägga JU-studenters etableringsmönster. Analysen genomförs genom inhämtning och bearbetning av individ- och företagsdata från SCB:s MONA-plattform. Vi kommer att identifiera geografiska etableringsmönster,	2025-09-01 - 2025-11-30	622 125

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	branschtillhörighet, anställningsformer och karriärutveckling ett, tre och fem år efter examen. Analysen kommer även att inkludera jämförelser mellan svenska och internationella studenter samt mellan kvinnor och män. Dessa aktiviteter syftar till att besvara de tre första frågorna i förstudien: 1) Var etablerar sig JU-studenter efter examen? Vilka branscher och företag attraherar dem? 3) Har svenska och internationella studenter samt kvinnor och män olika etableringsmönster? Arbetet innefattar bearbetning och validering av stora datamängder, statistisk analys samt sammanställning av en delrapport med visualiseringar och insikter som kan ligga till grund för dialog med SMF och företagsfrämjande aktörer. Kostnadsfördelning: Kostnaderna i detta arbetspaket är kopplade till forskare som ansvarar för hela processen kring SCB-registerdata, inklusive datarengöring, analys och rapportering. Forskarna säkerställer en metodologiskt robust analys och bearbetning av datamaterialet, vilket kräver expertkunskap inom registerdataanalys och statistiska metoder.		
Hämtning av relevant data via SCB och rengöring av data	Denna aktivitet omfattar inhämtning och bearbetning av data från Statistiska Centralbyrån (SCB) via MONA-plattformen. Arbetet kräver tillgång till SCB:s individ- och företagsregister samt hantering av stora datamängder. Efter inhämtning genomförs en omfattande datarengöring för att säkerställa att materialet är komplett, korrekt och användbart för analys. Detta inkluderar: 1) Identifiering och hantering av eventuella fel och inkonsistenser i datasetet, 2) Eliminering av dubletter och kontroll av variabelkonsistens, 3) Kodning av	2025-09-01 - 2025-11-30	88 875

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	saknade värden och justering av datatyper där det behövs, 4) Strukturell kontroll för att säkerställa att data kan länkas till rätt analysmodeller. Denna process är kritisk för att garantera att den fortsatta analysen bygger på ett högkvalitativt och pålitligt datamaterial. Kostnadsfördelning: Kostnaden för denna aktivitet är helt kopplad till forskarnas tid för datainhämtning, rengöring och validering. Forskarna som arbetar med detta har expertis inom hantering av registerdata och säkerställer att materialet uppfyller de metodologiska kraven för projektet.		
Analys av etableringsmönster	Denna aktivitet omfattar en omfattande analys av etableringsmönster för JU-studenter efter examen. Syftet är att identifiera var studenter etablerar sig geografiskt, i vilka branscher de får arbete och vilka anställningsformer som är vanligast. Analysen genomförs genom en strukturerad bearbetning av SCB-registerdata och inkluderar till exempel: 1) Kartläggning av geografisk etablering: Identifiering av var studenter bosätter sig och arbetar efter examen, med särskilt fokus på Jönköpings län och angränsande regioner, 2) Branschtillhörighet och anställningsmönster: Analys av vilka branscher och företag som attraherar JU-studenter samt hur deras anställningsformer (ex. tillsvidareanställning, projektanställning, egenföretagande) utvecklas över tid, 3) Jämförelse mellan grupper: Kostnadsfördelning: Kostnaden för denna aktivitet är direkt kopplad till forskarnas tid för att genomföra en avancerad statistisk analys av SCB-registerdata.	2025-09-01 - 2025-11-30	355 500
Sammanställning av delrapport med visualiseringar	Denna aktivitet omfattar sammanställning av resultaten från analysen av SCB-registerdata i en	2025-09-01 - 2025-11-30	177 750

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	delrapport som presenterar insikterna på ett tydligt och lättillgängligt sätt. Arbetet innefattar: 1) Strukturering av analysresultat: Organisering av de viktigaste insikterna från etableringsanalysen i en logisk och lättförståelig rapport, 2) Framtagning av tabeller och figurer. Kostnadsfördelning: Kostnaden för denna aktivitet är kopplad till personalens tid för att sammanställa, tolka och presentera resultaten i en tydlig rapport.		
Enkätstudie och Analys av GUESSS-data	Denna aktivitet syftar till att besvara den fjärde centrala frågan i förstudien: Vad påverkar under studietiden studenternas vilja att stanna eller lämna Jönköpings län? För att komplettera den kvantitativa analysen av SCB-data kommer vi att genomföra en ny enkätstudie samt analysera data från den internationella forskningsstudien GUESSS. Den nya enkäten riktar sig till nuvarande JU-studenter och syftar till att samla in ytterligare insikter om deras karriärval, arbetsmarknadsförväntningar och faktorer som påverkar deras beslut att stanna eller lämna Jönköpings län. Samtidigt kommer vi att analysera redan insamlade data från GUESSS-studien, där JU-studenter har besvarat frågor om sina framtida karriärplaner och entreprenöriella ambitioner. Genom att kombinera resultaten från den nya enkäten och GUESSS-data kan vi skapa en mer heltäckande bild av hur studenters framtidsvisioner, arbetsmarknadsintentioner och kontakter med företag påverkar deras etableringsmönster och vilja att stanna eller lämna Jönköpings län. Kostnaderna i detta arbetspaket är kopplade till personal som ansvarar för hela processen kring datainsamling, analys och	2025-12-01 - 2026-02-28	666 562

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	rapportering. Forskarna säkerställer en metodologiskt robust analys av både den nyinsamlade enkätdata och den befintliga GUESSS-datan, vilket kräver expertkunskap inom survey-metodik, registerdataanalys och statistiska metoder.		
Utformning av enkät och samarbete med aktörer	Denna aktivitet innebär att utforma en enkät i samarbete med relevanta aktörer för att få en djupare förståelse för studenternas karriärval. Målet är att utveckla en välstrukturerad och metodologiskt robust enkät som kan ge insikter om vilka faktorer som påverkar studenters etablering i arbetslivet och deras val att stanna eller lämna Jönköpings län. Arbetet omfattar följande steg: 1) Identifiering av nyckelfrågor: Baserat på tidigare forskning, preliminära resultat från SCB-dataanalysen och dialog med företagsfrämjande aktörer (Handelskammaren i Jönköping, Jönköping Science Park) kommer vi att formulera frågor som fångar studenternas upplevelser av praktik, projektarbeten och examensarbeten. 2) Utveckling av enkätstruktur: Vi kommer att säkerställa att enkäten är tydlig, lätt att besvara och metodologiskt utformad för att möjliggöra en djupgående analys, 3) Kontakt med Studentkåren: För att säkerställa att enkäten är relevant och anpassad till studenternas situation kommer vi att ha en dialog med Studentkåren. De kan ge insikter om hur frågorna kan formuleras för att uppnå en hög svarsfrekvens och engagera studenter i undersökningen, 4) Pilotstudie och kvalitetssäkring: Enkäten testas på en mindre studentgrupp innan den skickas ut, för att säkerställa att frågorna är begripliga och att svaren kan analyseras effektivt. Resultatet av denna aktivitet är en färdigställd enkät som kan distribueras till JU-studenter och ge underlag för vidare analys i projektet.	2025-12-01 - 2026-02-28	88 875

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	Kostnadsfördelning: Kostnaden för denna aktivitet är kopplad till personalens tid för att designa enkäten, ha kontakt med Studentkåren och säkerställa en hög kvalitet i frågeställningarna. Forskarna och personel som arbetar med enkäten har expertis inom survey-metodik, vilket garanterar att enkäten är vetenskapligt grundad och anpassad till projektets syfte.		
Utskick och uppföljning av enkätsvar	Denna aktivitet omfattar distribution av enkäten till utvalda studentgrupper samt en systematisk uppföljning för att säkerställa en hög svarsfrekvens. Målet är att samla in ett tillräckligt stort och representativt underlag för att möjliggöra en robust analys av studenters etableringsmönster och karriärval. Arbetet omfattar följande steg: 1) Digital distribution av enkäten: Enkäten skickas ut via e-post och andra digitala kanaler till studenter vid JU, 2) Kommunikation och engagemang: Kontakt med Studentkåren och andra studentnätverk för att öka intresset och uppmuntra studenter att delta i undersökningen, 3) Löpande uppföljning av svarsfrekvens, 4) Påminnelser och riktade insatser: Vid behov skickas påminnelser ut för att öka deltagandet, anpassat efter målgrupper som är underrepresenterade i det inkomna materialet. Denna process säkerställer att enkäten får en bred spridning och att datainsamlingen är så representativ som möjligt, vilket är avgörande för analysens kvalitet. Kostnaden för denna aktivitet är kopplad till personalens tid för att administrera utskick, samordna med Studentkåren, övervaka svarsfrekvensen och genomföra uppföljningsinsatser vid behov. Detta inkluderar även personal med teknisk och administrativ kompetens för hantering av enkätverktyg och kommunikation.	2025-12-01 - 2026-02-28	44 437

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
Analys av enkätsvar och GUESSS-data	Denna aktivitet innebär en fördjupad analys av enkätsvaren och GUESSS-data för att identifiera mönster och trender i studenternas karriärval. Eftersom JU-studenter har deltagit i GUESSS-studien kan vi analysera deras svar på frågeformuläret, som innehåller information om deras framtida karriärplaner och ambitioner. Genom dessa data kan vi undersöka studenternas intentioner att arbeta i små och medelstora företag, starta eget företag eller söka anställning i större bolag. Vi kan även analysera hur deras entreprenöriella intentioner påverkas av faktorer som utbildningsbakgrund, familjebakgrund och tidigare arbetslivserfarenhet. Kostnadsfördelning: Kostnaden för denna aktivitet är kopplad till personalens tid för att bearbeta, analysera och tolka enkät- och GUESSS-data.	2025-12-01 - 2026-02-28	355 500
Sammanställning av delrapport med visualiseringar	Denna aktivitet omfattar sammanställning av resultaten från enkätstudien och analysen av GUESSS-data i en tydlig delrapport som presenterar insikterna på ett lättillgängligt sätt. Arbetet innefattar: 1) Strukturering av analysresultat: Organisering av de viktigaste insikterna från enkätstudien och GUESSS-analysen i en logisk och lättförståelig rapport, och 2) Framtagning av tabeller och figurer: Visualisering av resultaten genom tabeller, diagram och grafer för att tydliggöra mönster i studenternas karriärval och etableringsmönster. Kostnadsfördelning: Kostnaden för denna aktivitet är kopplad till personalens tid för att sammanställa, tolka och presentera resultaten i en tydlig delrapport. Det inkluderar även tid för att skapa professionella visualiseringar och grafisk bearbetning av data för att säkerställa att rapporten är	2025-12-01 - 2026-02-28	177 750

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	lättillgänglig och användbar för vidare analys och framtida projektutveckling.		
Resultatdialog och Samverkan med SMF och Relevanta Aktörer	Det tredje arbetspaketet fokuserar på att skapa dialog och samverkan kring projektresultaten med små och medelstora företag i regionen, Jönköping University (JU) och andra relevanta aktörer. Vi kommer att sammanställa en slutrapport med tydliga rekommendationer för hur näringslivet och JU kan samarbeta för att öka etableringen av högutbildad arbetskraft i regionen. Särskilt viktigt är att kunskapen från förstudien ska användas för att utveckla ett större projekt som syftar till att stärka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad, med särskilt fokus på små och medelstora företag (SMF) i strategiska branscher. För att sprida resultaten planerar vi att anordna seminarier och workshops i samarbete med Jönköping Science Park och Handelskammaren i Jönköping.	2026-03-01 - 2026-04-30	577 690
Framtagning av rapporter och rekommendationer	Denna aktivitet innebär att utarbeta rapporter och rekommendationer baserat på analysresultaten. Fokus ligger på att tydliggöra insikterna för målgruppen och presentera förslag på åtgärder för att öka studenters etablering i regionen	2026-03-01 - 2026-04-30	266 625
Planering och genomförande av seminarier och workshops	Denna aktivitet omfattar planering och genomförande av seminarier och workshops i samverkan med företagsfrämjande organisationer. Syftet är att presentera resultaten, få återkoppling och diskutera framtida samarbetsmöjligheter.	2026-03-01 - 2026-04-30	222 187
Produktion av kommunikationsmaterial	Denna aktivitet innebär att producera anpassat kommunikationsmaterial, exempelvis infografik och sammanfattningar, för att sprida projektresultaten via digitala och fysiska kanaler.	2026-03-01 - 2026-04-30	88 878
Utvärdering av förstudie och förberedelse av en större genomförandeprojekt	Detta arbetspaket syftar till att utvärdera förstudien och ta fram ett underlag för genomförandeprojektet, där resultaten från förstudien används för att konkretisera vilka insatser som kan genomföras i nästa fas. Arbetet fokuserar på att	2026-05-01 - 2026-05-31	133 312

Aktivitet	Beskrivning	Startdatum - Slutdatum	Kostnad
	sammanställa centrala insikter från förstudien samt inspel från den andra JU-förstudien och nyckelaktörer efter att vi har presenterat resultaten. Målet är att ta fram ett "Strategiskt underlag för genomförandeprojekt". Kostnadsfördelning: Kostnaden för denna aktivitet är kopplad till personalens tid för att analysera förstudieresultaten, sammanställa underlaget och genomföra dialoger med nyckelaktörer för att säkerställa att projektets nästa fas är väl förankrad och genomförbar.		
Strategiskt underlag för genomförandeprojekt	Denna aktivitet innebär att producera ett Strategiskt underlag för genomförandeprojekt (12 sidor), ett dokument som sammanställer insikterna från förstudien, den andra JU-förstudien och de inspel vi har fått från nyckelaktörer. Syftet är att konkretisera vilka insatser och aktiviteter som kan utvecklas i nästa fas och ligga till grund för ansökan till genomförandeprojektet. Underlaget kommer att innehålla en sammanställning av nyckelresultaten från förstudien. Det inkluderar även inspel från centrala aktörer, såsom synpunkter från SMF (t.ex. de SMF som ingår i CeFEO:s strategiska nätverk), akademi, Studentkåren och företagsfrämjande organisationer (t.ex. Handelskammaren i Jönköping och Jönköping Science Park). Fokus ligger på att identifiera möjliga insatser och aktiviteter som skulle kunna inkluderas i genomförandeprojektet. Kostnadsfördelning: Kostnaden är kopplad till personalens tid för att analysera förstudieresultaten, sammanställa underlaget och genomföra dialoger med nyckelaktörer för att säkerställa att projektets nästa fas är väl förankrad och genomförbar.	2026-05-01 - 2026-05-31	133 312

1.7 Budget

Kostnader

Kostnadsslag	2025	2026								Totalt
Klumpsumma:										
Totala Kostnader	873 720	1 125 969								1 999 689
Summa kostnader	873 720	1 125 969								1 999 689
Projektintäkter										
Summa faktiska kostnader	873 720	1 125 969								1 999 689
Bidrag annat än pengar										
Summa bidrag i annat än pengar										0
Summa totala kostnader	873 720	1 125 969								1 999 689

Finansiering

Finansiär	2025	2026								Totalt
Offentligt bidrag annat än pengar										
Total offentligt bidrag annat än pengar										0
Offentlig kontantfinansiering										
Tillväxtverket: 40% Öka forsknings och innovationskapaciteten / 698780	349 487	450 388								799 875
Total offentlig kontantfinansiering	349 487	450 388								799 875
Total offentlig finansiering	349 487	450 388								799 875
Privata bidrag annat än pengar										
Total privat bidrag annat än pengar										0
Privat kontantfinansiering										
Internationella Handelshögskolan i Jönköping Aktiebolag: 10% medfinansiering från JIBS	87 372	112 597								199 969
Total privat kontantfinansiering	87 372	112 597								199 969
Total privat finansiering	87 372	112 597								199 969
Summa medfinansiering	436 859	562 985								999 844

Stödfinansiering

Finansiering	2025	2026								Totalt
Stödfinansiering	436 861	562 984								999 845

Sammanställning

Stödandel av faktiska kostnader	50,00%
Stödandel av totala kostnader	50,00%

Stödandel av stödgrundande finansiering	50,00%
Stödandel av total finansiering	50,00%
Andel annan offentlig finansiering	40,00%
Andel offentlig finansiering	90,00%
Andel privat finansiering	10,00%

1.8 Förskott

Sökt förskottsbelopp: 0,00

Motivering:

1.9 Mina kontakter

Namn:	Lucia Naldi
Telefonnummer:	0762344276
Mobiltelefonnummer:	
E-postadress:	lucia.naldi@ju.se
Roll:	Projektledare

1.10 Dokument

Filnamn:	Originalansökan
Beskrivning:	Inkommen originalansökan - Maskinläsbart format
Uppladdningsdatum:	2025-03-10
Filnamn:	Signeringsinformation
Beskrivning:	Ansökan
Uppladdningsdatum:	2025-03-10

2025-03-19

§ 44**Granskning av krisberedskap**

Diarienummer: RJL 2024/4336

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Godkänna tjänsteskrivelsen som svar på revisorernas granskningsrapport.

Sammanfattning

Regionstyrelsen, nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet, nämnden för folkhälsa och sjukvård och nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har ombetts yttra sig över granskningsrapporten av Region Jönköpings läns krisberedskap. Syftet med granskningen är att bedöma om regionstyrelsen säkerställer ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete. Granskningen syftar även till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap.

Revisionens sammanfattande bedömning är att regionstyrelsen delvis bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete. Bedömningen grundar sig i att det finns ett systematiskt arbete med krisledningsorganisation och risk-och sårbarhetsanalys. Revisionen har i granskningen dock identifierat en brist i att Länstrafiken i dagsläget inte är inkluderade i flertalet av de systematiska regionövergripande processer som finns på plats.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-04
- Regionrevisionens missiv 2024-11-11 avseende granskning av Region Jönköpings läns krisberedskap
- Revisionsrapport från KPMG 2024-11-11: Granskning av Region Jönköpings läns krisberedskap

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Regionledningskontoret

Regionstyrelsen
Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och
attraktivitet
Nämnd för folkhälsa och sjukvård
Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

Granskning av krisberedskap

Förslag till beslut

Regionstyrelsen

- godkänner tjänsteskrivelsen som svar på revisorernas granskningsrapport.

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

- godkänner tjänsteskrivelsen som svar på revisorernas granskningsrapport.

Nämnd för folkhälsa och sjukvård

- godkänner tjänsteskrivelsen som svar på revisorernas granskningsrapport.

Nämnd för trafik, infrastruktur och miljö

- godkänner tjänsteskrivelsen som svar på revisorernas granskningsrapport.

Sammanfattning

Regionstyrelsen, nämnden för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet, nämnden för folkhälsa och sjukvård och nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har ombetts yttra sig över granskningsrapporten av Region Jönköpings läns krisberedskap. Syftet med granskningen är att bedöma om regionstyrelsen säkerställer ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete. Granskningen syftar även till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap.

Revisionens sammanfattande bedömning är att regionstyrelsen delvis bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete. Bedömningen grundar sig i att det finns ett systematiskt arbete med krisledningsorganisation och risk- och sårbarhetsanalys. Revisionen har i granskningen dock identifierat en brist i att Länstrafiken i dagsläget inte är inkluderade i flertalet av de systematiska regionövergripande processer som finns på plats.

Ärendebeskrivning

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att granska Region Jönköpings läns krisberedskap ur ett övergripande perspektiv. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Granskningen syftar till att bedöma om regionstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete.

Granskningen syftar även till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap. Resultatet presenteras i en rapport daterad 2024-11-11 med tio rekommendationer

Regionstyrelsen, nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har ombetts svara på vilka åtgärder som kommer att vidtas utifrån revisorernas rekommendationer.

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att granska Region Jönköpings läns krisberedskap ur ett övergripande perspektiv. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Granskningen syftar till att bedöma om regionstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete.

Granskningen syftar även till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap. Resultatet presenteras i en rapport daterad 2024-11-11 med tio rekommendationer

Regionstyrelsen, nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö har ombetts svara på vilka åtgärder som kommer att vidtas utifrån revisorernas rekommendationer.

Svar på revisorernas rekommendationer:

Rekommendation: Revidera reglementen där ansvar för krisberedskap tydligt är definierat för styrelse och respektive nämnd

Åtgärd: De rekommendationer som har bäring på regionstyrelsen och nämndernas reglementen lämnas till parlamentariska nämnden som har att hantera förändringar av reglementen och styrande dokument för den politiska organisationen. Dessa rekommendationer beaktas i arbetet med reglementen och styrande dokument för den kommande mandatperioden.

Vid översyn av reglementen tas även hänsyn till hur nya skrivningar påverkar andra delar av reglementen.

Rekommendation: Säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll av det systematiska krisberedskapsarbetet

Åtgärd: En bedömning kommer att göras om nuvarande årliga uppföljning är tillräcklig. Vid översyn av reglementen kommer säkerställande av tillräcklig uppföljning och kontroll av det systematiska krisberedskapsarbetet att anpassas.

Rekommendation: Kontinuitetsplanering genomförs och slutförs

Åtgärd: Den pågående kontinuitetsplaneringen för hälso- och sjukvårdens verksamheter kommer att färdigställas senast 2025-04-30. Därefter etableras en systematisk process för kontinuerlig kontinuitethantering, där nya risker och sårbarheter regelbundet identifieras och hanteras. Under våren 2025 kommer kontinuitetshantering att påbörjas inom Jönköpings Länstrafik. Under 2025 påbörjas även kontinuitetsplanering för övriga samhällsviktiga funktioner.

Rekommendation: Säkerställa att Länstrafiken är en del av regionens krisberedskapsarbete, särskilt avseende krisledningsorganisation, kontinuitetsplanering samt utbildning och övning

Åtgärd: Jönköpings Länstrafik är en viktig del av Region Jönköpings läns samhällsviktiga verksamhet och beredskapsplanering. Arbetet med kontinuitetshantering, krisledningsorganisation samt utbildning och övning kommer att påbörjas under våren 2025. En beredskapssamordnare med särskilt fokus för området har rekryterats. Övningsverksamheten har påbörjats, under hösten 2024 genomfördes tre övningar för trafikledningen på JLT i samverkan med tjänsteman i beredskap och kommunikatör i beredskap.

Rekommendation: Säkerställa att riktade statsbidrag hanteras i enlighet med bidragens syfte

Åtgärd: De riktade statsbidragens ska i första hand användas till att stärka bemanning av tjänster för att arbeta med beredskapsförberedelser. I rådande omvärldsläge behöver planeringstakten att öka, vilket kräver en god bemanning för att kunna utföra lagstadgade uppgifter och en utökad planering för krisberedskap och civilt försvar. Planeringen behöver ske i samverkan med prioriterade verksamheter. För att under 2025 ge bättre förutsättningar för en mer verksamhetsnära beredskapsplanering har en fördelning av statliga medel med tydligt uppdrag planerats och ytterligare en beredskapssamordnare rekryterats.

Användningen av statsbidragen i enlighet med deras syfte säkerställs genom uppföljning, dialog med verksamheterna och rapportering av medlens fördelning och användning i relation till uppsatta mål och krav. Detta arbetssätt utvecklas och etableras under våren 2025.

Rekommendation: Tydliggöra kopplingen mellan risk- och sårbarhetsanalys och kontinuitetsplanering

Åtgärd: För att säkerställa ett fortlöpande och systematiskt arbete kommer risk- och sårbarhetsanalys kopplas ihop tydligare med kontinuitetshantering. För att stärka den grundläggande verksamhetsförmågan behöver metodiken för risk- och sårbarhetsanalyser utvecklas. Risk- och sårbarhetsanalyser behöver genomföras verksamhetsnära i syfte att identifiera risker och sårbarheter som sedan ligger till grund för kontinuitetshanteringsprocessen. I lagstiftningsförslaget om kommuners och regioners grundläggande beredskap som förväntas träda i kraft 1 januari 2027 beskrivs behov av en samlad process för risk- och sårbarhetsanalys och kontinuitetshantering. Detta arbetssätt kommer att implementeras med början under hösten 2025.

Rekommendation: Tillse att samtliga samhällsviktiga verksamheter kontinuitetsplanerar utifrån sina risker och sårbarheter

Åtgärd: Uppdraget till Region Jönköpings läns verksamheter att arbeta med kontinuitetsplanering behöver förtydligas och förankras. Under 2025 tas en övergripande rutin fram för att säkerställa en systematisk process för kontinuitetsplanering inom Region Jönköpings län.

Rekommendation: Samordning sker med kommunerna avseende externa kritiska beroenden

Åtgärd: Inom beredskapsområdet sker kontinuerlig samverkan med kommunerna via F-samverkan som är en arena för samverkan inom Jönköpings län. Uppkomna frågor hanteras i befintliga arbetsgrupper eller nätverk. Vid nästkommande risk- och sårbarhetsanalys kommer identifierade externa kritiska beroenden att samordnas med berörda kommuner via nätverk för beredskapssamordnare, där risk- och sårbarhetsanalyser är en del av det gemensamma arbetet.

Rekommendation: Tillse att en krisledningsplan som omfattar samtliga berörda områden upprättas

Åtgärd: Utifrån den strategiska beredskapsplanen 2023-2026 utgår uppdraget att alla verksamhetsområden ska ha en krisledningsplan för att stärka förmågan att hantera fredstida kriser och ytterst krig. För att säkerställa att samtliga verksamhetsområden har tagit fram en krisledningsplan behöver uppdraget förtydligas och följas upp under 2025.

Rekommendation: Säkerställa att personal och förtroendevalda får tillräcklig utbildning och övning avseende krisberedskap

Åtgärd: Den befintliga utbildning- och övningsplanen ses över och beslutas 2025. I planen preciseras målgrupper och lämpligt intervall för utbildning och övning. En grundläggande obligatorisk utbildning i krisberedskap och civilt försvar kommer att tas fram.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 2025-03-04
- Regionrevisionens missiv 2024-11-11 avseende granskning av Region Jönköpings läns krisberedskap
- Revisionsrapport från KPMG 2024-11-11: Granskning av Region Jönköpings läns krisberedskap

Beslutet skickas till

Regionrevisionen
Regionfullmäktige
Regionledningskontoret

Jane Ydman
Regiondirektör

Miriam Markusson Berg
Direktör Verksamhetsstöd och service

From: Strand Lena on behalf of Regionrevisionen
Sent: 2025-01-03 12:52:21
To: Bijelic Eriksson Nathalie
Subject: SV: Granskning av krisberedskap, RJLR 2024/18 Begäran om anstånd

Ni får anstånd enligt begäran.

Med vänlig hälsning

Lena Strand
Nämndsekreterare
070-320 11 45
lena.strand@rjl.se

Område Kansli
Regionledningskontoret
Box 1024
551 11 Jönköping

www.rjl.se

Från: Bijelic Eriksson Nathalie <nathalie.bijelic.eriksson@rjl.se>
Skickat: den 23 december 2024 09:12
Till: Regionrevisionen <regionrevisionen@rjl.se>
Ämne: Granskning av krisberedskap, RJLR 2024/18 Begäran om anstånd

Hej,

Region Jönköpings län önskar få anstånd att inkomma med svar på ovan rubricerad granskning, vårt dnr RJL 2024/4336, senast den 11 april 2025.
Tacksam för er återkoppling om detta är möjligt.

Med Vänliga Hälsningar

Nathalie Bijelic Eriksson
Sektionschef
073-0875640
nathalie.bijelic.eriksson@rjl.se

Område Kansli
Regionledningskontoret

Region Jönköpings län
www.rjl.se

Information och e-tjänster för
din hälsa och vård
www.1177.se/jonkopings-lan

Granskning av krisberedskap

Rapport

Region Jönköpings län

KPMG AB

2024-11-11

Antal sidor 26

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Bakgrund	6
2.1	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	6
2.2	Revisionskriterier	7
2.3	Metod	8
3	Resultat av granskningen – Övergripande krisberedskapsarbete	9
3.1	Organisation	9
3.2	Risker och sårbarheter	15
3.3	Övning och utbildning	17
3.4	Uppföljning	18
4	Resultat av granskningen – Verksamhetsspecifikt krisberedskapsarbete	20
4.1	Organisation	20
4.2	Risker och sårbarheter	22
4.3	Utbildning och övning	23
4.4	Uppföljning	24
5	Samlad bedömning och rekommendationer	25

1 Sammanfattning

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att granska regionens krisberedskap ur ett övergripande perspektiv. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

Granskningen syftar till att bedöma om regionstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete.

Granskningen syftar även till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att regionstyrelsen delvis bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete.

Vår bedömning grundar sig i att det finns ett systematiskt arbete med krisledningsorganisation och risk- och sårbarhetsanalys. Vi har i granskningen dock identifierat en brist i att Länstrafiken i dagsläget inte är inkluderade i flertalet av de systematiska regionövergripande processer som finns på plats. Arbetet har historiskt haft en tydlig förankring i det katastrofmedicinska beredskapsarbetet. Vi identifierar i granskningen även brister kopplat till arbetet med kontinuitetsplanering samt utbildning och övning.

Vår samlade bedömning är att nämnden för folkhälsa och sjukvård i allt väsentligt bedriver ett ändamålsenligt arbete verksamhetsspecifik krisberedskap.

Vår bedömning grundas i att nämndens verksamheter har en välutvecklad krisledningsorganisation på olika nivåer och ett systematiskt arbete med utbildning och övning. Vi bedömer dock att arbetet med kontinuitetsplanering inte är slutfört och att det även finns ett behov av en stärkt uppföljning och kontroll från nämnden för folkhälsa och sjukvård, med fördel utifrån ett reglementerat ansvar.

Vår samlade bedömning är att nämnden för trafik, infrastruktur och miljö inte bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap.

Vår bedömning grundas i att nämndens verksamhet saknar en fastställd krisledningsplan, ett utbildnings- och övningsarbete samt en kontinuitetsplanering. Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö saknar också en systematisk uppföljning av krisberedskapsarbetet i Länstrafiken.

I det följande redovisas våra bedömningar och rekommendationer kopplat till revisionsfrågorna.

Regionstyrelsen

Revisionsfråga	Bedömning
Framgår det av regionstyrelsens reglemente ett ansvar för krisberedskap?	I allt väsentligt
Är krisledningsnämndens ansvar definierat på ett ändamålsenligt sätt?	I allt väsentligt
Framgår gränsdragningen mellan regionens och länets kommuners ansvar för krisberedskap av styrande och stödjande dokument?	Delvis
Är den centrala krisledningsorganisationens roller och ansvar tydligt utformade?	Delvis
Bedriver regionstyrelsen ett systematiskt analysarbete avseende risker och sårbarheter ur ett övergripande perspektiv?	Ja
- Har regionstyrelsen inom ramen för risk- och sårbarhetsanalysen identifierat interna och externa kritiska beroenden?	Ja
- Finns det en kontinuitetsplanering ur ett regionövergripande perspektiv med en tydlig koppling till genomförd risk- och sårbarhetsanalys?	Delvis
Genomförs systematiserade utbildningar och övningar för förtroendevalda och personal på en regionövergripande nivå?	Delvis
Finns det ett systematiskt arbete med uppföljning och/eller intern kontroll av krisberedskapsarbetet?	Delvis

Nämnden för folkhälsa och sjukvård (FS) samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö (TIM)

Framgår det av nämndernas reglementen ett ansvar för krisberedskap?	
FS & TIM	Nej
Är krisledningsorganisationens roller och ansvar för operativt krisledningsarbete inom nämndernas verksamheter tydligt utformade?	
FS	Ja
TIM	Nej

Finns det en samsyn i utformning av den operativa krisledningsorganisationen från den regionövergripande till den verksamhetsspecifika nivån?	
FS	Ja
TIM	Nej
Har nämndernas verksamheter analyserats inom ramen för regionens risk- och sårbarhetsanalys?	
FS	Ja
TIM	Ja
Har nämnderna identifierat samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden?	
FS	Ja
TIM	Ja
Finns det en kontinuitetsplanering?	
FS & TIM	Nej
Genomförs systematiserade utbildningar och övningar för personal på verksamhetsspecifik nivå?	
FS	Ja
TIM	Nej
Finns det ett systematiskt arbete med uppföljning och/eller intern kontroll av krisberedskapsarbetet?	
FS	Delvis
TIM	Nej

För närmare beskrivning av bakgrunden till våra bedömningar hänvisar vi till respektive avsnitt i revisionsrapporten.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi regionstyrelsen att:

- Till fullmäktige bereda förslag på reviderade reglementen där det framgår ett ansvar för krisberedskap för nämnden för folkhälsa och sjukvård och nämnden för trafik, infrastruktur och miljö.
- Säkerställa att Länstrafiken är en del av regionens systematiska krisberedskapsarbete, särskilt avseende krisledningsorganisation, kontinuitetsplanering samt utbildning och övning.
- Säkerställa att det riktade statsbidraget enligt förordning (2023:489) öronmärks i enlighet med bidragets syfte.
- Tydliggör kopplingen mellan risk- och sårbarhetsanalys och kontinuitetsplanering.

2024-11-11

- Tillse att samtliga berörda samhällsviktiga verksamheter kontinuitetsplanerar utifrån sina risker och sårbarheter.
- Tillse särskilt att externa kritiska beroenden mot länets kommuner samordnas.
- Tillse att utbildnings- och övningsplan beslutas och att utbildnings- och övningsarbetet bedrivs i enlighet med planen.
- Tillse en tillräcklig kontroll och uppföljning av Länstrafikens systematiska krisberedskapsarbete.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi nämnden för folkhälsa och sjukvård att:

- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll av det systematiska krisberedskapsarbetet i de egna verksamheterna.
- Säkerställa att kontinuitetsplanering i de egna verksamheterna slutförs.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi nämnden för trafik, infrastruktur och miljö att:

- Tillse att en krisledningsplan beslutas.
- Tillse att krisledningsplanen harmoniserar med den regionövergripande krisledningsplanen.
- Säkerställa att kontinuitetsplanering i de egna verksamheterna genomförs.
- Säkerställa att personal och förtroendevalda får tillräcklig utbildning och övning avseende krisberedskap.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll av det systematiska krisberedskapsarbetet i de egna verksamheterna.

2 Bakgrund

KPMG har av Region Jönköpings läns revisorer fått i uppdrag att granska regionens krisberedskap ur ett övergripande perspektiv. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2024.

En god krisberedskap är en förutsättning för att regionens verksamheter ska stå väl rustade inför olika former av samhällsstörningar och för att klara av att hantera olika former av krissituationer.

Under de senaste åren med mindre och större händelser har regionernas krisberedskapsförmåga prövats och testats i skarpt läge. Några exempel är flyktingkrisen 2015, pandemin 2020–2022, den ökade flyktingtillströmningen som en effekt av Rysslands angrepp av Ukraina samt en el-kris. Utöver det har det skett olika former av mer lokala svåra händelser och även IT-incidenter.

De negativa konsekvenserna vid en kris, allvarlig samhällsstörning och ytterst en extraordinär händelse kan bli betydande om det inte finns ändamålsenlig och sammanhållen krisberedskap. Det är därför av största vikt att det bedrivs ett systematiskt och sammanhållet krisberedskapsarbete på övergripande nivå i regionen för att undvika allvarlig påverkan på samhället.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har tagit fram riktlinjer och strategidokument rörande styrdokument för krisberedskap, vilket skapar ett stöd för regionens arbete med frågorna. Utöver detta har Socialstyrelsen beslutat om föreskrifter och allmänna råd avseende katastrofmedicinsk beredskap, för vilket regionen har ett särskilt ansvar.

Mot bakgrund av detta har revisorerna i sin riskanalys sett ett behov av att genomföra en fördjupad granskning av området.

2.1 Syfte, revisionsfrågor och avgränsning

Granskningen syftar till att bedöma om regionstyrelsen säkerställer ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete.

2.1.1 Revisionsfrågor avseende övergripande krisberedskap

- Framgår det av regionstyrelsens reglemente ett ansvar för krisberedskap?
- Är krisledningsnämndens ansvar definierat på ett ändamålsenligt sätt?
- Framgår gränsdragningen mellan regionens och länets kommuners ansvar för krisberedskap av styrande och stödjande dokument?
- Är den centrala krisledningsorganisationens roller och ansvar tydligt utformade?
- Bedriver regionstyrelsen ett systematiskt analysarbete avseende risker och sårbarheter ur ett övergripande perspektiv?
 - Har regionstyrelsen inom ramen för risk- och sårbarhetsanalysen identifierat interna och externa kritiska beroenden?
 - Finns det en kontinuitetsplanering ur ett regionövergripande perspektiv med en tydlig koppling till genomförd risk- och sårbarhetsanalys?

2024-11-11

- Genomförs systematiserade utbildningar och övningar för förtroendevalda och personal på en regionövergripande nivå?
- Finns det ett systematiskt arbete med uppföljning och/eller intern kontroll av krisberedskapsarbetet?

Granskningen syftar även till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap.

2.1.2 Revisionsfrågor avseende verksamhetsspecifik krisberedskap

- Framgår det av nämndernas reglementen ett ansvar för krisberedskap?
- Är krisledningsorganisationens roller och ansvar för operativt krisledningsarbete inom nämndernas verksamheter tydligt utformade?
 - Finns det en samsyn i utformning av den operativa krisledningsorganisationen från den regionövergripande till den verksamhetsspecifika nivån?
- Har nämndernas verksamheter analyserats inom ramen för regionens risk- och sårbarhetsanalys?
 - Har nämnderna identifierat samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden?
 - Finns det en kontinuitetsplanering?
- Genomförs systematiserade utbildningar och övningar för personal på verksamhetsspecifik nivå?
- Finns det ett systematiskt arbete med uppföljning och/eller intern kontroll av krisberedskapsarbetet?

Granskningen omfattar regionstyrelsens övergripande krisberedskapsarbete samt verksamhetsspecifikt krisberedskapsarbete inom nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö. Granskningen avser år 2024.

Granskningen omfattas inte av information som är föremål av sekretess enligt offentlighet- och sekretesslagen (2009:400) eller omfattas av skydd enligt säkerhetsskyddslagen (2018:585).

2.2 Revisionskriterier

Granskningen utgår från nedanstående revisionskriterier:

- Kommunallagen (2017:725), 6 kap 1§ och 6§
- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och beredskap.
- Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) 7 kap. 2 §
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter (MSBFS 2015:5) om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser.

- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2013:22) om katastrofmedicinsk beredskap
- Överenskommelse mellan SKR och MSB
- Tillämpbara interna regelverk, policys och beslut.

2.3 Metod

Granskningen har genomförts genom:

I granskning av övergripande krisberedskap har följande funktioner intervjuats:

- Regiondirektör
- Beredskapschef
- Inköpschef och enhetschef för materialförsörjning
- Hälso- och sjukvårdsdirektör
- Trafikdirektör
- Affärsutvecklare trafik

Granskningen har omfattat följande styrdokument:

- Reglementen och delegationsordningar
- Övergripande styrdokument för krisberedskap, katastrofmedicinsk beredskapsplan, krisledningsplan, risk- och sårbarhetsanalys & utbildnings- och övningsplan
- Protokoll, internkontrollplaner, verksamhetsplaner och annan uppföljning till styrelse och nämnder

Samtliga intervjuade har givits möjlighet att faktakontrollera rapporten.

3 Resultat av granskningen – Övergripande krisberedskapsarbete

3.1 Organisation

3.1.1 Regionstyrelsens och krisledningsnämndens ansvar

Regionstyrelsen ansvarar enligt sitt reglemente¹ för regionens uppgifter enligt lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) samt lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

Av 2 kap. 2 § LEH ska det i regioner finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser i fredstid, krisledningsnämnden. Krisledningsnämndens uppgifter regleras i ett separat reglemente². Enligt reglementet har krisledningsnämnden till uppgift att utöva ledning och samordning av Region Jönköpings läns verksamhet vid extraordinär händelse i fredstid. Det innebär att krisledningsnämnden har rätt att fatta beslut om att överta hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i den utsträckning som krisledningsnämnden bedömer nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning.

Krisledningsnämndens sammansättning följer sammansättningen för regionstyrelsen, inklusive ersättare. Nämndens ledamöter är valda av regionfullmäktige³.

I övrigt framgår av reglementet de uppgifter som en krisledningsnämnd ska utföra enligt lag (2006:544). Exempelvis framgår att krisledningsnämnden har rätt att begära och lämna hjälp till kommun, region och enskild vid extraordinär händelse. Motsvarande uppgift framgår inte av regionstyrelsens reglemente i händelse av att krisledningsnämnden inte är aktiverad.

Av regionens krisledningsplan för extraordinära händelser⁴ framgår att ordföranden i krisledningsnämnden, eller dennes ersättare, bedömer när en extraordinär händelse medför att nämnden ska träda i funktion och beslutar i sådana fall att så skall ske. Beslut om att aktivera krisledningsnämnden kan ske på eget initiativ från ordförande i krisledningsnämnden, eller i samråd med regiondirektören.

Enligt krisledningsnämndens reglemente får regionstyrelsen, när krisledningsnämndens verksamhet inte längre behövs, besluta att nämndens verksamhet ska upphöra. Beslut om krisledningsnämndens avaktivering kan enligt reglementet även fattas av regionfullmäktige eller krisledningsnämnden själv.

Vi noterar att det inte framgår av regionstyrelsens reglemente eller regionens krisledningsplan att regionstyrelsen ansvarar för ordinarie styrning och ledning av de verksamheter som inte omfattas av en kris. Regionstyrelsens ansvar för samordning

¹ Beslutad av regionfullmäktige 2021/571

² Beslutad av regionfullmäktige 2023/274

³ Val förrättat 2023-04-18 §49

⁴ Godkänd av regiondirektör 2024-04-19

och ledning i händelse av en extraordinär händelse där krisledningsnämnden inte är aktiverad framgår inte heller.

3.1.2 Krisledningsorganisation

3.1.2.1 Förebyggande

I intervjuer har vi fått information om att det i april 2024 genomfördes en organisationsförändring avseende beredskapsorganisationen i regionen. Beredskapsorganisationen förflyttades då från avdelning folkhälsa och sjukvård på regionledningskontoret till avdelningen verksamhetsstöd och service i en sammanslagning med miljöenheten. Enheten heter sedan dess miljö, säkerhet och beredskap och leds av regionens beredskapschef. Beredskapschefen rapporterar till miljöchef enligt en fyraveckorscykel.

Bakgrunden till organisationsförändringen är bland annat att regionens beredskapsorganisation historiskt – i och med sin placering inom folkhälsa och sjukvård – varit inriktad uteslutande mot katastrofmedicinsk beredskap.

I intervjuer har både fördelar och nackdelar med organisationsförändringen lyfts fram, samtidigt som de intervjuade poängterade att det är för tidigt att utvärdera förändringen. Det lyfts fram som positivt att det finns en mer formaliserad struktur för rapportering till ansvarig enhetschef en gång i månaden. Tidigare var rapporteringen mer informell direkt till regiondirektör. Det framhölls även att den nya organisatoriska placeringen tydliggjort att beredskapsgruppen arbetar mot alla regionens verksamheter och inte bara hälso- och sjukvården. I intervjuer har det lyfts fram att beredskapsområdet ibland kräver snabba beslut från regiondirektör. Den nya organisationsstrukturen har utifrån detta perspektiv varit en nackdel när sådana beslut behöver fattas.

Det finns idag sex personer som arbetar med beredskapsfrågor på enhet miljö, säkerhet och beredskap:

- Beredskapschef
- En beredskapssamordnare per sjukhus (Länssjukhuset Ryhov i Jönköping, Värnamo sjukhus och Höglandssjukhuset i Eksjö – totalt tre stycken)
- En samordnare som arbetar med säkerhetsskydd
- En funktion med särskilt ansvar för risk- och sårbarhetsanalys

Beredskapsorganisationen har haft två personer som har avslutat sin anställning under våren 2024. Givet det budgetutrymme som vakanserna skapat har beredskapssamordnarna med särskilt ansvar för regionens sjukhus under 2024 gått från deltidstjänster till att arbeta med sjukhusens beredskap på heltid. Utifrån återstående budgetutrymme planeras även rekrytering av en beredskapsläkare på deltid.

I intervjuer har det beskrivits att beredskapsorganisationen delvis är underdimensionerad. Exempelvis finns det önskemål från beredskapschef att ha en funktion med uttalat samordningsansvar för beredskapsarbetet inom Länstrafiken.

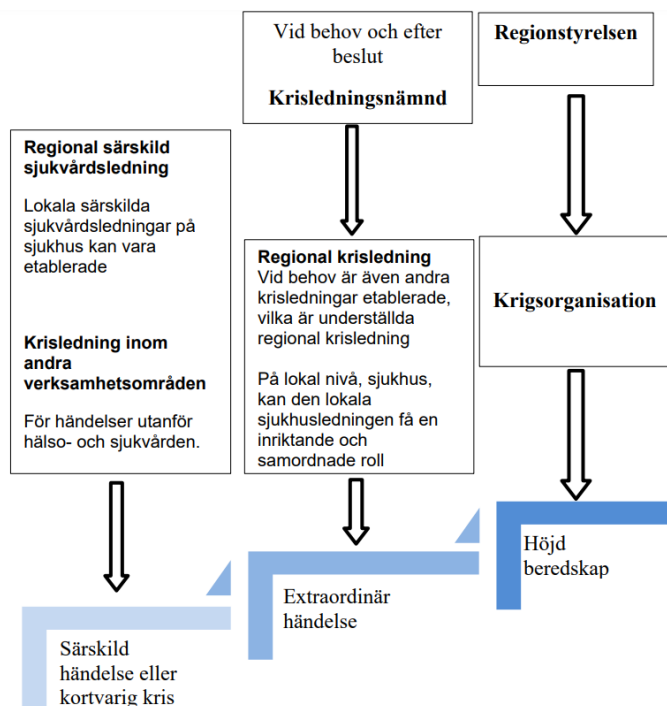
Detta i likhet med de beredskapssamordnare som har ett uttalat ansvar mot respektive sjukhus. Motsvarande önskemål finns hos Länstrafiken (se *avsnitt 4.1*). Organisationen finansieras till stora delar av anslag och statsbidrag. Det rör sig om det sk. 2:4-anslaget⁵ samt statsbidrag enligt förordning (2023:489)⁶, vars syfte är att regionerna ska kunna genomföra åtgärder för att stärka hälso- och sjukvårdens beredskap så att verksamheten kan upprätthållas under höjd beredskap. Enligt intervjuuppgifter har inte statsbidraget fullt ut öronmärkts för beredskapsåtgärder inom hälso- och sjukvården, utan har även använts till andra, mer generella säkerhetsfrågor i regionen.

3.1.2.2 Operativt

Som nämnts ovan har regionens krisberedskapsarbete enligt intervjuade historiskt haft en tydlig inriktning mot det katastrofmedicinska området. Det har tidigare inte funnits någon plan för extraordinära händelser riktad mot ett brett spektrum av kristyper. En sådan plan har dock blivit godkänd av regiondirektören under 2024. Enligt planen ska Region Jönköpings län inför eller vid en inträffad händelse, via tjänsteman i beredskap (TiB), kunna ta emot larm, verifiera uppgifter, larma vidare, initiera och samordna det inledande arbetet. Genom TiB ska regionen även kunna informera om händelsen och samverka med andra krishanterande aktörer. Vid en särskild händelse följs strukturen för särskild sjukvårdsledning på prehospital, lokal- och regional nivå. Om flera verksamheter inom Region Jönköpings län drabbas, eller om hanteringen av händelsen bedöms kunna bli utdragen, kan en regional krisledningsorganisation aktiveras. När verksamhetsområdenas krisledningsorganisationer eller särskild sjukvårdsledning är etablerade är de enligt planen underställda den regionala krisledningsorganisationen, enligt följande struktur:

⁵ Regeringens stöd till kommuner och regioner, betalas ut av MSB.

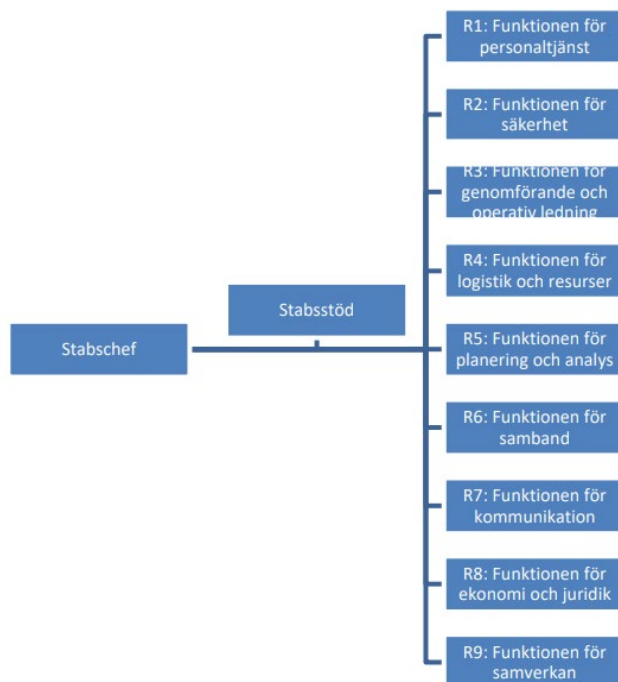
⁶ Statsbidrag till regioner för hälso- och sjukvårdens beredskap

Figur 2. Organisation och ledning vid olika typer av händelser

Lokal och regional särskild sjukvårdsledning beskrivs närmare i den regionövergripande katastrofmedicinska planen⁷. Katastrofmedicinska planer finns också per sjukhus. Om en inträffad händelse inom hälso- och sjukvården eskalerar och den särskilda sjukvårdsledningen inte räcker för att hantera händelsen ska den regionala krisledningsorganisationen aktiveras. Beslut om aktivering av regional krisledning fattas av regiondirektör i samråd med TiB och vid behov beredskapschef. Regiondirektören utgör krisledningschef och om krisledningsnämnden är aktiverad är regiondirektören föredragande för krisledningsnämnden. Regiondirektören stöts i sitt uppdrag av stabschefen. Stabschefen driver det operativa arbetet tillsammans med olika funktioner som kan aktiveras enligt en funktionsindeldad modell beroende på händelsens art. Följande funktioner kan aktiveras i staben:

⁷ Godkänd av hälso- och sjukvårdsdirektör 2024-08-12

Av 2024 års plan för extraordinära händelser gällande alla regionens verksamheter framgår inget om gränsdragningen i ansvar mellan regionen och länets kommuner. Av den katastrofmedicinska planen framgår inte heller någon gränsdragning. Dock framgår det av den katastrofmedicinska planen att samverkan med kommuner ska ske inom ramen för exempelvis krisstöd. Det framgår också att regionen ingår i F-samverkan⁸. Inom ramen för F-samverkan samarbetar regionen med olika organisationer och myndigheter såsom räddningstjänsten, polisen, sjukvården, länets kommuner och andra externa aktörer. Målet är att genom ett nära samarbete och en effektiv koordinering kunna hantera och minimera konsekvenserna av olika typer av kriser. F-samverkan syftar till att skapa en stark och effektiv beredskap för att hantera och förebygga kriser och olyckor i länet. I F-samverkan ingår gemensam utvärdering av händelser med berörda kommuner och andra aktörer i en kris (se *avsnitt 3.4*).

För vägledning till gränsdragningen mellan regionens och kommunernas ansvar hänvisar regionen i sin risk- och sårbarhetsanalys⁹ till de tre grundläggande principerna för det svenska krisberedskapssystemet – ansvars-, närhets- och likhetsprincipen. Enligt ansvarsprincipen är det den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden som också ansvarar för den verksamheten under en krissituation. I analysen lyfts som exempel att denna princip innebär att regionen ansvarar för hälso- och sjukvården vid en kris och att kommunerna fortsatt ansvarar för skola och äldreomsorg.

⁸ Regionalt råd mellan krisberedskapsaktörer i Jönköpings län

⁹ Godkänd av regiondirektör 2023-10-27

3.1.3 Bedömning

Vi bedömer att det av regionstyrelsens reglemente i allt väsentligt framgår ett ansvar för krisberedskap.

Vi konstaterar att det varken i regionstyrelsens reglemente eller i regionens krisledningsplan framgår att regionstyrelsen under en kris har ett fortsatt styrnings- och ledningsansvar för regionens verksamheter som inte omfattas av krisen. Detta ansvar gäller även om krisledningsnämnden är aktiverad. Vi bedömer att detta ansvar bör tydliggöras för att säkerställa att styrelsen och krisledningsnämnden kan arbeta parallellt.

Vidare bedömer vi att det även bör framgå av regionstyrelsens reglemente att styrelsen kan be om och lämna hjälp till kommuner och andra regioner när krisledningsnämnden inte är aktiverad.

Vi bedömer att krisledningsnämndens ansvar i allt väsentligt är definierat på ett ändamålsenligt sätt.

Vi grundar vår bedömning i att krisledningsnämnden har ett i allt väsentligt tillfredställande reglemente och att fullmäktige förrättat val av ledamöter till nämnden. Vi noterar att nämnden erhållit ett antal uppgifter i reglementet utöver de som anges i LEH, såsom att besluta om långsiktiga åtgärder för att reducera konsekvenserna av inträffade händelser och ekonomiska beslut över ram. Det är enligt vår bedömning möjligt att tolka dessa som ingående i de uppgifter som åligger fullmäktige enligt 5 kap 1 § kommunallagen och därmed inte får delegeras till nämnd.

Vår bedömning är att den centrala krisledningsorganisationen delvis är ändamålsenlig.

Vår bedömning grundas i att krisledningsorganisationen i huvudsak är tydlig avseende roller, ansvar och mandat. Vi noterar dock att organisationen är inriktad mot hälso- och sjukvårdsverksamheterna där verksamhetsspecifika planer och organisationer finns uppbyggda. Givet våra iakttagelser avseende Länstrafikens avsaknad av en etablerad krisledningsorganisation (se *avsnitt 4.1 nedan*) ser vi risker kopplat till eskalering till den regionövergripande krisledningsorganisationen. Vår bedömning är att nuvarande eskaleringskedja inte tar hänsyn till att den verksamhetsspecifika krisorganisationen inom Länstrafiken är outvecklad. Detta ställer högre krav på den regionövergripande hanteringen, även vid mindre allvarliga händelser, än vad vi bedömer att den nuvarande organisationen kan hantera.

Vidare är vår bedömning att det finns brister i beredskapsorganisationens arbete ur ett förebyggande perspektiv. Det saknas idag ett tydligt systematiskt arbete gentemot mot Länstrafiken. Enligt vår bedömning medför detta omfattande risker vid en incident inom Länstrafikens verksamhet, då eskaleringskedja till och samordning med regionövergripande organisationen är eftersatt. Vi bedömer även att det försämrar regionens lägesuppfattning kring vilka resurser som behöver avsättas för att hantera kriser inom Länstrafiken.

Vi konstaterar att det råder en osäkerhet kring hur statsbidrag avseende uppbyggnad upp hälso- och sjukvårdens krisberedskap faktiskt används. Vi har inte tagit del av

underlag gällande regionens utgifter inom ramen för vår granskning. Vi vill dock påtala vikten av att riktade statsbidrag nyttjas i enlighet med dess syfte.

Vi bedömer att gränsdragningen mellan regionens och länets kommuners ansvar för krisberedskap delvis framgår av styrande och stödjande dokument.

Vår bedömning grundas i att det på en generell nivå finns en uttalad ansvarsfördelning utifrån grundläggande principer för krisberedskapsarbetet. Vi vill dock belysa att dessa principer varken utgör formella regler eller ersätter regionens och kommunernas egna interna styrsystem, utan snarare fungerar som vägledning.

Vi bedömer vidare att regionens medverkan i F-samverkan skapar förutsättningar för ett systematiskt krisberedskapsarbete mellan regionen, länets kommuner och andra samhällsaktörer.

I revisionsrapporten kommande delar gör vi dock iakttagelser kopplat till arbetet med kontinuitetsplanering samt identifiering och samordning av kritiska beroenden till externa aktörer. Detta arbete är i ett startskede på både verksamhets- och regionövergripande nivå. Mot bakgrund av detta ser vi en risk att regionens kritiska beroenden till kommunerna inte är kommunicerade och samordnade. Vi bedömer att denna samordning utgör en väsentlig del av gränsdragningen mellan regionens och kommunernas ansvar.

3.2 Risker och sårbarheter

3.2.1 Risk- och sårbarhetsanalys

Uppdraget att ta fram en risk- och sårbarhetsanalys föreskrivs i lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap samt i MSB:s föreskrifter om landstings risk- och sårbarhetsanalyser¹⁰.

Regionens senaste risk- och sårbarhetsanalys¹¹ bygger delvis på tidigare genomförda risk- och sårbarhetsanalyser samt delvis på det gemensamma arbete som har skett inom ramen för ett nyligen etablerat nätverk för risk- och sårbarhetsanalys. I nätverket ingår även Region Kalmar län och Region Östergötland. Därutöver grundas analysen på information från regionernas nationella nätverk för risk- och sårbarhetsanalys samt de arbetsgruppsmöten som har genomförts i Länsstyrelsen i Jönköpings läns regi. Vid dessa arbetsgruppsmöten medverkar även länets kommuner.

Arbetet med risk- och sårbarhetsanalysen har enligt de intervjuade haft en kvalitativ ansats. Underlaget har samlats in genom MSB:s riskkatalog, via ovan nämnda samverkansforum, genom interna workshops i regionen och från lärdomar efter inträffade händelser. Den slutgiltiga versionen av nuvarande risk- och sårbarhetsanalys har genomgått en intern beredning inom beredskapsteamet på enheten för miljö, beredskap och säkerhet.

Inom ramen för risk- och sårbarhetsanalysen uppges i intervjuer att berörda verksamheter har varit inbjudna till beredskapsorganisationen för att bidra med

¹⁰ (MSBFS 2015:4).

¹¹ Godkänd av regiondirektör 2023-10-27

lägesbild och analys av sina egna verksamheter. Detta arbete pågick under en halvdag för Länstrafiken. I hälso- och sjukvården har också motsvarande informationsinsamling genomförts per verksamhetsområde.

Verksamheterna har inte utarbetat egna verksamhetsspecifika risk- och sårbarhetsanalyser. Det har inte heller framtagits nämndspecifika risk- och sårbarhetsanalyser. Dock framhölls under intervjuerna att det verksamhetsspecifika arbete med kontinuitetshanteringen som finns planerat bygger på den regionövergripande risk- och sårbarhetsanalysen.

Kontinuitetsplanering

I risk- och sårbarhetsanalysen beskrivs att arbetet med kontinuitetshantering har ett internt fokus och ska utgå ifrån en kartläggning av den egna verksamheten, verksamhetens beroenden av olika resurser och förebyggande åtgärder. Det beskrivs i intervjuer att det historiskt har varit utmanande både att skapa struktur i kontinuitetsplaneringen inom regionen och att driva arbetet framåt. Orsaken uppges vara att arbetet både är resurs- och kompetenskrävande.

Arbete med kontinuitetsplanering har genomförts inom avdelningen verksamhetsstöd och service. Inom verksamhetsstöd och service ingår 11 organisatoriska områden (enheter) som samlar kompetenser och ger länsövergripande stöd och service till Region Jönköpings läns olika verksamheter. Exempelvis ingår måltidsservice, inköp, materialförsörjning och enheten för miljö, beredskap och säkerhet under verksamhetsstöd och service. Inom ramen för kontinuitetsarbetet har avdelningen tagit fram beredskapspärmar med planer och reservrutiner för att bland annat hantera bortfall av el, IT och telefoni.

Ett motsvarande arbete är påbörjat inom hälso- och sjukvårdens verksamheter, men är i dagsläget inte slutfört. Arbetet sker nu i verksamheterna med stöd av de sjukhusspecifika beredskapssamordnarna vid enheten för miljö, beredskap och säkerhet.

Avseende Länstrafiken har inget arbete med kontinuitetshantering påbörjats. Vid författandet av denna granskningsrapport finns ingen plan för när eller hur arbetet ska ske. Länstrafiken har ingen stödjande eller samordnande resurs dedikerad till sin verksamhet från enheten för miljö, beredskap och säkerhet. Under intervjuerna framhölls att Länstrafiken har såväl ambitioner som önskemål om att få en sådan resurs som kan stödja med kontinuitetsplanering, i likhet med de samordnare som finns för hälso- och sjukvården.

3.2.2 Bedömning

Vi bedömer att analysarbetet av risker och sårbarheter i allt väsentligt är systematiserat och ändamålsenligt ur ett övergripande perspektiv.

Vi bedömer att regionstyrelsen inom ramen för risk- och sårbarhetsanalysen har identifierat interna och externa kritiska beroenden.

Vår bedömning grundas i att en regionövergripande risk- och sårbarhetsanalys i enlighet med lagkrav har genomförts ur ett regionövergripande perspektiv. Vi bedömer

att väsentliga risker och sårbarheter samt interna och externa kritiska beroenden är inkluderade i analysen.

Vi bedömer att det delvis finns en kontinuitetsplanering med en tydlig koppling till genomförd risk- och sårbarhetsanalys ur ett regionövergripande perspektiv.

Vi grundar vår bedömning i att det för vissa verksamheter har slutförts ett planeringsarbete och för vissa verksamheter finns ett pågående arbete med kontinuitetsplanering.

Vi bedömer dock att kopplingen till risk- och sårbarhetsanalysen och kraven på hur kontinuitetsplanering ska ske inom olika verksamhetsområden inte är helt klarlagd. Idag är arbetet beroende av ett aktivt stöd genom resurser från beredskapsorganisationen, där stöd till vissa verksamheter har prioriterats över andra.

3.3 Övning och utbildning

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av en regionövergripande utbildnings- och övningsplan för civil beredskap & säkerhet 2024 – 2026. Utbildnings- och övningsplanen är ännu inte beslutad, utan utgör ett utkast.

I intervjuer har vi fått beskrivet att den nya planen i viss utsträckning innebär en omstart då det systematiska övnings- och utbildningsarbetet inte fullt ut genomförts på en tillräcklig nivå tidigare. Särskilt lyfts det fram att mer övergripande utbildningar inom krisberedskap, så som stabsmetodik och organisation, varit eftersatta. Visst deltagande har vid denna typ av utbildningar har kunnat ske när de tillhandahålls av externa aktörer. Utbildningar riktade mot hälso- och sjukvård har varit mer omfattande och frekventa.

I utkastet till den nya utbildnings- och övningsplanen finns planerade övningar både för förtroendevalda i krisledningsnämnden, så väl som utbildningar för den övergripande krisledningsorganisationen på tjänstepersonsnivå, exempelvis gällande stabsmetodik. Det finns också en tydlig inriktning mot det katastrofmedicinska området och särskilda utbildningar till hälso- och sjukvården utifrån olika scenarier. Detta beskrivs närmare i avsnitt 4.3 i rapporten.

3.3.1 Bedömning

Vi bedömer att det delvis finns systematiserade utbildningar- och övningar till förtroendevalda och personal på en regionövergripande nivå.

Vår bedömning baseras på att den plan som finns för utbildning och övning kommande år innehåller relevanta utbildningar som riktar sig till berörda förtroendevalda och personal på en regionövergripande nivå. Vi konstaterar dock att planen inte är beslutad och att det tidigare inte bedrivits på en fullt ut tillfredställande nivå. Vi bedömer att det är väsentligt att regionstyrelsen tillser att planen beslutas, efterlevs och följs upp för att säkerställa en tillräcklig nivå på utbildnings- och övningsarbetet inom krisberedskap i regionen.

3.4 Uppföljning

Enligt intervjuer är krisberedskapsfrågan centraliserad till regionstyrelsen vad gäller styrning, kontroll och uppföljning. Uppföljning sker samlat från den gemensamma förvaltningen som leds av regiondirektör.

Krisberedskap ingår inte som ett kontrollmoment i regionstyrelsens internkontrollplan för 2024. Däremot ingår uppföljning av krisberedskap i regionstyrelsens årshjul för 2024. Enligt årshjulet föredrogs beredskapsarbetet av beredskapschef i augusti¹² månad, och beredskap ingick vidare som ett av fyra säkerhetsområden i en dragning för regionstyrelsen i september månad¹³.

I mål och budget för 2024¹⁴ finns ett antal uppdrag med bäring på krisberedskap gemensamt för hela regionen, enligt nedan:

STRATEGISKA MÅL: Bästa möjliga kvalitet

Framgångsfaktorer: Säker verksamhet

Uppdrag	Beskrivning
Arbeta med kontinuitetsplanering.	Vårt arbete med säkerhet och beredskap ska kontinuerligt utvecklas under planperioden. Området omfattar allmän säkerhet, IT-säkerhet, informationssäkerhet samt beredskapsfrågor, det vill säga krisberedskap, civilt försvar samt säkerhetsskydd.
Kompetenshöjning gällande totalförsvaret. Grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet, säkerhetsskydd. Planläggning för krigsorganisation och dess bemanning.	De mest prioriterade områdena är kompetenshöjning gällande totalförsvaret och säkerhetsskydd samt grundläggande förberedelser i frågor av betydelse för totalförsvaret och Sveriges säkerhet. Arbetet med att skapa en krigsorganisation fortgår. Vi ansvarar för att planera och hantera allt från dagliga störningar, till större olyckor, fredstida kriser och ytterst krig. Under perioden 2021–2025 är det viktigt att förmågan i det civila försvaret utvecklas. Det försämrade säkerhetspolitiska läget gör att planeringstakten för det civila försvaret behöver öka.
Översyn av lagerhållning och lokaler för att säkra vår robusthet och försörjningsberedskap.	Robustheten gäller främst lagerhållning av särskilt viktig medicinteknisk utrustning, skyddsutrustning samt vissa viktiga läkemedel. Även den generella lagerhållningen behöver öka och beslut tas för hur lång tid utrustningen ska räcka, vilket kommer att medföra ökade kostnader. Det behöver också finnas en beredskap för drivmedel. Våra lokaler behöver vara robusta och anpassade för de krav som ställs.

De regiongemensamma uppdragen inom säkerhetsområdet följs upp genom att riskerna ingår i regionstyrelsens verksamhetsplan¹⁵ och ska följas upp av regionstyrelsen i styrelsens verksamhetsberättelse.

Det finns även ett uppdrag för nämnden för folkhälsa och sjukvård i mål och budget. Uppdraget ingår i nämndens verksamhetsplan¹⁶ och informeras även regionstyrelsen:

¹² Regionstyrelsens sammanträde 2024-08-13 §164

¹³ Regionstyrelsens sammanträde 2024-09-24 §180

¹⁴ Beslutad av regionfullmäktige 2023-08-29 §86

¹⁵ Beslutad av regionstyrelsen 2023-10-24 §226

¹⁶ Beslutad av nämnd för folkhälsa och sjukvård 2023-10-10 §150

Framgångsfaktorer: Säker verksamhet

Uppdrag	Beskrivning
Utifrån genomförd översyn och planering ge ändamålsenlig utbildning och övning i syfte att stärka hälso- och sjukvårdens och dess stödfunktioners förmåga vid fredstida kriser, höjd beredskap och krig.	Mer utbildning och övning behövs inom området katastrofmedicinsk beredskap och civilt försvar för hälso- och sjukvårdspersonal samt dess stödfunktioner. Personalens uthållighet och kunskapsutveckling vid en längre kris har visat sig vara en utmaning.

Inga mål för krisberedskapen riktade till nämnden för trafik, infrastruktur och miljö finns i mål och budget (se *avsnitt 4.4*).

Inom ramen för F-samverkan finns ett systematiskt arbete med uppföljning av händelser som också rapporteras till regionstyrelsen, både från verksamhetsspecifika händelser och större händelser. I intervjuer uppges att denna uppföljning av händelser fungerar mycket väl.

3.4.1 Bedömning

Vi bedömer att det delvis finns ett systematiskt arbete med uppföljning och/eller intern kontroll av krisberedskapsarbetet.

Vi bedömer att det finns en systematisk uppföljning utifrån mål och budget. Vår bedömning är också att det sker löpande rapportering till styrelsen både kopplat till det systematiska arbetet enligt årshjulet och kopplat till specifika händelser utifrån F-samverkan.

Vi bedömer samtidigt att den uppföljning som sker av det systematiska krisberedskapsarbetet inom hälso- och sjukvården och Länstrafiken kan stärkas. Regionstyrelsen har formellt sett uppföljningsansvaret för alla regionens verksamheters krisberedskap, i avsaknad av fördelade ansvar till övriga nämnder i dess reglementen. Då granskningen har identifierat betydande brister inom Länstrafiken krisberedskapsarbete, som inte har föranlett några särskilda åtgärder från regionstyrelsen, bedömer vi att styrelsens uppföljning och kontroll inte har varit tillräcklig.

4 Resultat av granskningen – Verksamhetsspecifikt krisberedskapsarbete

4.1 Organisation

4.1.1 Reglemente för nämnderna

Det framgår inte av nämndernas reglementen¹⁷¹⁸ ett ansvar för krisberedskap inom de egna verksamhetsområdena. Det beskrivs i intervjuer att nämnderna har ett ansvar för hälso- och sjukvård respektive trafikfrågor. Enligt de intervjuade medför detta ett ansvar för verksamheten även i krissituationer.

4.1.2 Krisledningsorganisation

4.1.2.1 Nämnden för folkhälsa och sjukvård

I hälso- och sjukvården finns som tidigare nämnts dels en övergripande katastrofmedicinsk beredskapsplan dels en katastrofmedicinsk beredskapsplan per sjukhus. Syfte med den regionala katastrofmedicinska beredskapsplanen för Region Jönköpings län är att klargöra roller, ansvar och uppgifter vid särskild händelse i enlighet med Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om katastrofmedicinsk beredskap¹⁹. Den regionala katastrofmedicinska beredskapsplanen ligger till grund för respektive sjukhus katastrofmedicinska beredskapsplan.

Beslut om vad som utgör en särskild händelse fattas precis som i den generella regionövergripande krisledningsplanen av TiB, i samråd med beredskapschef och regiondirektör. Inom katastrofmedicinen ingår även samråd med hälso- och sjukvårdsdirektör. TiB meddelar enligt planen berörda sjukhus ledningsansvariga sjuksköterska på akutmottagningen som i sin tur är ansvarig för att förmedla vidare informationen till kirurgbakjour enligt sjukhusens katastrofmedicinska beredskapsplaner. Om larm kommer från ett av Region Jönköpings läns sjukhus är det ledningsansvarig sjuksköterska som är ansvarig för att ta kontakt med TiB initialt.

Olika händelser och mindre störningar hanteras återkommande på olika nivåer inom den ordinarie linjeorganisationen. Inom Region Jönköpings län ska det dock också finnas en organisation som kan anpassas till uppgiften vid särskild händelse. Höjning av beredskapsläge kan tillämpas både på regional och lokal (sjukhusspecifik) nivå. De tre beredskapslägena är i stigande skala stabsläge, förstärkningsläge och katastrofläge. Vid dessa särskilda händelser aktiveras en särskild sjukvårdsledning, vilket det i regionen finns en organisation för på respektive vårdcentral, preshospital, på respektive sjukhus och regionövergripande. Vid beslut om särskild händelse tar TiB initialt båda rollerna som sjukvårdsledare och medicinskt ansvarig. När regional medicinskt ansvarig läkare larmats lämnas det medicinska ansvaret över och TiB kvarstannar i funktionen regional sjukvårdsledare. Om händelsen får ett mer kritiskt

¹⁷ Nämnden för folkhälsa och sjukvårds reglemente. Beslutad av regionfullmäktige 2021/576

¹⁸ Nämnden för trafik, infrastruktur och miljöns reglemente. Beslutad av regionfullmäktige 2021/577

¹⁹ (SOSFS 2013:22).

eller långvarigt förlopp (mer än tre dygn) är det regiondirektören som avgör om händelsen ska fortsätta hanteras av regional särskild sjukvårdsledning eller om händelsen ska övergå och ledas av Region Jönköpings läns krisledning enligt den regionövergripande generella krisledningsplanen.

Både i den regionövergripande katastrofmedicinska beredskapsplanen och i sjukhusens lokala beredskapsplaner finns en beskriven organisation som liknar den organisation som beskrivs för generell krisberedskap i regionen. Det innebär en funktionsindeldad stab som leds av en stabschef på respektive nivå med olika funktioner till förfogande beroende på händelsens natur. Beslutsfattare är den särskilda sjukvårdsledningen. På regional nivå ska den regionala sjukvårdsledaren (TiB) tillsammans med medicinskt ansvarig på regional nivå samt stabschefen fortlöpande analysera hur man på bästa sätt kan avveckla regional särskild sjukvårdsledning. På lokal nivå sker det på motsvarande sätt, fast med kirurgbakjour som sjukvårdsledare.

4.1.2.2 **Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö**

Inom Länstrafiken saknas en beslutad krisledningsplan, vilket innebär att arbetet idag sker med förankring i den generella regionövergripande krisledningsplanen. Det har sedan tidigare funnits en övergripande plan för trafikolyckor inom Länstrafiken, vilken inte beskrivs som en beredskapsplan i någon formell mening. I samband med pandemin har också vissa rutinbeskrivningar framtagits. På senare tid har även ett utkast till en rutin vid större händelse framtagits, men inte beslutats. Planen ska övas under året för att testa planens kvalitet och eventuella förändringsbehov. Vad gäller respektive verksamhetsområde så är busstrafiken upphandlad både avseende personal och fordon, vilket enligt intervju innebär att det ska finnas en krisledningsplan hos den upphandlade leverantören. För tågtrafiken har Länstrafiken endast personal upphandlad och är ansvarig för att planera för kris för fordonen.

Det utkast till plan som finns är enligt intervju inte framtagen i samråd med enheten för miljö, beredskap och säkerhets beredskapsorganisation. Ett stöd från centralt håll i regionen har i våra intervjuer efterfrågats från Länstrafiken, och det finns även ett önskemål från beredskapsorganisationen att kunna arbeta mer stödande till Länstrafiken.

4.1.3 **Bedömning**

Vi bedömer att det av nämndernas reglementen inte framgår ett ansvar för krisberedskap. Vi bedömer att det bör framgå av nämndernas reglemente i syfte att tydliggöra nämndernas ansvar för sina verksamheter i det förebyggande krisberedskapsarbetet så väl som ansvaret för den egna verksamheten vid en inträffad händelse. Vi bedömer att det skapar en tydlig grund för styrning och uppföljning från nämnderna av verksamheternas krisberedskap som idag brister (se avsnitt 4.4).

Vi bedömer att krisledningsorganisationens roller och ansvar för operativt krisledningsarbete inom nämnden för folkhälsa och sjukvårds verksamheter är tydligt utformade. Vi bedömer också att det finns en samsyn i utformningen av organisationen mot den regionövergripande organisationen.

Vår bedömning grundas i att organisationen innehåller motsvarande funktioner, roller, ansvar och mandat som i den regionövergripande krisledningsorganisation. Det finns därtill tydliga grunder för bedömning av en händelses allvarlighetsgrad med en tydlig eskalering mot den regionövergripande nivån som beskrivs likadant i planer på olika nivåer.

Vi bedömer att krisledningsorganisationens roller och ansvar för operativt krisledningsarbete inom nämnden för trafik, infrastruktur och miljöns verksamhet inte är tydligt utformad. Vi bedömer att det saknas en samsyn i utformningen av organisationen mot den regionövergripande organisationen.

Det saknas en beslutad krisledningsplan inom Länstrafiken. Vi bedömer att det är positivt att initiativ har tagits för att upprätta en plan, men det saknas en förankring i både det strategiska och det operativa krisarbetet mot den regionövergripande nivån som försvårar arbetet.

4.2 Risker och sårbarheter

4.2.1 Risk- och sårbarhetsanalys

I 3.2 noteras nämndernas roll i den regionövergripande risk- och sårbarhetsanalysen. Vi kan i den regionövergripande risk- och sårbarhetsanalysen utläsa att nämndernas verksamheter har analyserats inom ramen för risk- och sårbarhetsanalysen. I intervjuer bekräftas att enheten för miljö, beredskap och säkerhet har genomfört workshops med berörda verksamheter som ett led i informationsinhämtningen till risk- och sårbarhetsanalysen.

I detta arbete har den samhällsviktiga verksamheten och kritiska beroenden identifierats. Vi har fått beskrivet för oss att det i olika utsträckning har arbetats vidare med åtgärder baserat på identifierade risker och kritiska beroenden.

Hälso- och sjukvården har kommit längre baserat på den prioritering av verksamheten som har gjorts från enheten för miljö, beredskap och säkerhet inom ramen för arbetet med kontinuitetsplanering. Arbetet är just nu pågående, med målet att det ska slutföras under året. Arbetet bedrivs med olika verksamhetsrepresentanter tillsammans med beredskapssamordnare från enheten för miljö, beredskap och säkerhet.

Inom Länstrafiken har arbetet inte påbörjats och det finns inte heller en plan inom verksamheten, eller från enheten för miljö, beredskap och säkerhet för när eller hur kontinuitetsplanering ska bedrivas.

4.2.2 Bedömning

Vi bedömer att nämnderna har analyserats inom ramen för regionens risk- och sårbarhetsanalys. Vi bedömer att nämndernas verksamheter har identifierat samhällsviktig verksamhet och kritiska beroenden inom ramen för risk- och sårbarhetsanalysen.

Vi bedömer att nämnderna saknar en kontinuitetsplanering.

Vi kan konstatera att arbetet med kontinuitetsplanering har kommit olika långt inom de olika nämnderna, där nämnden för folkhälsa och sjukvårds verksamheter har påbörjat ett arbete. Motsvarande arbete är inte påbörjat inom nämnden för trafik, infrastruktur och miljöns verksamheter. Vi bedömer att det är väsentligt att nämndernas verksamheter genomför respektive slutför sin kontinuitetsplanering.

4.3 Utbildning och övning

Inom nämnden för folkhälsa och sjukvårds verksamheter genomförs årligen en större övning med flertalet externa aktörer. Denna övning sker för ett sjukhus per år och roterar, det vill säga att respektive sjukhus genomför motsvarande övning vart tredje år. Aktuellt sjukhus genomför då också en stabsövning för berörda medarbetare samma år som den stora övningen sker. De år som en större övning inte genomförs på aktuella sjukhus sker en liten mindre omfattande övning enligt likande systematik.

Utöver detta kan vi se att ett större antal övningar och utbildningar är planerade att genomföras inom hälso- och sjukvårdsområdet i den regionövergripande övnings- och utbildningsplanen. I intervjuer beskrivs att det även historiskt har genomförts löpande övningar utifrån olika scenarier och att hälso- och sjukvården generellt ligger i framkant vad gäller övningar. Sjukhusledningsgrupperna på respektive sjukhus övas exempelvis fyra gånger per år utifrån olika scenarier. Många övningar beskrivs genomföras i samverkan med Försvarmakten.

Länstrafiken har ingen egen utbildnings- och övningsplan och ingår inte i någon större omfattning i utbildningar som tillhandahålls från regionövergripande håll. Exempelvis finns inga övningar i den regionövergripande utbildnings- och övningsplanen som riktar sig specifikt mot kollektivtrafiken. Det beskrivs i intervjuer att det har förekommit att Länstrafiken blivit inbjudna till övningar som sker utifrån regionens större övningar som riktar sig mot scenarion inom sjukvården.

Länstrafiken har själv planerat att genomföra en övning under hösten 2024. Övningen kommer att öva organisationen utifrån det utkast som finns till en krisplan. I övrigt finns inga övningar planerade i egen regi, regionövergripande regi eller externa aktörers regi.

4.3.1 Bedömning

Vi bedömer att det genomförs systematiserade utbildningar och övningar för personal på verksamhetsspecifik nivå inom nämnden för folkhälsa och sjukvårds verksamheter.

Vi bedömer att det inte genomförs systematiserade utbildningar och övningar för personal på verksamhetsspecifik nivå inom nämnden för trafik, infrastruktur och miljöns verksamheter.

Vi bedömer att det är väsentligt att utbildningar och övningar genomförs som en förebyggande åtgärd i krisberedskapsarbetet.

4.4 Uppföljning

I 3.4 noterades att ett uppdrag i mål och budget riktades till nämnden för folkhälsa och sjukvård utifrån framgångsfaktorn "säker verksamhet". Uppdraget ingår i avdelningen för folkhälsa och sjukvårds verksamhetsplan och ska rapporteras till nämnden i verksamhetsberättelse:

Framgångsfaktorer: Säker verksamhet

Uppdrag: Utifrån genomförd översyn och planering ge ändamålsenlig utbildning och övning i syfte att stärka hälso- och sjukvårdens och dess stödfunktioners förmåga vid framtida kriser, höjd beredskap och krig.

Utbildning och övning inom området katastrofmedicinsk beredskap och civilt försvar för hälso- och sjukvårdspersonal samt dess stödfunktioner behöver öka. Personalens uthållighet och kunskapsutveckling vid en längre kris har visat sig vara en utmaning.

Aktiviteter	Beskrivning
Utbildning i kris- och katastroflägen.	Översyn om hur personalen utbildas, ges övning och förbereds på kris- och katastroflägen.

I intervjuer har vi övrigt fått beskrivet att ingen ytterligare uppföljning av det systematiska krisberedskapsarbetet genomförs av nämnden för folkhälsa och sjukvård, exempelvis inom ramen för intern kontroll.

Inget uppdrag riktades i mål och budget till nämnden för trafik, infrastruktur och miljö. Ingen uppföljning av Länstrafikens systematiska krisberedskapsarbete genomförs i dagsläget av nämnden.

Inom ramen för F-samverkan sker dock en systematisk uppföljning av händelser. Både hälso- och sjukvården och Länstrafiken har roller som är involverade vid utvärdering av händelser löpande. Händelser som utvärderats inom F-samverkan föredras för den nämnd vars verksamhet är berörd.

4.4.1 Bedömning

Vi bedömer att det i nämnden för folkhälsa och sjukvård delvis finns ett systematiskt arbete med uppföljning och/eller intern kontroll av krisberedskapsarbetet.

Vi grundar vår bedömning i att det både sker en viss uppföljning utifrån ett systematiskt perspektiv utifrån uppdrag i mål och budget och löpande rapportering utifrån inträffade händelser. Vi bedömer att det finns utrymme till mer fördjupad uppföljning och kontroll av verksamheternas krisberedskapsarbete, exempelvis inom ramen för intern kontroll.

Vi bedömer att det i nämnden för trafik, infrastruktur och miljö inte finns ett systematiskt arbete med uppföljning och/eller intern kontroll av krisberedskapsarbetet.

Vi grundar vår bedömning i att det saknas en uppföljning av det systematiska krisberedskapsarbetet. Med anledning av de flertalet brister som har identifierats i

Länstrafikens systematiska krisberedskapsarbete bedömer vi att det är väsentligt att nämnden stärker sin kontroll och uppföljning.

5 Samlad bedömning och rekommendationer

Granskningen syftar till att bedöma om regionstyrelsen bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete.

Granskningen syftar även till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap

Vår samlade bedömning utifrån granskningens syfte är att regionstyrelsen delvis bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete.

Vår samlade bedömning är att nämnden för folkhälsa och sjukvård i allt väsentligt bedriver ett ändamålsenligt arbete verksamhetsspecifik krisberedskap.

Vår samlade bedömning är att nämnden för trafik, infrastruktur och miljö inte bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi regionstyrelsen att:

- Till fullmäktige bereda förslag på reviderade reglementen där det framgår ett ansvar för krisberedskap för nämnden för folkhälsa och sjukvård och nämnden för trafik, infrastruktur och miljö.
- Säkerställa att Länstrafiken är en del av regionens systematiska krisberedskapsarbete, särskilt avseende krisledningsorganisation, kontinuitetsplanering samt utbildning och övning.
- Säkerställa att det riktade statsbidraget enligt förordning (2023:489) öronmärks i enlighet med bidragets syfte.
- Tydliggör kopplingen mellan risk- och sårbarhetsanalys och kontinuitetsplanering.
- Tillse att samtliga berörda samhällsviktiga verksamheter kontinuitetsplanerar utifrån sina risker och sårbarheter.
- Tillse särskilt att externa kritiska beroenden mot länets kommuner samordnas.
- Tillse att utbildnings- och övningsplan beslutas och att utbildnings- och övningsarbetet bedrivs i enlighet med planen.
- Tillse en tillräcklig kontroll och uppföljning av Länstrafikens systematiska krisberedskapsarbete.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi nämnden för folkhälsa och sjukvård att:

2024-11-11

- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll av det systematiska krisberedskapsarbetet i de egna verksamheterna.
- Säkerställa att kontinuitetsplanering i de egna verksamheterna slutförs.

Utifrån våra iakttagelser och bedömningar rekommenderar vi nämnden för trafik, infrastruktur och miljö att:

- Tillse att en krisledningsplan beslutas.
- Tillse att krisledningsplanen harmoniserar med den regionövergripande krisledningsplanen.
- Säkerställa att kontinuitetsplanering i de egna verksamheterna genomförs.
- Säkerställa att personal och förtroendevalda får tillräcklig utbildning och övning avseende krisberedskap.
- Säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll av det systematiska krisberedskapsarbetet i de egna verksamheterna.

Datum som ovan

KPMG AB

Fredric Gyllensten
Certifierad kommunal yrkesrevisor

Simon Homander
Verksamhetsrevisor

Maria Wiksten
Verksamhetsrevisor

Detta dokument har upprättats enbart för i dokumentet angiven uppdragsgivare och är baserat på det särskilda uppdrag som är avtalat mellan KPMG AB och uppdragsgivaren. KPMG AB tar inte ansvar för om andra än uppdragsgivaren använder dokumentet och informationen i dokumentet. Informationen i dokumentet kan bara garanteras vara aktuell vid tidpunkten för publicerandet av detta dokument. Huruvida detta dokument ska anses vara allmän handling hos mottagaren regleras i offentlighets- och sekretesslagen samt i tryckfrihetsförordningen.

Regionrevisionen

Regionfullmäktige

För kännedom till:

Regionstyrelsen

Nämnden för folkhälsa och sjukvård

Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö

Granskning av krisberedskap

En god krisberedskap är en förutsättning för att regionens verksamheter ska stå väl rustade inför olika former av samhällsstörningar och för att klara av att hantera olika former av krissituationer.

Under de senaste åren med mindre och större händelser har regionernas krisberedskapsförmåga prövats och testats i skarpt läge. De negativa konsekvenserna vid en kris kan bli betydande om det inte finns ändamålsenlig och sammanhållen krisberedskap. Det är därför av största vikt att det bedrivs ett systematiskt och sammanhållet krisberedskapsarbete på övergripande nivå i regionen för att undvika allvarlig påverkan på samhället.

Granskningens syfte är att bedöma om regionstyrelsen säkerställer ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete. Granskningen syftar även till att bedöma om nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap.

Revisorernas bedömning och rekommendationer

Revisionens sammanfattande bedömning är att regionstyrelsen delvis bedriver ett ändamålsenligt och sammanhållet krisberedskapsarbete. Bedömningen grundar sig i att det finns ett systematiskt arbete med krisledningsorganisation och risk- och sårbarhetsanalys. Revisionen har i granskningen dock identifierat en brist i att Länstrafiken i dagsläget inte är inkluderade i flertalet av de systematiska regionövergripande processer som finns på plats.

Revisionens sammanfattande bedömning är att nämnden för folkhälsa och sjukvård i allt väsentligt bedriver ett ändamålsenligt arbete verksamhetsspecifik krisberedskap. Bedömningen grundas i att nämndens verksamheter har en välutvecklad krisledningsorganisation på olika nivåer och ett systematiskt arbete med utbildning och övning. Vi bedömer dock att arbetet med

kontinuitetsplanering inte är slutfört och att det även finns ett behov av en stärkt uppföljning och kontroll från nämnden för folkhälsa och sjukvård.

Revisionens sammanfattande bedömning är att nämnden för trafik, infrastruktur och miljö inte bedriver ett ändamålsenligt arbete med verksamhetsspecifik krisberedskap. Bedömningen grundas i att nämndens verksamhet saknar en fastställd krisledningsplan, ett utbildnings- och övningsarbete samt en kontinuitetsplanering. Nämnden för trafik, infrastruktur och miljö saknar också en systematisk uppföljning av krisberedskapsarbetet i Länstrafiken.

Revisorerna rekommenderar Region Jönköpings län att:

- 1. revidera reglementen där ansvar för krisberedskap tydligt är definierat för styrelse och respektive nämnd*
- 2. säkerställa en tillräcklig uppföljning och kontroll av det systematiska krisberedskapsarbetet*
- 3. kontinuitetsplanering genomförs och slutförs*
- 4. säkerställa att Länstrafiken är en del av regionens krisberedskapsarbete, särskilt avseende krisledningsorganisation, kontinuitetsplanering samt utbildning och övning*
- 5. säkerställa att riktade statsbidrag hanteras i enlighet med bidragens syfte*
- 6. tydliggöra kopplingen mellan risk- och sårbarhetsanalys och kontinuitetsplanering*
- 7. tillse att samtliga samhällsviktiga verksamheter kontinuitetsplanerar utifrån sina risker och sårbarheter*
- 8. samordning sker med kommunerna avseende externa kritiska beroenden*
- 9. tillse att en krisledningsplan som omfattar samtliga berörda områden upprättas*
- 10. säkerställa att personal och förtroendevalda får tillräcklig utbildning och övning avseende krisberedskap*

Svar

Regionrevisionen föreslår att regionfullmäktige ger regionstyrelsen, nämnden för folkhälsa och sjukvård samt nämnden för trafik, infrastruktur och miljö i uppdrag att senast 28 mars 2025 svara på vilka åtgärder, med tillhörande tidplan, som kommer att vidtas till följd av granskningens resultat samt revisorernas rekommendationer.

Per Hansson
Ordförande

Mari Karlsson
Vice ordförande

2025-03-19

§ 45**Initiativärende - Ta fram en mobilscen för att få ut
kulturen till kommunerna**

Diarienummer: RJL 2025/705

Beslut

Presidiet föreslår nämnden

- Att initiativärendet avslås.

Sammanfattning

Sverigedemokraterna har lämnat ett initiativärende där man föreslår:

- Att förvaltningen får i uppdrag att tillsammans med Smålands musik och teater ta fram en kostnadskalkyl för en mobilscen.
- Att kostnad för mobilscen tas med i nästa flerårsplan i investeringsbudgeten.

Förslag till beslut

Presidiet föreslår att underlaget till svar förtydligas samt att initiativärendet avslås.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag ANA 2025-02-26
- Initiativärende daterad 2025-02-24

Beslutet skickas till

Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Initiativärende SD- Ta fram en mobilsцен för att få ut kulturen till kommunerna

Inledning

Med anledning av initiativärendet från Sverigedemokraterna (SD) lämnas information i ärendet, utan förslag till beslut, till presidiet för Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet.

Sammanfattning

Sverigedemokraterna har lämnat ett initiativärende i vilket de lyfter att Smålands musik och teater har i uppdrag att sprida kultur till länets invånare. Vidare står att läsa att många föreställningar har anordnats för barn och unga på plats i länets kommuner. Sverigedemokraterna menar dock att alla kommuner inte har tillgång till lämpliga lokaler för att sätta upp föreställningar och vill därför se över alternativa lösningar. Med bakgrund av detta föreslår Sverigedemokraterna att:

-förvaltningen får i uppdrag att tillsammans med Smålands musik och teater ta fram en kostnadskalkyl för en mobilsцен.

-kostnad för mobilsцен tas med i nästa flerårsplan i investeringsbudgeten.

Information i ärendet

Kulturhuset Spira har idag stora möjligheter att genomföra föreställningar i Jönköpings läns alla kommuner genom ett flexibelt arbetssätt och befintliga tekniska lösningar. Genom att erbjuda olika typer av föreställningsformat kan uppsättningar genomföras i rum med stor storleksvariation, allt ifrån klassrum till gymnastiksalar, bygdegårdar eller andra typer av lokaler som finns i länets kommuner. Beroende på föreställning går det att spela i rum såväl med, eller utan, möjlighet till mörkläggnings.

Utifrån förutsättningarna för den aktuella föreställningen och platsen så tar Kulturhuset Spira med sig den utrustning som behövs i form av exempelvis inteckningar, ljusrigg och scenmatta och skapar på så sätt ett (mobilt) scenrum i rummet.

Kulturhuset Spira har idag den typ av teknik som behövs för att kunna turnera med en föreställning och bygga upp och riva mindre produktioner samma dag. Beroende på om en föreställning ska på turné eller endast gästspelas vid enstaka tillfällen så byggs produktionen med detta i åtanke och med hänsyn tagen till exempelvis vikt, volym, bygg- och rivtid, elbehov samt vilka kringtytor som finns att tillgå etc.

Sammanfattningsvis kan sägas att Kulturhuset Spira idag har möjlighet att sätta upp föreställningar i princip i vilket rum som helst där det finns en plan golvyta.

Beslutsunderlag

- Protokollsutdrag ANA 2025-02-26
- Initiativärende daterad 2025-02-24

REGIONLEDNINGSKONTORET

Karin Hermansson
Regional utvecklingsdirektör

Ulrika Josefsson
Verksamhetschef

2025-02-26

§ 34**Initiativärende - Ta fram en mobilscen för att få ut
kulturen till kommunerna**

Diarienummer: RJL 2025/705

Beslut

Nämnd för arbetsmarknad näringsliv och attraktivitet

- Beslutar att initiativärendet bereds av presidiet, därefter tas beslut i nämnden.

SammanfattningSverigedemokraterna har lämnat ett initiativärende där man föreslår
följande:

- Förvaltningen får i uppdrag att tillsammans med Smålands musik och teater ta fram en kostnads kalkyl för en mobilscen.
- Kostnad för mobilscen tas med i nästa flerårsplan i investeringsbudgeten.

Förslag till beslut

Ordföranden föreslår att initiativärendet bereds av presidiet.

Nämnden bifaller förslaget.

Beslutsunderlag

- Initiativärende från Sverigedemokraterna - Ta fram en mobilscen för att få ut kulturen till kommunerna, daterad 2025-02-26

Beslutet skickas till

Presidium – Nämnd för arbetsmarknad, näringsliv och attraktivitet

Nämnden för arbetsmarknad- näringsliv och attraktivitet

Initiativärende

Uppdrag att ta fram en mobilscen för att få ut kulturen till kommunerna.

Smålands Musik och Teater har i uppdrag att sprida kultur till länets invånare. Arbetet fortskrider, och många föreställningar har anordnats för barn och unga i kommunerna. Men inte alla kommuner har tillgång till lämpliga lokaler. Med tanke på kommunernas nuvarande situation är det mycket osannolikt att de kommer att kunna lösa detta inom en snar framtid.

För att kunna erbjuda någon form av kulturutbud är det viktigt att överväga alternativa lösningar. En möjlig lösning är en mobil scen som kan sättas upp vid föreställningar och sedan monteras ned. Det finns många olika typer av mobila scener, och det är viktigt att välja en, för ändamålet, lämplig storlek. Den ska vara relativt enkel att montera och demontera för att underlätta hantering och logistik.

Detta skulle ge Smålands Musik och Teater ett extra verktyg för att kunna erbjuda kultur till länets invånare.

Sverigedemokraterna föreslår följande:

Förvaltningen får i uppdrag att tillsammans med Smålands musik och teater ta fram en kostnadskalkyl för en mobilscen.

Kostnad för mobilscen tas med i nästa flerårsplan i investeringsbudgeten

För Sverigedemokraterna,

Olle Moln Teike, ledamot ANA